KARANLIK ÇÖKERKEN

BÜROKRASİNİN YÜKSELİŞİ
BOLŞEVİZM'İN YENİLGİSİ

DERLEYEN: HALİL ÇELİK

KARANLIK ÇÖKERKEN

BÜROKRASİNİN YÜKSELİŞİ
BOLŞEVİZM'İN YENİLGİSİ

H_2O

KARANLIK ÇÖKERKEN

BÜROKRASİNİN YÜKSELİŞİ BOLŞEVİZM'İN YENİLGİSİ

KARANLIK BİR GÜNEŞ TUTULMASI GİBİ GÜN ORTASINDA GELMEMİŞTİ.

İşçi-Köylü kimliği imgelerle beraber yüceltilirken, sahne gerisinde proletarya ve küçük toprak sahibi köylü çoktan "sosyalist" ilkel birikimin şanlı kurbanlarına dönüşmüşlerdi. Batı Avrupa'da 17. yüzyılda yaşanan ilkel birikim evresi 20. yüzyılın başında Rusya'da tekerrür ediyordu; ancak bir farkla: Sancak, proleter devrimin kızıl rengiydi.

DERLEYEN
HALİL ÇELİK

h2o kitap
İSTANBUL 2011

h_2o kitap - 4

Toplumsal Hareketler **dizisi - 1**

Prinkipo dizisi **alt dizi - 1**

Karanlık Çökerken

Bürokrasinin Yükselişi
Bolşevizm'in Yenilgisi

Derleyen Halil Çelik

ISBN 605 0

© Kasım 2011, h_2o yayıncılık ve iletişim hizmetleri ltd. şti.

1. Baskı, Kasım 2011, İstanbul

Yayına hazırlayan Özcan Özen

Kapak ve sayfa düzeni Gökmen Aldoğan
Kapak fotoğrafı Vera Mukhina'nın,
İşçi ve Kolhoz kadını heykeli, 1936.

Baskı ve Cilt Göksu Ofset
Matbaacılık Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti.
Davutpaşa Cad. Emintaş Kazım Dinçol
Sanayi Sitesi, 81/77 Zeytinburnu/İstanbul

h_2o yayıncılık ve iletişim
hizmetleri ltd. şti.
19 Mayıs Mah., Sultan Sokak,
16-18/61 Kadıköy - İstanbul
h2okitap@h2okitap.com
www.h2okitap.com

Bu kitabın hazırlanmasındaki yardımları için
Prinkipo Yayıncılık'a teşekkür ederiz.

Önsöz 5
Giriş 9

Kongreye Mektup 33
Milliyetler ya da "Özerkleştirme" 43
İşçi Köylü Denetimini Nasıl Yeniden Düzenlemeliyiz 49
Lenin'den Troçki'ye Mektup 55
Lenin'in Stalin'e Mektubu 56
Lenin'nin "Mdivani, Makharadze ve diğer yoldaşlara" mektubu 57

Sanayi Üzerine Tezler 71
46'lar Bildirgesi 91
Parti'nin Görevleri 99
Parti Toplantılarına Mektup 111
Moskova Bölgesi Parti Toplantısı 119
Bürokrasi ve Hizipsel Gruplaşmalar 139
Rafail, Preobrajenski ve Sapronov'un Makaleleri ile Troçki'nin Mektubu 149
Stalin'in, Rosta muhabirine 163
Moskova Bölge Konferansı 165
XIII. Parti Konferansı 185
Bolşevik Parti'de "Yeni Yol": Fransa'dan Görüldüğü Haliyle Tartışma 213
Rus Komünist Partisi'nin Merkez 229
Eastman'ın Kitabı Üzerine Mektup 235

Birleşik Muhalefet Programı 255
Muhalefet ve Wrangel Subayı 355
Parti Üyelerine Çağrı 367
Rus Muhalefeti Sorular ve Yanıtlar 373
Alma Ata Sürgününden Bir Mektup 381
Teslim Olanlar Üzerine Bir Mektup 389

Önsöz

Halil Çelik

Elinizdeki kitap, Rusyalı Marksistlerin, 1917 Ekim (7 Kasım) Devrimi'nin ardından kurulan ilk işçi devletinin bürokratik çürümesine karşı verdikleri amansız mücadeleye ilişkin belgelerden oluşmaktadır. Gerek Ekim Devrimi'nin gerekse onun ardından kurulan devletin sınıf karakterine ilişkin tartışmaların Marksist yazında oldukça büyük bir yer tuttuğu biliniyor. Yalnızca Marksist yazında mı? Ekim Devrimi'nin ve Sovyetler Birliği'nin karakteri konusunda, burjuva aydınları tarafından yapılan ve çoğu "kapitalizmin aşılamazlığı" ve/veya "sosyalizmin ütopikliği" gibi ideolojik önyargıları kanıtlamaya uğraşan çalışmalar bile yüzlerce ciltlik bir literatür oluşturuyor.

Bu ikinci kesim, Ekim Devrimi'ni bir "hükümet darbesi", Marksistlerin (Bolşeviklerin) bürokratik çürümeye karşı mücadelesini ise "Stalin ile Troçki arasındaki iktidar mücadelesi" olarak ele almakta; nihayet, parti ve Sovyet bürokrasinin Stalin önderliğindeki kanadının totaliter diktatörlüğünü "sosyalizm" olarak göstermeye çalışmaktadır. Söz konusu kesim, "çalışmaktan başka bir işe yaramayan cahil işçi ve yoksul köylü" kitlelerinin hem kendilerinin hem de bir bütün olarak insanlığın yazgısını ellerine alabileceği ve savaşsız, sınırsız, sınıfsız ve sömürüsüz bir dünya toplumunu kurabileceği düşüncesine bile tahammül edemediği için, bu çaba kolayca anlaşılabilir.

Öte yandan, Bolşeviklerin bürokratik çürümeye karşı verdikleri ve 1920'li yıllara damgasını vurduktan sonra, 1930'ların ortasında kesin bir yenilgiyle sonuçlanan mücadeleyle ilgili benzer bir yaklaşımın "sosyalist hareket" içinde de yaygın biçimde kabul gördüğüne tanık oluyoruz. Bu, özellikle, sorgulama, inceleme ve okuma alışkanlığının pek fazla olmadığı; bilgiden çok inancın egemen olduğu Türkiye gibi toplumlardaki sosyalistler için fazlasıyla geçerli. Bu durumun en kolay açıklaması, çoğu kez yapıldığı üzere, "çeşitli türevleriyle Stalinizm'in onlarca yıllık ideolojik-siyasi hegemonyası" olabilirdi. Ama aynı anlayışın, kendilerini Stalinizm'e karşı konumlandıran kişi ve çevreler içinde de yaygın olması, yanıtın başka yerlerde aranmasını gerektiriyor.

Rusya'da, 1917 Ekim Devrimi sonrası 20 yıllık dönemde yaşananlara, örneğin, futbolun en temel kurallarını bilmeden taraf tutan fanatik taraftar gözüyle bakıldığında, Stalin önderliğindeki hizbin, devrimi gerçekleştiren Merkez Komite'nin ezici çoğunluğunu –binlerce "sıradan" Komünist ile birlikte– ortadan kaldırmasını, "dava uğruna" alkışlamak mümkün olabiliyor. Yine aynı yaklaşımla, Lenin, Troçki ve diğer Marksistler, hatta bir bütün olarak Marksizm de, yaşanan bütün felaketlerden sorumlu tutulabilir. Oysa ortada bir "kutsal mahkeme" yok. Mesele de, basitçe, kimin "haklı" kimin "haksız" olduğu değil; tarihteki ilk işçi devletinin en baştan sahip olduğu bürokratik yozlaşma sürecinin neden önlenemediği ve totaliter bürokratik bir diktatörlüğe evrildiğidir. Sovyet ve parti bürokrasisinin Stalinist hizbinin mutlak iktidarının Marksist kuramın kaçınılmaz sonucu olup olmadığınaysa ancak sürecin gerçek bilgisine ulaştıktan sonra karar verilebilir. Bu kitapta derlediğimiz belgelerin, okurun söz konusu dönem hakkında birinci elden bilgiler edinmesine yardımcı olacağını umuyoruz.

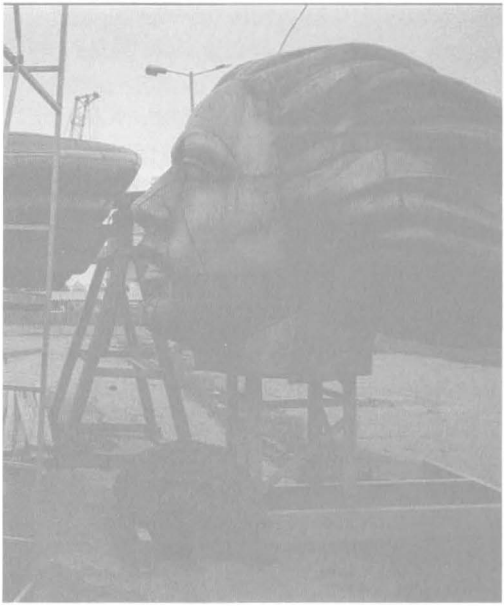
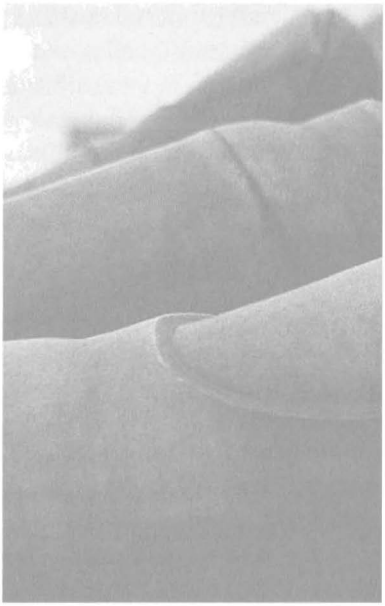
İlk işçi devletinin kurulmasına önderlik eden Rusyalı Marksistlerin Stalin'in adında cisimleşen ve işçi sınıfını onlarca yıl egemenliği altında tutmuş olan totaliter bürokratik eğilime karşı mücadelede yenilgiye uğramış olması, kuşkusuz, içinde bulunulan maddi koşulların sonucuydu. Bu tespit, elbette, söz konusu Marksist önderlerin o süreçteki hata ve zaaflarını yok saymak,

onlara mutlak haklılık kazandırmak –bu yolla bir tür kutsallık atfetmek– anlamına gelmiyor. Bundan kastedilen şey, söz konusu hata ve zaafları anlayabilmek için de, aynı maddi toplumsal süreçlere bakmak gerektiğidir.

Bütün bunlara, Sovyet devletinin totaliter bürokratik bir diktatörlüğe dönüşme (bürokratik karşı devrim) sürecinin ilk yıllarında yaşananların, sosyalist hareketin bugününden bağımsız olmadığını ve geleceğine yol gösterdiğini de eklemek gerek. Unutmayalım ki Marksistler, geçmişe, bugünü anlamak ve geçmişte yaşananlardan gerekli sonuçları çıkartarak geleceği daha sağlıklı biçimde kurmak için bakarlar. Dolayısıyla, bu derleme, günümüzden ve geleceğimizden kopuk bir "tarih hevesi" ile değil; tersine, sosyalist işçi hareketinin bugün içinde bulunduğu durumu daha iyi anlamak ve geçmişte yaşananlardan gerekli dersleri çıkartarak daha sağlıklı bir gelecek projesinin hazırlanmasına yardımcı olmak üzere hazırlandı.

Son olarak, Türkçeye çoğu yerde "eski Bolşevik" olarak çevrilen İngilizce "old Bolshevik" sözcüğünü, "eski" sözcüğünü, sıkça, "artık değil" anlamında kullanıldığı için, "yaşlı Bolşevik" olarak çevirdiğimi belirtmem gerek (aynı şekilde, İngilizcedeki "old guard" sözcüğü de "eski tüfek" olarak kullanıldı). Köşeli parantez içindekiler metnin okunmasında akıcılığı kolaylaştırmak kimi zaman da okuyucuya çok kısa bilgi vermek ya da hatırlatma da bulunmak için tarafımdan eklenmiştir.

Bu kitapta derlediğimiz belgelerin bir kısmı Peter Jeffries'ın *Documents of the 1923 Opposition (New Park Publications, Londra, Nisan 1975)* adlı kitabından alındı. Birleşik Muhalefet'in programı ise yine aynı yayınevinin Kasım 1973'te yayımladığı *The Platform of the Joint Opposition (1927)* adlı kitaptan çevrildi. Okur, bunların dışındaki belgelerin kaynaklarını ise ilgili bölümlerde bulabilir.

İşçi ve Kolhoz Kadını heykeli 2003'de restorasyona alındı.
2009'da tekrar yerine dikildi.

Giriş

1917 Ekim Devrimi'nin hemen ardından başlayarak üç yıl süren İç Savaş ve emperyalist müdahale[1] Sovyet Cumhuriyeti'ni gerçek anlamda yıkıma uğratmıştı. I. Dünya Savaşı ve İç Savaş sürecinde Rusya'daki sanayi üretimi yüzde 80, kömür üretimi yüzde 90 oranlarında azalmış, demiryolları neredeyse bütünüyle harap olmuştu. Fabrikaların önemli bir bölümü de kalifiye işçi, yakıt ve hammadde yokluğundan dolayı çalışamıyordu.

Yıkım, yalnızca üretici güçlerin maddi unsurlarıyla (doğal kaynaklar, ulaşım ağı, fabrikalar, tarlalar, genel olarak üretim araçları vb.) sınırlı değildi. I. Dünya Savaşı ile onun hemen ardından gelen İç Savaş ve emperyalist müdahale, genç işçi devletinin en önemli unsuru olan canlı emeğin –öncelikle işçilerin ve yoksul köylülerin– hem yaşam koşullarında hem de düşünce ve ruh halinde köklü değişikliklere yol açmıştı. Geniş emekçi kitleler her yönden bitkin bir haldeydiler ve artık "huzur ve istikrar" istiyorlardı.

---

1 Sovyet Cumhuriyeti'ndeki İç Savaş ve emperyalist müdahale dönemi, kimi Beyaz Ordu birliklerinin 1923 yazına kadar süren yerel direnişlerine karşın, resmi olarak 1918 (Don Kazakları'nın 1918 başındaki ayaklanması) ile 1921 yılları arası (Wrangel'in 1920 sonlarında Kırım'daki yenilgisine kadar olan dönem) olarak kabul edilir. Genç Sovyet Cumhuriyeti'ne saldıran devletler şunlardı: Çekoslovaklar (50.000 asker), Japonya (70.000 asker), Yunanistan (24.000 asker), Britanya (40.000 asker), ABD (13.000 asker), Fransa (12.000 asker), Polonya (12.000 asker), Kanada (4.000 asker), Sırbistan (4.000 asker), Romanya (4.000 asker), İtalya (2.500 asker), Çin (2.000 asker), Avustralya (150 asker).

Rusya Komünist Partisi (RKP) 1921 yılındaki X. Kongre'de Yeni Ekonomik Politika (NEP) adı altında –mevcut ekonomik ve toplumsal altüst oluş ve Avrupa devriminin gecikmesi nedeniyle– zorunlu olarak yeni bir yönelim benimsedi ve aynı yıl uygulamaya koydu. Bu kongrede alınan bir diğer karar da, parti içindeki hiziplerin yasaklanması üzerineydi. Sovyetler içindeki bütün diğer partileri yasaklayarak işçi demokrasisine ağır bir darbe vurulmasının ardından iktidardaki tek parti içindeki hizip ve gruplaşmaların da yasaklanması, kısa süre içinde, bizzat Bolşevikler için dahi katlanılması zor bir cendere haline gelecekti.

İşçi sınıfının doğrudan iktidar organları olan işçi sovyetlerinde Bolşevik Parti tekelinin oluşması ve parti-devlet özdeşleşmesinin doğması ne kimilerinin iddia ettiği gibi bir anda olmuş ne de Bolşevizmin totaliter eğilimlerinden doğmuştu. Sovyetlerin işlevsizleşmeye başlaması asıl olarak iç savaşın sonucunda 1918'in sonlarına doğru başladı, bunun öncesinde Rusya'da devrimin yayıldığı her yerde sovyetlerin gücü Bolşevik Partisi'nin gücünün katbekat üstündeydi.

Emperyalist devletlerin desteklediği karşı devrimci Beyaz orduların ele geçirdikleri her yerde önce komünistleri ve öncü işçileri katletmesini, kurulan sovyet iktidarını dağıtmaları izliyordu. Buna bir de devrimi savunmak üzere fabrikalarından ve sovyetlerinden çıkıp cepheye giden on binlerce komünist işçi eklendi. Bu koşullarda, 1918'in sonuna gelindiğinde, karşı devrimle mücadele için kurulan Çeka örgütünün yetkilerinin sovyetlerin yetkilerinden fazla olması gibi bir durum ortaya çıktı. Aynı şekilde, öncesinde düzenli olarak üç ayda bir toplanan Tüm Rusya Sovyetler Kongresi, yılda bir ve biçimsel olarak toplanmaya başladı. Aynı Kongre'nin Merkez Yürütme Komitesi iki yıl boyunca hiç toplanmadı. İç savaş ve getirdiği yıkım tüm iktidarın Bolşevik Parti'de yoğunlaşmasını doğuruyordu.

1920 başlarında sovyetlerin yeniden canlanmaya başlaması hem iç savaşın sonlarına gelinmesinin hem de Bolşeviklerin de bu yöndeki çabalarının bir ifadesiydi. Fakat bu geçici canlanma dönemini (ki bu dönemde sovyetler hâlâ çok partiliydi) sonlandıran şey karşı devrimin, Polonya ordusunun ve Wrangel'in

beyaz kuvvetlerinin saldırısıyla, yeniden atağa geçmesi oldu. Aynı dönemde yaşanan kriz ortamı sonucu kentlerde ve kırda toplumsal huzursuzluğun artması sonucu Bolşevikler, parti iktidarını daha da sağlamlaştırma yoluna gitmişlerdi.

Aynı şekilde, sovyetlerdeki (burjuva olmayan) çok partili demokrasinin ölümü konusunda diğer sosyalist partilerin de önemli bir rolü olmuştu. 25 Ekim 1917'de Bolşeviklerin tüm iktidarın artık işçi sovyetlerinde olduğunu ilân etmelerine, Menşeviklerin ve Sosyal Devrimcilerin (SR) yanıtı sovyetleri terk etmek olmuştu. Bolşevikler çok partili sovyetlerden ve hükümetten yana olduklarını açıkça ilân etmiş olmalarına karşılık, Menşevikler ve SR'ler hükümete katılmak için Kurucu Meclis şartını ileri sürdüler ve Lenin ile Troçki'nin hükümette yer almaması talebini ilettiler. Ardından bu iki parti ortak bir karar alarak sürdürülen görüşmelere son verdiler.

Bolşeviklerin sovyet iktidarı konusundaki uzlaşmaz tavrına karşılık, SR'ler silahlı ayaklanma kararı aldılar ve iç savaşı başlattılar. İç savaş yıllarında kurulan karşı devrimci hükümetlerinin birçoğunda fiilen görev aldılar ve Bolşevik liderlere suikast düzenlediler. Devrim öncesinde de açıkça karşı devrim safına geçmiş ve artık asıl olarak büyük toprak sahibi zengin köylülüğe dayanmaya başlamış olan SR'ler devrimin ardından bölünmüş, orta ve yoksul köylülüğe dayanan ve Bolşeviklere yakın bir sol kanat kopmuştu. Bolşeviklerin diğer partilerle uzlaşma tavrına en önemli örnek, Sol SR'leri Halk Komiserleri Konseyi'ne (hükümete) katılmaya davet etmeleriydi. Sol SR'ler bunu uzun süren görüşmelerin ardından kabul etmişler fakat Almanya ile imzalanan Brest-Litovsk barışının ardından hükümeti terk etmişlerdi. Bolşeviklerle Sol SR'ler arasındaki tam kopuş, iç savaş ve emperyalist müdahale nedeniyle açlıktan açlıktan kırılan şehirleri beslemek için başvurulan gıda politikası oldu. Silahlı işçilerin kırlara giderek *kulak*lar ve orta köylülükten zorla yiyecek toplaması (çünkü satmıyorlardı) Sol SR'ler için kabul edilemezdi. Temmuz 1918'de Alman büyükelçisini öldüren Sol SR'ler Almanya ile savaşın yeniden başlayacağını ummuşlardı, aynı dönemde onlar da sovyet iktidarına karşı silahlı bir ayaklanma başlattılar.

Sovyet devrimine karşı kararsızlığını bir süre koruyan Menşevik Partisi de, sol kanadının (Martov önderliğinin) hakim olmasıyla birlikte Kurucu Meclis talebini sürdürerek sovyetlerde yeniden çalışmaya başlamıştı. Ancak Menşevikler içinde de aktif olarak karşı devrime katılanlar ve silahlı ayaklanma kararının alınmasını savunanlar mevcuttu. Haziran 1918'de Menşevikler ve SR'ler tüm sovyetlerden çıkarıldılar. Parti önderliğinin ılımlı tavrı Kasım ayında Menşeviklerin yeniden yasallaşması sonucunu doğurdu. Bolşeviklerin X. Kongre süreciyle birlikte Menşevikler siyasi olarak tamamen tasfiye edildiler.

Sovyet Cumhuriyeti içinde serbest piyasanın canlandırılması, yabancı sermaye girişinin teşviki, sanayide tek kişi yönetimi, parça başı ücret vb. yollarla sermaye birikimi sağlamayı ve savaş ve devrim yıllarında büyük ölçüde imha edilmiş olan üretici güçleri geliştirmeyi amaçlayan NEP, üretimde belirli bir artışa ve kıtlığın ortadan kalkmasına katkıda bulunmuştu. Ancak aynı zamanda, Sovyet Cumhuriyeti'ndeki toplumsal yaşamın ekonomik ve siyasi dinamiklerini de kökten değiştirdi.

Hem kırsal alanda hem de kentlerde hızla yükselen yeni bir burjuvazinin doğmasına yol açan NEP sürecinde keskinleşen sınıf mücadelesinin devlete ve onu elinde tutan partiye yansıması kaçınılmazdı. Oysa Bolşevikler, hem kendilerinden farklı düşünenlerin ayrı parti çatısı altında örgütlenmelerinin hem de Parti içinde önderliğin çizgisine muhalif olanların grup kurmasının bütün yasal zeminini ortadan kaldırmışlardı. "Savaş komünizmi" sürecinde silah yoluyla bastırılmış olan sınıfsal çelişkiler, NEP döneminde piyasa ekonomisinin devreye girmesiyle birlikte giderek daha açık biçimde ortaya çıktı. Ancak, ekonomik alanda –devlet denetiminde– serbest piyasaya geçiş, Sovyet/işçi demokrasisiyle tamamlanamadı. Tersine, Bolşevikler giderek daha fazla idari ve polisiye baskıya başvurdular. Dahası, NEP eliyle desteklenen kent ve kır burjuvazisi, sahip olduğu maddi olanaklar ve artan özgüveniyle Bolşevik Parti'nin kadroları üzerinde dolaylı basınç uygular ve isteklerini karşılarken, siyasi yasaklar nihayetinde, asıl olarak işçi sınıfının ve yoksul köylülüğün temsilcilerini etkiledi. Bu süreç, zaten yeterince bürokratik olan

devlet ve parti aygıtının Stalin önderliğindeki çoğunluk hizbinin eline geçmesini hızlandırdı.

NEP ile birlikte, partinin işçi tabanı ile giderek artan biçimde ayrıcalıklı bir kast haline gelme eğilimi sergileyen parti bürokrasisi ve genel olarak da işçiler ile Sovyet hükümeti arasında giderek derinleşen bir uçurum oluşmaya başladı. 1920'li yıllarda parti içinde ortaya çıkan bütün muhalif eğilimler, gerçekte, Sovyet Cumhuriyeti'nde NEP ile birlikte keskinleşen sınıfsal çelişkilerin ve işçi sınıfı içinde artan toplumsal huzursuzluğun ifadeleriydi.

Kentlerde ve kırda kapitalist ilişkilerin canlanmasına ve onunla birlikte yeni bir kapitalist sınıfın yükselmesine yol açan NEP'in işçi devletinin varlığını tehdit etmemesinin biricik güvencesi Sovyetlerin ve işçi demokrasisinin (proletarya diktatörlüğünün) her yönden geliştirilip güçlendirilmesi; işçi sınıfının (özellikle de sanayi işçilerinin ve kır proletaryasının) Sovyetler içindeki etkisinin arttırılması olabilirdi. Ama süreç tam tersi yönde işledi. NEP döneminde canlanan kapitalist ilişkiler, uygun uluslararası koşullar altında, Sovyet bürokrasisinin NEP burjuvazisi (özellikle orta köylülük) üzerinde yükselen Stalinist kanadının, Marksist muhaliflerini ortadan kaldırmasını kolaylaştırdı. Bu, kent ve kır orta sınıflarının temsilcilerinin devlet ve parti organları içinde etkili olmaya başladığı; devlet aygıtının (Sovyetlerin) Stalinist bürokrasinin elindeki parti aygıtına tabi kılınarak bütün işlevini yitireceği bir karşı devrim sürecinin başlangıcıydı.

Bolşevik Parti'nin, merkezinde yer aldığı, bu süreçten etkilenmemesi elbette mümkün değildi. Parti, proleter çekirdeğinin siyasi bakımdan en ileri unsurlarının önemli bir bölümünü İç Savaş sürecinde yitirmiş; yaşayanların önemli bölümü de yeni bürokratlar olarak, devlet ve –artık onunla özdeşleşmekte olan– parti aygıtında görev almaya başlamıştı. Bu "komünist bürokratlar", NEP ile birlikte kentte ve kırda canlanan "kapitalist unsur" ile sıkı ilişki içine girecek ve hem işçi sınıfına hem de partinin tabanına yabancılaşacaklardı. Bu durum, Leninist kurama göre, "işçi sınıfının komünist öncüsünün örgütü" olarak işçi sınıfının içinde kök salması ve "ideolojik saflığını" koruması gereken parti için son derece tehlikeliydi.

Parti'nin üye sayısı, özellikle 1919-1921 yılları arasında tam bir patlama sergilemişti. Ama buradan hareketle Bolşevizm'in güçlendiğini söylemek son derece yanıltıcı olur. Parti'nin üye sayısında yaşanan üç kata yakın artışın nedeni, Bolşeviklerin Beyazlar karşısında elde ettiği zaferdi. Geniş köylü kitleleri ve kent küçük burjuvazisi, eski geminin batışının kesinleşmesiyle birlikte, "yeni efendilerin" gemisine atlayarak geleceklerini garanti altına almaya çalışıyorlardı. Bu yüzden, İşçi Muhalefeti'nin NEP'in uygulanması kararının alındığı X. Kongre'de önerdiği "temizlik" sonucunda, parti üyelerinin neredeyse 1/3'ü (kabaca 200.000 kişi) partiden çıkartıldı. Ancak partinin "proleterleşmesini" amaçlayan bu "temizliği" yeni toplu kayıtlar izleyecek ve Bolşevik parti, birkaç yıl içinde, "işçi sınıfının en bilinçli öncüsünün örgütü" olarak varlığına son verip, üyelerinin önemli bir bölümü memurlardan oluşan bir kitle partisi haline gelecekti.

Partinin işçi üyelerinin bürokratikleşmesi gerçek bir tehdit haline geldiğinde, Merkez Komite, Moskova bölgesindeki memur komünistlerin fabrikalara göndermeye başlamış ama ciddi bir muhalefetle karşılaşan bu kampanya başarılı olamamıştı. Zelenski'nin[2] raporuna göre, Moskovalı komünist işçilerin geniş bir kesimi Sovyet kurumlarında çalışıyordu. Bölgedeki 30 binden fazla komünistin 15 bini yönetim organlarında, 6.500'ü ise Kızıl Ordu'da çalışıyordu. Onların yalnızca 2.000'i taşımacılıkta, 4.000'i ise fabrikalarda istihdam ediliyordu ki bunların çoğu da yönetim görevleriydi. Yine Zelenski, Merkez Komite'ye, Mart 1922'de, Moskova'daki 26.000 parti üyesinden 6.000'inin sanayide çalıştığını, geri kalanının ise ya Kızıl Ordu'da ya da yönetim organlarında istihdam edildiğini rapor etmişti. Parti'nin

2 İsaac Zelenski (1890-1938). 1906'da RSDİP'nin Bolşevik hizbine katıldı. Çarlık tarafından gönderildiği sürgünlerden her defasında kaçtı ve siyasi faaliyete devam etti. 1917 ilkbaharında Moskova'nın Basman Sovyeti başkanı oldu. 1918 yılında Moskova'nın ihtiyaçlarını karşılamakla görevli Halk Komiserliği merkezinde görev aldı. 1921'den itibaren Bolşevik Parti'nin Moskova Sovyeti birinci sekreteri ve partinin Merkez Komite aday üyesiydi. 1929-1931 yılları arasında Özbekistan Komünist Partisi Sekreteri oldu. 1922'den, partiden ihraç edildiği 1937 yılına kadar Sovyetler Birliği Merkezi Yürütme Komitesi üyeliği yaptı. 1937 yazında tutuklandı ve 3. Moskova yargılaması olarak bilinen davada Rikov, Buharin, Krestinski ve Rakovski ile birlikte yargılanarak ölüme mahkum edildi. Cezası 15 Mart 1938'de infaz edildi.

Rusya'nın 22 sanayi bölgesindeki fabrika hücrelerinde bulunan 14.750 komünisten yalnızca 4.255'i tezgah başındayken geri kalan yüzde 71'i ya yönetim organlarında ya da sendika ve kooperatiflerde çalışıyordu.[3] Dahası, parti üyeleri içinde köylülerin ve kent küçük burjuvalarının oranı da hızla artıyordu.

Lenin, Mart 1922'de, SBKP (B)'nin Merkez Komite sekreteri olan Molotov'a yazığı bir mektupta, partinin yeterince proleter olmadığını vurguluyor ve şunları söylüyordu:

> Savaş sırasında, askerlik hizmetinden kaçmak isteyen herkes fabrikalara girdiği için, savaştan bu yana, Rusya'nın sanayi işçileri önceden olduklarından çok daha az proleter hale gelmiştir. Bu bilinen bir gerçektir. Öte yandan, bir bütün olarak ele alındığında (parti üyelerinin ezici çoğunluğunun düzeyine baktığımızda), partimiz, şimdiki zorlu durumda, özellikle de hızla bağımsız sınıf politikası sürdürme bilinci geliştiren devasa köylü üstünlüğü göz önünde bulundurulduğunda, gerçek proleter önderliğin sahip olması gerekenden daha az siyasi eğitime sahiptir.(...) Eğer gözlerimizi gerçekliğe kapatmazsak, şu anda, partimizin proleter politikasının onun üye yapısı tarafından değil ama Parti'nin Yaşlı Muhafızı denilebilecek küçük bir grubun sahip olduğu çok büyük ve tam saygınlık eliyle belirlendiğini kabul etmemiz gerekir. Bu grup içinde çıkacak küçük bir çatışma, onun saygınlığını ortadan kaldırmasa bile, her durumda, onu politika belirleme gücünden yoksun bırakacak düzeyde zayıflatacaktır.[4]

Lenin, proleter olmayan geçmişe sahip üyelerin parti üzerindeki gerici toplumsal basıncın başlıca kaynağı olduğu düşüncesinden hareketle, parti tüzüğünde üyelik koşullarını sıkılaştıran değişiklikler yapılmasını önerdi. Onun önerisine göre, küçük burjuva kökene sahip olan, yani işçi sınıfına yeni katılmış olan kır kökenlilerin parti üyeliği zorlaştırılmalıydı. Merkez Komite'deki tartışmalar sonucunda Lenin'in "10 yıl tezgah başında çalışma" koşulu olabildiğince yumuşatılacak ve işçi ya da köylü geçmişe sahip işçiler ile Kızıl Ordu askerlerinin partiye katılması için altı ay yedek üyelik ve partiye en az üç yıldır üye olan üç kişinin;

---

3 4 ve 10 Mayıs 1921 tarihli *Pravda*'da yer alan haberlerden ve SBKP MK tutanaklarından akt. Simon Pirani, The Russian Revolution in Retreat, 1920-24, Soviet workers and the new communist elite, New York, 2008, sf. 129-131

4 Mektubun tamamı için, bkz.: Lenin's Collected Works, 2nd English Edition, Progress Publishers, Moscow, 1965, Cilt 33, syf 254-258; http://marxists.org/archive/lenin/works/1922/mar/24.htm

büro çalışanlarının ve diğerlerinin üye olması için ise beş yıldan fazla süredir partiye üye olan beş kişinin tavsiyesi gerekecekti.

Bolşeviklerin bürokratik yozlaşmaya karşı mücadelesi

İşçi devletinin bürokratikleşmesi tehlikesine ilk dikkat çekenler, Şilyapnikov ile Kolontay'ın önderliğindeki İşçi Muhalefeti grubu olmuştu. Bununla birlikte, Lenin de birçok yazısında ve konuşmasında, Çarlık'tan devraldıkları devlet aygıtını çoğu durumda hiç dokunmadan koruduklarını, Sovyet devletinin en başından beri bürokratik deformasyona uğramış bir devlet olduğunu vb. vurguluyordu. Rus Komünist Partisi'nin Moskova Bölge Konferansı'nda 21 Kasım 1920 günü yaptığı konuşmada, "eski devlet aygıtını (...) bütünüyle imha etmenin ve iktidarı Sovyetler'e aktarmanın Sovyet hükümetinin görevi" olduğunu, bürokratik yöntemlerin canlandığını ve ona karşı mücadele edilmesi gerektiğini söylüyordu:

> Parti'nin üst kesimi aynı zamanda devlet aygıtının da üst tabakasını oluşturduğu; aynı şey haline geldiği için, Sovyet kurumlarında ortaya çıkan bürokratik yöntemlerin kaçınılmaz olarak Parti örgütleri üzerinde yıkıcı bir etkide bulunması doğaldır. Belanın Parti aygıtı içinde ortaya çıkabilen eski bürokratik yöntemlerde yattığını kabul ediyorsak, bu şeytanın bütün belirtilerinin kendini bizzat Parti örgütleri içinde açığa vurması açık ve doğaldır. Böyle olduğu içindir ki, bu sorun, Sovyetler Kongresi'nin gündemine alınmış ve bu Konferans'ta büyük önem kazanmıştır. Böyle de olması gerekiyordu; çünkü, Parti'ye bulaşmış ve genel Parti Konferansı'nın kararlarında varlığı kabul edilmiş olan bu hastalık yalnızca Moskova'da bulunmuyor, o, cumhuriyetin dört bir yanına yayılmıştır. Bu, köylü kitlelerini içimize almak zorunda kaldığımızda; kır ekonomisinin ve köylü kitlelerinin düzeyini yükseltme yönünde daha kapsamlı bir planı gündeme alamadığımız bir dönemde ortaya çıkan siyasi ve askeri faaliyet sürdürme gereksiniminin sonucudur.[5]

Sovyetler Birliği'ndeki rejimi uzunca süredir "bürokratik deformasyona uğramış bir işçi devleti" olarak betimleyen Lenin, *Az Olsun Ama Öz Olsun* ve *İşçi-Köylü Denetimi* gibi son yazılarında da partinin ve devletin içinde bürokratik bir tabakanın yükselişine dikkat çekmiş; Stalin bile, 2 Aralık 1923'te yaptığı bir konuşmada –elbette 46'ların başını çektiği Marksist muha-

5 Lenin, age.

lefetin baskısı sonucunda– Sovyet devletinin bürokratik karakterini itiraf etmek zorunda kalmıştı. Ama bir olguyu/gerçekliği kabul etmek bir şey, onunla mücadele etmek ve bu mücadelede doğru yöntemlere sahip olmak başka bir şeydi. Çünkü aynı Lenin 1919'da şöyle diyordu:

> Dayanağımız tek parti diktatörlüğüdür ve bu dayanaktan vazgeçemeyiz, çünkü partimiz, bütün fabrika ve sanayi proletaryasının öncülüğünü onlarca yıl içinde fethetmiş bir partidir.[6]

Bolşevik önderlik içinde, yükselen bürokratizme karşı mücadelede en baştan itibaren işçi demokrasisinin gereğine vurgu yapanların sayısı son derece azdı ve bunlar, Lenin ile Troçki'nin başını çektiği çoğunluk tarafından X. ve XI. kongrelerde yenilgiye uğratılmışlardı. "Sovyetlerde tek parti ve bu partinin içinde tek ses" olarak özetlenebilecek anlayış öylesine güçlüydü ki, Bolşevikler arasında devrim öncesinde ve İç Savaş sırasında doğal karşılanan, partiyi canlı tutan ve ilerleten hizipler ve gruplaşmalar, artık başlıca kötülük kaynağı olarak algılanmaya başlanmıştı.

Başta Lenin ve Troçki olmak üzere Bolşeviklerin X. Kongre'nin parti içindeki örgütlü muhalefeti ortadan kaldıran kararının alındığı gizli oturumunda kendi elleriyle yarattıkları ve ısrarla savundukları bu anlayış, partiyi, hem de en çok gereksinim duyduğu dönemde, canlı ve üretken tartışmalardan mahrum kıldı. "Parti disiplini" adına kabullenilen bu durum, bir zamanların gözünü budaktan sakınmayan devrimcilerini Stalin'in elindeki aygıtın estirdiği terör karşısında tam bir çaresizliğe sürükledi.

Ekim Devrimi sırasında ve sonrasında –hatta İç Savaş sürecinde– Sovyetlerde örgütlü işçilerin, yoksul köylülerin ve parti üyelerinin önünde yapılan canlı tartışmaların yerini, giderek, yönetici kadrolar arasında kapalı kapılar ardında sürdürülen pazarlıklar, gizli hesaplar ve ayak oyunları almaya başladı. Bu süreçte, sahip olduğu sekreterlik konumu sayesinde kendisine uygun uysal kadroları kolayca bulup uygun mevkilere yerleştiren Stalin'i, bürokratik yozlaşmada son derece hızlı bir yol alan Zinovyev, Kamanev ve Buharin gibi başka Bolşevikler izledi.

---

6 Lenin, Tüm Eserleri c. XXIV, s.423, aktaran E.H. Carr, Bolşevik Devrimi c.1, s. 214

Bolşeviklerin –sayıca az da olsa– bir kesimi işçi devletinin bürokratikleşmesine ve egemen hizbin ulusalcı politikalarına karşı direnişi sürdürdü. Büyük çoğunluğu parti ve devlet aygıtındaki görevlerinden alınarak toplama kamplarına gönderilmiş olan bu Marksistler, Stalin'in kişiliğinde cisimleşen bürokratik totaliter ve ulusalcı eğilime karşı mücadeleyi, 1923-24 ve 1926-27 yıllarında, iki kez açıktan sürdürdüler. İlgili bölümlerde göreceğimiz gibi, sınıflar mücadelesinin uluslararası ve ulusal dinamiklerine bağlı olarak açığa çıkan her iki mücadele de başarısızlıkla sonuçlandı.

SSCB'deki Marksist (sol) muhalefetin yoğun Stalinist aygıt terörü altında uğradığı bu yenilgi, artık bütün Marksist muhaliflerini parti ve devlet aygıtından temizlemiş olan Stalinist hizbin yeni bir yönelimiyle tamamlandı. Stalinist hizip, 1928-29 sürecinde, gerçek bir kapitalist restorasyon tehlikesinin doruğa vardığı bir noktada eski müttefiklerine savaş açtı. Zinovyev-Kamenev ikilisinin ve önceki sol muhaliflerin teröre boyun eğmiş olan bir kısmının da desteğiyle, Buharin'in ekibi tasfiye edilirken, bütünüyle bürokratik yollarla, kırsal alanda zorunlu kolektifleşme ve sanayileşme uygulaması başlatıldı. Milyonlarca köylünün topraklarından sürüldüğü ve büyük bir kıtlığın eşlik ettiği bu süreç, Marksist (sol) muhalefetin teröre boyun eğmemiş olan unsurlarını derinden etkileyecek ve çok sayıda muhalifin, Stalin önderliğindeki yönetici hizbin yanlışından nihayet döndüğünü düşünerek onunla uzlaşmasına yol açacaktı.

Yönetici hizbin "sola" yönelimini, aşırı bürokratik yöntemlerle uygulandığı için eleştiren ve Marksist (sol) muhalefeti uluslararası düzeyde örgütlemeye çalışan Troçki ise bir yandan bu yanılsamaya karşı dururken, aynı zamanda, partinin ve Sovyet devletinin her şeye karşın yeniden Marksist ilkelere dönebileceğini; Komintern'in, yeniden dünya sosyalist devriminin "kurmay örgütü" haline gelebileceğini umuyordu.

Troçki'nin Stalinist yönetici klik karşısındaki tavrını değiştiren şey, Alman işçi sınıfının 1933'te Hitler tarafından bozguna uğratılması ve Komintern'in, Alman Komünist Partisi'nin bu felakete yol açan tavrını onaylaması oldu. Dünya işçi sınıfının tarihi boyunca karşılaştığı bu en ağır ve belirleyici yenilgi, Stalin'in

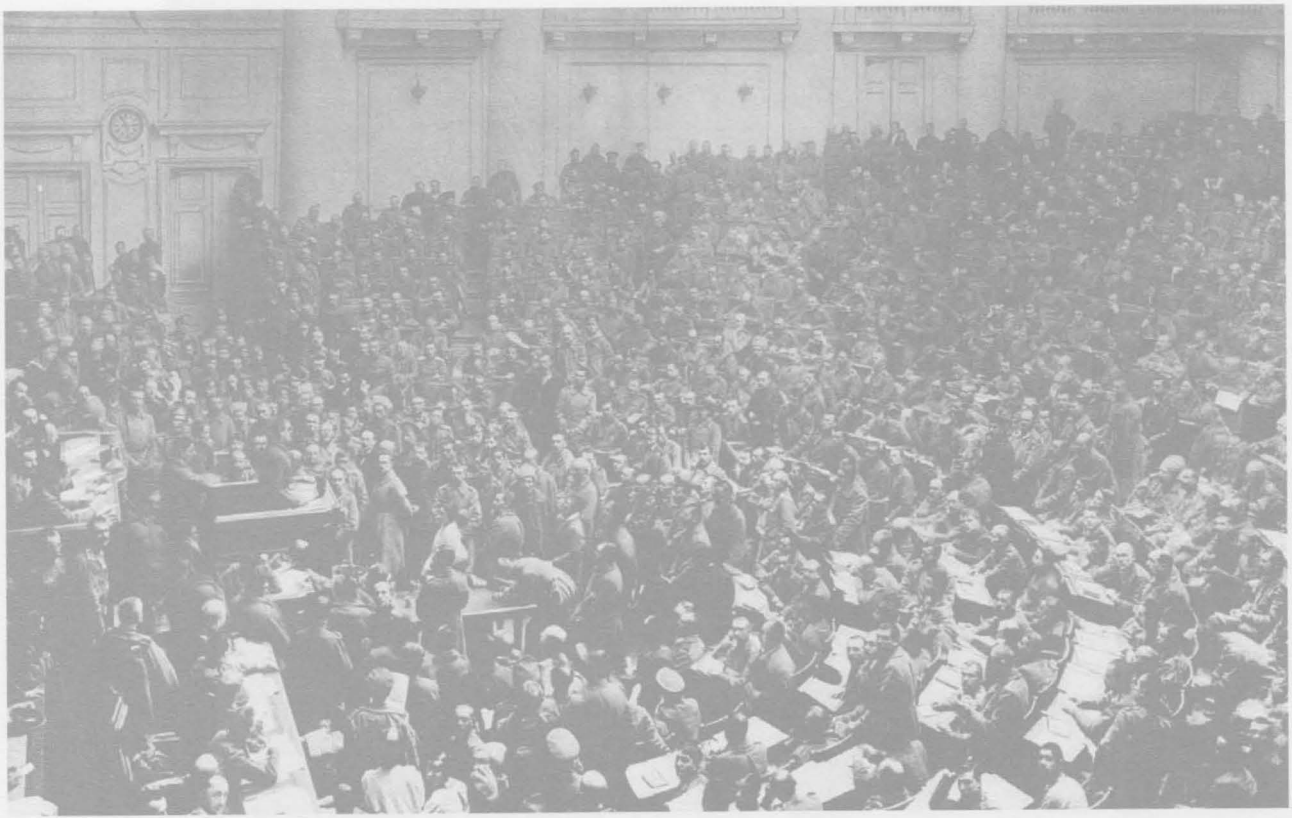
Alman işçi sınıfını bölen ve Hitler'in karşı-devrimini hazırlamış olan aşırı sol politikalarının doğrudan sonucuydu. Troçki ve yoldaşları, artık, Stalinizmin reformdan geçirilemeyeceği gerçeğiyle yüzleşmek durumundaydılar. Troçki'nin ilk sürgün yıllarında, başta oğlu Sedov olmak üzere yoldaşlarının insanüstü çabalarıyla artık uluslararası düzeyde örgütlü hale gelmiş olan Marksist muhalefet (Uluslararası Sol Muhalefet) bunun ardından komünist partilerin ve Komintern'in bir hizbi olmaya son verecek ve yeni (Dördüncü) enternasyonalin kurulmasına yönelecekti.

Stalinizmin Almanya'daki eylemleri, onun sosyal demokrasinin "ikiz kardeşi" olduğunu ve işçi sınıfı hareketi içinde karşı devrimci bir güç haline geldiğini kanıtlamıştı. Troçki ve yoldaşları, "sosyalist devrimin dünya partisi" olarak Dördüncü Enternasyonal'in ve onun ulusal şubelerinin yaratılmasına soyundular. Marksizm'in kuramsal, siyasi ve örgütsel devamlılığında yaşamsal öneme sahip olan bu adım, nihayet, 1938'de atılacaktı.

Tarihi "büyük" bireylerin yazdığına inananlar, bir avuç Bolşevik'in ulusalcı-bürokratik yozlaşmaya karşı 1920'li yıllarda verdiği mücadelenin yenilgiye uğramasının ardında, Stalin'in "cani" kişiliğinin ya da Troçki'nin "beceriksizliğinin" yattığını düşünebilirler. Kaldı ki, bugüne kadar, tarihteki ilk işçi devletinin totaliter bürokratik bir diktatörlüğe dönüştüğü bu tarihsel süreci Troçki ile Stalin arasındaki "iktidar mücadelesi" ile açıklayan; "örgütçü ve sıradan" Stalin'in, "entelektüel ve kendini beğenmiş" Troçki'yi alt etmesinin kaçınılmaz (hatta gerekli) bulan çok sayıda değerlendirmenin yapıldığını biliyoruz. İyi de, bütün bu değerlendirmeler ne işe yaradı –yarıyor, yarayacak? Açıkça belirtmek gerekir ki, bu tür açıklamalar, o yıllarda, Marksistlerin ulusalcı bürokratik yozlaşmaya karşı mücadelesini zayıflatmış ve Stalin önderliğindeki hizbin iktidarı ele geçirmesini kolaylaştırmış; onun yarım yüzyıl boyunca yaşamasına hizmet etmişti. Bu tür açıklamalar, ortada ne Stalin'in ve Troçki'nin ne de SSCB'nin olduğu bugünü anlamamıza hiçbir katkıda bulunmuyor. Dolayısıyla, yeni komünist kuşakların yarını kurmasında da hiçbir anlam taşımıyor. Bu idealist tarih anlayışının sosyalist hareket içindeki temsilcileri ki sayıları hiç de az değil, Kremlin ve

Pekin'deki Stalinist merkezlerde ve onların küçük kopyalarında kapitalizmin yeniden kurulmasının ardından, yalnızca şunu söyleyebiliyorlar: "Bunlar tarihte kalan olaylardır ve onların tartışılması bugünkü sorunların çözümüne hiçbir yarar sağlamaz". Bu ve benzeri ifadeler, gerçekte, Marksist (sol) muhalefetin, ardından da IV. Enternasyonal'in kurucularının ayrımsal söylemlerinde ve eylemlerinde haklı olduğu gerçeğinden kaçış çabasından başka bir anlam taşımıyor. Zira, 1989-1994 dönemecinde yaşananlar, ulusalcı-bürokratik totaliter diktatörlüklerin önünde kapitalist restorasyon ya da sosyalizmden başka bir alternatifin olmadığı şeklindeki Marksist öngörünün çarpıcı bir doğrulanmasıydı.

Yine de, idealist tarih okulunun "sosyalist" sözcülerinin bu tür ifadelerinin, geçmişteki bir "yanlış"ı utangaç şekilde kabul etmenin ötesinde bir başka anlam taşıdığını gözden kaçırmamak gerekiyor: 1920-1930 sürecinde Sovyetler Birliği'nde yaşananları (bürokratik karşı devrim sürecini) "unutmak," benzeri ekonomik-toplumsal süreçlerde karşılaşılabilecek benzeri sonuçlar karşısında bütünüyle hazırsız olmak ve aynı zamanda Marksist bir proletarya diktatörlüğü (işçi demokrasisi) kavrayışına da sahip olmamak anlamına gelecektir. Dahası, Marksizm'in başlıca özelliğinin, kendisini —üretici güçlerin gelişmesi üzerine kurulu— dünya çapındaki ekonomik-toplumsal pratik üzerinden yenilemesi olduğunu göz önünde bulundurursak, bu idealist tarih okumasının, gerçekte Marksizm'i "ölü bir dogma" haline getirdiğini söyleyebiliriz. Söz konusu eğilimin genç kuşakları karşı karşıya bıraktığı en büyük tehlike de budur. Bu anlamda, bu kitapta derlediğimiz belgelerin, ilk işçi devletinde ve komünist harekette 1922-1930 döneminde yaşananların yalnızca anlaşılmasına katkıda bulunmayacağını; aynı zamanda, nasıl bir düzen için hangi araçlarla ve ne şekilde mücadele edilmesi gerektiği sorununa uygun yanıtı bulmamıza da yardımcı olacağını umuyoruz.

Petrograd İşçi-Asker-Köylü Sovyeti 1917

Sanayileşme hamlesi sırasında Urallarda inşa edilen Magnitogorsk'daki (Mıknatıs Dağı Şehri) bir şantiye.

BÖLÜM 1

BİR BOLŞEVİK'İN SON NEFESİ

1922-1923

Tipik bir NEPmen, Sovyet bürokratıyla (vergi müfettişi) birlikte (Ayrıca bkz. sf. 32).
Fotograf: A.Shaikhet, 1930.

Bir Bolşevik'in Son Nefesi
Giriş

Hasta yatağındaki Lenin, 1922 Aralık ayından başlayarak, Stalin hizbine karşı açık mücadeleye girdi. Onun mücadelesinin, birbiriyle sıkı sıkıya ilişkili başlıca üç ayağı vardı: Parti aygıtının genişletilmesi ve görev değişiklikleri yoluyla Stalin'in çoğunluk hizbinin önünün kesilmesi; devlet kurumlarının yenilenmesi ve görevlerinin yeniden tanımlanması yoluyla işçi demokrasisinin önünün açılması; "Gürcistan sorunu" olarak ortaya çıkan ama federasyondan birliğe giden yolda uygulanan "büyük Rus şovenisti" politikaların yarattığı tehlikenin önlenmesi.

Lenin'in, *Kongre'ye Mektup* başlıklı yazısındaki, "vasiyet" olarak bilinen görüş ve önerileri 23-26 Aralık 1922 tarihini taşır. Onun 24 Aralık tarihli bölümünün eki ise 4 Ocak 1923'te yazdırıldı. Lenin'in, 1923 Ocak ve Şubat aylarında kaleme aldırdığı *Kooperatifleşme Üzerine*, *Devrimimiz*, *İşçi-Köylü Denetimini Nasıl Yeniden Örgütlemeliyiz?* (XII. Parti Kongresi'ne Öneri) ve *Az Olsun, Öz Olsun* başlıklı son yazıları, Lenin'in işçi devletinin bürokratikleşmesine karşı mücadelede programın ana hatlarını oluşturmaktadır.

"Lenin'in Vasiyeti"

Lenin'in yukarıda sıraladığımız "son yazılar"ı *Pravda*'da yayımlandı. Onun "vasiyeti" olarak bilinen ve Nisan 1923'de yapılacak olan XII. Kongre'de okunmasını istediği notları (*Kongreye Mektup*, bu kitapta sayfa 33 ve devamı) ise eşi ve yoldaşı Krupskaya tarafından, bir yıldan uzun süre gizli tutuldu. Bunun nedeni, Lenin'in, Mart ayında geçirdiği beyin kanaması nedeniyle felç olması ve konuşma yetisini kaybetmesiydi. Krupskaya da, herkes gibi, Lenin'in iyileşeceğini umuyordu. Krupskaya, Lenin 21 Ocak 1924'te ölünce, "vasiyet"i Merkez Komite Sekreterliği'ne teslim etti ve Mayıs 1924'de yapılacak olan XIII. Kongre'de delegelere açıklanmasını istedi.

"Lenin'in Vasiyeti"nin hiç beklenmedik bir anda ortaya çıkması, partiyi yöneten Üçler Erki'ni (Troyka-Josef Stalin, Grigori Zinovyev ve Lev Kamenev üçlüsünün yönetimine verilen ad) zor duruma bıraktı. "Vasiyet"in açıklanması durumunda, özellikle Stalin'in hesapları çökebilir; Üçler Erki, adım adım oluşturduğu iktidar tekelinden vazgeçmek durumunda kalabilirdi. Merkez Komite'nin konuyla ilgili toplantısında, Krupskaya'dan başka hiç kimse vasiyetin açıklanmasından yana görüş bildirmedi.

Merkez Komite, *Kongre'ye Mektup*'un kamuoyuna açıklanmamasını, XIII. Kongre'de bütün delegelere değil ama her bölgenin delegelerine ayrı ayrı okunmasını, bu okumalar sırasında not tutulmamasını ve Kongre süresince vasiyetten bahsedilmemesini içeren bir karar aldı. Yalnızca Krupskaya'nın karşı çıktığı bu kararla birlikte, Parti yönetimi, vasiyetin, Lenin'in öngördüğü etkiyi yaratmasının önüne geçmiş; Stalin Genel Sekreterliğe devam edebilmiştir. "Lenin'in Vasiyeti"ni bu karar uyarınca öğrenen delegeler de —yine gruplar halinde— yapılan oylamayla, "mektup"un kongreye hitaben yazıldığını, dolayısıyla kamuoyuna açıklanmaması yönünde karar aldılar.

Ancak "vasiyet," parti içinde sürmekte olan hizip mücadelelerinde sürekli gündemde kaldı. Stalin'in Merkez Komite'nin 1926 Temmuz'undaki bir toplantısında, sansürleyerek okuyacağı "vasiyet," yine onun tarafından değiştirilmiş haliyle, Aralık 1927'de yapılan XV. Kongre'de delegelere —parti dışında dağıtılmaması koşuluyla— basılı olarak verilecekti.

Bu arada, "vasiyet"in, Max Eastman'ın 1925 yılında yayımlanan *Lenin Öldüğünden Beri* adlı kitabında ortaya çıkması, Merkez Komite'deki çoğunluk hizbinin gözlerini Troçki'ye ve Sol Muhalefet'e dönmesine yol açmıştı. Bunun üzerine, Stalin önderliğindeki yönetici hizip, halen Siyasi Büro üyesi olan Troçki'yi bu vasiyeti inkâr eden bir yazı yazmakla görevlendirdi. Troçki'nin, Eastman'ın kitabında aktarılan kimi bilgileri yalanlayan yazısı 1 Temmuz 1925'te yayımlandı. "Lenin'in Vasiyeti"nin resmi olarak bütünüyle yayımlanması için, 1956 yılında yapılan ünlü XX. Kongre'yi beklemek gerekecekti. "Vasiyet," Sovyet bürokrasisinin sözde "deStalinizasyon" kampanyasını başlattığı bu kongrenin hemen ardından, önce *Kommunist*'in 9. sayısında yayımlandı, ardından da broşür olarak basıldı.

"İşçi Köylü Denetimini Nasıl Yeniden Düzenlemeliyiz"

Lenin'in 23 Ocak 1923 tarihli *İşçi Köylü Denetimini Nasıl Yeniden Düzenlemeliyiz* (Bu kitapta sayfa 49) ve onun devamı olan *Az Olsun, Öz Olsun* başlıklı makaleleri, 17-25 Nisan 1923 tarihleri arasında toplanan XII. Kongre'de "İşçi Köylü Denetiminin ve Merkezi Denetim Komisyonu'nun Görevleri Üzerine" alınan kararda etkili oldu.

Lenin, İşçi Köylü Denetimini Nasıl Yeniden Düzenlemeliyiz başlıklı makalesinde, Merkezi Denetim Komisyonu ile "yeniden düzenlenmiş İşçi-Köylü Denetimi'nin" birleştirilmesine ilişkin düşüncelerini açıklıyor ve somut önerilerde bulunuyordu. Bu yazısında, Lenin, bir yandan Sovyet kurumlarının uyumlu ve verimli çalışmasıyla ilgilenirken diğer yandan Stalin önderliğindeki yönetici hizbin hareket alanını kısıtlayan ve işçi demokrasisini geliştirmenin yollarını arıyordu: "Merkezi Denetim Komisyonu üyeleri, istisnasız hiç kimsenin —ne Genel Sekreter'in [Stalin] ne de herhangi bir Merkez Komite üyesinin— otoritesine izin vermemesi gereken sıkı bir grup oluşturmalı; onların sorular sormalarını, belgeleri denetlemelerini, genel olarak her şeyden haberdar olmalarını ve işlerin normal gidişatı üzerinde son derece sıkı bir denetim uygulamalarını önlemelidirler."

Ancak hepsi bu değil. Bu makalesinde, işçi sınıfı ve köylülükle NEP burjuvazisinin de "belirli koşullarda" katıldığı sınıflar arasında yaşanacak ciddi anlaşmazlıkların "kaçınılmaz olarak" bir bölünmeye yol açacağından söz eden Lenin, partinin bölünmesinden duyduğu kaygıyı da bütün çıplaklığıyla sergilemektedir. Lenin, Merkez Komite'nin ve Merkezi Denetim Komisyonu'nun, "aynı zamanda da bir bütün olarak partinin" başlıca görevinin, "bu tür bir bölünmeye yol açabilecek koşulları olabildiğince yakından izlemek ve erken davranarak önlemek" olduğunu vurgular.

Bildiğimiz gibi, bu çatışma, 1920'li yıllara damgasını vuracak; Lenin'in korktuğu "bölünme" ise Stalin önderliğindeki yönetici hizbin kanlı tasfiyeleriyle "önlenecekti." 1923'teki Sol Muhalefet, 1925-1926'da ortaya çıkan "Leningrad Muhalefeti" ve nihayet 1926-1927 Birleşik Muhalefet'i, gerçekte, işçi sınıfı, köylülük ve NEP burjuvazisi arasındaki çatışmanın ifadesiydi. Bu süreçte, Stalin'in hizbi, önce sırtını NEP burjuvazisine ve varlıklı köylülüğe dayayarak işçi sınıfının Marksist temsilcilerini tasfiye etti; ardından da (1929-

1930) sırtını dayadığı "eski" müttefiklerini ve böylelikle yarım yüzyıldan fazla sürecek olan totaliter bürokratik diktatörlüğü kurdu.

Troçki'ye mektup

Lenin'in Troçki'ye yazdığı 5 Mart 1923 tarihli mektup "Gürcistan Sorunu" ile ilgilidir. Bu mektup, RKP (B) Merkez Komitesi'nin "Gürcistan sorunu"nun tartışılacağı bir plenumuyla ilişkili olarak yazılmıştır.

Rusya Komünist Partisi -Bolşevik (RKP-B) Merkez Komitesi'nin Ekim (1922) Plenumu'nun ardından, RKP-B'nin Transkafkasya Bölge Komitesi ile Mdivani grubu arasındaki sürtüşmede bir keskinleşme yaşandı. Bu keskinleşmenin ardında, Stalin önderliğindeki yönetici hizbin Sovyet Cumhuriyeti'nin federatif yapısını daha sıkı ve merkezi bir birliğe dönüştürme önerisi yatıyordu. Bu adımı "büyük Rus şovenizminin resmi ifadesi" olarak gören Gürcistanlı komünistlerin direnişi sonucunda, Gürcistan Komünist Partisi Merkez Komitesi 22 Ekim 1922'de istifa etti. Partide çoğunluğu oluşturan Mdivani'nin destekleyicileri, 25 Kasım 1922'de RKP-B'ye şikayette bulundu. Bunun üzerine, Siyasi Büro, F. E. Zerjinski başkanlığında bir komisyonu, Gürcistan Komünist Partisi'nin istifa etmiş olan Merkez Komitesi'nin açıklamalarını incelemek ve parti içinde huzuru sağlamak için Gürcistan'a gönderme kararı aldı.

Lenin, "Gürcistan Sorunu" konusunda hayli endişeliydi. 12 Aralık günü, Zerjinski gezisinin sonuçları hakkında Lenin'e bilgi verdi. Komisyonun yaşanan çatışmada yanlı davrandığına ve G. K. Orjonikidze'nin işlediği büyük hataları dikkate almadığına inanan Lenin, onun çalışmasından hoşnut değildi. Lenin, "Gürcistan Sorunu"nu SSCB'nin kurulması sorunuyla birlikte ele alıyordu. Milliyetler Sorunu ya da "Özerkleştirme" başlıklı mektubunda, Orjonikidze'nin Gürcistan'daki tutumunu ve Zerjinski Komisyonu ile Stalin'in ona suç ortaklığını sertçe eleştirdi. Lenin, bu olayın bütün siyasi sorumluluğunu, cumhuriyetleri birleştirmedeki ölümcül yanlışlarına gönderme yaparak, Merkez Komite'nin Genel Sekreteri olan Stalin'e yükledi.

Lenin, Mdivani ve destekleyicilerinin Transkafkasya Federasyonu'nun ve SSCB'nin oluşumuna ilişkin birçok noktada temelden

yanlış olan duruşunu desteklemek bir yana, eleştiriyordu. Ama o, aynı zamanda, asıl tehlikenin egemen ulus şovenizminde yattığını ve buna karşı mücadele görevinin, asıl olarak, önceki dönemin egemen ulus Komünistlerine düştüğünü düşünüyordu. Lenin dikkatini "Gürcistan sorunu"nda Stalin, Zerjinski ve Orjonikidze tarafından yapılan hatalar üzerinde yoğunlaştırdı. Bu konuda, özellikle cumhuriyetlerin birleştirilmesiyle bağlantılı olarak, "özel bir dikkate, davranış inceliğine ve uysallığa" gereksinim olduğunu; bu durumda, ulusal azınlıklarla ilgilenmede aşırı uysallığı ve ılımlılığı abartmanın bunu yapmaya mecbur kalmaktan iyi" olduğunu belirtti. Lenin'in "'Gürcistan çatışması'nda 'küskünler'in yanında" olduğuna ilişkin sözleri bu bağlamda değerlendirilebilir.

Lenin, Stalin önderliğindeki çoğunluk hizbine karşı ortak mücadele için Troçki'ye son teklifini 5 Mart 1923 günü, sekreteri aracılığıyla telefonla yaptı (Bu kitapta sayfa 55). Lenin, bu mesajında, Troçki'den, Gürcistan meselesinde Stalin ile Zerjinski'nin yansızlığına güvenmediğini belirterek, Merkez Komite'de, Gürcü "sapmacıların" savunusunu üstlenmesini istiyordu.[1] Troçki, bu yükümlülüğü hastalığı nedeniyle yerine getiremeyeceği yanıtını verdi.[2]

Lenin, Troçki'ye ilettiği bu mesajın ardından, Gürcistan meselesiyle ilgili bilgi toplayan eşi Krupskaya'ya yönelik sert tavrıyla ilgili olarak Stalin'e de kısa bir mesaj göndermiş ve "(...) söylediklerini geri alıp özür dilememesi durumunda kendisiyle olan bütün ilişkilerini keseceği"ni bildirmişti.[3]

Deutscher, Troçki biyografisinde, Lenin'in Stalin'e karşı mücadelede "Troçki'den hiçbir güçsüzlük ve kararsızlık göstermemesini, onun teklif edebileceği 'çürük uzlaşmaların' hiçbirine kanmamasını" istediğini; bu mektubun ardından, Kamenev'in "süklüm püklüm" Troçki'yi ziyarete geldiğini ve onu yatıştırmaya çalıştığını; Troçki'nin ise Üçler Erki'nin artık yıkıldığına inandığını yazar.[4]

---

1 V. I. Lenin, Collected Works, İngilizce 4. Baskı, Progress Publishers, Moscow, 1970, Cilt. 45, sf. 607.

2 V. I. Lenin, age. syf. 750

3 V. I. Lenin, a.g.e, sf. 607-608

4 İsaac Deutscher, Troçki-Silahsız Sosyalist, Ağaoğlu Yayınevi, İstanbul, 1970. sf. 104

Troçki Üçler Erki'ne karşı açık bir saldırıya geçmedi; Stalin'den, Gürcistan meselesindeki tavrından vazgeçmesini talep etti. Deutscher, Troçki'nin, Stalin'den bu konuda "güvence" aldıktan sonra, Lenin'in "Gürcistan sorunu"na ilişkin notlarını Siyasi Büro'ya teslim ettiğini; Nisan 1923'te toplanan XII. Kongre'de Lenin'in notlarını açıklamadığını yazar. Troçki'nin, arka planda durması sayesinde, XII. Kongre'ye Stalin-Zinovyev-Kamenev üçlüsü damgasını vurdu. Stalin, Troçki ile vardığı anlaşma gereği "büyük Rus şovenizmini mahkum ederken", Troçki, Gürcistan meselesinin de dahil olduğu "küçük uluslar sorunu"nun tartışılması sırasında da "kongreye sunacağı raporu hazırlayacağı bahanesiyle, kongreden ayrıldı."[5]

Troçki, kongreye sunduğu raporda, NEP'ten vazgeçmeksizin, sanayinin modernleştirilmesini ve devlet sektöründe merkezi planlamaya geçilmesini savundu. XII. Kongre'de oy birliğiyle kabul edilen raporun "Sanayinin sosyalist yapıdaki genel rolü" başlıklı birinci bölümünde, işçi sınıfının konumunun "devlet aygıtı ya da ordu üzerinden değil ama proletaryayı yaratan sanayi aracılığıyla" korunup güçleneceğini vurguluyor; ekonomik yaşamın "ağırlık merkezini tarımdan sanayiye kaydırmak" gerektiğini savunuyordu: "Parti, ne denli özveriye ve emeğe mal olursa olsun, bu süreci —özellikle ağır sanayinin hızla yeniden kurulmasıyla ilgili olarak— hızlandırmak için sistematik biçimde ve ısrarla çalışmalıdır. (...) Toplumun sosyalist düzenlenmesine giden yol, bu yüzden, devletleştirilmiş sanayiden geçer."

Troçki, tektip planlamanın ve ekonominin yönetiminde yapılacak kimi reformların önemini anlattığı bu raporunda, parti örgütünün ekonominin yönetimine müdahalesinde yaşanan "aşırılıklar"ın giderilmesine; parti aygıtı, ekonominin yönetimi ve sovyet kurumları arasında sağlıklı bir işbölümü oluşturulması gerektiğine vurgu yapıyordu. Parti içi yaşamın demokratikleştirilmesi ve hem partide hem de devlet mekanizmasında yükselen bürokratizme karşı açık mücadele henüz Troçki'nin gündeminde değildi.

Bu kongrede, Stalin yeniden genel sekreterliğe getirilirken, partinin en önemli mevkilerine de onun adamları seçildi. Önderlik içindeki bölünmüşlüğü açığa vurmayan ve uzunca süredir Stalin-

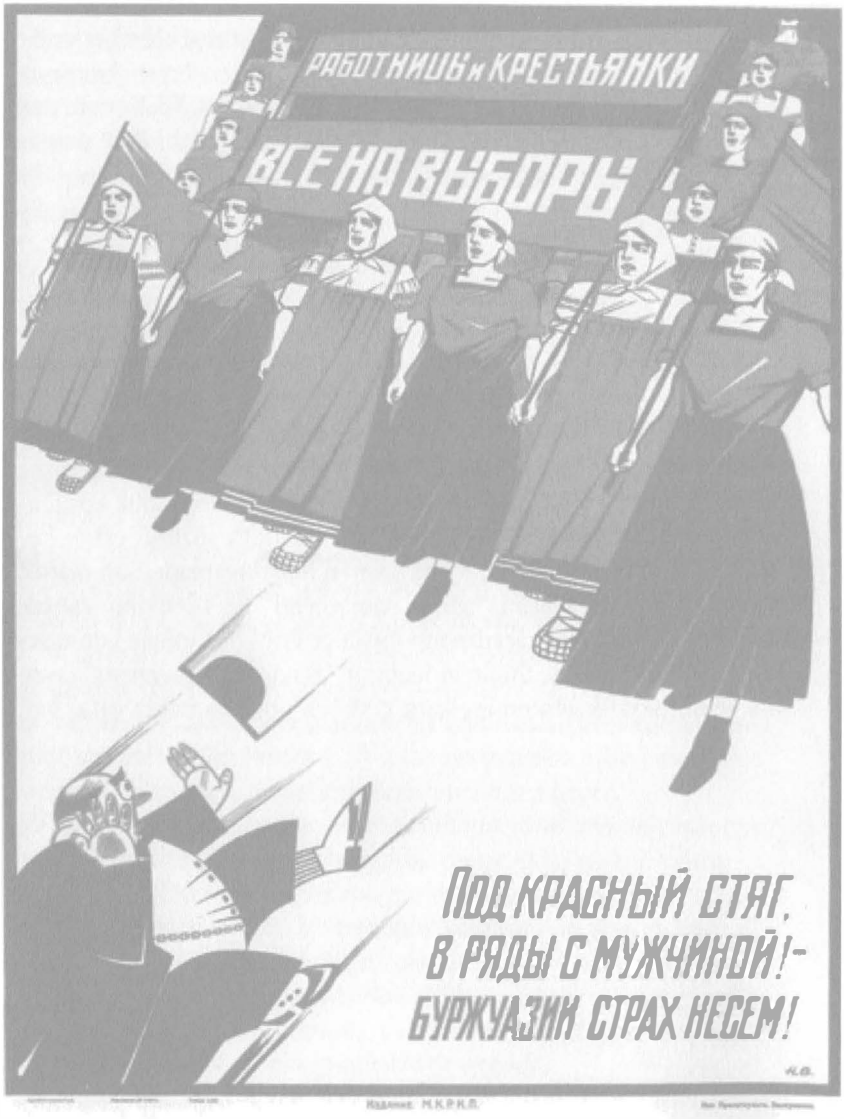
5 İsaac Deutscher, age. sf. 113

Zinovyev-Kamenev hizbinin egemenliğini pekiştirmekten başka bir şeye hizmet etmeyen parti içi disiplini -deyim yerindeyse- her şeyin üstünde tutan Troçki, Siyasi Büro'da iyice yalnızlaştı. XII. Kongre'den sonra, 40 üyeli yeni Merkez Komite içinde Troçki ile birlikte davranacak yalnızca üç kişi (Rakovski, Radek ve Piyatakov) kalmıştı.

Stalin'e Mektup

Lenin Stalin'e iletilmek üzere yazdırdığı kısa mektupta, Stalin'in Krupskaya'ya yönelik saldırgan tutumunu protesto ediyordu. Doğrudan siyasi bir eleştiri içermeyen bu mektup, Lenin'in, uzunca bir dönem güven duyduğu Stalin ile olan ilişkilerindeki hızlı kötüleşmeyi ifade etmesi açısından önemli olduğu için yayımlıyoruz.

Lenin'in *P. G. Mdivani'ye, F. Y. Makharadze'ye ve diğerlerine* gönderdiği kısa mektup da, onun Stalin önderliğindeki yönetici hizbe yönelik "kızgınlığını" ifade ettiği için önemli. Lenin, sağlık koşullarının hızla kötüleşmesi yüzünden, bu mektupta sözünü ettiği konuşma metnini ve yazısını hiçbir zaman hazırlayamadı. Son olarak, Lenin'in, mücadelelerini "bütün samimiyeti" ile izlediğini yazdığı Mdivani ile F. Y. Makharadze'nin düşüncelerini bütünüyle benimsemediğini; asıl olarak, Stalin'in hizbinin "Büyük Rus şovenisti" tavrına ve bürokratik yöntemine karşı çıktığını unutmamakta yarar var.

"İşçiler ve köylü kadınlar, herkes seçime!"
Afiş: 1925, Valerianov.
Afişte sol alt köşe klasik bir NEPmen tiplemesi kullanılmış (bkz. sf. 24).

1

Kongreye Mektup
ve
Devlet Planlama Komisyonu'na Yasama İşlevleri Verilmesi[6]

I

Bu kongrenin siyasi yapımızda bir dizi değişiklikler yapmasını ısrarla tavsiye ediyorum.

Büyük önem verdiğim düşünceleri size anlatmak istiyorum

Listenin başına, Merkez Komite üyelerinin sayısında 30-40'a hatta 100'e varan bir artışı yerleştiriyorum. Bana göre, bu reformun yapılmaması durumunda, Merkez Komitemiz, olayların tamamen bizden yana gelişmemesi durumunda –ki bu bizim bel bağlayamayacağımız bir şey, büyük bir tehlike içinde olacaktır.

Ardından, Kongre'nin Devlet Planlama Komisyonu'nun kararlarına, Troçki yoldaşın isteklerini bir şekilde ve belirli koşullarda karşılayacak şekilde, belirli şartlarda yasa yetkisi vermesini önermek niyetindeyim.

Birinci meseleye, yani Merkez Komite üyelerinin sayısını arttırma konusuna gelince, bence bu, Merkez Komite'nin saygınlığını arttırmak, yönetim mekanizmamızı iyileştirmek ve Merkez Komite'nin küçük grupları arasındaki çatışmaların Parti'nin geleceği için gereğinden fazla önem kazanmasını önlemek için yapılmalı.

6 V.I. Lenin, LETTER TO THE CONGRESS and GRANTING LEGISLATIVE FUNCTIONS TO THE STATE PLANNING COMMISSION, Collected Works, 4th English Edition, Progress Publishers, Moscow, 1966, Cilt. 36, syf 591-604

Bana öyle geliyor ki, Partimiz işçi sınıfından 50-100 Merkez Komite üyesi talep etme hakkına sahiptir ve onları, bu sınıfın kaynaklarını aşırı şekilde zorlamadan sağlayabilir.

Böylesi bir reform Partimizin istikrarını gözle görülür şekilde arttıracak ve onun düşman devletlerin kuşatmasında verdiği, bana göre önümüzdeki birkaç yıl içinde muhtemelen çok daha şiddetli bir hal alacak olan ve öyle olması da gereken mücadelesini kolaylaştıracaktır. Bana göre, partimizin istikrarı, böylesi bir önlem eliyle bin kat artacaktır.

Lenin, 23 Aralık 1922

M.V. tarafından not alındı.

II - Notların devamı

24 Aralık 1922

Yukarıda sözünü ettiğim Merkez Komite'nin istikrarından, bir bölünmeye karşı, hiçbir şekilde alınamamış türde bir önlemi kastediyorum. Zira *Russkaya Mysl*'deki [*Rus Düşüncesi*] beyaz muhafız (sanırım S. S. Oldenburg), ilk olarak beyaz muhafızların Sovyet Rusya'ya karşı oyununda partimizde bir bölünmeye, ikinci olarak da partimizin içinde bu bölünmeye yol açacak derin farklılıklara bel bağladığında haklıydı.

Partimiz iki sınıfa dayanmaktadır ve bu yüzden, bu iki sınıf arasında uzlaşma olmadığında, onun istikrarsızlaşması mümkün, çökmesi de kaçınılmaz olur. Bu durumda, alınacak şu ya da bu önlem ve Merkez Komitemizin istikrarı hakkındaki bütün konuşmalar anlamsız olurdu. Böylesi bir durumda, hiçbir önlem bir bölünmenen önüne geçemezdi. Umuyorum ki bu, üzerinde konuşmak için fazlasıyla uzak bir gelecek ve olmayacak bir gelişme.

Ben istikrarı yakın gelecekteki bir bölünmeye karşı önlem olarak düşünüyor ve kişisel özelliklerle ilgili bazı düşüncelerden söz etmek istiyorum.

Bana göre, bu bakımdan istikrar sorunundaki başlıca etmenler, merkez Komite'nin Stalin ve Troçki gibi üyeleridir. Ben, onlar arasındaki ilişkilerin, önlenebilir bir bölünme tehlikesinin en

büyük parçasını oluşturduğunu düşünüyorum. Bana göre, başka şeylerin yanı sıra Merkez Komite'nin üye sayısının 50'ye ya da 100'e çıkartılması, onu önlemeye yardımcı olur.

Genel Sekreter olan Stalin yoldaş, elinde sınırsız bir yetki toplamış durumda ve onun bu yetkiyi her zaman yeterince özenli şekilde kullanıp kullanamayacağından emin değilim. Öte yandan, Troçki yoldaş, İletişimden Sorumlu Halk Komiserliği meselesinde Merkez Komite'ye karşı mücadelesinin kanıtlamış olduğu gibi, yalnızca üstün yeteneğiyle ayırt edilmiyor. O, kişisel olarak, şimdiki Merkez Komite'deki belki de en yetenekli insan ama aşırı özgüven sergilemekte ve işin sadece yönetsel yanıyla gereğinden fazla meşgul olmaktadır.

Şimdiki Merkez Komite'nin önde gelen iki önderinin bu iki özelliği, istemeden bir bölünmeye yol açabilir ve Partimizin bunu önleyecek adımları atmaması durumunda bölünme beklenmedik bir şekilde gerçekleşebilir.

Merkez Komite'nin diğer üyelerinin kişisel özelliklerine ilişkin herhangi bir değerlendirme yapmayacağım. Yalnızca, Zinovyev ile Kamenev'in Ekim olayının elbette rastlantısal olmadığını ama nasıl ki Troçki'nin Bolşevik geçmişe sahip olmamaktan dolayı suçlanamazsa, bu ikisinin de bu olaydan ondan dolayı kişisel olarak sorumlu tutulamayacağını hatırlatacağım.

Merkez Komitesi'nin genç üyelerine gelince, Buharin ile Piyatakov hakkında birkaç şey söylemek isterim. Onlar, bana göre, en gençler arasındaki en parlak kişiliklerdir ve onlarla ilgili olarak şunlar dikkate alınmalı: Buharin, yalnızca Partinin en değerli ve başlıca kuramcısı değil, aynı zamanda, haklı olarak bütün partinin en çok sevdiği kişidir. Ama onun kuramsal yaklaşımı, kimi skolastik yanlarından dolayı, yalnızca büyük bir çekinceyle tamamen Marksist olarak sınıflandırılabilir (diyalektiği hiç incelemedi ve onu hiçbir zaman tam olarak anlamış değil).

Piyatakov'a gelince, o, tartışılmaz biçimde olağanüstü iradeli ve yetenekli biri ama yönetme işine ve faaliyetin ciddi bir siyasi içeriğe dayandırılması gereken yönetsel yanına gereğinden fazla heves gösteriyor.

Bu değerlendirmelerin ikisi de, bu önde gelen ve adanmış parti emekçilerinin bilgilerini geliştirme ve tek yanlılıklarını değiştirme fırsatı bulacakları varsayımıyla, elbette, şu an için yapıldı.

Lenin, 25 Aralık 1922

M.V. tarafından not alındı.

24 Aralık 1922 tarihli mektuba ek

Stalin fazlasıyla kaba ve bu kusur, her ne kadar bizim içimizde ve biz Komünistler arasındaki ilişkilerde hoş görülebilir olsa da bir Genel Sekreter'de kabul edilemez bir hâl alır. Bu yüzden, yoldaşların Stalin'i oradan uzaklaştırmanın ve onun yerine bütün diğer yönlerden Stalin yoldaştan farklı olan daha hoşgörülü, daha sadık, daha kibar, yoldaşlara karşı daha saygılı ve daha az kaprisli vb. bir başkasını atamanın bir yolunu bulmayı düşünmelerini öneririm. Bu durum önemsiz bir ayrıntı gibi görünebilir. Ama bana göre, bir bölünmeye karşı tedbirler açısından ve Stalin ile Troçki arasındaki ilişki üzerine yukarıda yazmış olduğum bakış açısından hareketle bu [önemsiz] bir ayrıntı değil; belirleyici önem kazanabilecek bir ayrıntıdır.

Lenin, 4 Ocak 1923

L. F. tarafından not alındı.

III - Notların devamı

26 Aralık 1922

Merkez Komite'nin üye sayısının 50'ye hatta 100'e çıkartılması, bana göre, ikili hatta üçlü bir amaca hizmet eder: Merkez Komite'de ne kadar çok üye olursa, o kadar fazla sayıda insan Merkez Komite faaliyetinde eğitilir ve kimi düşüncesizliklerden kaynaklanacak bir bölünme tehlikesi o kadar azalır. Çok sayıda işçinin Merkez Komite'ye alınması, işçilerin oldukça kötü olan yönetim mekanizmamızı geliştirmesine yardımcı olacaktır. Biz, onu, gerçekte, eski rejimden miras aldık. Çünkü onu öylesine kısa bir zamanda, özellikle de savaş, kıtlık vb. koşullarda yeniden düzenlemek kesinlikle imkânsızdı. Bu yüzden, alaysız ya da kötü niyet beslemeden bizim yönetsel mekanizmamızın kusurlarına dikkat çeken "eleştirmenler," sakince, bugün, devrimin için-

de bulunduğu koşulları hiçbir şekilde anlamadıklarını söyleyerek yanıtlanabilir. Bu mekanizmayı beş yıl içinde yeterli şekilde yeniden düzenlemek, özellikle de devrimimizin içinde gerçekleştiği koşullarda, bütünüyle olanaksızdır. Beş yıl içinde, işçilerin burjuvaziye karşı köylülere önderlik ettiği yeni bir devlet tipi yaratmış olmamız yeter; bunun düşman bir uluslararası çevrede gerçekleşmiş olması, bir başına devasa bir başarıdır. Ancak bunu bilmek, bizim, gerçekte Çar ve burjuvaziden, eski devlet mekanizmasını almış olduğumuz gerçeği ve şimdi, barışın başlamasıyla ve açlığa karşı asgari gereksinimlerin karşılanmasıyla birlikte, bütün çabamızın bu yönetim mekanizmasını iyileştirmeye yöneltilmesi gerektiği karşısında körleşmemize yol açmamalı.

Bana göre, Merkez Komite'nin üyesi olan 30-40 işçi, devlet aygıtımızı denetleme, geliştirme ve yeniden yapılandırma işinin üstesinden herkesten daha iyi gelebilir. Başlangıçta bu işi devrettiğimiz İşçi Köylü Denetimi'nin onunla baş edemediği ve yalnızca bir "eklenti" ya da belirli durumlarda Merkez Komitesi'nin bu üyelerine yardımcı olarak kullanılabileceği görüldü. Bence, Merkez Komite'ye kabul edilen işçiler (mektubumun bu bölümünde, işçi sözcüğü köylüleri de içermektedir) tercihan uzun süredir Sovyet kurumlarında çalışanlardan gelmemeli. Çünkü o işçiler, tam da mücadele edilmek istenen gelenekleri ve önyargıları çoktan edinmişlerdir.

Merkez Komite'nin işçi sınıfından gelen üyeleri, asıl olarak, son beş yıl içinde Sovyet kurumlarında iyi pozisyona atanmış olanlardan daha alt tabakadan olmalılar. Onlar, sıradan işçilerle ve doğrudan ya da dolaylı olarak sömürücü kategorisine girmeyen köylülere daha yakın olan insanlar olmalılar. Bana göre, bu işçiler, Merkez Komite'nin ve Siyasi Büro'nun bütün oturumlarına katılarak ve Merkez Komite'nin bütün belgelerini okuyarak, Sovyet sisteminin ilk olarak bizzat Merkez Komite'ye istikrar kazandırabilen, ikincisi, devlet aygıtının yenilenmesi ve geliştirilmesi üzerinde etkin şekilde çalışabilen özverili destekleyicilerinden bir kadro oluşturabilirler.

Lenin, 26 Aralık 1922

L. F. tarafından not alındı.

IV - Devlet Planlama Komisyonu'na Yasama İşlevleri Verilmesi

27 Aralık 1922

Bu düşünce, görüldüğü kadarıyla, uzunca bir süre önce Troçki yoldaş tarafından önerilmiş. O zaman buna karşıydım. Çünkü, o zaman, bizim yasama sistemimizin içinde büyük bir eşgüdüm eksikliği olacağını düşünmüştüm. Ama konuyu daha yakından inceledikten sonra, Devlet Planlama Komisyonu'nun yasama kurumlarımızdan biraz ayrı, bununla birlikte, deneyimli insanlardan, uzmanlardan, bilim ve teknoloji [alanının] temsilcilerinden oluşan bir yapı olarak, gerçekte gelişmeler hakkında doğru kararlar almak için daha iyi bir konumda olması düşüncesini özünde mantıklı buluyorum.

Bununla birlikte, Devlet Planlama Komisyonu'nun devlete eleştirel olarak incelenmiş veriler sağlaması ve devlet kurumlarının devlet meselelerine karar vermesi gerektiği ilkesinde şimdiye kadar belirli bir ilerleme sağladık. Bana göre, devlet meselelerinin alışılmadık ölçüde karmaşıklaştığı; tekrar tekrar, kimileri Devlet Planlama Komisyonu'nun uzman görüşlerini gerektiren sorunları tespit etmenin, dahası, bazı noktalarda yine bu komisyonun uzman görüşlerine ihtiyaç duyan meselelerin belirlenmesinin gerektiği şimdiki durumda, Devlet Planlama Komisyonu'nun yetkisini genişletme yönünde bir adım atmalıyız.

Devlet Planlama Komisyonu'nun kararlarının Sovyet kurumlarındaki olağan işleyiş tarafından reddedilemeyeceğini ama yeniden gözden geçirilmesi gereken özel bir prosedüre ihtiyaç duyacağını sanıyorum. Örneğin, Devlet Planlama Komisyonu kararının özel kurallar çerçevesinde yürürlükten kaldırılıp kaldırılmayacağını incelemeye ilişkin tezkerenin yazılması sorunu, özel bir yönergeye uygun olarak yeniden değerlendirmek üzere Tüm Rusya Merkezi Yürütme Komitesi'nin bir oturumuna sunulmalıdır. Son olarak, Devlet Planlama Komisyonu'nun kararlarının yeniden değerlendirilmesi vb. için özel bir zaman sınırı konmalıdır.

Bu konuda, Troçki yoldaşın isteklerini kabul edebiliriz ve etmeliyiz. Ama bu, özellikle, siyasi önderlerimizden herhangi

birinin ya da Yüksek Ekonomik Konsey Başkanı'nın ya da bir benzerinin Devlet Planlama Komisyonu'nun Başkanı olması gerektiği anlamına gelmez. Bana kalırsa, şu anda, kişisel meselelerle ilke sorunu iyice iç içe geçmiş durumda. Şimdi Devlet Planlama Komisyonu'nun Başkanı Kırzizhanovski yoldaşa ve onun yardımcısı Piyatakov yoldaşa karşı yapılan saldırılar, bir yandan aşırı hoşgörü, bağımsız karar verememe, karakter zayıflığı ve öte yandan aşırı kabalık, eğitim çavuşu yöntemleri uygulama, sağlam bilimsel arka plana sahip olmama vb. suçlamalara varmaktadır. Bu saldırıların, sorunun iki yanını ifade ettiğini düşünüyorum. Sanırım, Devlet Planlama Komisyonu'nda, gerçekte, bir örneğini Piyatakov yoldaşta diğerini de Kırzizhanovski yoldaşta bulabileceğimiz iki kişilik tipini hünerli biçimde bağdaştırmamız gerekiyor.

Bana göre, Devlet Planlama Komisyonu'nun başında, teknik ya da bilimsel tarım alanında eğitim görmüş ve bu alanlardan birinde on yıllarca pratik çalışma deneyimine sahip birisi olmalı. Bu kişinin, bir yöneticinin yönetim deneyimine ve başkalarını hizmete dahil etme becerisi gibi özelliklere fazlasıyla haiz olması gerektiğini düşünmüyorum.

Lenin

27 Aralık 1922

M.V. tarafından kaleme alındı.

V - Devlet Planlama Komisyonu'nun yasa koyucu özelliği üzerine mektubun devamı

28 Aralık 1922

Devlet yönetimi üzerinde belirleyici bir etki yaratabilir durumdaki kimi yoldaşlarımızın yönetici yanı abarttıklarına değinmiştim. Bu, yeri ve zamanı geldiğinde elbette gereklidir ama işin bilimsel yanıyla, sınırsız olguların kavranmasıyla, insanları toplama yeteneğiyle vb. karıştırılmamalı.

Bu iki özelliğin her devlet kurumunda, özellikle de Devlet Planlama Komisyonu'nda bir araya getirilmesi son derece önemli. Kırzizhanovski yoldaş, bana, Piyatakov yoldaşı Komisyon'da

görevlendirdiğini ve onunla iş hakkında anlaşmaya varmış olduklarını anlattığında, buna, bir yandan kimi kuşkularla, öte yandan da, bu yolla iki devlet adamı tipini bir araya getireceğimizi umarak razı olmuştum. Bu umutların haklı çıkıp çıkmayacağını görmek için, şimdi beklememiz ve meseleyi biraz daha uzun süreli deneyime dayanarak değerlendirmemiz gerekiyor. Ama ilke olarak, devlet kurumlarının doğru işleyişi için, farklı insanların yapılarının ve özelliklerinin böylesi bir bileşiminin kesinlikle gerekli olduğundan kuşku duyulamaz. Sanırım, burada, herhangi bir şeyi hiçbir şekilde abartmamak, "yönetme"yi abartmak kadar zararlıdır. Bir devlet kurumunun başındaki kişi üst düzeyde bir kişiliğe ve insanların çalışmalarını denetleyebilmek için yeterince bütünsel bilimsel ve teknik bilgiye sahip olmalıdır. Bu işin temelidir. Bu olmadan işler hakkıyla yapılamaz. Öte yandan, devlet kurumunun başındaki kişinin yönetme kapasitesine, değerli bir yardımcıya ya da yardımcılara sahip olması da son derece önemlidir. Bu iki özelliğin bir kişide birleşmesi nadiren görülür ve buna nadiren gerek duyulur.

Lenin
28 Aralık 1922
L.F. tarafından kaleme alındı.

VI - Devlet Planlama Komisyonu üzerine notların devamı
29 Aralık 1922

Devlet Planlama Komisyonu, açıkça, bütün yönlerden bir uzmanlar komisyonuna dönüşüyor. Teknoloji alanında büyük bir deneyime ve çok yönlü bilimsel eğitime sahip hiç kimse böylesi bir kuruma başkanlık yapamaz. Yönetici unsur, özünde, ikincil olmalıdır. Devlet Planlama Komisyonu'nun belirli bir bağımsızlığa ve özerkliğe sahip olması, bu bilimsel kurumun saygınlığı için elzemdir ve bu, yalnızca onun çalışanlarının dürüstlüğüne ve bizim ekonomik-toplumsal gelişme planımızı gerçekleştirme yönündeki samimi arzusuna bağlıdır.

Bu son özellik, şimdi, elbette bir istisna olarak görülebilir; zira Komisyon'u oluşturan bilim insanlarının ezici çoğunluğu-

na kaçınılmaz biçimde burjuva düşünceler ve burjuva önyargılar bulaşmıştır. Onların bu bakımdan denetlenmesi, Komisyon Başkanlığı'nı oluşturan çok sayıda insanın işi olmalıdır. Bu Komünistler, burjuva bilim insanlarının davamıza olan ve düzeyi bütün bir çalışma sürecinde sergilenen bağlılığının düzeyini her gün denetlemeli ve onların burjuva önyargılardan vazgeçip adım adım sosyalist bakış açısını benimsediğini fark etmelidirler. Bu işin bilimsel denetim ve kusursuz yönetim biçimindeki ikili hat boyunca gerçekleşmesi, Cumhuriyetimizdeki Devlet Planlama Komisyonu'nu yönetenlerin amacı olmalı.

Lenin
29 Aralık 1922
M.V. tarafından kaleme alındı.

29 Aralık 1922
Merkez Komite Üye sayısının arttırılmasıyla ilgili bölüme ek

Devlet Planlama Komisyonu'nun faaliyetini farklı görevler temelinde ayırmak akılcı mı? Yoksa tersine, Komisyon Başkanlığı tarafından sistematik olarak denetlenen ve kendi alanındaki bütün sorunları çözebilen sürekli bir uzmanlar grubu oluşturmaya kalkışmamalı mıyız? Ben, bu ikincisi daha akıllıca olacağını; geçici ve acil görevlerin sayısını azaltmaya çalışmamız gerektiğini düşünüyorum.

Lenin
M.V. tarafından kaleme alındı.

VII
Notların devamı
29 Aralık 1922

Merkez Komite, üyelerinin sayısını arttırırken, aynı zamanda, belki de asıl olarak, hiçbir şekilde iyi olmayan yönetim mekanizmamızı denetlemeye ve geliştirmeye ilgi göstermeli. Bunun için, üst düzey uzmanların hizmetini sağlamalıyız ve bu uzmanların sağlanması görevi, İşçi Köylü Denetimi'ne verilmeli.

Yeterli bilgiye sahip insanlardan oluşan bu denetleme uzmanları ile Merkez Komite'nin yeni üyelerini nasıl kaynaştıracağız? Bu sorun pratikte çözülmeli.

Bana öyle geliyor ki, İşçi Köylü Denetimi (onun gelişmesinin ve bizim bu gelişme karşısındaki şaşkınlığımız sonucunda), sonuçta, bizim şimdi gözlemlediğimiz üzere, özel bir Halk Komiserliği ile Merkez Komite üyelerinin özel bir işlevi arasında; herşeyi inceleyen bir kuruluş ile çok sayıda değil ama birinci sınıf ve iyi ücret alması gereken (bu, herşeye para ödenmesi gereken ve denetleyicilerin doğrudan doğruya kendilerine daha iyi para ödeyen kurumlar tarafından istihdam edildiği çağımızda özellikle kaçınılmaz bir durum) bir denetleyiciler topluluğu arasında bir konuma yol açmış durumda.

Merkez Komite'nin üye sayısının uygun şekilde arttırılması ve onların üst düzey kalifiye uzmanların ve İşçi Köylü Denetimi'nin her dalda üst düzeyde yetkili üyelerinin yardımıyla her yıl bir devlet yönetimi kursundan geçmesi durumunda, bence, bu kadar uzun süredir üstesinden gelemediğimiz bu sorunu başarıyla çözeceğiz.

Özetlersek, en fazla 100 Merkez Komite üyesi ve İşçi Köylü Denetimi'nin onların yönetiminde denetim yapan 400-500'den fazla olmayan yardımcı üyesi.

Lenin

29 Aralık 1922

M. V. tarafından not alındı.

2

Milliyetler ya da "Özerkleştirme" Sorunu[7]

V.I. Lenin

Resmi olarak Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri sorunu olarak adlandırılan kötü ünlü özerkleştirme sorununa enerjik ve kararlı biçimde müdahale etmemekle, Rusya işçilerine karşı son derece ihmalkâr davranmış olduğumu düşünüyorum.

Geçen yaz, bu sorun ortaya çıktığında hastaydım. Sonbaharda ise iyileşeceğime ve Ekim ve Aralık aylarındaki hazırlık toplantılarının bana bu sorunla ilgilenme imkânı sağlayacağına fazlasıyla bel bağladım. Bununla birlikte, ne bu sorunun gündeme geldiği Ekim ayındaki Hazırlık Toplantısı'na ne de Aralık ayındaki toplantıya katılabildim; dolayısıyla, sorun benim için neredeyse bütünüyle kapandı.

Yalnızca, Kafkasya'dan gelip bana Gürcistan'daki durumun nasıl olduğunu anlatan Zerjinski yoldaş ile konuşmaya zamanım oldu. Ayrıca, Zinovyev yoldaş ile de kısa bir fikir alışverişinde bulunabildim ve ona bu konuya ilişkin kaygılarımı ifade ettim. Merkez Komite'nin Gürcistan olayını "araştırmak" amacıyla göndermiş olduğu komisyonun başındaki Zerjinski yoldaşın bana anlattıkları, yalnızca çok büyük bir kaygıya yol açtı. Eğer mesele, Zerjinski yoldaşın aktardığı gibi, Ordjonikidze'nin fiziksel şiddet uygulama aşırılığına kadar varmışsa, kendimizi nasıl bir pisliğin içine sokmuş olduğumuzu hayal edebiliriz. Belli ki, bütün bu "özerkleştirme" işi kökten yanlıştı ve zamanlaması kötüydü.

Birleşik bir aygıta gereksinim olduğu söyleniyor. Bu kendini beğenmişlik nereden geldi? O, güncemin önceki bölümlerinden birinde belirtmiş olduğum gibi, bizim Çarlıktan devraldığımız ve

7 V.I. Lenin, The Question of Nationalities or "Autonomisation", a.g.e sf 605-611

bir parça kutsal Sovyet yağıyla vaftiz ettiğimiz aynı Rus aygıtından gelmiyor mu?

Hiç kuşku yok ki, o önlemin, aygıtımızın bize ait olmasını garantiye alana kadar bir şekilde ertelenmesi gerekiyordu. Ama şimdi, mutlaka, tam tersini kabul etmek zorundayız: Bize ait olduğunu söylediğimiz aygıt, gerçekte, hâlâ bize yabancıdır. O burjuva ve Çarcı bir karışımdır; diğer ülkelerin yardımının yokluğunda ve zamanımızın büyük bölümünde askeri yükümlülüklerle ve açlıkla mücadeleyle "meşgul" olduğumuz için, geçtiğimiz beş yıl içinde ondan kurtulmanın imkânı olmamıştır.

Rus olmayanları, tipik Rus bürokratı gibi, özünde bir alçak ve zorba olan gerçek Rusun, büyük Rus şovenistinin saldırısı karşısında savunamayan bizim haklılığımızı kanıtladığımız "birlikten ayrılma özgürlüğü"nün böylesi koşullar altında, basitçe buruşturulup kenara atılacak bir kağıt parçası olması son derece doğaldır. Sovyet çalışanlarının ve sovyetlerde örgütlü işçilerin son derece küçük bir kesiminin, sütün içindeki bir sinek gibi, bu şovenist Büyük-Rus ayak takımı eğiliminde boğulacağından şüphe yok.

Bu önlemi savunurken, Halk Komiserliği'nin ulusal psikoloji ve ulusal eğitimin ayrı yapılar olarak oluşturulmasıyla doğrudan ilgilendiği söyleniyor. Ama ortaya şu soru çıkıyor: Bu Halk Komiserlikleri bütünüyle bağımsız kılınabilir mi? İkinci soru da şu: Rus olmayanlara, onları gerçek Rus zorbasına karşı koruyacak önlemleri almakta yeterince özenli miydik? Yapabilecek durumda olmamıza ve yapmamız gerektiği halde, böylesi önlemleri aldığımızı düşünmüyorum.

Bana göre, Stalin'in aceleciliği ve salt yönetim tutkusu onun kötü ünlü "ulusalcı-sosyalizm" karşısındaki kiniyle birlikte [Stalin, azınlık ulusları, Rusya ile birleşmek istemedikleri için "enternasyonalist" olmamakla eleştirmişti], burada ölümcül bir rol oynadı. Politikada kin, genel olarak rollerin en aşağılığını oynar.

Ulusalcı-sosyalistlerin "suç"unu araştırmak üzere Kafkasya'ya giden Zerjinski yoldaşın, orada baştan sona Rus düşünce yapısıyla sivrildiğinden (başka milliyetlerden gelip sonradan Ruslaştırılmış olanların Rus düşünce yapısını fazlasıyla abarttığı biliniyor) ve onun komisyonunun tarafsızlığının Orjonikidze'nin

"kaba kuvvete başvurma"sı eliyle yeterince simgeselleştiğinden de kaygılıyım. Bence, hiçbir kışkırtma hatta saldırı, Ruslara özgü böylesi kaba kuvvet uygulamayı haklı çıkaramaz; Zerjinski yoldaş, ona karşı kaygısız bir tutum aldığı için affedilemeyecek şekilde suçludur.

Kafkasya'daki bütün yurttaşlar için Orjonikidze yetkiliydi. Onun, hem kendisinin hem de Zerjinski'nin sözünü ettiği sinirliliği sergilemeye hakkı yoktu. Tersine, Orjonikidze'nin herhangi bir başka yurttaştan talep edilemeyecek ölçüde ılımlı davranmış olsaydı, çok daha az sayıda insan "siyasi" suç işlemekle suçlanırdı. Doğruyu söylemek gerekirse, o ulusalcı-sosyalistler, siyasi suç işlemekle itham edilen yurttaşlardır ve iddianamedeki sözcükler başka bir tanımlamaya olanak tanımamaktadır.

Burada önemli bir ilke sorunuyla karşı karşıyayız: Enternasyonalizm nasıl anlaşılmalı?

Lenin, 30 Aralık 1922

M.V. tarafından kaleme alındı.

Notların devamı

31 Aralık 1922

Ulusal soruna ilişkin yazılarımda, genel olarak ulusalcılık sorunun soyut bir sunumunun hiçbir işe yaramadığına değinmiştim. Ezen ulusun ulusalcılığı ile ezilen ulusun ulusalcılığı arasında; büyük ulusun ulusalcılığı ile küçük ulusun ulusalcılığı arasında mutlaka bir ayrım yapılmalıdır.

İkinci türde ulusalcılığa gelince, biz büyük ulusun yurttaşları, tarihsel pratikte, neredeyse her zaman sınırsız sayıda şiddet uygulamaktan dolayı suçluyuz. Dahası, bizler, hiç farkında olmaksızın, birçok defa şiddet ve aşağılama suçu işledik. Rus olmayanlara nasıl davranıldığını; Polonyalılara nasıl yalnızca *Polyaçiska* dendiğini, Tatarların nasıl *Prens* lakabının takıldığını, Ukraynalıların nasıl da her daim *Hohollar*, Gürcistanlılar ile diğer Kafkas milliyetlerinin *Kapkasyalı*[8] olduğunu anımsamak için, Volga anılarına bakmak yeter.

8 *Kafkasyalı* sözcüğünün, bir aşağılama, alay sözcüğü olarak özellikle dönüştürülmesi. Bugün Çeçenlerin olduğu gibi o dönemde tüm Kafkasyalıların hırsızlık başta olmak üzere suç ile beraber anılmasına bağlı bir anlamı olduğunu tahmin ediyoruz.

Bu yüzden enternasyonalizm ezen ya da –her ne kadar yalnızca şiddette ve kaba kuvvette büyük olsalar da– "büyük" denilen uluslar tarafından, yalnızca ulusların biçimsel eşitliğinden ibaret olmamalı; ezen ulusun, büyük ulusun eşitsizliğini değil, pratikte varlığını sürdüren bu eşitsizliği telafi edecek bir eşitsizliği içermelidir. Bunu anlamayan kişi ulusal soruna ilişkin gerçek proleter tavrı kavramamıştır; bakış açısı yönünden hâlâ asıl olarak küçük burjuvadır ve bu yüzden de kesinlikle burjuva bakış açısının içine gömülecektir.

Proleter için önemli olan nedir? Proleter için, Rus olmayanların proleter sınıf mücadelesine mümkün olan en büyük güveni duymasının sağlama bağlanması yalnızca önemli değil, kesinlikle gereklidir. Bunu güvenceye almak için neye ihtiyaç var? Yalnızca biçimsel eşitliğe değil. Rus olmayanların güven eksikliğini, "egemen" ulusun yönetiminin onlara geçmişte uygulamış olduğu aşağılamaları şu ya da bu biçimde, bir tavırla ya da ödünlerle telafi etmesi gerekir.

Bunu Bolşeviklere, Komünistlere ayrıntılı olarak anlatmanın gereksiz olduğunu düşünüyorum. Bana göre, şimdiki durumda, Gürcü ulusu söz konusu olduğunda, gerçek proleter tavrın bizim için bir zorunluluk meselesi olan uzlaşmaya son derece dikkatli, duyarlı ve hazırlıklı olması gereken tipik bir durumla karşı karşıyayız. Meselenin bu yanını ihmal eden ya da –bizzat kendisi gerçek ve saf bir "ulusalcı-sosyalist, hatta vulgar bir Büyük Rus zorbasıyken– düşüncesizce "ulusalcı-sosyalizm" suçlamalarına girişen Gürcü (Stalin), özünde, proleter sınıf dayanışmasının çıkarlarını çiğnemektedir. Çünkü proleter sınıf dayanışmasının gelişip güçlenmesini ulusal adaletsizlikler kadar engelleyen bir başka şey yoktur; [diğer milliyetlerden] "dargın" yurttaşlar, hiçbir şeye, eşitlik duygusuna ve bu eşitliğin –proleter yoldaşları tarafından ihmalkârlık ya da şaka yoluyla olsa bile– çiğnenmesine olduğu kadar duyarlı değildir. Bu yüzden, bu durumda, ulusal azınlıklar karşısındaki ödünlerde ve hoşgörüde aşırıya kaçmak, onlara katlanmaktan daha iyidir. Bu yüzden, bu durumda, proleter sınıf mücadelesinin temel çıkarları ulusal sorunla ilgili olarak hiçbir zaman biçimsel tavır almamayı; her zaman ezilen

ya da küçük ulus proleterinin ezen –büyük– ulus karşısındaki özgün tavrını göz önünde bulundurmayı gerektirir.

Lenin, 31 Aralık 1922

M.V. tarafından kaleme alındı.

Notların devamı

31 Aralık 1922

Şimdiki durumda hangi pratik önlemler alınmalı?

İlk olarak, sosyalist cumhuriyetlerin birliğini sürdürülmeli ve güçlendirmeliyiz. Bundan hiç kuşku yok. Bu önlem bizim için ve dünya komünist proletaryasının dünya burjuvazisine karşı mücadelesinde onun burjuva entrikalara karşı savunusu için gereklidir.

İkinci olarak, sosyalist cumhuriyetlerin birliği, onun diplomatik aygıtı için korunmalıdır. Söz buradan açılmışken, bu aygıt devlet aygıtımızın fevkalade bir bileşenidir. Eski Çarlık aygıtından etkili tek bir kişinin bile onun içine girmesine izin vermedik. Yetkili bütün birimler Komünistlerden oluşmaktadır. Bu yüzden, açıkça söylenebilir ki, o, diğer Halk Komiserliklerinde idare etmek zorunda kaldığımız eski Çarcı, burjuva ve küçük burjuva unsurlardan karşılaştırılamaz biçimde büyük ölçüde temizlenmiş güvenilir bir komünist aygıt.

Üçüncü olarak, Orjonikidze yoldaşa örnek olacak bir ceza verilmeli (bunu, onun yakın arkadaşlarından ve yurt dışında birlikte çalışmış biri olarak, üzülerek söylüyorum) ve Zerjinski'nin komisyonunun toplamış olduğu bütün belgelerin incelenmesi tamamlanmalı ya da onun kesinlikle içerdiği büyük ölçüde yanlış ve taraflı yargıları düzeltmek için yeniden başlatılmalı. Bütün bu gerçekten Büyük Rus kampanyasının siyasi sorumluluğu, elbette, Stalin ile Zerjinski'ye aittir.

Dördüncüsü, birliğin Rus olmayan cumhuriyetlerinde ulusal dilin kullanılmasında olabilecek en sıkı kurallar devreye sokulmalı ve bu kurallar özel olarak denetlenmelidir. Aygıtımız varlığını olduğu gibi sürdürdüğü, demiryolu hizmetinin birliği, mali hizmetlerin birliği vb. bahanesiyle bunun zorunlu olduğu, tamamen Rus bir kötüye kullanma yığınıdır. Bu kötüye kullanmalara karşı mücadele için özel bir beceri; bunun yanında da bu

mücadeleye girişenler adına olağanüstü samimiyet gerekir. Ayrıntılı bir yasaya gereksinim duyulacaktır ve bunu, yalnızca söz konusu cumhuriyetlerde yaşayan yurttaşlar bütünüyle başarılı şekilde düzenleyebilirler. Bunun ardından, bu işin sonucunda gelecek Sovyet Kongresi'nde bir adım geri atmayacağımızdan; yani Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'ni yalnızca askeri ve diplomatik alanlarda sürdürüp bütün diğer alanlarda her Halk Komiserliği'ne tam bağımsızlığı geri vermeyeceğimizden peşinen emin olamayız.

Unutulmaması gerekir ki, Halk Komiserliklerinin özerkleştirilmesi ve Moskova ile diğer merkezler söz konusu olduğunda onların faaliyetlerindeki eşgüdüm eksikliği, eğer yeterince sağduyulu ve tarafsız şekilde uygulanırsa, Parti otoritesi eliyle yeterince telafi edilebilir. Devletimizin, ulusal aygıtlarla Rus aygıtı arasındaki birleşmenin yokluğundan dolayı uğrayabileceği zarar, [tersi durumda] yalnızca bize değil ama bütün Enternasyonal'e ve kaderinde yakın gelecekteki tarihsel aşamada bizi izlemek olan yüzmilyonlarca Asyalıya verilecek zarardan çok daha azdır. Eğer, Doğu'nun ilk kez sahneye çıkışının öngününde, tam da onun uyandığı anda, kendi Rus olmayan yurttaşlarımıza yönelik en küçük bir kabalık ya da adaletsizlik eliyle bile olsa, Doğulu halklar nezdindeki saygınlığımızın altını oyarsak, bu affedilmez bir oportünizm olur. Kapitalist dünyayı savunan Batılı emperyalistlere karşı bir araya gelme ihtiyacı –ki bundan kuşku duyulamaz ve bunu koşulsuz onayladığımdan söz etmek benim için gereksiz olur– bir şey; bizim kendimizi yalnızca hafife alarak bile olsa, ezilen uluslara karşı emperyalist tavırlara kaptırmamız ve bu yolla bütün ilkeli samimiyetimizi, emperyalizme karşı mücadeleye ilişkin bütün ilkeli savunmamızın altını oymamız ise başka bir şeydir. Ama dünya tarihinin yarını, emperyalizm tarafından ezilmiş uyanan halklar nihayet ayaklandığı ve onların uzun ve zorlu özgürlük mücadelesinin başladığı bir gün olacaktır.

Lenin, 31 Aralık 1922

M.V. tarafından kaleme alındı.

3

XII. Parti Kongresi'ne Tavsiye
İşçi Köylü Denetimini Nasıl Yeniden Düzenlemeliyiz[9]

V.I. Lenin

23 Ocak 1923

Hiç kuşku yok ki İşçi-Köylü Denetimi bizim için büyük bir zorluk oluşturmaktadır ve şimdiye kadar bu zorluğun üstesinden gelinememiştir. İşçi-Köylü Denetimi'nin yararlı ve gerekli olduğunu inkâr ederek bu zorluğun üstesinden gelmeye çalışan yoldaşların yanlış yaptığını düşünüyorum. Bununla birlikte, bu sorunun devlet aygıtımız eliyle sergilendiğini ve onu düzeltme görevinin son derece zor olduğunu; bu sorunun çözülmemiş olduğunu ve onu çözmenin son derece acil bir görev olduğunu inkâr etmiyorum.

Dışişleri Halk Komiserliği hariç, devlet aygıtımız büyük ölçüde geçmişin kalıntısıdır ve neredeyse hiçbir ciddi değişimden geçmemiştir. Ona hafifçe yüzeysel rötuşlar yapılmıştır ama o bütün diğer yönlerden eski devlet aygıtımızın en tipik kalıntısıdır. Bu yüzden, onu gerçekten yenileyecek bir yöntem bulmak için İç Savaş dönemindeki deneyimimize dönmemiz gerektiğini düşünüyorum.

İç Savaş'ın en kritik anında nasıl davranmıştık?

Partimizin en iyi güçlerini Kızıl Ordu'da yoğunlaştırmış, işçilerimizin en iyilerini harekete geçirmiş ve diktatörlüğümüzün en derin köklerinde yeni güçler aramıştık.

---

9 Lenin's Collected Works, 2. English Edition, Progress Publishers, Moscow, 1965, Cilt 33, sf. 481-486. İlk kez, *Pravda*'nın 25 Ocak 1923 tarihli 16. sayısında yayınlandı.

İşçi-Köylü Denetimi'ni yeniden düzenlemenin araçlarını bulmak için aynı kaynağa gitmemiz gerektiğine inanıyorum. XII. Parti Kongresi'nin, Merkezi Denetim Komisyonu'nun uzun kısmen genişletilmesi üzerine kurulu şu yeniden düzenleme planını kabul etmesini öneriyorum.

Partimizin Merkez Komitesi'nin bütün üyelerinin hazır bulunduğu toplantıları, daha şimdiden, bir tür yüksek parti konferansına dönüşme eğilimini açığa vuruyor. Bu toplantılar, ortalama olarak en çok iki ayda bir gerçekleşiyor; bu arada günlük faaliyet –bildiğimiz gibi– Merkez Komite adına Siyasi Büromuz, Örgütleme Büromuz, Sekreterliğimiz vb. tarafından yürütülüyor. Bana göre, tutmuş olduğumuz yolu sonuna kadar izlemeli ve Merkez Komitesi'nin bütün üyelerinin hazır bulunduğu toplantıları, iki ayda bir Merkezi Denetim Komisyonu ile birlikte toplanan yüksek parti konferanslarına dönüştürmeliyiz.

Merkezi Denetim Komisyonu, yeniden düzenlenmiş İşçi-Köylü Denetimi'nin ana gövdesi ile şu şekilde bütünleşmeli:

Kongre'nin Merkezi Denetim Komisyonu'na 75-100 yeni üye seçmesini öneriyorum. Onlar işçilerden ve köylülerden oluşmalı; Merkez Komite'nin üyeleriyle aynı haklara sahip olacakları için, normal Merkez Komite üyeleriyle aynı parti süzgecinden geçmeliler.

Öte yandan, İşçi-Köylü Denetimi'nin kadroları, özellikle devlet aygıtımıza ilişkin bilinç ve bilgi süzgecinden geçirilmiş 300-400 kişiye indirilmeli. Onlar aynı zamanda, genel olarak emeğin, özelinde ise yönetim faaliyetinin, büro çalışmasının vb. bilimsel örgütlenmesine ilişkin kuralların bilgisine sahip olup olmadıkları üzerine özel bir testten geçmeliler.

Bana göre, İşçi-Köylü Denetimi ile Merkezi Denetim Komisyonu arasında sağlanacak böylesi bir birlik her iki kurum için de yararlı olacaktır. Bir yandan, İşçi-Köylü Denetimi bu yolla Dış İşleri Halk Komiserliği'nden kesinlikle daha aşağı olmayacak düzeyde yüksek bir otorite elde edecektir. Öte yandan, Merkez Komitemiz Merkezi Denetim Komisyonu ile birlikte, kesinlikle, bir yüksek parti konferansı haline gelme yolunu tutacaktır ki o, sonuna kadar ilerlemesi gereken bu yolu gerçekte şimdiden

tutmuştur. Bu yolla o, hedefe doğru ilerleyecek; işlevlerini, hem kendi yöntemsel amacı ve sistematik faaliyetini örgütlemesi açısından hem de işçilerimizin ve köylülerimizin en iyileri aracılığıyla geniş kitlelerle ilişkileri sürdürme bakımından uygun bir şekilde yerine getirebilecektir:

Devlet aygıtımızı köhneleştiren çevrelerden, yani ön devrimci biçimin gereksiz bir şekilde korunmasının hâlihazırda tümüyle olanaksız, gereksiz olduğunu ileri sürenlerden gelebilecek doğrudan ya da dolaylı bir karşı çıkışı öngörüyorum (bu arada, şimdi, elimizde, radikal toplumsal değişimleri gerçekleştirmek için dönemin özünü anlama yönünde, tarihte seyrek olarak ortaya çıkan bir fırsat var. Beş yıl içinde neyin yapılabildiğini ve neyin daha fazla zamana gereksinim duyduğunu şimdi açıkça görüyoruz). Öngördüğüm itiraz, benim önerdiğim değişimin kaostan başka bir şeye yol açmayacağıdır. Buna göre, Merkezi Denetim Komisyonu'nun üyeleri, nereye gittiklerini ya da kime başvuracaklarını bilmeden, her yerde karışıklığa yol açarak ve çalışanların günlük işlerindeki dikkatlerini dağıtarak bütün kuruluşları dolaşacaklar vb. vb.

Bana göre bu itirazın kötü niyetten kaynaklandığı o denli ortada ki bir yanıtı bile hak etmiyor. Söylemeye gerek yok ki, Merkezi Denetim Komisyonu'nun Başkanlık Heyeti'nin, İşçi-Köylü Denetimi Halk Komiseri'nin ve onun çalışma arkadaşlarının (ve aynı zamanda, uygun durumlarda Merkez Komite'nizin Sekreterliği'nin) Komiserliği gereğince örgütlü hale getirmek ve Merkezi Denetim Komisyonu ile birlikte sorunsuzca çalıştırmak için yıllar sürecek ısrarlı bir çaba harcaması gerekecek. Bana göre, İşçi Köylü Denetimi Halk Komiseri, bütün çalışma arkadaşlarıyla birlikte, "kendi emri altına girecek" olan Merkezi Denetim Komisyonu'nun bütün üyelerinin çalışması da dahil olmak üzere, bir bütün olarak İşçi-Köylü Denetimi'nin faaliyetini sürdürebilir ve yönlendirebilir (yönlendirmelidir de). İşçi-Köylü Denetimi'nin kalacak olan 300-400 çalışanı, benim planıma göre, bir yandan İşçi-Köylü Denetimi'nin diğer üyeleri ve Merkezi Denetleme Komisyonu'nun yardımcı üyeleri için sadece sekreterlik işlevlerini yerine getirmeli; öte yandan, üst düzeyde

nitelikli, özel olarak elenmiş, yüksek ücretli insanlar olmalılar. Bu yolla, İşçi-Köylü Denetimi memurlarının şimdiki –en hafif deyimiyle– gerçekten mutsuz durumunu iyileştirilebilir.

Kadro sayısının belirttiğim düzeye indirilmesinin, Halk Komiseri'nin ve çalışma arkadaşlarının bütün çabalarını örgütleme faaliyeti ile verimliliği sistematik biçimde ve sürekli olarak arttırma üzerinde yoğunlaştırmasını mümkün kılarak, İşçi-Köylü Denetimi çalışanlarının verimliliğini ve işin kalitesini büyük ölçüde arttıracağından eminim. Bu işçi köylü hükümetimiz ve Sovyet sistemimiz için kesinlikle gereklidir.

Öte yandan, İşçi-Köylü Denetimi Halk Komiseri'nin emeğin örgütlenmesi için, Cumhuriyet'imizde sayısı şimdi 12'den az olmayan daha üst düzeydeki kuruluşu (Merkezi Çalışma Enstitüsü vb.) kısmen birleştirici kısmen de koordine edici biçimde çalışması gerektiğini düşünüyorum. Aşırı tekbiçimlilik ve buna bağlı birlik arzusu zararlı olacaktır. Tersine, burada gereksinim duyulan şey, bütün bu kuruluşları birleştiren ve her birine belirli bir bağımsızlık tanıyarak onları uygun bir şekilde sınırlandıran, akılcı ve yararlı bir yöntemdir.

Bizzat Merkez Komite'miz, bu düzenlemeden kuşkusuz en az İşçi-Köylü Denetimi kadar kazançlı çıkacaktır. Çünkü onun kitlelerle ilişkileri daha fazla olacak; faaliyetinin düzenliliği ve etkisi artacaktır. O zaman, bir örgütleme planıyla belirli bir dönem için belirlenmiş belirli sayıda Merkezi Denetleme Komisyonu üyesinin katılması gereken Siyasi Büro'nun toplantıları için daha sıkı ve sorumlu bir hazırlık süreci tesis etmek mümkün (ve gerekli) olacaktır.

Merkezi Denetim Komisyonu'nun Başkanlığı ile bağlantılı olarak, işleri Merkezi Denetim Komisyonu'nun ve İşçi-Köylü Denetimi Halk Komiserliği'nin üyeleri arasında paylaştırırken, onlara Siyasi Büro'nun önüne gelen konularla ilgili belgeleri incelemek amacıyla onun toplantılarına katılma, çalışma zamanlarını teorik eğitime ve bilimsel iş örgütlenmesi yöntemlerinin incelenmesine adama ya da daha üst devlet kurumlarından en alttaki yerel organlara kadar devlet aygıtımızın denetlenmesi ve geliştirilmesi işine fiilen katılma görevi yüklenmelidir.

Bana göre, bu reform sonucunda, Siyasi Büro'nun toplantıları hakkında çok daha fazla bilgi sahibi olmaktan ve onlara daha iyi hazırlanmaktan kaynaklanan siyasi avantajlara ek olarak, Merkez Komite ve Merkezi Denetim Komisyonu üyelerinin iradeleri de güçlenecektir. Bunun sonucunda, tamamen kişisel ve rastlantısal olan etmenlerin Merkez Komite'nizdeki etkisi azalacak, bu da bir bölünme tehlikesini azaltacaktır. (Siyasi Büro'nun toplantılarında tartışılacak işlere ilişkin bütün belgeler, çok acil durumlar hariç, toplantıdan en az bir gün önce Merkez Komite'nin ve Merkezi Denetim Komisyonu'nun bütün üyelerine gönderilmeli; bunun için, Merkez Komite'nin ve Merkezi Denetim Komisyonu'nun üyelerini bilgilendirmenin ve bu konuları çözmenin özel yolları bulunmalıdır.)

Merkez Komite'miz tam anlamıyla merkezileşmiş ve son derece otoriter bir grup haline gelmiştir ama bu grubun içinde çalıştığı koşullar onun otoritesine uygun değildir. Önerdiğim reform bu eksikliğin giderilmesine yardımcı olmalı. Görevleri Siyasi Büro'nun bütün toplantılarına belirli bir sayıyla katılmak olacak olan Merkezi Denetim Komisyonu üyeleri, istisnasız hiç kimsenin —ne Genel Sekreter'in [Stalin] ne de herhangi bir Merkez Komite üyesinin— otoritesine izin vermemesi gereken sıkı bir grup oluşturmalı; onların sorular sormalarını, belgeleri denetlemelerini, genel olarak her şeyden haberdar olmalarını ve işlerin normal gidişatı üzerinde son derece sıkı bir denetim uygulamalarını önlemelidirler.

Bizim Sovyet Cumhuriyetimizdeki toplumsal düzen, elbette, iki sınıfın; işçiler ile köylülerin işbirliği üzerinde kuruludur. Şimdi "Nepmen"in yani burjuvazinin belirli koşullarda buna katılmasına izin veriliyor. Bu sınıflar arasında ciddi sınıfsal anlaşmazlıkların doğması durumunda, bir bölünme kaçınılmaz olacaktır. Ancak bizim toplumsal sistemimizde bu tür bir bölünmenin dayanakları kaçınılmaz değildir. Bir bölünmeye yol açabilecek koşulları olabildiğince yakından izlemek ve erken davranarak önlemek, Merkez Komite'nizin ve Merkezi Denetim Komisyonumuzun, aynı zamanda da bir bütün olarak partimizin başlıca görevidir. Çünkü Cumhuriyetimizin yazgısı, son tahlilde,

köylü kitlelerinin işçi sınıfını destekleyip desteklemeyeceklerine, ittifaklarına sadık kalıp kalmayacaklarına ya da "Nepmen"in yani yeni burjuvazinin onlarla işçi sınıfının arasını açmasına, onları işçi sınıfından kopartmasına izin verip vermeyeceklerine bağlı olacaktır. Biz bu seçeneği ne kadar açık biçimde görürsek, işçilerimiz ve köylülerimiz onu ne kadar aşikâr biçimde kavrarsa, Sovyet Cumhuriyeti için ölümcül olacak bir bölünmeyi önleme şansımız o denli fazla olur.

Vladimir İlyiç Lenin
23 Ocak 1923

4

Lenin'den Troçki'ye Mektup

(5 Mart 1923'te telefonla iletildi.)

L. D. TROÇKİ'ye
Çok Gizli
Kişiye özel

Sevgili Troçki yoldaş,

Senden, Gürcistan meselesinin Parti Merkez Komitesi'nde savunusunu üstlenmeni içtenlikle rica ediyorum. Bu mesele şimdi Stalin ve Zerjinski tarafından "takip ediliyor" ve onların tarafsızlığına güvenemem. Tam tersine. Bu meselenin savunusunu kabul etmen durumunda içim rahat edecek. Eğer bunu yapmayı herhangi bir nedenden dolayı reddedersen, bütün dosyayı bana iade et. Bunu, ricamı kabul etmediğinin işareti olarak değerlendireceğim.[10]

En içten yoldaşça selamlarımla
Lenin

---

10 Bu mektup, aynı gün sekreter yardımcısı Maria Volodiçeva, tarafından telefonla iletildi. Hasta olan Troçki, bu yükümlülüğü yerine getiremeyeceğini söyledi. Fakat ertesi gün Gürcülere haber göndererek savunmalarını yapacağını bildirdi.

5

Lenin'in Stalin'e Mektubu

V. I. Lenin

[5 Mart 1923]
Sekreterlik notlarından alındı
Stalin Yoldaşa
Çok gizli
Kişiye özel

Kopyası, Kamenev ve Zinovyev yoldaşlara

Sevgili Stalin yoldaş

Eşimi telefona çağıracak ve kötü bir dil kullanacak kadar kabasın. Sana bunu unutmaya hazır olduğunu söylemiş olmasına rağmen, olay onun tarafından Zinovyev'e ve Kamenev'e aktarılmış.[11] Benim, bana karşı yapılmış olan şeyleri kolayca unutmaya niyetli değilim ve belirtmeye gerek yok ki, eşime yapılmış olan bir şeyi aynı zamanda bana karşı yapılmış olarak değerlendiriyorum. Bu yüzden, sana söylemiş olduklarını geri almaya ve özür dilemeye hazır olup olmadığın ya da aramızdaki ilişkilerin kopmasını tercih edip etmediğin konusunda düşünmeni istiyorum.

Saygılarımla
Lenin, 5 Mart 1923

11 Lenin, doktorlarının izniyle, 21 Aralık 1922'de, dış ticaret tekeliyle ilgili olarak Troçki'ye bir mektup yazdırmıştı. Merkez Komite'nin 18 Aralık 1922 tarihli kararıyla Lenin için düzenlenen tıbbi rejimin yerine getirilmesinden kişisel olarak sorumlu kılınan Stalin, söz konusu mektubu not ettiği için Nadezda Krupskaya'ya saldırgan bir dil kullanmış ve durumu Denetim Komisyonu'na götürmekle tehdit etmişti. Krupskaya, 23 Aralık 1922'de Kamenev'e, özel yaşamına apaçık müdahale, saldırgan bir dil ve tehditlerden korunma talep eden bir mektup gönderdi. Anlaşıldığı kadarıyla, Krupskaya, 1923 Mart ayının başında Lenin'e bu olaydan bahsetmiş. Lenin, bu mektubu, söz konusu olayı öğrendikten sonra yazdırdı. V. I. Lenin, Collected Works, 4th English Edition, Progress Publishers, Moscow, 1970, Cilt. 45, sf. 607-608.

6

Lenin'nin "Mdivani, Makharadze ve diğer yoldaşlara" mektubu

V. I. Lenin

P. G. Mdivani'ye, F. Y. Makharadze'ye ve diğerlerine[12]
6 Mart 1923

Çok gizli
Mdivani, Makharadze ve diğer yoldaşlar
Kopya: Troçki ve Kamenev yoldaşlara

Sevgili yoldaşlar,

Davanızı bütün samimiyetimle izliyorum. Orjonikidze'nin kabalığına ve Stalin ile Zerjinski'nin suç ortaklığına kızgınım. Sizin için notlar ve bir konuşma hazırlıyorum.[13]

Saygılarımla

Lenin
6 Mart 1923

12 Bu, Lenin tarafından yazdırılan son mektuptu. V. I. Lenin, Collected Works, 4th English Edition, Progress Publishers, Moscow, 1970, Cilt. 45, sf. 608.

13 Lenin "Gürcistan sorunu" üzerine mektubunu ve konuşmasını hazırlayamadı. 10 Mart 1923'te sağlık koşulları hızla kötüleşmişti.

BÖLÜM II
BOLŞEVİZM MUHALEFETTE 1923-1925

Gözlerini açık tut!
Bugünlerde
duvarların bile kulağı var.
Sohbet ve dedikodu
el ele gider
hıyanetle!

Çeneni kapalı tut!

Afiş: 1941, N. Vatolina, N. Denisov.

NEPmen ve NEPmenshi
Çizim: Kardovskii, 1924.

Bolşevizm Muhalefette Giriş

1923 Yılında, Stalin-Zinovyev-Kamenev üçlüsünün önderliğindeki çoğunluk hizbinin giderek artan bürokratik terörüne rağmen, Bolşevik Parti içinde, hala bir ölçüde demokrasi ve tartışma özgürlüğü vardı. Parti ve devlet aygıtındaki bürokratikleşmeye karşı açık mücadelenin başını, 1923 yılı boyunca, Preobrajenski ve Piyatakov gibi önde gelen az sayıda Marksist çekiyordu. Üçler Erki'nin tam bir kuşatma altında tuttuğu Troçki ise en azından bu yılın son aylarına kadar Muhalefet ile arasına belirgin bir mesafe koymuş görünüyordu.

Bununla birlikte, Troçki'nin bu dönemde Üçler Erki'nin NEP burjuvazisini ve zengin köylüyü güçlendiren ekonomi politikalarına ve bürokratlaşmaya karşı mücadele etmediğini söylemek, doğruyu tam olarak yansıtmayacaktır. Troçki, Rusya Komünist Partisi'nin 1923 yılı Nisan ayında yapılan XII. Kongresi'ne sunduğu ve oy birliğiyle kabul edilen raporunda (bkz. sf. 71), sanayi ile tarım (işçi sınıfı ile köylülük) arasındaki ilişkileri son derece sağlıklı biçimde çözümlemiş; ağırlığın tarımdan sanayiye kaydırılması gerektiğini savunmuştu. Onun, sosyalist ilk birikimin nereden sağlanacağı üzerine daha sonraki yıllarda patlayacak olan tartışmadaki yerini de gösteren bu savunu, aynı zamanda, sosyalist inşanın uluslararası ölçekte tamamlanacağına olan derin inancı da ifade ediyordu: Troçki, *Sanayi Üzerine Tezler* başlıklı raporunda, devletin elindeki ağır sanayinin geliştirilmesinin ve tektip

planlamanın önemine vurgu yapıyor ve "toplumun sosyalist düzenlenmesine giden yol ... devletleştirilmiş sanayiden geçer" diyordu. Sanayileşmenin merkezi bir planlama temelinde olabildiğince sağlıklı biçimde gerçekleşmesi için gerekli örgütsel öneriler geliştiren Troçki, gerçekte, NEP'in, asıl olarak zengin köylülüğün ve tüccarların desteklendiği "birinci dönem"inin kapanışına işaret ediyordu.

İşçiler baş kaldırıyor

1923 Yazında, tam da egemen Stalinist hizbin her şeyin yolunda gittiğini düşündüğü bir dönemde, Sovyetler Birliği'ndeki bazı temel sanayi dallarında grevler patladı. Sormovo, Karkov ve Donets Havzası'nda ve başka yerlerde bulunan makine ve lokomotif fabrikalarındaki işçiler, aylardır gecikmiş olan ücretlerinin ödenmemesi üzerine çalışmayı durdurdular. Ağustos ayında, Devlet Bankası, sanayi işletmelere sağlanan kredi kolaylıklarını azaltarak, hızla yükselen sanayi malları fiyatlarını düşürmeye kalkıştı ama aynı zamanda zengin köylüleri (kulaklar) ve tüccarları (Nepmen) daha da güçlendirdi.

Gıda ürünlerinin fiyatları düşer ve yoksul köylüler daha da yoksullaşırken, hasadı finanse etmek için dolaşımdaki kağıt para miktarı arttırıldı. Bu arada, Komünist Parti'nin kitlelerden giderek daha fazla uzaklaşması, işçi sınıfı içindeki hoşnutsuzluğu arttırdı; parti içinde, daha fazla işçi demokrasisi uğruna parti aygıtının zayıflatılması yönünde propaganda yapan hiziplerin canlanmasına yol açtı. Stalin hizbinin, NEP'in ikinci yılı dolarken, yeni burjuvazinin yükselişine, vurgunculara, "komünist bürokratlar"ın artan ayrıcalıklarına ve toplumsal eşitsizliklere karşı ayağa kalkan işçi sınıfına yanıtı, beklendiği üzere, siyasi polis örgütü GPU'ya başvurmak oldu. GPU, aralarında "eski" İşçi Grubu ve İşçi Gerçeği gibi çevrelerin üyelerinin de bulunduğu çok sayıda insanı tutukladı. Bütün bunlar olurken, Troçki sessizliğini korumaya devam ediyordu.

Parti'nin Merkez Komitesi, tırmanan ekonomik, mali ve siyasi krize yanıt olarak, 1923 Eylül ayının sonunda üç özel komisyon atadı. Bunlardan biri sanayi malları ile tarım ürünlerinin fiyatları arasında giderek artan farkı inceleyecek; diğeri, işçi ücretlerinin düzeyi sorununu ele alacak; Zerjinski başkanlığındaki üçüncü komisyon ise parti içindeki hiziplerin üstesinden gelinmesi için öneriler geliştirecekti.

Troçki harekete geçiyor

Troçki, Zerjinski'nin başından olduğu komisyonun bir tavsiye kararından hareketle, Merkez Komite'ye 8 Ekim'de, parti içinde gelişen işleyişi ve Stalin-Zinovyev-Kamenev üçlüsünün hatalarını eleştirdiği bir mektup sundu. Troçki, tamamı hiçbir zaman yayınlanmış olan bu mektubunda Zerjinski'nin, "Parti içindeki gruplaşmalardan haberdar olan parti üyelerini, bu durumu GPU'ya, Merkez Komite'ye ve Merkezi Denetim Komisyonu'na bildirmekle yükümlü kılma" önerisinden hareketle, çoğunluk hizbini sert biçimde eleştiriyordu. "Böylesi bir karar talebinde bulunulması", diyordu Troçki, "a) Parti içinde, devrim için tehlikeli olabilecek yasa dışı muhalif grupların oluştuğu ve b) böylesi grupları bilen yoldaşların Parti örgütlerini bilgilendirmesini engelleyen bir ruh halinin olduğu anlamına gelir. Her iki durum da, Parti içindeki durumun XII. Kongre'den bu yana olağanüstü biçimde kötüye gittiğini kanıtlar..."

Mektubunda, çoğunluk hizbinin parti içi demokrasiyi büyük ölçüde ortadan kaldırdığını anlatan Troçki, "şimdiki rejimin işçi demokrasisine olan uzaklığı, Savaş Komünizmi'nin en acımasız dönemindeki rejimden çok daha fazla" olduğunu söylüyor; Merkez Komite'nin dikkatini partinin tabanında yaygınlaşan hoşnutsuzluğa çekiyordu.

Troçki, bu mektubunda, o güne kadar sürdürdüğü tavrını değiştireceğini de ilân etti. Merkez Komite'nin yanlış politikalarına karşı mücadele ederken tek başına davranmış olan Troçki, bu mektupla birlikte, Merkez Komite içindeki gerçek durumu kimi yoldaşlarına açıklamanın, "yalnızca hakkı değil aynı zamanda görevi olduğunu" ilân etti.

46'lar Bildirgesi

Yönetici hizbe karşı ilk tehdit edici saldırı, önde gelen 46 komünistin, 15 Ekim'de, Merkez Komite'nin Siyasi Bürosu'nda gönderdiği bir bildirge aracılığıyla gerçekleşti. İmzacıların sayısından dolayı *46'lar Bildirgesi* olarak anılan bu metinde, Üçler Erki'nin izlediği ekonomi politikası ve onun parti içi demokrasinin ortadan kaldırılması yönündeki girişimleri sert bir şekilde eleştiriliyordu. 46'ların Troçki ile herhangi bir bağlantıları yoktu ama eleştiriler temelinde çarpıcı benzerlikler vardı (46'lar, ancak Merkez Komite ile düzenlenen toplantı sırasında Troçki'ye göndermelerde bulunacaklardı).

Stalin hizbine karşı Marksist muhalefetin yükselmesini hızlandıran başlıca iki etmen, yaz aylarındaki işçi hareketi ile Alman devriminin yükselişi olmuştu. Bu arada, Almanya'daki devrimci durum konusunda Stalin hizbiyle sert bir tartışmaya giren Troçki, onu bütünüyle tasfiye etmek için her fırsattan yararlanmaya çalışan Zinovyev'in Askeri Devrim Kurulu'nda değişiklik yapma önerisi üzerine bütün görevlerinden (Savaş Komiserliği'nden, Askeri Devrim Kurulu'ndan, Siyasi Büro'dan ve Merkez Komite'den) istifa ettiğini bildirdi. Ancak Siyasi Büro Troçki'nin bu talebini kabul etmedi.

"1923 Muhalefeti" olarak da bilinen 46'lar hareketi, her ne kadar "Troçkist" damgası yemişse de, onun içinde, Troçki ile ortak düşünceler taşıyanların (Piatov, Preobrajenski vb.) yanı sıra önceki İşçi Muhalefeti'nin üyeleri (Smirnov, Sapranov, Kossior vb.) ve farklı eğilimlere sahip Bolşevikler de yer alıyordu. *46'lar Bildirgesi*'nin iki ana unsuru vardı: Ekonomik planlama ve parti içi demokrasi: "Bu yılın Temmuz ayı sonunda başlayan ekonomik ve mali kriz, yol açtığı — Parti içi işleyiş de dahil— bütün siyasi sonuçlarıyla birlikte, Parti önderliğinin hem ekonomik hem de parti içi ilişkiler alanındaki yetersizliğini acımasızca açığa çıkarmıştır.... Eğer kapsamlı, iyi düşünülmüş, planlı ve enerjik önlemler bir an önce alınmazsa; eğer şimdiki önderlik yokluğu devam ederse, kaçınılmaz biçimde siyasi karışıklıklara yol açacak ve bizim dışarıdaki etkimizi ve hareket yeteneğimizi tümüyle felç edecek, son derece şiddetli bir ekonomik çöküş ihtimaliyle karşı karşıyayız. Dışarıdaki etkimiz ve hareket yeteneğimiz, herkesin anlayacağı gibi, bizim için her zamankinden daha çok gereklidir. Dünya devriminin ve bütün ülkelerdeki işçi sınıfının yazgısı buna bağlıdır." (bkz. sayfa 91)

46'lar, Merkez Komite'den, Merkezi Denetim Komisyonu ile birlikte genişletilmiş bir toplantı yapılmasını talep ettiler. Siyasi Büro, Merkez Komite üyelerinin, *46'lar Bildirgesi*'nin imzacılarının ve önde gelen on Parti örgütünün katılımıyla özel bir konferans düzenlemesini kararlaştırdı. 25 Ekim 1923'te gerçekleşen bu toplantıda, Preobrajenski, Parti içinde işçi demokrasisinin gerçekleştirilmesi için altı maddelik bir plan öne sürdü ama bu plan tartışılmadı. Toplantıdan, Muhaliflerin bir kesiminin çekimser kaldığı kimi muhaliflerin de karşı çıktığı, *Parti İçindeki Durum Üzerine* başlıklı muğlak bir karar çıktı.

Konferans, ayrıca, Troçki'nin 8 Ekim tarihli mektubunu ve ardından Siyasi Büro ile yaptığı yazışmaları, "46'lar gibi grupları teşvik etmekten başka bir işe yaramayan önemli bir siyasi hata" olarak betimlerken, 46'ları sert biçimde mahkum etti.

Öte yandan, partinin en önemli kadrolarının içinde yer aldığı *46'lar Bildirgesi*'ni yok saymak ve partiden gizlemek de mümkün değildi. 46'ları Troçki'den yalıtmanın yolunu arayan taktik hesaplar içindeki yönetici hizip "geri adım" atmak durumunda kaldı. Zinovyev, Ekim Devrimi'nin altıncı yıldönümü olan 6 Kasım'da yaptığı konuşmada, parti içi demokrasinin yeniden kurulacağını açıkladı; ardından, 7 Kasım'da *Pravda*'da yayımlanan bir makalesinde, gazetenin sayfalarının Parti'deki kriz üzerine, parti üyelerinin yanı sıra partili olmayanların da katılabileceği açık bir tartışmaya açılacağını ilân etti. *Pravda*, Sovyetler Birliği'nin dört bir yanından gelen ve önderliğin politikalarına eleştirel yaklaşan çok sayıda makaleyi ve mektubu yayınlar, bunun sonucunda da tirajını ikiye katlarken, Stalin-Zinovyev-Kamenev üçlüsü, o sırada hasta olan Troçki'nin dostluğunu kazanmak için yoğun bir çaba harcıyordu.

Sonuçta, tartışma o denli yayıldı ki, Stalin hizbi, önce asker hücrelerindeki oylamaları yasakladı; ardından da Troçki'yi Kızıl Ordu'nun Baş Siyasi Komiserliği'nden aldı. Bunu, yönetici hizbi eleştiren başka Bolşeviklerin görevlerinden alınması ve Komsomol Merkez Komitesi'nin, parti tüzüğünü çiğneme pahasına dağıtılması izledi. Ama ok yaydan çıkmıştı ve bütün bunlar, yükselen muhalefetin önünü kesmeye yetmiyordu.

2 Aralık 1923'te, Stalin, SBKP (B)'nin Krasnaya Presnya Bölge Komitesi'nin Birim Örgütleyicileri, Tartışma Topluluğu Üyeleri ve Parti Birlikleri Bürosu ile Yapılan Genişletilmiş Toplantısına *Partinin Görevleri* başlıklı bir rapor sundu. (bkz. sayfa 99) Stalin'in, yaşanan tartışmanın, partinin "gücünün, sağlamlığının, parti üyelerinin kalitesinde bir iyileşmenin ve onun artan etkinliğinin işareti" olduğunu belirttiği bu "kişisel" raporu, aynı zamanda, Üçler Erki'nin bürokratik dar görüşlülüğünün ve totaliter eğilimlerinin de ifadesiydi. Stalin bu raporunda, yaz aylarında patlayan grev dalgasının ardında, partiyi "parçalamak için çabalayan, özünde anti-komünist niteliğe sahip çok sayıda gizli örgütlenmenin varlığı"nın yattığını; partinin "kendi için-

de değişiklikler yapma gereği"ni hissetmesini sağlayan şeyin de bu olduğunu ima ediyordu, Ona göre, "Parti içi işleyiş sorununun tam da şimdi keskinleşmesinin ikinci nedeni, partinin yoldaşları tatile gitmek için topluca serbest bırakmasıydı." Dahası, Stalin, partinin çizgisinin özünde doğru olduğunu; sorunun, onu uygulamada beceriksiz davranan yere organlardan kaynaklandığını iddia ediyordu. Merkez Komite'nin kusuru ise "sakatlıkları zamanında ortaya çıkarmamak ve onları ortadan kaldırmak için önlemler almamak" idi.

Stalin, "büyük ölçüde bürokratik olan "devlet aygıtının daha uzun süre öyle kalacağını savunduğu raporunda, bu durumun parti örgütlerinin bürokratikleşmesine hizmet ettiğini itiraf ediyor; bu kusurların ardında, siyasi-kültürel gerilikten "eğitilmiş partili" sayısının yetersizliğine ve parti içi bilgilendirme eksikliğine kadar birçok nedenin yattığını anlatıyordu.

Bu tür argümanlarla kendi önderliğindeki yönetici hizbin sorumluluğunu gizlemeye çalışan Stalin, nihayet, ağzındaki baklayı çıkarıyor ve "seçim ilkesi"ni savunanlar ile açık tartışma yanlılarını "iki aşırı uç ilân ediyordu. Stalin'in, bütün bunların ardından, parti üyelerini "bu iki aşırı ucu da reddetmeye" ve Merkez Komite'nin "belirlemiş olduğu parti içi demokrasiye" yönelmeye çağıran raporu, Üçler Erki'nin yeni bir manevranın hazırlığı içinde olduğunun ilânıydı. Yönetici hizip, 3 Aralık 1923'te, muhalefetin parti içi demokrasiye ilişkin tezlerini neredeyse aynı sözcüklerle yineleyen "Yeni Yol"u ilân edecekti.

"Yeni Yol"

4 Aralık 1923'te, Troçki'nin "yeni yol"a ilişkin ilk makalesi *Pravda*'da yayımlandı (Troçki'nin "yaşlı Bolşevikler"i ilk kez açıkça bürokratik yozlaşmayla suçladığı bu makale, daha sonra "Yeni Yol" adı altında derlenecek olan bir dizi makalenin ilkiydi). Troçki, aylar önce Lenin ile birlikte atmakta tereddüt ettiği adımı nihayet atmıştı ama Stalin'in hizbi buna hazırlıklıydı.

Troçki, Parti toplantılarına yazdığı ve hastalığı nedeniyle bu toplantılara katılıp konuşma yapamayacağını belirttiği 8 Aralık tarihli mektubunda, Siyasi Büro'nun 3 Aralık'ta açıkladığı "yeni yol"u ayrıntılı biçimde ele alma fırsatı buldu.1 Onun bu mektupta, büyüyen Parti bürokrasisine ve "eski tüfek"lere yönelik saldırısı, Üçler Erki'nin

verdiği taktik ödünlerin sınırını aşmıştı. Troçki, mektubunda, bu tür bir yozlaşmanın geçmişteki örneğinin Birinci Dünya Savaşı öncesinde Alman Sosyal Demokrat Partisi'nde yaşandığına dikkat çekiyordu.

Bu arada 46'lar önderliğindeki muhalefet, Parti örgütleri içinde programına destek kazanma mücadelesini genişletmiş; bu alanda, özellikle Moskova'da bazı başarılar elde etmişti. Ama Stalin, muhalefeti hakkı olan sayısal temsilden mahrum bırakmak için, toplantıları ve konferansları manipüle etmeye yöneldi. Bununla birlikte, Troçki, Muhalefet'in önderliğini açıkça üstlenmekte isteksizdi. Bu sayede, Üçler Erki adına Kamenev, 11 Aralık günü, Moskova Parti örgütünün önemli bir toplantısında, Parti aygıtını kararlılıkla savunarak, ama Troçki'nin adını hiç bir şekilde anmadan, 46'lara yönelik saldırısını yoğunlaştırdı. Sapronov da, Muhalefet adına Kamenev'e verdiği yanıtta, Parti içindeki bürokratizme yönelik mücadelesini desteklemek için Troçki'nin Parti toplantılarına yazdığı 8 Aralık tarihli mektuba gönderme yaptı. Dolayısıyla, Troçki'nin Parti toplantılarına yazmış olduğu mektup ve 11 Aralık'taki Moskova Parti Toplantısı, Troçki'nin ilk kez Muhalefet'in önderi olarak ortaya çıktığı yeni bir aşamanın habercisi oldu (bkz. sf. 119).

Bu mücadelede, Stalin hizbinin elindeki başlıca silah, Siyasi Büro tarafından benimsenmiş olan "Yeni Yol"du. Parti'nin önderliği yanlışlarını görmüş ve düzeltme yönünde adımlar atma kararı almıştı ama Troçki, gençleri yaşlılara karşı kışkırtıyor; parti disiplini konusunda ikili oynuyor (hem hiziplerin yasaklanmasını savunuyor hem de onları teşvik ediyor); köylülüğün gücünü küçümsüyor; Bolşevik geleneğe saygısızlık yapıyordu! Stalin'in emrindeki aygıt, parti toplantılarındaki tartışmalarda karşı koyamadığı Troçki'ye karşı, bu argümanları içeren kapsamlı bir karalama kampanyası ("Troçkizm"e karşı mücadele) başlattı ki bu mücadelenin başını Zinovyev çekiyordu.

XIII. Kongre öncesinde başlatılan bu kapsamlı saldırı sonucunda, kimi muhalifler taleplerinin parti yönetimi tarafından kabul edildiğini düşünerek onunla uzlaştı; uzlaşmayanlar ise yalan, karalama ve bürokratik terör eliyle sindirildi.

Çoğunluk hizbi, 16 Ocak 1924'te başlayan XIII. parti konferansında, resmen "Leninizm'den küçük burjuva bir sapma" olarak damgaladığı Marksist (Sol) muhalefet üzerindeki zaferini ilân etti. Ağırlaşan sağlık

sorunları nedeniyle Kremlin'in doktorları tarafından bütün görevlerinden alınması ve en az iki ay Moskova'dan uzaklaştırılması istenen Troçki'nin katılamadığı bu konferans, Stalin'in önderliğindeki çoğunluk hizbinin Piyatakov'un, Smirnov'un, Radek'in ve Preobrajenski'nin sözcülüğünü yaptığı muhalefet karşısındaki ezici zaferiyle sonuçlandı.

Lenin'in ölümü ve "Vasiyeti"

Troçki, Lenin'in 21 Ocak 1924'te öldüğü haberini, tedavi için gittiği Tiflis'te aldığında hemen Stalin'i aramış ve Moskova'ya dönme isteğini iletmişti. Ancak, Stalin'in tavsiyesiyle orada kalarak tedavisini sürdürdü. Lenin'in cenazesi 27 Ocak'ta, tabutun başında onun halefleri olarak nöbet tutan Stalin-Zinovyev-Kamenev tarafından düzenlenen gösterişli bir törenle kaldırıldı.

Artık kendisini daha fazla güvende hisseden yönetici hizip, bir tür Lenin'e tapınma kampanyası başlattı. Bu kampanyaya, bütün tüzük kurallarını hiçe sayarak, partiye, Şubat-Mayıs 1924 arasındaki üç ay içinde, *Lenin Seferberliği* adı altında 240.000 yeni üye alınması eşlik etti. Bu, parti içindeki Marksist azınlığı bütünüyle etkisizleştirmenin en sağlam yoluydu. Çoğu köylülükten yeni devşirilmiş işçilerden ve memurlardan oluşan, siyasi düzeyi son derece geri ve bütünüyle aygıtın emrinde girmeye hazır bu devasa kitle, Stalin'in hizbinin iktidarını sağlamlaştırmada son derece güçlü bir silah olarak düşünülmüştü.

Bu arada, Üçler Erki'nin hiç beklemediği bir şey oldu ve Krupskaya, parti'nin 23-31 Mayıs 1924 tarihlerinde toplanacak olan XIII. Kongresi'nden hemen önce "Lenin'in vasiyeti" olarak bilinen notlarını Merkez Komite'ye sundu. Lenin'in Stalin'e yönelik ciddi ithamlarının yer aldığı ve onun genel sekreterlikten alınmasını önerdiği bu notlar, aylardır ona kutsallık atfetmeye çalışan çoğunluk hizbi üzerinde tam bir şok etkisi yaptı. Zira Lenin'in vasiyetinin partiye ve halka açıklanması, onların bütün hesaplarını altüst edebilirdi. Merkez Komite, Krupskaya'nın, bütün ısrarlarına karşın, Lenin'in vasiyetinin parti üyelerine ve halka açıklanmasını engelleyen bir karar aldı (bu konuyu kitabımızın birinci bölümünde ele almıştık).

Bürokrasinin saldırısı

Troçki'nin "parti disiplini" uğruna çoğunluk hizbin bütün kararlarına uyacağından artık emin olan Stalin-Zinovyev-Kamenev üçlü-

sü, Ocak ayında alınmış olan ve Troçki'yi mahkum eden kararın XIII. Kongre tarafından da onaylanmasını istedi. Amaç, Troçki'ye diz çöktürmekti. Bu, aynı zamanda, çoğunluk hizbinin Marksist (Sol) muhalefete yeni bir saldırı başlatacağının da işaretiydi. Ama Troçki diz çökmedi; kongrede kendisini savunurken, yazmış ve söylemiş olduğu sözlerin hiçbirini geri almayacağını; bütün eleştirilerinin Siyasi Büro'nun belirlemiş olduğu "Yeni Yol" çerçevesinde olduğunu söyledi. Partinin kararına uyacaktı ama yaptıklarından pişman değildi.

Stalin ve ekibi, Troçki'nin "ipini çekmek" istediği bu kongreye, Avrupalı komünist partilerin önderlerini de davet etmişti ve bunlar Marksist muhalefetin Troçki'nin kişiliğinde mahkum edilmesini sessizce izliyorlardı. Bunun tek istisnası, Fransız Komünisti ve *L'Humanite*'nin yazı işleri müdürü Boris Souvarine oldu. Souvarine, kongrede yaptığı konuşmada, "Fransız Komünist Partisi'nin Merkez Komitesi'nin 2 karşı oya karşılık 22 oyla Troçki'ye karşı girişilen saldırıları protesto etme kararı aldığını ancak bunun muhalefetle dayanışma içinde bulundukları anlamına gelmediğini" açıkladı. Bununla birlikte, kendisi Troçki'nin düşüncelerine katılıyor ve bundan gerçekten vazgeçmeyeceğini söylüyordu.[1]

Troçki, bu kongrede onaylanan kendisiyle ilgili karar, Komünist Enternasyonal'in bir ay sonra toplanan V. Kongresi'nin gündemine geldiğinde, partisinin verdiği kararı kabul ettiğini ve bu konuda Komintern'e başvurmayacağını açıkladı. Bunu yapması durumunda, belki sonuç değişmeyecekti ama düşüncelerini geniş bir kesime duyurma fırsatı elde etmiş olacaktı. Fakat bunun önündeki başlıca engellerden biri, yine kendisiydi. O, daha önce, İşçi Muhalefeti'nin benzeri nedenlerle Komintern'e başvurmasına —Lenin ve diğer Bolşeviklerle birlikte— karşı çıkar ve partinin merkez komitesinin muhalefeti susturma kararını savunurken, bu kapıyı kendi elleriyle kapatmıştı. Nihayet, Komintern'in V. Kongresi, kurucularından ve en büyük önderlerinden biri olan Troçki'yi Yürütme Kurulu'ndan çıkartıp yerini Stalin'e verdi.

Stalin hizbinin muhaliflerine karşı pervasızlığı, bu kongrenin ardından daha da arttı. Stalin'in hizbi, Troçki'yi, önce, siyasi komi-

---

1 İsaac Deutscher, Troçki-Silahsız Sosyalist, Ağaoğlu Yayınevi, İstanbul, 1970 sf 159.

serler kongresinin başkanlığından aldı; ardından da Askeri Devrim Kurulu'ndan attı. Bu kararların resmi nedeni, Troçki'nin, 1923 Eylül-Ekim aylarında yenilgiye uğrayan Alman Devrimi ile ilgili makaleleri ve önderliğe yönelik eleştirileriydi (Ne büyük bozgunculuk!).

Artık Stalin hizbinin aldığı kararları onaylayan bir noterlik haline gelmiş olan Merkez Komite'nin 17 Ocak 1925'teki toplantısının ilk gündem maddesi "Troçki sorunu" idi. Troçki'nin hastalığı nedeniyle katılamadığı toplantıda, Zinovyev ile Kamenev onun hem Merkez Komitesi'nden hem de Siyasi Büro'dan atılmasını istedi ama Stalin —kuşkusuz kendi iktidar hesapları gereği— buna karşı çıktı. Merkez Komite, Troçki'nin Savaş Komiserliği'nden alınmasına ama Merkez Komite ile Siyasi Büro'daki görevine devam etmesine; yeni bir siyasi tartışma başlatması durumunda partiden ihraç edilmesine karar verdi.

Egemen hizip tarafından iyice yalnızlaştırılan ve partinin Merkez Komitesi'nde —deyim yerindeyse— göstermelik olarak tutulan Troçki, bir süreliğine geri plana çekildi. Ama bu "sessizlik" uzun sürmeyecek, Troçki, koşulların uygun olduğunu düşündüğü ilk fırsatta, ilk işçi devletinin bürokratik yozlaşmasına karşı yeniden açık mücadeleye girişecekti. Bu fırsat, Britanya'daki genel grevin ve Çin Devrimi'nin içine sokulduğu açmaz ile Leningrad işçilerinin ayağa kalkması sayesinde, kısa süre içinde doğacak ve çoğunluk hizbinin parçalanmasına yol açan bu süreç, Marksist (Sol) muhalefetin, Birleşik Muhalefet adı altında bir kez daha ayağa kalkmasıyla sonuçlanacaktı.

1

Sanayi Üzerine Tezler[2]

Lev Troçki

1. Sanayinin sosyalist yapıdaki genel rolü

Ülkemizde işçi sınıfı ile köylülük arasında var olan karşılıklı ilişkiler, son tahlilde sanayi ile tarım arasındaki karşılıklı ilişkilere bağlıdır. İşçi sınıfı, son çare olarak, önderlik rolünü devlet aygıtı ya da ordu üzerinden değil ama proletaryayı yaratan sanayi aracılığıyla koruyup güçlendirebilir. Partinin, sendikaların, gençlik birliklerinin, okullarımızın vb. görevi, işçi sınıfının yeni kuşaklarının eğitimi ve hazırlanmasıdır. Ama bütün bu işler, sürekli olarak genişleyen bir sanayi temele sahip olmadıklarında, kum üzerinde inşa edilmiş gibi olurlar. Yalnızca sanayinin gelişmesi proletarya diktatörlüğü için sarsılmaz bir zemin oluşturabilir. Tarım, şimdiki durumda, teknolojik düzeyi son derece düşük olmasına karşın, Sovyet Rusya'nın ekonomik yaşamında birinci derecede önemlidir.

Tarımın ve sanayinin ekonomik yaşamımızdaki göreli ağırlığını değiştirmek ve ağırlık merkezini tarımdan sanayiye kaydırmak, yalnızca sanayi gerçek bir ilerleme sergilediği, proletarya diktatörlüğünün tek sağlam zeminini oluşturan ağır sanayi yeniden inşa edildiği ve elektriklendirme işi tamamlandığı oranda,

---

2 Rus Komünist Partisi'nin Nisan 1923'te yapılan XII. Kongresi'ne sunuldu ve oy birliğiyle kabul edildi. *The Labour Monthly*, Temmuz ve Ağustos 1923, Cilt.5, No.1 ve 2, 162 Buckingham Palace Road, London – Communist Party of Great Britain.

hem mümkün hem de gerçekten kaçınılmaz hale gelecektir. Parti, ne denli özveriye ve emeğe mal olursa olsun, bu süreci –özellikle ağır sanayinin hızla yeniden kurulmasıyla ilgili olarak– hızlandırmak için sistematik biçimde ve ısrarla çalışmalıdır.

Köylü ekonomisinin federasyonumuzun ekonomik sistemi içinde belirleyici öneme sahip olduğu dönemin ne kadar süreceği, yalnızca yukarıda değinilen genel koşullar göz önünde bulundurulduğunda ister istemez son derece yavaş işleyen iç ekonomik sürece değil ama aynı zamanda Rusya sınırlarının ötesinde yaşanan gelişme sürecine, yani devrimin Batı'da ve Doğu'da izleyeceği yola da bağlı olacaktır. Burjuvazinin en ileri kapitalist ülkelerden herhangi birinde devrilmesi, sosyalist inşa için gerekli maddi ve teknik kaynakları bir çırpıda ikiye katlayacağı için, ekonomik gelişmemizin bütün gidişatını son derece hızlı şekilde etkileyecektir. Partimiz, atmak üzere olduğu herhangi bir adımın sonuçlarını hesaplarken, bu uluslararası bakış açısını asla yitirmemeli ve aynı zamanda, köylü ekonomisinin belirleyici önemini de bir an olsun unutmamalıdır.

Bu koşulu yalnızca yok saymak değil ama ona yeterince önem vermemek bile, kaçınılmaz biçimde proletarya ile köylülük arasındaki birliğin –şimdiki tarihsel geçiş dönemi boyunca proletarya diktatörlüğünün en önemli dayanaklarından biri olan köylülüğün işçi sınıfına yönelik güven duygusunun– altını oyacağı ya da onu zayıflatacağı için, hem ekonomik hem de siyasi alanda büyük tehlikeler içerecektir. Bu birliğin korunması ve güçlendirilmesi Sovyet devletinin istikrarının en önemli koşuludur, dolayısıyla da partimizin en temel görevini oluşturur.

Önceki parti kongreleri tarafından kabul edilen ve son derece haklı olarak, köylülerin sosyalist üretim yöntemlerine desteğinin, yalnızca onlara bu yöntemlerin ekonomik olarak daha avantajlı, daha akılcı vb. olduğunu bir kaç yıl boyunca pratikte göstererek kazanılabileceğini vurgulayan kararlarını anımsamak gerekiyor. Maliye alanında, devlet kaynaklarını ekonomik kullanma politikası, doğru bir vergilendirme sistemi ve –şimdi kabul etmiş olduğumuz, kararlılıkla bağlı kalmamız gereken ve bağlı kalacağımız– doğru şekilde düzenlenmiş bir bütçe, yalnız-

ca devletin elindeki sanayinin hızlı bir gelişmesi ve tatmin edici kârlar elde etmesi durumunda nihai sonuçlarına ulaşacaktır.

Ordunun aşırı küçülmesinden –ki şimdi pratikte iskelete döndü– ve ardından adım adım milis sistemine geçilmesinden dolayı, ulusal savunma sorunu bir ulaşım ve savaş sanayileri sorununa indirgenmiştir.

Dolayısıyla, bütçemizin oluşumu, devlet kredileri politikası, devletin askeri anlamda korunması açısından alınmış önlemler; gerçekte genel olarak devletin bütün etkinliği, öncelikli ve en büyük özeni devlet sanayisinin planlı gelişmesine göstermelidir.

Ülkemizin genel ekonomik yapısını göz önünde bulundurulduğunda, devlet sanayisinin yeniden kurulması, tarımın gelişmesine yakından bağlıdır. Dolaşım için gerekli araçlar, sanayi ileriye doğru önemli bir adım atacak duruma gelmeden önce, kırsal tüketime ek olarak bir tarımsal üretim fazlası biçiminde tarım eliyle yaratılmalıdır. Ancak, devlet sanayisinin tarımın gerisinde kalmaması da aynı derecede önemlidir. Tersi durumda, özel sanayi tarım üzerinde kurulur ve bu özel sanayi uzun vadede devlet sanayisini tüketir ya da içine çeker.

Yalnızca tükettiğinden fazlasını geri veren bir sanayi başarılı olabilir. Bütçe pahasına, yani tarım pahasına yaşayan bir sanayinin proletarya diktatörlüğü için sağlam ve kalıcı bir dayanak olaması mümkün değildir. Devlet sanayisinde artı değer üretimi sorunu, Sovyet iktidarı, yani proletarya için yaşamsal sorundur.

Devlet sanayisinin, artı değerin devlet eliyle birikimi olmaksızın düşünülemeyecek olan genişletilmiş yeniden üretimine gelince, bu, tarımımızın kapitalist değil de sosyalist bir yönde gelişmesinin koşulunu oluşturur.

Toplumun sosyalist düzenlenmesine giden yol, bu yüzden, devletleştirilmiş sanayiden geçer.

2. Yeni Ekonomik Politika'nın birinci dönemindeki bilanço

Yeni Ekonomik Politika'nın [NEP-Novaya Ekonomicheskaya Politika] ülkenin ekonomik yaşamı üzerindeki sağlıklı etkisi inkâr edilemez. Bu etki, sanayi faaliyetin yeniden canlanmasında, sanayinin birçok önemli dalındaki üretim artışında, emeğin

üretkenliğinin ve ürünlerin kalitesinin artmasında, kuşkusuz, işçilerin durumundaki son derece göze çarpıcı iyileşmede, hepsinden önemlisi de, temel ve ayrıntılı ekonomik sorunlara çok daha doğru yaklaşımda dışa vuruyor.

Bu sonuncusu, sözkonusu sorunların gelecekte etkili biçimde çözümünün temel koşuludur. Bununla birlikte, sanayinin şimdiki durumu son derece ciddi olmayı sürdürüyor. Hafif sanayinin, tatmin edici hasatla birlikte piyasanın yeniden iyileşmesi olgusunda ifadesini bulan yeniden canlanması, onun bütün işletmelerinin ve dallarının sağlıklı bir gelişmeyi sürdüreceğinin güvence altına alınabileceği anlamına gelmiyor. Hafif sanayi ürünlerinin fiyatlarının, özellikle tarım ürünlerinin fiyatlarıyla karşılaştırıldığında aşırı yüksek olması gerçeğine rağmen, bu yüksek fiyatlar sıkça yeniden üretim fiyatından fazlasıyla uzaktır; yani, üretimin genişlemesini güvence altına almamaktadır. Bir dizi tröstün faaliyetinde sağlanan artış, takviye edilmesi şu anda devletin ekonomi politikasının en önemli sorunlarından biri olan eski hammadde stokları pahasına gerçekleşmiştir.

Öte yandan, ağır sanayi, piyasayla çok az ilişkiye girmiş durumda. O asıl olarak devletin siparişlerine bağımlı durumda ve devletin onun iyileştirilmesi için yapacağı kapsamlı ve iyi düşünülmüş yatırımlara ihtiyacı var. Bu, büyük ölçüde demiryolları ve ırmak taşımacılığı için de geçerlidir.

Bu yüzden, bir bütün olarak ekonomik koşullardan dolayı, hafif sanayide fiyatların sağlıklı bir şekilde düzenlenmesine henüz ulaşılmış değil. Bu durum ve ağır sanayinin hafif sanayiye göre geri kalmışlığı, Yeni Ekonomik Politika'nın (NEP) ilk döneminin negatif hanesini oluşturmaktadır. Bu, NEP'ten önce var olan genel ekonomik koşulların olduğu kadar, ekonomik ilişkilerin NEP'e geçiş sırasında kaçınılmaz biçimde felç olmasının da sonucudur.

Piyasa temelinde, sanayi gelişmenin gereksinimlerine daha iyi yanıt veren bir fiyat düzenlemesine ulaşma; hafif sanayi dalları arasında ve onlar ile onlara hammadde sağlayan tarım arasında daha normal ilişkilerin kurulması. NEP'in şimdi başlayan ikinci döneminde devletin sanayiye ilişkin faaliyetindeki merkezi

sorunları bunlardır. Bu sorunlar, yalnızca, piyasa ile sanayinin devlet eliyle planlanması arasında doğru bir karşılıklı ilişki kurulmasıyla çözülebilir.

3. Planlı sanayi faaliyetinin sorunları ve yöntemleri

Başlıca sanayi ve ulaşım araçlarının devletin mülkiyetinde olduğu Sovyet Rusya'da devletin sanayiye aktif müdahalesi, ister istemez devlet eliyle yapılmış bir sanayi planı biçimini almak zorundadır. Devletin mülkiyetin sahibi ve egemen güç olarak belirleyici rolü göz önünde bulundurulduğunda, tek tip plan ilkesi en başından itibaren olağanüstü önem kazanır.

Bununla birlikte, bütün önceki deneyim, bir sosyalist ekonomi planının kuramsal ya da bürokratik biçimde *önceden* oluşturulamayacağını göstermektedir. Sanayinin bütün dallarını birbirleriyle ilişkileri içinde ve bir bütün olarak sanayinin tarımla ilişkisi içinde kucaklayan gerçek bir sosyalist ekonomik plan, yalnızca ulusallaştırma temelinde edinilmiş hazırlık anlamında uzun bir ekonomik deneyimin; sanayinin farklı dallarına pratikte uyum kazandırma ve elde edilen sonuçları doğru şekilde değerlendirme yönünde sürekli çabaların ürünü olarak mümkündür.

Bu yüzden, önümüzdeki döneme ilişkin görevimiz genel yönelimi belirlemektir ve bu büyük ölçüde hazırlık niteliğindedir. Bu görev tek bir formülle tanımlanamaz. O, yol gösterici ekonomi aygıtının, onun temel görevlerinin, yöntemlerinin ve pratiğinin kararlı ve dikkatli bir şekilde piyasa gerçeğine ve onun koşullarına uyarlanmasını gerektirir. Planlı sanayinin yöntemleri yalnızca gelişmelerinin son aşamasında piyasayı kendilerine bağımlı kılabilir ve bu sayede onu ortadan kaldırabilirler ki böyle olması gerekir.

Dolayısıyla, içinde bulunduğumuz dönem boyunca sanayinin devlet eliyle planlanmasına eşlik eden oldukça açık iki tehlikeyi kavrayabiliriz: a) ekonomik gelişmeyi planlı müdahalelerimiz aracılığıyla daha ileri götürmeye çalışır ve piyasanın düzenleyici işlevinin yerine şimdiki durumumuzda zemini olmayan yönetsel önlemleri geçirirsek, askeri komünizm döneminde ortaya çıkan türde kısmi ya da genel bir ekonomik kriz kaçınılmazdır; b) eğer

merkezi düzenleme, ona duyulan açıkça olgunlaşmış gereksinimin gerisinde kalırsa, ekonomik sorunları, zamanında yapılmış ekonomik-yönetsel müdahalelerle daha kısa süre içinde daha az çaba ve kaynak tüketimiyle elde edebileceğimiz aynı sonuçlara varmak için savurgan piyasa yöntemlerine başvurarak çözmek zorunda kalacağız.

Piyasa ekonomisini benimsemiş olduğumuza göre, devlet bu özgür faaliyeti yönetsel yöntemlerle etkilemeye çalışmaksızın, tek tek işletmelere piyasada gerekli ekonomik faaliyet özgürlüğünü sağlamak zorundadır. Ama eğer, her tröstün başarılı biçimde faaliyet göstermek için yönünü belirlemede kendisini özgür hissetmesi ve faaliyetinin sorumluluğunun bilincinde olması gerekiyorsa; devletin de tröstleri ve diğer birlikleri kendisine tabi organlar olarak görmesi gerekir. Devlet, onlar sayesinde bir bütün olarak piyasayı etkileyebilir; bu yolla, tek tek işletmelerin ve birliklerin piyasa yönelimini aşan bir dizi pratik önlemi alabilir. Bir merkezi ekonomik organ, örneğin, belirli bir tröstün tasfiye edilmesi gerektiği kararını, deneyim bu tröste durumunun umutsuz olduğunu göstermeden çok önce alabilmelidir.

Hafif ve ağır sanayiler arasındaki karşılıklı ilişkiler sorunu, hiçbir şekilde, arz-talep ilişkisine uygun olarak çözülemez; çünkü bu, ağır sanayinin sonraki iyileşmesinin piyasanın basıncı sonucunda —ama o durumda da özel mülkiyet temelinde— sağlanacağı beklentisiyle, birkaç yıl içinde yıkımına yol açar.

Bu yüzden, kapitalist ülkelerin aksine bizim ülkemizdeki ana plan tek tek tröstlerle ve sendikalarla sınırlı değildir, sanayiyi bir bütün olarak kucaklar. Dahası, devlet planlaması bir yandan sanayideki karşılıklı ilişkileri, öte yandan da tarımı, maliyeyi, ulaşımı, iç ve dış ticareti ve diğerlerini de kapsamak zorundadır.

Başka sözcüklerle ifade edersek, devlet sanayideki ve ulaşımdaki üretici güçlerin büyük kesimiyle ve kredi gelirleriyle ilgili olarak yalnızca mülk sahibi değil ama aynı zamanda yönetici güç olduğu sürece, ana plan NEP koşullarında, Askeri Komünizm dönemindekine oldukça benzer kalır ama yöntemleri açısından ondan köklü biçimde ayrılır. Ekonomik manevranın yerini üst komitelerin yönetimi alır.

Kampanya, yönetsel uygulanmasında, bu alanda zeminin son derece dikkatli şekilde sondajlanması yoluyla ve son derece dikkatli şekilde geliştirilmelidir.

Bu hazırlık ekonomik öngörü üzerinde yükselmeli ve ekonomiyle ilgili organlara şu ya da bu ekonomik bağlamda (yeni hasat tahılın piyasaya sürülmesi, kırlara para akışı vb. ile ilgili olarak) kaçınılmaz biçimde ya da muhtemelen ortaya çıkabilecek çeşitli olgularla ilgili bilgiler aktarmaya, sanayinin tek tek dallarına ya da belirli bölgelere uygulanmasında olabildiğince kesin bir öngörüde bulunmaya, öngörülen durumdan en iyi şekilde yararlanmak için alınması gereken önlemlere ilişkin yönergeler sağlayan örnek takvimlerin yayınlanmasına dayanmalıdır.

Apaçık ortadadır ki, sanayinin temel planlamasına yalnızca onun içinde, yani ona yol gösteren yönetici organının (Ulusal Ekonomi Yüksek Konseyi) güçlendirilmesiyle ulaşılamaz. Bu planlama, sanayinin örgütlenmesinin üstünde duran ve onu maliye, ulaşım vb. ile birleştiren ayrı bir örgütlenmenin görevini oluşturmalıdır. Bu, Devlet Planlama Komisyonu'nun işlevidir. Bununla birlikte, onun konumunu daha açık biçimde tanımlamak, onu daha sağlam biçimde örgütlemek, ona daha belirgin ve itiraz edilemez haklar ve özellikle de görevler vermek gerekir. Bir bütün olarak devleti ilgilendiren tek bir sorunun bile, Devlet Planlama Komisyonu'na danışmaksızın cumhuriyetin daha yüksek organlarında ele alınamayacağı, değişmez bir ilke olarak belirlenmelidir. Devlet Planlama Komisyonu, her durumda, kendisinin ya da başka bir organın inisiyatifiyle yeni durumu çözümlemeli, sürmekte olan ekonomik faaliyetin tamamına ilişkin kimi projeler ya da öneriler geliştirmeli; bu çözümleme aracılığıyla söz konusu durumun özgün ciddiyetini ve önemini tanımlamalıdır. İster merkezde isterse taşrada olsun, farklı departmanların ve kuruluşların, durumun acilliğini ya da koşulların geçici önlemler alma yönündeki baskısını bahane ederek dolaylı yoldan şu ya da bu kararı alma yönündeki çabalarını, ekonomi alanındaki öngörü eksikliğinin dışavurumları ve yönetsel yandaşlığın en zararlı kalıntıları olarak değerlendirerek, onlarla en kararlı şekilde ilgilenmek gerekir.

Her bir dairenin başarısını değerlendirirken, onun, önerilerini ayrıntılandırılmak üzere Devlet Planlama Komisyonu'na zamanında sunup sunmadığı büyük ölçüde hesaba katılmalı. Devlet Planlama Komisyonu'nun çalışmasının başarısıysa ekonomik sorunlara ilişkin zamanlama, yarın neyin olacağına ilişkin doğru öngörü ve onun diğer departmanları farklı faaliyet alanları arasında düzenlenecek işbirliği biçimlerini zamanında değerlendirmeye ne denli ısrarla teşvik ettiği açılarından ele alınmalıdır.

Devlet Planlama Komisyonu aracılığıyla, devlet işleyişimizin en büyük baş belası olan yönetsel, istişari ve geçici komiteleriyle birlikte, her türden geçici ve rastgele araştırma komisyonlarının oluşumuna karşı savaşmak gerekiyor. Düzenli faaliyeti normal ve kalıcı organlar aracılığıyla sağlamak gerekiyor. Bu organların düzeltilmesi ve gerekli esnekliğin gelişmesi yalnızca bu yolla; onların, kesintisiz deneyim temelinde tahsis edilmiş görevlere çok yönlü uyarlanmaları yoluyla mümkün hale gelir.

Devlet Planlama Komisyonu'na (devlet sektörünün genelkurmayı) şu ya da bu yönetsel hakkın tanınıp tanınmayacağı sorusunu önceden yanıtlamaksızın, kararlaştırılmış plana uygunluğu dayatmak için zorlayıcı güç gerektiğinde bu tür zorlayıcı yaptırımın merkezi iktidarın uygun organlarından (tek tek ekonomi komiserliklerinden, Çalışma ve Savunma Konseyi'nden, Halk Komiserlikleri Konseyi'nden, Bütün Rusya Merkez Yürütme Komitesi'nden) sağlanması gerektiği kuralını koymak, yakın gelecek için yeterli görünüyor.

4. Tröstler, rolleri ve gerekli yeniden yapılanma

Devlet başlıca üretim ve ulaşım araçlarının sahibidir. Ekonomiyle ilgili tek tek bölümler ve bu bölümlerin içindeki ayrı organlar, kurumlar ve birlikler (tröstler), onlara şimdiki piyasa koşulları altında yönetim ihtiyaçlarının gerektirdiği ve yukarıdan —yani yüksek devlet organları tarafından— belirlenen ölçüde bağımsızlık vermiş olan devletin elindeki ekonomiyi yönetirler.

Devletin, mali yükümlülükleri olmayan tröstlerin ve demiryollarının mülkiyeti üzerinde tasarrufta bulunma hakkı mutlak olmayı sürdürür. Pratikte, devletin ekonomiyle ilgili organla-

rın mevcut faaliyetine, bu organların da bağımsız kuruluşların (tröstlerin) faaliyetine müdahalesinin sınırları ve biçimi büyük ölçüde ekonomik fayda açısından belirlenir ve uygun tüzükler (ya da kalıcı emirler) eliyle düzenlenir.

Devlet sanayisinin daha büyük bir bölümü tröstler, yani geniş ölçüde ekonomik özerklik tanınmış ve piyasada özgürce iş yapan kuruluşlar olarak boy gösteren birlikler biçiminde örgütlenmiştir. Bu ekonomik birliklerin ve onları oluşturan tek tek işletmelerin asli meselesi, artı değerin devlette toplanmak üzere sağlanması ve gerçekleşmesidir –ki, ülkenin maddi yaşam koşullarının yükselmesini ve bütün ekonomisinin sosyalist yeniden inşasını yalnızca bu güvence altına alabilir.

Devletin en önemli –örneğin, askeri– gereksinimlerinin doğrudan karşılanması için faaliyet gösteren devlet işletmeleri, aynı zamanda, bütünüyle, emeğin üretkenliğinin artması ve üretimin her bir biriminde maliyetin azalması gereğine tabi olmalıdır.

Askeri Komünizm'den NEP'e geçişin büyük ölçüde Askeri Komünizm'in yöntemleriyle ilerlediğini göz önünde bulundurarak, işletmelerin gruplaşması, onların tröstlere ayrılması, araçların tröstler arasında dağıtımı vb. geçici ve bürokratik bir karakter taşıdı ki bu, hatırı sayılır ölçüde günümüze kadar sürmektedir. Plana uygun ekonomik faaliyet açısından bunlar yalnızca kabataslak girişimlerdir ve onların spekülatif yöntemlerle değil ama yalnızca deneyimden hareketle; birleşik ticari ve yönetsel deneyimler ışığında inceleme temelinde günbegün düzeltilip yeniden biçimlendirilmesi mümkündür ve böyle de olmalıdır.

Dağıtım araçlarının eksikliğine ilişkin şikayetler, NEP'e girişte devletin çok fazla sayıda sanayi işletmesinin yönetimini üstlendiği ve böylece üzerindeki yükün aşırı arttığı; devletin iç savaş ve kuşatma yıllarında olduğu gibi zayıf düştüğü gerçeğini ifade etmekten başka bir şey değildir. Bunun bir sonucu olarak, işletmelerin istikrarsızlığı, işlerin düşe kalka sürmesi söz konusu. Çok daha önemlisi de nakliyenin yetersizliğidir ki bu durum, üretim maliyetlerinde büyük artışa yol açmakta ve oradan kaynaklanan bütün ekonomik zorluklarla birlikte piyasayı daraltmaktadır.

Bu zorluktan çıkış, üretimin köklü biçimde, teknik bakımdan en iyi ve coğrafı olarak en uygun yerlerde bulunan işletmelerde yoğunlaştırılmasıdır. Buna karşı öne sürülen bütün dolaylı ve ikincil düşünceler, kendi başlarına ne denli önemli olurlarsa olsunlar, devlet sanayisine gerekli dağıtım araçlarını sağlama, üretim maliyetlerini azaltma, piyasanın genişlemesi ve kâr elde etme biçimindeki temel ekonomik sorunlar karşısında bir kenara atılmalı.

Tröstlerin yapılarının ve bileşimlerinin bütünüyle üretken ve ticari bakış açısından hareketle yeniden incelenmesi, işletmeleri birleştirme çalışmasında bir başına dikeylik ya da yataylık ilkesine uygun bürokratik tektipliğe hizmet eden önyargılardan tümüyle arınmış olmalıdır. Bu gözden geçirip düzeltme işinde bize şekli düşünceler değil ama işletmelerin birbirleriyle olan karşılıklı ilişkilerine ve bağımlılıklarına, onların özgün coğrafi konumlarına ve ulaşımın ve piyasanın durumuna vb. ilişkin maddi faktörler yol göstermelidir. Kısmi ya da yerel iddiaları, üretimin daha yararlı ve kârlı biçimde örgütlenmesi ilkesiyle çatışmaya girdikleri ölçüde bir kenara atarken, aynı zamanda, deneyimleri örgütsel projelerimizin bazılarından vazgeçmemiz gerektiğini kanıtladığı ölçüde, söz konusu tröstlerin ve tek tek fabrikaların sesini dikkatle dinlemek ve göz önünde bulundurmak gerekir.

Üretim maliyetlerinin azaltılması, piyasada geçici başarılar elde etme uğruna değil ama ülkenin ekonomik gücünün canlandırılması ve geliştirilmesi yaklaşımıyla hedeflenmelidir.

Hammadde fiyatlarının, maliyetlerin azaltılmasıyla ilişkisi olmayan zamanı geçmiş fiyatlara göre verilerek çarpıtıldığı hesaplama biçimi, devlet mülkiyetinin israf edilmesi olarak sert bir biçimde cezalandırılmalıdır.

Fiyatları, ağır sanayinin doğrudan ya da dolaylı biçimde zarara uğramasına yol açma pahasına geçici olarak indirme politikası da aynı derecede yanlış ve yıkıcı olacaktır. Ağır sanayinin yeniden kurulmaması durumunda hafif sanayi ve bütün bir ekonomik inşa süreci, temelinden mahrum kalacaktır. Kömür, petrol ve metalürji, sanayinin, gelişmesi hem cumhuriyetin ekonomik re-

fahını hem de dışa karşı güvenliğini garantiye alacak dallarıdır.

Sanayi cephesinde yalnızca kısmi değil ama genel bir ilerlemeyi sağlayacak tek şey, sanayinin bütün temel unsurlarını –yukarıda sözü edilen yol gösterici ilkelere uygun şekilde– birleştiren, onların uygun kurumsal birleşmelerini hazırlayan, bütün üretim faktörlerinin (yakıt, hammadde, yarı mamul mallar, makineler, işgücü vb.) zamanında, tam ve uygun kullanımını güvence altına alan Halk Ekonomisi Yüksek Konseyi'nin tröstler üzerindeki sağlam ve kalıcı rehberliğidir.

5. Sanayi ve Ticaret

Gerektiği gibi örgütlenmiş satışın yokluğunda, artan üretim kısmen aşırı mal arzına; yani, şimdiki aşırı derecede sınırlı piyasayla bile haklı kılınamayacak *ticari çaresizlik krizine* yol açar. Ticari aygıtın en aşağıdaki bağlantılarının tamamlanması, bu bağlantılar yalnızca sanayi ile tarım piyasaları arasında son derece az sayıda gerçek ilişki sağlayabiliyor olsa bile, son derece önemlidir. Yakın gelecekte kartellerin oluşması, piyasanın durumunu ve tröstlerin kaynaklarını göz önünde bulundurarak büyük bir dikkatle yönetilmelidir. Kartellerin ticari "üst komiteler"e dönüştürülmesi, yalnızca ticari faaliyeti önler ve ek maliyet yükünü arttırır. Zorla kartelleştirme tutumlu biçimde hazırlanmalı ve ticari olarak gerekçelendirilmelidir.

Tröstlerin ve ayrılmış işletmelerin artan faaliyet bağımsızlığı, kartellerin daha esnek faaliyeti ve bir bütün olarak sanayimizin durumu, genel olarak, yalnızca üretken ve yalnızca ticari faaliyet alanları arasındaki ilişkilerde son derece kapsamlı bir eşgüdümü gerektirmektedir. Bu hem iç hem de dış ticaret için geçerlidir.

Bu eşgüdümün alacağı örgütsel biçimleri önceden saptamaksızın, bu alanda edinilen deneyimin sistematik incelenmesinin ve sanayi ve ticari faaliyetin eşgüdümüne ilişkin pratik yöntemlerin araştırılmasının son derece önemli bir mesele olduğu; bunun mümkün olan tek çözümünün, Halk Ekonomisi Yüksek Konseyi'nin, Dış Ticaret Halk Komiserliği'nin ve Uluslararası Ticaret Komiserliği'nin birleşik çabalarıyla, Çalışma ve Savunma Konseyi'nin genel yönlendirmesi altında ve Devlet Planlama

Komisyonu'nun aktif katılımıyla çözülebilecek can alıcı bir sorun oluşturduğu şimdiden saptanmalı.

6. Fabrika

Üretimde başarının ya da başarısızlığın kaynağı sanayinin temel biriminde, yani fabrikada ya da imâlathanededir. Bu yüzden, tek tek her bir işletmeyi uygun biçimde örgütleme sorunu, yalnızca teknik-üretkenlik açısından değil ama aynı zamanda ticari bakımdan da belirleyici öneme sahiptir.

Tröst, işletmenin genel yönetimini elinde tutar, uygun üretim ve ticaret dallarını ve faaliyetlerini merkezileştirirken, aynı zamanda, gelişmeyi engelleyen ve inisiyatifi bastıran her türlü merkezileştirme yönteminden uzak durmalı; kendisine bağlı işletmelerin faaliyetine yönelik mekanik müdahalelerden kaçınmalıdır.

Her bir fabrikanın bağımsız hesapları, yalnızca onun karlarını ve büyümesini ya da küçülmesini tespit etmenin araçlarını sağlamamalı; aynı zamanda, tam olarak işletmenin özelliklerine göre ayarlanmış bir pirim sisteminin genel zemini olarak da işe yaramalıdır.

7. Hesaplama, denge ve denetim

Şimdiki koşullar altında, maddi sonuçlar bir yandan işletmeler, tröstler ve devlet arasındaki karşılıklı ilişkilerin tatmin edici olup olmadığının tek ciddi ve güvenilebilir ampirik doğrulamasını oluşturmakta; aynı zamanda, bir bütün olarak ekonomi yönetimine ilişkin yöntemlerimizin başarılı olup olmadığının biricik sınamasını sağlamaktadır. Sovyet ekonomisini tepeden tırnağa kucaklayan doğru bir muhasebe sisteminin ve devlet sanayisinin gerçek üretim maliyetlerini gösteren bilimsel verilerin yokluğunda ulusal mülkiyetin adım adım israfına ya da aşınmasına karşı herhangi bir güvence olmadığı için (tröstler, bu durumda, devlet mülkiyetini özel ellere pompalayan kanallar olarak hizmet edebilirler), ticari durumumuzu, yalnızca bilançoların özenle tabloya dökülmesinden hareketle değerlendirebiliriz.

Tektip muhasebe yöntemlerini geliştirmek, onun gerçekten başarıldığını ve giderek daha yanlışsız yapıldığını görmek...

Devlet sanayisinin ve ardından genel olarak devlet ekonomisinin durumunu değerlendirebileceğimiz *tek bir gerçek* bilançoya ulaşmayı hedefleyen bu çalışma, genelinde önde gelen ekonomik kurumların, özel olarak da Devlet Planlama Komisyonu'nun en önemli görevlerinden biri olmalıdır.

Çalışma ve Savunma Konseyi ticaret ve sanayiye ait hesap ve bilançolar üzerinde bir devlet denetimi örgütlemelidir. Bu tür uzman ve kalifiye bir denetimin yokluğu, ekonomiye ilişkin bütün diğer denetimleri anlamsız kılmakta ve gereğince örgütlü bir ekonomiyle bağdaşmayan bir sorumsuzluk duygusu yaymaktadır.

8. Ücretler

Henüz sona ermiş olan dönem boyunca benimsenmiş olan ücret sistemi, hem XI. Parti Kongresi'nin ve V. Sendikalar Kongresi'nin kararlarının, hem de sendikalarla ekonomik örgütler arasındaki toplu sözleşmelerin sağlıklılığını genel olarak doğrulamaktadır.

Geçtiğimiz yıl boyunca, her kesimden işçilerin ücretlerinde önemli bir artış olduğunu kaydedebiliriz ve bu emek üretkenliğinde önemli bir artışla sonuçlanmıştır.

Geleceğe ilişkin genel ücret politikası, ortalama beceri temelinde gerekli değişikliklerle, sanayinin farklı dallarında benzer ya da eşit beceriye sahip işçilerin üç aşağı beş yukarı eşit şekilde ve piyasadaki değişimlerden olabildiğince bağımsız olarak ücretlendirileceği biçimde, bütün üretim dallarındaki ortalama ücret düzeyini arttırmaya yönelmelidir. Aynı zamanda da tekil ücret, gerçek ürünle orantılı olmalıdır. İlgili devlet organları, sendikalarla elele, başta ağır sanayi ve ulaşım olmak üzere geri kalmış sektörlerdeki ücretleri arttırarak, yalnızca şu ya da bu sektördeki işçilerin değil, bir bütün olarak işçi sınıfının çıkarlarına hizmet edecek daha uygun anlaşmalara varma yönünde çaba harcamalıdır.

Devlet organları ve sendikalar, işçi sınıfının yaşam ve çalışma koşullarını iyileştirmek için her türlü çabayı gösterirken, aynı zamanda, kalıcı ve kapsamlı iyileşmenin yalnızca kendilerinin kâr üreten bir sanayi olarak gelişmeleri temelinde mümkün ol-

duğunu anımsamalılar. Bu açıdan, kötü donanımlı işletmeleri faaliyette tutan ya da bir imâlathanede işletmenin mevcut üretkenliğine denk düşmeyen sayıda işçiyi istihdam eden önlemler, en pahalı ve akıldışı sosyal güvenlik biçimini oluştururlar ve bu yüzden işçi sınıfının gelecekteki çıkarlarına karşıdırlar.

Sanayi işletmelere ne üretimin gereği ne de bir yasa tarafından öngörülmüş olan her türden ek maliyetin yıkılması, ne denli önemli amaçlardan kaynaklanırsa kaynaklansınlar, hassas bir muhasebe yönteminin altını oydukları ve devlete, mevcut koşullar altında kaldıramayacağı yarı örtülü maliyet biçiminde bir harcamayı dayattıklarından dolayı, hem sözkonusu işletmeler hem de devlet için son derece zararlıdır. Tröstler tarafından yapılan keyfi, yani devlet tarafından izin verilmemiş ve düzenlenmemiş yardımlar, devlet mülkiyetinin israf edilmesinden başka bir şey değildir ve yasa eliyle cezalandırılmalıdır.

Çalışma Yasası'nın ve genel olarak işgücü, ücretler, farklı kesimler için işgününün uzunluğu, sosyal sigorta, kültürel gereksinimler ve eğitim için yapılan kesintiler vb. ile ilgili bütün tüzüklerin yürürlükteki uygulanma tarzına ilişkin sıkı bir soruşturma başlatmak gerekiyor. Öte yandan, hem işçilerin çıkarlarını sanayinin mevcut durumuna uygun olarak en üst düzeyde karşılamak hem de var olan koşullarda uygulanabilirliği mümkün olmadığı açıkça görülen tüzükleri bir yana atmak ya da değiştirmek gerekiyor. Sanayideki yöneticiler ve sendikacılar, yukarıda değinilen yasal değişikliklere ve yönetsel önlemlere zemin oluşturacak olan, dikkatli şekilde incelenmiş ve iyice ayıklanmış verileri toplamada en somut biçimde işbirliği yapmak zorundadırlar.

9. Maliye, kredi, gümrük vergileri

Sanayinin, özellikle de ağır sanayinin yeniden kurulmasının ve gelişmesinin gerekli koşulu, devlet bütçesinin gerçek devlet kaynaklarına olabildiğince uygun hale getirilmesi ve onların plana uygun harcanması açısından gereğince düzenlemesidir.

Kötülüklerin, büyük ölçüde nesnel koşullar eliyle üzerimizde baskı uygulayan en büyüğünü, yani üretim planlarımız ile bunları gerçekleştirmek için emrimizde olan kaynaklar arasındaki

uyumsuzluğu bütünüyle ortadan kaldırmamız gerekiyor. Bu tür uyumsuzluklar içeren planlama, kaçınılmaz biçimde –sanayide ve maliyede– kargaşa anlamına gelmiş ve en önemli ekonomik kurumların istikrarını fena halde sarsmıştır.

Devletin –asıl olarak ordu ve ulaşım departmanları yararına– sanayi ürünlerine (özellikle makine/lokomotif, metalürji ve akaryakıt sanayileri) olan ve hiçbir ödeme yapmadan ya da bu ürünlerin maliyetini karşılamayan keyfi fiyatlarla gerçekleştirdiği talep de aynı sonuçlara yol açmaktadır.

Gelecekte gelirlerle tahmini ödenekler arasındaki farklılıklar ortaya çıktığında ve bunun sonucunda masrafları kısmak gerektiğinde, kesintiler herhangi bir maske altında değil ama açıkça, bütçeyi yeniden yapılandırarak ve ulaşıma, sınai işletmelere, orduya vb. yapılan tahsisatın kısıtlanması yoluyla, her zaman belirli bir plana göre, gerçekleştirilmelidir.

Sanayiye kredi sağlama sistemi yalnızca bir maliye ya da bankacılık sorunu değil ama sanayinin örgütlenmesi ve yönetimi işinin en önemli parçasıdır. Bu yüzden, devletin elindeki sanayinin finansmanı işi, Halk Ekonomisi Yüksek Konseyi ile olabildiğince yakından bağlantılı olması gereken tek bir kredi kurumunda toplanmalı.

Farklı dışalım malları üzerindeki düşük ya da yüksek vergilerin yerli sanayinin benzer dallarındaki (onları koruma açısından) etkisi dikkatle hesaplanırken, vergilerin ve tüketim vergilerinin sanayinin ödeme kapasitesine ve piyasanın durumuna uygun biçimde konması üzerinde titizlikle çalışılmalıdır.

Yurtdışından yapılan alımlar ve siparişler, iç piyasadakinden daha düşük fiyatlarla bile olsalar siparişlerin ülke içinde verilmesi bizim devlet sanayimizin ilgili dalının gelişmesi için önemli bir teşvik sağlayabileceğinden, mutlaka gerekli değilseler tereddütsüz bir yana atılmalıdır.

Şimdiki geçiş döneminde kapitalist bir dünya tarafından kuşatılmış olan Sovyet devletimizde sanayinin gerçek gelişmesini güvence altına alabilecek tek şey, tutarlı ve kararlı biçimde uygulanan bir sosyalist korumacılıktır.

10. Yabancı sermaye

Geçtiğimiz yılın deneyimi, Yeni Ekonomik Politika altında sosyalist devlet inşasının –yabancı ya da yerli– özel sermayenin sanayi alanındaki aktif katılımıyla –kesinlikle dar olmayan sınırlar içinde– oldukça bağdaşabilir olduğunu doğrulamıştır. Uygunluğu bugüne kadar açığa çıkmış bütün biçimleriyle yabancı sermayeyi sanayiye çekmek için ayrıcalıklar, ortak şirketler, mali kiralama gibi yeni önlemler almak gerekiyor. Ülkenin genel ekonomik kalkınması yararına, sanayinin hangi dallarının ve hangi işletmelerin hangi ilkeler üzerinde yabancı sermayeye bırakılabileceğine ilişkin dikkatli bir çalışma, ekonomi alanındaki önde gelen örgütlerimiz tarafından yapılacak geleceğe ilişkin planlarda birinci derecede önemlidir.

11. Yöneticiler, konumları ve sorunları; yeni teknisyenler ve yöneticiler kuşağının eğitimi

Parti'nin XI. Kongresi'nde tanımlanan ve doğruluğu geçtiğimiz yılın deneyimi eliyle kanıtlanan sendikalar ile yönetici kurumlar arasındaki karşılıklı ilişki, sözkonusu kararların ruhuna uygun olarak geliştirilmeli ve güçlendirilmelidir.

Sanayinin örgütlenmesinde, tepeden tırnağa gerçek güçler birliği sistemi gerçekleştirilmelidir. İşçilerin seçiminin, tayinlerinin ve işten çıkartılmalarının yönetici organların ellerinde olması, sanayinin gerçek yönetimi için ve sözkonusu organların sanayinin yazgısının sorumluluğunu taşımasını mümkün kıldığı için gerekli bir koşuldur. Sendikaların önerileri ve onayları tam olarak ve anlayışlı şekilde dikkate alınmalı ama var olan yasalar ilgili yönetici organlara tam bir seçme ve atama özgürlüğü tanıdığı için, sendikalar, hiçbir koşul altında, onları sorumluluklarından muaf tutmamalılar.

Hantallık, hareketsizlik ve girişimci ruhunun eksikliği devlet sanayisinin ve ticaretinin güçsüz yanını oluşturmaktadır. Bunun nedeni, yönetici kadroların işlerine uygun olmaktan fazlasıyla uzak ve deneyimsiz olmaları ve kendi işlerinin gidişatıyla yeterince ilgilenmemeleri olgusunda yatıyor. Bütün bu alanlarda düzenli ve sistematik önlemler almak gerekiyor. Özelinde, işletme

yöneticilerinin ücretlendirilmesi, ücretlerin üretime bağlı olmasına benzer biçimde, kredi ya da borç bakiyesine tabi kılınmalı.

Önde gelen yönetici işçilerin (ticari şirket denetleyicileri, imâlathane ve fabrika yöneticileri, tröstlerin başkanları ve yönetim kurulu üyeleri) işi, görevleri üretim maliyetlerini azaltmak ve kâr elde etmek olduğu için, sıkça çatışmalarla, işten çıkarmalarla ve tayinlerle sonuçlanan son derece büyük zorluklarla kuşatılmıştır. Bir yönetici her zaman iki tehlikeyle karşı karşıyadır:

a) onun sıkı talepleri, işletmedeki işçileri, onların temsilcisi olan organları ya da yerel parti ve Sovyet kurumlarını ona karşı harekete geçirir;

b) o, emek üretkenliği, ücretler vb. konularda en az direniş çizgisini izleyerek karlılığı, bu yolla da işletmenin geleceğini tehlikeye sokar.

Bir Sovyet fabrika yöneticisinin işçilerin maddi ve manevi çıkarlarını, onların duygularını ve ruh hallerini en olumlu biçimde değerlendirmesi gerektiğini söylemeye gerek bile yok. Ama o, aynı zamanda, bir bütün olarak işçi sınıfına karşı en yüksek görevinin, işçi sınıfı devletinin emrinde emeğin üretkenliğini arttırmaktan, üretim maliyetlerini azaltmaktan ve maddi üretim miktarını arttırmaktan oluştuğunu hiçbir zaman unutmamalıdır. Sovyet yöneticisine bu bakımdan içten destek sunmak partinin ve sendika işçilerinin görevidir. Dikkat, tahammül ve tasarruf bir Sovyet yönetici işçisi için gerekli niteliklerdir. Onun en yüksek bonservisi işletmeyi doğru şekilde dengelenmiş hesaplar temelinde işletmektir.

İşçi kitlesine, işletmeyi kârlı hale getirmeye çalışan bir yöneticinin işçilerin yaşam standartlarını yükseltmeye ve onun sağlığını korumaya çalışan bir sendika emekçisi kadar işçi sınıfının çıkarlarına hizmet ettiği anlatılmalıdır.

Yeni yönetici işçilerin hazırlanması sistematik ve aynı zamanda oldukça uzmanlaşmış bir karakter taşımalıdır. Aceleyle ve asıl olarak görevi başındaki diğerlerine bakarak talimat almaya benzer raporlama yöntemlerinin yerini, belirli bir tecrübe döneminin eşlik ettiği kesin bir plana göre işleyen sistematik eğitim almalı. Görevlerinin ilk döneminde olan ve henüz gerekli

bilgiyi elde edecek zamana sahip olmamış işçilere daha önemli açıkları kapatma fırsatı verilmelidir.

Bununla birlikte, farklı pratik faaliyet alanlarında uzmanlaşma, teorik ve siyasi düzeyin yükseltilmesiyle bağlantılandırılmalı ve Parti ile daha sıkı ilişki içinde sürdürülmelidir. Tersi durumda, her şeye ilişkin yüzeysel bilgi ekonomi alanındaki herhangi bir işletmeye zarar verdiği gibi uzmanlaşma da Parti'ye zararlı olabilir. Parti ve sendikalar, sanayideki işçi yöneticilerin ve özellikle de ekonominin yönetim hiyerarşisinin bütün basamaklarındaki görevlerde komünistlerin sayısını arttırma sorununa büyük özen göstermeli.

Teknik eğitim, genç kuşak için yalnızca uzmanlaşma meselesi değil, aynı zamanda devrimci bir görev olmalıdır. Bir işçi devleti altında, kendilerini daha önce devrimci siyasi mücadeleye adamış olan genç işçilerin bütün coşkusu, artık bilime ve teknik konulara hakim olmaya yönlendirilmeli. Eğitimini boşlayan bir öğrenciye, burjuvaziye karşı mücadelede bir kaçağa ya da grev kırıcıya davranıldığı gibi davranmak gerekir. Sosyalist ekonominin örgütlenmesi, proleter öncü için bir kariyer elde etme yolu değil, kahramanca bir eylemdir.

12. Parti kurumları ve ekonomi kurumları

Parti, sürekli devrimci eğitim sorununu bir an olsun unutmaksızın, devrimin şimdiki ekonomik inşa dönemindeki en temel görevinin, Sovyet tarzı inşanın temel noktalarındaki ekonomik faaliyete yol gösterınede yattığını açıkça görmelidir. Parti, tarihsel misyonunu, yalnızca, onun bir bütün olarak ekonomik deneyimi, Sovyet iktidarının karşılaşmak zorunda olduğu ekonomik sorunların çapının ve karmaşıklığının artmasıyla birlikte arttığında tamamlayacaktır.

Bu yüzden, XII. Kongre, özellikle bir kısım yönetici kadroda yozlaşma ve ekonomik yeniden inşa sürecinde proleter siyasi çizgiden sapma tehlikesi oluşturan NEP'i göz önünde bulundurarak, yalnızca yönetici işçilerin uygun şekilde dağılımının değil, ekonomi yönetiminin önemli her dalının denetlenmesi işlevinin de Parti tarafından bağlayıcı görev olarak görülmesi gerektiği

kanısındadır. Bu rehberlik, hiçbir koşul altında, pratikte ve kendiliğinden biçimde yöneticilerin sık sık görevden alınmasına ya da başka yerlere atanmasına, günlük yönetsel faaliyete müdahaleye ya da bu yönde bir teşebbüse dönüşmemelidir.

Somut sorunlarla ilgili olarak Parti örgütleri tarafından yönetsel mekanizmaya dayatılan talimatlar, verili koşullar altında kaçınılmaz ve zorunludur. Ama bu tür rehberliğin, mevcut pratiğin kendine özgü sorunlarına doğrudan yönetsel müdahalenin gerektiği durumların sayısında gerçek bir azalmaya yol açacak olan kapsamlı bir planın damgasını taşıması gerektiği konusunda sürekli çaba harcamak gerek.

Devletin yönetsel ve ekonomik faaliyeti Parti tarafından teklif edilmiş olan planların uygulanmasında ne kadar düzenli biçimde ilerlerse, Parti'nin önderliği de o denli eksiksiz biçimde korunur.

XII. Kongre, XI. Kongre'nin özellikle ekonomi alanında Parti ile Sovyetler arasındaki gibi bir işbölümünün yapılması ve faaliyet sınırlarının belirlenmesi gerekliliğine ilişkin kararlarını doğrulamakta; bu kararın hem merkezde hem de yerel olarak daha eksiksiz ve sistematik biçimde yaşama geçirilmesinde ısrar etmektedir. XII. Kongre, XI. Kongre'nin kararına uygun olarak, Parti örgütlerinin "ekonomik sorunları yalnızca onlar zorunlu olarak Parti ilkeleri uyarınca bir çözümü gerektirdiği ölçüde ve yalnızca o durumlarda" çözdüğünü anımsatır.

Parti'nin önündeki önemli sorunlardan biri, ekonomi alanındaki yetkili kurumların, yönetici işçilerin adım adım eğitimi ve deneyim kazandıkları ve niteliklerini geliştirdikleri oranda düzenli ilerlemelerini sağlamak için yalnızca yasal bir hakka değil, pratik imkânlara da sahip olacağı bir düzenlemeyi desteklemektir.

Bu, yalnızca işçilerin hem iktisadi faaliyetteki hem de uzmanlık alanlarındaki deneyimlerine göre sistematik olarak seçilmeleri ama aynı zamanda ekonomi alanındaki kuruluşlarda disiplin ilkesi ve faaliyetin farklı dalları ve bu dalların başındaki işçiler arasında uygun bir eşgüdüm ve tabiyet sistemi söz konusuysa mümkündür.

Ancak, yönetici işçilerin şimdi yükümlü olduğu özellikle önemli ve sorumluluk gerektiren bu iş göz önünde bulundurul-

duğunda, bir bütün olarak Parti ve onun bütün örgütleri, onlara en içten desteği vermeli ve yönetici işçi gruplarının Parti'den kopması olasılığını ortadan kaldıracak bir ortam oluşturmaya sistematik olarak dikkat etmelidir.

13. Yayın ticareti

Basılı eser ticaretini doğru bir zemine oturtma sorunu yalnızca ekonomik değil ama devasa bir kültürel öneme sahiptir. Kongre, basılı eser ticaretinin şimdiki durumunun istenilen düzeyde olmadığını kabul etmekte ve onu iyileştirmek için kesin önlemler almak gerektiğini düşünmektedir.

Öncelikle kitlelere satılmak üzere hazırlanan yayınların teknik düzeyini yükseltmek gerekiyor. Matbaa malzemelerinin ticaretini örgütleme sorunu olabildiğince kısa süre içinde, devlete ait en büyük ve en önemli yayın kuruluşlarının, faaliyetlerini yaygın, düzenli ve teknik olarak tatmin edici bir düzeyde gerçekleştirebilecekleri bir biçimde çözülmeli.

2

46'lar Bildirgesi

15 Ekim 1923

Rus Komünist Partisi Merkez Komitesi'nin Siyasi Bürosu'na

Durumun olağanüstü ciddiyeti bizi –partimizin ve işçi sınıfının çıkarları doğrultusunda– Siyasi Büro'nun çoğunluğunun politikasının devamının, Parti'nin tamamı için çok büyük felaketlerin habercisi olduğunu açıkça belirtmeye zorlamaktadır. Bu yılın Temmuz ayı sonunda başlayan ekonomik ve mali kriz, yol açtığı –Parti içi işleyiş de dahil– bütün siyasi sonuçlarıyla birlikte, Parti önderliğinin hem ekonomik hem de parti içi ilişkiler alanındaki yetersizliğini acımasızca açığa çıkarmıştır.

Merkez Komite'nin ekonomi alanındaki hedeflere ulaşmada başarısız olan kararlarının günü kurtarmaya yönelik, üzerinde düşünülmemiş ve düzensiz karakteri, ülke ekonomisinin –önderlik sayesinde değil ama onun yetersizliğine; dahası, herhangi bir önderliğin yokluğuna rağmen– sanayi, tarım, maliye ve ulaşım alanlarında eşzamanlı olarak elde ettiği büyüklüğü tartışılmaz başarılara karşın, yalnızca bu başarıların durması olasılığıyla değil ama ağır bir ekonomik krizle de karşı karşıya olduğumuz bir duruma yol açmıştır.

Bütçe açığının kapatılmasından önce kendiliğinden temel para birimine dönüşmüş olan *Çernovet*in[3] yaklaşan çöküşüyle; Devlet Bankası'nın artık sanayi mallarının üretimini ve ticaretini, hatta dışsatım için tahıl alımını bile ciddi bir çöküş riski olmadan finanse edemediği bir kredi kriziyle; yüksek fiyatların sonucu olarak sanayi mallarının satışının –bir yandan sanayide planlı örgütsel önderliğin yokluğuyla öte yandan da yanlış bir kredi politikasıyla açıklanan– durmasıyla; tahıl alımındaki beceriksizlik nedeniyle tahıl ihracat programının gerçekleşmesinin olanaksızlığıyla; gıda ürünlerinin fiyatlarının, köylülüğe zarar veren ve tarımsal üretimin topyekûn azalması tehdidini içeren aşırı düşüklüğüyle; ücret ödemelerinde, düzensiz gelire sahip işçiler arasında doğallıkla hoşnutsuzluğa yol açan eşitsizliklerle (ki bu, dolaylı olarak devlet aygıtında karışıklık yaratmaktadır) karşı karşıyayız. Bütçeyi düzenlerken kısıtlamalar yapmanın ve onu uygulamada yeni ve açık kısıntılar getirmenin "devrimci" yöntemleri geçici önlemler olmaktan çıkmış; uygulanan kesintilerde bir planın olmaması nedeniyle devlet aygıtını rastgele ve kendiliğinden bir biçimde sürekli olarak aksatan kalıcı bir olgu haline gelmiştir.

Bunlar, henüz başlamış olan ekonomik, mali ve kredi krizinin kimi unsurlarıdır. Eğer kapsamlı, iyi düşünülmüş, planlı ve enerjik önlemler bir an önce alınmazsa; eğer şimdiki önderlik yokluğu devam ederse, kaçınılmaz biçimde siyasi karışıklıklara yol açacak ve bizim dışarıdaki etkimizi ve hareket yeteneğimizi tümüyle felç edecek, son derece şiddetli bir ekonomik çöküş ihtimaliyle karşı karşıyayız. Dışarıdaki etkimiz ve hareket yeteneğimiz, herkesin anlayacağı gibi, bizim için her zamankinden daha çok gereklidir. Dünya devriminin ve bütün ülkelerdeki işçi sınıfının yazgısı buna bağlıdır.

Aynı şekilde, parti içi ilişkiler alanında da, Parti'yi felç eden ve parçalayan aynı yanlış önderliği görüyoruz. Bu, içinden geçmekte olduğumuz kriz döneminde son derece açık biçimde ortaya çıkmaktadır.

3 SSCB'de1922-1930 yıllarında kullanılan 10 altın Ruble'ye denk ve dış ticaretin finansmanı için, altına dayalı değişim değeri yüksek para birimi oluşturma girişimiydi.

Biz bunu partinin şimdiki önderlerinin siyasi yetersizlikleriyle açıklamıyoruz. Tersine, duruma ilişkin değerlendirmemizde ve onu düzeltecek araçların seçimi konusunda onlardan ne denli ayrışsak da, var olan önderlerin, her durumda, Parti tarafından işçilerin diktatörlüğünde önde gelen görevlere atanabilecek kişiler olduklarını varsayıyoruz. Biz bu yanlış önderliği, görünürdeki resmi birliğin altında pratikte bireylerin tek yanlı görevlendirilmesi ve işlerin dar bir çevrenin düşüncelerine ve sempatisine göre tek yanlı olarak yürütülmesi olgusuyla açıklıyoruz. Parti, böylesi sığ düşünceler eliyle bozulmuş bir önderliğin varlığı yüzünden, yaşayan gerçekliği duyarlılıkla kavrayan o canlı ve bağımsız bütünlük olmaya büyük ölçüde son vermektedir çünkü o bu gerçekliğe binlerce bağla bağlıdır. Bunun yerine, partinin sekreterlik hiyerarşisiyle "sessiz halk" arasında, yukarıdan talimatla işe alınmış profesyonel parti memurları ile partinin ortak yaşamına katılmayan genel kitlesi arasında, sürekli artan ve şimdi güçlükle gizlenen bir bölünme olduğunu gözlemliyoruz.

Bu, her parti üyesinin bildiği bir gerçektir. Merkez Komite'nin, hatta bir taşra komitesinin şu veya bu kararından hoşnut olmayan, kafalarında şu ya da bu kuşkuyu taşıyan, şu veya bu yanlışı, yolsuzluğu ya da düzensizliği kişisel olarak fark eden parti üyeleri, Parti toplantılarında, hatta –konuşulan kişi "ağız sıkılığı" açısından tümüyle güvenilir olmadığı sürece– özel sohbetlerde bile ondan söz etmeye korkuyorlar. Parti içinde özgürce tartışma, gerçekte ortadan kalkmış, partinin genel düşüncesi bastırılmıştır. Bugünlerde Rus Komünist Partisi'nin Merkez Komitesi'nin ve taşra komitelerinin üyelerini seçen ve terfi ettiren, Parti ve onun geniş kitlesi değildir. Tersine, büyük ölçüde bu hiyerarşinin yürütme toplantıları haline gelmekte olan konferanslara ve kongrelere katılacak üyeleri, bugüne kadar görülmedik ölçekte, Parti'nin sekreterlik hiyerarşisi seçmektedir.

Parti içinde yaratılmış olan bu rejim hiçbir şekilde kabul edilemez. Bu işleyiş, partinin yerine, normal zamanlarda gıkını çıkarmadan işleyen ama kriz anlarında kaçınılmaz biçimde başarısız olan ve şimdi yaklaşan ciddi olaylar karşısında tümüyle

beceriksiz hale gelen güçlü bir bürokratik aygıtı geçirerek, partinin bağımsızlığını ortadan kaldırmaktadır.

Yaratılmış olan durum, gerçekte parti içinde X. Kongre'den sonra oluşturulmuş bir hizip diktatörlüğü rejiminin gereğinden uzun yaşanması gerçeğiyle açıklandı. Çoğumuz, böylesi bir rejime boyun eğmeyi bilinçli olarak kabul etmiştik. 1921 yılındaki siyasi dönüş ve ardından Lenin yoldaşın hastalığı, bazılarımızın kafasında, geçici bir önlem olarak parti içinde bir diktatörlüğün uygulanabileceği düşüncesini canlandırdı. Diğer yoldaşlar, buna karşı en başından itibaren kuşkucu ya da olumsuz tavır takındılar. Bu rejim, partinin XII. Kongresi'ne gelindiğinde ömrünü doldurmuş olabilirdi. O, öbür yüzünü göstermeye başlamıştı. Parti içindeki bağlar zayıflamaya, parti giderek ortadan kaybolmaya başladı. Parti içindeki aşırı ve açıkça hastalıklı muhalefet hareketleri, ortada yakıcı sorunlar üzerine herhangi bir yoldaşça tartışma olmadığı için, parti karşıtı bir karakter edinmeye başladılar. Yoldaşça tartışmaların olması, söz konusu hareketlerin hastalıklı karakterini hem partinin kitlesine hem de tartışmalara katılanların çoğunluğuna kolayca gösterebilirdi. Sonuç, partinin üyelerini partinin sınırlarının dışına çeken ve partiyi işçi sınıfından ayıran yasadışı hareketler oldu.

Bu şekilde yaratılmış olan durum kısa süre içinde köklü biçimde değiştirilmezse, Sovyet Rusya'daki ekonomik kriz ve Parti içindeki hizip diktatörlüğünün krizi, ülkedeki işçi diktatörlüğüne ve Rus Komünist Partisi'ne (RKP) ağır darbeler indirecektir. Rusya'daki proletarya diktatörlüğü ve onun önderi RKP, omuzlarındaki böylesi bir yükle, yakınlaşan dünya çapındaki yeni altüst oluşlar dönemine, yalnızca proleter mücadelenin bütün cephelerinde yenilgi beklentisiyle girebilir. Sorunu, şu anda, bütün koşullar hesaba katıldığında partinin izlediği yolda bir değişiklik sorusunu ortaya atmaya, yeni ve karmaşık görevleri gündeme almaya vb. yer olmadığı ve olamayacağı biçiminde ortaya koymak, elbette, ilk bakışta en kolayı olurdu. Ancak bütün tehlike, son derece karmaşık bir iç ve dış durum karşısında düşüncede ve eylemde gerçek bir birliğin olmamasından kaynaklandığı için, açıktır ki böylesi bir bakış açısı, gerçek duruma resmen gözleri

kapatmak anlamına gelir. Parti içinde verilmekte olan mücadele giderek daha amansız, daha sessiz ve gizli biçimde sürmektedir. Eğer bu sorunu Merkez Komite'nin gündemine getiriyorsak, bu, her şeyden önce Parti'yi bir bölünmeyle tehdit eden çelişkilerden en hızlı ve en az sancılı şekilde kurtulmak, onu bir an önce sağlıklı bir zemine yerleştirmek içindir. Düşüncede ve eylemde gerçek birlik elzemdir. Yaklaşan zorluklar partimizin bütün üyelerinin tümüyle bilinçli, son derece coşkulu kardeşçe birliğini, son derece yoğunlaşmış eylemini gerektirmektedir. Hizipçi işleyiş ortadan kaldırılmalı ve bu öncelikle onu yaratmış olanlar tarafından yapılmalı; var olan bu işleyişin yerini yoldaşça birlik ve parti içi demokrasi rejimi almalıdır.

Yukarıda ifade edilenleri gerçekleştirmek; ekonomide, siyasette ve Parti'de yaşanan krizden çıkış yolunda zorunlu önlemleri almak için, Merkez Komite'ye, ilk ve acil adım olarak, kendi üyeleriyle önde gelen ve en aktif parti çalışanlarının katılacağı bir konferans çağrısı yapmasını öneriyoruz. Bu konferansa davet edilecekler arasında, mevcut durum konusunda Merkez Komite çoğunluğundan farklı düşüncelere sahip bir dizi yoldaş da yer almalıdır.

15 Ekim 1923

Rusya Komünist Partisi Merkez Komitesi'nin Siyasi Bürosu'na, sunulan Parti içi Durum Üzerine Deklarasyon metnini imzalayanlar:[4]

Y. Preobrajenski, B. Breslav, L. Serebryakov

Açımlamayla (şerh düşerek) imzalayanlar:

- Bu mektubun, oluşturulmuş durumun nedenlerini açıklayan kimi noktalarına katılmamakla birlikte, Parti'nin bu güne kadar uygulanan yöntemlerle tam olarak çözülemeyecek olan sorunlarla derhal yüzleşmesi gerektiğini düşünüyorum. Bu mektubun sonuç bölümüne tümüyle katılıyorum.

A. Beloborodov

4 E. H. Carr'ın notu: İmzaların, bu çevirin yapıldığı kopyadaki sıralamasından dolayı, özgün belgedeki düzenin korunup korunmadığından emin olmak mümkün değil.

- Sebeplere ilişkin kimi noktalarda farklı düşünsem de, önerilere tümüyle katılıyorum.

A. Rozengolts, M. Alski

- Bu çağrıdaki yaklaşımı özünde paylaşıyorum. Bütün sorunlarımıza doğrudan ve samimi bir yaklaşım sergileme talebi öylesine acil hale gelmiş durumda ki zorlukların birikmesinden kurtulmanın pratik yollarını saptamak için ortaya atılan konferans çağrısı yapılması önerisini tümüyle destekliyorum.

Antonov-Ovseenko, A. Benediktov, I. N. Smirnov, Y. Piyatakov, V. Obolenski (Osinski), N. Muralov, T. Sapronov

- Parti içindeki durum ve uluslararası konumumuz, Parti güçlerinin her zamankinden daha fazla yoğunlaşmasını ve olağanüstü bir çaba harcamasını gerektirmektedir. Bildirgeye katılıyor ve onu Parti içinde birliği yeniden kurma ve partiyi yaklaşmakta olan olaylara hazırlama girişimi olarak görüyorum. Şu anda Parti içinde herhangi bir biçim altında mücadele sorununun olamaması doğaldır. Merkez Komite'nin durumu akla yatkın şekilde değerlendirmesi ve hem Parti içinde hem de partili olmayan kitlede var olan hoşnutsuzluğu ortadan kaldıracak acil önlemleri alması son derece önemlidir.

A. Goltsman, V. Maksimovski, D. Sosnovski, Danishevski, O. Shmidel, N. Vaganyan, I. Stukov, A. Lobanov, Rafail, S. Vasilçenko, Mikh. Zhakov, A. M. Puzakov, N. Nikolaev

Son dönemlerde Parti merkezlerinin işleyişine biraz uzak olduğumdan, giriş bölümündeki ilk iki paragrafa ilişkin düşüncemi saklı tutuyor; bildirgenin geri kalan kısmına katılıyorum.

Averin

- Ülkenin ekonomik ve siyasi durumuna ilişkin birinci bölümdeki açıklamaya katılıyorum. Parti içi durumu betimleyen bölümde bazı abartılar olduğunu düşünüyorum. Parti'nin birliğini korumak için derhal önlemler alınması kaçınılmazdır.

Boguslavsky, P Mesyatsev, T. Koreçko

- Bildirgenin ilk bölümündeki bir dizi düşünceye ve Parti içi duruma ilişkin bir dizi tanımlamaya katılmıyorum. Bununla birlikte, parti içinde şu anda var olan durum sağlıklı olmadığından, radikal önlemler alınmasını gerektiğine inanıyorum. Pratik önerileri tümüyle paylaşıyorum.

A. Bubnov, A. Voronski, V. Smirnov, E. Bosch, I. Byk, V. Kossior, F. Lokatskov

- Ekonomik duruma ilişkin değerlendirmeye tümüyle katılıyorum. Siyasi diktatörlüğün güçsüzleştirilmesini şu anda tehlikeli buluyorum ama buna bir açıklık getirmek kaçınılmaz. Bir konferansın düzenlenmesini bütünüyle zorunlu buluyorum.

Kaganoviç, Drobnis, P. Kovalenko, A. E. Minkin, V. Yakovleva,

- Pratik önerilere tümüyle katılıyorum.

B. Eltsin

- Bubnov yoldaşınkine benzer çekincelerle imzalıyorum.

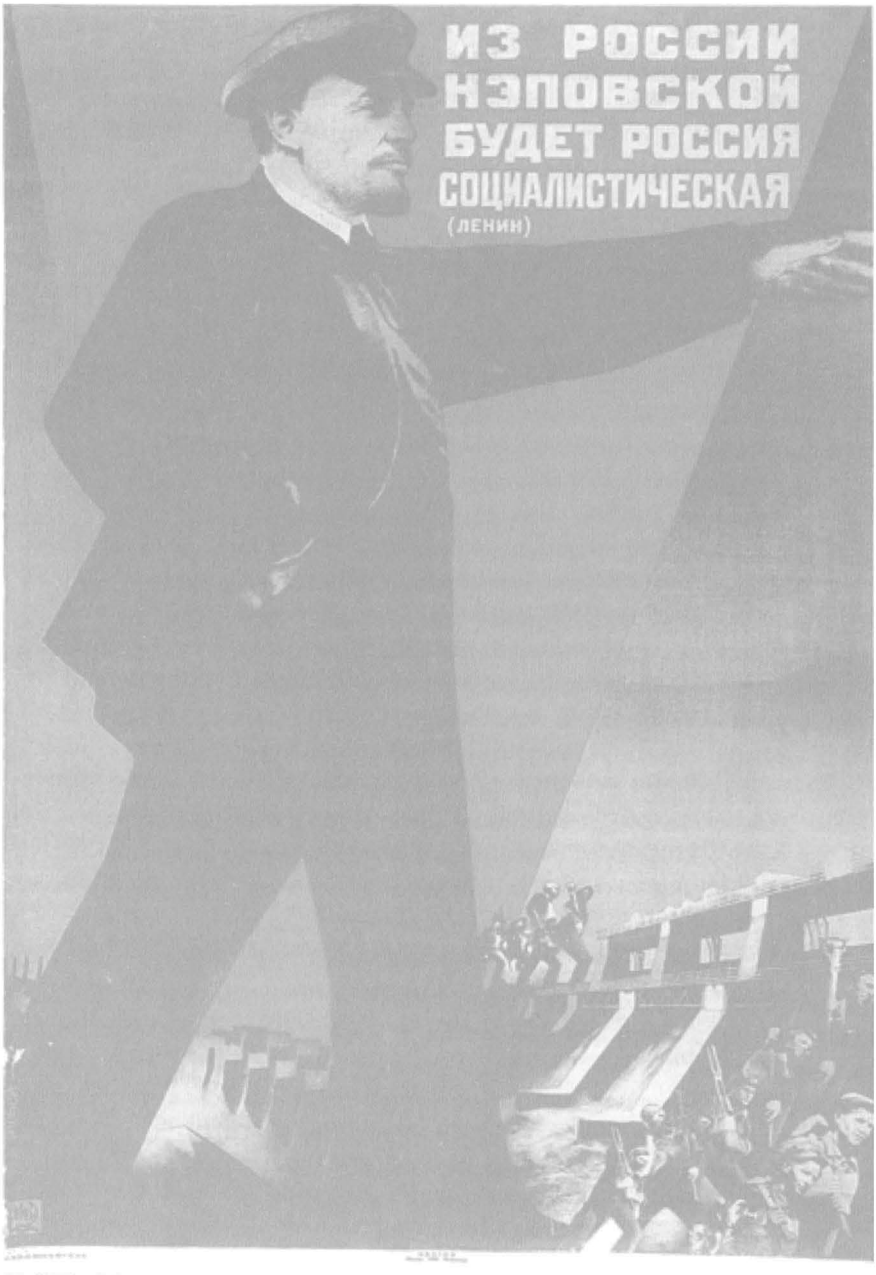
L. Levitin

- Biçimini ve üslubunu onaylamasam da, içeriği beni pratiğe ilişkin bölümüne katılmaya ikna eden bu bildirgeyi, Bubnov ile aynı çekincelerini paylaşarak imzalıyorum.

I. Paludov

- Ülkenin ekonomik durumundan söz eden birinci bölüme tam olarak katılmıyorum. Durum gerçekten son derece ciddi ve aşırı özenli bir yaklaşımı gerektiriyor ama Parti, kendisini bugüne kadar ona önderlik edenlerden daha iyi yönlendirecek insanları üretmemiştir. Parti içi duruma ilişkin olarak söylenenlerde tatmin edici bir gerçek payı olduğunu ve acil önlemler alınması gerektiğini düşünüyorum.

F. Sudnik

Bir NEP afişi

3

Parti'nin Görevleri[5]

SBKP (B)'nin Krasnaya Presnya Bölge Komitesi'nin
(Birim Örgütleyicileri, Tartışma Topluluğu Üyeleri ve Parti Birlikleri Bürosu ile yapılan)
Genişletilmiş Toplantısına Sunulan Rapor

Josef Stalin

2 Aralık 1923

Yoldaşlar, öncelikle, bu raporu Merkez Komitesi adına değil ama kişisel olarak sunduğumu söylemem gerekiyor. Eğer toplantının katılımcıları böyle bir raporu dinlemek istiyorsa, emrinize amadeyim. ("Evet!" sesleri) Kişisel rapor sunacak olmam, kesinlikle, bu konuda Merkez Komite ile aynı düşüncede olmadığım anlamına gelmiyor. Kişisel olarak konuşmamın tek nedeni, Merkez Komite'nin parti içindeki durumu iyileştirmek için [alınması gereken] önlemler taslağını hazırlamak için oluşturmuş olduğu komisyonun, tespitlerini Merkez Komite'ye bir ya da iki gün içinde sunacak olması. Bununla birlikte, söyleyeceklerimin, ana hatlarıyla, Merkez Komite'nin bu sorunlara ilişkin pozisyonunu ifade edeceğinden eminim.

Tartışma – Parti'nin gücünün bir işareti

Burada ilk ortaya atacağım sorun, basında ve parti birimlerinde şimdi yaşanan tartışmanın önemidir. Bu tartışma neyi gösteriyor? O, neyin ifadesi? O, partinin yaşamında aniden başlayan bir fırtına mı? Bu tartışma, partinin, bazılarının söylediği gibi parçalanmasının ya da başkalarının söylediği gibi çürümesinin ve yozlaşmasının bir işareti mi?

5 J. Stalin. Works. Vol. 5, 1921–1923, Foreign Languages Publishing House, Moskova, 1954. http://marxists.org/reference/archive/stalin/works/1923/12/02.htm

Bana göre, yoldaşlar, ikisi de değil. Ortada ne yozlaşma ne de dağılma söz konusu. Gerçek şu ki, parti, geçtiğimiz dönemde daha fazla olgunlaşmış, kendisini gereksiz ağırlıklardan kurtarmış, daha proleter bir hale gelmiştir. İki yıl once 700 binden az olmayan üyeye sahip olduğumuzu; binlerce üyenin partiden ayrıldığını ya da kovulduğunu biliyorsunuz. Dahası, işçi sınıfının yaşam koşullarında sağlanan iyileşmenin, eski kalifiye işçilerin kırsal alana dönmesinin ve sanayi işçileri arasında yayılan yeni kültürel gelişme dalgası sonucunda, bu dönemde parti üyeleri gelişmiş, onların kalitesi yükselmiştir.

Kısacası, bu koşullar sayesinde, parti daha fazla olgunlaşmış, onun kalitesi yükselmiş, gereksinimleri artmış, o daha titiz bir hale gelmiştir. O, şimdi, bugüne kadar bildiğinden daha fazlasını bilmek ve bugüne kadar olduğundan daha fazla karar vermek istemektedir.

Başlamış olan tartışma partinin güçsüzlüğünün işareti olmadığı gibi, onun parçalanmasının veya yozlaşmasının işareti hiç değildir. Bu tartışma, onun gücünün, sağlamlığının, parti üyelerinin kalitesinde bir iyileşmenin ve onun artan etkinliğinin işaretidir.

Tartışmanın nedenleri

Yüzyüze geldiğimiz ikinci soru şudur: Parti içi işleyiş sorununun tam da bu dönemde, bu yılın sonbaharında bu denli şiddetli hale gelmesine ne yol açtı? Bu nasıl açıklanabilir? Nedenler neler? Bana göre, yoldaşlar, iki neden var.

Birinci neden, ücretler konusunda bu yılın Ağustos ayında cumhuriyetin belirli bölgelerine yayılan hoşnutsuzluk ve grev dalgasıydı. Gerçek şu ki, bu grev dalgası örgütlerimizin kusurlarını açığa çıkardı; örgütlerimizin (hem parti hem de sendika) fabrikalarda olup bitenlerden yalıtılmışlığını gözler önüne serdi. Bu grev dalgasıyla bağlantılı olarak, partimizin içinde, onu parçalamak için çabalayan, özünde anti-komünist niteliğe sahip çok sayıda gizli örgütlenmenin varlığı keşfedildi. Grev eliyle gözler önüne serilen bütün bu sakatlıklar, parti üzerinde öylesine parlak ve aklını başına toplayıcı bir etkide bulundu ki, o, kendi içinde değişiklikler yapma gereğini hissetti.

Parti içi işleyiş sorununun tam da şimdi keskinleşmesinin ikinci nedeni, partinin yoldaşları tatile gitmek için topluca serbest bırakmasıydı. Yoldaşların tatile gitmesi, elbette, son derece doğal ama bu öylesine kitlesel bir özellik edindi ki, parti faaliyeti tam da fabrikalarda hoşnutsuzluğun yükseldiği bir zamanda gözle görülebilir ölçüde zayıfladı. Bu durum da birikmiş kusurların tam da bu dönemde, bu yılın sonbaharında ortaya çıkmasına büyük ölçüde yardımcı oldu.

Parti içi yaşamdaki sakatlıklar

Parti içi yaşamımızda bu yılın sonbaharında ortaya çıkan ve parti içi yaşamı iyileştirme sorununu ortaya çıkartan sakatlıklardan söz ettim. Parti içi yaşamdaki bu sakatlıklar neler? Kimi yoldaşların düşündüğü gibi, Parti çizgisi mi yanlıştı; yoksa, partinin çizgisi doğru ama o, kimi öznel ve nesnel koşullardan dolayı, pratikte doğru yoldan ayrılmış ve sapmış mıydı?

Bana göre, parti içi yaşamın başlıca sakatlığı, Parti'nin çizgisi –kongrelerimizde ifade edilmiş olduğu gibi– doğru olmasına karşın, yerel birimlerde (elbette, her yerde değil ama belirtli bölgelerde) yanlış şekilde hayata geçirilmesiydi. Partimizin proleter-demokratik çizgisi doğruyken, onun yerel birimlerde yaşama geçirilme biçimi, bu çizginin kimi durumlarda bürokratik olarak çarpıtılmasıyla sonuçlandı.

Başlıca sakatlık, partinin (Onuncu, Onbirinci ve Onikinci) kongrelerle belirlenmiş temel çizgisi ile örgütlerimizin bu çizgiyi yerel birimlerde yaşama geçirme yöntemi arasındaki çelişkidir –ki bu, parti içi yaşamdaki bütün kusurların temelidir.

Parti çizgisi, partinin faaliyetlerine ilişkin önemli sorunların, elbette gecikmeye tahammülü olmayanlar ve askeri ya da diplomatik sırlar hariç, kesinlikle parti toplantılarında tartışılacağını söyler. Parti çizgisinin söylediği budur. Ama yerel birimlerdeki, elbette her yerde değil, parti pratiğinde, parti içi uygulamaya ilişkin bir dizi sorunun parti toplantılarında tartışılmasına gerçekten büyük bir ihtiyaç olmadığı; çünkü Merkez Komite'nin ve diğer önde gelen organlarının bu sorunları çözeceği varsayılır.

Parti çizgisi, parti görevlilerinin, gerekli partili konumun olmaması gibi üstesinden gelinemez engeller olmadığı sürece, kesinlikle seçilmesi gerektiğini söyler. Parti tüzüğüne göre Gubernia [vilayet] komitelerinin sekreterlerinin Ekim [devrimi] öncesinden, Uyezd [bölge] komitelerinin sekreterlerinin en az üç yıllık ve yerel birim sekreterlerinin en az bir yıllık partili olması gerektiğini biliyorsunuz. Bununla birlikte, bu, pratikte sıkça, belirli bir partili konumu gerektiğine göre gerçek bir seçime gerek yok gibi değerlendiriliyor.

Parti çizgisi, parti birimlerimiz fabrikalardaki sakatlıklardan dolayı partili olmayan kitlelere karşı doğallıkla manevi olarak sorumlu oldukları için, parti üyelerinin ekonomiyle ilgili örgütlerin, fabrikaların, tröstlerin faaliyetleri hakkında bilgilendirilmesi gerektiğini söyler. Bununla birlikte, pratikte, ekonomiyle ilgili örgütlere talimatlar gönderen bir Merkez Komite'nin olduğu, ekonomiyle ilgili örgütlerin bu talimatlara tabi olduğu ve söz konusu talimatların parti üyelerinin aşağıdan denetimi olmaksızın yaşama geçirileceği düşünülür.

Parti çizgisi, faaliyetin farklı dallarındaki sorumlu işçilerin (parti, ekonomi, sendika ya da askeri) hangi alanda uzmanlaşmış olursa olsun, proletaryanın parçalanamayacak ortak davasında çalıştıkları için bir bütünün ayrılmaz parçaları olduklarını söyler. Bununla birlikte, parti pratiğinde, parti faaliyetini, ekonomi, askeri vb. faaliyetleri gereğince yerine getirmek için bir uzmanlaşma, bir işbölümü olduğuna göre, parti görevlilerinin ekonomi alanında çalışanlardan, onların da parti görevlilerinden sorumlu olmadığı ve genel olarak onlar arasındaki ilişkinin zayıflamasının hatta kopmasının kaçınılmaz olduğu düşünüldü.

Bunlar, yoldaşlar, genel olarak, onuncusundan onikincisine kadar kongrelerimizin bir dizi kararında tescil edilmiş olan parti çizgisi ile parti pratiği arasındaki çelişkilerdir.

Parti çizgisindeki bu çarpıklıktan dolayı, hiçbir şekilde yerel örgütlerimizi suçlamıyorum; çünkü yakından incelediğinizde, bu, yerel organlarımızın kabahatinden çok talihsizliğidir. Bu talihsizliğin doğasını ve durumun nasıl bu mecraya girebildiğini daha sonra anlatacağım. Bu gerçeği, söz konusu çelişkiyi

açıklamak, ardından da iyileşme yönünde önlemler önermeye çalışmak için kaydetmek istedim.

Merkez Komitemizin suçsuz olduğunu da düşünmüyorum. Her kurum ve örgüt gibi o da suçludur. O da kabahatin ve talihsizliğin bir bölümünü paylaşmaktadır. En azından, sakatlıkları zamanında ortaya çıkarmadığı ve onları ortadan kaldırmak için önlemler almadığı için, nedeni ne olursa olsun kusurludur.

Ama şimdi mesele bu değil. Mesele, üstünde konuştuğum kusurların nedenlerini tespit etmektir. Bu sakatlıklar gerçekte nasıl ortaya çıktı ve nasıl ortadan kaldırılabilirler?

Kusurların nedenleri

İlk neden, parti örgütlerimizin, kendilerini, geçmiş olan ama sorumlu çalışanlarımızın kafalarında parti içindeki askeri işleyişin izlerini bırakmış olan savaş döneminin belirli kalıntılarından henüz kurtarmamış ya da bütünüyle kurtarmamış olmasıdır. Bana göre, bu kalıntılar ifadelerini, partimizin bağımsız şekilde davranan bir bünye, proletaryanın bağımsız şekilde eyleyen militan bir örgütü değil de bir tür kurumlar sistemi; içinde daha alt ve daha üst kademede görevlilerin bulunduğu bir tür kurumlar bileşimi olduğu düşüncesinde bulmaktadır. Bu, yoldaşlar, Marksizm ile hiçbir ilişkisi olmayan temelden yanlış bir görüştür; bu görüş, bizim, partiyi askerileştirdiğimiz, parti üyesi kitlelerin bağımsız etkinliği sorunu ister istemez arka plana kaydığı ve askeri emirlerin belirleyici öneme sahip olduğu savaş döneminden miras aldığımız bir kalıntıdır.

Bu görüşün herhangi bir zamanda mutlak olarak ifade edildiğini anımsamıyorum. Bununla birlikte, o ya da onun unsurları faaliyetimizi hâlâ etkiliyor. Yoldaşlar, bu tür düşüncelerle, bütün gücümüzle mücadele etmeliyiz; çünkü onlar gerçek bir tehlikedirler ve partimizin özünde doğru olan çizgisinin uygulamada çarpıtılması için uygun koşulları yaratıyorlar.

İkinci neden, büyük ölçüde bürokratik olan, partinin ve parti çalışanlarının üzerine belirli bir basınç uygulayan devlet aygıtımızdır. 1917'de, Ekim'e doğru hızla ilerlerken, bir Komün'e, çalışanların özgür birliğine sahip olacağımızı, devlet kurumlarında

bürokrasiye son vereceğimizi ve devleti çalışanların özgür bir birliğine dönüştürmenin hemen olmasa da iki-üç kısa dönem içinde mümkün olacağını hayal ediyorduk. Bununla birlikte, pratik, bunun hâlâ çok uzaktaki bir ideal olduğunu; devleti bürokrasinin unsurlarından kurtarmak, Sovyet toplumunu çalışanların özgür birliğine dönüştürmek için halkın yüksek bir kültür düzeyine sahip olması, ağır harcamaları ve hantal yönetici departmanları gerektiren, varlığı bütün diğer devlet kurumları üzerinde baskı oluşturan büyük bir sürekli orduyu elde tutma gereğinin ortadan kalkması için barış koşullarının garanti altına alınması gerektiğini gösterdi. Devlet aygıtımız büyük ölçüde bürokratik ve önümüzdeki uzunca bir süre için öyle kalacak. Partimiz, yoldaşlar, bu aygıtın içinde çalışmaktadır ve bu bürokratik aygıt içindeki durum -"ortam" diyebilirim- öyle ki, bizim parti çalışanlarımızın ve parti örgütlerimizin bürokratikleşmesine yardımcı olmaktadır.

Kusurların üçüncü nedeni, birimlerimizin bazılarının yeterince aktif olmaması, geri ve kimi durumlarda, özellikle sınır bölgelerinde bütünüyle cahil olmasıdır. Bu bölgelerde, birimlerimiz çok az etkinlik göstermektedir; siyasi ve kültürel olarak geridir. Bu durum da, kuşkusuz, parti çizgisinin çarpıtılması için uygun zemini oluşturmaktadır.

Dördüncü neden, yerel birimlerde yeterli sayıda eğitilmiş partili yoldaşın yokluğudur. Kısa süre önce, Merkez Komite'de, Ukraynalı örgütlerin bir temsilcisinin raporunu dinledim. Raporu sunan, büyük gelecek vaat eden, çok becerikli bir yoldaştı. 130 birimden 80'inin vilayet komitesi tarafından atanmış sektererlere sahip olduğunu söyledi. Yoldaş, bu örgütün bu konuda yanlış davrandığı yorumuna yanıt olarak, birimlerde okur-yazar insan olmadığını, onların yeni üyelerden oluştuğunu, birimlerin kendilerine sekreter gönderilmesini talep ettiğini vb. açıkladı. Bu yoldaşın söylediklerinin yarısının abartı olduğunu, meselenin birimlerde eğitilmiş insan olmamasından ibaret olmadığını, hatta vilayet komitesinin çok istekli olduğunu ve eski geleneği izlediğini kabul edebilirim. Ama vilayet komitesi yalnızca yüzde 50 haklı olsa bile, eğer Ukrayna'da böyle birimler varsa, örgütlerin Ukrayna'ya kıyasla daha genç, parti kadrolarının daha az sayıda ve daha az

okur-yazar olduğu sınır bölgelerinde buna benzer kaç tane daha var? Özünde doğru olan parti çizgisinin uygulamada çarpıtılması için uygun koşulları yaratan etmenlerden biri de budur.

Son olarak, beşinci neden, yetersiz bilgilendirme. Dışarıya çok az bilgi gönderiyoruz ve bu, öncelikle, muhtemelen aşırı iş yüklenmiş olan Merkez Komite için geçerlidir. Yerel birimlerden çok az bilgi alıyoruz. Buna son verilmeli. Bu da parti içinde biriken kusurların ciddi bir nedenidir.

Parti içi yaşamdaki bu kusurlar nasıl ortadan kaldırılacak?

Bu kusurları ortadan kaldırmak için hangi önlemler alınmalı?

İlk şey, savaş döneminin parti içindeki kalıntılarıyla ve alışkanlıklarıyla yorulmaksızın ve bütün araçlarla savaşmak; partinin, proletaryanın entelektüel bakımdan enerjik, bağımsız biçimde davranan, canlı bir hayata sahip, eskiyi imha edip yeniyi yaratan militan örgütü değil de bir kurumlar sistemi olduğu düşüncesine karşı mücadele etmektir.

İkinci olarak, parti üyelerinin etkinliği arttırılmalı; üyelerle ilgili bütün sorunlar, açıkça tartışılabildiği ölçüde açık tartışmaya tabi tutulmalı; farklı parti organları tarafından yapılmış olan bütün önerilerin özgürce tartışılabilmesi garanti edilmelidir. Parti disiplinini gerçek bilince, gerçekten çelik disipline dönüştürmek; parti üyelerinin siyasi, ekonomik ve kültürel deneyimini arttırmak; parti üyelerinin, saflarından adım adım yeni aktif çalışanlar, yeni önderler çıkarmasına imkân sağlamak için gerekli koşulları yaratmak yalnızca bu yolla mümkün olacaktır.

Üçüncü olarak, gerekli parti üyeliği süresine sahip insan yokluğu gibi üstesinden gelinemez engeller olmadığında, seçim ilkesi bütün parti organlarında ve resmi görevlerde yaşama geçirilmelidir. Yoldaşların sorumlu parti görevlerine terfi ettirilmesinde örgütlerin çoğunluğunun iradesini yoksayma pratiğine son vermeli ve ona seçim ilkesinin gerçekten uygulanmasıyla ilgilenmeliyiz.

Dördüncü olarak, Merkez Komite'nin ve vilayet ve bölge komitelerinin altında, bütün faaliyet alanlarından (ekonomi, parti, sendikalar ve askerlik) sorumlu çalışanların sürekli olarak çalışan konferansları olmalı. Bu konferanslar, düzenli olarak toplanmalı ve gerekli gördükleri konuları tartışmalıdır. Bütün alanlar-

daki çalışanlar arasındaki karşılıklı bağlantı kopmamalı; bütün bu çalışanlar, ortak dava, proletaryanın bölünmez davası uğruna çalışan tek bir parti ailesinin üyeleri olduklarını hissetmeliler. Merkez Komite ve yerel örgütler, partinin bütün faaliyet alanlarındaki sorumlu çalışanlarımızın deneyimini edinmesini ve çözümlemesini mümkün kılacak bir ortam yaratmalıdır.

Beşincisi, fabrikalardaki parti birimlerimiz ilgili işletmedeki ve tröstteki işlerin seyriyle ilgili çeşitli sorunlarla ilgilenmeye çekilmelidir. İlişkiler, birimler işletmelerimizin ve tröstlerimizin yönetimlerinin faaliyeti hakkında bilgilendirilmesini ve bu faaliyet üzerinde etki uygulayabilmesini sağlayacak şekilde düzenlenmelidir. Sizler, birimlerin temsilcileri olarak, bizim fabrika birimlerimizin fabrikada yaşananlarla ilgili olarak, partili olmayan kitleye karşı manevi sorumluluğununne kadar büyük olduğunun farkındasınız. Birimin, fabrikadaki partili olmayan kitleye önderlik edebilmesi ve onu kazanabilmesi; bunun için fabrikada işlerin gidişatının sorumluluğunu üstlenmeye hazır olması –ki o, fabrikadaki işin kusurlarından dolayı partili olmayan kitleye karşı manevi bir sorumluluğa sahiptir– için bu gelişmeler hakkında bilgilendirilmesi, onları şu ya da bu yolla etkilemesinin mümkün kılınması gerekir. Bu yüzden, birimler, fabrikalarıyla ilgili ekonomik sorunların tartışılmasına çekilmeli; belirli bir tröstte yaşananlara ilişkili sorunları tartışmak üzere, zaman zaman, fabrika birimlerinin temsilcilerinin ekonomi üzerine konferansları toplanmalı. Bu, parti üyelerinin ekonomi alanındaki deneyimlerini arttırmanın ve aşağıdan denetimi örgütlemenin en emin yollarından biridir.

Altıncı olarak, parti birimlerimizin niteliği iyileştirilmelidir. Zinovyev, daha önce, bir makalesinde, kimi yerlerde, parti üyelerimizin niteliğinin çevrelerindeki partili olmayan kitleninkinin altında olduğunu söylemişti.

Bu açıklama, elbette, bütün birimlere genişletilip uygulanamaz. Şu örneği vermek daha doğru olacak: Parti birimlerimiz, onları soymamamış ve onlardan ekonomik, yönetsel, sendikal ve başka işler için gereksinim duyduğumuz insanları almamış olmamız durumunda, şimdikinden çok daha yüksek bir kültürel

düzeyde ve partili olmayanlar arasında çok daha saygın konumda olurlardı. Eğer, geçtiğimiz altı yıl içinde birimlerden aldığımız işçi yoldaşlarımız, kadrolarımız kendi birimlerine dönmüş olsaydılar, o birimlerin, en ileri partisiz işçilerin kat kat önünde olacağını göstermek için kanıta gerek var mı? Birimlerimiz, tam da, parti devlet aygıtını iyileştirmek için onlardan başka kadrolara sahip olmadığı ve bu kaynağı kullanmayı sürdürmek durumunda kaldığı için, onların üyelerinin kalitesini geliştirmek için gerekli acil önlemleri almadığımız sürece, tatmin edici olmayan bir kültürel düzeyde kalmaya devam edecektir. Öncelikle, partinin birimlerdeki eğitim faaliyeti olabildiğince arttırılmalıdır. Dahası, yerel örgütlerimizin işçi yoldaşları partiye kabul etmede bazan sergilediği gereğinden fazla biçimcilikten kurtulmalıyız. Bana göre biçimciliğin elimizi kolumuzu bağlamasına izin vermemeliyiz. Parti, saflarına işçi sınıfından üyelerin kabulünde en kolay koşulları oluşturabilir, oluşturmalıdır da. Bu, yerel örgütlerde şimdiden başlamış durumda. Parti bu meseleyi eline almalı ve üyeliği bekleyen işçilerden yeni üyelerin partiye daha kolay girmesini sağlamak için bir kampanya başlatmalı.

Yedincisi, faaliyet partili olmayan işçiler arasında yoğunlaştırılmalıdır. Parti içindeki durumu iyileştirmenin ve parti üyelerinin etkinliğini arttırmanın bir diğer yolu budur. Söylemem gerekir ki, örgütlerimiz, partili olmayan işçilerin Sovyetlere çekilmesi görevine hâlâ yeterince önem vermiyor. Örneğin, şimdi yapılmakta olan Moskova Sovyeti seçimlerini alalım. Bana göre, bu seçimlerin başlıca kusurlarından biri, partili olmayan çok az insanın seçilmiş olmasıdır. Örgütün, en azından belirli sayıda, belirli oranda vb. partisiz insanın seçileceğine ilişkin bir kararı olduğu söyleniyor ama ben gerçekte çok daha az sayıda insanın seçildiğini görüyorum. Kitlelerin yalnızca Komünistler'i seçmeye istekli olduğu söyleniyor. Yoldaşlar, buna ilişkin kuşkularım var. Bana göre, partili olmayan insanlara belirli bir güven duyduğumuzu göstermediğimiz sürece, onlar, buna, örgütlerimize son derece güvensiz hale gelerek yanıt verebilirler. Yoldaşlar, partili olmayan insanların güveni kesinlikle gereklidir. Komünistler onları adaylıklarını çekmeye ikna etmelidirler.

Yalnızca Komünistlerin seçilmesini savunan konuşmalar yapılmamalı; partili olmayanlar teşvik edilmeli, onlar devletin yönetimi faaliyetine çekilmelidir. Partili olmayanların örgütlerimize güvenini bu yolla kazanacak ve karşılıklı güveni tesis edeceğiz. Moskova'daki seçimler, örgütlerimizin, faaliyet alanlarını genişletmek ve partili olmayanları adım adım kendi çevrelerinde bir araya getirmek yerine kendilerini parti kabuğu içinde yalıtmaya başlamasının ne düzeyde olduğunun bir örneğidir.

Sekizincisi, köylüler arasındaki çalışma yoğunlaştırılmalıdır. Kimi yerlerde canlılığını yitiren köy birimlerimizin, üyelerini neden kaybetiğini ve köylüler tarafından pek güvenilmediğini (bunun da eklenmesi gerek); bu birliklerin, örneğin, köylülerin yaşamını etkileyen Sovyet yasalarının yorumlanması ve yaygınlaştırılmasıyla yalnızca toprağı zamanında işlemek, tohum atmak vb. gerekli bilgilerle sınırlı bile olsa temel tarımsal bilgiyi işlemek ve yaymak gibi iki pratik görevi neden önlerine koyamadığını bilmiyorum. Yoldaşlar, her köylünün tohum elemeye biraz emek harcamaya karar vermesi durumunda, arazi ıslahı olmaksızın ve yeni makineler devreye sokulmaksızın, *dessiatin* [1,13 hektar] başına on *pud*a [1 pud: 16,3 kg.] varan ürün artışının elde edilebileceğini biliyor musunuz? Bu ne anlama gelir? Bu, yıllık bir milyar *pud* brüt ürün demektir. Bu, büyük çaba harcamadan elde edilebilir. Köy birimlerimiz bu konuyla neden ilgilenmesin? Bu, Curzon'un politikası hakkında konuşmak kadar önemli değil mi? Köylüler, o zaman, Komünistler'in boş laflar etmeye son verdiklerini ve gerçek işlerle ilgilendiğini fark edecek; ardından, köy birimlerimiz, köylülerin sınırsız güvenini kazanacaktır.

Yeni kadroların kaynağı olan gençlik, Kızıl Ordu, kadın delegeler ve genel olarak partili olmayanlar içinde parti ve eğitim faaliyetini yoğunlaştırmanın parti yaşamını geliştirmek ve canlandırmak için ne kadar gerekli olduğunu vurgulamama gerek yok.

Yukarıda değindiğim karşılıklı bilgi alışverişinin artmasının; yukarıdan aşağıya ve aşağıdan yukarıya bilgi sağlanmasını arttırmanın üzerinde de durmayacağım.

Yoldaşlar, ilerleme için gerekli önlemler, Merkez Komite'nin bu yılın Eylül ayında belirlemiş olduğu ve tepeden tırnağa bütün

parti örgütlerinin pratiğe geçirilmesi gereken parti içi demokrasiye doğru izlenen yol budur.

Şimdi, işçi demokrasisi sorunu üzerine, *Pravda*'daki tartışma yazılarından bazılarında belirtilen iki aşırı uca, iki saplantıya değinmek istiyorum.

Birinci aşırı uç seçim ilkesiyle ilgili. Bu, ifadesini, "baştan sona" seçim isteyen yoldaşlarda buluyor. Seçim ilkesini savunduğumuza göre, onu tam olarak uygulayalım. Parti üyeliği süresi mi? Onu ne için isteyelim ki? İstediğinizi seçin. Yoldaşlar, bu, yanlış bir yaklaşım. Parti bunu kabul etmeyecektir. Elbette şimdi savaşta değil barışçıl gelişme dönemindeyiz. Ama şimdi NEP altında yaşıyoruz. Yoldaşlar, bunu unutmayın. Parti, savaş sırasında değil ama onun ardından temizliğe başladı. Neden? Çünkü savaş sırasında, yenilgi korkusu partiyi bir bütün olarak bir araya getirmiş ve parti içindeki kimi rahatsız edici unsurlar, ölüm kalım sorunuyla karşı karşıya olan partinin genel çizgisine uymak zorunda kalmışlardı. Şimdi, savaşta olmadığımız, NEP'e sahip olduğumuz, kapitalizmin canlanmasına izin verilmiş olduğumuz ve burjuvazi canlanıyor olduğu için, bu bağlar azalmıştır. Bütün bunların partiyi temizlemeye, onu güçlendirmeye yardımcı olduğu doğru, ancak öte yandan, henüz çok güçlü olmayan ama kimi kooperatiflerimizi ve iç ticaretteki ticari örgütlerimizi alt etmede daha şimdiden başarılı olmuş büyüyen burjuvazi tarafından, yeni bir ortamın içine kapatılıyoruz. Partinin temizliğe başlaması ve üyelerini yarı yarıya azaltması tam da NEP'in uygulamaya konmasından hemen sonradır; partinin, örgütlerimizi NEP'in kötü etkilerinden korumak için örneğin, partili olmayan unsurların partiye girmesini önlemenin gerektiğine, parti görevlilerinin partide belirli bir konuma sahip olmaları gerektiğine ve benzerlerine karar verilmesi, tam da NEP'in uygulamaya konmasından hemen sonradır. Parti, "genişletilmiş" demokrasiyi sınırlayan bu ihtiyati kararları almada haklı mıydı? Ben haklı olduğunu düşünüyorum. Bu yüzden, demokrasiye ve seçim ilkesine sahip olmamız gerektiğini ama XI ve XII. Kongrelerde kabul edilmiş sınırlandırıcı önlemlerin en azından başlıcalarının hâlâ yürürlükte kalmasının şart olduğunu düşünüyorum.

İkinci aşırı uç tartışmanın sınırları sorunuyla ilgili. Bu, kendisini, sınırsız tartışma isteyen kimi yoldaşlarda ifade ediyor. Onlar partinin tek ve bütün işinin sorunların tartışılmasından ibaret olduğunu düşünüyor ve parti faaliyetinin diğer yanını, yani partinin kararlarının uygulanması için gerekli olan eylemi unutuyorlar. Her halükârda, sınırsız tartışma ilkesinin doğruluğunu, "parti, aynı düşüncedeki insanların gönüllü birliğidir" dediği iddia edilen Troçki'ye gönderme yaparak kanıtlamaya çalışan Radzin tarafından yazılmış olan kısa makaleden edindiğim izlenim buydu. Bu cümleyi Troçki'nin yapıtlarında aradım ama bulamadım. Troçki, partiyi tanımlayan tamamlanmış bir formül olarak bunu çok zor ifade edebilir; ifade ettiyse de orada zor durabilirdi. Parti, yalnızca aynı düşüncedeki insanların gönüllü birliği değildir; o aynı zamanda aynı davranan insanların birliği, ortak ideolojik temelde (program, taktikler) mücadele eden aynı davranan insanların militan bir birliğidir. Ben, Troçki'yi, parti çalışmasının aktif yanına en fazla vurgu yapan Merkez Komite üyelerinden biri olarak tanıdığım için, ona yapılan göndermenin uygun olmadığını düşünüyorum. Bu yüzden, bana göre, söz konusu tanımlamanın sorumluluğunu bizzat Radzin taşımalıdır. Peki, bu tanımlama neye yol açar? İki olasılıktan birine: Ya parti, bütünüyle aynı düşüncede olmak yalnızca bu tür dar örgütlenmelerde mümkün olduğundan, bir tarikata, bir felsefe ekolüne dönüşme yönünde yozlaşacak ya da hiziplerin oluştuğu ve partinin bölündüğü noktaya kadar sürekli tartışan bir sürekli tartışma topluluğu haline gelecektir. Partimiz bu olasılıklardan hiçbirini kabul edemez. Bu yüzden, sorunların tartışılmasına, bir tartışmaya gereksinim olduğunu ama partiyi, proletaryanın bu savaşçı birliğini bir tartışma topluluğuna doğru yozlaşmaktan korumak için böyle bir tartışmaya sınırlar konulması gerektiğini düşünüyorum.

Raporumu sonuçlandırırken, size bu iki aşırı uca karşı uyarmalıyım. Bu iki aşırı ucu da reddeder ve yönümüzü samimiyetle ve kararlılıkla Merkez Komite'nin Eylül ayında belirlemiş olduğu parti içi demokrasiye doğru çevirirsek, parti faaliyetimizde kesinlikle bir ilerleme elde edeceğimizi düşünüyorum. (Alkışlar)

Pravda, No. 277, 6 Aralık 1923

4

Parti Toplantılarına Mektup

Lev Troçki

8 Aralık 1923

Sevgili Yoldaşlar,

İç duruma ve partinin yeni görevlerine ilişkin tartışmaya katılabilecek kadar kısa bir süre içinde iyileşebileceğimi ummuştum. Ama hastalığım daha önce olmadığı kadar uygunsuz bir zamanda nüksetti ve doktorların ilk öngörülerinden daha uzun süreceği belli oldu. Düşüncelerimi sizlere bu mektupta açıklamaktan başka yapabileceğim bir şey kalmadı.

Siyasi Büro'nun parti örgütüne ilişkin kararı olağanüstü önem taşımaktadır. Bu karar, partinin tarihsel yolunda önemli bir dönüm noktasına ulaşmış olduğunu gösteriyor. Birçok toplantıda haklı olarak belirtildiği üzere, dönüm noktalarında tedbirliliğin yanı sıra kesinlik ve kararlılık da gerekir. Bu durumda, tedbirsizliğin en kötü biçimleri duraksama ve belirsizlik olurdu.

Aygıtın rolünü abartma ve partinin inisiyatifini küçümseme eğilimi sergileyen kimi tutucu yoldaşlarımız Siyasi Büro'nun kararını eleştirmekteler. Onlar, Merkez Komite'nin kaldıramayacağı yükümlülükler üstlendiğini, kararın yalnızca yanılsamalara yol açacağını ve olumsuz sonuçlar doğuracağını söylüyorlar. Açıktır ki, böylesi bir yaklaşım, partiye yönelik köklü bir bürokratik güvensizliği açığa vurmaktadır.

"Eski yol" eliyle yanlış biçimde aygıta yerleştirilmiş olan ağırlık merkezi, şimdi, Merkez Komite'nin kararında ilân edilen "Yeni Yol" eliyle, proletaryanın örgütlü öncüsü olarak bütün Parti üyelerinin eylemine, inisiyatifine ve eleştirici ruhuna doğru kaydırılmaktadır. "Yeni Yol," hiçbir şekilde, Parti aygıtının şu şu tarihte demokratik bir rejim kararı alma ve onu oluşturma ya

da yerleştirmeyle görevlendirildiği anlamına gelmez. Hayır! Bu rejim bizzat Parti tarafından gerçekleştirilecektir. Kısaca belirtmek gerekirse, Parti'nin, merkezi bir örgüt olmaya bir an olsun ara vermeksizin, aygıtını kendisine tabi kılması gerekmektedir.

Son zamanlardaki tartışmalarda ve makalelerde, "saf," "tam" ve "ideal" demokrasinin gerçekleştirilemez olduğu; onun bizim için başlı başına bir amaç olmadığı vurgulanmaktadır. Bu tartışılmaz. Ancak, tam da aynı nedenle, bir kitle partisinde saf, mutlak merkeziyetçiliğin de gerçekleştirilemeyeceği ve böyle bir merkeziyetçiliğin ona uygun olmadığı; artık parti aygıtının olabileceğinden daha fazla kendi başına bir amaç olamayacağı da söylenebilir. Demokrasi ve merkeziyetçilik parti örgütünün iki yüzüdür. Mesele, onları en doğru şekilde, yani duruma en uygun şekilde uyumlu hale getirmektir. Geçtiğimiz dönemde böyle bir denge yoktu. Ağırlık merkezi yanlış biçimde aygıtta yerleşmişti. Partinin inisiyatifi en aza indirilmişti. Bu yüzden, önderlik alışkanlıkları ve yöntemleri bir devrimci proleter örgütün ruhuyla köklü şekilde çelişiyor. Aygıtın, inisiyatif pahasına haddinden fazla merkezileşmesi, partinin organlarında –diğerlerinin yanı sıra– inkâr edilemeyecek şekilde komünizm düşmanı olan unsurların yönlendirdiği yasadışı grupların ortaya çıkması biçimini alan fazlasıyla hastalıklı bir biçim edinen bir huzursuzluk duygusu yarattı. Aynı zamanda, partinin tamamı, sorunların çözümünde aygıt yöntemlerine başvurulmasına giderek daha fazla karşı çıktı. Bürokratizmin partiyi açmaza sokmakla tehdit ettiği düşüncesi, en azından duygusu, oldukça yaygınlaşmıştı. Bu tehlikeye dikkat çeken sesler yükseldi. "Yeni Yol" üzerine karar, parti içinde yaşanmakta olan değişimin ilk resmi ifadesidir. Bu değişim, parti, yani onun 400.000 üyesi onu gerçekleştirmek istediği ve bunu yapmayı başardığı ölçüde gerçekleşecektir.

Bir dizi makalede, partiyi canlandırmak için işe onun üyelerinin düzeyini yükselterek başlamak gerektiği; onun ardından diğer herşeyin, yani işçi demokrasisinin kendiliğinden geleceğini gösterme yönünde çabalar sergileniyor. Üzerindeki devasa görevleri yerine getirebilmesini sağlamak için partimizin ideolojik düzeyini yükseltmek zorunda olduğumuz inkâr edilemez. Ama

tam da bu yüzden, sorunu tümüyle pedagojik ve öğretmenlere özgü biçimde koymak yetersiz, dolayısıyla hatalıdır. Bunda ısrar etmek krizi ağırlaştırmaktan başka bir şeye yaramaz.

Parti, ideolojik düzeyini, yalnızca başlıca görevlerini başararak ve işçi sınıfıyla proleter devletin inisiyatifini sergileyen bir tür kolektif önderlik uygulayarak yükseltebilir. Mesele pedagojik değil politik açıdan ele alınmalıdır. İşçi demokrasisinin uygulanması, parti üyelerinin bu demokrasiye "hazırlık" düzeyine bağımlı kılınamaz. Parti partidir. Ona katılmak ve orada kalmak isteyenlerden bağlayıcı taleplerde bulunuruz. Bir kez partiye üye olduklarında, partinin bütün faaliyetlerine en aktif biçimde katılırlar.

Bürokratizm inisiyatifi öldürür, bu yolla da partinin genel düzeyinin yükselmesini engeller. Onun başlıca sakatlığı budur. Aygıt, kaçınılmaz olarak, onun en deneyimli ve en liyakat sahibi yoldaşlardan oluştuğu için, bürokratizmin en ağır sonuçları genç komünist kuşakları siyasi eğitimi üzerinde görülür. Gençlik, aynı zamanda, partinin bürokratizme karşı en dinamik şekilde tepki gösteren en güvenilir barometresidir.

Bununla birlikte, neredeyse tümüyle parti görevlileri tarafından yerleştirilen sorun çözme yöntemimizin, partinin siyasi deneyimini ve devrimci geleneklerini cisimleştiren yaşlı kuşaklar üzerinde hiçbir etkide bulunmadığı düşünülmemeli. Tehlike orada da son derece büyüktür. Deneyimli partililer grubunun yalnızca Rusya'da değil ama uluslararası düzeyde var olan, yani evrensel olarak kabul görmüş devasa otoritesinden söz etmeye gerek yok. Ama bunu mutlaklaştırmak acemice bir hata olur. "Yaşlı Muhafız," kendisini yalnızca genç kuşakla demokrasi çerçevesi içinde sürekli aktif bir işbirliğiyle devrimci bir etmen olarak koruyacaktır. O, elbette, farkında olmadan kemikleşebilir ve bürokratizmin dört dörtlük ifadesi haline de gelebilir.

Tarih bize "eski tüfekler" kuşağının yozlaşması konusunda birden fazla örnek sunmaktadır. Gelin, en yakın ve en çarpıcı örneğe; İkinci Enternasyonal partilerinin önderlerine bakalım. Wilhelm Liebknecht'in, Bebel'in, Singer'in, Victor Adler'in, Kautsky'nin, Bernstein'ın, Lafargue'ın, Guesde'nin ve çok sayıda başkalarının Marx ile Engels'in doğrudan öğrencileri olduğunu

biliyoruz. Buna rağmen, Marx'ın ve Engels'in ölümlerinden sonra, onların bu arkadaşlarından çoğunun, parlamentarizm ortamında ve parti ile sendika aygıtının kendiliğinden gelişmesinin etkisi altında, bu önderlerin bir bütün olarak ya da kısmen oportünizme yöneldiklerini biliyoruz. Biz, savaşın öngününde, sosyal demokrasinin yaşlı kuşağın otoritesiyle kaplı heybetli aygıtının devrimci sürecin önünde son derece güçlü bir fren haline gelmiş olduğunu gördük. Biz "yaşlılar," partinin, gençliği edilgen bir eğitim malzemesine dönüştüren ve aygıt ile kitle, yaşlı ile genç arasında yabancılaşma yaratan bürokratik yöntemlerin daha fazla çoğalmasına ve kalıcılaşmasına izin vermesi durumunda, onun içinde doğallıkla önder rol üstlenmiş olan kuşağımızın saflarındaki devrimci ve proleter ruhun adım adım ve kaçınılmaz biçimde zayıflamasına karşı hiçbir güvenceye sahip olmadığını söylemeliyiz. Partinin, bu kesin tehlikeye karşı başvurabileceği tek çare, parti içi demokrasi yönünde ciddi, kapsamlı ve radikal bir değişim ve işçi sınıfı unsurlarının giderek artan bir şekilde ona akmasıdır.

Burada, parti içi demokrasinin hukuksal tanımları ya da parti tüzüğü eliyle ona dayatılmış olan sınırlar üzerinde durmayacağım. Ne denli önemli olurlarsa olsunlar, bunlar ikincil konulardır. Bunları kendi deneyimimiz ışığında değerlendirecek ve onlar üzerinde gerekli değişiklikler yapacağız. Ama öncelikle değiştirilmesi gereken şey, örgütümüzde hüküm süren ruh halidir. Partinin her bir birimi kolektif inisiyatife; korkusuzca ve birbirine sırtını dönmeksizin özgürce ve yoldaşça eleştiri hakkına; örgütsel olarak kendi kaderini belirleme hakkına geri dönmelidir. Parti aygıtını canlandırmak ve yenilemek ve onun, kolektif iradenin yürütme mekanizmasından başka bir şey olmadığını hissetmesini sağlamak gerekiyor.

Parti basını, son zamanlarda, partinin ahlakında ve parti içi ilişkilerde şimdiden kemikleşmiş olan bürokratik yozlaşmayı betimleyen az örnek sunmamaktadır. İlk eleştiriye verilen yanıt şudur: "Üyelik kartınızı verin!" Merkez Komite'nin "Yeni Yol"a ilişkin kararının yayınlanmasından önce, parti içi işleyişi değiştirme gereğini belirtmek bile, bürokratlaşmış aygıt görevlile-

ri tarafından sapkınlık, hizipçilik ve disiplinin çiğnenmesi olarak değerlendirildi. Bürokratlar, şimdi, "Yeni Yol"u resmi olarak "dikkate alma"ya, yani onu bürokratik yollarla boşa çıkarmaya hazırlar. Parti aygıtının –doğallıkla açık biçimde tanımlanmış tüzük çerçevesi içinde– yenilenmesi, mumyalaşmış bürokratların yerini kolektif yaşamla yakından bağlantılı olan veya böylesi bir bağlantı sağlama becerisine sahip taze unsurların almasını hedeflemelidir. Her şeyden önce, önde gelen mevkiler, ilk eleştiride, itirazda ya da protestoda eleştiren kişinin üzerine ceza yıldırımlarını savuranlardan temizlenmelidir. "Yeni Yol," işe, şu andan başlayarak, hiç kimsenin partiyi terörize etmeye yeltenemeyeceği duygusunun herkes tarafından hissedilmesini sağlarak başlamalıdır.

Bizim formüllerimizi yinelemek gençliğimize hiçbir şekilde yetmez. Onların devrimci formülleri edinmeleri, onları özümsemeleri, kendi düşüncelerini ve kişiliklerini geliştirmeleri; görüşlerinin derinliklerinden ve kişiliklerinin bağımsızlığından kaynaklanan bir cesaretle, düşünceleri uğruna mücadele etme becerisine sahip olmaları gerekir. Pasif itaat, otoriteler tarafından mekanik biçimde törpülenme, kişiliğin bastırılması, yaltakçılık ve kariyerizm partiden dışarı! Bir Bolşevik yalnızca disiplinli bir kişi değil aynı zamanda, her durumda ve her sorunda kendi sağlam düşüncesini oluşturan, onu yalnızca düşmanlarına karşı değil kendi partisi içinde de cesaretle ve bağımsız biçimde savunan kimsedir. O bugün, örgütünde azınlıkta olabilir. Bu duruma razı olacaktır çünkü bu onun partisidir. Ama bu, her zaman, onun yanlış olduğu anlamına gelmez. O, yeni bir görevi ya da dönüş gereğini diğerlerinden daha önce görmüş ya da kavramış olabilir. Bu sorunu, ısrarla, ikinci, üçüncü ve gerekiyorsa onuncu kez ortaya atacaktır. Bu yolla o, partisinin yeni görevle tümüyle donanmış olarak karşılaşmasına ya da gerekli dönüşü örgütsel karışıklıklar ve hizipsel sarsıntılar olmaksızın gerçekleştirmesine yardımcı olarak partisine hizmet eder.

Evet, partimiz, çok sayıda hizbe bölünmüş olsaydı, tarihsel görevini yerine getiremezdi. Bu olmamalı, olmayacak da. Parti bu şekilde parçalanmayacak çünkü onun özerk bütünlüğü yani organizması buna direnir. Ancak, partinin, hizipçilik tehlikesine karşı

başarıyla mücadele etmesi, yalnızca işçi demokrasisine yönelen yeni bir yolu geliştirip sağlamlaştırmasıyla mümkün olacaktır. Aygıtın bürokratikleşmesi, hizipçiliğin başlıca kaynaklarından biridir. Aygıt, eleştiriyi acımasızca bastırmakta ve hoşnutsuzları örgütün derinliklerine geri sürmektedir. O, her türlü eleştiriye ve uyarıya hizipçilik damgası vurma eğilimindedir. Mekanik merkeziyetçilik, ilk elde demokrasinin şeytanca karikatürü ve potansiyel bir siyasi tehlike olan hizipçilikle mutlaka bütünleşir.

Durumun bilincinde olan Parti, gerekli dönüşü, üzerindeki görevlerin gerektirdiği sağlamlık ve kararlılıkla gerçekleştirecektir. O, aynı biçimde, son derece önemli ulusal ve uluslararası görevlerini yerine getirmesini sağlamanın güvencesi olarak, devrimci birliğini daha üst düzeye yükseltecektir.

Sorunu bütünüyle ele almış ve çözmüş değilim. Çok fazla zamanınızı alma kaygısından dolayı, burada çok sayıda önemli noktayı ele almaktan bilerek kaçındım. Ama –kendimden yola çıkarak söylersem– "Yeni Yol"a açıkça muhalif olan sıtma [hastalığım]dan kısa süre içinde kurtularak iyileşeceğimi; o zaman, bu mektupta mümkün olmayan şeyi yaparak, düşüncelerimi sözlü olarak daha tam hale getirip geliştirebileceğimi umuyorum.

Yoldaşça selamlarımla

L. Troçki

Not – Bu mektubun *Pravda*'da yayınlanması iki gün ertelendi. Birkaç ekleme yapmak için bu gecikmeden yararlanıyorum.

Kimi yoldaşlardan, mektubumun bölge komitelerinde okunması sırasında bazı yoldaşların benim "Yaşlı Muhafız" ile genç kuşak arasındaki ilişkiye ilişkin düşüncelerimin gençliği yaşlıların karşısına koymak (!) için kullanılabileceği kaygısını dile getirdiklerini öğrendim. Kuşkusuz, bu kaygı, yalnızca, bir yönelim değişikliği gerektiği düşüncesini çok değil iki ya da üç ay önce dehşetle reddedenlere yöneltilebilirdi.

Ne olursa olsun, şu anda ve içinde bulunduğumuz durumda bu tür kaygıları ön plana çıkarmak, gerçek tehlikelere ve onların göreli önemine ilişkin kavrayış eksikliğini göstermektedir. Gençliğin şimdiki son derece semptomatik ruh hali, tam da Siyasi Büro

tarafından oy birliğiyle kabul edilmiş kararda resmi olarak mahkum edilen "sükûnet"i korumak için başvurulan yöntemler eliyle yaratılmıştır. Diğer bir deyişle, "sükûnet", anlaşıldığı üzere, önde gelen tabakayı daha genç komünistlere, yani partinin büyük çoğunluğuna giderek daha fazla yabancılaşmayla tehdit etmiştir.

Aygıtın bütün örgüt adına düşünme ve karar verme eğilimi, önde gelen çevrelerin otoritesini yalnızca gelenek üzerine oturtmaya yol açmaktadır. Geleneğe saygı, kuşkusuz komünist eğitimin ve partiye bağlılığın gerekli bir unsurudur ama o, yalnızca bu geleneğin aktif doğrulanmasıyla, yani partinin şimdiki politikasının kolektif biçimde özenle hazırlanmasıyla beslenmesi ve güçlenmesi durumunda yaşamsal bir etmen olabilir. Tersi durumda, tümüyle biçimsel bir duyarlılık biçiminde yozlaşabilir ve içi boş bir biçimden ibaret olabilir. Kuşaklar arasında böylesi bir bağ açıkça yetersizdir ve son derece kırılgandır. O, tam da kırılmaya hazır olduğu anda sağlam gibi görülebilir. Partide "sükûnet" politikasının tehlikesi tam da budur.

Henüz bürokratlaşmamış olan, devrimci ruhu hâlâ canlı tutan kıdemliler (ki bunların büyük çoğunluğu oluşturduklarına inanıyoruz) yukarıda değinilen tehlikenin farkına vardıklarında ve Merkez Komite'nin Siyasi Büro'sunun kararını uygulamak için bütün güçleriyle partiye yardımcı olduklarında, parti içindeki kuşakların karşı karşıya gelmesinin nedenleri ortadan kalkacaktır. O zaman gençliğin tutkularını ve olası "aşırılıkları"nı yatıştırmak görece kolay olur. Ancak, öncelikle gerekli olan şey, partinin geleneğinin önderlik aygıtında yoğunlaşmayıp bir bütün olarak örgütün günlük deneyiminde yaşayacağı ve sürekli yenileneceği biçimde davranmaktır. Bu yolla, yaşlı kuşağın "sakin" olmakla görevli "görevliler" ve görevli olmayanlar biçiminde bölünmesi tehlikesi de savuşturulacaktır. Partinin, artık kendi içine kapanmış olmayan aygıtı, yani iskeleti, güçsüzleşmek bir yana giderek kendisini daha güçlü hissedecektir. Bizim partimiz içinde güçlü bir merkezi aygıta ihtiyacımız olduğu tartışma götürmez.

Dünün durgun reformizmi ile bugünkü devrimci çağ arasındaki büyük farklılıktan dolayı, mektubumda değindiğim sosyal demokrasinin yozlaşması örneğinin doğru olmadığı biçiminde

bir itirazda bulunulabilir. Elbette, bir örnek, bir özdeşlik değil, yalnızca bir örnektir. Bununla birlikte, çağlar arasında ayrım yapılmamış olması kendi başına herhangi bir şeyi belirlemez. Biz, dünya devriminin gecikmesiyle yakından bağlantılı olan NEP'in barındırdığı tehlikelere boşuna dikkat çekmiyoruz. Giderek ayrıntılanan ve uzmanlaşan günlük devlet pratiğimiz, Merkez Komite'nin kararının belirttiği gibi, bizim ufkumuzun daralmasını yani bir oportünist yozlaşma tehlikesini örtbas etmektedir. Bütünüyle açık ki, "sekreterler"in partinin gerçek önderliğinin yerini alma yönündeki eğilimlerinin artmasıyla, bu tehlikeler giderek daha ciddi hale gelir. Zorluklarımızın, özellikle de kendi iç zorluklarımızın üstesinden gelmek için "çağın devrimci karakteri"ne güvenseydik, pespaye devrimciler olurduk. Siyasi Büro tarafından oybirliğiyle ilân edilmiş olan yeni yönelimin akılcı biçimde gerçekleştirilmesi, bu "çağa yardımcı olmalıdır.

Son bir şey daha: İki ya da üç ay önce, bu tartışmaya konu olan sorunlar henüz partinin gündemine gelmediği sırada, taşradan bazı sorumlu yoldaşlar, hoşgörüyle omuzlarını silkmiş ve kendi kendilerine, bunların Moskova'nın buluşları olduğunu, taşrada herşeyin yolunda gittiğini söylemişlerdi. Bu tavır, taşradan gelen kimi mektuplarda şimdi bile sergilenmektedir. Sakin ve makul taşra ile fırtınalı ve kirli başkent arasında karşılaştırma yapmak, yukarıda değindiğimiz aynı bürokratik ruh halini sergilemektir. Gerçekte Moskova örgütü, parti örgütlerimizin en büyük, en güçlü ve en yaşamsal olanıdır. Onun faaliyeti, "sükûnet" denilen şeyin (ki bu son derece açıklayıcı bir sözcüktür ve parti tarihimize girmelidir) en ağır olduğu anda bile bütün diğer yerlerden daha yoğun olmuştur. Eğer Moskova, şimdi Rusya'daki diğer yerlerden ayırt ediliyorsa, bu yalnızca, onun, partimizin rotasının yeniden ele alınmasına önayak olmasındandır. Bu bir kusur değil erdemdir. Bütün parti onu izleyecek ve içinde bulunduğumuz dönemin kimi değerlerin gerekli yeniden değerlendirmesini ilerletecektir. Taşradaki parti aygıtı bu harekete ne denli az direnirse, yerel örgütlerin, sonuçları partinin ideolojik düzeyinin pekişmesine ve artmasına dönüştürülecek olan bu kaçınılmaz verimli eleştiri ve özeleştiri aşamasından geçmesi o denli kolay olur.

5

Moskova Bölgesi Parti Toplantısı

11 Aralık 1923

Sapronov'un konuşması

Yoldaşlar, bugün, "parti içi demokrasi" sorununu bizim önümüzde tartışmak yerine Parti aygıtına yönelik saldırıların eski tüfeklere, dolayısıyla da Merkez Komite'ye yönelik olduğunu iddia ederek, bütün konuşmasını Parti aygıtının savunusuna adayan bir Merkez Komite temsilcisinin; Kamenev yoldaşın raporunu dinledik. Dolayısıyla, mesele, iddia edildiğine göre, Merkez Komite'yi devirme, bir darbe ve bir karşı devrim konusu haline gelmektedir.

Oysa, gerçekte durum tümüyle farklı. Siyasi Büro ile Merkezi Denetim Komisyonu Başkanlığı demokrasi üzerine bir karar almış olduğuna göre, kimi aygıt adamları geceleri bu tür rüyalar görüyor olsalar bile, Kamenev yoldaşın Parti'yi hayaletlerle korkutmaya son vermesinin zamanıdır. Partinin bu tür bir bölünme ve bir tür *darbe* beklentisi yoktur. Parti'ye, üç yıllık ataletin ardından ilk kez şimdi kafa yorması söylenmektedir. Bu gereğinden uzun süren ataleti yaratmış ya da en azından korumuş olan aygıt adamlarımız, şimdi, tek bir kafa patlatmada paniğe kapılıyor ve her türden altüst oluş hayalleri görmeye başlıyorlar. Onlar, aygıta karşı yapılan halka açık konuşmaları, Parti'ye ve proletarya diktatörlüğüne karşı konuşmalar olarak görüyorlar. Bunun ardından da, bir aygıtın yokluğunda Parti'nin işletilemeyeceğini, devletin yönetilemeyeceğini vb. göstermek amacıyla, uzun açıklamalara girişiliyor.

İl Sovyeti'nde birlikte çalıştığım yoldaşlardan biri Polidorov'dur. Kendisi, yalnızca komitelerin ve Sovyet'lerin değil, aynı zamanda insanların da gereksiz olacağı bir zamanın geleceğini; istatistik uzmanlarının yerine işgücünün dağılımına, üretime vb. ilişkin rakamları hesaplayacak mekanik istatistikçilere sahip olacağımızı göstermişti. Bu onun bir hayaliydi. Bugün, elbette hiç kimse Kamenev yoldaşa Parti aygıtının yerine Polidorov'un hayalini geçirmeyi önermiyor. Mesele bu değil. Aygıt var, "aygıt" var. Sorun, var olan aygıtı ortadan kaldırma değil, onu daha sağlıklı hale getirme sorunudur. Biz, uzun bir ekonomik durgunluk döneminin ardından, mekanizmayı onarmamız, ona yeni parçalar sağlamamız vb. gerektiğini söylüyoruz. Üç yıllık bir durgunluğun ardından, Parti neden kendi aygıtının kimi parçalarını yenilemeyi düşünmesin ki? Kamenev yoldaş proletarya diktatörlüğünün varlığını sürdürmesinin, Parti'nin yaşamasının vb. yalnızca bu aygıtın katkısıyla mümkün olduğunu iddia etmektedir. O, ısrarla, kararın Siyasi Büro'da oybirliğiyle kabul edilmiş olduğu olgusunu yineliyor. Oysa Siyasi Büro'nun üyeleri bu tezlerin uygulanması ve bizzat aygıtın değerlendirilmesi konularında kendi aralarında ayrışmaktadırlar.

Bakın bu sorun, Troçki yoldaşın bugün yayımlanan mektubunda nasıl değerlendiriliyor:

> Aygıtın rolünü abartma ve Parti'nin inisiyatifini küçümseme eğiliminde olan bazı tutucu yoldaşlar Siyasi Büro'nun kararını eleştirmektedirler.

Bu alıntı, Kamenev yoldaşa tam olarak uymaktadır ve bu onun raporunu dinlemiş olan herkes için apaçık ortadadır. Kamenev yoldaş Siyasi Büro'nun kararına olumlu oy vermiş ama onun konuşması, aygıta gereğinden fazla değer verme ve Parti'yi küçümseme konusunda, bu karara tam bir karşıtlık üzerine kuruluydu. Troçki'nin mektubundan devam edelim:

> Eski işleyiş tarafından aygıtın içine yanlış biçimde yerleştirilmiş olan ağırlık merkezi, şimdi, Merkez Komite'nin kararında ilân edilen yeni rota eliyle, proletaryanın örgütlü öncüsü olarak bütün Parti üyelerinin eylemine, inisiyatifine ve eleştirici ruhuna doğru kaydırılmaktadır. Yeni yol, hiçbir şekilde, Parti aygıtının şu şu tarihte demokratik bir rejim kararı

alma ve onu oluşturma ya da yerleştirme ile görevlendirildiği anlamına gelmez. Hayır! Bu işleyiş bizzat Parti tarafından gerçekleştirilecektir. Kısaca belirtmek gerekirse: Parti'nin, merkezi bir örgüt olmaya bir an olsun ara vermeksizin, aygıtını kendisine tabi kılması gerekmektedir.

Kamenev ile birlikte Siyasi Büro'nun kararına olumlu oy vermiş olan Troçki yoldaş sorunu işte bu şekilde ele almaktadır. Siyasi Büro'nun üyeleri, bu soruna, açıkça farklı biçimlerde yaklaşmaktadırlar. Kamenev yoldaşın ve Troçki yoldaşın aygıta ilişkin değerlendirmeleri birbirlerine tümüyle karşıttır ve değerlendirmesi doğru olan Kamenev değildir. Sorunu, aygıt bizi koruyacakmış gibi sunmak doğru değildir. Yalnızca "aygıt adamları" kurtuluşu Parti'nin inisiyatifinde değil de aygıtta görebilirler.

Batı Avrupa'nın aygıtlarını ve Alman Sosyal Demokrasisi'ni biliyoruz. Alman Sosyal Demokrasisi'nin varlığını bugüne kadar sürdürmesinin, aygıtın onu parçalanmaktan kurtarması sayesinde gerçekleştiğini hepimiz çok iyi biliyoruz -ki bunu Kamenev yoldaş da çok iyi bilmektedir. (*"İşit, işit!" sesi.*) Emelyan Yaroslavski yoldaş, bildiğim kadarıyla, Merkezi Denetim Komisyonu'nun sekreteridir ve şimdi "işit, işit!" diyor. Aygıtın sosyal demokrasiyi koruduğu doğru. Peki, Alman Sosyal Demokrasisi'nin işçi sınıfının çıkarlarını savunmakta olduğu doğru mu? (*Alkışlar.*) Bu aygıt, Parti'yi kimden korumaktadır?

Burjuvaziden, Stinnes'den veya Krupp'tan değil. Alman Sosyal Demokrasisi, devrimci Alman işçi sınıfından korunmaktadır. (*Alkışlar.*) Kamenev yoldaş, bizim aygıt eliyle Parti'den korunmamızı önermektedir. Oysa bizim tam tersini yapmamız gerekir. Parti, kendi aygıtını zamanında yeniden inşa edecek ve düzenleyecek denli güçlüdür; dahası, bunu yapmak zorundadır. Aygıt için Parti değil; Parti için aygıt! Sorun budur. Aygıttan mahrum kalmanın Parti'yi imha etmek anlamına gelebileceğinden korkmamıza gerek yok. Bu, daha önce değinmiş olduğum, aygıta gereğinden fazla değer verme biçimindeki eski anlayışının ta kendisidir. (*Gürültü ve seslenmeler: Bunları hepimiz okuduk.*) Bunları okumuş olduğunuzu biliyorum ama konuşmamda size anımsatmanın yararlı olduğunu düşünüyor, konuşmamı kesmemenizi rica ediyorum.

Parti, hizipleşme tehlikesine başarıyla karşı koyabilir. Troçki yoldaş doğru söylüyor: "Hizipçiliğin başlıca kaynaklarından biri, tam da aygıtın bürokratikleşmesidir." Bir Siyasi Büro üyesi olan Kamenev yoldaş, aygıta ilişkin olarak tümüyle farklı bir değerlendirme sunmaktadır. Peki, kararı oy birliğiyle onaylayan bu Siyasi Büro üyelerinden hangisine inanmalıyız? Bugün, ilişkisi olsun olmasın, her yerde Lenin yoldaşın adı anılıyor. Bunu Kamenev yoldaş da yapıyor: "Şu, şu kararlar Lenin yoldaş tarafından yazılmıştı; şu, şu kararlar da onun tarafından yazılmıştı. Eğer o bizimle olsaydı kesinlikle şunu ya da bunu söylerdi." Troçki yoldaşın mektubunda, bu konuya ilişkin şu bölümü buluyorum:

> Tarih bize "eski tüfekler" kuşağının yozlaşması konusunda birden fazla örnek sunmaktadır. Gelin, en yakın ve en çarpıcı örneğe; İkinci Enternasyonal partilerinin önderlerine bakalım. Wilhelm Liebknecht'in, Bebel'in, Singer'in, Victor Adler'in, Kautski'nin, Bernstein'ın, Lafargue'ın, Guesde'nin ve çok sayıda başkalarının Marx ile Engels'in doğrudan öğrencileri olduğunu biliyoruz. Oysa Marx'ın ve Engels'in ölümlerinden sonra, onların bu arkadaşlarından çoğu, işçi hareketinin gelişmesiyle birlikte, işçi sınıfına ihanet eden insanlar haline geldiler.

Bizim Lenin'in arkadaşları olduğumuz gerçeğine gönderme yapmak ve bu yüzden yaşamımız boyunca Leninist kalacağımızdan ve sürekli olarak onun arkasında saklanacağımızdan söz etmek, apaçık demogojidir. Bunu yapanlar, kendilerini kurtarma çabası içinde bir başkasının ardına saklanmaktadırlar. Yazık ki bu sorunu Lenin yoldaşsız tartışmak zorundayız. Gelin, onun ardına saklanmayalım ve kendi görüşlerimizi geliştirelim.

Aygıtı yeniden kurmaya ihtiyacımız var mı? Her durumda, şu ya da bu aygıtta irili ufaklı aksamalar olur ve bir parti her zaman kendi aygıtını kısmen düzenlemek ya da yeniden kurmak zorunda kalır. Aygıtın Siyasi Büro'nun önceden söylediğinden tümüyle farklı bir yönde işlediği önceki dönem boyunca birikmiş aksamaların sayısı tam olarak ne kadar?

Gelin kısaca geçmişe, aygıtın bütün faaliyetine ve onun Partimize ve Sovyet iktidarına ne verdiğine bakalım.

Kamenev yoldaş, samimi olarak, Parti'nin birliği üzerine karardan alıntı yaptı. Bu karar üç yıl boyunca ciddi biçimde uy-

gulanmaktadır. Oysa Parti içi demokrasi üzerine bir başka karar daha var. Birliğe ilişkin karar eksiksiz bir biçimde ve bütünüyle bu ikinci karar pahasına uygulanmıştır. Yalnızca kolektif değil, aynı zamanda bireysel düşünmeyi de felç eden şey işte buydu.

X. Kongre'den yalnızca bir kaç ay sonra hangi sistem uygulandı? Sözde "seçme" adına bölge sekreterlerinin, il komitesi üyelerinin, ilçe sekreterlerinin vb. düzenli olarak ayıklandığına tanık olduk. Bu hangi çizgiye göre uygulandı? Önceden, Savaş Komünizmi günlerinde, bölge komitelerinin üyelerinin ve sekreterlerinin atanması önlemini oldukça yaygın biçimde uygulardık. Kongrelerden birinde çıkan uzlaşmazlıkların ardından, Merkez Komite'nin sekreterleri atamaması; bunun yerine onları bir birime, şu ya da bu göreve bir tavsiye mektubu ile göndermesi gerektiği sonucuna vardık. Bu yöntem benimsendi. Yoldaşlar, görünüşte, bunda zararlı hiçbir şey yoktu. Bir tavsiyede bulunmak elbette ki tehlikeli değildi. Tavsiyelerde bulunuldu ve bunlar iyi tavsiyelerdi. Ama bunun ardından, Parti örgütü tavsiyeyi ve önerilen kişiyi tartışmak, onu değerlendirmek zorundaydı. Söz konusu birim, önerilen kişiyi sekreter olarak seçme ya da seçmeme mutlak hakkını korurdu. Ama pratikte başka şeyler olur. Sekreter, "tavsiye edilmektedir" yazılı tavsiye mektubuyla şu ya da bu birime gider. Birim bu öneriyi ve önerilen kişiyi tartışır; bu yoldaşın yeni olduğu, onu tanımadığı ve sekreter seçmeyeceği sonucuna varır. Ardından, acil tavsiye içeren ikinci bir yazı; en sonunda da, bir atanma kararıyla birlikte bir üçüncüsü alınır. Böylece, sekreterlerin ve diğer sorumlu kişilerin Parti görevlerine tümüyle ataması ile karşılaşırsınız. Sekreterler, ya bir birimin güçsüzlüğü durumunda ya da bir çekişmenin varlığında atanırlar (bir didişmede, genellikle bir "didişen" bir de "didişmeyen" taraf vardır). Sekreter görev yerine ulaşır ve "didişmeyen" tarafın desteğini alarak "didişenler"e karşı mücadele başlatır. Henüz, her iki tarafın da yalnızca koşullara bağlı gruplaşmalar olarak anlaşılması gerekir.

Sonuçta bir mücadele başlar. Sorun örgüt içinde tartışılmaz ama şu ya da bu konunun hiçbir tartışma olmaksızın çözülmesi gerektiği, mekanik olarak yukarıdan emredilir. Bu, mücadele-

nin kısa süreceği anlamına gelir. "Didişme"yi ortadan kaldırmak için, "didişen" grubu başka bölgelere dağıtırlar. İkinci grup ise varlığını sürdürür. Peki, onun içinde nasıl bir ruh hali gelişir? Sekreter gelmiştir ama yeni sekreter ne oradaki genel düşüncelere ne de Parti örgütüne uyniaktadır. Bu ikinci grubun sekretere karşı çıkması, onun da başka bir yere gönderilme riski demektir. Elbette, grup üyelerinin çoğu bundan korkmaz. Ama onlar, birinci kez, ikinci kez, üçüncü kez başka yerlere gönderilirler; sonuçta, sürekli olarak bir yerlere sürülmek insanı bıktırmaya başlar. Böylece, kolektif yaratıcılık psikolojisi değil ama mekanik bir itaat ruh hali edinirsiniz. İllerde, sekretere sahip kasabalarda ve aynı zamanda hücrelerde yaşanan budur. "Parti içinde tartışma ve itiraz etme; üst organların verdiği kararları mekanik biçimde yerine getir" biçimindeki bir ruh hali Parti'nin iliklerine kadar işlemiş durumdadır. Kolektif yaratıcılık söz konusu değildir.

Hücrelerde, ne ücret oranlarına, ekonomiye ve genel ilkelere ilişkin sorunlar, hatta ne de yerel yararlar tartışılıyor. İşçiler sorunlardan tümüyle kopartılmış durumda. Ekonomiyle ilgili organlar talimatlar yayınlıyor ve hücrelerin bunlar hakkında bilgisi yok. Bizzat hücrelerin bunlardan haberi olmadığı için, işçilere hiçbir açıklama yapılmıyor. Yalnızca örgütümüz ile parti aygıtımız arasında değil, bir bütün olarak Parti ile işçi sınıfı arasında da tam bir uçurum oluşmaktadır. Parti yalnız başına kalmakta, işçi sınıfı da kendi başının çaresine bakmaktadır.

İşte burada, gruplarla karşılaşıyoruz. Parti içinde böyle bir durum yaratıldığında, Parti sorunları tartışmadığında ve hücreler genel siyasi konular bir yana, kendi fabrikalarındaki gelişmelerden bile habersiz olduğunda, Parti'nin üyeleri onun dışında bir yerlerde çözüm ararlar. Bunu doğrulayan dilediğiniz kadar olgu örnek gösterilebilir. Ben bir tanesini vereceğim. Bir pazar günü Rogozh ilçesinde yapılan bir toplantıda parti üyelerinden bir kadın işçi öne çıktı, bir dizi usulsüzlük saptamış olduğunu ve bunlara karşı mücadele etmeye karar verdiğini anlattı. Bu olay 1921'de oldu. Bu partili kadın işçi, somut hiçbir şey elde edemeden ilçe komitelerini dolaştıktan sonra, Moskova Komitesi'ne gitti ve orada da aynı şekilde hiçbir başarı elde edemedi. Oradan

dönerken, Kuznetski köprüsünde bir miting yapıldığını gördü. Bu mitinge katıldı ve orada söylediği birkaç sözden dolayı sekiz ay hapis cezasına çarptırıldı. Onun bu mitingde Panyuşkin'in grubuna[6] girmiş olduğu ve bu nedenle sekiz ay hapis cezasına çarptırıldığı açıklandı. Yoldaşlar, (*Salonda büyük karışıklık*) bunun bir hikâye değil ama gerçek olduğunu biliyorsunuz. Bunun gibi kaç gerçek var?

İşçiler, yalnızca düşüncelerinin bir kısmını açığa vurmak istedikleri ve bu artık parti içinde hiçbir yerde yapılamadığı için, örgütlerinde hiçbir şey elde edemiyor ve gruplara bölünüyorlar. Gerçek şu ki, böylesi bir durum Parti dışı ve Parti karşıtı gruplaşmaları, "işçi grupları"nı vb. yaratır. Bu, elbette, büyük ölçüde nesnel koşullarla ve içinden geçmek zorunda kaldığımız NEP ile bağlantılıdır ama aygıtımızın durumu parti karşıtı gruplaşmaları yaratan bu zemini güçlendirmektedir.

Şimdi, Merkez Komite'nin tezlerine gelelim. Kamenev yoldaşın sözleriyle, Merkez Komite bu tezleri birden bire tam zamanında anımsamış ve tam zamanında yazmış. Eğer ona inanırsanız, Merkez Komite'nin üzerinde hiçbir basınç yoktu. Bu doğru değildir ve çok sayıda üyenin daha şimdiden partimizden ayrılarak parti karşıtı gruplaşmalara katıldığı anlamına gelir. Bir Rus atasözü bu duruma oldukça uyuyor: "Gök gürlemezse, köylü kendiliğinden haç çıkarmaz." Fırtınanın patlaması için göğün gürlemesi ve yalnızca Parti kitlesinin değil, aynı zamanda Merkez Komite'nin içinde de bir yer sarsıntısının olması gerekmiştir. Oysa Kamenev yoldaş, bizzat Merkez Komite'nin gruplaşmalar sorununa nasıl bulaştığı hakkında hiçbir şey söylemiyor.

Merkez Komite'nin bu tezleri Parti için kabul edilebilir mi? Yoldaşlar, bana göre, tezleri, sorunun bu şekilde formüle edilmesinden hareketle kavrayamazsınız. Mesele, bu tezlerde nelerin yazılı olduğu değil. Bu, sorunun tümüyle biçimsel bir sunumudur. Onların nasıl bir ortamda hazırlandığına ve neyin ifadesi olduklarına bakmamız gerekir. Bu tezlerin amacı, sorunu

---

6 Daha önce Bolşevik olan Panyuşki'in 1921 yılında Komünist Parti dışında oluşturduğu bir grup. NEP'in ilk yıllarında ortaya çıkan, anarşizme eğilimli, Sovyetler ve sendikalardaki parti önderliğine karşı çıkan parti içi ve dışı gruptalardan biriydi.

daha iyi biçimde çözmek değil ama Parti aygıtı için en uygun bahaneleri bulmak ve onların yeniden yorumlanmasına olanak yaratmaktır. Gelin, gruplaşmalar sorununa –X. Kongre'de benimsenen Parti'nin birliği üzerine karara– bakalım. O ne hale getirildi? Her şey "hizip" sözcüğüne indirgendi. Kamenev yoldaş şöyle akıl yürütüyor: eğer ben, Sapronov, bir gün bir hücrede bir rapor verirsem, ertesi gün ikinci bir raporu, bir sonraki gün üçüncüsünü hazırlarsam, ona göre, açıkça bir hizip oluşturuyor olurum. Yoldaşlar, bugün bir hücrenin sekreteri bana telefon ederek kendi hücresinde konuşma yapmamı rica etse, bu, Kamenev yoldaşa göre benim bir grup oluşturduğum anlamına gelir. Hayır! Hamovniki İlçesi'nin düşüncesine göre, oradaki örgütün bir üyesi herhangi bir sorunu, başka birimlerde değil yalnızca Hamovniki'de tartışabilir. Buna benzer olguları biliyoruz: Bir işçi, fabrika hücresinden alınarak bir kasaba hücresine gönderilir. Bu işçi bir kasaba örgütüne dahil edilmiştir. Ama ardından, bir buçuk ay orada kaldıktan sonra, kendi fabrika hücresinin bir toplantısına gider ve konuşma izni ister. Kasaba komitesinin sekreteri, hemen şu yanıtı verir: "Konuşmanı yasaklıyorum; sen bu hücreden değilsin." Sorun şu: Bu işçinin bağlı olduğu örgüt neresi? Moskova'ya bakalım. Sidorov ve Ivanov, Presyna İlçe Komitesi'nin bir hücresine bağlıdırlar ve yalnızca kendi hücrelerini düşüncelerine kazanabilirler. Oysa ilçe komitesi de, aynı Moskova örgütü ve bir bütün olarak Partimiz gibi onların örgütüdür. Bize, tam olarak neye izin verdiğinizi ve "kendi" sözcüğünden neyi anladığınızı söyleyin. Bunların hepsini mi? Yanıtlayın! *(Kamenev: Hepsini, onların hepsini)* O halde, homurdanmayın Kamanev yoldaş. Eğer bir başka yoldaş, bu ilçede, bir Moskova toplantısında, bir bütün Rusya konferansında ve başka yerlerde İvanov'un sahip olduğu ama Kamenev yoldaşın hoşlanmadığı bir düşünceyi öne sürerse, bu bir hizip midir? Hayır, bu bir hizip değil; Parti üyelerinin onun düşünceleri etrafında bir araya gelmesidir. Eğer Kamenev yoldaşın çizgisini izlerseniz, bu, yalnızca kendi hücrelerinizde tartışabileceğiniz anlamına gelir. Eğer bir başkasının hücresine giderseniz, tartışmaya kalkışmayın. Peki, bu yoldaş kendi hücresinin desteğini elde ettiğinde

ve onun düşünceleri kendi hücresinde zafer kazandığında; eğer Parti aygıtımız bu hücrenin düşüncelerinden hoşlanmıyorsa ne olur? O zaman, bu yoldaş, yakasından tutularak bir başka hücreye postalanır. Peki, sonra ne olur? Bu yoldaş orada ne yapar? Bir ya da iki yıl içinde orada da destek kazanır. Bu durumda, üçüncü bir hücreye gönderilir. Peki, sonuç ne? Şu: Kendi düşüncelerinizi asla savunmayacaksınız. Kamenev yoldaş, bir insan böylesi koşullarda nasıl çalışılabilir? Eğer bu yaklaşımı benimsiyorsanız, o zaman yoldaşlar, Troçki mektubunda "Parti aygıtı hizipçiliğin berbat bir karikatürüdür," derken haklıdır.

Bir yoldaş bugün bana şöyle bir soru sordu: "Sapronov yoldaş, senden, şunun parti içi demokrasi üzerine tezlerin bir uygulaması olup olmadığını açıklamanı istiyorum: Bir eğitmen hücreye geliyor ve sekreterden aldığı bilgi doğrultusunda, kimin bir demagog olduğunu kimin olmadığını kaydediyor. Bu proleter parti içi demokrasi midir, yoksa -tersten- hizipçilik mi?" Şimdi, Belenki yoldaş bana, "Bütün ilçemizi rahatsız ediyorsun, bekle, sana karşı kanıt getireceğiz," diyor. Belenki yoldaşın hangi kanıtı getireceğini bilmiyorum ama Presnya ilçesinde neyin olup bittiği çok iyi biliniyor. Şumski yoldaşın sorusunu okumanız yeter. Belenki yoldaşın, oradaki işçileri şu yöntemle geliştirdiği çok iyi biliniyor: "Yalnızca benimkilerle (Belenki'ninkilerle) bağdaşan düşünceleri hayata geçireceksiniz!" Bu, hizipçiliğin berbat bir karikatürü değil de nedir? Yoldaşlar, burada ve başka yerlerde Parti'ye verilen bu gözdağı neden? Ardından da, ortaya çıkıp yumruklarını sıkıyor ve bize "Parti'yi çökertme peşindesiniz," diyorlar. Bu yıldırmaya son verilmelidir.

Muhalefet olmakla suçlanıyoruz. Bu doğru değil. Muhalif olan ben değilim. Siyasi Büro'nun tezlerine muhalefet eden Kamenev yoldaştır. Bunu iddia ediyorum ve kanıtlayabilirim. Kamenev yoldaş, tezleri imzaladığında, orada yazılanların özünü derinlemesine düşünmemiş. Şimdi, "Aygıta dokunmayın. Bu muhalefettir," diyor. Tezlerde böyle bir şey yok. Tezler, bizim şimdi üzerinde konuştuğumuz sorunların çözümü yönünde atılmış bir ilk adımı ifade etmektedir. Hem aygıt insanlarına hem de aygıta dokunmaktan korkanlara karşı en kararlı biçimde mücadele etmeliyiz.

Şimdi, en tam demokrasinin ne olduğu sorusunu yanıtlayacağım. Bu, açıktır ki, düşünceyi ifade, basın, seçim vb. özgürlüğüdür. Hiç kimse saf, mükemmel ve kutsal bir demokrasiyi savunmuyor. Biz, parti içi işçi demokrasisinden, Parti üyelerinin her birisi için güvence altına alınmış bir hak olarak demokrasiden söz ediyoruz: Herkes iyi ya da kötü, düşüncelerini ifade edebilmelidir; partinin iradesi onu kabul ya da reddedebilir. Böylesi bir demokraside herhangi birini alkolizm, zimmete para geçirme vb. nedenlerle –bir hücreden– uzaklaştırmak düşünülebilir mi? Bu durumlarda, üyelerin yerlerinin değiştirilmesi, onların siyasi olarak sürgün edilmesi şart değildir –ki bu zimmetine para geçiren birisi için fazlasıyla büyük bir onurdur. Partili olmayı hak etmeyen bu tür insanlar, halk mahkemesine ya da daha yüksek mahkemeye çıkartılarak Parti'den atılmalıdır. Dahası, eğer bir birimin tamamı küçük burjuva ise ne yapılacak? Merkez Komite, programdan ve tüzükten ayrılan ve çürüyen herhangi bir birimi her an dağıtabilir. Bunun ardından, Parti'nin yeniden üye kaydı için oraya bir komisyon ataması gerekir. Bu komisyon bir konferans çağrısı yapabilir, seçilmiş bir organ oluşturabilir ve [işini bitirdikten sonra] oradan ayrılabilir.

Peki, şimdiki durum ne? Bir ya da iki yıldır orada oturan bir sekreter atanır. Üçüncü yıl, Kamenev yoldaş, "Aygıta dokunmayın, Parti'yi imha edeceksiniz," der. Bu sekreter orada rahat bir yer edinmiş; belki bir keçi almıştır ve oradan ayrılmak istememektedir. O da, "Aygıta dokunmayın," der. Soruna böyle yaklaşamazsınız. Onlar, ayrıca, bir Parti içi temizliğin de demokrasinin kısıtlanması olduğunu kanıtlama çabasına girişirler. Yoldaşlar, Partimizin yalnızca işçilerin partisi olması bir yana, işçilerin Parti içinde azınlıkta olduğu küçük burjuva bir ülkede, Parti'nin demokratik değil ama bürokratik yöntemlerle yukarıdan arındırılmasına girişiyoruz. Bu, kuşkusuz bir arındırmadır ama tümüyle farklı türde bir arındırmadır. Bu, partili olmayan unsurları, zimmetine para geçirenleri, kariyeristleri ve küçük burjuva unsurları Partimizden temizlemektir; onları temizlemek için de demokratik yöntemlere ihtiyaç duymayız. Bu yüzden, hem demokratizm ve bürokratizmle, hem de seçim ilkesi ve aygıt

aracılığıyla, her iki yönden mücadele etmek zorundayız. Parti içinde olmaması gereken ve hâlâ temizlemek zorunda olduğumuz unsurlara sahibiz. Ama kendi aygıtımızın içinde de bir temizlik yapılması gerekiyor. Kamenev yoldaş, aygıtı bürokratik yöntemlerle arındırmak istiyor. İyi de, lütfen söyleyin: Bu güne kadar kim kendisini temizlemiş? (*Ses: Peki, sen ne emrediyorsun?*) Ben, Parti aygıtını yukarıdan bürokratik yöntemlerle değil ama aşağıdan demokratik yöntemlerle arındırmayı –yapamadığım için emretmiyorum ama– öneriyorum. "Tavsiyeler," "acil tavsiyeler" ve "ön anlaşmalar" olmaksızın seçin! Her bir hücre kendi bürosunu hiçbir baskı, zorlama ya da pohpohlama olmaksızın seçmelidir. Yapılması gereken budur. Zelenski, toplantılarda, bana birçok kez "Burada, Moskova'da, sekreterlerin hepsi seçiliyor; seçimle gelmeyenler çok az," demişti. Ama ben Moskova'da, büronun, deyim yerindeyse, kendi halefini tartıştığı durumları biliyorum ve bu mesele, görüş alınmak üzere hücre tarafından gündeme getirilmektedir. Hücre toplanır, sekreter gelir ve büro adına sunulmuş bir listeyi okumaya başlar ama büro üyelerinin gözleri faltaşı gibi açıktır. Onlar, "Kusura bakma ama büro listesi de nereden çıktı? Biz tümüyle farklı bir liste düşünmüştük," derler. Sekreter yanıtlar: "İlçe komitesi ile bu liste üzerinde anlaşılmıştır." (*Alkışlar.*) Ardından, hücre ya da onun bir üyesi sorar: "Bağışlayın ama eğer ilçe komitesi ile bu konuda zaten anlaşılmış ise biz neden toplanıyoruz?" Sekreter yanıtlar: "Aynı fikirde olmadığınızı kayda geçebilirsiniz." Seçimler başlar, itirazlar yapılır ama sekreter şunu ilân eder: "Kusura bakmayın ama nasıl olur da ilçe komitesinde üzerin anlaşılmış olan isimleri kabul etmezsiniz?" Bu, yoldaşlar, demokratik bir yöntem değil ama Parti aygıtımızın bürokratik baskısıdır. Burada hücre sekreterleri semt komitesi tarafından onaylanmaktadır ama hepsi bu değil. Onların bazıları Moskova Komitesi tarafından uygun bulunmuştur. Hücrenin bir sekreter seçmesi ve onu beraberinde bir yazıyla, onaylanacağı ilçe komitesine, bunun ardından da –yine aynı yazıyla– nihai olarak onaylanmak üzere Moskova Komitesi'ne göndermesi gerekir. Sonra da bize, "Küçük burjuva örgütlenmelere karşı bir işleyişe sahibiz ve onlara baskı uygulu-

yoruz," diyorlar. Ama Moskova'da, hücre büyüdükçe sekreterin onaylaması gereken evrak sayısı da artar. Bu, işçi sınıfı örgütüne yönelik bir baskıdır. Asıl hücre bir sekreter seçer, onu onay için ilçe komitesine, oradan da nihai onay için Moskova Komitesi'ne götürür. Demokrasi tümüyle seçim üzerine kurulu bir sistemdir. Eğer buna demokrasi diyeceksek, sonunda ne zaman gerçekten demokrat olduğumuzu bilemeyiz. Parti'deki aygıt adamlarının neredeyse histerik bir hal alan ve bizi partide bir bölünmeyle korkutan çığlıkları reddedilmelidir. Söz konusu olan, herhangi bir bölünme ya da bölünme belirtisi değildir. Yalnızca, Parti üyeleri kafa yormaya başlamaktadırlar. Tek bir toplantıda bile –ki çok sayıda toplantıda bulundum– tehdit edici herhangi bir şeyle karşılaşmadık ama var olan parti içi işleyişe karşı ortak itirazlara tanık olduk. Kamenev yoldaş, şu ya da bu zamanda herhangi bir yerde konuşan yoldaşların saygınlığını zedelemeye çalışırken hatalıydı. Bir yanda "Kötü şöhretli demokratik merkeziyetçilik," öte yanda ise "kötü şöhretli" olmayan ama gerçek bir bürokratik merkeziyetçilik.

Hizipçiliğe ilişkin bütün iddialar temelsizdir. Bizde hizipçilik değil Parti içinde yükselen bir hareket söz konusudur. Kamenev'in de toplantılarda buna ikna olmuş ve bu tür argümanların ipe sapa gelmez olduğu sonucuna varmış olması gerekir. Zinovyev Petrograd'da ve Rusya'nın tamamında her şey sakin iken Rogozh-Simonov ilçesinde bir hareketin olmadığını, yalnızca Moskova'da küçük bir kesimin ortalığı karıştırmaya başladığını iddia ediyor. Sizler, talimatları kolayca yok saymayacak kadar iyi diplomatlarsınız. Petrograd'da olanlara gelince, ilçe komitelerine giderek "Bölge komitesi o sorunu göz önünde bulundurmuştur," diyen aygıt adamlarınız var. Aygıt, hizipçilik bahanesi altında her düşünceyi bastırmakta, canlanan her düşünceyi engellemeye başlamakta ve hoşuna gitmeyenleri kapı dışarı etmektedir. Ama Kamenev, "Eğer hücrenin sınırları dışına çıkarsanız bu hizipçiliktir; bizim hizipçiliğe karşı bir kararımız var," diyor. O halde, her şeyin eskisi gibi kalması gerekiyor.

Biz, hiçbir şeyin eskisi gibi kalmaması gerektiğini ilân ediyoruz. Biz, içinde bulunduğu çıkmazdan en kararlı şekilde kurtul-

maya ve bütün gücüyle kendisini yeniden canlandırmaya karar vermiş olan Parti'de bir dönüş olduğunu görebiliyoruz. Biz bir bütün olarak partinin ve kendi iç mücadelelerini yaşamak isteyen bütün örgütlerin devinimini görebiliyoruz. Bu yüzden, güvenceler talep etmek komiktir. Parti herhangi bir güvence talep etmemeli ama Merkez Komite'nin bu güne kadar Parti'nin gelişimini durdurmaya kalkışmasını, kolektif yaratıcılığa ve kolektif düşünceye fırsat vermemesini ya da bu güvenceleri en demokratik yollarla, parti içi işçi demokrasisi yoluyla yaşama geçirmeye çalışmamasını kapsayan hatalarını belirtmelidir. Parti aygıtımıza, tepeden tırnağa bütün organlarda seçime gidilmesi yoluyla canlılık kazandırmalıyız. *(Alkışlar.)*

Preobrajenski'nin konuşması[7]

Yoldaşlar, Kamenev yoldaş, raporunda asıl olarak gruplaşmalar sorunu üzerinde durdu. Bu yüzden, kısa zamanımı yalnızca bu soruna ayırmak istiyorum. Parti bu sorunla karşı karşıya geldiğine göre, düşüncesini kesin bir şekilde ifade etmelidir çünkü bu sorun üzerinde bir anlaşmaya varana kadar, onu bir yana bırakarak diğer yapısal olmayan önemli ve ciddi sorunlara geçemeyiz.

Bence, Kamenev yoldaş sorunun tarihini ve kökenini yanlış biçimde sunduğu gibi, onu formüle edişinde de önemi bir yanlışa düşmüştür. Bu yüzden, hâlâ kimi düzeltmeler yapmam gerekiyor. Gruplaşmalara izin verip vermediğimiz temel sorusuna, gruplaşmaların ne olduğunu en baştan olabildiğince tanımlayarak yanıt vereyim. Eğer bir tanım yapmayıp, hakkında daha sonra bir şeyler söyleyeceğim bir ortamda gerçekleşmiş olan X. Kongre'nin genişletilmesi, değiştirilmesi ve içinde bulunduğumuz yeni duruma uyarlaması gereken kararından alıntı yaparsanız; eğer sadece ondan alıntı yapar ya da Zelenski yoldaşın bir hücrede önerdiği gibi, 1921'de benimsenmiş bir şeye yapışıp kalırsanız, bu, Parti'nin bu alanda karşı karşıya olduğu ve bizim tümüyle farklı bir yanıt beklediğimiz yeni sorunları çözmez.

---

7 Sapronov'un Parti içindeki bürokratizme yönelik amansız saldırısı keskin bir tartışmaya yol açtı. Preobrajenski, konuşmasında, Üçler Erki'nin, Muhalefet'in parti içinde "yasadışı gruplaşmalar"ı teşvik ettiği iddiasını ele aldı.

Eğer gruplaşmalar sorununu X. Kongre'nin kararına yavan bir gönderme yaparak ya da Parti'nin söz konusu kongreden bu yana olan tarihini tümüyle unutarak yanıtlarsak, bu Parti için saçma ve tehlikeli olur. İktidardaki partimizin derinliklerinde farklı bir sınıfın partisinin embriyonunu temsil eden ilk gruplaşmaların, toplumsal karakterleri tespit eder etmez bizim tarafımızdan kesilip atılması gerekmişti. Onlara karşı en sert önlemleri almak zorunda kalmıştık. Oysa parti içindeki *ideolojik* gruplaşmalar Parti'yi ekonomi, maliye, parti içi inşa vb. alanlarda Merkez Komite'nin –ya da bir başka gruplaşmanın– temsil ettiği resmi çoğunluk tarafından önerilenlerden daha doğru ve geçerli olduğunu düşündükleri çözüm önerileri doğrultusunda ikna etmek amacıyla oluşurlar. O halde, böyle gruplaşmalara izin verilemeyeceğini kim söyleyebilir? Kongre için hazırlanan ve partinin çoğunluğunu şu ya da bu sorun üzerinde ikna etmek isteyen gruplaşmalar –ki bu tüzüğümüzün tümüyle izin verdiği bir işleyiştir– neden kabul edilemez olsun? Biz, İç Savaş'ın en berbat günlerinde bile bu anlayıştan uzaklaşmadık; eğer uzaklaşmaya başladıysak, bu yalnızca parti tüzüğünün çiğnenmesiyle olabildi.

Yoldaşların içinde faaliyet gösterdiği, partinin rotasında bir değişikliğin gündeme geldiği anda onları kitlelerle yakın ilişkiye sokan ya da büyük öngörüşlülükleri ve duyarlılıkları sayesinde gerekli değişiklikleri partimizin yetkili kesiminden daha erken formüle edebilen, özel koşullardan kaynaklanmış çeşitli gruplara sahibiz. Bu, partinin kolektif düşüncesinin iç işleyişinin bir ifadesidir ve gereklidir. Eğer şimdi, çeşitli hizipsel gruplaşmaları 'bir başka sınıfın partimiz içindeki gruplaşmaları' olarak tasfiye etmek uğruna eleştiriye yasaklama gelirse ve sizler bu muhalif grupların partide bir parçalanmaya yol açacağı tehlikesinden korkarsanız, biz Siyasi Büro'nun kararını onun kimi üyelerine karşı savunmak zorunda kalırız.

Hangi gruplara izin verilemeyeceğini açıkça tanımlamamız gerekir. Bize, hizipsel gruplaşmalar üzerine X. Kongre kararını bizzat Lenin yoldaşın yazdığı söylendiğinde, Lenin'in, önceki kararları antik yazarlar gibi kitabi ve bilgiç şekilde uygulayıp bunlara yapışıp kalan eski Bolşevikler'e yaşlı aptallar dediği du-

rumları anımsıyorum. Sanırım, asla hizipçi olmayan o yaftanın kendisine iliştirilmesini hiç kimse istemez. O, bir kararı gerektiğinde nasıl değiştireceğini ya da doğru şekilde uygulayacağını bilmeyen ve koşullar gerektirdiğinde taktiklerini 24 saat içinde değiştiremeyenlere yönelikti. Bu karar gündeme getirildiğinde ve yoldaşlar onu parti içinde oluşmuş yeni duruma harfı harfine uygulamak istediklerinde, korkarım ki Lenin'in ona karşı siyasi mücadele vermemizi öğrettiği kitabilik suçlaması bu tür insanlara büyük ölçüde uymaktadır.

Yalnızca ilerici değil, geriletici ve gerici siyasi gruplara da sahip olabiliriz. Örneğin, işçi sınıfı içindeki kimi kesimler, NEP'in yol açtığı eşitsizlik koşullarında, var olan durumun karmaşıklığını kavrayamayabilir ve eşitsizliklere karşı daha sıkı bir mücadele yönünde baskı yapabilir. Bu tür gruplaşmalar, partimizin, eşitsizliğin belirli koşullar altında ve belirli sınırlar içinde kaçınılmaz olduğunu tam olarak kavramamış olan yetersiz bilince sahip bir kesiminin hoşnutsuzluğunun şekilsiz dışa vurumunu ifade ederlerdi. Onları bir kaç ay içinde tartışma yoluyla dağıtabilecek ve dahası, yoldaşlarımızın bilincini daha yüksek bir düzeye çıkarabilecek durumdayken, bu işçilere X. Kongre kararını gerçekten uygulayabilir ve böylesi sapmaları yeraltına sürebilir miyiz? Bu tür hoşnutsuzluk ifadelerine sahip olacağımız için, söz konusu grupların da oluşacağını rahatlıkla öngörebiliyorum.

Tartışma ve ikna yoluyla kolayca dağıtılabilecek gruplaşmaların bastırılmasında ısrar etmek, NEP'in doğası ve onun partimiz üzerindeki etkisine karşı mücadelenin yöntemleri hakkında hiçbir şey anlamamak anlamına gelir ve bu da son derece pervasız ve yıkıcı bir politika olur. Onlarla ideolojik olarak mücadele etmemiz gerekir. Partiden atma, yasaklama vb. önlemlere, yalnızca onlar küçük burjuva etkinin bir yansıması olarak tehlikeli anarşist bir sapma halini aldıklarında; ama yalnızca ondan sonra başvurabiliriz ve başvurmalıyız. Eğer gruplaşmalar sorunu üzerine parti için kabul edilebilir formülleriniz varsa, onları ileri sürme inceliğini gösterin; kongre mevcut durumda en doğru olan formüle karşı çıkmayacaktır. Korkarım, şimdi Kamenev'in yaklaşımını benimsersek –yani sorunun Merkez Komite'nin her-

hangi bir hatasından kaynaklanmadığından ya da yalnızca yüzde birinin onun hatasından kaynaklandığından emin olsak bile— aslında partimizde son üç yıl boyunca tanık olduğumuz tabloya sahip olacağız. Bu tablo vardı ve bu, parti için bir talihsizlikti. O, aygıtın bürokratikleştiği koşullar altında Parti disiplinimizi sıkılaştırmak ve X. Kongre'de partinin birliği üzerine kararı almak zorunda kaldığımızda, bizzat Merkez Komite'nin çoğunluğunun ister istemez ve kendiliğinden biçimde bir gruba dönüşme eğilimi sergilediği bir noktaya ulaştı.

Merkez Komite, kendisine yönelik açık eleştiriyi gruplaşmalar çerçevesine sokan bir yol izledi. Merkez Komite'nin temsilcileri herhangi bir gruplaşma tehlikesinden söz ettiklerinde, parti içindeki bu gruplaşmaların yalnızca Merkez Komite'deki belirli yoldaşların Bolşevizmin savunusunu kendi tekellerine almaları olgusu sayesinde oluşmuş temelsiz gruplaşmalar olduğunu anlamanız gerekiyor. Diğer yoldaşlar da en az Kamenev yoldaş kadar yaşlı Bolşeviktir. Peki, neden yalnızca Kamenev ile bazı başka yoldaşlar bu tekele sahipler? Parti içinde böyle bir tekelin olmaması gerekir. Böylesi bir tekel, bizzat partimizin Merkez Komitesi'nin çoğunluğunun bir gruba dönüşmesinden başka bir anlama gelmez.

XII. Parti Kongresi'nde, Stalin yoldaş, ona göre, kongrenin, Siyasi Büro'nun başındaki Üçler Erkini [Troyka] onaylamış olduğunu söylemişti. İyi de bu Üçler Erki ne? Parti, yalnızca Merkez Komite'yi ve Siyasi Büro'yu bilir; onun Üçler Erki'nden haberi yoktur. Bizim resmi Parti organlarımız var. Şimdi, kimi yoldaşlar, iki ya da üç yıl önce aynı karara oy vermiş olan yoldaşların adlarını bir araya getiriyor ve ardından da bir gruplaşma keşfettiklerini söyleyebiliyorlarsa, bu ne anlama gelir? Kesinlikle iddia ediyorum ki, eğer parti, merkeziyetçiliğin böylesi çarpıtıldığı koşullarda değil de asgari demokratik merkeziyetçilik koşullarında faaliyet gösteriyor olsaydı, fotoğraflar gibi 1921'den bu yana değişmeden kalan gruplaşmalara sahip olmazdık. O zaman, örneğin, Sapronov'un ve benim, bugün Devlet Planlama Komisyonu konusunda Stalin ve Zinovev ile, yarın savaş sorunu vb. üzerine Troçki ile grup oluşturacağımız bir durumda olurduk.

O zaman, özenli ve sıkı bir çalışma yılı geçer ve gruplaşmalar tümüyle yeni insanlardan oluşacak biçimde yeniden ortaya çıkardı. Bize göre normal parti yaşamı böyle olur. Parti yaşamının böyle bir duruma geleceğine ilişkin umudumu yitirmiyorum. Ama geçmişte oluşturulmuş ideolojik gruplaşmalara üye olanların parti faaliyetinden uzaklaştırıldığı (bunun ilk örneği ben olduğum için, başka örnekler vermeme gerek yok) bir durum söz konusu olduğunda ve onlara bu geçici ittifakları dağıtma olanağı tanımadığında, bu onları bir gruplaşmaya iter. Bu gruplaşmaya zorlama, yapay olarak gerçekleşmektedir ve tehlikelidir.

Bir sonraki soruna gelince... Zinovyev yoldaş Presniya'daki raporunda ve buradaki konuşmasında, 15 dakika boyunca alışılmadık biçimde kadınsı bir mantıkla (kadın dinleyicilerimden özür diliyorum), Merkez Komite'nin ne şekilde eleştirilebileceği üzerine baştan sona çelişkili iki formülasyon sundu. Zinovyev, Merkez Komite'nin, elbette, eleştirilmekten korkmadığı ve kendi doğruluğundan emin olduğu için bu eleştirileri yanıtlamanın yollarını bulacağını söyledi. Ama bunun ardından şöyle dedi: "Evet, Merkez Komite eleştirilmeye başlanmıştır; işlerin dış politikada iyi, ekonomide kötü gittiği, bu arada, parti içinde izlenen yolun yanlış olduğu söylenmektedir." İyi de, bütün bunlar ne anlama gelir? Ekonomide yanlışların yapıldığını görüyorsak —ki bu bir gerçek— ve parti içi işleyiş alanında bizzat Merkez Komite'nin kabul ettiği bir yanlış söz konusu ise, onun hakkında neden konuşulamasın? Ama biz bu yanlıştan söz ettiğimizde, bu, sözümona Merkez Komite'nin altını oyma hatta Sovyet iktidarını tehdit etme oluyor.

Siyasi Büro'nun metninin ortaya çıkmasından sonraki üçüncü günde, Merkez Komite üyelerinde öylesine bir sinirlilik gördük ki, böylesi bir eleştiriye tahammül edemeyecek gibiydiler. Bu yüzden, şimdi, bu belgenin onlara karşı savunulması gerekiyor. Bir dizi makul eleştirimizi tam olarak somutlaştırabileceğimiz düşüncesine katılıyorum. Onların ifade biçimini daha fazla yumuşatmayı da kabul edebiliriz. Zinovyev yoldaş, eleştirileri ifade tarzının fazla keskin olmaması gerektiğini söylüyor. Onun ifade tarzının bizimkinden daha yumuşak olduğundan kuşkuluyum.

Biz bunu 1921'den, Zinovyev yoldaşın demokrasiyi savunduğu dönemden çok iyi biliyoruz. İfade tarzının daha yumuşak olması ve 1921'deki sendikalar tartışmasındaki tarza dönmememiz gerektiği konusunda anlaşabiliriz. Ancak böylesi önemli bir konuyu, hakkında konuştuğumuz şeyin kesin tanımlamalarının yokluğunda, birilerine karşı isim anmadan imalarda bulunarak ve parti ile saklambaç oynayarak ele almak mümkün değildir. Üstelik bütün bunlar, parti içinde gruplaşmaları önlemek adına yapılmaktadır!

Partiyi en çok korkutan şey, piyasadaki bir kriz ya da ekonomik durumun keskinleşmesi değildir; o, her şeyden çok kendi birliğine zarar gelmesinden tedirgindir. Bu yüzden de, partiyi bu açıdan tehdit etmek, bazen, onu Merkez Komite'yi savunan bir konuşma yaparak kazanma anlamına gelir. Ancak parti, sorunun ne olduğunu daha iyi anladığında, kendisinin öcülerle korkutulmasına izin vermeyecektir. Bizim –kimleri ve neye dayanarak suçladığınıza ilişkin– somut kanıtlar istemeye hakkımız var. (*Bir ses: "İyi de, sen kimi suçluyorsun?"*) Ben, Merkez Komite'de yer alan ve partiyi gerçekte var olmayan bir bölünme ve hizipsel gruplaşmalar ihtimaliyle korkutan bütün yoldaşları suçluyorum. Bu gruplar, normal bir işleyiş altında partimizde olmazlar ve olmayacaklar. (*Alkışlar.*) Burada, Kamenev yoldaş, partinin bir kesiminin diğeriyle karşı karşıya getirilmemesi gerektiğini söylüyor. İyi de, partinin bir bölümünü diğerinin karşısına koyan kendisi değil mi? O, parti yapısının temelini oyan insanlar olduğunu söylemedi mi? Peki, bunu kim yapıyor? Somut konuşmalısınız. Kim ve ne zaman? Ben Demokratik Merkeziyetçilik Grubu'na üye değilim, hiçbir zaman da olmadım. Peki, yoldaşlar parti önünde açıkça konuştuklarında ve kendi düşüncelerini savunduklarında sonuç ne oldu? Parti, kendisine uymayan kararları reddetmiştir ve reddetmeye devam edecektir. O halde, kongrede azınlıkla birleşen yoldaşlarla ilgili olarak, neden ima yoluyla bir kışkırtma ve yıldırma yöntemi uygulanıyor? Parti, olabildiğince kısa süre içinde bu işleyişten uzaklaşmalıdır. Bu konuda, son derece sakin ve kararlı bir karşı çıkış sergilemeliyiz. Ortada büyük bir yangın yok ve hiç kimse de aygıtın imhasını önermiyor.

Atanmış memurlar kitlenin ruh haline ve özlemlerine yanıt vermediklerinde ve seçmenlerin güvenini kazanmadıklarında yeniden seçimler öneriliyor. İnsanları, bizim aygıtı yıkıyor olduğumuz ya da kendi yolumuzda gittiğimiz ve gruplar oluşturduğumuz yollu söylentilerle korkutmaya gerek yok. Kısa süre önce Siyasi Büro'nun, adını vermek istemediğim bir üyesiyle konuşuyordum. Benim, "Bizi neden hiziplerle korkutuyorsunuz?" sorumu yanıtlarken, gelecekte bir gün falanca unsurlardan oluşacak bir hizbin doğmasından kaygılandığını ifade etti. Şimdi soruyorum: Eğer 1933'te bir hizbin oluşabileceğini düşünüyorsanız, Siyasi Büro'nun bildirgesinin/metninin şimdi, tam da 1923'te yayımlanmış olmasına yüksek sesle karşı çıkmanız gerekmez mi?

Bugün, Merkez Komite'yi eleştirme mutlak hakkına sahibiz. O eleştiriye maruz kalıyor ve bizler de onu sakin ve sistematik biçimde tartışıp eleştirmeliyiz. Eğer bir bölünme öngörüsüyle gözümüz korkutulursa, ciddi bir şekilde tartışamaz; yalnızca, sorunu bir tartışma hakkının savunmak gibi kıraç bir zeminine taşırız. Geleceğin temel sorunlarının ekonomik sorunlar (partinin Yeni Ekonomik Politika'ya, ticari düzenlemelere, planlı ekonomiye ve ücret düzeylerine ilişkin çizgisi) olacağı konusunda Radek yoldaşa katılıyorum.

Bu sorunlar önümüzde beliriyor ve bizim, onları, içinde bulunduğumuz açmazı akılda tutarak, soğukkanlı biçimde ele almamız gerekiyor. Söylemem gerekir ki, Kamenev yoldaş, Leninizmin kimi tehlikelerle karşı karşıya olduğunu söylediği bir seminer verebildiği sürece (bunun için Radek yoldaş, haklı olarak, sırasını Kamenev yoldaşa verdi ki bu onun toplantıya katkısıydı); aygıtın kusurlarını unutup her şeyi kendi öncelikleri üzerinde yoğunlaştırdığı sürece, biz onun Siyasi Büro kararını uygulamaya başlamayacağız. Bunun yerine, gerçekte yerinde sayacak ve gruplaşmaların ve eleştirinin yasaklanması üzerine yeni bir tartışma yaşayacağız. Ama bu sırada, işçi demokrasisi sorununun değerlendirilmesinden, aralarında kitlelerle yakın ilişki içinde olan komünist işçileri başlatmış olduğumuz işçi demokrasisi tartışmasından çok daha fazla kaygılandıran sorunların yer aldığı acil görevlere geçmemiz gerekiyor. (*Alkışlar.*)

МОСКВА СТОЛИЦА СССР
ПОСМОТРИТЕ, КАК МИРНО ГОРЯТ НАШИ ПЯТИКОНЕЧНЫЕ КРЕМЛЕВСКИЕ ЗВЕЗДЫ. ИХ СВЕТ ДАЛЕКО И УВЕРЕННО СВЕТИТ.
...В СЛУЧАЕ ЖЕ ВОЕННОГО НАПАДЕНИЯ НА СОВЕТСКИЙ СОЮЗ НАПАДАЮЩИЙ ИСПЫТАЕТ НА СЕБЕ НЕ ТОЛЬКО СИЛУ НАШЕЙ ЖЕЛЕЗНОЙ САМОЗАЩИТЫ, ТАК И СИЛУ СВЕТА СОВЕТСКИХ РУБИНОВЫХ ЗВЕЗД, КОТОРЫЕ СВЕТЯТ ДАЛЕКО ЗА ПРЕДЕЛЫ НАШЕЙ СТРАНЫ.
МОЛОТОВ

6

Bürokrasi ve Hizipsel Gruplaşmalar[8]

Lev Troçki

Aralık 1923

Partideki gruplaşmalar ve hizipler sorunu, tartışmanın en önemli noktası haline gelmiş durumda. Sorunun gerçek önemi ve edinmiş olduğu son derece keskin biçim göz önünde bulundurulduğunda, onun tam bir açıkla ele alınması gerekir. Bununla birlikte, sorun sıkça yanlış bir biçimde sunulmaktadır.

Biz, ülkede ve diktatörlüğün şimdiki döneminde var olan tek partiyiz, başka türlü de olamazdı. İşçi sınıfının, köylülüğün, devlet aygıtının ve onun memurlarının farklı gereksinimleri, içinde siyasi bir ifade bulmaya çalıştıkları partimiz üzerinde etkide bulunmaktadırlar. Çağımıza özgü zorluklar ve çelişkiler, proletaryanın farklı kesimlerinin ya da proletarya ile köylülüğün çıkarlarının geçici uyumsuzluğu, işçi ve köylü çevreleri, devlet aygıtı ve genç öğrenciler dolayımıyla partimizi etkiler. Düşünce ayrılıkları ve olaylara ilişkin yaklaşım farklılıkları belirli toplumsal çıkarların dolaylı basıncını ifade edebilir ve belirli koşullar altında, kendilerini kalıcı gruplaşmalara dönüştürebilirler. Bu kalıcı gruplara gelince, onlar, er ya da geç, bu itibarla kendilerini partinin geri kalanına karşı konumlandıran ve bu yolla dışsal baskıya daha fazla maruz kalan örgütlü hizipler biçimini alabilirler. Komünist partinin siyasi yaşamın önderliğini kendi tekeline almak zorunda kaldığı bir dönemde, gruplaşmaların mantıksal evrimi böyledir.

8 *New International*, New York, Cilt 2 No. 1, Ocak 1935, sf. 16-19.

Bundan ne sonuçlar çıkar? Eğer insan hizipleri istemiyorsa, hiçbir kalıcı gruplaşmanın olmaması gerekir; eğer kalıcı gruplar istenmiyorsa, onların engellenmesi, bunun için de, doğal olarak, düşünce farklılıklarının olmaması gerekir. Çünkü iki farklı düşüncenin olduğu yerde insanlar ister istemez gruplaşırlar. İyi de, son derece karmaşık ve zor koşullar altında ülkeyi yöneten yarım milyonluk bir partide görüş farklılıkları nasıl önlenir? Proletarya diktatörlüğünün partisinin durumundaki asıl çelişki budur ve bundan yalnızca biçimsel önlemlerle kurtulmak mümkün değildir.

"Eski yol"un, her şeyin eskisi gibi kalacağı güvencesiyle Merkez Komite'nin kararına oy veren savunucuları şöyle akıl yürütmektedirler: "Baksanıza, aygıtımızın üzerindeki kapak biraz aralandı ve gruplaşma yönündeki her türden eğilim daha şimdiden parti içinde boy gösteriyor. Bu kapak yeniden sıkıca örtülmeli ve kazan hava geçirmez bir şekilde kapatılmalıdır." "Hizipçiliğe karşı" çok sayıda yazı ve konuşmanın içinde yatan sığ düşünce budur. Aygıt savunucuları, bilinçlerinin derinliğinde, Merkez Komite'nin kararını ya zararsız hale getirilmesi için çaba harcanması gereken siyasi bir yanlış ya da yararlanılacak bir manevra olarak görmektedirler. Bana göre onlar fena halde yanılıyorlar. Eğer ortada partiye karışıklık sokmak için hesaplanmış bir taktik söz konusuysa, bu, "Yeni Yolu" saygılı biçimde onaylama numarası yaparken eski yönelişte ısrar edenlerin taktiğidir.

Partinin genel düşüncesinin oluşup gelişmesi, kaçınılmaz biçimde bu çatışmalar ve farklılıklar içinde gerçekleşir. Onu, parti faaliyetinin ürününü partiye talimatlar ve emirler yayma biçiminde sunmakla görevli bir aygıtın içine hapsetmek, partiyi ideolojik ve siyasi olarak kısırlaştırmaktır. Partinin tamamının kararların oluşumuna ve uygulanmasına katılmasını sağlamak, kalıcı gruplara hatta hiziplere dönüşme riski taşıyan geçici ideolojik gruplaşmaları canlandırmaktır. Peki, ne yapılmalı? Bir çıkış olmaması mümkün mü? Parti için, "sessizlik" rejimiyle hiziplere bölünme arasında herhangi bir orta yol olmaması mümkün mü? Hayır, bir yol var ve önderliğin görevi, her zaman, özellikle de dönüş anlarında verili somut duruma uygun çizgiyi bulmaktan ibarettir.

Merkez Komite'nin kararı, hiziplerin kaynaklarından birinin bürokratik rejim olduğunu açıkça belirtmektedir. Bu, şimdi hiçbir şekilde kanıtlanması gerekmeyen bir doğrudur. "Eski yol" demokrasiden bir hayli uzaktı ve partiyi yasadışı hiziplerden, hiç kimsenin geçici ya da kalıcı gruplaşmalara yol açabileceğini göz ardı edemeyeceği şimdiki fırtınalı tartışmadan daha fazla korumadı. Yasadışı hizipleri önlemek için, partinin yönetici organları, bütün eleştirileri hizipsel bölünmenin dışa vurumu olarak görmeksizin ve bu yolla bilinçli ve disiplinli komünistleri sürekli bir sessizliğe ya da hizipler oluşturmaya itmeksizin, kitlenin sesine ***kulak*** vermelidir.

Bürokratlar, "Ama bu, tam da Miasnikov'u[9] ve destekleyicilerini haklı çıkartmaktır!" diyecekler. Nasıl yani? İlk olarak, bizim vurgulamış olduğumuz ifade, Merkez Komite'nin kararından alınmış bir bölümden başka bir şey değildir. Dahası, açıklama ne zamandan beri doğrulamayla aynı anlama geliyor? Ülserin aksayan kan dolaşımının ürünü olarak yetersiz oksijen akışına bağlı olduğunu söylemek, ülseri "aklamak" ve onu insan bedeninin normal bir yanı olarak görmek anlamına gelmez. Buradan çıkarılabilecek tek sonuç, onun kazınması, yaranın sterilize edilmesi ve en önemlisi, kana gereksinim duyduğu oksijeni sağlayacak temiz havanın odaya girmesi için pencerenin açılması gerekir. Sorun şu ki, "eski yol"un en militan kanadı, Merkez Komite'nin kararının, özellikle de bürokratizmi hiziplerin kaynağı olarak değerlendiren bölümünün yanlış olduğuna inanıyor. Eğer bunu açıkça söylemiyorlarsa, bu yalnızca, bürokratizmin asli özelliği olan biçimcilikle damgalanmış bir düşünce tarzıyla uyumlu biçimsel nedenlerden dolayıdır.

Hiziplerin içinde bulunduğumuz durumda bir dert olduğu ve bu grupların, geçici bile olsalar, hiziplere dönüşebilecekleri su götürmez. Ama deneyimlerin gösterdiği gibi, bu grupların ortaya çıkmasını önlenmek için onların bela olduklarını ilân etmek yetmez. Onların önüne yalnızca verili duruma uygun doğru bir politikayla geçilebilir.

9 1922'de Menşevizme meyli olduğu gerekçesiyle partiden çıkarılan emektar Bolşevik. Yıllar sonra Stalin onu sürgün etti, 1929'da İran'a, sonra da Türkiye'ye kaçtı.

Bu tehlikeye karşı mücadelenin resmi bir mahkumiyet ve bir yasaklamayla sınırlandırılamayacağını görmek için, partimizin yalnızca devrim sırasındaki, yani hiziplerin oluşumunun özellikle tehlikeli olduğu dönemdeki tarihini incelemek yeter.

Parti içindeki en zorlu anlaşmazlık, iktidarın alınmasına ilişkin temel sorunla bağlantılı olarak 1917 sonbaharında yaşandı. Olayların azgın temposu, bu anlaşmazlığa, neredeyse hemen bir hizipin oluşumuna yol açan aşırı bir keskinlik kazandırdı. İktidarı zorla devirmeye karşı çıkanlar, belki de istemeden, partiye üye olmayanlarla bir blok oluşturdular, bizim dışımızdaki yayın organlarında kendi bildirgelerini yayınladılar vb.[10] O sırada partinin birliği pamuk ipliğine bağlıydı. Peki, bir bölünme nasıl önlendi? Yalnızca durumun hızla değişmesi ve sonucun lehte olması yoluyla. Eğer gelişmeler denetim dışına çıksaydı, hele de ayaklanma yenilgiye uğrasaydı, bölünme kaçınılmaz olurdu. Parti, Merkez Komite'nin çoğunluğunun sağlam önderliği altında sert bir saldırı içinde muhalefeti aştı; iktidar ele geçirildi ve sayısal olarak olmasa da nitelik bakımından oldukça güçlü durumdaki muhalefet Ekim'in programını benimsedi. O zaman hizip ve bölünme tehlikesinin üstesinden, tüzüğe dayalı resmi kararlarla değil ama devrimci eylem eliyle gelindi.

İkinci büyük anlaşmazlık, Brest Litovsk barışı üzerine yükseldi. Devrimci savaş[11] savunucuları o zaman kendi merkez organına sahip gerçek bir hizip oluşturdular. Buharin'in, Lenin'in başkanlığındaki hükümeti neredeyse bir çırpıda tutuklamaya hazırlanmış olduğuna ilişkin son anekdotunda ne kadar doğruluk payı olduğunu söyleyecek durumda değilim.[12] Bununla birlikte, bir

10 1917 Ekim ayaklanmasının başlıca karşıtları olan Zinovyev ile Kamenev, partinin planlarını ayaklanmanın öngününde Gorki'nin gazetesinde açığa vurdular. Onları Rikov, Nogin, Miliutin, Losovsky, Şilyapnikov, Riazanov, Larin ve başkaları da destekledi.

11 Onlar, Petrograd'da, Buharin önderliğinde, Lenin'in politikasına şiddetle saldıran Komünist adlı parti dışı bir gazete yayınladılar. Bu grupta yer alanlar arasında Radek, Krestinski, Ossinski, Sapronov, Yakovlev, Pokrovsky, Piyatakov, Preobrajenski, Safarov da vardı. Troçki, Lenin'e çoğunluğu kazandırmak için çekimser oy kullanmadan önce "ne savaş ne barış" tavrını savunmuştu.

12 21 Aralık 1923 tarihli *Pravda*, 9 eski sol komünist tarafından imzalanmış, bu anekdotu doğrulayan, bir mektup yayınladı. Sovyetler Yürütme Komitesi'nin bir toplantısında, Sol Sosyal Devrimci Kamkov "şaka yapar bir havada" Buharin

Sol Komünist hizip, partinin birliği için büyük bir tehlike oluşturabilirdi. O zamanlar bir bölünmeye gitmek çok zor olmaz ve önderlik açısından büyük bir entelektüel çaba gerektirmezdi. Sol Komünist hizbe karşı resmi bir karar çıkarmak yeterdi. Ama parti daha karmaşık yöntemler benimsedi; tartışmayı, açıklamayı, pratikte kanıtlamayı ve içinde örgütlenmiş bir hizbin varlığında temsil edilen tehdit edici kural dışılığı geçici olarak kabullenmeyi tercih etti. Askeri faaliyeti örgütleme sorunu da, merkezi askeri aygıta, uzmanlara vb. sahip düzenli bir ordunun kurulmasına karşı çıkan hayli güçlü ve katı bir gruplaşmanın oluşumuna yol açmıştı.[13] Mücadele zaman zaman son derece keskinleşti ama sorun Ekim'de olduğu gibi, deneyim yoluyla, bizzat savaş eliyle çözüldü. Resmi askeri politikanın belli başlı hataları ve abartıları, muhalefetin baskısı altında, yalnızca zarara uğramaksızın değil ama aynı zamanda düzenli ordunun merkezi örgütlenmesi yararına düzeltildi. Muhalefete gelince, o kendisini adım adım tüketti. Onun en aktif bileşenlerinin büyük bölümü, içinde sıkça önemli görevler aldıkları ordunun örgütlenmesine katıldılar.

Açıkça biçimde tanımlanmış gruplar, sendikalar üzerine yaşadığımız unutulmaz tartışma sırasında oluşturuldu.[14] Şimdi, bir bakışta bütün bu dönemi kavrama ve sonraki deneyim ışığında aydınlatma olanağına sahip olduğumuz için, söz konusu tartışmanın hiçbir şekilde sendikalar hatta işçi demokrasisi etrafında yaşanmadığını görüyoruz. Bu tartışmada ifadesini bulan şey, parti içinde var olan ve Askeri Komünizm ekonomik düzeninin aşırı uzatılmasından kaynaklanan büyük huzursuzluktu. Ülke-

---

ile Piyatakov'a şunları söylemişti: "Peki, partide çoğunluğu elde ettiğinizde ne yapacaksınız? Lenin istifa edecek ve sizinle birlikte yeni bir Halk Komiserleri Konseyi kurmak zorunda kalacak. Bu durumda, bana göre, Piyatakov'u başkan seçerdik..." Sol Sosyal Devrimci Proşyan, gülerek, Radek'e şöyle dedi: "Senin bütün yaptığın, kararlar yazmak. Lenin'i bir günlüğüne tutuklamak, Almanlara savaş ilân etmek ve bunun ardından onu yeniden oybirliğiyle Sovyet başkanı seçmek daha basit olmaz mı?"

13 1918-1919'daki bu muhalefetin başında V.M. Smirnov; destekleyenler arasında ise Voroşilov, Piyatakov, Mezhlauk ve Stalin vardı. Rusya Komünist Partisi'nin XIII. Kongresi Troçki'nin politikasını onayladı.

14 1920 yılının Kasım ayından (V. Sendikalar Kongresi) 1921 yılı Mart ayına (X. Parti Kongresi) kadar. Merkez Komite, biri Lenin'in önderliğinde olan, diğeri ise Troçki, Buharin, Zerjinski, Andreyev, Krestinski, Preobrajenski ve Serebriako'dan oluşan iki gruba bölündü. Parti Kongresi Lenin'in grubunu destekledi.

nin bütün ekonomik yapısı bir mengene içindeydi. Sendikaların ve işçi demokrasisinin rolü üzerine tartışma yeni bir ekonomik yol arayışını gizledi. Çözüm, gıda ürünlerine el koyulmasında, tahıl ürünleri üzerindeki devlet tekeline bir son vermede ve devlet sanayisinin merkezi yönetim tiranlığından adım adım kurtarılmasında bulundu.[15] Bu tarihsel kararlar oybirliğiyle alındı ve bu şekilde sendikalar üzerine tartışmanın gelişmesini tümüyle önlendi. NEP'in oluşturulmasının ardından, sendikaların rolü tümüyle farklı bir biçimde ortaya çıktı ve birkaç ay sonra, sendikalar üzerine kararı köklü biçimde değiştirmek gerekli hale geldi.

En uzun süren ve kimi bakımlardan en tehlikeli olan grup "İşçi Muhalefeti" idi.[16] O, çarpık biçimde, Askeri Komünizmin çelişkilerini, partinin belirli hatalarını, aynı zamanda da sosyalist örgütlenmenin karşı karşıya olduğu önemli nesnel zorlukları yansıtıyordu. Ama biz o zaman da kendimizi resmi bir yasaklamayla sınırlamadık. Demokrasiye ilişkin sorunlar üzerine resmi kararlar alındı; partinin temizlenmesi konusunda, "İşçi Muhalefeti"nin eleştiri ve taleplerinden doğru ve sağlıklı olanlarını da karşılayan, etkili ve son derece önemli önlemler alındı. En önemlisi de, X. Kongre'nin, kararının hükümsüz bir belge olarak kalmayacağına inanarak, hiziplerin oluşmasına resmi bir yasaklama getirebilmesiydi ki bu, yalnızca partinin benimsemiş olduğu ve düşünce farklılıklarının ve gruplaşmaların ortadan kalkmasına yol açan kararları ve ekonomik önlemleri sayesinde gerçekleşmiştir. Ancak, deneyimin ve siyasi sağduyunun gösterdiği gibi, söylemeye gerek yok ki, bir başına bu yasaklama, yeni ideolojik ve örgütsel gruplaşmaların ortaya çıkmasına karşı herhangi bir mutlak, hatta ciddi bir güvence içermemekteydi. Bu konuda asıl güvence doğru bir önderlik, dönemin parti içinde yansımasını bulan gereklerine dikkat ve eleştiriden korkması ya da hizip öcüsüyle eleştiriyi engellemeye çalışması gerekmeyen partinin inisiyatifini felç etmek yerine onu örgütlemesi gereken aygıtın esnekliği-

15 Üretimi yönetim merkezleri ("glav"lar) bir bakıma dikey olarak bölündüler; ekonomiyi örgütlemede yersiz bir çaba olarak 1921'de kaldırıldılar.

16 Şilyapnikov, Kollontay, Medvedyev, Kisselyev ve Lutovinov'un önderliğindeki bu grup, ekonomik yaşamın yönetiminin sendikalara aktarılmasını savunuyordu.

dir. X. Kongre'nin hizipleri yasaklayan kararı, yalnızca yardımcı bir özelliğe sahip olabilir; bir başına, bütün parti içi zorlukların çözüm anahtarını sağlamaz. Partinin gelişimini, önderliğin yanlışlarını, aygıtın tutuculuğunu, dışarıdan gelen etkileri vb. göz önünde bulundurmadan, bir kararın bizi gruplaşmalardan ve hiziplerin oluşumunda içkin düzensizlikten koruyacağına inanmak "örgütsel fetişizm" olurdu. Gelişmelere bu yöntemle bakmak bürokratizmin varlığına kanıt sunmak olurdu.

Bunun çarpıcı bir örneğini Petrograd örgütünün tarihinden biliyoruz. Grupların ve hiziplerin kurulmasını yasaklayan X. Kongre'den kısa süre sonra, Petrograd'da, birbirine tamamen karşıt iki gruplaşmanın oluşmasına yol açan son derece canlı bir örgütsel mücadele doğdu. İlk bakışta, en basit şey bu gruplaşmalardan en azından birini aforoz etmek olabilirdi. Ama Merkez Komite, kendisine Petrograd'dan önerilen bu yönteme başvurmayı kategorik olarak reddetti. O, iki grup arasında arabulucu rolünü üstlendi ve uzun vadede, onların yalnızca işbirliği yapmasını değil, örgüt içinde tümüyle erimelerini sağlamayı da başardı. Burada, akılda tutulmayı hak eden ve bazı bürokratik kafaların netleşmesine yardımcı olabilecek önemli bir örnek söz konusu.

Yukarıda, parti içindeki her önemli ve kalıcı grubun kimi toplumsal çıkarların sözcüsü haline gelme eğiliminde olduğundan söz ettik ki bu, örgütlü hizipler için daha da doğrudur. Her sapma, gelişimi içinde proletaryaya düşman ya da yarı düşman bir sınıfın çıkarlarının ifadesi haline gelebilir. Şimdi bürokratizm bir sapma, hem de sağlıksız bir sapmadır –ki bunun tartışma götürmediğini umuyoruz. O, ortaya çıktığı andan itibaren partiyi doğru yoldan, sınıf yolundan çıkarmakla tehdit eder. Bürokratizmin tehlikesi, asıl olarak burada yatmaktadır. Öte yandan, her düşünce farklılığının, her düşünsel gruplaşmanın, geçici bile olsalar, proletarya karşıtı sınıfların çıkarlarının bir ifadesi olduğunu, olabilecek en açık şekilde, büyük bir ısrarla ve bazen en acımasız biçimde iddia edenler, bu ölçütü bürokratizme uygulamak istemiyorlar. Bu son derece eğitici ama aynı zamanda son derece endişe verici bir olgudur.

Nihayet, bürokratizm, resmen mahkûm edilmiş olmasına karşın hâlâ ortadan kaybolma belirtisi göstermeyen iyice tanımlanmış bir kötülük, adı kötüye çıkmış ve tartışmasız biçimde zararlı bir sapma olduğu için, toplumsal ölçüt bu duruma mükemmel biçimde uymaktadır. Dahası, onun bir vuruşta ortadan kalkmasını sağlamak oldukça zordur. Ama eğer bürokratizm, Merkez Komite'nin kararında belirtildiği gibi, partiyi kitlelerden koparma ve bunun sonucunda partinin sınıf karakterini zayıflatma tehlikesini barındırıyorsa, ona karşı mücadele, hiçbir şekilde proleter olmayan etkilerin sonucu olamaz. Tersine, partinin proleter karakterini koruma arzusunun, kaçınılmaz biçimde bürokratizme karşı direnişe yol açması gerekir. Açıktır ki, çeşitli yanlış, sağlıksız ve zararlı eğilimler kendilerini bu direniş maskesi altında dışa vurabilirler. Bunlar da ideolojik özlerinin Marksist çözümlemesinden başka bir yolla açığa çıkartılamazlar. Ama bürokratizme karşı direnişi, sözde yabancı etkiler için "kanal" işlevi gören bir gruplaşmayla özdeşleştirmek, bizzat bürokratik etkiler için bir "kanal" olmaktır.

Bununla birlikte, parti içindeki farklılıkların hatta gruplaşmaların karşıt sınıfların etki sağlama mücadelesinden başka bir şey olmadığı düşüncesini fazlasıyla basit biçimde kavramak yanlış olacaktır. Nitekim 1920'de, Polonya'ya saldırı sorunu, biri daha atak bir politikayı savunan diğeri ise ihtiyatlı olmayı öneren iki düşünce akımına yol açmıştı.[17] Bu, farklı sınıfsal eğilimlerin varlığını mı gösteriyordu? Bunun doğrulanabileceğini düşünmüyorum. Söz konusu olan, yalnızca mevcut durumun, güçlerin ve araçların farklı biçimlerde değerlendirilmesiydi. Ama temel ölçüt her iki tarafta da aynıydı.

Partinin bir ve aynı sorunu farklı araçlarla çözebildiği durumlar sıkça yaşanır. Eğer o zaman ortaya bir tartışma çıkarsa, bu, hangi aracın en iyi, en uygun ve en ekonomik olduğunu öğrenme amacıyla, bir süreliğine yapılır. Bu farklılıklar, ilgilenilen soruna göre, partinin geniş kesimlerini kucaklayabilir ama bu ille de iki sınıfsal eğilimin mücadelesi olduğu anlamına gelmez.

---

17 Bunlardan birincisinin başını Lenin, ikincisininse Troçki ile Radek çekiyordu.

Yolumuz zorlu olduğu ve hem siyasi görevlerimiz hem de sosyalist örgütlenmeye ilişkin ekonomik sorunlar sürekli düşünce farklılıklarına ve geçici düşünsel gruplaşmalara yol açacağı için, çok sayıda anlaşmazlık yaşayacağımıza kuşku yok. Bütün düşünce farklılıklarının Marksist çözümleme aracılığıyla siyasi doğrulaması, partimiz için her zaman en etkili denetim sistemi olacaktır. Ama başvurulması gereken şey, bürokratizmin savunma mekanizması olan basmakalıp ifadeler değil, somut Marksist doğrulamadır. Eğer "Yeni Yol"da daha ciddi biçimde yürünürse, şimdi bürokratizme karşı yükselen ayrışık siyasi ideolojiyi çok daha iyi denetim altında tutmak ve onu yabancı ve zararlı unsurlardan temizlemek mümkün olacaktır. Ama bu, parti aygıtının mantığında ve niyetlerinde ciddi bir altüst oluş yaşanmaksızın mümkün değildir. Oysa biz şu anda, tam tersine, resmen mahkum edilmiş ama henüz ortadan kaldırılmamış olan "eski yol"a yönelik her türlü eleştiriyi –onlara hizipçi heveslerin belirtisi gibi davranarak– bir kenara iten parti aygıtının yeni bir atak başlattığına tanık oluyoruz. Eğer hizipler tehlikeli iseler –ki öyleler– tutucu bürokratik hizip tarafından temsil edilen tehlikeye gözleri kapatmak canicedir. Merkez Komite'nin kararı başlıca oklarını öncelikle bu tehlikeye yöneltmiştir.

Partinin birliğinin korunması, komünistlerin büyük çoğunluğunun en büyük kaygısıdır. Ama şunun açıkça söylenmesi gerekir: Eğer partinin birliğine ya da en azından düşünce birliğine yönelik ciddi bir tehlike söz konusuysa, bu dizginsiz bürokrasidir. Provokatif sesler bu kamptan yükselmiştir. "Biz bölünmekten korkmuyoruz" deme cüretini gösterenler oradadır. Geçmişe saplanan ve tartışmaya daha fazla kin sokmada kullanılabilecek her şeyi orada arayanlar; partinin düşüncesini ima yoluyla yeni bir bölünme gibi son derece kötü, yıkıcı bir suç ihtimaline alıştırmak için yapay biçimde önceki mücadelelerin ve bölünmelerin anılarını canlandıranlar bu eğilimin temsilcileridir. Kimileri, partinin daha az bürokratik bir işleyişe olan gereksiniminin karşısına parti içinde birlik ihtiyacını çıkartmayı arzuluyorlar.

Eğer parti aklının çelinmesine izin verir ve kendi demokrasisinin yaşamsal unsurlarını feda ederse, bu yalnızca iç mücade-

lenin daha da kızışmasıyla ve bütünlüğünün sarsılmasıyla başarılacaktır. İnsan, kendisi partiye güven duymazken partinin aygıta güvenmesini isteyemez. Bütün sorun buradadır. Aygıtın egemenliği eliyle yaratılmış olan bütün kötülüklerin başlıca nedeni, partiye, onun düşüncesine ve disiplin duygusuna ilişkin önyargılı bürokratik güvensizliktir. Parti hiziplerin varlığını istemiyor ve onlara hoşgörüyle yaklaşmayacaktır. Partinin, kendi aygıtına darbe indireceğini ya da herhangi birinin onu kırıp dökmesine izin vereceğini düşünmek çok korkunçtur. Parti, bu aygıtın, geçmişteki deneyimlerin büyük bölümünü cisimleştiren son derece değerli unsurlardan oluştuğunu bilmektedir. Ama bu aygıtı yenilemek ve onun kendisine ait olduğunu, kendisi tarafından seçildiğini ve kendisini partiden kopartmaması gerektiğini hatırlatmak istemektedir.

Kişi, parti içinde yaratılmış ve tartışma boyunca kendisini son derece açık biçimde göstermiş olan durum üzerinde düşünürken, geleceğin ikili bir görünüm sergilediğini anlar. Ya şimdi Merkez Komite'nin kararları çizgisinde parti içinde oluşan yapısal ideolojik gruplaşma partinin yapısal büyümesi yolunda bir adım ileride olacak –ki bu yeni büyük bir dönemin başlangıcı, hepimizin en çok istediği ve parti için en yararlı çözüdür; parti, bunun ardından, tartışmalarda ve muhalefette var olan aşırılıkların ve kaba demokratik eğilimlerin üstesinden hakkıyla gelecektir. Ya da aygıt karşı saldırıya geçerek şu veya bu ölçüde en tutucu unsurlarının egemenliği altına girecek; hiziplerle mücadele bahanesiyle partiyi geri püskürtecek ve "sükûnet"i yeniden sağlayacaktır. Bu ikinci olası sonuç benzersiz şekilde daha ağır olacak; söylemeye gerek yok ki partinin gelişimini önlemeyecek ama bu gelişme yalnızca hatırı sayılır çabalar ve huzursuzluklar pahasına gerçekleşecektir. Bu yöntem zararlı ve parçalayıcı eğilimleri daha fazla teşvik edeceği için parti karşıtıdır. Önceden görülen iki olasılık bunlardır.

7

Tartışma
Rafail, Preobrajenski ve Sapronov'un Makaleleri ile Troçki'nin Mektubu

Josef Stalin

15 Aralık 1923

Tartışma

Parti içindeki duruma ilişkin olarak birkaç hafta önce başlamış olan tartışma, Moskova ve Petrograd açısından belli ki sona eriyor. Bilindiği gibi, Petrograd partinin çizgisinden yana olduğunu açıkladı. Moskova'nın başlıca semtleri de Merkez Komite'nin çizgisini desteklediğini ilân etti. Moskova örgütünün aktif çalışanlarının 11 Aralık günü yapılan genel kent toplantısı, Parti'nin Merkez Komitesi'nin örgütsel ve siyasi çizgisini bütünüyle onayladı. Moskova örgütünün yaklaşan genel parti konferansının, kendi bölgelerinin izinden yürüyeceğinden kuşku duymak için herhangi bir neden bulunmuyor. "Sol" Komünistlerin bir kesiminin (Preobrajenski, Stukov, Piyatakov ve diğerleri) sözde Demokratik Merkeziyetçiler (Rafail, Sapronov ve diğerleri) ile bloku olan muhalefet, ezici bir bozguna uğramış durumda.

Tartışmanın gidişatı ve muhalefetin bu tartışma sürecinde uğramış olduğu değişim ilgi çekici.

Muhalefet, işe, parti içi gidişatın ana hattında ve partinin son iki yıl içinde bütün NEP dönemi boyunca sürdürdüğü iç işleyişte bir yenileme talep ederek başladı. Muhalefet, X. Kongre'de parti içi demokrasi üzerine alınan kararın bütünüyle uygulanmasını talep ederken, aynı zamanda, X, XI ve XII. Parti Kongreleri tarafından kabul edilmiş olan grupların yasaklanması, parti tüzüğü vb. sınırlamaların kaldırılmasında ısrar etti. Muhalefet bununla da yetinmedi. O, partinin pratikte ordu tipi bir örgütlenmeye, parti disiplininin askeri disipline dönüştüğünü iddia etti ve parti aygıtının bütün kadrolarının tepeden tırnağa sarsılmasını —yani önde gelen sorumlu işçilerin görevlerinden alınmasını vb. talep etti. Elbette, küfürlü konuşmalar ve Merkez Komite'nin kötülenmesi de eksik kalmadı. *Pravda*'nın sütunları, Merkez Komiteyi bütün büyük günahları işlemekle suçlayan uzunlu kısalı makalelerle dolduruldu. Merkez Komite'nin bir tek Japonya'daki depremden sorumlu tutulmadığı kaldı.

Bu dönem boyunca, Merkez Komite, partinin üyelerine tam bir eleştiri özgürlüğü tanıyarak, *Pravda*'daki tartışmalara bir bütün olarak müdahale etmedi. O, Parti üyelerinin tartışılan sorunlara kendi başlarına karar vermeye yeterli siyasi bilince sahip olduklarını düşünerek, eleştirmenler tarafından sıkça dile getirilen saçma iddiaları reddetmek gerektiğini bile düşünmedi.

Bu, deyim yerindeyse, tartışmanın ilk dönemiydi.

Daha sonra, insanlar küfürlü konuşmalardan bıktıklarında, kötülemeler etkili olmamaya başladığında ve parti üyeleri sorunlar üzerine sağ duyulu bir tartışma talep ettiğinde, tartışmanın ikinci dönemi başladı. Bu dönem Merkez Komite'nin ve Merkezi Denetim Komisyonu'nun Parti'nin gidişatına ilişkin kararının yayınlanmasıyla başladı.[18] Merkez Komite'nin Siyasi Bürosu ve Merkezi Denetim Komisyonu Başkanlığı, Merkez Komite'nin Ekim ayındaki genişletilmiş toplantısında[19] alınmış olan ve parti

18 Bu karar RKP (B)'nin Merkez Komitesi'nin Siyasi Bürosu ile Merkezi Denetim Komisyonu'nun Başkanlık Heyeti'nin 5 Aralık 1923 günü yaptığı ortak toplantıda kabul edildi ve *Pravda*'nın 7 Aralık 1923 tarihli 278. sayısında yayınlandı.

19 Burada, RKP (B)'nin Merkez Komitesi ile Merkezi Denetim Komisyonu'nun 25 Aralık 1923 günü gerçekleşen ve 10 parti örgütünün temsilcilerinin katıldığı ortak toplantısına gönderme yapılıyor.

içi demokrasiye yönelişi destekleyen kararı temelinde, parti içi demokrasiyi etkili kılmanın koşullarını gösteren bilinen kararını kaleme aldı. Bu, tartışmada bir dönüm noktası oldu. Artık, genel eleştiriyi sürdürmek olanaksız hale gelmişti. Merkez Komite ve Merkezi Denetim Komisyonu kendi somut planını sunduğunda, muhalefet ya bu planı kabul etmek ya da parti içi demokrasiyi canlandırmaya yönelik olarak ona paralel, aynı şekilde somut bir başka plan açıklama seçeneğiyle karşı karşıya kaldı. Birden bire, muhalefetin, Merkez Komite'nin planının karşısına, parti örgütlerinin taleplerini karşılayacak kendi planını koyabilecek durumda olmadığı açığa çıktı. Muhalefet geri çekilmeye başladı. Geçtiğimiz iki yılın parti içi işleyişe ilişkin ana çizgisinin iptal edilmesi talebi, muhalefetin cephaneliğinden çıkartıldı. Muhalefetin, demokrasinin önündeki –X, XI ve XII. Kongrelerde kabul edilmiş olan– sınırlamaların kaldırılması yönündeki talebi de yavaşça ortadan kayboldu. Muhalefet, aygıtın tepeden tırnağa silkelenmesi talebini arka plana attı ve yumuşattı. O, bütün bu taleplerin yerine "hizipler sorununu tam olarak formüle etmek", "bugüne kadar atanan parti organlarının seçimini ayarlamak", "atama sisteminin kaldırılması" vb. gerektiği önerilerini geçirmenin daha akıllıca olacağını varsaydı. Muhalefetin bütün bu çok daha ılımlı önerilerinin bile partinin, Merkez Komite ile Merkezi Denetim Komisyonu'nun kararını ezici bir çoğunlukla destekleyen Krasnaya Presnya ve Zamoskvorechye ilçe örgütlerince reddedilmiş olması karakteristiktir.

Bu, tartışmanın ikinci dönemiydi.

Şimdi, üçüncü döneme girmiş bulunuyoruz. Bu dönemin tipik özelliği, muhalefetin daha fazla ve –söyleyebilirim ki– düzensiz geri çekilmesidir. Bu kez, silik ve çok daha ılımlı talepler bile muhalefetin kararından çıkarılacaktır. Preobrajenski'nin, Moskova örgütünün aktif çalışanlarının toplantısına (binin üstünde katılımcı vardı) sunmuş olduğu son (sanırım üçüncü) karar önerisinde şunları okuyoruz:

"Partimizin şoklar ve iç mücadeleler olmaksızın yeni yola girmesini ve saflarının mevcut dayanışmasını ve birliğini güvence altına almak, yalnızca, Siyasi Büro'nun kararının hızlı, ittifak

içinde ve samimi uygulanması; özellikle de, parti içi aygıtın yeni seçimler dolayımıyla yenilenmesi ile mümkündür."

Gerçek şu ki, toplantının, muhalefetin bu son derece zararsız önerisini bile kabul etmemesi rastlantısal bir şeymiş gibi değerlendirilemez. Aynı şekilde, toplantının, ezici bir çoğunlukla, "Merkez Komite'nin siyasi ve örgütsel çizgisini destekleyen" bir karar almış olması da bir rastlantı değildi.

Rafail

Bana göre Rafail, şimdiki muhalefetin –daha tam ifadeyle muhalefet blokunun– en sıkı ve mükemmel temsilcisidir. Rafail, tartışma toplantılarından birinde, partimizin bir askeri örgüte, onun disiplininin askeri disipline dönüştüğünü; bunun gerçek parti ruhuna uymadığını ve ona yabancı olduğunu, bu yüzden, bütün parti aygıtını tepeden tırnağa silkelemek gerektiğini söylemişti. Bana öyle geliyor ki bu veya benzeri düşünceler muhalefet üyelerinin kafalarında dolanıyor ama onlar çeşitli nedenlerden dolayı bunları açıklamaya kalkışmıyorlar. Kabul etmek gerekir ki Rafail bu bakımdan muhalefetteki arkadaşlarından daha cesur.

Bununla birlikte, Rafail, bütünüyle yanılmaktadır. O yalnızca biçimsel açıdan değil, özünde de yanılmaktadır. Eğer partimiz gerçekten askeri bir örgüte dönüşmüşse ya da bu dönüşmenin yalnızca başındaysa, buradan, bizim, şimdi, sözcüğün gerçek anlamında bir partiye, bir proletarya diktatörlüğüne ya da devrime sahip olmadığımız sonucu çıkmaz mı?

Ordu nedir?

Ordu, yukarıdan aşağı inşa edilmiş, kendine yeten bir örgüttür. Bir ordu, doğası gereği, başında, yukarıdan atanmış ve orduyu zor ilkesi üzerinde oluşturan bir genelkurmayın varlığını gerektirir. Genelkurmay, yalnızca orduyu biçimlendirmez; aynı zamanda ona yiyecek, giyecek, ayakkabı vb. sağlar. Ordunun genelkurmaya maddi bağımlılığı tamdır. Ancak, bu, bozulması durumunda ölüm cezasının özgün bir biçiminin (kurşuna dizme), askeri disiplinin zeminidir. Bu, aynı zamanda, genelkurmayın orduyu, yalnızca kendi stratejik planlarına uygun şekilde, dilediği zaman dilediği yönde harekete geçirebilmesi olgusunu da açıklar.

Parti nedir?

Aşağıdan yukarıya gönüllülük ilkesi üzerinde inşa edilmiş olan parti proletaryanın ileri müfrezesidir. Partinin de kendi genelkurmayı vardır ama bu yukarıdan atanmaz; partinin tamamı tarafından, aşağıdan seçilir. Genelkurmay partiyi biçimlendirmez; tersine, parti kendi genelkurmayını oluşturur. Parti, kendisini gönüllülük esası üzerinde biçimlendirir. Bir bütün olarak partinin kendi genelkurmayına, yukarıda ordudan söz ederken değindiğimiz türde maddi bir bağımlılığı yoktur. Partinin genelkurmayı partiye levazım sağlamaz, onu doyurmaz ya da giydirmez. Bu arada, partinin genelkurmayı, partinin saflarını keyfine göre, dilediği zaman dilediği yere yönlendiremez. Partinin genelkurmayı, partiye bir bütün olarak, yalnızca partinin bir parçası olduğu sınıfın ekonomik ve siyasi çıkarlarına uygun olarak önderlik edebilir. Dolayısıyla, genelinde zor yöntemi üzerine kurulu askeri disiplinden farklı olarak, parti disiplininin genellikle ikna yöntemi üzerine kurulu özgün karakteri buradan doğar. Partideki en ağır ceza (ihraç) ile ordudaki en ağır ceza (kurşuna dizme) arasındaki köklü fark buradan doğar.

Rafail'in hatasının ne denli korkunç olduğunu kavramak için bu iki tanımı karşılaştırmak yeter.

O, partinin askeri bir örgüte dönüşmüş olduğunu söylüyor. İyi de, eğer parti genelkurmayına maddi olarak bağımlı değilse, eğer o gönüllülük esası üzerinde aşağıdan inşa edilmişse, eğer genelkurmayını kendisi oluşturmuşsa, partinin askeri bir örgüte dönüştürmek nasıl mümkün olur? Bu durumda, işçilerin partiye akışını, onun partili olmayan kitleler üzerindeki etkisini, onun dünyanın dört bir yanındaki emekçiler arasındaki popülaritesini nasıl açıklarız?

İki şeyden biri:

Ya, parti bütünüyle edilgen ve sessizdir (bu durumda, böyle edilgen ve sessiz bir partinin dünyanın en devrimci proletaryasının önderi olmasını ve dünyadaki en devrimci ülkeyi yıllardır yönetmekte olması nasıl açıklanır?);

Ya da, parti aktiftir ve inisiyatif sergilemektedir (bu durumda da, bu denli aktif ve inisiyatif sergileyen bir partinin, kendi için-

de egemen olduğu varsayılan askeri rejimi şimdiye kadar neden devirmemiş olduğunu anlayamayız).

Üç devrim yapan, Kolçak ve Denikin'i bozguna uğratan ve şimdi dünya emperyalizminin temellerini sarsan partimizin, Rafail'in böylesi kaygısızca ve düşüncesizce sözünü ettiği askeri rejime ve emir-komuta sistemine bir hafta bile izin vermeyeceği, onları bir anda ortadan kaldıracağı ve Rafail'in çağrısını beklemeden yeni bir rejimi devreye sokacağı açık değil mi?

Korkunç bir rüya ama tanrıya şükürler olsun ki sadece bir rüya. Gerçek şu ki, Rafail, açıkça görülüyor ki partinin ve ordunun ne olduğunu kafasında belirgin olmadığı için, parti ile orduyu birbirine karıştırmaktadır. İkinci olarak, İşin aslı şu ki, Rafail, kendi keşfine inanmamakta; parti içindeki emir-komuta düzeni hakkında "ürkütücü" laflar etmek, bu yolla şimdiki muhalefetin başlıca sloganlarına (hizipsel gruplar kurma özgürlüğü, partinin önde gelen unsurlarının tepeden tırnağa görevden alınması) haklılık kazandırmak zorunda kalmaktadır.

Rafail, "ürkütücü" kelimelerin yardımı olmaksızın bu sloganları öne sürmenin olanaksızlığının farkındadır.

Meselenin özü budur.

Preobrajenski'nin makalesi

Preobrajenski'ye göre, parti içi yaşamdaki aksaklıkların başlıca nedeni, parti işlerinde izlenen ana çizginin yanlış olmasıdır. O, partinin "iki yıldan beri, iç işleyişle ilgili olarak yanlış bir çizgi izlemekte olduğunu" ve "partinin NEP dönemi boyunca iç işleyişe ilişkin ana çizgisinin" yanlışlığının kanıtlandığı iddiasında bulunuyor.

NEP'in uygulamaya konmasından bu yana partinin ana çizgisi neydi? Parti, X. Kongresinde, işçi demokrasisi üzerine bir kararı kabul etti. Parti bu kararı alırken haklı mıydı? Preobrajenski'ye göre haklıydı. Parti, aynı kongrede, demokrasiye, grupların oluşturulmasına yasak getirme biçiminde son derece sıkı sınırlamalar getirmişti. Parti böylesi bir sınırlandırma getirirken haklı mıydı? Preobrajenski'ye göre parti yanlış yapmıştı; çünkü ona göre, böylesi bir sınırlama bağımsız parti düşüncesini engellemektedir.

Parti, XI. Kongre'de, demokrasi üzerine, kesinleşmiş parti tüzüğü vb. biçiminde daha başka sınırlamalar getirdi. XII. Parti Kongresi, yalnızca bu sınırlamaları yeniden onayladı. Parti, NEP eliyle yaratılmış olan koşullar altında, küçük burjuva eğilimlere karşı bir koruyucu olarak bu sınırlamaları dayatırken haklı mıydı? Preobrajenski, partinin yanlış yaptığını düşünüyor. Çünkü ona göre, bu sınırlamalar parti örgütünün inisiyatifini engellemiştir. Sonuç ortada: Preobrajenski, partinin bu alanda X. ve XI. kongrelerde, NEP koşulları altında benimsemiş olduğu ana çizginin yürürlükten kaldırılması gerektiğini önermektedir.

Bununla birlikte, X. Ve XI. kongreler Lenin yoldaşın doğrudan önderliği altında gerçekleşmişti. X. Kongre'nin grupların oluşumunu yasaklayan kararı (birlik üzerine karar) kongreye Lenin tarafından sunulmuş ve onun çabasıyla geçirilmişti. Demokrasi üzerine getirilen kesinleşmiş parti tüzüğü vb. biçimindeki sonraki sınırlandırmalar, XI. Kongre'de, Lenin yoldaşın aktif katılımıyla kabul edildiler. Preobrajenski, gerçekte, NEP eliyle yaratılmış koşullar altında, Leninizm ile organik olarak bağlantılı parti çizgisinin yürürlükten kaldırılması gerektiğinin farkında değil mi? Preobrajenski, partinin iç işleyişe ilişkin ana çizgisinin NEP eliyle yaratılmış olan koşullar altında yürürlükten kaldırılması önerisinin, gerçekte, Leninizmin revizyonunu talep eden kötü ünlü "imzasız platform"daki[20] kimi önerilerin bir tekrarı olduğunu anlamaya başlamadı mı?

Parti'nin Preobrajenski'nin yolunu izlemeyeceğini görmek için bu soruları sormak yeterli.

Preobrajenski, başka ne öneriyor? O, parti yaşamının 1917-18'deki çizgiye geri döndürülmesinden başka bir şey önermemektedir. Bu açıdan 1917-18 yıllarını ayırt eden şeyler ne? Biz o zamanlar parti içinde gruplara ve hiziplere sahiptik; gruplar arasında açık bir kapışma vardı; parti, kaderinin sürüncemede kaldığı kritik bir dönemden geçiyordu. Preobrajenski, parti içindeki

20 Burada, RKP (B)'nin XII. Kongresi'nden hemen önce Miyasnikov ve Kuznetsov tarafından Moskova'da oluşturulan "İşçi Grubu" adlı örgütlenme tarafından yayınlanan imzasız platforma gönderme yapılıyor. Grup, Miyasnikov ile Kuznetsov partiden ihraç edildikten sonra, 1923 Sonbaharında dağıldı.

bu durumun, X. Kongre tarafından ortadan kaldırılan bu durumun, en azından "kısmen" yeniden kurulmasını öneriyor. Parti bu yolu tutabilir mi? Hayır, bunu yapamaz. Çünkü parti yaşamının 1917-18'de, NEP'in olmadığı koşullarda var olan çizgiye uygun biçimde yeniden kurulması, ilk olarak, partinin 1923'te egemen olan koşullar altındaki, NEP'in varlığındaki gereksinimlerini karşılamamaktadır, karşılayamaz da. İkinci olarak, hizipsel mücadelenin olduğu önceki durumun şimdi yeniden kurulması, özellikle de Lenin yoldaşın yokluğunda, kaçınılmaz biçimde partinin birliğinin bozulmasıyla sonuçlanacaktır.

Preobrajenski, 1917-18'deki parti içi yaşamı arzulanan ve ideal bir şeymiş gibi gösterme eğiliminde. Ama biz o dönemdeki parti içi yaşamın, partide son derece sert şoklara yol açan birçok karanlık yanını biliyoruz. Bolşevikler arasındaki parti içi mücadelenin, hiçbir zaman, Brest Barışı dönemindeki yoğunluğa ulaşmadığını düşünmüyorum. Örneğin, o zaman ayrı bir hizip oluşturan "Sol" Komünistler'in, var olan Halk Komiserleri Konseyi'nin yerini "Sol" Komünist hizipte yer alan yeni insanlardan oluşan bir başka Halk Komiserleri Konseyi'nin alması hakkında ciddi ciddi konuşacak kadar ileri gittiği biliniyor. Şimdiki muhalefetin kimi üyeleri (Preobrajenski, Piyatakov, Stukov) o zaman "Sol" Komünist hizbin üyesiydi.

Preobrajenski, partimizde, o eski "ideal" koşulları "yeniden kurmayı" mı düşünüyor?

Açık ki, ne olursa olsun, parti bu "yeniden kurma"yı kabul etmeyecektir.

Sapronov'un makalesi

Sapronov, parti içi yaşamdaki yanlışların başlıca nedeninin parti aygıtı içindeki "bilgiçler"in, "parti üyelerini okul yöntemlerine göre eğitmekle" meşgul olan ve bu yolla parti üyelerinin mücadele içinde gerçek eğitimini engelleyen "öğretmenler"in varlığı olduğunu düşünüyor. Sapronov, parti aygıtımızdaki sorumlu emekçileri "öğretmenler" diye adlandırmakla birlikte, bu insanların nereden geldiğini ve "parti bilgiçleri"nin partimizin faaliyetini nasıl denetim altına aldığını sormayı akıl etmiyor. Bu

ve daha düşüncesiz ve demagojik önermeler geliştiren Sapronov, bir Marksist'in basitçe iddialarla yetinemeyeceğini; iyileştirme yönünde etkili önlemler önermek için, her şeyden önce, gerçekten varsa, olguyu anlamak, onu açıklamak zorunda olduğunu unutuyor. Oysa, Marksizm, Sapronov'un biraz olsun umurunda değil. O, ne pahasına olursa olsun parti aygıtına çamur atmak istiyor. Böylece, Sapronov'a göre, parti içi yaşamdaki yanlışların nedeni "parti bilgiçleri" şeytanı olacaktır. Kabul etmek gerekir ki harika bir açıklama.

Yalnız, şunları anlamıyoruz:

1)Bu "öğretmenler" ve "parti bilgiçleri" nasıl oluyor da dünyadaki en devrimci proletaryanın önderliğini elinde tutabiliyor?

2) Nasıl oluyor da bizim bu "öğretmenler" tarafından eğitilen "parti öğrencilerimiz" dünyadaki en devrimci ülkenin önderliğini ellerinde bulundurabiliyorlar?

Her durumda, "parti bilgiçleri" hakkında konuşmanın, parti aygıtımızın son derece büyük liyakatini anlamaktan ve takdir etmekten daha kolay olduğu ortada.

Sapronov, parti içi yaşamımızın arızalarını düzeltmek için ne öneriyor? Onun çözüm önerisi, tanısı kadar basit: "Memurları değiştir," şimdiki sorumlu emekçileri görevlerinden al. O, bunu, parti içi demokrasinin yaşama geçirilmesinin başlıca güvencesi olarak görüyor. Demokrasi açısından bakıldığında, parti içi yaşamımızı iyileştirme aracı olarak yeni seçimlerin önemini inkâr etmiyorum. Ama bunu başlıca güvence olarak görmek, parti içi yaşamı ve onun bozukluklarını anlamamak demektir. Muhalefetin saflarında, "demokrasi"si Rostov'daki işçiler tarafından hâlâ hatırlanan Byeloborodov; "demokrasi"si kanal taşımacılığı işçilerimizi ve demiryolcularımızı perişan eden Rosenholtz; "demokrasi"si bütün Donetz Havzası'nı feryat ettirmekle kalmayıp haykırtan Piyatakov; "demokrasi"sini herkesin bildiği Alskiy; "demokrasi"sinden Khorezm'in hâlâ inlediği Bayk gibi insanlar bulunuyor. Sapronov, "parti bilgiçleri"nden boşalan yerlerin yukarıda andığımız bu "değerli yoldaşlar" tarafından doldurulması durumunda demokrasinin partide zafer kazanacağını mı düşünüyor? Ben böyle olacağından kuşkuluyum.

İki tür demokrasi olduğu ortada: İnisiyatif sergilemeye ve parti çalışmalarında aktif olarak yer almaya istekli partili kitlelerinin demokrasisiyle, birilerini görevden alıp yerlerine başkalarını koymanın demokrasinin özü olduğunu düşünen hoşnutsuz parti ekâbirlerinin "demokrasisi." Parti birinci türdeki demokrasiden yana olacak ve onu katı bir şekilde uygulayacak; gerçek parti içi demokrasiyle, işçi demokrasisiyle hiçbir ilişkisi olmayan hoşnutsuz parti ekâbirlerinin "demokrasisi"ni bir yana atacaktır.

Parti içi demokrasiyi güvence altına almak için, öncelikle, kimi sorumlu çalışanlarımızın kafasını, onların partiyi bağımsız şekilde işleyen bir organizma olarak değil de resmi kurumlar sistemi olarak görmesine yol açan savaş döneminin kalıntılarından ve alışkanlıklarından temizlemek gerekiyor. Ama bu kalıntıların kısa bir süre içinde temizlenmesi mümkün değildir.

Parti içi demokrasiyi güvence altına almak için, ikinci olarak, bir milyon kadar çalışanı olan bürokratik devlet aygıtımızın 20-30 binden fazla emekçiye sahip olmayan parti aygıtımız üzerinde uyguladığı baskıya son vermek gerekiyor. Ama kısa bir süre içinde bu hantal mekanizmanın baskısını ortadan kaldırmak ve onun üzerinde egemenlik kurmak mümkün değildir.

Parti içi demokrasiyi güvence altına almak için, üçüncü olarak, sayısı oldukça fazla olan geri kalmış birimlerimizin kültürel düzeyini yükseltmemiz ve aktif işçilerimizi [Sovyetler] Birliğin[in] bütün bölgelerine doğru şekilde dağıtmamız gerekmektedir. Ama bu da kısa süre içinde başarılabilecek bir iş değildir.

Gördüğümüz gibi, tam demokrasiyi temin etmek Sapronov'un düşündüğü kadar kolay bir şey değil; elbette, eğer demokrasiden Sapronov'un biçimsel demokrasisini değil de gerçek işçi demokrasisini anlıyorsak.

Açıkça görülüyor ki, tepeden tırnağa bütün parti gerçek parti içi demokrasiyi güvence altına almak için iradesini sergilemeli ve onu yaşama geçirmelidir.

Troçki'nin Mektubu

Merkez Komite'nin ve Merkezi Denetim Komisyonu'nun 7 Aralık'ta yayınlanmış olan parti içi demokrasi üzerine kararı oy

birliğiyle alınmış; Troçki de karardan yana oy kullanmıştı. Bu yüzden, Troçki de dahil bütün Merkez Komite üyelerinin, parti üyelerine yönelik, Merkez Komite'yi ve onun kararını ittifakla destekleme yönünde bir çağrıyla, birleşik bir cephe içinde ortaya çıkması beklenebilirdi. Ancak bu beklenti gerçekleşmedi. Troçki, birkaç gün önce, parti konferanslarına, parti üyelerinin Merkez Komite'yi ve pozisyonunu destekleme iradesini zayıflatma yönünde bir girişimden başka bir şekilde yorumlanamayacak bir mektup yayınladı.

Kararı kendiniz verin.

Troçki, parti aygıtı içindeki bürokrasiye ve yaşlı muhafızların, yani Leninistlerin, partimizin asıl çekirdeğinin yozlaşmasına gönderme yaptıktan sonra şunları yazıyor:

"Tarih bize 'eski tüfekler' kuşağının yozlaşması konusunda birden fazla örnek sunmaktadır. Gelin, en yakın ve en çarpıcı örneğe, İkinci Enternasyonal partilerinin önderlerine bakalım. Wilhelm Liebknecht'in, Bebel'in, Singer'in, Victor Adler'in, Kautsky'nin, Bernstein'ın, Lafargue'ın, Guesde'nin ve çok sayıda başkalarının Marx ile Engels'in doğrudan öğrencileri olduğunu biliyoruz. Buna rağmen, Marx'ın ve Engels'in ölümlerinden sonra, onların bu arkadaşlarından çoğunun, parlamentarizm ortamında ve parti ile sendika aygıtının kendiliğinden gelişmesinin etkisi altında, bu önderlerin bir bütün olarak ya da kısmen oportünizme yöneldiklerini biliyoruz. (...) Biz 'eski tüfekler', partinin, gençliği edilgen bir eğitim malzemesine dönüştüren ve aygıt ile kitle, yaşlı ile genç arasında yabancılaşma yaratan bürokratik yöntemlerin daha fazla çoğalmasına ve kalıcılaşmasına izin vermesi durumunda, onun içinde doğallıkla önder rol üstlenmiş olan kuşağımızın saflarındaki devrimci ve proleter ruhun adım adım ve kaçınılmaz biçimde zayıflamasına karşı hiçbir güvenceye sahip olmadığını söylemeliyiz. (...) Gençlik –partinin en doğru barometresi– parti bürokrasisine karşı en keskin biçimde tepki göstermektedir. (...) Gençlik, devrimci formülleri eline geçirmelidir..."

İlk olarak, olası yanlış anlamaları ortadan kaldırmam gerek. Troçki, mektubunda apaçık görüldüğü üzere, kendisini Bolşevik eski tüfeklere dahil etmekte, bu yolla, gerçekten yozlaşma

yolunu tutması durumunda eski tüfeklere yüklenecek suçları üstlenmeye hazır olduğunu gösteriyor. Bu özveriye hazır olma tavrının kuşkusuz soylu bir özellik olduğunu kabul etmek gerekir. Ama Troçki'yi yine kendisinden korumak zorundayım. Çünkü o, apaçık ortada olan nedenlerden ötürü, Bolşevik eski tüfeklerin önde gelen kadrolarının olası yozlaşmasından sorumlu olamaz, olmamalıdır. Özveri, kuşkusuz iyi bir şeydir ama yaşlı Bolşevikler'in buna ihtiyacı var mı? Bence yok.

İkinci olarak, Bernstein, Adler, Kautsky, Guesde ve diğer oportünistlerle Menşeviklerin, oportünizme, Menşeviklere ve II. Enternasyonal'e karşı her zaman mücadele etmiş olan –ve bu mücadeleyi onurla sürdüreceklerini umduğum– Bolşevik eski tüfeklerle nasıl aynı kefeye konabildiğini anlamak mümkün değil. Bu kafa karışıklığının ve şaşkınlığın nedeni ne? Eski tüfeklerin savunusuna hiçbir şekilde hizmet etmeyen açığa vurulmamış dürtüler değil de partinin çıkarları göz önünde bulundurulduğunda, buna ne gerek var? Oportünizme karşı mücadelede olgunlaşmış biri, nasıl olur da yaşlı Bolşeviklerle ilişkili olarak oportünizme ilişkin bu imalarda bulunur?

Üçüncü olarak, hiçbir şekilde, yaşlı Bolşeviklerin yozlaşma tehlikesinden kesinlikle muaf olduğunu düşünmüyorum. Bu, mesela, bir depremin olmayacağını kesinlikle ileri sürecek dayanaklara sahip olduğumu düşünmem gibi bir şey olurdu. Böylesi bir tehlike, bir olasılık olarak varsayılabilir ve varsayılmalıdır da. İyi de, bu, böylesi bir tehlikenin gerçek olduğu, var olduğu anlamına gelir mi? Bence gelmez. Bizzat Troçki, yozlaşma tehlikesinin gerçek bir tehlike olduğuna ilişkin hiçbir kanıt göstermemektedir. Bununla birlikte, partimizin içinde, onun kimi üyelerinin yozlaşması gerçek tehlikesini arttırabilecek bir takım unsurlar bulunmaktadır. Partimize isteksizce katılmış ve eski oportünist alışkanlıklarından kurtulmamış olan kimi Menşevik unsurları kastediyorum. Lenin yoldaş, partideki temizlik döneminde, bu Menşevikler ve bu tehlike hakkında şunları yazmıştı:

"Her oportünist uyum yeteneğiyle ayırt edilir... Menşevikler de, oportünistler olarak, kendilerini 'ilkesel olarak' –deyim yerindeyse– işçiler arasında egemen olan eğilime uyarlamakta ve

bir tavşanın kışın beyaza dönüşen postu gibi koruyucu bir görünüm edinmekteler. Menşeviklerin bu özgün özelliğini bilmek ve göz önünde bulundurmak gerek. Onu göz önünde bulundurmak, partiyi, Rus Komünist Partisi'ne 1918'den sonra, yani Bolşeviklerin zaferi önce mümkün, ardından da kesin hale geldiğinde katılmış olan 100 Menşevik'ten 99'unun partiden tasfiyesi anlamına gelir." (bkz. Cilt XXVII, sf. 13.)

Benzeri ve gerçekten var olan tehlikeleri göz ardı eden Troçki, nasıl oluyor da, Bolşevik eski tüfeklerin yozlaşması gibi olası bir tehlikeyi ön plana çıkartabiliyor? Merkez Komite'deki çoğunluğun, Bolşevik yaşlı muhafızların öncü çekirdeğinin saygınlığını zedelemeyi amaçlamayan ama partinin çıkarlarını göz önünde bulunduran biri, nasıl olur da, gerçek bir tehlikeye gözleri kapatıp, gerçek olmayan, olası bir tehlikeyi ön plana çıkartabilir? Bu tür "yaklaşımların" yalnızca muhalefetin çıkarına olacağı apaçık ortada değil mi?

Dördüncü olarak... Troçki, hangi nedenlerle, yozlaşabilecek "yaşlıları" partinin "en doğru barometresi" "gençliğin" karşısına koyuyor; bürokratikleşebilecek "eski tüfekleri" "devrimci formülleri eline geçirmesi" gereken "genç öncü" ile karşılaştırıyor? Troçki'nin bu karşıtlığı yapmasının nedeni neydi; buna neden gereksinim duymuştur? Yaşlılar ile gençler iç ve dış düşmanlara karşı her zaman ortak bir cephede yürümemiş midir? "Yaşlılar" ile "gençler" arasındaki birlik, devrimimizin asıl gücü değil midir? Eski tüfeğin saygınlığını zedeleme ve gençliğin gururunu okşama yönündeki bu girişimin amacı, partimizin bu başlıca müfrezeleri arasında bir çatlak yaratmak ve bunu genişletmek değilse nedir? Muhalefet yararına partinin birliğini sarsma yönünde bir girişimde bulunmayıp, partinin çıkarlarını, onun birliğini ve dayanışmasını düşünen biri, bütün bunlara gereksinim duyar mı?

Merkez Komite'yi ve onun parti içi demokrasiye ilişkin –üstelik de oybirliğiyle alınmış– kararını savunmanın yolu bu mu?

Ama açıkça ortada ki, Troçki'nin parti konferanslarına mektubunu yayınlamadaki amacı bu değil. Burada farklı bir niyetin olduğu ortada. Açıkçası, Troçki, Merkez Komitesi'nin kararını

destekler gibi görünürken, partinin Merkez Komitesi'ne karşı mücadelesinde muhalefete diplomatik destek sunmaktadır.

Bu, gerçekte, Troçki'nin mektubunun taşıdığı ikiyüzlülük damgasını açıklamaktadır.

Troçki, Demokratik Merkeziyetçilerle ve "Sol" Komünist'lerin bir kesimi ile blok içindedir ve onun eyleminin siyasi anlamı burada yatmaktadır.

Pravda, No. 285, 15 Aralık 1923

8

Tartışma[21] Stalin'in, Rosta[22] muhabirine röportajı

9 Ocak 1924

RKP-(B)'nin içinde ve onun yayın organlarında kapsamlı şekilde gelişmekte olan tartışma bir hafta içinde toplanacak olan Bütün-Birlik [SSCB] Parti Konferansı tarafından kesin olarak değerlendirilecek. Ancak, şimdiye kadar yerel parti örgütlerinden gelen kararlar, Merkez Komite'nin pozisyonunun, RKP-(B)'nin bütün üyelerinin yüzde 90'ından fazlasının desteğine sahip olduğu konusunda hiçbir kuşkuya yer bırakmıyor.

Parti, düşmanlarımızın, sözüm ona RKP-(B)'nin parçalanması, Sovyet iktidarının güçsüzleşmesi vb. hakkında her türden yalanı yaymak için bu tartışmadan yararlanmaya çalıştığının farkında. Tartışmaların bu şekilde değerlendirilmesi, en azından gülünç. Gerçekte, partimizde ardı ardına yükselen tartışmalar, her durumda, farklılıkların ortadan kalkmasına yol açmıştır. Parti, bu tartışmalardan her zaman daha sağlam ve daha birleşmiş şekilde çıkmıştır. Şimdiki tartışma, SSCB'deki devlet iktidarını elinde

21 İlk kez *Zarya Vostoka*'nın 10 Ocak 1924 tarihli, 473. sayısında yayınlandı. Stalin, Works, Cilt-6, 1924, sf. 1-2, Foreign Languages Publishing House, Moscow, 1953

22 Sovyet Haber Ajansı.

bulunduran işçi kitlelerinin son derece yüksek siyasi olgunluk düzeyini gözler önüne sermiştir. Belirtmem gerekir ki, bütün temel siyasi ve ekonomik sorunlarda, partinin ezici çoğunluğunun içinde tam bir düşünce birliği hüküm sürmektedir (tartışmaya aşina olan herkes buna ikna olur). Dış ve iç politikamızın temelleri dokunulmazlıklarını korumaktadır.

Parti örgütlerinde son derece ateşli biçimde tartışılmakta olan konular şunlardır:

1) Partimiz birleşik bir iradeyle bağımsızca faaliyet gösteren bir oluşum mu olmalı; yoksa, tersine, parti içinde karşı karşıya gelen taraflar olarak çeşitli hiziplerin ve grupların oluşumuna izin verelim mi?

2) Yeni Ekonomik Politika [NEP] büyük ölçüde doğrulandı mı [amacına ulaştı mı] yoksa yeniden gözden geçirilmesi mi gerekiyor?

Merkez Komite, partinin ezici çoğunluğuyla birlikte, partinin birleşik olması gerektiğini ve NEP'in herhangi bir gözden geçirmeye gerek olmadığı düşüncesindedir. Birkaç tanınmış adı da kapsayan küçük bir muhalefet grubu, bir bütün olarak partiden farklı düşünceyi savunuyor.

Kapsamlı, dahası bütünüyle açık bir tartışma yoluyla, parti, bu meseleyle ilgili bütün ayrıntıları açıklığa kavuşturmaya çalışıyor. Parti konferansı, bu konudaki nihai kararı alacak ve bu karar bütün parti üyeleri için bağlayıcı olacak.

Bu tartışmanın sonucunda partinin her zamankinden daha güçlü ve birleşmiş olacağına; başlamış olan hızlı ekonomik ve kültürel ilerleme koşullarında, geniş ülkemizin yaşamına yön verme görevini daha da başarıyla yerine getireceğine inanıyorum.

9

Preobrajenski'nin
Moskova Bölge Konferansı
konuşması

10-11 Ocak 1924

Yoldaşlar, taktiksel açıdan bakıldığında, Kamenev yoldaş, konuşmasını tümüyle doğru biçimde yapmıştır. O, saldırıya geçmiş ve böylece, kendisini saldırı yoluyla savunmuştur. Bu, Muhalefet tarafından yapılmış olduğu iddia edilen hataları partinin önüne koyarken Merkez Komite'nin geçtiğimiz beş yıl boyunca yaptığı bütün hataların üstünü örtmenin en iyi yöntemidir. Yine de size hemen şimdi söylemeliyim ki, Merkez Komite'nin yanlışlarını doğru şekilde yaklaşmak zorundasınız.

Burada, bizim işçi demokrasisi uğruna verdiğimiz mücadelenin tarihini, Kamenev yoldaşın aktardığından oldukça farklı şekilde betimleyeceğim. Ama öncelikle, parti üyelerini, merkezi ve temel sorun olan partimizin içinde bulunduğu dönemin ve Sovyet ekonomisinin içinden geçmekte olduğu aşamanın ne oldu sorunu karşısında olabildiğince ciddi ve dikkatli bir tavır içinde olmaya davet ediyorum ki, hepimiz bunu yapmak zorundayız. Bu sorunu ele almaktan kaçınırsak, partimizin nasıl olup da geçtiğimiz yılın Eylül, Ekim, Kasım ve Aralık aylarında birden bire sert bir tartışma içine girdiğini anlamayacağız. Çok yakın bir gelecekte ne ile karşılaşacağımızı da bilemeyeceğiz. Kamenev

yoldaş bu sorunu ele almaktan kaçındı çünkü bir dizi ıvır zıvırdan daha önemli olan böylesi bir inceleme, Kamenev yoldaşın vardığı sonuçları temelden yanlışlayacak ve onun önerilerini tehlikeli hale getirecekti. Onun burada Merkez Komite adına ve köklü önlemler olarak sunduğu şeyler, partiyi güçlendirmek yerine yalnızca parçalar. Bunu, geçtiğimiz dönem boyunca toplamış olduğumuz olgular temelinde gösterebilirim.

Kamenev yoldaş soruna ilişkin kendi tarihini *46'lar Bildirgesi*'nden başlattı, ben de 46'ların bu önerisiyle başlayacağım. Kamenev yoldaşın, bizim Siyasi Büro'ya yaptığımız bu öneriyle ortaya çıkarak doğru davranıp davranmadığımız konusunda bir yargıya varmamıza yardımcı olmak için sunduğu yüzeysel ve kesinlikle ciddiye alınamayacak mevcut durum analizi baştan sona yetersizdir. Biz partinin Merkez Komite'sine somut bir öneride bulunduk. Bize, Merkez Komite'ye sunulan iddialara katılıp katılmadığımız soruluyor. Bu soruya şu yanıtı veriyoruz: *46'lar Bildirgesi*'nde, öncelikle örgütlerimizin yavaş yavaş canlılıklarını yitirdiklerine, kitlelerden uzaklaşmaya başladıklarına ve bütün bunların da büyük ölçüde Merkez Komite'nin izlediği yanlış çizgiden kaynaklandığı gerçeğine dikkat çektik. İşçi demokrasisine geçilmesini talep ettik. Birinci nokta buydu. İkinci nokta, Merkez Komite'nin ekonomi politikasında planlamanın ve örgütlemenin yokluğu idi. Bildirgemizdeki söz konusu politikaya ilişkin tanımlama bütünüyle gerçekçiydi çünkü biz planlama talebini öne sürmüş ve XII. Parti Kongresi'nin kararlarının uygulanmamasına dikkat çekmiştik.

Peki, sonra ne oldu? Size, partinin Merkez Komite'sine böylesi ağır ithamlarla karşı çıkarken –ki ithamların ağırlığı konusunda sizinle hemfikiriz– başlangıçtan itibaren, her zaman, sorunun bireylerin değil ama çizginin değiştirilmesi sorunu olduğunu düşündüğümüzü anlattım. Gerçekten de, 46'lar metni ana hatlarıyla şu sözcüklerle son buluyordu: Biz, *Merkez Komite'ye, doğmuş olan durumdan en sağlıklı çıkış yolunu öneriyoruz. Biz böylesi bir çıkışı, sizin, Merkez Komite ile Merkezi Denetim Komisyonu'nun bu belgeyi imzalayan yoldaşlarla mevcut durumu tartışmak üzere birleşik bir oturum çağrısı yapmanızda görüyoruz.*

Dolayısıyla, biz, hiçbir şekilde parti üyelerine seslenmiyorduk. Bizim Merkez Komite ile Merkezi Denetim Komisyonu'nun birleşik oturumunu toplaması için Siyasi Büro'ya çağrı yapmamız, o dönemde –Alman devriminin gelişme ve yayılma dönemi, Almanya'da açık çatışmaların yaşanabileceği bir dönem– bu sorunu bir bütün olarak partinin değerlendirmesine sunmayı mümkün görmediğimiz gerçeğini hiçbir kuşkuya yer bırakmayacak şekilde kanıtlamaktadır. 46'ların imzalarını toplamak için, elbette sınırlı sayıda yoldaşın metni okuması gerekliydi ama burada kesinlikle yanlış bir şey yoktur. Çünkü partinin izlediği yol, herhangi birinin düşüncesini ifade edeceği herhangi bir başka kanala ya da araca izin vermemektedir. Bu yüzden, Merkez Komite'nin Siyasi Büro'suna yöneldik ve ortaya çıkan durumu değerlendirmek üzere bir Merkez Komite birleşik oturumu için çağrı yapmasını talep ettik. Bunun ardından, Merkez Komite'ye yönelik iddiaların ağırlığına rağmen –ama bunlar tümüyle haklı iddialardır– ve bir bütün olarak durumu göz önünde bulundurarak, aynı Merkez Komite'ye, konuyu hep birlikte yoldaşça tartışma yoluyla çözmek üzere bir öneride bulunduk. Böylece, bütün bunlar parti içi bir tartışmaya sokulmaksızın bizzat Merkez Komite tarafından düzeltilecekti.

Burada, Merkez Komite bir başka bağlamda değineceğim önceki hatalarına ek olarak ilk yanlışını yaptı. Yoldaşça bir ortak tartışmaya çağrılmak istediğimiz Merkez Komite ile Merkezi Denetim Komisyonu'nun birleşik oturumunda, bize örgütsüzlüğü yayan insanlarmışız gibi davranan düşman bir kampın içindeymiş gibi konuştuk. Bildirgenin imzalayıcıları adına altı maddeden oluşan bir öneride bulundum ama bu dikkate bile alınmadı. Bu, Merkez Komite'nin en kaba hatasıydı. Burada bundan söz ediyorum çünkü partimizin içinde Merkez Komite'nin çoğunluğuna uymayan bir düşünceyi ifade eden belirli bir kesime yönelik bu tür bir tavır, devam etmesi durumunda parti için tehlikeli olacak ve yıkıcı sonuçlara yol açacaktır. Bu tür bir politika, Lenin'in önderliğinden yoksun olduğumuz bugün, söz konusu tehlikeyi kat be kat arttırmaktadır.

Şimdi, Kamenev yoldaşın söylediklerinin özüne geliyorum. O, "Siz ilkesiz bir muhalefeti temsil ediyorsunuz," diyor. Gelin, işçi demokrasisine geçiş konusunda gerçek durumun ne olduğuna bakalım. Biz bu talebi açık seçik olarak ve parti içindeki durum eliyle baştan sona doğrulanmış bir biçimde öne sürdük. Merkez Komite de, 5 Aralık tarihli karar metniyle buna yanıt verdi. Elbette, hiçbiriniz, bu belgenin 46'lar tarafından imzalanmış olan 15 Ekim tarihli belgenin ürünü olarak ortaya çıktığını düşünmüyorsunuz. Zaten düşünmeniz de komik olurdu. O 46'lar metni, partinin ve kamuoyunun Merkez Komitesi üzerinde belirgin bir basınç uygulayan dışavurumundan başka bir şey değildi.

Ancak partimizin içinde, önce Moskova'da yaşanan sahneler Merkez Komitesi üzerinde çok daha güçlü bir etki oluşturmuştur. Merkez Komite üyesi Zinovyev yoldaşın Sverdlov Üniversitesi'nde, Stalin yoldaşın Presniya parti çalışanları toplantısında ve Kamenev yoldaşın –Siyasi Büro'nun 5 Aralık tarihli kararından önce kendi kararını yayınlamış olan– Bauman ilçesindeki toplantılardan sonra herkes bu örgütlerin ruh halini görmüştü. Bütün bu olgulardan ve nihayet bölgelerden gelen ve *Pravda*'da yayınlanan yazılardan –ki söz konusu makalelerin yüzde 90'ının eski gidişata karşı yazıldığını göreceksiniz– sonra, Merkez Komite durumun tehlikeli olduğunu ve derhal hızlı bir dönüşün yaşamsal önem taşıdığına hükmetti. Bu dönüş, 5 Aralık tarihli kararla yapıldı.

Böylece, Merkez Komite, bizim 46'lar bildirgesinde işçi demokrasisine geçiş konusunda talep etmiş olduklarımızı resmen gerçekleştirmeye koyuldu. Bu yüzden, Kamenev yoldaş burada "İlkeleriniz nerede? Siz ilkesiz bir muhalefetsiniz," dediğinde, onu, bizim işçi demokrasisi yönündeki önceki taleplerimizden vazgeçmediğimizi, oysa Merkez Komite'nin parti içi işleyişe ilişkin eski çizgisini terk etmiş olduğunu söyleyerek yanıtlıyoruz. Yaşananların özü budur. Eğer gerçekten nelerin olup bittiğine yakından bakmak istiyorsak, bu platformda Merkez Komite yararına ortaya çıkmamız ve gözümüzün önünde dikili duran bu gerçeği partinin tarihinden silmemiz mümkün mü? Eminim, Komünist Parti'mizin

en sıradan herhangi bir üyesi kişisel olarak nelerin olup bittiğini merak ettiğinde, durumu kendince anlayabilir.

Ardından, 5 Aralık karar metni geldi. Merkez Komite'nin eski çizgiden ayrılması, bizim Merkez Komite'ye önermiş olduğumuzdan farklı bir atmosferde gerçekleşti. Merkez Komite ile Merkezi Denetim Komisyonu'nun birleşik oturumunda, bu dönüşün parti içi bir tartışmayı beklemeden ve Almanya'da gelişen olayları göz önünde bulundurmadan, yukarıdan gerçekleştirilmesini önermiştik çünkü partimiz en üst düzeyde birliğe ulaşmak zorundaydı. Merkez Komite, bizimle görüşmeler yapmaktan vazgeçmişti. O, önümüze, özünde bizim parti içinde işçi demokrasisine ve ekonominin planlanmasına ilişkin temel pozisyonlarımızı mahkum eden yapmacık bir kınama kararı koymuştu. Bununla birlikte, Merkez Komite, kısa süre sonra onu reddetme tavrına geri dönmek zorunda kaldı. Ama bu, şimdi, partimizin en ileri merkezlerinde huzursuzluk başladığında, Merkez Komite adına daha kötü bir durumda gerçekleşiyordu. Merkez Komite aşağıdan gelen basınç altında kimi ödünler verdi. Bu koşullar altında bilgiç toplumbilimciler ortaya çıktılar ve partiyi karıştıran bir muhalefetin doğduğunu ilân ettiler.

Dolayısıyla –Merkez Komite'nin parti içinde izlediği eski çizgisinden vazgeçmesine ilişkin– ilk sorunla ilgili olarak, onun bu adımı fazlasıyla gecikmiş biçimde attığı ve bunun onun hatası olduğu söylenmeli. Ama Merkez Komite bu dönüşü yine de yapmış ve bu yolla bize göre yüzde 80'i gereksiz özel bir platform oluşturmuştur. Kendi adımıza, partiye önerilebileceğini düşünmediğimiz talepler icat etmek tümüyle saçma olacağı için, bu gerçekten de ilkesiz ve müflis bir muhalefet anlamına gelecekti. Ama bu yolla hem parti hem de biz bu temel konuda aramızdaki mesafeyi kapatmış olduk.

İkinci sorun planlamaya geçiş ile ilgili. Bildirgemizde, planlamanın eksikliğine, düzensizliğe ve Parti'nin Merkez Komite'sinin aldığı önlemlerdeki öngörüsüzlüğe oldukça sert biçimde yüklendik. Geçmişe ilişkin olarak, bu tanımlama kesinlikle doğruydu. Bunun doğruluğunu tek bir toplantıdaki bir konuşmada

kanıtlamak mümkün değil. Şimdi, bütün bunların tam olarak geliştirileceği bir dizi metin/belge hazırlıyoruz. Bununla birlikte, XII. Kongre sırasında devlet sektörümüzün asıl sorunu olan planlamaya ilişkin kararın uygulanmamış olduğu herkes için ortada. Belirtmem gerekir ki, Merkez Komite'nin Troçki yoldaşın mektubuna yanıt olarak yazdığı metni okuyanlar, benim belleğime yerleşen bir vurguyu, kesinlikle kabul edilemez bir vurgu olarak anımsayacaklardır. Bu vurgu, XII. Kongre'nin kararında asli olan her şeyin az çok yerine getirilmiş olduğunu, eksik planlanmış ya da yanlış olan şeylerin ise uygulanmadığını belirtmek için yapılmıştı.

Peki, bu konuda ne düşünüyorsunuz? O, her şeyin ötesinde, bir parti kongresinin kararıydı. Yoldaşlar, Troçki yoldaşla olan tartışmalarında, bir kararın kongre tarafından alındığı andan itibaren bir Kongre ve parti kararı olduğunu unutmuşlardır. Troçki yoldaşın Merkez Komite'ye yazdığı mektuba özel, bireysel bir mektup muamelesi yapamazsınız. Parti kararlarına böyle davranmanız gerçekten mümkün mü? Parti'nin, en yüksek organı olan kongre karşısında sergilenen böyle bir tavrı sindirmesi mümkün mü? İşler, Merkez Komite'nin çoğunluğunu oluşturan üyelerin bir dizi konudaki yetersiz sorumluluk duygusu sayesinde bu noktaya gelmiş durumda. Bu konuda, Merkez Komite'ye geçmişteki faaliyetindeki bir dizi yanlışını belirtmiş olduğumuzu söyleyerek yanıt vermemiz gerekiyor. Bu yanlışlar kanıtlanabilir, bir kısmı da zaten kanıtlanmış durumda. Şimdi yaşanmakta olan kriz büyük ölçüde Merkez Komite'nin geçmişteki hatalarına dayanmaktadır. Merkez Komite'nin bu soruna ilişkin tezleri, XII. Parti Kongresi'nde alınan kararın neden uygulanmamış olduğunu yanıtlamaksızın, sorunun söz konusu kongreye kadar gittiğini söylüyor. Merkez Komite, benzer biçimde, iddialarımızı öne sürerken belirttiğimiz ikinci konuda da olması gereken yönde –planlama yönünde– davranmakla birlikte, çok geç kalmış ve XII. Kongre kararını neden yaşama geçirmediğine ilişkin resmi ya da gayrı resmi hiçbir açıklama yapmamıştır.

Merkez Komite'deki yoldaşlar, Lenin'in adını sık sık anarken, onun bu konudaki yöntemlerine bağlı kalmamaktadırlar. Lenin,

her kongrede ve konferansta, parti tarafından yapılmış hatalar hakkında her zaman açıkça ve korkusuzca konuşur, hatta bazen, eğitici olmaları amacıyla onları abartır ve onların kongreyi izleyen yıllarda düzeltilmeleri gereğine daha fazla vurgu yapardı. Zinovyev, Kamenev ve diğer yoldaşlar, Vladimir İlyiç'in bu kuralına bağlı değiller. Kamenev yoldaş, Merkez Komite'nin işçi demokrasisi ve diğer sorunlar konusunda bir dönüş yaptığını, ardından da daha önce yapmış olduğu hataları kabul etmeye ve düzeltmeye koyulduğunu açıkça ve cesurca söylemek yerine, muhalefeti hedef tahtasına yerleştirmekte ve ateş açmaya başlamaktadır. Böylece, insanlar yalnızca açılan ateşi görecek ve kendini ona kaptıracak, bu saldırının nedenini ve hataların özünü anlamayacak, söz konusu dönüşün gerçekte bizzat Merkez Komite tarafından gerçekleştirildiğini, dolayısıyla onun önceki politikasının yanlışlığını kabullendiğini fark etmeyecekler. Bu yüzden, Kamenev yoldaşın raporunda, bu konuda partinin gözlerinin üstüne bana göre izin verilemeyecek biçimde bir örtü örtülmektedir. Gerçeği olduğu gibi yeniden kurmalıyız. Israr ediyorum ki, Lenin yoldaş, partimizin içinden geçtiği böylesi kritik bir dönemde, raporunu böyle yazmazdı.

Devam ediyorum. 5 Aralık tarihli karar ortaya çıktı. Biz onun doğru olduğunu kabul ediyor ve bütün kararlarımızda "karar metnini selamlıyoruz," diye yazıyoruz. Kısmi değişiklik önerilerimiz olmasına karşın, onları burada öne sürmüyoruz çünkü bize göre önemli olan, Siyasi Büro'nun üzerinde oy birliğiyle anlaştığı ve partinin bir bütün olarak onayladığı şeyleri yaşama geçirmektir. Bu yüzden, burada hiçbir şey öne sürmedik ve bu kararı kabul ettik. Yalnızca, onu iyi niyetle ve elimizden geldiği kadarıyla yaşama geçirmek zorunda olduğumuzu söyledik. Bu konuya ilişkin pozisyonumuz budur. Bununla birlikte, bu metni benimserken, elbette, olup bitenleri "*İvan Kolaycaunutur*"lar gibi unutamayacağımız da ortada. Parti aygıtının bu kararı yaşama geçirilmesini güvence altına alacak şekilde yenilenmesinin gerçekleşmemesi durumunda, geleceğe ilişkin kaygılarımızı ifade etmekten de geri duramayız. Çünkü aynı kararda aygıtın sistematik biçimde yenilenmesine ve bu karar metnini samimi-

yetle yaşama geçirecek yoldaşların seçiminin gerekliliğine vurgu yapılmaktadır. Biz bu düşünceyi ortaya atmış ama Merkez Komite'nin geçmişteki faaliyetini eleştirdiğimiz için en azgın saldırılara maruz kalmıştık.

İyi de, eleştirmememiz mümkün müydü? Eğer Merkez Komite bir sonraki kongreye kadar olan süre içindeki faaliyetinden sorumluysa ve geçmişinde yanlışları varsa, gelecekte bu yanlışların yinelenmesini engellemek için onu eleştirmek zorundayız.

Şimdi, ekonomi politikası meselesine gelelim. Bu sorunu daha sonra, onun özüyle ilgilenirken daha ayrıntılı biçimde ele alacağım. Burada, kayıtlara geçmesi için Merkez Komite'nin bu dönüşü nasıl gecikmiş biçimde yaptığına değinmem gerekiyor. Merkez Komite'nin ekonomik duruma ilişkin kararı büyük ölçüde kabullenilebilirdi ama o planlamaya yeterince kararlı bir dönüş yapmamıştır. Kaldı ki, Merkez Komite üyelerinin bütün konuşmaları bizim planlamaya ilişkin her şeyin büyük ölçüde eski haliyle kalacağına ilişkin kaygılarımızı doğrulamaktadır. Bunun en açık kanıtı Zinovyev yoldaşın bu baştan sona yeni buluşunu partiye anlattığı Sokolniki'deki konuşmasıdır. Öyle görülüyor ki, bizim şimdi yaptığımız gibi planlamada ısrar etmek Menşevizme ve İkinci Enternasyonal'e doğru bir sapmadır. Zinovyev yoldaş, kendisinin parti içi işleyişe ilişkin bütün bu sorunlarda "Leninizmin saf savunucusu" olduğunda ısrar ederken, bu düşünceyi ayrıntılı biçimde açıkladı. Planlamaya ilişkin böylesi bir tavır saf Leninizm değil, saf saçmalıktır.

İnsan ekonomik konularda uzman olmayabilir ve konunun özünü kavramadan *Çervonetz* hakkında genel ifadelerle konuşabilir. Ama bize, ekonomimizin yapısına ve onun şimdiki gelişme eğilimine ilişkin, tam bir cahilliği açığa vuran, bu tür şeyler sunulduğunda, kaygılanıyoruz. Kararın sözünü ettiği planlamaya geçiş ne tür bir şey? Konuşmacıların yaptığı bütün konuşmalar bürokratik, yapay vb. bir planlamaya karşıdır. Ama önerilen planı savunan tek bir sözcük bile söylenmedi. İşte, Merkez Komite'nin planlamaya dönüşü gerçekleştirdiği koşullar bunlardır. Asıl ve merkezi nokta da budur. Düşünceler, bu şekilde, *verili koşulardaki somut plan*dan çok, genel olarak plana saldıran

bir tarzda açıklandığında, biz de bu tür konuşmaları dinlediğimizde, doğal olarak kafamızdaki kuşkular artıyor: Bu yalnızca biçimsel bir dönüş de, gerçekte her şey eskisi gibi mi kalacak? Bu yüzden, önereceğimiz eklemelerin büyük bölümü bu konuya ilişkin olacak.

Ekonomi sorununa ilişkin tavrımız budur.

Merkez Komite'den polemikçiler, konuşmalarının beşte dördünü, Merkez Komite'nin raporundan çok Muhalefet'e karşı polemik sürdürmeye adamak için öne çıkıyorlar. Merkez Komite'nin polemikçileri ve konuşmacıları burada öne çıkıp Muhalefet'in kendi platformunu terk ettiğini söylediklerinde, parti ve biz "bu da iyi bir şey" diyoruz. Biz bir platform istemiyoruz. Çünkü bir grup bir platform oluşturmaya zorlanıyorsa, bu her şeyin iyi gitmediği anlamına gelir. Normal durum şöyle olmalı: Tek bir çizgi, tek bir program, tek bir taktik ve yakın geleceğe ilişkin –bu ortak çizginin sınırları içinde kalmak koşuluyla– günlük pratiğe ilişkin anlaşmazlıkları içeren tek bir önlemler dizisi. Ancak, rotada genel bir dönüş söz konusu olduğunda, bu tür anlaşmazlıklar son derece keskin olabilir ve bu, yoldaşların anlaşmazlıkların dörtte üçünün ortadan kaldırılabileceğini kabul etmesi durumunda iyi bir şeydir. Bu, parti için iyi bir şeydir.

Şimdi bize, "kendinizi nereye yerleştiriyorsunuz? Merkez Komite'nin programını onaylayarak yanlış yaptınız" falan diyorlar. İyi de, partiye gerçekten böyle davranabilir misiniz? Merkez Komite'nin 5 Aralık tarihli karar metni ekonomi konusunda bir program sağlamamış olsaydı, bu bir talihsizlik olurdu. Bu belge, kuşkusuz, programlar eliyle sürdürülen bir mücadelenin gerekliliğini de göstermektedir. Ama Kamenev yoldaş, durumu doğru biçimde sergilemek yerine, bizim bir programa sahip olmadığımız olgusu üzerine kaba polemiklerle dolu ve bir Merkez Komite üyesine yakışmayan bir rapor sunmaktadır. Lenin yoldaş, benzer durumlarda buna izin vermezdi. Bu yüzden Merkez Komite'yi kınıyoruz.

Şimdi bir sonraki soruna gelelim. Tartışmamız başladığında, Merkez Komite'nin ona karşı tavrı en baştan bugüne kadar neydi? Burada, Lenin yoldaşın benzer durumlarda nasıl davrandığı-

nı anımsamakta yarar var.

Önde gelen parti çalışanlarının Moskova'da gerçekleşen bir toplantısında, üniversitelerin yönetimi konusundaki tartışmalar sırasında Tomski yoldaş ezici çoğunluğu elde etmiş, Lenin yoldaş ise –sanırım– yalnızca altı oy almıştı. Peki, Lenin yoldaş ne yaptı? Paniğe mi kapıldı? *Pravda*'nın sayfalarında, Tomski'yi, bu konuda, açıkça Menşevik bir sapma içinde olmakla mı suçladı? Asla! O, partinin sorunu tartışacağını ve sonuçta doğru bir düşünceye ulaşacağını çok iyi biliyordu. Parti önderinin farklılıklar karşısındaki tavrı budur. Farklılıklar, bir bütün olarak sakin biçimde ele alınabilmeleri için partinin dikkatine sunulmalıdır.

Dahası, aramızdaki farklılıklar yalnızca bunlar değildi. Sendikalar sorunu üzerine son derece köklü anlaşmazlıklarımız vardı –ancak, açığa çıktığı üzere, aslında sendikaları tartışmıyorduk. Bizim neler yazdığımıza bir kez daha bakarsanız, çok şey söylediğimizi, her iki tarafın da çok sayıda hatası olduğunu vb. görürsünüz. Ama o tartışmadaki en keskin ifadeleri bile ele alsanız, bizim birbirimizi şu anda Merkez Komite temsilcilerinin Muhalefeti suçladığı şeylerle suçladığımızı göremezsiniz. Neden mi? Çünkü bin kat daha acımasız koşullara rağmen (köylülük içindeki önemli yalpalamalarla birlikte, savaş koşullarındaki çalışmadan barış dönemi faaliyetine geçiyorduk) çoğunluk, kendisine bugün tanıdığı hakları tanımıyordu. Merkez Komite, şimdi, paniğe kapılmış, yalnızca bizim ve Troçki yoldaşın partiden çıkartılmamız durumunda anlam kazanacak bir yaylım ateşi başlatmıştır. Eğer bu söz konusu değilse, tamamen bir paniğin, Merkez Komite'nin özellikle Moskova'yı kaybetmekten aşırı derecede korkuyor olmasının bir ürünü ve işlediği büyük hataların bir sonucudur.

Şimdiki mücadele nasıl sürdürülüyor? *Pravda*'nın en baştan beri benimsediği, taşrayı alarma geçiren ve Beyaz Muhafız çevrelerini rahatlatan tutuma baktığımızda (Beyaz Muhafızlar, "Burada bir bölünme kokusu yok mu?" diyor olmalılar) şunu söylememiz gerekiyor ki sizler, Lenin yoldaşın parti herhangi bir sorunu ele alırken sergilediği soğukkanlılığı göstermiyorsunuz. Lenin yoldaş, kendinde, kimileri kabul edilmiş ve uygulanmakta olan çözümleri daha önce savunmuş olan yoldaşların aşağılan-

ması hakkını hiçbir zaman bulmazdı; Moskova'nın bütün ilçelerinden seçilmiş olan yoldaşların üçte birinden, oy hakkına sahip delegelerin beşte birinden fazlasını oluşan bir Muhalefet'e karşı böylesi bölücü bir üslubu asla benimsemezdi. Parti içindeki böylesi ciddi bir eğilime bu şekilde davranamazsınız. Sizler, ortaya çıkmış olan sorunları sakin bir şekilde incelememize izin vermiyorsunuz. Belirtmem gerekiyor ki son derece ciddi sorunlar söz konusudur ve parti Yeni Ekonomik Politika ile bağlantılı olarak çok önemli bir dönüş yapmayla karşı karşıyadır. Bizler, burada hangi yönde ilerlememiz gerektiğini açık biçimde anlamak zorundayız. Oysa bu tartışma, sorunları daha fazla tartışmamız durumunda partinin birliğinin zarara uğrayabileceğini düşünen ve her şeyden çok partinin birliğinden kaygılanan partiyi ciddi biçimde korkutmaktadır.

Eğer Buharin yoldaşın bir bölünme tehlikesi hakkında söyledikleri doğruysa, o zaman her parti üyesi, "partinin birliği tehlikede" diyebilir ve düşüncelerinden imtina ederek hep birlikte yürümeyi kabul ederdi. Ama şimdi olduğu gibi herhangi bir bölünme tehlikesi yoksa, o zaman bizim tartışma yöntemlerimiz farklı olmalı ve *Pravda* farklı bir tavır sergilemeli. Çünkü aksi durumda, hesapların denk düşmediği ikili bir muhasebeye sahip oluruz.

Şimdi, neden işçi demokrasisini tartıştığımız konusuna gelelim. Sokolnikov yoldaş, Sokolniki'de, bu kararın "Yalpalamalara yanıt olarak benzer bir kararı aldığımız X. Kongre'de (1921) olduğu gibi, durumumuzun kötüleşmesinin bir işareti olduğunu," söyledi ve bunu Zamoskvoreçi ilçesinde yineledi. Oysa Zinovyev yoldaş, "İşçi demokrasisine, hem içerideki hem de uluslararası düzeydeki durumumuz siyasi ve ekonomik bakımdan geliştiği zaman izin verebiliriz," diyor. Partiye böyle davranamazsınız! Bu tür çelişkili raporlar Merkez Komite içindeki paniğin ve kargaşanın tipik örneğidir.

Bir de, beni 5 Aralık tarihli karardan önce başka, sonra başka biçimde konuşmakla suçluyorsunuz. Bu tümüyle doğrudur; çünkü eğer bir şey uğruna mücadele ediyorsanız ve onu elde etmişseniz farklı bir tutum takınırsınız. Dahası, Merkez Komite'nin üyelerinin ürktüğünü ve partinin kafasını karıştırdığını; partinin

bu son derece karmaşık durumdan kurtulmasına izin vermediğini görebiliyoruz (bu, Lenin'in hiçbir zaman yapmadığı şeydi). Bu aşırı karmaşık durumda, Kamenev yoldaşın eski köylülük ve *smychka* [kentler ile kırsal alan arasındaki bağ] hakkındaki populist konuşmaları yetersizdir; durumun esaslı bir çözümlemesini yapmak gerekiyor. Bu yüzden, bu tartışmanın, Merkez Komite'nin politikası sayesinde amacından saptığını düşünüyorum. Merkez Komite, partiyi Menşevizm vb. bir tehlikeyle sindirerek, durumu "yeni yol" temelinde anlama olanağını ortadan kaldırmak istiyor. Bu neye yol açar? Yalnızca, "yeni yol"un zaten ilân edildiği ve bütün bu karşı çıkışların hiçbir nesnel gerekçeye sahip olmadığı bir zamanda, bu politikanın ona karşı bir mücadele olarak anlaşılmasına.

Troçki yoldaş konusuna gelince... Troçki yoldaşın, hakkında söylenenleri burada konuşan herkesten daha iyi yanıtlayabileceğini, Kamenev yoldaşın da bu konuda hak ettiği yanıtı tam olarak alacağını söylemem gerek. Yine de, Troçki yoldaşla ilgili olarak, büyük bir muğlaklık ve tutarsızlık sergilediğinizi söylemek zorundayım.

Biz, bir yandan Troçki yoldaş başkanlığındaki siyasi müflisler ve bir Muhalefetiz —bunu not edelim. İkinci olarak, Troçki bir oportünist ve Menşevik sapma içindedir. Üçüncüsü, o, parti içinde Bolşevik çizgiye karşı mücadele etmektedir; yani, Bolşevik safları örgütsüzleştirmektedir. Bunlar, basında Troçki yoldaşa karşı öne sürülen iddialardan üçüdür. Ama bütün bunların ardından, Troçki yoldaşın önemli olduğu ve onsuz yapamayacağımız söyleniyor. Bu ikili oynamaktır. Eğer bu tür iddialar doğruysa, Troçki'nin yalnızca Siyasi Büro'dan değil partiden de çıkartılması gerekir ama iddialarınız doğru değilse, bu konuda partiyi aldatıyorsunuz demektir.

Burada ikili oynandığını öne sürüyorum ve eğer Zinovyev ile Kamenev aynı hücrede hizipler ve mevcut kriz konusunda baştan sona çelişkili konuşmalar yapıyorlarsa bu olmaz. Bütün partinin önünde ikili oynuyorsunuz ve bu herkesin yüzüne çarpıyor. Ya biri ya da diğeri: Ya Bolşevik bir çizginin saflığı uğruna mücadele ya da tersi! Sonuna kadar tutarlı olmalısınız.

Partiyi endişelendirmemenizi önerdik ama buna katılmadınız. Şimdi, atmış olduğunuz adımın nedenini tam olarak açıklamak zorundasınız. Biz, sizin takınmış olduğunuz polemikçi tarza karşı düşüncelerimizi açıklamıştık. Kamenev, Troçki yoldaşın 8 Aralık tarihli mektubunda neler olduğundan söz ediyor. Sorun o mektupta son derece özenli şekilde ele alınmaktadır. Peki, bu sorunu en keskin hale kim getirdi? Bunu yapan Merkez Komite'dir! Troçki yoldaş bana iki kez bundan bahsetti ve şöyle dedi: "Eğer mektubuma bu kadar önem veriyorlarsa, onu neden parti toplantılarında okunduktan sonra geri çekmediklerini anlayamıyorum; böylece mektup yayınlanmazdı." Siyasi Büro bu sorun hakkındaki resmi düşüncesini açıklayabilirdi; kaldı ki siyasi açıdan en yararlısı da bu olurdu. Ama onlar, eski tüfek Bolşeviklere yönelik bir aşağılama olduğunu söylediler. Varsayalım ki gerçekten böyle. Bu durumda bile, Merkez Komite'nin çoğunluğunun bir hakarete maruz kalmış, aşağılanmış ve incinmiş insanlar gibi değil partinin önderleri gibi tartışması gerekirdi. Onlar, bu durumdan kurtulmanın en uygun yönteminin ne olduğunu düşünmeliydiler. Bu durumun üstesinden, Merkez Komite'sinin soruna ilişkin resmi bir kararı aracılığıyla gelinebileceği parti tarafından görülmeliydi. Programımızın sınırları çerçevesinde her zaman farklılıklarımız olmuştur ve normal bir rejim altında, parti içinde her zaman bir muhalefet olacaktır ama bu karşıtlıklar konuşarak giderilir.

Bütün bunlar kendiliğinden gelişmiş ve Merkez Komite'nin bir bütün olarak partimizin başlıca sermayesi olan saygınlığı azalmıştır. Eğer haklı bir neden olmasaydı, Merkez Komite'nin saygınlığındaki dalgalanmalarla ilgilenmezdik.

Merkez Komite'yi, öncelikle, bu sorunları kişilere mal etmekle suçluyoruz. Eğer bize bunun bir taktik önlem olduğunu söylerlerse, bundan daha kötü bir suç düşünülemez. Çünkü bu tür polemikler, partinin oluşmuş olan durumun karmaşıklığını kavramasını engeller.

Yanlışlar yapılmıştır. İlk yanlış parti içi işleyişimize ilişkindir. Kamenev yoldaş, "Evet, bir ay geç kaldığımızı kabul ediyorum," diyor. Kamenev yoldaşa sormamız gerekiyor: Bu bir ayı nereden

başlayarak hesaplıyorsun? Eğer 5 Aralık'tan itibaren hesaplıyorsan, bu hesap, alıntı yapmış olduğun bütün belgelerle açıkça çelişmektedir. Yok, eğer Stalin'in, "Temmuz ayındaki grev işçilerle ilişkilerin koptuğunu göstermişti," derken sergilediği sürümünü kabul ediyorsan, hesabı Temmuz ayından itibaren yapman gerekir ki bu durumda, senin hesabına dört ay daha eklenir. Bunu Kamenev yoldaşın söylediğine eklerseniz, toplam beş ay gecikmişsiniz demektir.

Biz, böylesi bir krizin bir ay içinde olgunlaşamayacağı düşüncesinde ısrarlıyız. Böylesi bir süreç, uzunca bir döneme ihtiyaç duyar. Sizin hatanız, rotamızı NEP altında değiştirebileceğimiz ya da en azından eski yolu sağlamlaştırmayıp XI. Parti Kongresi'ndeki (1922) konumda kalabileceğimiz andan başlayarak, Merkez Komite'nin eski rotayı sağlamlaştırmaya yönelmesinde ve sonuçta krize yol açan bir dizi yanlış yapmasında yatmaktadır. Bu yüzden, yaşadığımız krizin parti içi bir kriz olduğu çıkarımını kategorik olarak reddediyorum.

Ekonomide bir kriz yaşıyoruz ve bu bize Merkez Komite'nin politikaları da dahil bir çok şeyi düşündürüyor. Parti içinde tanık olduğumuz şey, parti içi bir kriz değil ama eski yolun krizidir. Bir gecikme olduğunu bizzat Merkez Komite ilân etmektedir. Bu durumda, bugün, hem Merkez Komite'nin hatalarını hem de aynı zamanda –Lenin yoldaşın asla kendisini kaptırmadığı– bir gerginliğin ve öfkenin varlığını görebiliyoruz.

Kamenev yoldaş, Merkez Komite'nin, partinin Merkez Komite'ye ilişkin tavrının nasıl olacağına ve onun çoğunluğunu değiştirmeksizin hangi sınırlar içinde eleştirebileceğine ilişkin yaklaşımını tümüyle yanlış biçimde açıkladı. Bu son derece önemli bir sorundur ve biraz bunun üzerinde duracağım. Belirtmeliyim ki, burada parlamenter bir yönetimle herhangi bir benzerlik kuramazsınız. Bize, Merkez Komite'den hoşnut değilsek onu değiştirip tümüyle yeni bir kabine oluşturabileceğimiz söyleniyor. Bizim partimizde bu mümkün değildir. Şimdi neden böyle olduğunu göstereceğim.

Kamenev yoldaş şöyle diyor: "Bize karşı böylesi ağır ithamlarda bulunduğunuza ve bizzat Merkez Komite'nin önlemlerini

kanıt olarak gösterdiğinize göre çözüm ne? Önderliğin ve çizginin yanlış olduğunu düşünüyorsunuz ama kişiler hakkında konuşmuyorsunuz." Öyle görünüyor ki, Kamenev yoldaş, Merkez Komite'nin, onun üyeleri sorununu gündeme getirmeksizin nasıl eleştirilebildiğini anlamamaktadır. Kusura bakmayın ama Merkez Komite'sini seçen, onu denetleyen ve gerektiğinde yenileyen partimiz ile bir hükümeti çoğunluğu elde edemediğinde yönetimden düşüren bir parlamento arasında önemli bir farklılık vardır. Bu burjuva normları bizim partimize uyarlanamaz çünkü bizim partimizin 20 yıldan uzun sürede olgunlaşmış önderleri vardır ve onları darmadağın edemeyiz. Eğer yanlışlar var ise onları eleştirmek ve çizgiyi düzeltmek zorundayız. Önceden Lenin yoldaşın önderliği söz konusuydu (o partimizde son derece önemli bir rol oynadı); bununla birlikte, önemli kimi konularda Lenin ile parti kongresinin çoğunluğu arasında ayrılık olduğunda, ne partinin kendisini bir an olsun Lenin yoldaşın önderliğinden yoksun bırakması ne de kongrenin, parti için doğru olduğunu düşündüğü şeyi yaşama geçirmekten geri durması söz konusu olabilirdi. Böyle bir durum ortaya çıktığında, Lenin yoldaş boyun eğerdi çünkü o, partimizin en disiplinli üyesiydi. Eğer burada, belirli bir karar almak zorunda kaldığımız ve bu kararın ona katılmayan yoldaşlar tarafından yaşama geçirilmesinin söz konusu olduğu bir durum söz konusu olsa, partimiz içinde başka bir yöntem söz konusu olamazdı. Belirli bir anda Merkez Komite'nin izlediği çizginin yanlış olduğunu gördüğümüzde, bu nedenle Komite'yi görevden alamazdık. Merkez Komite'nin çizgisini eleştiriye tabi tutmalı, gerektiğinde onu düzeltmeli ve parti kongresinin doğru olduğunu düşündüğü çizgiyi nasıl uygulayacağını belirlemeliyiz.

Partimizin içinde "Yeni Yol" uğruna mücadele 1923 Sonbaharı'nda başladı. Merkez Komite'nin karşı karşıya kaldığı bu parti içi krizde bizim neyi ifade ettiğimizi sorabilirsiniz. Şimdi bütün partinin dahil olduğu bu tartışmada biz neyi ifade ediyoruz? Bu konuda doğrudan doğruya nelerle karşı karşıyayız? Asıl ve temel soru budur. Kamenev yoldaşın, sorunun genel bir formüllendirilmesinin yapılması önerisini, kendisi bu öneriyi yaşama geçirmemiş de olsa, tümüyle destekliyorum. Marksistler ve komünistler

olarak bu temel sorunu çözmemiz gerektiğini düşünüyorum. Bu toplantılarda bu tartışmayı yaparken temsil ettiğimiz şey ne? Ne için tartışıyoruz? Merkez Komite'nin çoğunluğundan çıkan ve bizi hedefleyen sürümü bütünüyle reddediyorum. Bu sürüm, Muhalefet'in NEP'in daha fazla demokratik özgürlük isteyen gençlik üzerindeki etkisini yansıttığı sonucuna varmakta; aynı zamanda, bizim parti içinde köylülüğü küçümseyen bir sapmayı ve *kulak*ların etkisini ifade ettiğimiz söylenmektedir. Dördüncü bir sürüm, bizim eski Bolşevikler içinde, gençliğin eğitimi konusunda iki grup arasında süren mücadeleyi yansıttığımızı söyleyen Buharin tarafından geliştirildi. Birbiriyle çelişen çok sayıda sürüm var ve bu durum, bizzat partinin içinde belirgin bir kavrayışın olmadığı gerçeğini kanıtlamaktadır. Bu yüzden parti, bu çelişkili çözümlemelerle, neyin olup bittiği üzerine doğru bir tanımlamaya hiçbir zaman ulaşamayacak.

Öte yandan, Merkez Komite'nin çoğunluğunun parti içi işleyişte ve sosyal ekonomi politikamızda eski çizgiye olan inatçı bağlılığının neye yol açabileceğini düşünmedik. Bu konuda, şunu açıkça ve samimiyetle söylemeliyiz ki partinin şimdi kesin olarak ve verili koşullar eliyle belirlenmiş sınırlar çerçevesinde dayattığı bu dönüşü gerçekleştirmemesi durumunda büyük tehlikelerle karşılaşacağız.

O halde buradaki sorun ne? Ekonomik ve toplumsal ilişkiler alanında şöyle bir süreçteyiz: Devlet sektörü gelişiyor ama kapitalist ekonomi de ona paralel biçimde gelişiyor. Devlet sektörümüzdeki toplumsal birikim NEP sermayesinin birikiminden daha az başarılı biçimde gerçekleşiyor. NEP sermayesi öylesine büyük adımlarla ilerliyor ki, şimdi, bu iki güç arasında bir çatışma, ekonomimizin bu iki oluşumu arasında ciddi bir mücadele yaşanıyor. Böylece, devlet sektörümüz için büyük sıkıntılarla dolu bir durum ortaya çıkmaktadır.

Siyasi çizgilerden söz ettiğimizde temel mesele şudur: Çizgi, devlet sektörünün gelişmesine, örgütlü bir birikim sistemine geçişe ve NEP'e (köylü bloku) karşı bir başka temel örgütlenme biçiminin oluşmasına yönelik olmalıdır. Tersi durumda, devlet ekonomimizin içinde kapitalist eğilimlerin sürekli artmasına,

devlet sektörünün NEP'in içinde erimesine ve NEP birikiminin büyümesine tanık olacağız. Burada yalnızca iki çizgi söz konusu olabilir: Ya daha büyük ölçüde sosyalist örgütlenmeyi ve yapımızın –NEP'e göre– daha fazla sağlamlaşmasını hedefleyen bir çizgi ya da bize kapitalist ekonomik örgütlenme biçimlerinin bütün avantajlarını sunacak ikinci bir yol. NEP'in devasa başarılarla geliştiği ve planlamanın olmadığı bir dönemin ardından, Merkez Komite, bizim sözünü ettiğimiz daha fazla planlama, sosyalist örgütlenme ve sosyalist birikim yönünde bir dönüş yapıyor. Ancak, bu dönüş yetersiz olursa, eğer partimiz bu dönüm noktasının önemini tam olarak kavramazsa, eğer biz ekonomimizde yapılması gereken her şeyi yapmazsak ve Merkez Komite'nin tezlerinde gizlenmiş olan her şeyi belirginleştirmezsek, bu yolda çok sayıda tehlikeyle karşılaşacağız. Bu yüzden, bu soruna ilişkin bütün platformlar içinde en temel nokta tam da, devlet ekonomisinde daha fazla sosyalist örgütlenme ve NEP alanında olup bitenler hakkında daha fazla durum değerlendirmesidir.

Yaklaşık üç yıldır NEP koşullarında yaşıyoruz. Ama NEP'in bu dönem boyunca neleri başarmış olduğunu ve ne biriktirmiş olduğunu hesaplamaya, ancak şimdi içinden geçtiğimiz krizde zaman buluyoruz. Düşmanımızı göz önünde bulundurduğumuzda, böyle bir lüksümüz olmamalı. Gelin askeri kuruluşlarımıza bakalım ve onların düşmanlarını incelemeye ne kadar çaba harcadıklarını görelim. NEP ile köylülük arasında var olan, Kamenev'in hakkında konuştuğu ve Lenin'in üzerine yazılar yazdığı bağlantı bizim için en tehlikelisidir çünkü henüz NEP'in gücünü hesaplamayı başarmış değiliz. Bunu kriz sürecinde ve gelişigüzel yapıyoruz. Bu, bizim sorunu partinin önüne yeterince ciddi biçimde koyuyor olduğumuzu ve bu konuda daha fazla gecikmenin büyük tehlikelere yol açacağını gösterir.

Peki, önümüzde ne görüyoruz? Biz, NEP temelinde gelişen ve bir ölüm kalım mücadelesi vermek zorunda olan iki çatışan güç görüyoruz. Güçlerimizin plansız gelişme gösterdiği dönemde NEP ile çatışmaya girmedik. Şimdi, ekonomideki bütün ilişkiler altüst olup yeniden durulduğu bir zamanda, gereksinim duyduğumuz her şeyi yalnızca mücadeleyle elde edebiliriz. Sosyalist

birikimimiz içinde, NEP'in bu ülkedeki işçi ve köylülerden alıp biriktirmiş olduğunu hiçbir zaman biriktirmeyeceğiz. Dolayısıyla, çelişkilerin burada yoğunlaştığını görebiliyoruz. Merkez Komite'nin çoğunluğu adına konuşan yoldaşlar bu en önemli soruna, kentlerimizdeki toplumsal çelişkilerin arttığına, onunla birlikte girişkenliğe ve anlama isteğine sahip işçi sınıfının da gücünün arttığına ve bizim betimlediğimizden çok daha önemli bir süreci yansıtan NEP karşıtı bir ruh halinin yükseldiğine hiç değinmediler. Sonuçta, kentlerimizde sınıf çelişkilerinin aşırı büyümesini ve her iki sınıfın giderek artan inisiyatifini görebiliyoruz. Eğer bu durumu görebiliyorsak, bu tür bir ruh halinin partiye sıçraması doğaldır.

İşçi demokrasisi rejimine geçme konusunda neden fikir birliği içindeyiz? Biz, bir parti olarak işçi sınıfı içinde gelişen süreçleri yansıtırız. İşçi sınıfı, bizimle aynı kentte yaşayan düşmanına ait dükkânların vitrinlerinde görebildiği gücünü hissetmektedir. Bu son derece önemli bir etmendir ve bizim işçi demokrasisinden söz etmemiz, NEP'in şimdiki döneminde, sınıf mücadelesinin keskinleştiği ama keskin bir mücadelenin olmadığı bir ortamda işçi sınıfı içinde yaşanan sürecin bir yansımasıdır. Çözüm ne? Eğer bu çelişkiler artmaya devam ederse ve biz devlet ya da parti üzerinden bir yanıt vermezsek, kendiliğinden bir mücadele yaşanacak, bu da hızla kaosa yol açacaktır. İşçi sınıfı içindeki NEP karşıtı ruh halinin büyümesini hesaba katmalı ve ekonomi ile işçi demokrasisi alanlarında apaçık bir çizgi oluşturmalıyız. NEP'e karşı örgütlü biçimde harekete geçebildiğimizde, işçi sınıfı içindeki bu NEP karşıtı duyguları örgütlü bir mücadeleye yönlendirebiliriz. Bu konuda, bir planlamadan yoksun olduğumuz için yerimizde sayıp durarak oyalanmaya devam edersek, bu kritik dönüm noktasında olayların kendiliğinden gelişmesine izin veririz.

Şu anda Merkez Komite ile anlaşmazlığımız budur. Eğer Merkez Komite işçi demokrasisine geçişi ve daha kapsamlı planlamayı reddetseydi, partide gerçekten de bir kriz yaşardık. Merkez Komite farklılıkların yüzde 80'ini azalttı ama şimdi her şey bizim sosyalist ekonominin planlanması doğrultusunda burjuvazinin üretken olmayan birikimine karşı ve NEP üzerinde daha fazla

basınç uygulamaya yönelik çizgimizin ne denli doğru ve tutarlı biçimde sürdürüleceğine bağlı. Bu açıdan yaklaşıldığında da işçi demokrasisini yaşama geçirmek zorundayız. Partili olmayan ne kadar çok işçiyi saflarımıza çekersek, partide eritebileceklerimizi ne kadar çok kazanırsak, önceki dönem boyunca işçi sınıfından kopmuş olan hücrelerimiz işçi sınıfıyla ne kadar kaynaşırsa, aygıtımızı ve bu proletarya üzerinde kurulu devletimizi o kadar iyi örgütleyebilir ve NEP'e karşı mücadeleyi o kadar iyi veririz. Bu süreçte ne kadar gecikir ve zaman yitirirsek, dizginsiz bir gücün o denli keskin biçimde ilerleme kaydetmesi tehdidi doğacak ve Lenin yoldaşın en çok korktuğu şey gerçekleşecektir.

Bu yüzden, sınıf çelişkilerinin daha fazla gelişmesi –ki biz şimdi bunu seziyoruz– öngörülmeli ve dikkate alınmalıdır. Hem parti içinde hem de ekonomik politika alanında hesaba kattığımız her şeye yanıt vermek zorundayız. Parti, bizim son derece ciddi bir sorunla karşı karşıya olduğumuzu ve bu mücadelenin, NEP'in bizden daha güçlü olacağı biçimler altında bütünüyle kendiliğinden sürmemesini garanti altına almak gerektiğini ilân etmektedir. Asıl sorun budur ve farklılıklarımız bu sorun ışığında yeni bir anlam kazanmaktadır.

Biz, partimizin, eski yola karşı daha doğru biçimde tepki gösteren, daha hızlı bir dönüş talep eden ve bu dönüşü yapmaya bir kez başladığımızda, onun nesnel gereklilik gerektirdiği ölçüde sürdürülmesi gereğinde ısrar eden kesimini temsil ediyoruz. Merkez Komite'deki yoldaşlar hem siyasi alanda hem de planlamaya geçiş alanındalar ve gelecek bu dönüşün sağlam, örgütlü ve bütünsel bir uygulamasına bağlı. O halde, hâlâ sahip olduğumuz yüzde 20'lik farklılık parti içi yaşamımızdaki sonraki gelişmeler eliyle ortadan kaldırılacaktır. Ama hem parti içi işleyiş alanında hem de ekonomik alanda zaman kaybeder ve geçmişteki gibi plansız şekilde yola devam edersek bu farklılıklar artacaktır çünkü onları parti içinde üretmiş olan toplumsal çelişkiler artacaktır.

Sonuçta, ortaya koymuş olduğumuz yönelimi tam olarak ve sonuna kadar yaşama geçirme göreviyle karşı karşıyayız. Bu nedenle, Merkez Komite'nin politikasının karşısına herhangi bir

program çıkarmıyor, planlamaya ilişkin maddeyi temelden destekliyoruz. Bununla birlikte, onu ifade edilmiş ve bugüne kadar uygulanmış halinden daha kararlı bir şekilde uygulayabileceğimiz düşüncesinde ısrar ediyorum —ki yaşam, Merkez Komite'ye bunun gerekliliğini gösterecektir. Bunun yapılmaması durumunda, söz konusu planlamaya dönüş uğruna bir mücadeleyle karşı karşıya kalacağız ki, bu da, partinin bu dönüşü yapması için oldukça savurgan bir yöntem olacaktır. Lenin yoldaş, bir dönüş yaptığında, "tehlike oluşturacak bir ikincisini geciktirmeyelim; dönüşü tam olarak yapacağız," derdi. Şu anda, tehlikeyle karşı karşıyken dönüşümüzü tam olarak yapmalıyız. Yoldaşlar, bürokratizmin ve eski çizginin kalıntılarına saplanıp kaldıkları ve kendilerini partimizin tarihine gönderme yaparak savundukları için, bir başına alındığında "ikna edici" olabilecek argümanlara başvururken bile, kendi çizgilerinin özdevinimini koruyorlar. Onlar bunu, hiçbir gerekçesi olmamasına karşın, yalnızca, yeni yola daha yavaş bir dönüşü haklı çıkarmak için kullanıyorlar.

Kamenev yoldaşın konuşmasının başında yaptığı ve Muhalefet'e ilişkin olarak son derece kararlı bir ideolojik politika uygulamamız ama aynı zamanda gruplaşmalara, hiziplere vb. karşı pratikte acımasız önlemlere başvurmamız gerektiği sonucuna varan önerisi, Ekim ayında işçi demokrasisi yolunu tutmayarak zaten bir hata yapmış olan Merkez Komite çoğunluğunun, bu tartışma sırasında panik yayarak aynı hatada ısrar ettiğini göstermektedir. Şimdi parti kendi içindeki krizin üstesinden gelmeye niyetlendiğinde, Merkez Komite'nin çoğunluğu, onu bir krizle, bir bölünmeyle vb. tehdit ederek bu hatayı işlemeye devam etmek istiyor. (*Alkışlar.*)

9

XIII. Parti Konferansı 16-18 Ocak 1924

Piyatakov'un konuşması

Yoldaşlar, Sovyet Rusya ekonomisinin en karmaşık ve zor sorunlarına, sosyalist inşa sorununa ve devletin inşasına yağmurun yağması açısından yaklaşacaksak, devlet sektörünü yağmurun yağmasına bağımlı kılacaksak, o zaman, açıkça, planlı ekonomi ve planlama sorununun arşivlere kaldırılması, üzerine bir çarpı atılması ve bizim de dışımızdaki etmenlerin işleyişine teslim olmamız gerekir. Yoldaşlar, bana göre, böylesi kötümser bir değerlendirme yapmamızı gerektirecek bir neden bulunmuyor. Eğer planlı ekonomi sorununa, yani Cumhuriyet'in bütün ekonomisi için bir plan oluşturma sorununa Kirov yoldaş gibi yaklaşırsak, açıkça, köylü ekonomisinin şimdiki devasa boyutu düşünüldüğünde böylesi bir plan oluşturamayacağımızı söylememiz gerekir. Ama cumhuriyetimizin ekonomik sisteminin aşırı derecede karmaşık olduğu ve içsel çelişkiler barındırdığı da unutulmamalı. Biz, gerçekte, özel mülkiyete dayalı bir köylü ekonomisine, gelişen bir kapitalist ekonominin temellerine ve aynı zamanda bizim devlet ve kooperatif ekonomimizin bünyesindeki kurumlardan oluşan önemli bir sektöre sahibiz.

Bu yüzden yoldaşlar, plandan ve ekonominin yönetiminden söz ettiğimizde, ilk ve asıl olarak, devlet ekonomisinin yönetimi, onun yönetimine bir sistem kazandırma ve ona düzen getirme sorunu ortaya çıkar. Bu, içsel ayak bağlarından kurtulmuş devlet sektörümüzü yenilemenin ve daha düzenli bir sistem oluşturmanın iyi olacağını söylediğimiz akademik bir tartışma meselesi değildir. Hayır! Cumhuriyet'imizin içinde gelişen ve kendisini ifade eden iki sektörle, kapitalist ve sosyalist sektörlerle ilgili olan bu sorun, bizim için son derece büyük pratik öneme sahiptir. Eğer biz devlet sektörünü güçlendirme sorununu zamanında çözme becerisine sahip değilsek, eğer devlet sektörü bugüne kadar olduğu gibi Yeni Ekonomik Politika'nın kendiliğinden gelişmesine bırakılırsa, o zaman kapitalist sektörün önümüzdeki yıllarda sosyalist sektörü (yani devlet sektörünü ve kooperatifleri) yıkması riskini göze alırız.

Rikov yoldaş ticaretteki durumun nasıl olduğu konusunda sizi bilgilendirerek işimi önemli ölçüde kolaylaştırdı. O, size tüccarların her yerde etki sahibi olduğunu gösterdi. Onu biraz desteklemek için, hükümetin ve partinin Merkez Komite'sinin burnunun dibindeki merkeze, yani Moskova bölgesine ilişkin en son ticaret verilerinden alıntı yapacağım. Bu bölgedeki dükkânların (Rikov yoldaşın sözünü ettiği işportacılar değil ticari kuruluşlar) 4.185'i özel şahıslara, 48'i devlete ve 767'si kooperatiflere ait işletmelerden oluşmaktadır. Bir başka ifadeyle, kooperatiflerin ticaretteki payı yüzde 15, devletinki binde 9, özel kişi ve kurumlarınki ise yüzde 84'tür.

Böylece, ticaret alanında *smiçka*nın [köylülük ile bağlantının] apaçık bir şekilde özel girişimcinin elinde olduğunu söyleyebiliriz. Bu birinci nokta... Şimdi ikinci notaya gelelim. Sanayi alanında, şu anda yalnızca ilk olumlu belirtilere sahibiz; kapitalist gelişme sürecinin yalnızca başlangıcındayız. Bir yanda uzun vadeli kiralanmış sanayi, öte yanda imtiyazlar üzerine kurulu sanayi. Geçtiğimiz yıl boyunca görece az sayıda imtiyaz anlaşması imzaladık ama ilk sanayi imtiyazları şimdiden etkisini gösteriyor. Daha şimdiden imtiyazlar üzerine kurulu sanayi işletmeleri var. Bu, ekonominin gelişmesine yardımcı olduğu için,

bir başına kötü bir şey değil iyidir. Ama gelecekte, özel kapitalist ticareti, aynı zamanda özel kapitalist sanayi gelişirken –ki gelişecektir– özellikle kırsal alanda özgürce gelişmeye bırakırsak, eğer birazdan sözünü edeceğim yolu izlemezsek, özel şirketler ile devlet işletmeleri arasındaki mücadelede zafer öncelikli olarak özel işletmelerin olacaktır. Neden mi? Şu basit nedenlerden dolayı: Birincisi, özel işletmeler sermaye bakımından güçlü durumdalar; ikincisi, kendilerini piyasaya uyarlamada oldukça deneyimli ve bilgililer. Biz bu bakımdan hâlâ güçsüzüz. Tek tek her devlet işletmesi bir özel işletmeden daha güçsüzdür. Ama o, öte yandan, aynı zamanda "devlet" olarak adlandırıldığından ya da proleter devlete ait olduğundan değil ama Devlet Bankası'na, sanayi bankasına, demiryollarına ve hem iç hem de dış ticarette devlet şirketlerine sahip devasa devlet ekonomisinin önemli bir parçasını oluşturduğu için oldukça güçlüdür. Burada, tek tek bileşenlerinin özel kapitalist ekonomiye karşı mücadelede birbirlerini destekleyebilecekleri ve desteklemeleri gereken devlet sektörümüzün devasa gücünü görüyoruz. Sorunun özü budur. Acil görevin, bütün devlet işletmelerini birleşik ve bilinçli biçimde yönetilen ve planlı biçimde bizim için yaşamsal olan yönde ilerleyen tek bir devlet ekonomisi sistemi içinde bir araya getirmek olduğunu anlamayan kişi, bunun yokluğunda sosyalist devlet sektörünün özel kapitalist sektöre karşı mücadelede kaçınılmaz bir yenilgiye maruz kalacağını da anlayamaz.

Yoldaşlar, bu sorun hem ilkesel hem de pratik anlamda son derece önemlidir. Dün, Merkez Komite'nin genişletilmiş toplantısında bana karşı konuşan Kamenev yoldaş, beni Ulusal Ekonomi Yüksek Konseyi'ne gönderdiklerinde önüme bu görevi koymuş olduklarını açıkladığında, tam da bu görevin yerine bir başka şeyi geçirmiştir. Merkez Komite beni Ulusal Ekonomi Yüksek Konserliği'ne gönderme kararını alıp özel görevler verdiğinde, devlet işletmelerinde durumun ne olduğunu açıklığa kavuşturmak ve devlet tröstleri için bir yönetim sistemi oluşturmak amacıyla, sorumluluğu daha etkili hale getirme işiyle karşı karşıya kaldım. Böylece, devlet tröstleri bir yandan piyasada tam bir hareket serbestliği elde edecek; öte yandan da, belirli bir fiyat ve

kâr politikası uygulayacak ve tek tek işletmelere özel sermayeye karşı mücadelede destek sağlayacak olan tek bir devlet sanayisi sisteminin parçasını oluşturacaklardı. Bunu yapmak için, öncelikle yönetim işlevini sanayinin genel düzenlenmesi işlevinden ayırmak gerekliydi. Elimde olmayan nedenlerden dolayı (ayrılmak zorundaydım) kişisel olarak bütün bunlara girişemedim ama bu çalışma şimdi sürüyor.

Bunu ardından, Merkez Komite sanayi alanında, yönetim işlevini –özel, imtiyazlı, devlet mülkiyetindeki vb.– bütün sanayilerin genel düzenlenmesi işlevinden ayrılması gerektiği konusunda anlaştı. Böylece, Ulusal Ekonomi Yüksek Konsey'i iki bölüme ayırdık. Bunlardan birincisi sanayinin genel düzenlenmesini üstlenen (yasa taslakları vb. hazırlayan) Ana Ekonomik Yönetim, ikincisi ise 72 tröstü yönetme görevi verilen Devlet Sanayisi Merkezi Yönetimi'ydi. Biz de Halk Komiserleri Konseyi'nin yönetiminde Ulusal Ekonomi Yüksek Konseyi'ne verilmiş olan görevleri yerine getirecektik.

Merkezi Denetim Komisyonu'nun İşçi ve Köylü Denetimi Halk Komiserliği ile ortak toplantısına bu reform hakkında bilgi verdiğimde, çoğu insanın kafasında "Peki şimdi ne olacak?" sorusu doğdu. Bu reformların başarıyla uygulanması durumunda, devlet sektöründen elde kalanların var olan konumlarını koruyamayacakları apaçık ortada. Devlet Bankası, dış ve iç ticaret yapan devlet işletmelerinin faaliyeti, ulaşım ve sanayi işletmeleriyle benzerlerinin faaliyetleri birbirleriyle bağlantılı hale getirilmediğinde; kooperatiflerin faaliyetleri koordine edilmediğinde ne olacak? Ben, Merkez Komite'nin sanayinin yönetiminde uygun reformların gerekliliğini kabul etmesi durumunda, ardından bütün devlet ekonomisinin örgütlenmesi görevini ve ekonominin bir bütün olarak yönetimi sorununu ortaya koyacağını savunuyorum.

Merkez Komite'nin tezlerinde bir değişiklik yapılmasını gerekli gördüğüm birinci nokta bu... İkinci sorun şu: Eğer devlet ekonomisinin –vurguluyorum, onun köylülerin ya da özel sektörün elindeki kesiminin değil ama proleter devletin mülkiyetindeki devlet sektörünü oluşturan bölümünün– yönetimine ilişkin bu sistemi kurarsak, kendi ekonomimizi bir tür faaliyet planıyla

işletmek zorunda olduğumuz apaçık ortadadır. Küçük bir mağaza sahibi ya da küçük bir işletme faaliyete başladığında verili bir planı vardır. Oysa biz gerçekte böyle bir devlet ekonomisinden habersiziz. Neden? Kesinlikle Rikov, Kamenev ya da bir başka yoldaş kötü oldukları için değil. Bunun nedeni, bu güne kadar bu görevi ve onun çözümünü, bu ekonomiyi işletmek için bir sistemin ve planın oluşturulmasını ele almamış olmamızdır. Bunu somut bir örnekle ayrıntılandırmak istiyorum. İzin verirseniz, tek tek devlet işletmelerinin örgütlenmesi sorununun nasıl çözüldüğünü anımsatayım (Kamenev yoldaş burada oturuyor ve umuyorum ki anlatacaklarımın doğruluğunu onaylamamazlık etmeyecektir).

Kamenev yoldaş o zaman Halk Komiserleri Konseyi'ne henüz gelmiş ve hemen yaşamımızın acı ve gerçekten saçma olgularından biriyle karşılaşmıştı. Şöyle ki, devletin sanayi işletmeleri baştan sona eksik tanımlanmıştı ve biz tröstlerin ne olduğunu bilmiyorduk. Kamenev yoldaş, bu yüzden, öncelikle devlet sektörünün daha aşağıdaki birimi olan devlet tröstünün yapısını ne pahasına olursa olsun düzenleme görevini ortaya koydu. Benim de enerjik ve verimsiz olmadığını umduğum bir biçimde katıldığım uzun, çok zorlu ve inatçı bir çalışmanın sonucunda, tröstü biçimlendirmeyi başardık. Tröst işte bu şekilde biçimlendi ve varlığını bugün de sürdürüyor. Ama o, bugün, özünde varlığını, işleyişi yalnızca genel yasalar eliyle idare edilecek bir özel işletmenin yöneticisi gibi, herhangi bir yönetim olmaksızın kafasına göre faaliyet gösteren özel mülkiyetteki bir işletme gibi sürdürmektedir.

Bu yüzden, Merkez Komite tezlerinin önermediği bir görevimizin olduğunu söylüyorum ki bu görevin önerilmemiş olması rastlantısal değildir. Çünkü Merkez Komite'nin yakın zamanlardaki bütün pratiği onun bu görevi ele almadığını göstermektedir. Görev, bütün işletmelerin tek bir sistem içinde bir araya getirilmesinden ibarettir. Gelin, Kamenev'in komisyonunda yapmış olduğumuz gibi, bu işe nasıl girişebileceğimizi düşünelim. Bu deneyi genişletmemiz ve sorunun çözümünü bulma işini bir bütün olarak partinin önüne koymamız gerek. Gelecekteki ekonomik gelişmenin can alıcı sorunu devlet ekonomimizi nasıl

düzenleyeceğimiz ve onun içinde bir planı nasıl uygulayabileceğimiz olduğu için, bu hiç de yersiz değildir. Eğer bu iki sorun üzerinde olabildiğince sıkı biçimde durmazsak, devlet sektörü ile köylü ekonomisi arasında değil ama *özel kapitalist ile köylü arasında bir smychkaya sahip olacağımız için smychka sorununu çözemeyeceğiz. Dahası, bu sırada özel kapitalist sektör eş zamanlı olarak bize karşı gelişeceği ve bizim pahamıza güçleneceği için, bu durumda embriyon halindeki sosyalist ekonomimizi imha edecektir; başka biçimde söylersek, bir sosyalist gelişme perspektifine ulaşamayacağız.*

Birisi kalkıp da, bu yıl sosyalizmi inşa edemeyeceğimizi söyleyerek karşı çıkarsa, elbette, onunla tartışmaya girmem. Ama bütün gücümüzle bu yönde baskı yapmamız, devlet sektörünün yönetimi sorununu ortaya koymamız ve bir kenara atmamamız gerekiyor. Bunun ardından, devlet sektörünün planlı yönetimi sorununun çözümüne yöneleceğiz.

Bu sorunların gerçekte ne kadar az ortaya konduğu Rikov yoldaşın raporunda açıkça görülüyor. Bakın o nasıl konuşuyor: "Kusura bakmayın ama biz Devlet Planlama Komisyonu'nu şu şu insanlarla güçlendiriyoruz; şu şu insanları Ulusal Ekonomi Yüksek Konseyi'ne sokuyoruz. Her şeye dikkat ediliyor." Oysa ben bunun kişiler değil, inşa edilmesi gereken ama henüz inşa edilmemiş olan ve inşası görevi Merkez Komite'nin tezlerinde ortaya konmamış olan belirli bir sistem sorunu olduğunu söylüyorum. Pratikte durum nasıl? Şöyle: Tröst şefleri benim yokluğumda Ulusal Ekonomi Yüksek Konseyi ile yaptıkları bir toplantıda, bu konseyden kaynaklanan bir yönetim boşluğundan şikayet ettiklerinde, Rikov yoldaş, "Bu sorunu yanıtlayamam; benim işim değil," demişti. Bu sözler, Ulusal Ekonomi Yüksek Konseyi'nin başkanı tarafından söylendi. Başkan yardımcısı Bogdanov yoldaş da ayağa kalkıp "Ben yönetimden sorumlu değilim," der. Peki, kim sorumlu? Ne başkan ne de başkan yardımcısı yönetim sorumluluğunu alıyor. İkinci başkan yardımcısı olan bu naçiz kulunuz o sıralar Sovyet Cumhuriyeti sınırları içinde bile değildi.[23] Eğer

23 1923 yılı Ekim ayı boyunca, parti işleri için Almanya'da olan Piyatakov burada kendisini kastediyor – çev.

"Tröstleri kim yönetiyor?" sorusunu sorarsanız, alacağınız yanıt, "hiç kimse"dir.

Devlet ekonomisini de hiç kimse yönetmemektedir. Peki, insanlar yönetmiyorsa, kurumlar mı yönetiyor? Bırakalım bunu Kamenev yoldaş söylesin. Devlet sektörünü Siyasi Büro mu yönetiyor? Evet, eğer herhangi bir ciddi sorun ön plana çıkar ve Siyasi Büro'ya ulaşırsa, bu organ onu çözmekle ve gerekli talimatları vermekle yükümlüdür. Peki, Siyasi Büro genel olarak bu tür sorunlarla mı uğraşır? Siyasi büro, yapısı gereği, devlet sektörünün farklı kesimlerinin faaliyetlerini bağlantılandırmada yaşanan sorunlarla ilgilenemez. Bunu ne Çalışma ve Savunma Konseyi, ne Halk Komiserleri Konseyi, ne de Devlet Planlama Komisyonu yapabilir. Bu yüzden, bu konuyla ilgilenebilecek bir kurum bile yoktur çünkü şimdiye kadar, bu sorunu pratik anlamda ele almadık. Hatta daha ileri giderek, şimdiye kadar bu sorunla yüzleşme ihtiyacını bile duymadığımızı söyleyebilirim.

Şimdi, "Devlet ekonomisi nasıl inşa edilmeli?" diye soracaksınız. Israrla vurgulamak isterim ki, söyleyeceklerim, bu güne kadar geniş ya da dar herhangi bir parti toplantısına sunmadığım ve sunmayı da düşünmediğim, hâlâ oldukça ham ve geliştirilmemiş düşüncelerdir. Bunları o zaman Kamenev yoldaşa ifade etmiştim. Görevimizin, benim önerilerimi ve diğer yoldaşların önerilerini bir araya getirip tartışmak olduğunu düşünüyorum. Bu nasıl yapılmalı? Bizim tröstleri oluştururken yaptığımız biçimde. Kamenev yoldaşla birlikte çok sayıda yoldaşın düşüncelerini almış, sonunda oldukça iyi bir yasa tasarısı hazırlamıştık. Eğer bu konuda şu ya da bu noktada yanılıyorsam, o zaman sorunun kolektif ve gerçekten ciddi biçimde tartışılması ve formüle edilmesi yoluyla doğruyu bulacağımızı düşünüyorum.

Şimdi, sorunu nasıl kavradığıma geçeyim. Devlet sektörümüz için öncelikle gerekli olan şey, örgütlü biçimde uygun organları oluşturmaktır. Bunu biraz üstü kapalı biçimde söylemiştim. Merkezi ve cumhuriyet bazında ya da yerel düzeyde önemli sanayi işletmelerine sahibiz. Her bölge kendi işletmelerinin yönetimini kendisi üstlenmeli, cumhuriyetler de kendininkileri. Ben yalnızca Cumhuriyetler Birliği hakkında konuşacağım.

Cumhuriyetler Birliği'nin 72 tröstü var ve bu 72 tröstün başında Devlet Sanayisi Merkezi Yönetimi bulunuyor. Bunun yanında, devlet sektörünün diğer kesimleri var. Tümüyle ulusallaştırılmış bir ulaşım ve bankacılık sistemine ve kimileri devlete ait ticari işletmelere sahibiz ve bunların özel bir organ eliyle bir araya getirilmesi gerekiyor. Bu, yeniden düzenlenmiş bir Çalışma ve Savunma Konseyi mi olur, yoksa tekil konularla ilgilenmek üzere oluşturulmuş özel bir organ mı olur bilmiyorum. Ama bu, bir yandan bütün devlet sektörünün kaydını tutacak, öte yandan da raporlarını elde edeceği tek tek işletmelere uygun yönelimi sunacak işlevsel bir organ olmalıdır.

Bu işi ve ona uygun dairelerin oluşumunu genel olarak böyle betimliyorum. Yaklaşımım belki doğru değildir; onun doğruluğunda ısrar etmeyeceğim. Bu önlemler sistemini önerme yönünde herhangi bir niyetim ve eğilimim yok. Ben bu önlemleri önermiyorum ama partinin şimdi bütün dikkatini devlet ekonomisinin örgütlenmesi görevi üzerinde yoğunlaştırması gerektiğinde ısrar ediyorum. Çünkü bu, üzerinden atlanılamayacak, yaşamın her anında karşımıza çıkan bir görevdir ve kafadan uydurulmamıştır. Benim değişiklik önerilerimi reddetmeniz durumunda bile, bu görevi ele almak zorunda kalacağız. Her ne kadar, Merkez Komite'nin hem kararındaki hem de pratiğindeki temel sorunları yanlış biçimde ele almış olsak bile, bu hata ve yanlışların belirli sorunlarda bir yansımasını bulduğu apaçık ortada. Bir başına bu nedenden dolayı, şimdi, konferans oylamaya geçtiğinde yapacağım değişiklik önerilerinde yer alan belirli sorunlara değineceğim.

Elimizde, öncelikle, Merkez Komite'nin kararında ve son çalışmasında fiyatlar sorununun sunumu bulunuyor. Hepiniz takdir edersiniz ki Lenin'in *smychka* sorununa ilişkin ilk çözüm yoluyla karşılaştırıldığında daha ileri bir adım atmış durumdayız. Çünkü *smychka* sorununu bir fiyat ilişkileri sorunu ve ekonomik faaliyetimizde önemli bir sorundur. Biz, fiyatların düzenlenmesi sorununa böyle yaklaşıyoruz. Bu, devlet ekonomimizin nasıl işletilmeyeceğine ilişkin son derece eğitici bir örnektir. Biz, fiyatları basitçe, uygun bir talimatla düşürebileceğimizi, böylece

tröstleri maliyetlerini azaltmaya, kârlarını kısmaya, üretimi artırmaya zorlayabileceğimizi ve fiyatların gerileyeceğini düşünmüştük. Fiyat düzenlemesi konusunda edinmiş olduğumuz ve önemsememiz gereken kimi deneyimlerden dolayı, bunun böyle olmayacağında ısrar ediyorum.

Elimde, şeker fiyatlarının geçtiğimiz bir buçuk yıl içindeki hareketini, bu fiyatların İç Ticaret Komisyonu tarafından nasıl sabitleştirildiğini ve şekerin serbest piyasadaki gerçek satış fiyatını gösteren veriler var. Size, ticaretin en az yüzde 80'inin özel şahısların elinde olduğunu ve özel ticareti ayarlayamayacağımızı anımsatarak bu rakamları okuyacak ve sizden tröstün şekeri sattığı fiyat ile tüketicinin aynı şekeri satın aldığı fiyat arasındaki farkın nereye gittiği üzerine kafa yormanızı isteyeceğim.

Şeker Tröstü'nün başkanı Ivan İvanoviç Radçenko'ya "Şimdiki durum nedir?" diye sorduğumda, bana şunları söylemişti: "Biz Arçangel'de şekeri 9 Ruble 50 Kopek'e satıyoruz. Ama bu şeker, onu alabilecek tek kesim olan hali vakti en fazla yerinde olanlara ve zengin köylüye 27-28 Ruble'ye satılıyor."

Bir yanda 9 Ruble, öte yanda 27 Ruble. 18 Rublelik bir fark! Bu fark nereye gidiyor? Apaçık ortada ki, Şeker Tröstü'nün kasasına değil; şekeri ondan satın alan özel bir kapitalistin cebine gidiyor. Bu tür bir fiyat düzenlemesiyle, köylülük ile sanayimiz arasındaki bir *smychka'ya değil özel girişimci ile birlikte bir sermaye birikimine ve özel girişimci ile köylülük arasında bir smychka'ya ulaşacağız.*

"O halde fiyatlar nasıl düzenlenmeli?" diye sorabilirsiniz. Rikov yoldaşın burada sunduğu öncülden yola çıkarsak, sonuçta söz konusu olan şey sanayi mallarının aşırı üretimidir; dolayısıyla, biz bir doygunluk krizi yaşıyoruz. Bu durumda, fiyatları düzenlemenin başka bir yolu olmadığını söylemem gerekiyor. Eğer biz sanayi mallarının aşırı üretimiyle karşı karşıya olsaydık, satışlarını arttırmak için onları daha düşük fiyatlarla satardık; hatta onlara pazar bulmak için zararına satmak bile mümkün olurdu.

Toz şeker fiyatları

Aylar	Devlet İç Ticaret Komisyonu		Serbest Piyasa	
	Ruble	*Kopek*	*Ruble*	*Kopek*
Eylül 1922	29	4	31	10
Ekim 1922	7	10	10	20
Kasım 1922	7	30	11	50
Aralık 1922	6	70	7	60
Ocak 1923	7	71	8	40
Şubat 1923	7	70	6	84*
Mart 1923	8	33	9	52
Nisan 1923	7	61	7	23
Mayıs 1923	8	0	8	70
Haziran 1923	8	0	9	0
Temmuz 1923	9	0	15	40
Ağustos 1923	9	0	22	0
Eylül 1923	10	0	14	0
Ekim 1923	10	0	15	75

**Devlet Komisyonu fiyatının altında*

Ama bunun ardından, bu "makas"ın nereden kaynaklandığını, sanayi ürünlerinin neden tarım ürünlerinden daha pahalı olduğunu, bu "makas"ın neden önce açılıp ardından şimdi biraz kapanmaya başladığını soracaksınız. Şimdi, sorunun özünün, bizim sanayi malları üretimimizin düşük olmasında yattığı bütünüyle açığa çıkmaktadır. Sanayi mallarında kıtlık, tarımsal ürünlerde ve ekmekte ise görece bir fazla söz konusudur. Bunu rakamlarla göstermek mümkün... Bu yüzden, sanayi mallarının fiyatlarında görece bir artışla, tarım ürünlerinde ise görece bir ucuzlamayla karşı karşıyayız. Dolayısıyla, "makas"ın açılmasına karşı mücadelenin temel yöntemi üretimi arttırmada, sanayiyi güçlendirmede ve devlet sektörünü genişletmede yatmaktadır. Oysa Rikov yoldaşın öncülünden hareket edersek, fiyatları maliyetin altına indirmek, sanayiyi sınırlamak ve bu yolla tarımla aynı hizaya getirmek gerekir. Onun anlattıklarından başka bir sonuç çıkartılması mümkün değil.

Yani, ilk sorun devlet sanayimizin genişlemesidir. İkincisi, devlet sanayisinin genişlemesinin, sanayinin iş hacminde bir artış için gerekli sermayemizin eksikliğinden dolayı belirli zorluklarla karşılaşmasıdır. Peki, bu konuda ne yapacağız? Yani, şimdi

yapmakta olduğumuzu yapıp tröstleri piyasa fiyatlarının altında mal satmaya mı zorlayacağız; yoksa bunu yaparken, eş zamanlı olarak, bizzat piyasa fiyatlarını daha aşağıya çekmek için adımlar atmamız mı gerekiyor? Sorunu fiyatları düşürme yönündeki siyasi ihtiyaç açısından değil de ekonomik gereklilik ve devlet sektörümüzün gelişmesi açısından ele aldığımızda durum budur. O halde, bu durumda Arçangel'deki fiyatların düşürülmesi ve toz şekerin orada 9 ile 10 Ruble arasında bir fiyatla satılması gerektiğini söylememiz gerekiyor. Özel tüccar toz şekeri Arçangel'de 10 değil de 27 Ruble'ye satarsa, sonuçta, şeker bu yüksek fiyatı ödeyebilen hali vakti yerinde tabakalar tarafından alınır ve bu sayede, fiyatlar hali vakti daha az yerinde olan kesimlerin kaldıramayacağı bir noktaya kadar yükselir. Bu tür bir indirimine, yabancı malların dışalımı gibi belirli önlemler eşlik etmelidir. Böylece özel tüccar bu kârı, bu fiyat farkını yaratamaz ve doğabilecek herhangi bir fark da devletin kasasına girer.

Bana sıkça, duruma bu şekilde yaklaşmanın devlet sanayisinin yıkımı anlamına geldiği söylendi. Sorunun bu yanını iyice düşündüğünüzü varsayıyorum. Devlet sanayisini ne yıkabilir? Yabancı malların dışalımı mı? Eğer öyleyse, tam olarak neyin dışalımı? Sınırların açılmasını önermedim, önermem de. Ben devlet organları eliyle, dış ticaret tekelimiz altında, titizlikle belirlenmiş alanlarda sınırlandırılmış kotalarla dışalımlar yapılmasını önerdim. Bu durumda devlet sanayisini ne yıkabilir? Bir başına yabancı mallar ya da fiyatların düşürülmesi mi? Bizi yabancı rekabetten korkutan şey ne? Bizim korktuğumuz şey yabancı malların ortaya çıkması değil fiyatların sanayimizin işleyemeyeceği bir düzeye düşme olasılığıdır. Benim ateşli yandaşı olduğum korumacılığımızın nedeni tam da budur. Ama ben bunu mu öneriyorum? Hayır! Benim sözünü ettiğim şey, piyasadaki fiyatlar yüksekken ve biz tröstleri bu fiyatın altında mal satmaya zorluyorken, aynı zamanda serbest piyasa (perakende) fiyatını da aşağı çekmemiz gerektiğidir. Bu yüzden, fiyatların yönetsel yollarla düzenlenmesi uygun ekonomik önlemlerle, özellikle de tüketim mallarının devreye sokulmasıyla (seçici dışalım) birleştirilmek zorundadır. Bu birinci nokta...

Merkez Komite'nin ekonomi politikasına ilişkin tezlerindeki ikinci yanlış, kâr sorununa ilişkindir. Rikov yoldaşın okuduğu emir bana ait. Onu ben yazdım ama itiraf etmeliyim ki, uzun süredir okumamıştım. Rikov yoldaş onu okuduğunda, ilkesel olarak tümüyle doğru konumda olduğumu düşündüğümü söylemeliyim. Ekonomik işletmeler için, sorun başka bir şekilde konamaz.

Önce biraz tarihsel bilgi vereyim, ardından konunun özüne geçelim. Ben Ulusal Ekonomi Yüksek Konseyi'ne gönderildiğimde Siyasi Büro'da ve bütün üst düzey Sovyet ve parti çevrelerinde, devletimizin siyasi ve ekonomik işletmelerinde kârlılığa ulaşmamız gerektiğine dair bir ses yükselmişti. Bu o zamanlar yalnızca yaygın bir duygu değil aynı zamanda genel geçer bir beklentiydi. Eğer durumun böyle olmadığını söyleyen biri varsa, ortaya çıksın ve bana 1923 sonbaharında bir başka ruh halinin olduğunu kanıtlasın. Dolayısıyla, bu bağlamda tek başıma değilim ve bu sayede, kimileri, şimdi "makas" sorununu tröstlerimizin kârlılığı sorunuyla karıştırarak sorunun özünü anlamaktan vazgeçmişken, ben bugün sorunun özünü kavrıyorum.

Tarihe ilişkin bilgilendirmenin ikinci bölümü şu: Kamenev yoldaşın ve benim tröstler üzerine yazdığımız yasanın ilk maddesinde, açıkça, bir devlet işletmesinin ve bir sanayi işletmesinin –yani bir tröstün– ticari amaçla, yani kâr elde etme amacıyla faaliyet gösteren bir işletme olduğundan söz ediliyordu. Biz tröstün önüne belirli bir görev, kâr elde etme görevi koyduk. Bu yasa, Merkez Komite'de, bir birleşik toplantıda ve parti kongresi hariç her yerde kabul edildi. Bir tröst yöneticisinin önüne görev koyduğumuzda onu yerine getirmek zorundadır. Sendikalar, parti örgütlerimiz ve tröstlerin üstündeki yüksek organlarımız bu yöneticinin işini denetlemek zorundadır. Herhangi bir tröstün durumunun iyi mi kötü mü olduğu sorusuna da, onun kârlılığındaki artışa bakarak yanıt veririz. Bu görev belirlenmiştir ve yerine getirilmesi gerekir.

Ama şimdi, yoldaşlar, ortaya çıkıp, "Tröst yöneticileri kâr peşinde koştuklarında, önce fıyatları arttırır, ardından da ücretleri azaltırlar ve böylece, genel olarak işçileri ve köylüleri sömürüp bunun üzerinden yüksek kâr elde ederler," diyor ve şu sonuca

varıyorlar: Büyük kâr elde etmek kötüdür. Böylece, yoldaşlar, sistemimizde bir kusur ortaya çıkar –henüz böylesi bir yönetime sahip olmadığımız için bir yönetim kusurundan söz edemem ama– bu bir bütün olarak devletçi ekonomik sistemimizin kusurudur. Eğer ücretleri arttırırken fiyatları düşürür ve bunun ardından birikmiş kâr üretmeyi talep edersek bu ne anlama gelir? Bu şu demektir: "Üretimi dikkatli şekilde arttır, giderleri dikkatli şekilde azalt ve işini dikkatli şekilde daha iyi sürdür. Çünkü senin önüne ücretleri arttırmak, fiyatları düşürmek ve aynı zamanda en yüksek kârı elde etmek gibi kesin koşullar koyuyoruz."

Birbirine denk iki tröstün, diyelim ki tekstil tröstünün, benzer (ister 1923 yazında isterse 1924 kışında her şeyiyle benzer) koşullar altında faaliyet gösterdiğini düşünelim. Bunlardan biri, bütün diğer koşullar aynıyken diğerinden çok daha fazla kâr elde ediyorsa, ben bunu, onun işler daha iyi yönetildiği için daha iyi çalışıyor olmasıyla açıklarım. Ben bu ölçütle değerlendiririm. Ama siz tröstlerimizi baştan sona sendikalarımızla ve parti örgütlerimizle karıştıran bir başka yolu tercih ediyorsunuz. Sizin izlediğiniz yol tröst yöneticisine olabilecek en az kârla üretim yapmasını söylemektir. En az kâr sıfır olduğu için, şimdi, bunun kötü bir ifade olduğu gerçeğinden söz etmiyorum. En az kâr hedefini belirlerken, bir işletmeyi zarar etmeden çalıştırma hedefini koyuyoruz ki bu baştan sona yanlıştır. Yoldaşların, bu kararı formüle ederken "en az kâr"ı değil de "makul kâr"ı kastettiklerini varsayıyorum. Neyse, sözcükler üzerinde durmayacağım.

Böylece, makul bir kâr elde etme talebini yükseltiriz. Bugün tröst yöneticisi sendika ile ücret düzeylerini belirleyen bir toplu sözleşmeye ve –varsayalım ki– bizim formüle etmiş olduğumuz fiyat politikasına uygun biçimde denetlenen, düzenli ve üzerine çıkmaya cesaret edemediği belirli bir satış fiyatına sahiptir. Yönetici, bu koşullar altında maliyetleri azaltır, üretimi arttırır; pazarlama aygıtında ekonomik davranır; aracıları devreden çıkartır ve şu ya da bu şekilde onlardan kurtulur; yeni tüketiciler bulur, işini genişletir ve böylece kârını arttırır. Yılın sonunda tröstün hesabında büyük bir kârlılık görülür ve bu yönetici dehşete kapılır: "Partinin makul bir kâr elde etme talimatına uymadığım

için lütfen beni bağışlayın." Görebileceğiniz gibi, meselenin özü "makul" bir kâr sloganı değil doğru bir fiyat ve ücret politikasıdır. Bu koşullar çerçevesinde, ekonomi başka türlü işlemeyeceği için "en fazla kârı elde et" talimatını vermek asli ve gereklidir. Çünkü tersi durumda ve başka türlü olduğunda, ekonomideki yöneticilerimizi yozlaştırıyor, partiyi örgütsüzleştiriyor ve tröstleri devletin mali kurumları düzeyine indirgiyor olacağız.

Şimdi, hem Merkez Komite'nin kararında hem de Rikov yoldaşın konuşmasında bir hayli karıştırılmış olan dış ticaret dengesi sorununa geçiyorum.

Aktif denge ile ilgili olarak, Merkez Komite'nin tezlerinde, devlet ekonomimizin farklı kesimleri arasında kimi kopukluklar olduğundan ve bir ölçüde beklenmedik şekilde ortaya çıkan mali sorunlardan dolayı son dönem boyunca (her durumda benim Moskova'dan ayrılışımdan önce), dışalımları sıkı tutmaya ve aktif denge denilen şeye yönelmiş olduğumuz belirtiliyor. Burada, yoldaşlar, öncelikle sorunu ortaya nasıl koyacağımız konusunda gerçekten tereddütsüz olmalıyız. Kamenev yoldaş, dün, Yazarlar Evi'nde, aktif dengeyi şu şekilde açıkladı: Eğer yabancı ülkelerle ticaret yapıyorsak ve aktif bir dengeyi koruyorsak, bu, net dengenin bizim yararımıza olduğu anlamına gelir. Biz dışarıyla ticaret yaptığımızda net denge onların lehineyse, bu pasif dengedir.

Yoldaşlar, aktif denge, Rikov yoldaşın az çok anlaşılır biçimde ifade ettiği baştan sona özgün bir anlama sahiptir ve kesinlikle ticaret dengesinin kimin lehine olduğuna değildir. O, altının hangi ülkede depolandığına ilişkindir.

Eğer Merkez Komite'nin önümüzdeki yakın döneme ilişkin politikamızı önceden belirleyecek olan bu son derece önemli ve –diyebilirim ki– belirleyici karar talebini, aktif bir dengeye ulaşma ve aktif dengeyi koruma talebini yerine getirirsek, bu neyi gerektirir? Bu, dışalımı sıkılaştırmayı ve dışsatımı yapabildiğimiz kadar arttırmayı gerektirir. Bu ticari denge politikasıdır.

Dolayısıyla sorunu tesbitim şöyledir: Dışsatımımız, öncelikle tarımımızdaki ani fiyat artışını göz önünde bulundurarak ama aynı zamanda ekonomimizin dışarıdan alınması gereken ihtiyaçlarını karşılama olanaklarından yararlanmak için arttırılmalıdır.

Bu yüzden, dış ticaretimiz aktif bir denge etrafında değil ama dışalımlar ile dışsatımlar arasındaki denge etrafında; yani, dışsatımı arttırma çerçevesinde değil ama bunu yaparken ihtiyaç duyduğumuz şeyleri dışarıdan almaya çalışarak ve aradaki farkın altın biçiminde birikmesine izin vermeden oluşturulmalıdır. Peki neden? Çünkü altın depolamak bizim için kötü bir şeydir. Bir miktar, hatta oldukça fazla altın depolamak, elbette çok güzel bir şey... Ama bunun zamanı mı? Hayır, bugün bunun zamanı değil. Çünkü bizim altına değil sanayimizi ve ekonomimizi canlandırmaya ihtiyacımız var. Bu da Sokolnikov ya da Sheinman[24] ile altın biriktirerek yapılamaz.

Bir aktif ticaret dengesi politikası yerine dışalım ile dışsatımı dengeleme politikası oluşturmamız gerekiyor. Kararın oldukça doğru biçimde belirttiği gibi, eğer bir dış borç talebinde bulunur ve eşzamanlı olarak yabancı sermayeyi ülkeye çekme politikası sürdürürsek, ortaya şu soru çıkar: Mal karşılığı bir kredi anlaşması yapmak nedir? Bu, bizim bu yolla altın para dışalımı yaptığımız anlamına mı gelir? Hayır. Bu, söz konusu ticareti yapmak için gerekli altın ödünç alınmış bile olsa, ona denk miktarda mal dışalımı yaptığımız anlamına gelir. Yabancı sermayenin çekici imtiyazlar ya da başka biçimler altında dışalımı nedir? Bu, son tahlilde, eş değerde yabancı malın dışalımı demektir. Bu bir dış borç ve imtiyaz politikasının içerdiği en olumlu anlamdır.

Bu yüzden, ekonomi politikamızın bir talebi ya da görevi olarak, eşzamanlı biçimde, bir yandan dış borç görüşmelerini ve yabancı sermaye için çekici olmayı öte yandan bir aktif ticaret dengesi talebini öne sürmek sanayimizi ticarete ve maliyeye bağlamak anlamına gelmez. Bu, fiilen yapılamaz.

Sizlere dağıtılacak olan belirli değişiklik önerileri biçiminde sergilediğim bu bir kaç kısmi yanlış, bizi, başlangıçta değindiğim eski soruna geri götürmektedir. Bu, Yeni Ekonomik Politika (NEP) unsurları ve tüccar-kapitalist unsurlar ile sosyalist devlet unsuru arasındaki mücadelede zafer sosyalist devlet ilkesinde kalacak şekilde, kapsamlı bir devlet ekonomisinin yaratılması

24 Sokolnikov Maliye'den sorumlu Halk Komiseri (bakan), Sheinman ise Devlet Bankası Müdürü'ydü.

için bir planın uygulanmasına ve devlet sektörünün yönetimi görevinin ortaya konmasına duyulan gereksinimdir.

MK'nın tezlerinin soruna ilişkin formüllendirmeyle benim sunmuş olduğum formüllendirme arasındaki farklılık buradadır.

Bir kaç söz daha... Bu benim, kendi ekonomi politikamı Merkez Komite'ninkinin karşısına koyduğum anlamına mı gelir? Asla! Sadece, Siyasi Büro'nun ekonomi alanında doğru ve belirgin bir çizgi izlerken, ortaya konmayı gerektiren ve yaşamın öne çıkardığı pratik sorunları –önceden olduğu gibi– henüz ortaya koymadığı anlamına gelir. Bu pratik sorunları ortaya koymak, NEP unsurunun, tüccar-kapitalist unsurun bizi korkutmaması ve hali hazırda kooperatifler ve devlet sektörü biçiminde sahip olduğumuz sosyalist ekonominin esaslarını bastırmaması için kesinlikle gereklidir.

Preobrajenski'nin konuşması[25]

Yoldaşlar, parti içinde yaşanan süreçleri toplumsal-ekonomik alanımızda ve sınıflar arası ilişkilerde yaşananlarla bağlantılı kılmayı daha baştan reddedersek, onlar hakkında hiçbir şey anlamayız. Partimiz bu konuda son derece güzel bir geleneğe sahiptir. O, ne denli önemli olduğuna ve partinin içinde ya da dışında olup olmadığına bakmaksızın, yeni bir dönüşte, hemen hemen her zaman genel durumun bir değerlendirmesine öncelik vermiş ve onu ön plana çıkartmış ve bunun ardından, Marksist bir tarzda parti içindeki durumun değerlendirilmesine girişmiştir. Bu yüzden, Stalin yoldaşın, farklılıklarımızın ortaya çıkışının tarihine değinmeme yollu önerisine katılmam mümkün değil. Çünkü bu tarih, kaçınılmaz olarak, ülkemizde ve öncelikle işçi sınıfı –

25 Ekonomi politikası üzerine tartışmanın ardından Stalin, parti inşasına ilişkin raporunu sundu. O, saldırılarını Troçki'nin üzerinde yoğunlaştırdı ve *Yeni Yol*'da ifade edilmiş olan düşünceleri çarpıtmaya ve saptırmaya girişti. Son olarak ve en önemlisi, Merkez Komite üyelerine karşı disiplin önlemleri uygulanmasıyla ilgili olarak (Piyatakov, Rakovski ve Troçki Muhalefet'in Merkez Komite'deki üyeleriydi) X. Kongre'nin (1921) partinin birliği üzerine almış olduğu kararı yeniden ortaya çıkardı. Bu, Muhalefet'in bastırılacağı yönünde bir tehditti. Preobrajenski, konuşmasında Muhalefet'in Stalin'e yanıtını sundu.

yani bizim öncüsü olduğumuz sınıf– içinde yaşanmakta olan süreçlerin bir çözümlemesiyle sıkı biçimde birlikte örülmüştür. Bu yüzden, raporuma bu bakış açısından hareketle başlayacağım.

1921'de Yeni Ekonomik Politika (NEP) dönemine girdik. Partimizde NEP'e yöneliş konusunda tam bir fikir birliği sağladık. İlk aşamayı, NEP'in ilk dönemini, Lenin yoldaşın önderliği altında başarıyla gerçekleştirdik. Ama 1923'ten itibaren NEP'in yeni bir dönemine girdik ve bu konuda partimizin içinde herhangi bir kuşku söz konusu olamaz. Bu dönem neyi ihtiva ediyor; gelecekte partimizin üzerinde aydan aya, yıldan yıla giderek artan biçimde hangi etkilerde bulunacak? Bu yeni dönemin özü ne? Onun özü şunlardan oluşmaktadır: Biz daha önce devlet sanayimizin dizginlerini gevşeterek, tröstlerimizi piyasa koşullarında içinde bulundukları zorluklardan kendi başlarına kurtulmaya terk ederek, ekonomimizin üretici güçlerini baştan sona kendiliğinden biçimde geliştirdik. Hem NEP sermayesinin hem de devlet sanayisinin, küçük sanayinin vb. gelişmesi için büyük bir alan olduğundan (ve bu çelişik biçimler birbirleriyle çatışmadığı sürece) ekonominin bütün alanlarında üretici güçlerin gelişmesi yaklaşımını benimserken, bu dönemdeki bütün mesele büyük ölçüde kendiliğinden sürüklenme idi.

Partimizin bu dönemdeki ekonomi politikası yeni sorunları gözler önüne sermedi; bu yüzden başka türlü olması da pek mümkün değildi. Ama 1923 yılı bu açıdan bir dönüm noktası oldu. İlkbaharda satışlarda bir krizin ilk belirtileri görüldü. Daha 1923'ün Mart ve Nisan aylarında, makasın açıldığının yalın işaretlerini almıştık. Troçki yoldaş XII. Kongre'ye sunduğu raporunun bir bölümünü bu konuya ayırmıştı. Böylece yeni bir döneme girmiştik ve partimizin görevi, bu dönemin bütün eğilimlerini zamanında kavramak ve iç politikamızı ve parti içi işleyişimizi uygun biçimde ayarlamaktı. Peki, neler yaşadık ve bütün bunların parti kararlarındaki yansımaları neler oldu?

XII. Parti Kongresi'nde, bu süreci –hem de zamanında– hesaba katan sanayi üzerine bir karar alındığına tanık olduk. Peki, sonra ne oldu? Bütün bunları ardından yaşanması gerekecek olan parti içi değişikliklerde dikkate aldık mı? Hayır almadık.

Lenin yoldaş, bir kez, NEP'e geçişten bir kaç yıl sonra, ortaya partinin birliği sorunuyla bağlantılı yeni bir durumun çıkacağından söz etmişti. Onun "bir kaç yıl" derken durumu doğru tahmin ettiğini düşünüyorum. Ancak, MK'nın Siyasi Bürosu'nun çoğunluğu bunun iki buçuk yıl olduğunda ısrar etti. Bence, bizim sanayide elde ettiğimiz oldukça hızlı ilerlemeleri, o zaman, Lenin yoldaş bile öngöremezdi. Ama o noktadan itibaren, partinin NEP koşullarındaki somut görevlerinden başlayarak, parti içinde adım adım bir görüş ayrılığı doğdu. Çünkü kapitalist unsurların sınıfsızlaştırılması süreci kesintiye uğramaya ve işçi sınıfı büyümeye başlamıştı. Bu süreç karşısında, bürokratik eğilimleri güçlendirmemiz değil ama zayıflatmamız gerekiyordu. Dahası, ortaya, parti içi işleyiş ile partinin içinde bulunduğu durumun önümüze koyduğu görevler arasında bir farklılaşma çıktı.

Merkez Komite'nin yapmış olduğu temel yanlış burada yatmaktadır. Merkez Komite, Lenin yoldaşın oradan ayrılmasından bu yana, aralarında çok önemli olanların da yer aldığı çok sayıda yanlış yapmıştır. Bu yanlışların ortak bir özelliği var ve bunlara ilişkin genel bir tanımlama yapmak mümkün. Merkez Komite'nin yanlışlarının ortak özelliği, onun kendiliğinden olgunlaşan herhangi bir süreci önceden tahmin etme ve yarı yolda durmayacak biçimde dönüşler yaparak ona erkenden müdahale etme becerisine sahip olmamasında yatmaktadır (Merkez Komite, Lenin onun merkezindeyken bunu yapabiliyordu). Bunu bir dizi örnekten hareketle göstereceğim.

Sonunda, uyuşukluktan, aygıtta –oybirliğiyle kabul edilen kararlarla ortaya çıkan– belirli bir bürokratik rahatlıktan ve yukarıda önceden alınmış kararların –ki Kamenev yoldaş bu konuda yazmıştı– tartışılmadığı bir durumdan nihayet sıyrılmakta olduğumuzu görebiliyoruz. Bizi bu uyuşukluk durumundan çekip çıkartan ne? İşçi sınıfı. İşçi sınıfı, grevleriyle bizi bu uyuşukluktan çekip çıkartıyor; bir başka deyişle, parti, rotasını değiştirme yönünde kendiliğinden biçimde harekete geçiriliyor. Bu, Merkez Komite'nin yeni yola dönüşle bağlantılı bu temel sorunda –tarihe ilişkin bir karşılaştırmaya izin verirseniz– biraz "kuyrukçu" şekilde davrandığı anlamına gelir (yaşlı Bolşevikler

bunun ne anlama geldiğini bilirler). Parti, kendiliğinden süreçleri önceden görmesi gerekirken onlar tarafından harekete geçirilir hale gelmiştir. Merkez Komite'nin parti içi çalışma yöntemlerini gözden geçirme gereksiniminin farkına varması, yalnızca kendisini "İşçi Gerçeği" ya da "İşçi Grubu" gibi çıbanbaşlarında ifade eden, derinleşen ve kendisini açıkça gösteren bir krizin, yalnızca böylesi süreçlerin bir sonucu olarak mümkün olmuştur.

Dahası, ekonomik sorunlar söz konusu olduğunda da durum aynıdır. XII. Kongre'de, sanayi sorunu üzerine, daha sonradan gelişen bütün uyumsuzlukları ve planlamaya geçiş ihtiyacını önceden gören bir karar aldık. Ama şimdiki önderliğe göre, her şey aynı önceki gibi olmayı sürdürmekteydi ve Parti'nin Merkez Komite'sinin ekonomimizin daha kapsamlı planlanması yolunu çok daha enerjik biçimde tutması gereğini anlaması için kendiliğinden gelişen nesnel krizler gerekliydi. En azından, bu konferans tarafından dün kabul edilmiş olan kararda böyle deniyor.

Burada, yoldaşlar, izin verirseniz MK'nın Ekim ayında Merkezi Denetim Komisyonu ile yaptığı genişletilmiş toplantıdaki bir diğer yanlışa geçeceğim. Durumun, *46'lar Bildirge*'sini imzalamış olan bizler için daha onu imzalamadan önce tümüyle belirginleşmiş olduğunu belirtmem gerek. Bunu daha önce yapmamış olmamızı bizim hatamız olarak değerlendiriyoruz. Bu metni daha önce imzalamış olsaydık, bunun partimizin içinde kimi yararlı sonuçları olabilirdi. Ama bu bildirgeyi değerlendirirken bir şeyi anlamak zorundasınız; bu da bizim o zamanlar içinde bulunduğumuz koşullardır. Sınırlarını hiç kimsenin önceden göremediği, derinleşen bir kriz koşullarındaydık. Ardından, parti örgütlerimizin emekçi kitlelerden kopması geldi. Bu, özel olarak Moskova'da, partiye –geniş işçi kitleleri içinde yaşanan temel süreçleri yine de gözden kaçıran– bir yasaya bağlılık komitesine mal olan grevler eliyle acımasızca açığa çıktı. Bedelin ne olduğunu Temmuz ve Ağustos aylarında ve daha sonrasında gelişen olaylar gösterdi. Bu yüzden, *46'lar* bildirgesiyle ortaya çıkışımızda, iki temel sorunu açıkça ve kesin biçimde ortaya koyduk: Birincisi işçi demokrasisine geçiş, ikincisi ekonomimizde daha planlı bir sisteme geçiş.

Her şeyden önce, bu bildirgeyle bağlantılı olarak yalnızca Moskova toplantılarında değil, Siyasi Büro'nun resmi belgelerinde de sergilenen ve hiçbir biçimde kabul edilemez olan bir çarpıtmaya bütünüyle karşı çıkmam gerekiyor. Bu belgenin 34. sayfasında şunlar yazılı: "Büyük ölçüde Troçki yoldaşın mektubunu yineleyen ve Merkez Komite'ye sunulmadan önce Troçki yoldaş tarafından bilinen *46'lar Bildirgesi*, Merkez Komite'nin partiyi ve ülkeyi felakete sürüklediğini söylemektedir."

Alıntı tırnak içinde yapılıyor ama bu sözcükler bizim metnimizde yok. Resmi bir belgede böyle sahte alıntılar yapamazsınız. Kamenev ve Buharin yoldaşlar, bütün toplantılarda, bu sözcükleri sanki bizim bildirgemizden alınmış gibi aktarmaktadırlar. Biz genişletilmiş toplantıda işçi demokrasisi sorunu üzerine açık ve seçik bir karar önerisi sunduk. Merkez Komite ile Merkezi Denetim Komisyonu'nun Ekim ayındaki genişletilmiş toplantısında tartışmanın nasıl geliştiği konusunda belirgin bir fikir sahibi olmak için, oradaki tartışmanın biçimsel değil uygulamaya ilişkin olduğunu belirtmek gerek. Biz, genişletilmiş toplantının işçi demokrasisi sorunu üzerine bir karar almasını önerdik –ki bu, sonradan, daha kesin, açık ve seçik biçimde 5 Aralık tarihli karar metnine dahil edildi.

Dolayısıyla, buradaki sorun ne? Neden iş oylamaya geldiğinde, bu karar yalnızca bir iki lehte ve beş altı çekimser oyla reddedildi? Merkez Komite ile Merkezi Denetim Komisyonu bizim önerimizi neden kabul etmedi? Bu öneri neleri içeriyordu? Biz, partimizin içindeki gidişatı gözlemlemiş ve Merkez Komite'nin politikasına ilişkin kaygılarımızı ifade etmiştik. "Gelin, ortaya çıkan durumu tartışalım, bizi sonuna kadar dinleyin, önerilerimizi dikkate alın," dedik. Aramızdan 12 kişi davet edildi ve dinlendi. Önerilerimiz büyük çoğunluk tarafından –neredeyse oybirliğiyle– reddedildi ve içinde her türlü suçlamanın yer aldığı uzun bir karar alındı. Partinin Merkez Komitesi, partideki birleşik üye sayısı (46'larınki) bütün Merkez Komite üyelerinin sayısından daha az olmayan bir dizi sorumlu yoldaşın önerisine böyle mi tepki göstermeliydi? Kesin olan şu ki, partide hoşnutsuzluk varken ve krizler olgunlaşıyorken bunları görebilen,

komünist ve Bolşevik sıfatına gerçekten layık olmak isteyen her onurlu Bolşevik'in Merkez Komite'ye gidip "fazlasıyla telaşlıyım ama bu durumdan çıkış yolunu şurada görüyorum" demesi gerektiği bir zamanda, ciddi ve bilinçli olarak bu tür bir yönteme başvuramazsınız.

Ekim ayında, genişletilmiş ortak toplantı bizim karar önerimizi geri çevirip, yapmış olduğumuz temel önerileri reddeden suçlayıcı kararını açıkladığında, bizim bütün konuşmalarımızın ve makalelerimizin ana konusu, yeni yola geçişi, partiyi yukarıdan gelen bir tartışmayla heyecanlandırmadan gerçekleştirmemiz gerektiğiydi. O genişletilmiş ortak toplantıda, içinde bulunduğumuz durumun bu önlemi geciktirmemize izin vermediğini (o sırada Almanya'daki olaylar olgunlaşıyordu), tersi durumda, o son derece zor koşullarda Alman devrimi için gereğince mücadele edecek durumda olamayacağımızı söyledik. Bununla birlikte, bu konuda bir tartışmaya da izin veremezdik çünkü bu zamansız olacaktı. Merkez Komite sorunun bu şekilde formüle edilmesine karşı çıktı ve bu bir hataydı.

Dahası, Merkez Komite bizim konuşmamıza "akademik," "lise öğrencisine özgü" vb. yakıştırmalar yaparak (Rikov yoldaşın ve diğerlerinin kullandığı sözcükleri tam olarak anımsamıyorum ama bunlar da övücü olmayan şeylerdi), ekonomide planlamanın işlevinin güçlendirilmesi sorununa yönelik yaklaşımı da reddetti. Onlar, bizim daha önce önermiş olduklarımızın dörtte üçünü, sonradan, kendi 5 Aralık tarihli kararlarında kabul edeceklerdi. Biz Merkez Komite'ye bu geçişi bir panik ya da aşağıdan gelen basınç üzerinde değil olabilecek en örgütlü biçimde yukarıdan gerçekleştirmesini önermiştik. Merkez Komite soruna bu şekilde yaklaşmayı reddetti ve sonraki süreç, kendiliğinden biçimde, aynen bizim partinin Merkez Komite'sine söylediğimiz ve onu uyardığımız şekilde gelişti.

Siyasi Büro'nun Troçki yoldaşa verdiği yanıtta, " 'Parti içinde hızla gelişen bir iç kriz yaşıyoruz' diyen Troçki yoldaş bunun apaçık ortada olduğunu ve kanıt gerektirmediğini düşünmektedir," deniyor. Bu sözler, yoldaşlar, bizim bu ortamda parti içinde bir krizin kaçınılmaz olduğu uyarısında bulunduğumuz ama

Merkez Komite'deki yoldaşların durumu –Lenin yoldaşın ayrılmasından beri sürekli yayılan ve parti için son derece tehlikeli olan– bir iyimserlikle, herhangi bir krizin söz konusu olamayacağını iddia ettiği sırada yazılmıştı.

Yoldaşlar, böylesi büyük bir siyasi yanlışı yapamayız. Burada olup bitenler gerçekten de büyük siyasi hatalardır. Tartışma sürecinde, Siyasi Büro üyelerinden, partinin bir kriz yaşadığına, bir telaş ortamında olduğuna vb. dair çok sayıda açıklama yapılacaktı. Ama bunlar Aralık ayında söylendi; oysa Ekim ayında kategorik olarak reddedilmişti. Böylesi bir öngörü eksikliğine izin vermek mümkün mü? İzin verildi ve bu gerçeği kaydediyoruz.

Olaylar daha sonra nasıl gelişti? Zinovyev yoldaş, partimizde açık bir tartışma başlatan makalesini yayınladı. Bunun ardından yerel birimlerden bir dizi tepki geldi ve bu arada Moskova'daki ilçelerde bir tartışma başladı. Zinovyev yoldaş, Sverdlov Üniversitesi'nde, orada bizim de beklemediğimiz biçimde ortaya çıkmış olan ruh halini görme fırsatı buldu.

(Dinleyici sıralarından bir ses: Preobrajenski'nin makalesine ne demeli?)

Benim yazım da vardı. O, Sverdlov Üniversitesi'nde bu olayın olduğu gün yayınlandı. Şimdi, bu sorunun sonradan nasıl geliştiğine gelelim. Konuşmaların içeriğini biliyorsunuz. Parti içinde, Merkez Komite tarafından hiçbir şekilde öngörülmemiş olan bir değişikliğin ortaya çıktığı inkâr edilmedi. Kamenev yoldaş, bizim önerdiğimiz kararın yalnızca altı karşı oyla kabul edildiği Bauman ilçesindeki bir toplantıya rapor sundu.

Merkez Komite'deki yoldaşlar gelişmelerin ciddiyetine bu sayede ikna oldular. Ama her şey kendiliğinden biçimde gelişti. Merkez Komite üyeleri, zamanın, artık parti içinde kabarmaya başlamış olan kamuoyu dalgası üzerinden 5 Aralık karar metnini çıkartmak için tümüyle uygun olduğunu düşündüler. Bu karar daha önce, geçişin çok daha az kargaşayla uygulanabileceği Ekim ayında alınabilirdi. Ama Merkez Komite, burada da aşağıdan bir dürtmeyi bekleyerek, bir kez daha bir tür inkâr ifa-

deyi mazur görün inkâr "kuyrukçu"[26] tavır izledi ve bizler de, bu tartışmada daha fazla keskinleşecek olan bir durumla karşılaştık.

Sonraki olaylar nasıl gelişti? Burada, Moskova'da bütün önerileri kabul ya da ret edebilirdik, nitekim Moskova örgütü görüşleri dinlemek ve ortaya çıkan ruh haline ilişkin kendi değerlendirmesini yapmak için büyük bir fırsata sahipti. Ama, tartışmanın başlangıcından itibaren partinin merkez organı tarafından ortaya atılmış sloganlar da dahil olmak üzere *Pravda*'daki haberlerin son derece önemli bir rol oynadığı taşra söz konusu olduğunda durum tamamen farklıydı.

Bu sorun çok önemli. Ne zaman bir tartışma başlasa, Merkez Komite, söz konusu tartışmaya hangi sloganları sağlayacağı, durumu nasıl tanımlayacağı ve parti içinde başlayan hareketi nasıl nitelendireceği konularında büyük bir sorumluluk alır. Ardından gelen her şey buna bağlıdır. Bu yüzden, Moskova örgütünde olup bitenlerden paniğe kapılmış olan Merkez Komite'nin, partinin gözünü korkutarak ve onu parti içinde olup bitenleri nesnel olarak kavrama olanağından mahrum bırakarak, tartışma boyunca son derece olumsuz rol oynayan; özünde partinin merkez organı ve bölgesel parti organları tarafından yapılan bir dizi rastlantısal ikincil yanlışa yol açan bir sloganı benimsediğine tanık olduk.

Birincil, ilkesel ve en önemli etmen, bizi nasıl değerlendirdiğinizdir. Bu konuda bir hayli kafa karışıklığı söz konusu. "Muhalefet" denilen toplumsal tabanı nasıl tanımlıyorsunuz? MK, onun örgütsel ve ekonomik sorunlar üzerine Menşevik bir sapmayı temsil ettiği sonucuna varan bir slogan üretmiş durumda. Bu son derece tartışmalı slogan, parti içindeki Muhalif ruh haline karşı mücadele etmenin ve onu ortadan kaldırmanın en uygun koşullarını yaratmak amacıyla piyasaya sürülmüştür. Bu sloganın gerçekte olup bitenlerle hiçbir ilişkisi yoktur; o, hiçbir şekilde kabul edilemez bir tartışma aracını ifade etmektedir. Bu slogan, daha sonra, parti içinde bir tür MK talimatı olarak kabul görmüştür.

---

26 Lenin Rus Sosyal Demokrasisi içinde yüzyılın başında ortaya çıkan ekonomist eğilimin politikasını, işçi sınıfının kendiliğinden mücadelelerini izleme anlamına geldiği için, "kuyrukçu" olarak tanımlamıştı.

İşte o zaman, Merkez Komite, kendi içinde bir panik yaşadığı sırada, bize karşı, partimizde bir kongre öncesinde daha önce hiç yaşanmamış olan ve asla izin verilmemesi gereken bir bombardıman başlattığında, yoldaşlarımız Merkez Komite'ninkilerden farklı önerilerle ortaya çıktılar ve mücadele keskinleşti. Olaylar, hiçbir şekilde Stalin'in betimlediği gibi gelişmedi. O, 5 Aralık kararının yayınlanmasından sonra hiçbir farklılığın kalmadığını düşünmektedir. Ben, buna hiçbir şekilde katılmıyorum. 5 Aralık kararına bakarsanız, gerçekte, bir bütün olarak işçi demokrasisi anlayışıyla ifade edilmemiş olan sekreterlerin atanmasına ilişkin maddenin dışında da öze ilişkin anlaşmazlıklar söz konusudur. Ama asıl mesele bu değil, gelecekte nasıl birlikte çalışacağımızdır. Stalin yoldaş, Yazarlar Evi'nde (Moskova Bölge Kongresi'nde) önerilen karar teklifimden alıntı yaptı ve –ciddi mi, yoksa şaka mı yapıyor bilmiyorum– bunun kabul edilmemiş olmasına şaşırdığını söyledi. Belirtmeliyim ki, bu, içinde bulunulan durumun tipik bir örneğidir. Bu belgenin ardından, merkez organda verilen talimatın bir sonucu olarak, yoldaşları bu anlaşmazlıkta bir çırpıda "diğer taraf"a koyan bir tavırla karşılaştığımızda, Merkez Komite tarafından adım adım bir gruplaşmaya zorlanma, partinin bir bölümünün gruplaşmaya zorlanması olarak adlandırılabilecek bir durum ortaya çıktı. Olan budur. Dolayısıyla, yoldaşlar, daha sonra yaşanan her şey yalnızca bu durumun mantıksal sonucuydu. Merkez Komite'nin, Troçki yoldaş 8 Aralık tarihli açık mektubunu yayınlamadan önce yapmış olduğu yanlışlara ilişkin olarak, yalnızca genel bir belirlemede bulunabilirim. O da şudur: Partinin Merkez Komite'si, Lenin yoldaşın yokluğunda, son derece büyük bir tutuculuk, parti içinde gelişen sürecin hesaplanmasında yetersizlik ve aynı zamanda bu meseleye ilişkin karar almada belirli bir kendine güvensizlik sergilemiştir.

İrdelemeniz gereken bir diğer sorun, ilişkilerimizin tartışmamız sürecinde ileride nasıl biçimleneceğidir. Çünkü şimdi Muhalefet'in Menşevikliği vb. hakkında ortaya atılmış olan sloganlar geliştirilmektedir. Bununla birlikte, Troçki yoldaşın mektubu ortaya çıkmıştır. Merkez Komite'nin, bu bağlamda, yaptıklarını yapmamış olması gerekirdi. Merkez Komite, burada,

partiye zarar veren ve sonuçlarını şu anda tam olarak hesaplayamadığımız şu yanlışları yaptı: Eğer Merkez Komite, Troçki yoldaşın 5 Aralık tarihli karardan farklı bir yorum yayınlayarak bir anlaşmayı çiğnediğini düşündüyse, bu sorunu tümüyle resmi yollarla çözmeliydi. Siyasi Büro'yu toplamalı, bu mektuba ilişkin resmi bir karar almalı, ardından da bunu partinin bilgisine sunmalıydı. Olayların nasıl denetim dışında geliştiğini burada bir kez daha görebiliyoruz. Stalin yoldaş makalesini yayınladı (15 Aralık) ama onun bu makaleyi Merkez Komite'nin sekreteri sıfatıyla mı, yoksa yalnızca bir yaşlı Bolşevik olarak mı yazdığını, hatta Merkez Komite'nin bu basın açıklaması karşısındaki tavrının ne olduğunu hiç kimse bilmiyor. Ardından, geçtiğimiz altı yedi yıl boyunca partiye alınmış üyelerin haklarının ellerinden alınması süreci başladı. Stalin yoldaşın makalesinin ardından, Merkez Komite'nin diğer üyeleri, 1917 Ekimi vb. anımsatılarak haklarından mahrum edilmeye başlandı. Sonuçta, üyelerin birey olarak yaygın bir itibarsızlaştırılmasıyla karşılaştık. Buna neden gerek duyulmuştu? Bu sorunu Merkez Komite'nin resmi bir kararı üzerinden çözemez miydiniz? Merkez Komite'nin yaptığı yanlıştı.

Şimdi, Siyasi Büro'nun kişisel olarak Troçki yoldaşla ilgili olarak yaptığı başlıca yanlışa geçiyorum. Siyasi Büro'nun kişisel olarak Troçki yoldaşa karşı yaptığı başlıca yanlışın, ona bizim içimizdeki bir yabancıymış gibi davranması olduğunu düşünüyorum. Böylesi bir tavırla ortak çalışma mümkün değildir. Bunun kesin ve açık biçimde kavranması gerekir. Partimizin içinde, özel bir rol oynayan yoldaşlara birinci sınıf üyeler gibi değil ama tam da Lenin'in benzeri durumlarda yapmış olduğu gibi, önde gelen siyasi bireyler ve parti önderleri olarak davranılması gerekiyor. Burada, parti önderlerinin siyasi hesaplarından çok, fazlasıyla ileri düzeyde bir düşüncesizliğin söz konusu olduğunu düşünüyoruz. Lenin yoldaş, ulusal sorunla ilgili ve kimi nedenlerden dolayı partide şimdiye kadar bilinmeyen bir mektubunda, "Siyasette kin, genel olarak rollerin en alçak olanını oynar," demişti. [Preobrajenski burada, Lenin gibi, dolaylı olarak Stalin'e gönderme yapıyor.]

İşte burada da kendiliğinden bir dürtüyle ama bir başka açıdan bakıldığında, ilişkilere kişisel yaklaşmadan kaynaklanan bir dürtüyle karşı karşıyayız. Nihayet bu yazının/belgenin havasını baştan aşağı belirleyen bu dürtü, partinin sıradan üyeleri üzerinde yalnızca kabus etkisi yaratabilir.

Bu tartışma yoluyla ortaya atılan bir diğer sorun, örgütsel meselede Bolşevizm'e ve Menşevik sapmaya ilişkindir. Burada tam bir kesinliğe sahip olmamız gerekiyor. Bu konuda polemik amacıyla benimsenmiş olan şey, partimizin bütün tarihine bütünüyle karşıt biçimde ilerlemektedir. Bu tartışmada, şimdi partinin geçmişine başvurmamızın nedeni ne? Yoldaşlar 1923 yılında aygıtımızda var olan bürokratizmin, partimizin tarihiyle açıklanabileceğini kanıtlama çabasıyla bir polemiğe giriyorlar. Ama ben partimizin tarihinin bürokratizmin kategorik olarak inkârı olduğunu iddia ediyorum. Yeraltı örgütünde herhangi bir bürokratizme sahip miydik? Hayır. Bürokratizm ne zaman filizlenmeye başladı? İlk olarak İç Savaş döneminde, ikinci olarak da NEP döneminde. Partimizin tarihindeki bu dönem, tutucu düşünen ve davranan çok sayıda yoldaş tarafından parti içi işleyişte ve örgütsel anlamda bir ideal durumuna yükseltilmiş ve böylece tarihsel perspektif bütünüyle çarpıtılmıştır. Bu yaklaşımı, Bolşevik Parti'ye atılmış bir çamur, ona karşı mücadelenin ise yaşamsal olduğu aygıt tutuculuğunun bir ifadesi olarak reddetmek zorundayız. Gelin soruna daha derinlemesine yaklaşalım ve partinin tarihi sorununu doğru olarak koyalım. Zira 1923'te bürokratizmi savunmayan biz Yaşlı Bolşevikler, çelişkinin burada olduğunu kanıtlayacağız.

Bolşevizm doğası gereği bürokratizme ters düşer. O kitlelerle bağlantı içindedir. O aktif ve pratiktir; grevler patladığında sahip olduğumuz kemikleşmeyi hoş göremez. Bu yüzden, bürokratizm Bolşevizm'in karşıtıdır ve partimizin özüyle çelişir. Ama bu tür argümanlarla bize karşı bir mücadeleye girişildiğinde, bu, gerçekte, sizin aygıtımızdaki birkaç yüz bürokratı haklı çıkarmak için bütün bir Bolşevizm tarihini kanıt gösterdiğiniz anlamına gelir. Siz sorunu böyle koyuyorsunuz. Lenin yoldaş, partide, tek bir doğruyu diğerlerinden yalıtılmış biçimde ayrı olarak

almamamız gerektiğini öğretmişti. Bu doğrudur ama siz bunu bir yalanı savunmak için kullandığınız zaman utanç vericidir. Siz böyle davrandığınız için, biz partinin omurgasını tepeden tırnağa dik bir duruma getirdik ve bu tümüyle doğrudur. İkili bir süreç söz konusudur ama siz bir kaç yüz bürokratı haklı çıkarmak için bu yönteme başvurduğunuzda, işler kötü demektir ve biz böyle bir formüllendirmeye karşı çıkarız. Bu polemiksel bir çarpıtmadır ve partimize gerçek durumun aşırı yanlış bir kavranışını sunmaktadır. Ancak, sizin de bildiğiniz gibi bütün iller bu yanlış kavrayışla doldurulmuş durumda.

Bu yüzden, partinin birliği sorunu, sanki biz kovulması gereken bir tür bozguncularmışız gibi sunulmuştur. Siz, sorunu bu şekilde koymakla, açıkça söylersem, bütün il örgütlerimizi kandırdınız ve bütün partinin gözünü korkuttunuz. Buna kesinlikle izin verilemez.

Şimdi perspektifler sorununa geçiyorum. MK'nın yapmak istediği ama konferansın kabul etmemesi gereken yeni bir yanlışın burada ortaya çıktığı bizim için tümüyle açık. Bu yanlış şundan ibarettir: Çalışan kitlelerden neden uzaklaştık? Çünkü NEP'in gelişme sürecinde kendiliğinden gelişen bir ekonomimiz vardı ve bürokratizm parti örgütümüzün içinde büyüyordu. Stalin yoldaş bürokratizmden ve parti örgütümüzün Sovyet devlet aygıtına adım adım uyarlanmasından söz etti. Şimdi, eğer Stalin yoldaş burada söylediklerine sadık ise (ki onun raporunun ilk bölümüne hiçbir itirazım yok) eğer partimizin kendi demokratik merkeziyetçiliğinden hareketle bir devlet aygıtı merkeziyetçiliği yarattığı ve ardından o aygıtın basıncı altında bir yozlaşma yaşadığı şeklindeki, kesinlikle doğru olan gerçeğine sadık ise; eğer bu doğru ise, sizi uyarmam gerekiyor ki, şimdi Muhalefet denilen şeye ilişkin politikanız, bizi geriye, gelmiş olduğumuz yere götürecektir.

Bu, bütün büyük kitle hareketlerinin mantığından hareketle gerçekten kaçınılmaz olacaktır. Bu neden yaşanacak? Başka türlü olamayacağı için. Eğer konferans, kararda Stalin yoldaşın son olarak değindiği noktayı yayınlamayı kabul ederse, —eğer teoride Muhalefet'e pratikte ise 5 Aralık karar metnine karşı, yeni yola ve hiçbirimizin fetişleştirmediği parti içi demokrasiye

dönüşü gerçekleştirmeye çalışan bütün aktif çabalara karşı bu silahı piyasaya sürerse– Partiyi bir suskunluk ortamına sürükleyeceğiz. Çünkü konuşan herhangi bir üye, Muhalefet ile ideolojik bir ilişki içinde olmasa bile bir Muhalif olarak değerlendirilebilir. O, daha alt görevlere sürüldüğünde ve bu karar metninin şu ya da bu şekilde onu kapsayıp kapsamadığından hareketle kategorikleştirmeye gidildiğinde partiyi bir ölüm sessizliğine sürüklemiş olacağız. Bu arada, 5 Aralık günü partinin önüne konmuş olan görevler de belirsiz bir süre için geri çekilecek.

Şimdi aygıtımıza gelelim. Parti ile işçi sınıfı ve onun en alt kesimleri arasındaki uçurum daralmayacak ama derinleşecektir. Zinovyev yoldaş, bir dizi toplantıda, partimizin bileşimine değinmiş, anormal ölçüde uzmanlaşmaya ve onun farklı açılardan aşırı farklılaşmış bileşimine dikkat çekmişti. Yoldaşlar, önemli bir rol oynamayanlar dışında, aygıtı oluşturan 18 bin parti üyesinin bu uzmanlaşma sayesinde bir bütün olarak partiden ve onun bütün örgütlerinden sorumlu olmasıyla sonuçlanmış bir durumdan söz ediyorum. Sonuçta, onların, yalnızca var olan sıradan üye kitlesiyle değil, aynı zamanda diğer özel alanlarda çalışan önde gelen parti üyeleriyle de ilişki eksikliği söz konusu. Bu son derece zararlı süreç zayıflamayıp güçlenecek ve sizin Muhalefet'e karşı mücadelede belirlemiş olduğunuz çizgi kaçınılmaz biçimde buna yol açacaktır.

Parti'nin MK'si, Muhalefet'e karşı cepheden saldırıya geçmeden önce, bir kafa karıştırma siyaseti sürdürmektedir. Bu, sizin, aslında bizi Temmuz ve Ağustos aylarındaki grevlerle karşı karşıya getirmiş olan çözümle aynı anlama gelen bir bakış açısından hareket ediyor olduğunuzun işaretidir ve bu bizi yeni parti içi krizlerle karşı karşıya getirecektir. Biz son derece açık konuşuyoruz. 5 Aralık kararı böylesi bir rejim altında parti içinde yaşama geçirilemez. Önümüzde açık ve seçik bir perspektifimizin olması gerekiyor. Bu konuda, 5 Aralık kararının uygulanmasını öneriyoruz. Bunun yanı sıra, bu tartışma boyunca kullanılan ve aygıtımızın içindeki bürokratların partimizin büyüyüp gelişmesine karşı mücadelesine damgasını vuran bütün yöntemlerin mahkum edilmesini öneriyoruz.

10

Bolşevik Parti'de "Yeni Yol": Fransa'dan Görüldüğü Haliyle Tartışma[27]

Boris Souvarine

Bülten'de, Rus Komünist Partisi'ndeki duruma ilişkin 25 kadar makaleyi ve belgeyi daha önce yayımlamış bulunuyoruz. Şimdi, onların başlıca noktalarını ayırt etmenin zamanı ki bu, herhangi bir sonuca varmadan önce yapılması gereken bir iş. Eğer Lyons Konferansı[28] ve Lenin'in ölümü bizi bu işi arka plana atmak zorunda bırakmasaydı, onu şimdiye kadar yapmış olacaktık. Bunun yanında diğer belgeleri yayımlamayı, elbette, sürdüreceğiz.

Rusya hakkındaki tartışma Fransız partisinin aktif militanlarını fazlasıyla ilgilendiriyor. "Militanlar ne diyor?" başlığı altında, *Bülten*'in okuyucularının onu ne denli ciddi şekilde izlediğini gösteren çok sayıda mektup okuduk. Elimizde ayrıca aynı konu üzerine 20 tane daha kişisel mektup bulunuyor. Peki, bu mektupları yazanlar neler diyorlar?

[Bu mektuplarda] ifade edilen düşünceleri üç gruba ayırabiliriz. Büyük çoğunluğun şöyle düşündüğü görünüyor: Zamanında çoğunluğun düşüncesini onayladınız, ardından Muhalefet'in bazı düşüncelerini. İyi de, siz kiminle birliktesiniz? İkinci grubun yaklaşımını şöyle özetleyebiliriz: Bütün bunlar çok ilgi çekici ama son tahlilde, tartışmada yer alanlar özünde anlaşmış görünüyor; dolayısıyla, neden tartıştıklarını anlamıyoruz. Nihayet, üç yoldaş, üç aşağı beş yukarı şunları söylüyor: Bütün bunlar son derece ilgi çekici ama neden haklı olduğu açıkça görünen Muhalefet'i desteklemiyorsunuz?

---

27 *Bulletin Communiste*, Sixth Year, no 6, 8 February 1924. http://www.marxists.org/history/etol/writers/souvar/works/1924/02/new.htm#f19

28 Fransız Komünist Partisi'nin III. Kongresi 20-23 Ocak 1924 tarihleri arasında Lyons'da toplandı; Lenin ise 21 Ocak'ta öldü.

Dolayısıyla, söz konusu yazışmalarda iki karakteristik özellik bulunuyor: Tartışmanın önemini değerlendirme konusunda fikir birliği ve bizim labirent içinde kaybolmamızı önleyecek bir *Ariadne'nin ipliği*[29] arayışı...

Bu ipliği sağlamaya çalışacağız.

Hiç kimse, bu tür konularda bütünüyle kesin bir yargıya varmadan önce tereddüt etmekten utanmamalı. İnsanın bugünkü farklılıkların asıl önemini hemen kavraması için, Rusya'da yaşamış ve onların kökenini ve gelişmesini incelemiş olması gerekir. Bu avantajın yokluğunda, bizim, incelememize büyük bir tedbirlilikle başlamamız, hatta, bu asli özellikleri ortaya çıkarmak için, aykırı bir yoldan soruşturmamız gerekir.

Rus partisi içinde tartışılmakta olan sorunların derin bir araştırmasını yapmadan önce onları çözecek konumda olduğuna inanma cüretine sahip olan kişi, Goethe'nin *Faust*'unun ikinci bölümünü dipnotsuz okumaya kalkan okuyucu kadar komik olur.[30]

Rus yoldaşlarımızın herhangi bir konuda tartışmaya girdikleri, ama kendilerine rağmen, gerçekte başlattıkları tartışmada aniden ortaya çıkan bir başka şeyi tartıştıkları sıkça görülmektedir. Bu kolayca açıklanır. İster siyasi isterse örgütsel olsun, acil bir çözümü gerektiren sorunla uğraşılması gerekir. Ortada, ne siyasi temeli altüst etme ne de yapının temelini sorgulama niyeti var. Ancak her siyasi sorun örgütsel bir sonuca sahiptir; her örgütsel sorun da siyasi bir görünüm barındırır. İyi ya da kötü, biz, karşı konulamaz şekilde her şeyin temeline; başka sözcüklerle söylersek, bir bütün olarak devrimin ilerleme sürecine hatta onun temellerine, ekonomiye iniyoruz.

Üç yıl önce, sendikalar üzerine yaşanan tartışmalar sırasında olan buydu. O, aslında sendikalar üzerine bir tartışmaydı! Ama

29 *Ariadne'nin ipliği*: Bir labirent, mantık bilmecesi ya da etik ikilem gibi, görünürde birden çok çözümü olan bir sorunun, bütün yollara uygulanabilen kapsamlı bir mantık silsilesiyle çözümünü ifade eden kavram. Bütünüyle adım adım iz sürme ya da birbirine bağlı bir dizi doğruyu adım adım bulma yoluyla hedeflenen son noktaya ulaşmak için kullanılan özel bir yöntemdir.

30 Johann Wolfgang von Goethe (1749-1832) Ünlü Alman şairi, romancısı ve oyun yazarı. Başlıca eseri *Faust*'u 1832 yılında tamamladı.

gerçekte bütün bir ekonomi politikası ona dahil oldu; o zaman, sendikalarla ilgili olan da dahil, bütün yakıcı sorunları bir vuruşta çözen, "Yeni Ekonomi Politikası" [NEP] idi.[31]

Şimdi, böylesine coşkulu biçimde tartışılan işçi demokrasisi, parti içindeki hizipler, eski ve yeni üyelerin rolü gibi sorunlar, asıl sorun olan Sovyet üretiminin ikincil yönleridir.

Mantık, partinin Merkez Komitesi'nin, işe, biri ekonomi politikası diğeriyse partinin iç işleyişine ilişkin kararlar almasıyla başlamasını gerektirirdi. Ama gerçekleşen şey, bunun tam tersidir. Bu, söz konusu işin, bu devasa şantiye alanında, Rusya'da, bir bakanlar kurulunda izlenebilecek düzene uygun şekilde ilerlemediğini göstermektedir. Buna hayıflanarak zaman yitirmek anlamsız: Elinizden geleni yapıyorsunuz. Ama bununla birlikte, burada, Fransa'da, konuyu Rusya'da olabildiğinden daha yöntemli şekilde incelemeye kalkışmalıyız.

Bir başka şekilde söylersek, en baştan, ekonomiden başlamalı ve ardından politikayla ya da partinin "iç işleyişi"yle (burada, siyasi ve örgütsel olan birbirinden ayrılamaz) ilgilenmeliyiz.

* * *

NEP, özünde Sovyet [devletin elindeki] üretimi ve ticareti ile özel üretim ve ticareti arasındaki rekabetle damgalanan bir ekonomik sistemdir. Devletin ekonomi [alanındaki] örgütlenmesi, devrimin "kumanda merkezinin"nin siyasi iktidarın korunması, ağır sanayiye sahip olma, taşımacılıkta ve dış ticarette devlet tekeli gibi avantajına sahiptir. Özel, kapitalist ekonomi de esnekliğin, sahip olduğu deneyimin, bireysel inisiyatifin ve klasik spekülasyon yöntemlerinin avantajına sahip.

Sovyet ekonomisi, devleti denetim altında tutması sayesinde, ağır vergilendirme eliyle felç olmuş ve kısıtlayıcı yasaların insafına kalmış olan rakibini her zaman geçebilirdi. Ama tatminkâr bilançolardan memnun olmak yetmez; onlarla birlikte gelen bütün sorunları ve öncelikle de kitlelerin maddi [yaşam] koşulları-

31 RKP'nin Mart 1921'deki X. Kongresinde kabul edilen NEP, ağır sanayiyi, taşımacılığı ve dış ticareti devletin elinde tutarken tarım ürünlerinin alım-satımında serbest ticarete ve hafif sanayide özel girişime izin verdi. Sendikalar konuşundaki anlaşmazlıklar, bir önceki yılın sonunda başlamış, Tomski ile Riazanov'u partinin geri kalanına karşı muhalefete sürüklemişti.

nı göz önünde bulundurmamız gerekir. Sınai ve ticari üstünlüğü işçilerin yoklulaşması pahasına sürdürmek, "yaşayın; yaşamak için bütün nedenlerinizi yitirmek zorunda kalacaksınız" anlamına gelirdi. Hiç kimse, devletin elindeki üretimin ve ticaretin üstünlüğünü garantiye almak için süresiz bir yapay baskıya başvuramaz. Ulaşılması gereken amaç, özel sermayenin birikimini yakalayıp geçecek bir Sovyet sermayesi birikimini sağlamaktır. Buna ulaşmak için, verimli bir üretime ulaşmak gerekiyor.

Ağır sanayinin inkâr edilemez ilerlemesine ve Sovyet ekonomisinin genel olarak gelişmesine rağmen, üretimin tamamı, hâlâ açık vermektedir. Bu, öncelikle, genel olarak (örgütsel hatalardan, yetersiz muhasebeden, harekete geçmede kaçınılmaz olarak ortaya çıkan tereddütlerden ve anlaşmazlıklardan, yetersiz emek üretkenliğinden vb. kaynaklanan) yüksek maliyetlerden ve hammadde fıyatlarını etkileyen çok yüksek ulaşım maliyetlerinden dolayıdır. İkinci olarak, devlet tekellerine tanınan aşırı özgürlük, onların, faaliyeti sürdürmek için fon oluşturacak kârlar elde etmek amacıyla satış fıyatlarını fazlasıyla yükseltmelerine izin vermiş bu da imâlat mallarının satış fıyatlarını sınırı zorlayacak şekilde yükseltmiştir. Nihayet, işçi sınıfının ve köylülüğün alım gücü son derece düşüktür ve kendilerine verilen kredinin azlığından dolayı malların sürümünü güvence altına alamamaktadır.

Bu durum, şematik olarak, devletin, sanayisi tarafından mali olarak desteklenmesi gerekirken onu ağır bir maliyetle desteklemek zorunda kalması ve özel sermaye daha hızlı gelişirken devletin elindeki sermaye birikimin çok yavaş gelişmesi sonucunu doğurmaktadır. Böylesi bir durumda, geçici olması ve hızla açık bir ekonomik ilerleme aşamasına geçilmesi durumunda, korkutucu bir şey yok. Ama o, kesinlikle fazla gecikmeksizin bu yeni aşamaya geçmelidir; belirtmek gerekir ki, bizim oraya ulaşmamızı sağlayacak şey de budur.

Üretimi arttırmak; maliyetleri azaltmak; emeğin verimliliğini arttırmak; imâlat ve satış fıyatlarını, üç aşağı beş yukarı Avrupa piyasası düzeyinde sabitlemek için azaltmak; köylülere ve işçilere kredi açmak... Bunlar, Sovyet ekonomisini devrimin gereksinimlerini karşılayacak düzeye çıkarmak ve onunla birlikte işçi

sınıfının ve Komünist Parti'nin büyümesini sağlamak için yerine getirilmesi gereken zor görevlerdir.

Ama hepsi bununla sınırlı değil. Sovyet sermayesinin birikimi, yalnızca, dış ticaret dengesinin Sovyet dışsatımından yana olması durumunda mümkündür. Dışalım sermaye üzerinde bir yük anlamına gelirken, dışsatım Sovyet sermayesini arttırır. Dışsatım ne denli artarsa devlet kaynaklarının kullanımı o denli büyük olur; böylece, yoğun üretimden, hammadde ve mal stoklarından, serbest bırakılan kredilerden, işçilerin yaşam koşullarının iyileştirilmesinden vb. kaynaklanan avantajlar sağlar. Bu yüzden, şu soru sürekli akılda tutulmalı: Dünya piyasasında giderek büyüyen bir pay elde etmek için neyi, nasıl üretmek gerekir?

Rusya'nın başlıca ekonomik sorunları hakkındaki, nesnel olarak ama bir kalıp içine sıkıştırılmaktan fazlasıyla uzak bilgiler böyle. (Her konuyu nasıl geliştirebilirim ki? Bunun için bir cilt yazı yazmak gerek).

* * *

Geçen yıl, yukarıda ortaya konulan durum, en ciddi düzeyine sonbaharda ulaşan bir krize yol açtı.[32] Bu kriz, imâlat malları ile tarımsal malların fiyatları arasındaki bir orantısızlık eliyle damgalandı. Bu durum, köylülerin kendi üretimlerini gereksinim duydukları imâlat mallarına eş değerde tutmasını zorlaştırdı; imâlat mallarını almayı işçiler için de zor hale getirdi. Öte yandan, bu durum, firmaların ürettikleri malları elden çıkarmalarını; dolayısıyla üretimlerini düzenli olarak sürdürmelerini ve ücretlerini düzenli olarak ödemelerini zorlaştırdı. Bunu izleyen hoşnutsuzluk, ifadesini başlıca merkezlerdeki grevlerde buldu.

Parti hızla ve enerjik biçimde tepki verdi. Devletin elindeki tekeller fiyatlarını gözden geçirmeye, yüzde 25 ile yüzde 40 arasında indirim yapmaya zorlandı. Devletin müdahalesi, ücretlerin düzenli ödenmesini garantiledi. Ama bunlar yalnızca geçici önlemlerdi. Uzun süreli ve normal bir iyileştirmeye yol açacak etkili önlemlerin bulunması gerekiyordu. Parti içinde, işte bunun ardından tartışma başladı.

32 Yazarın notu: Bunu, Moskova'dan dönüşümüz üzerine, *L' Humanite*'de belirtmiştik. İngilizce'ye çevirenin notu: Burada, "Makas krizi"ne gönderme yapılıyor.

Tartışmalar, Zinovyev'in 7 Kasım'da *Pravda*'da yayımlanan ve bizim de ele almış olduğumuz makalesiyle başladı.[33] İnsanlar parti içinde işçi demokrasisi, ardından parti aygıtı içindeki "kusurlar," bunun ardından hizipler tehlikesi, "eski tüfeklerin" erdemleri ve genç Komünistlerin görevleri, devrim öncesindeki farklılıklar vb. hakkında tartışmaya başladı. Ama son tahlilde, başa, tartışılan asıl konuya, yani ekonomi politikasına döndük.

Bu, tartışmanın temelinin burada neden açık seçik görünmediğini açıklar. Sözkonusu tartışmanın özünü açığa çıkarmak için, onun üstünü örten bütün ikincil sorunları bir yana bırakmanız gerekiyor. Bizim az önce yapmış olduğumuz şey tam da budur. Şimdi, önümüzde, sorunun özünü üzerine yığılmış olan şeylerden temizleme işi duruyor. Gelin, önerilen çözümleri inceleyelim.

Çözümler oldukça az sayıda. Eski Rusya, ekonomisini yalnızca yabancı sermayenin girmesi sayesinde geliştirmişti; yeni Rusya bu yardıma bel bağlayamaz. NEP tarafından öngörülmüş imtiyazlar ve birleşik şirketler hâlâ önemsiz bir düzeyde; onlar uzunca bir süre daha ciddi bir öneme sahip olmayacaklar. Bu yüzden, gelişme için gerekli kaynakların bizzat Rusya'nın içinde bulunması gerekiyor.

Mevcut durumun eleştirisi, asıl olarak, XII. Kongre'de Troçki tarafından yapıldı ve o, konuşmasında, aynı zamanda çözümlere de değindi.[34] Önceki makalelerde belirtilmiş olan ayrıntıları bir yana bıraktığımızda, Troçki'nin tezlerinde başlıca iki nokta olduğunu görüyoruz: Sanayinin –elbette siyasi gereklilikleri göz önünde bulundurularak gerçekleştirilecek olan– yoğunlaşması ve –yokluğunda dünya kadar iş üzerinde düşünüp onları denetlemenin mümkün olmadığı– genel bir "plan"ın hâkim rolü. Bu düşünceler üzerine daha önce yapmış olduğumuz yorumları yinelemeyeceğiz.

Troçki'nin düşünceleri doğru mu, yanlış mı? Gerçek şu ki, hiç kimse ona karşı çıkmadı ve XII. Kongre bu düşünceleri onayladı. XII. Kongre'nin son iki kararı bu fikir birliğini doğruluyor.

---

33 Yazarın notu: *Bulletin Communiste*, No 40. İngilizce'ye çevirenin notu: Zinovyev'in Muhalefet'e karşı açık saldırısı, *Pravda*'da 21 Aralık 1923'te yayımlandı.

34 Bkz.: L Troçki, *Sanayi Üzerine Tezler.*

Bunlardan biri, "satış [fiyatları] krizinin başlıca nedenleriyle başarıyla mücadele etmek için, parti, çerçevesi XII. Kongre tarafından çizilmiş sanayinin yoğunlaştırılmasını öngören vb. önlemlerin düzenli biçimde uygulanmasını sağlamalıdır," derken, diğeri şunları belirtiyordu:

> Yoğunlaşmış sanayi, sanayimizin gelişmesinin gerekli bir bileşenidir. Eski düzenden, akıldışı biçimde kurulmuş, şimdiki sisteme uymayan ve bütçemiz üzerinde ağır bir yük oluşturan çok sayıda firma devraldık. Bunlar, genelde tam kapasitede çalışmamaktadır ve onları yaşatmanın bedeli, üretim maliyetlerini arttırmaktadır. Ancak parti, diğer dallarda olduğu gibi, burada da, ticari ve bütçeyle ilgili konuların siyasi gerekliliklere; yani şimdiki durumda, işçi sınıfının siyasi iktidarını koruma düşüncesine tabi kılınması gerektiğini unutmamalıdır. Yoğunlaştırmanın, fabrika kapatmalarının proletaryanın siyasi gücüne darbe indirdiği ve onun temel kadrolarını dağıttığı yerlerde sıkı sıkıya uygulanması, kabul edilemez bir siyasi yanlış olacaktır.

Açıkça ortada ki, proletarya diktatörlüğünün başlıca iki ayağı olan Petrograd ile Moskova'nın yıkımının söz konusu olamaz. Bu konuda herkes hemfikir. Almanların söylediği gibi, üzerinde oturduğun dalı kesmemelisin... Bütün mesele, uygulamada, akılcı yoğunlaştırma ile düzensiz yoğunlaştırma arasındaki ince çizgiyi bulmaktır.

Troçki'nin "plan" konusundaki yaklaşımı bile onaylanmıştı. Birinci karar şöyle diyor:

> Yerel şubeleriyle birlikte sosyalist devletin genelkurmayı olan Ulusal Planlama Yüksek Konseyi'nin olağanüstü öneminden dolayı, XII. Kongre'nin ona atfettiği rolün onaylanması gerekiyor.

İkinci karar:

> Bu şimdi, Devlet Planlama Komitesi'nin gücünü, maliye ve kredi politikasındaki rolünü arttırarak, çalışmasını Maliye Komiserliği'nin, Ulusal Ekonomi Yüksek Konseyi'nin, Tarım, İç Ticaret vb. komiserliklerin faaliyetleriyle daha yakından bağlantılandırarak ve onun yerel organlarını güçlendirerek arttırma meselesidir. Planlama Komisyonu, piyasa koşulları üzerine çalışmalı ve Devlet Planlama Komitesi'nin onun üzerinde etkili olması sağlayacak önlemleri geliştirmelidir. XII. Kongre tarafından ona atfedilen rolün güvence altına alınması gerekir. Halk Komiserleri Konseyi'nin başkan yardımcılarından birinin Planlama Komisyonu'nun başkanlığına atanması, onun, ekonomik yaşamın bütün güncel sorunlarının çözülmesinde aktif bir rol almasını sağlar.

Bu yüzden, söz konusu olan, bu kararların uygulanmasını sağlama, böylece onları etkili hale getirme sorunudur. Oysa, yalnızca teoride şu ya da bu yaklaşımın doğruluğunu kabul etmek, bizi ileri götürmeyecektir.

Bu kararlarda, ekonominin yönetimini birleştirmeyi amaçlayan somut önlemlerin yokluğu gibi bir eksikliğin olduğunu görüyoruz (bu, benim kişisel düşüncemdir). Düşüncemizi, kısa süre önce şöyle açıklamıştık:

> Şimdi, ikincil organları bir yana bırakırsak, işi, Halk Komiserleri Konseyi, Ulusal Ekonomi Yüksek Konseyi, Devlet Planı, Çalışma ve Savunma Komiserliği, İşçi Köylü Denetimi ve Dış Ticaret Komiserliği paylaşıyor. İç Savaş sırasında acil gereksinimlerle ilgilenmek üzere eğreti olarak kurulmuş bu organların hiçbirinin sonsuza değin birlikte varolmayacağı ve akılcı biçimde yeniden oluşturulmaları gerektiği şimdiden görülüyor.

Dahası, yaptığımız sıralamada, İmtiyazlar Başkanları Komitesi'nden, partinin merkez komitesinden ve siyasi bürosundan ya da ekonomi ile ilgili önemli sorunlara doğrudan dahil olan komiserlikleri vb. söz etmedik. Troçki'ye göre, Gosplan[35] ekonomi alanındaki önderlik, Çalışma ve Savunma Konseyi de uygulayıcı bir organ haline gelmeliydi. Önder organ olarak hangisi kurulursa kurulsun, asıl konu, bir önderliğin olması gereğiydi. Çok sayıda önderlik, genel olarak herhangi bir önderliğin olmaması demektir.

Belki de, ekonomiyle ilgili organları yeniden tanımlamaya kalkışmanın zamanı değil. Yoldaşlarımızın, bunu hâlâ göz önünde bulundurmamasının, kuşkusuz nedenleri vardır. Ama bu olasılığa giden yolu göstermek bize ilginç geliyor.

Ekonomi politikasına ilişkin kararın diğer maddeleri, bize, köklü farklılıklara ilişkin malzeme sunmamaktadır. Parti, Troçki'nin, proletarya ile köylülük arasındaki ittifakı sağlam bir ekonomik temel üzerinde; yani, devletin elindeki sanayi ürünlerinin fiyatlarını köylü piyasasınınkilerle uyumlu kılarak sağlamlaştırmak gerektiğine ilişkin tezlerini oybirliğiyle destekliyor. Troçki'nin "makas" simgesini açıklamıştık. Makasın ağızlarından biri artan

35 İngilizce'ye çevirenin notu: Gosplan, 1921 yılında Gleb Kırzizhanovski'nin başkanlığında oluşturulan Devlet Planlama Komisyonu'ydu.

sanayi maliyetlerini, diğeri ise tarım ürünlerin azalan fiyatlarını temsil etmektedir. Bu iki sembolik ağız arasındaki açıklığı kapatmaya çalışmalıyız. Fransız okur, para üzerine tartışmaları özümsemek için yeterli donanıma sahip durumda değil. Önceki Maliye Komiseri Preobrajenski, bu konuda, "Muhalefet" adı verilen çevre tarafından bütünüyle paylaşılmayan kişisel görüşlere sahip.[36] Aralarındaki farklılıklar, burada çözümlemeyi gerektirecek kadar önemli değil.

Dışalıma gelince, Muhalefet'in bazı üyeleri, Rus üretiminin onunla rekabet etmesini sağlamak için, Rusya piyasasının bazı yabancı ürünlere açılması biçiminde bir taktik öngörmektedir. Muhalefetin Şilyapnikov[37] gibi diğer sözcüleri ve elbette bütün parti bu tehlikeli düşünceye karşı çıktı. Bu önerinin kabul edilmesi mümkün değil. Sovyet ekonomisinin bütün araçlarla savunulması ve Rus sermayesinin Rusya sanayisinin, dolayısıyla da işçi sınıfının genişlemesine ayrılması gerektiği ortada. Partinin kendisine mal ettiği bu düşünce, önceki İşçi Muhalefeti'nin düşüncelerinden biriydi. Sovyet devleti, acil bir gereklilik durumunda, bu tür bir dış ticaretin gerçekleşmesine izin verebilir.

Kararda, onu anlayabileceğimiz, özünde yeni hiçbir değerlendirme ölçütü bulunmuyor. O, şimdi izlenmekte olan politikayı az sayıda düzeltme, vurgu ve ifade farklılığıyla, genel olarak doğrulamaktadır. Yeni önem kazanmış ve daha derin inceleme gerektiren kimi noktaları anlamak için biraz durup düşünmemiz gerekiyor.

Şimdi, parti içi işleyişi böylesine yakıcı hale getiren şeyin ne olduğuna bakalım. Düşüncemizi yukarıda açıklamış, gerçekte, farklı yaklaşımları eş zamanlı olarak ortaya koymuştuk; görül-

---

36 Preobrajenski'nin düşünceleri, ***Bir Köylü Ülkesinde Proletaryanın Ekonomi Politikası*** (1922) başlıklı yazısında bulunabilir. E. A. Preobrajenski, The Crisis of Soviet Industrialisation [Sovyet Sanayileşmesinin Krizi], London, 1980, sf. 20-30

37 İngilizce'ye çevirenin notu: Stalin ve Buharin tarafından desteklenen Sokolnikov, Ekim 1922'de, Merkez Komite'de, dış ticaret üzerindeki devlet tekeline karşı bir karar geçirdi. Bu karar, Lenin, Troçki ve Krasin ittifakı tarafından iptal edildi. Alexander Gavrilovich Şilyapnikov (1883-1937), Sovyet hükümetinin ilk Çalışma Komiseri idi. 1921'deki İşçi Muhalefeti'nde ve 1923 Muhalefeti'nde önemli bir rol oynadı.

düğü kadarıyla, bu, çeşitli düşünceler arasında örtülü kalmış durumda. Buradan hareketle, yalnızca aktarıcısı olduğumuz düşüncelerden birine yanaşmamız, yalnızca küçük bir adım olur... Bu yüzden, herhangi bir yanlış anlamaya yol açmamak için kendi metinlerimizden alıntı yapacağız.

Rus partisi içinde *yalnızca bir tane muhalefet* bulunmuyor. Orada çok sayıda muhalefet var ve bu yeni bir olgu değil. Mevcut durumu anlamak istiyorsak, bunu gözden kaçırmamamız gerekir. Önceden tanıdıklarımızla; bütün diğerlerinin yanlış olduğunu düşünen İşçi Muhalefeti (Şilyapnikov vb.), bir konuda birisiyle, bir başka konuda başkasıyla anlaşan "Demokratik Merkeziyetçiler" (Ossinski, Sapronov vb.)[38], bazan İşçi Muhalefeti ile bazan da Demokratik Merkeziyetçiler ile karıştırılan "Sol Komünistler" (Stukov[39], Preobrajenski, Piyatakov vb.), herhangi bir sınıfa sokulamayan Radek ve her zaman kendi başına yürüyen Troçki.[40] Bütün bunlar, "Muhalefet"in bir hizip oluşturduğunu ve çoğunluğun yerine geçmeye çalıştığını düşünen burjuva basının budalalığını göstermektedir. Gerçek şu ki bir düşünceye sahip olanlar, onları tektipleştirme kaygısı taşımadan ifade etmektedir ki bu, iktidar mücadelesi veren bir hizipler sorununun söz konusu olamayacağını göstermektedir. Onlar, parti için en iyi çizgiyi bulmak için rekabet etmektedirler. Hepsi bu.

Bazı "muhalifler" X. Kongre'nin işçi demokrasisi üzerine kararının[41] uygulanmamasının Merkez Komite'nin bu yöndeki ira-

---

38 İngilizce'ye çevirenin notu: Demokratik Merkeziyetçiler, parti içinde demokrasiye geri dönülmesini talep ediyorlar. Valerian Valerianoviç Ossinski (1887-1938) Bolşevik Parti'ye 1907 yılında katılmıştı. Timofey V. Sapronov (1887-1939) daha sonra Birleşik Muhalefet'e katıldı ve Rusya'nın devlet kapitalisti olduğu teorisini geliştirdi. Cezaevinde öldürüldü.

39 İngilizce'ye çevirenin notu: I. N. Stukov (1887-1937) Bolşeviklere 1905'te katıldı ve devrim sırasında Moskova'daki ayaklanmada önemli bir rol oynadı. Daha sonra Demokratik Merkeziyetçiler'i ve Sol Muhalefet'i destekledi. Cezaevinde ölene değin kahramanca bir rol oynadı.

40 Radek, 15 Ekim 1923'teki 46'lar ile dayanışma içinde olduğunu ifade etti ama bunu ayrı bir açıklama yoluyla yaptı. Troçki ise 46'ları desteklemedi ve farklı bir konumda olduğu izlenimini verecek şekilde, bağımsız olarak "Yeni Yol"u yayımladı.

41 İngilizce'ye çevirenin notu: "Parti'nin Birliği Üzerine Karar," RKP(B)'nin X. Kongresi, 8-16 Mart 1921. Bu kongre parti içindeki hizipleri ortadan kaldırdı. Bununla birlikte, Lenin, bunun siyasi tartışmaların sınırlandırılmasını amaçlamadığını belirtmek için çok çaba harcadı.

desine atfedilebileceğini iddia etmişlerdi. Biz bu yaklaşımı şu sözcüklerle, bütünüyle reddetmiştik:

> Unutmamamız gerekiyor ki eğer X. Kongre'nin kararları gereğince uygulanmamışsa, bu, basit bir nedenden dolayıdır: Partinin çoğunluğu "savaş komünizmi" altında ortaya çıkan rejimle gönüllü olarak uzlaşmıştır. Bu rejimin sürmesini bazılarının diktatörlük özlemine bağlamak, acınası bir siyasi psikoloji olur. "İşçi Demokrasisi" bir kongrenin kararıyla değil ama mümkün olan herkesin partinin iç yaşamına ve dışarıya yönelik faaliyetine samimi katılımıyla gerçekleşecektir.

Zinovyev ile tam bir anlaşma içinde, partinin durgunluğunun nesnel nedenlerini şöyle açıklamıştık:

> Parti, 1918'den 1921'e kadar, gerçekte bir savaş durumundaydı. Her üye, askeri hiyerarşide bir düzeye yerleştirilmiş bir askerdi. O zaman herşeyden önemli olan şey, bir cepheden diğerine koşarak ve aralıksız savaşarak, dört bir yanda askeri saldırıya uğrayan devrimi kurtarmaktı. Bu coşkun etkinlik ve askeri disiplini, kaçınılmaz biçimde, son derece dikkat çekici bir çözülme, derin bir dinlenme arzusu, fiziksel ve moral olarak yenilenme ihtiyacı izledi. Şimdi bu gevşeme, NEP'e; beklenmedik olgularla, karşıtlıklarla, çelişkilerle ve Lenin'in esnek ve derin kavramlarını henüz özümsememiş olan işçileri derinden rahatsız eden gelişmelerle dolu bir geçiş aşamasına geçişe uygun düşmektedir. Dahası, açtık, kafamız bir parça ekmek aramakla meşguldü; büyük entelektüel çabaya kesinlikle imkân sağlamayan bir haleti ruhiye içindeydik. Öte yandan, proletarya atomize olmuş ve İç Savaş eliyle devasa ülkenin dört bir yanına dağıtılmıştı. Nesnel nedenler bunlardı. Ama sabit alışkanlıklar, kadroların uzmanlaşması ve biçimlenmesi gibi öznel etmenler de vardı.

Merkez Komite'nin siyasi sezgisine ve önsezisine methiyeler düzmüştük ve onun harika kararına katılmıştık:

> Açıkça görülüyor ki, parti, bölünmeleri siyasi sezgisi, önsezisi ve berrak düşüncesi aracılığıyla önlemelidir. O, kararsızları ikna etmek için elinden geleni yapar. Direnenleri ihraç etmekte tereddüt etmez. Bu, önderliğin her duyarlı eleştiriyi ve iyi öneriyi şimdi olduğu gibi dikkate almayı sürdürmesi kaydıyla iyi bir çalışma tarzıdır.

Bir başka yerde şunları yazmıştık: "Partinin merkez organlarının aldığı kararın, herhangi bir 'eğilim'in ya da 'akım'ın tekelinde olmayan ileri görüşlü yoldaşlar tarafından farmüle edilmiş doğru eleştirileri karşıladığını görüyoruz." Bir başka yerde de şunları söyledik:

> Bolşeviklerin büyük gücü, her zaman, olayların beklenmedik yönde gelişmesini ve ekonomik ihtiyaçların ve toplumsal güçlerin gelişmesini –insanın kavrama gücü ve Marksist çözümleme izin verdiği ölçüde– önceden görmesi olmuştur. Onlar, kitlelerin ihtiyaçlarının nasıl önceden görüleceğini ve onların çıkarlarına hizmet ederek desteklerinin nasıl güvence altına alınacağını biliyorlardı. Onlar, nasıl zaman kazanılacağını ve mümkün olduğunda nasıl acele edileceğini biliyorlardı. Onlar, diğerleri yapmadan önce (burada cahil küfürlerden ya da Menşevik sertlikten değil gerçek eleştiriden söz ediyoruz) kendilerini nasıl eleştireceklerini ve çizgilerini dışarıdan gelecek bir baskı onları zorlamadan önce nasıl düzelteceklerini biliyorlardı. Onlar şimdi, bu olayda, devrimin çıkarlarının ve partinin görevlerinin tam bilinciyle, tam zamanında bir değişim gerçekleştiriyorlar.

Parti agıtını bir bütün olarak aynı anda yeniden seçmek isteyenlerin düşüncesine karşı çıkmıştık: "Muhalefet,[42] oluştuğu günden beri bütün düzeydeki parti kadrolarının derhal yeniden seçimini talep ediyor. Bu kez, önderlik bu aşırılığa direnmekte ve her şeyi imha etmememiz gerektiğine dikkat çekmektedir." Ardından şunları yazdık: "Bir Rus atasözünün belirttiği gibi, banyo suyu ile birlikte bebeği de atmamalıyız." Biz, ilk muhalif üçlünün bu tutumunu siyasi bir yanlış olarak değerlendirdik:

Muhalefet ile ilgili olarak "sakar" sözcüğünü kullandık ve bunu, kimi eleştirileri sağlam temellere dayanan ama olayın bütünüyle ilgili olarak açık bir siyasi sezgi eksikliği göstermiş olan Preobrajenski, Sapronov ve Rafail[43] yoldaşlar için geçerli görüyoruz. 7 Aralık tarihli karar, parti önderliği adına, ileriye doğru atılmış, bir anlamda uzun süredir Muhalefet tarafından savunulan devasa bir adımı ifade etmektedir. Muhalefet'in, X. Kongre'nin tezlerinin ölmesini önlemek için, onu sevinçle kutlaması ve onu uygulamak için çalışması gerekirdi. Bunun yerine, onun, kendi yaklaşımının Merkez Komite'de üstün gelmesini görmekten sinirlenmiş ve benimsenen karardan daha ileriye gitmek için bahane bulmakta kaygılı olduğu görüldü. Nasıl bir siyasi hata!

---

42 Souvarine'in notu: Burada "muhalefet" darken, o zaman açıkça ortaya çıkmış olan ve Preobrajenski, Sapronov ve Rafail üçlüsünü kastediyoruz. Bu üçlü, Merkez Komite'nin kararında bir değişiklik öneriyordu.

43 İngilizce'ye çevirenin notu: Rafail Borisovich Farbman (-1934). Ukrayna KP'nin Merkez Komitesi üyesi. Demokratik Merkeziyetçiler'i ve Sol Muhalefet'i destekledi.

Daha fazla alıntı yapabilirdik ama bu kadarı yeter. Çoğunluğa verdiğimiz desteğin ve azınlığa yönelik eleştirmizin yanı sıra, azınlığı hizipler oluşturma suçlamasına karşı savunduk: "Sözünü ettiğimiz iki küçük grubun tasfiye edilmesinden bu yana, parti içinde oluşmuş herhangi bir hizip yoktur, olamaz da." Yine:

> Eğer bir hizip olsaydı, muhalefet, yalnızca kendiliğindenlikle ve şu ya da bu kişinin inisiyatifi arasında dağılmayla açıklanabilen böylesi beceriksizlikle sürdürülmezdi. Bunu son derece rahat bir şekilde söylüyoruz; çünkü farklı "eğilimler" içindeki yoldaşları tanıyor, seviyor ve onları çok takdir ediyoruz.

Nihayet: Rus partisi içinde herhangi bir hizip bulunmamaktadır; bu, 3.000 km. uzakta, Paris'te olan (ve Moskova'da olup bitenler hakkında bir şeyler bilen) bizler için ortada. Onlar, Stalin'in aynı valize koyduğu Troçki'nin, Radek'in, Piyatakov'un, Beloborodov'un[44], Preorajinski'nin, Sapronov'un, Şilyapnikov'un, Rosengoltz'un[45] ve Rafail'in isimlerini, düşünceleri az çok keyfi olarak "Muhalefet" içinde sınıflandırılanlar arasında sıralarken, bir hizipten nasıl söz edebiliriz?

Merkez Komite'de yer alan Troçki, Radek ve Piyatakov gibi en sorumlu eleştirmenler, ayrıca, hizipleri mahkum eden karardan yana oy kullanmışlardı:

> İşçi demokrasisi partinin bütün üyelerinin parti yaşamına ilişkin en önemli sorunlar üzerinde açık tartışmasını, onlar hakkında tartışma özgürlüğünü ve önde gelen resmi görevlilerle yetki sahibi olanları aşağıdan yukarıya seçilebilirliğini ifade etmektedir. Bununla birlikte, o, hiçbir şekilde, iktidardaki parti için son derece tehlikeli olan hizipsel gruplaşmaların özgürlüğü telkin etmez. Çünkü bu hizipsel gruplaşmalar, her zaman, hükümeti ve bir bütün olarak devlet aygıtını bölünme ya da parçalanma ile tehdit eder.[46]

---

44 İngilizce'ye çevirenin notu: Alexander Beloborodov (1891-1938) Merkez Komite üyesiydi ve Sol Muhalefet'in destekleyicisiydi.

45 İngilizce'ye çevirenin notu: Arkadi Pavlovich Rosengoltz (1889-1938) İç Savaş sırasında Troçki'nin yakın çalışma arkadaşıydı. Üçüncü Moskova Duruşmaları'nda yargılananlar arasındaydı.

46 İngilizce'ye çevirenin notu: "Merkez Komite ile Merkezi Denetim Komisyonu'nun Parti İnşası Üzerine Kararı", *Pravda*, 7 Aralık 1923. R. V. Daniels, The Conscience of the Revolution: Communist Opposition in Soviet Russia [Devrimin Bilinci: Sovyet Rusya'da Komünist Muhalefet], Cambridge, 1960, sf. 222.

Troçki, burada yayımlanmış olan makalelerinde, en az bu kadar açıktır:

> Parti hizipler istemiyor ve onları hoş karşılamayacaktır. Onun kendi aygıtını parçalayacağına ya da bunu yapmak isteyenlere izin vereceğine inanmak normal değildir. O, bu aygıtın, geçmişin deneyiminin büyük bölümünü kendisinde cisimleştiren en değerli unsurlardan oluştuğunu bilmektedir. Ama o, bu aygıtı yenilemek ve onun kendi aygıtı olduğunu, onun tarafından seçildiğini ve ondan kopmaması gerektiğini hatırlatmak istiyor.

O, bir başka bölümde şunları yazıyor:

> 'Sakin' bir rejimle hiziplere parçalanmış bir rejim arasında herhangi bir ara çizgi olmaması mümkün mü? Hayır, böyle bir rejim vardır ve önderliğin bütün görevi, gerektiğinde, özellikle de dönüm noktalarında, o andaki gerçek duruma uygun bir şekilde bu çizgiyi bulmasından oluşmaktadır.[47]

Bir Komünist Parti'de fraksiyonlar olmaz ve Rus partisi fazlasıyla mükemmel Komünist bir partidir. Hiziplerin yokluğu, hiziplerin olmaması gerektiği anlamına gelir; hizipler yoksa, bir parçalanma tehlikesi ve iktidar mücadelesi de yoktur.

Bu yüzden, bizim tutumumuz son derece yalındır: Eğer azınlık hatalı ve anlamsız ise ona karşı çoğunluğu destekleriz; haksız olduğu durumda ise çoğunluğa karşı azınlığı savunuruz. Biz, bir eğilime karşı diğerinden yana değil; olduğu gibi bütün partiden yanayız. Biz, tartışmanın heyecanına kapılarak birbirlerine karşı fazlasıyla körce saldırmasaydılar, eğilimlerden birini daha iyi değerlendirecektik.

Bütün bunlar son derece normal. Bolşevikler tanrı değil ve diğer ölümlüler gibi aynı fikirde olmama hakkına sahipler. Onlar anlaşmazlık içinde olduklarında, birbirlerine haksızlık yapmaları; önceki muhalefetlerin eski anılarının canlanması kaçınılmazdır. Abartıların olması doğaldır. Ama bütün bunlara rağmen, biz Fransız Komünistleri, şimdi anlaşmazlık içinde olan (ki bu

47 İngilizce'ye çevirenin notu: L. D. Troçki, "Gruplar ve Hizipsel Oluşumlar", 22 Aralık 1923 (Yeni Yol'un bir bölümü), The Challenge of the Left Opposition, 1923-1925, New York, 1975, sf. 80, 86.

ilk kez olmuyor) bütün bu insanların devrimin yaratıcıları olduğunu unutmalı mıyız? Şu ya da bu tarafın şikayetlerini desteklememiz mi gerekiyor yoksa onları aydınlığa kavuşturmaya mı çalışmalıyız? Bu soruyu sormak, yanıtını da vermektir.

Eğer bu, Komünizm karşıtı bir eğilimin ortaya çıkabileceği bir partideki durumu anlama meselesi olsaydı, görevimiz açık olurdu: Her zaman yapmış olduğumuz gibi, bütün Enternasyonalle birlikte o eğilime karşı tavır alırdık. Ama hiç kimse, kendisini asimile edilmemiş unsurlardan nasıl kurtaracağını herkesten iyi bilen Rus partisi içindeki durumun böyle olduğunu iddia etmeyecek. Hem, bütün eğilimleri bir araya getiren partinin tamamına ait olan bütün eğilimleri değerlendirmekten daha iyisini yapabilir miyiz?

Yapmış olduğumuz şey budur. Rappoport yoldaş bizi Stalin'in yazmış olduğu bir makaleyi yayımlamamakla suçluyor. Şu tür şeyleri okumak Fransız işçisine ne kazandıracaktı (o makalenin düşman basının ilgisini en fazla çeken bölümünden aktarıyoruz):

> Muhalefet'in saflarında, "demokrasi"si Rostov'daki işçiler tarafından hâlâ hatırlanan Beloborodov, "demokrasi"si su taşımacılığı ve demiryolu işçileri için sefalet olan Rosengoltz, "demokrasi"si bütün Donetz havzasını feryat ettirmekle kalmayıp olumlu anlamda haykırtan Piyatakov, "demokrasi"sinin ne olduğu herkes tarafından bilinen Alski[48], "demokrasi"sinden Horezm'in hâlâ inlediği Bayk[49] gibi adamlar var. Sapronov, "parti ayrıntıcıları"nın yerlerinin yukarıda sıralanan "saygıdeğer yoldaşlar" tarafından alınması durumunda partide demokrasini zafer kazanacağını mı düşünüyor? İzninizle, bundan kuşkuluyum.

Ardından şu sözler geliyor:

> Mektubunda açıkça görüldüğü üzere, Troçki, kendisini Bolşevik eski tüfeklerin arasına dahil etmekte; bu yolla, gerçekten yozlaşma yolunu tutması durumunda ona fırlatılabilecek suçlamaları üstlenmeye hazır olduğunu gösteriyor. Kabul etmek gerekir ki bu özveriye hazır olma kuşkusuz soylu bir özellik. Ama Troçki'yi kendisinden korumalıyım; çünkü apaçık ortada olan nedenlerden dolayı, o, Bolşevik eski tüfeklerin baş-

48 İngilizce'ye çevirenin notu: A. D. Alski (1892-1939), Yaşlı Bolşevik'lerden ve İç Savaş'ın kahramanlarından. Sol Muhalefet'in destekleyicilerindendi. 1928'de Sibirya'ya sürgüne gönderildi.

49 Ivan Bayk, İç savaş sırasında Ukrayna'da savaşan bir deri tabaklama işçisi. İşçi Muhalefeti'ni ve Sol Muhalefet'i destekledi. Victor Serge ile birlikte Orenberg'e sürgüne gönderildi.

lıca kadrolarının olası yozlaşmasından dolayı sorumluluk üstlenemez, üstlenmemeli de. Özveri, elbette iyi bir şey, iyi de yaşlı Bolşevikler'in buna ihtiyacı var mı? Bana göre yok.[50]

Bunlar, heryerde üretilen kişisel hakaretler değiştokuşlarıdır ama yalnızca Rus partisi içinde anlaşılabilir (ama her zaman değil). Stalin, kesinlikle, bunları Fransız Komünistleri için yazmamıştır. Yoldaşlarımızın anlayamayacağı ve açıklamak için bir bölüm gerektirecek olan şeyleri yayımlamanın ne yararı olur?

Fransız yoldaşların görevi, kendi ülkelerinde yapacakları onca işleri varken, Rusya'daki tartışmaları, tartışan taraflardan birinden yana yer almak değil ama onlardan yararlanmak için incelemektir. Bolşevik partinin bir kez daha kendi yolunu çizip onu izleyebileceğinden; Enternasyonal'imizin en ileri şubesinin bize öncekinden daha fazla istenilen tavsiyede bulunacağından eminiz. Eğer gelecek, bizim bütün Enternasyonal ile birlikte ona, bize sıkça sunulmuş olanlar gibi bir yardımda bulunabileceğimiz bir gün sunarsa, samimiyetle, bütün akımları birleştirmek isterdik. Çünkü onların hepsi, devrimi Komünist ve proleter bir ruhla, aynı amaçlarla, aynı iradeyle ve aynı bağlılıkla ilerletmenin yolunu arıyor. Bu geçici zorlukların üstesinden gelme çabasında partinin bütünüyle birlikte olacağız. Ama —bir kez daha belirtirsek— Rus partisinin, aynı geçmişte yaptığı gibi, yalnızca kendisine güvenerek onların üstesinden gelebileceğine eminiz.

Dahası, Lenin'in ölümü, partinin, yıkılmaz bir dayanışma ve tam bağlılık duygusuyla, oybirliğiyle davranacağını garantilemiştir. İstisnasız bütün Rusyalı Komünistleri için ortak bir düşünce söz konusuysa, o da Bolşevizmin, Sovyet Cumhuriyeti'nin ve Komünist Enternasyonal'in kurucusunun yerinin, bütün zihin gücümüzün ve irademizin birleştirilmesi dışında doldurulamayacağıdır. Komünist Enternasyonal'i vuran talihsizlik herkesin önüne bu görevi koymaktadır. Onu hiç kimse ihmal etmemeli.

50 J.V. Stalin, *Tartışma, Rafail, Preobrajenski ve Sapronov'un Makaleleri ile Troçki'nin Mektubu, Pravda*, 15 Aralık 1923. On the Opposition [Muhalefet Üzerine], Pekin, 1975, sf. 39, 41

11

Rus Komünist Partisi'nin Merkez Komitesi Plenumu'na Mektup[51]

Lev Troçki

15 Ocak 1925

Sevgili yoldaşlar,

Merkez Komite'nin önümüzdeki plenumunun gündemindeki ilk konu, Troçki'nin "tavrı" üzerine yerel örgütlerden gelen kararlar meselesi. Sağlık durumumdan dolayı, plenumun faaliyetlerine katılamayacağım ama şu açıklamaları yaparak konunun aydınlatılmasına katkıda bulunabileceğimi düşünüyorum:

1. Bu tartışmada, ilkesel olarak ve gerçekte bana karşı yapılan "Leninizmi revize etme"yi ya da Lenin'in rolünü "küçümseme"yi amaçladığım biçimindeki suçlamaya karşı yeterli sayıda önemli itirazlarda bulunabileceğimi düşünmüştüm -ki şimdide böyle düşünüyorum. Bununla birlikte, yalnızca sağlık durumumdan dolayı değil; aynı zamanda mevcut tartışma ortamında, meseleye ilişkin her açıklamam içeriğine, yapısına ve üslubuna bakılmaksızın, yalnızca uzlaşmazlığı yoğunlaştırmaya, onu iki yanlı bir uzlaşmazlığa dönüştürmeye ve şiddetlendirmeye hizmet edeceğinden dolayı bunu yapmaktan kaçındım.

Şimdi bile, bütün bir tartışma sürecini değerlendirdiğimde ve bu süreç boyunca bana karşı çok sayıda doğru olmayan korkunç suçlamalar yapılmış olmasına rağmen, sessizliğimin, partinin genel çıkarları açısından doğru olduğunu düşünüyorum.

---

51 Troçkizm'in Hataları, Mayıs 1925, Büyük Britanya Komünist Partisi http://marxists.org/archive/trotsky/1925/01/ccletter.htm

2. Bununla birlikte, özel bir politikayı ("Troçkizm") savunduğum ve Leninizmi revize etmeye çalıştığım yollu suçlamaları hiçbir koşul altında kabul edemem. Bana atfedilen ve benim Bolşevizm'e gelmediğim ama Bolşevizm'in bana geldiği düşüncesi, yalnızca iğrençtir. *Ekim Dersleri* adlı kitabımın girişinde (sf.62), Bolşevizm'in devrimdeki rolüne yalnızca Narodnikler'e ve Menşevikler'e değil aynı zamanda "uzlaşmacılar"a yani benim de dahil olduğum eğilime karşı uzlaşmaz mücadelesi eliyle hazırlandığını açıkça belirtmiştim. Geçtiğimiz sekiz yıl boyunca, herhangi bir meseleyi, uzun süre önce siyasi olarak tasfiye edilmiş olduğunu düşündüğüm "Troçkizm" açısından ele almak aklımdan bile geçmedi. Partimizin önüne gelen bütün sorunları, onlarla ilgili olarak haklı olup olmadığımdan bütünüyle bağımsız biçimde, her zaman partimizin genel teorik ve pratik deneyimlerine uygun olarak çözmeye çalıştım. Bütün bu dönem boyunca, hiç kimse, bana, düşüncelerimden ya da önerimden herhangi birinin özel bir eğilimin, yani "Troçkizm"in belirtisi olduğunu söylemedi. Bu ifadenin, tam da 1917 üzerine yazdığım kitabın tartışılması sırasında ortaya çıkması, benim için bütünüyle beklenmedik bir şeydir.

3. Köylülüğün değerlendirilmesi sorunu bu bağlamda son derece büyük bir öneme sahiptir. Geçmişe bütünüyle uygulanan "sürekli devrim" formülünün benim Sovyet Devrimi koşulları altında köylülüğe karşı herhangi bir şekilde kayıtsız bir tavır benimsememe yol açtığını kesinlikle reddediyorum. Eğer Ekim'den sonra özel nedenlerle "sürekli devrim" formülüne değinmek durumunda kaldıysam, bu yalnızca partinin tarihine, yani geçmişe bir göndermeydi ve güncel siyasi görevler sorunuyla herhangi bir ilgisi yoktu. Bana göre, bu konuda uzlaşmaz çelişkiler yaratma girişimi ne devrimin hep birlikte yaşadığımız 8 yıllık deneyimiyle ne de geleceğin görevleriyle haklı çıkarılamaz.

Batı'daki gecikmiş devrim süreci karşısında sosyalist inşa faaliyetimize ilişkin sözde "kötümser" bir tavır içinde olduğum yönündeki açıklamaları ve göndermeleri de aynı şekilde reddediyorum. Kapitalist çevreden kaynaklanan bütün zorluklara rağmen, Sovyet diktatörlüğünün ekonomik ve siyasi kaynakları son dere-

ce büyüktür. Bu düşünceyi, partinin talimatları konusunda, özellikle uluslararası kongrelerde sürekli olarak geliştirdim ve savundum; bu düşüncenin, partinin bütün güçlerini tarihsel gelişmenin şimdiki dönemi için koruduğunu göz önünde bulundurdum.

4. Partinin XIII. Kongresi tarafından çözülen tartışmalı sorunlar üzerine, ne Merkez Komite'de ne de Çalışma ve Savunma Konseyi'nde bir kez olsun konuşmadım; kesinlikle, parti ve Sovyet kurumları dışında, üzerinde zaten karar alınmış olan sorunları doğrudan ya da dolaylı olarak canlandıracak herhangi bir öneri yapmadım. XIII. Kongre'den sonra, ortaya yeni ya da daha açık söylersek, kendilerini ekonomik, Sovyet ve uluslararası karakterde tanımlayan sorunlar çıktı. Bu sorunların çözümü olağanüstü bir zorluk sergiledi. Bu sorunların çözümünde Merkez Komite'nin faaliyetine karşı herhangi bir "program" önerme girişimi benim düşüncelerime bütünüyle yabancıydı. Bu konuda, Siyasi Büro'nun, Merkez Komite Plenumu'nun, Çalışma ve Savunma Konseyi'nin ya da SSCB Devrimci Konseyi'nin toplantılarında bulunan yoldaşlar için herhangi bir kanıt gerekmiyor. XIII. Kongre'de sonuca bağlanmış olan çekişmeli sorunlar, son tartışma sürecinde, yalnızca benim faaliyetimle değil, şimdi anlayabildiğim kadarıyla, partinin politikasına ilişkin pratik sorunlarla da hiçbir bağlantısı olmaksızın yeniden ortaya atılmıştır.

5. Benim *1917* kitabım son tartışmaya biçimsel zemin olma işlemini gördüğü için, öncelikle, bu kitabı Merkez Komite'nden gizli yayınladığım iddiasını reddetme ihtiyacı duyuyorum. Aslına bakarsanız, kitabım (ben Kafkasya'da tedavi görürken), bütünüyle, kitaplarının basılmasında Merkez Komite'nin ya da genel olarak partinin diğer üyelerine uygulanan koşullara uygun şekilde basılmıştır. Parti yayınları üzerinde şu ya da bu şekilde denetim kurmak, elbette, Merkez Komite'nin işidir ama ben, şimdiye kadar oluşturulmuş olan denetim biçimlerini hiçbir şekilde ve hiçbir zaman çiğnemedim, Zaten onları çiğnemek için herhangi bir neden de yoktu.

6. *Ekim Dersleri*'nin girişi, geçmişte, özellikle de geçen yıl boyunca sıkça ifade ettiğim düşüncelerin biraz daha geliştirilmesini ifade eder. Onu izleyen seminerleri ve makaleleri sıralı-

yorum: "Avrupa Devrimine Giden Yolda" (Tiflis, 11 Nisan 1924), "Doğu'daki Sorunlar ve Beklentiler" (21 Nisan 1924), "Batı'da ve Doğu'da 1 Mayıs" (29 Nisan 1924), "Yeni Bir Dönüm Noktası" (*Komintern'in Beş Yılı*'na giriş), "Hangi Aşamadan Geçiyoruz?" (21 Haziran 1924), "İç Savaş'ın Başlıca Sorunları."

Yukarıda sıralanan bütün seminerler Alman devriminin 1923 Sonbaharı'ndaki yenilgisi eliyle hızlandırılmış; *Pravda*, *İzvestiya* ve diğer yayınlarda yayımlanmıştır. Merkez Komite'nin ya da Siyasi Büro'nun tek bir üyesi bile, bana bu seminerlerde yanlış herhangi bir şey olduğunu belirtmediği gibi, *Pravda*'nın yazı işleri müdürü ne onlar üzerine herhangi bir yorum yapmış ne de katılmadığı herhangi bir noktadan söz etmiştir.

Ben, Almanya'daki olaylarla bağlantılı Ekim çözümlememi, hiçbir zaman bir "program" olarak değerlendirmedim; herhangi birinin de onu -hiçbir zaman olmadığı ve olamayacağı- bir "program" gibi değerlendireceğine de hiç inanmadım.

7. Bana yönelik suçlamalarda, birçoğu defalarca basılmış olan çok sayıda kitabımın yer aldığını göz önünde bulundurarak, yalnızca bir bütün olarak Siyasi Büro'nun ya da MK'nin herhangi bir üyesinin, şimdiye kadar, makalelerimden ya da kitaplarımdan herhangi birinin Leninizm'in "revizyonu" olarak yorumlanabileceğini ifade etmediğini belirtmem gerekiyor. Bu, özellikle, Lenin yoldaşın yaşadığı dönemde yayımlanmış, çok sayıda basımı yapılmış, parti basını tarafından heyecanla tavsiye edilmiş, Komintern tarafından diğer dillere çevrilmiş olan ve şimdi de Leninizm'i revize etmekle suçlanan *1905* adlı kitabım için geçerlidir.

8. Bu düşünceleri ileri sürmekteki amacım, mektubun başında belirttiğim gibi, yalnızca, gündemin ilk maddesi olarak duran bu sorunu çözmede Plenum'a yardımcı olmaktır.

Tartışmada yinelenen ve benim parti içinde "özel bir konum"u garantiye almayı amaçladığım, disipline uymadığım, Merkez Komite'nin verdiği görevleri yerine getirmeyi reddettiğim vb. vb. anlamına gelen açıklamalara gelince... Bu açıklamaların gerçek anlamı üzerine herhangi bir araştırmaya gerek duymaksızın, Merkez Komite tarafından bana verilecek kadrolu ya da kadro-

suz herhangi bir görevi, elbette partinin denetimi altında yerine getirmeye hazır olduğumu kesin olarak ilân ediyorum.

Bu yüzden, son tartışmanın ardından, davamızın çıkarlarının, benim Devrimci Askeri Konsey Başkanlığı görevinden hızla alınmamı gerektirdiğini özel olarak vurgulamama gerek yok.

Son olarak, Plenum öncesinde Moskova'dan ayrılmayacağımı; böylece, gerektiğinde herhangi bir soruya yanıt verebileceğimi ya da ihtiyaç duyulduğunda herhangi bir açıklama yapabileceğimi eklemek istiyorum.

Lev Troçki, Kremlin,15 Ocak 1925.

Balaşov tarafından onaylandı.

12

Eastman'ın Kitabı Üzerine Mektup[52]

Lev Troçki

1 Temmuz 1925

Burjuva basın tarafından partimize ve Sovyet hükümetine saldırıda kullanılmış olan "Lenin Öldüğünden Beri" adlı kitabın yayınlandığını, Sukhum'dan Moskova'ya dönüşümden kısa süre sonra, Londra'daki Sunday Worker'ın yazı işleri müdürü Jackson yoldaştan gelen bir telgraf sayesinde öğrendim. Jackson'a verdiğim yanıt o zaman basında yayımlanmış olmasına rağmen, onun ilk bölümünü burada tekrarlamak uygun olacak: "Eastman'ın senin sözünü ettiğin kitabını bilmiyorum. Ondan alıntı yapmış olan burjuva gazeteleri de elime geçmiş değil. Rusya Komünist Partisi'ne yönelmiş bütün yorumları, elbette, peşinen ve en kategorik şekilde reddediyorum.

Telgrafın sonraki bölümünde, benim burjuva demokrasisine ve serbest ticarete yöneldiğimi ileri süren imaları protesto ettim.

Söz konusu kitabı (*Lenin Öldüğünden Beri*), daha sonra, Büyük Britanya Komünist Partisi'nin sekreteri ve aynı zamanda Jackson yoldaşın telgrafıyla aynı konuda bir mektup göndermiş olan Inkpin yoldaştan edindim. Jackson'a çektiğim ve Britanya basını ve yabancı basın tarafından her yerde yayımlanan telgrafımın bütünüyle başarılı olduğunu varsaydığım için, Eastman'ın kitabına tepki göstermek bir yana, onu okumaya bile niyetim yoktu. Ama bu kitabı okuyan partili yoldaşlar, yazarın benimle karşılıklı görüşmelere gönderme yaptığı görüşünü ifade ettikleri için, sessizliğim, bütünüyle partimize karşı olan bu kitaba do-

52 *Inprecorr*, 3 Eylül 1925. http://marxists.org/archive/trotsky/1925/07/lenin.htm

laylı destek olarak değerlendirilebilirdi. Bu beni Eastman'ın kitabına daha fazla ilgi göstermeye, öncelikle de onu baştan sona dikkatle okumaya zorladı. Eastman, partimizin iç yaşamındaki kimi olaylar, parti içi demokrasi ve ekonomimizin devlet eliyle düzenlenmesi üzerine tartışmalardan hareketle, bütünüyle partimize karşı, inanılması durumunda, muhtemelen partinin ve Sovyet hükümetinin itibarını sarsacak sonuçlara varmaktadır.

İlk olarak, yalnızca tarihsel öneme sahip bir mesele olmakla kalmayıp şimdi yaşamsal bir yerindelik içeren Kızıl Ordu sorununu ele alacağız. Eastman, önderleri arasında değişiklikler gerçekleştiğinden bu yana Kızıl Ordu'nun bölündüğünü, savaşma kapasitesini yitirdiğini vb. iddia etmektedir. Eastman'ın bütün bu bilgileri nereden edindiğini bilmiyorum. Ama saçmalık apaçık ortada! Her halükarda, emperyalist hükümetlere, Eastman'ın açıklamalarına göre hesap yapmamalarını öğütlemeyeceğiz. Bununla birlikte, o, Kızıl Ordu'yu bu şekilde karakterize ederken, ordumuzun Bonapartist karakterine ve Praetoryan Muhafıza[53] benzediğine ilişkin Menşevik efsaneyi canlandırıyor. Önderi değiştiği için "gruplara ayrılabilir" bir ordunun proleter ya da komünist değil de Bonapartist ve Preatoryan olması kolayca anlaşılır. Yazar, kitap boyunca bir dizi belgeden alıntı yapmakta ve ikinci elden ya da daha dolaylı şekilde işitmiş olduğu olaylardan söz etmektedir. Bu yüzden, bu ince kitap çok sayıda açıkça hatalı ve doğru olmayan iddialar içermektedir. Bunların, yalnızca en önemli olanlarını ele alacağız.

Eastman, bir çok yerde, Merkez Komite'nin, yaşamının son döneminde Lenin tarafından yazılmış olan çok sayıda son derece önemli belgeyi partiden "gizlediği"ni iddia etmektedir. (Söz konusu belgeler, ulusal soruna ilişkin mektuplar, ünlü "Vasiyet" ve benzerleridir.) Bu, partimizin Merkez Komitesi'ne karşı atılmış katışıksız bir iftiradır. Eastman'ın sözcükleri, Lenin'in tavsiye niteliğinde olan ve parti içi örgütlenmeye ilişkin bu mektupları yayımlanması niyetiyle yazmış olduğu izlenimi vermektedir. Bunun gerçeklerle hiçbir ilişkisi yoktur.

---

53 Eski Roma'da imparatorun muhafız alayı

Lenin, hastalığı sırasında, partinin önde gelen organlarına ve kongrelerine defalarca mektuplar ve öneriler göndermiştir. Kesinlikle belirtmek gerekir ki, bütün bu mektuplar ve öneriler her zaman hedeflerine ulaştırılmış; tamamı XII. ve XIII. Kongre delegelerinin bilgisine sunulmuş ve her durumda partinin kararları üzerinde etkili olmuştur. Eğer bütün bu mektupların tamamı yayımlanmamış ise bunun nedeni yazarının onların yayımlanmasını istememesidir. Lenin yoldaş herhangi bir "vasiyet" bırakmamıştır; onun parti ile ilişkisi ve bizzat partinin yapısı, böylesi bir "vasiyet"in olması olasılığını dışlar. Burjuva ve Menşevik basın, Lenin'in partiye bazı örgütsel önerilerde bulunduğu –anlaşılmaz hale gelecek şekilde fazlasıyla değiştirilmiş olan– mektuplarından birini genel olarak "vasiyet" adı altında anlamaktadır. XIII. Parti Kongresi buna ve diğer mektuplara büyük önem vermiş ve gerekli sonuçları çıkarmıştır. Gizlenmiş ve çarpıtılmış "vasiyet"e ilişkin bütün konuşmalar, Lenin yoldaşın gerçek isteğine ve onun tarafından yaratılmış olan partinin çıkarlarına karşı alçakça bir yalandan başka bir şey değildir.

Eastman'ın, Merkez Komite'nin Lenin'in İşçi Köylü Denetimi üzerine makalesini örtbas etmekten (yani yayımlamamaktan) kaygılandığı iddiası da aynı şekilde asılsızdır. Yalnızca Lenin'in makalesinin Merkez Komite'nin herhangi bir bölünme korkusunun olmadığını belirten bir açıklamasıyla birlikte yayımlanıp yayımlanmaması ile ilgilenen Merkez Komite içinde bu konuda ortaya çıkan düşünce farklılıkları –eğer herhangi bir "düşünce farklılığı"ndan söz etmek mümkünse– bütünüyle ikincil öneme sahipti.

Ama aynı oturumda bu konuda da karar oybirliğiyle alındı. Merkez Komite'nin Siyasi ve Örgütlenme Bürolarının o toplantıda bulunan bütün üyeleri, parti örgütlerine yazılan ve başka şeylerin yanı sıra şu bölümü de içeren bir mektup imzaladı: "Siyasi ve Örgütlenme Bürolarının üyeleri, yalnızca bilgilendirmeye yönelik bu mektupta, Lenin yoldaşın o zaman makalesinde belirttiği tarihsel olarak mümkün olan tehlikelerin eleştirisine girmeksizin, olası bütün yanlış anlamaları önlemek amacıyla, Merkez Komite'nin iç işleyişinde bir bölünme tehlikesinden

korkmayı gerektirecek herhangi bir şey olmadığını oybirliğiyle açıklamayı gerekli görmektedir."

Bu belgede, yalnızca diğerlerinin yanında benim imzam yer alınıyordu; o, 27 Ocak 1923'te benim tarafımdan yazılmıştı.

Merkez Komite'nin, Lenin yoldaşın İşçi Köylü Denetimi ile ilgili önerisi üzerine ortak görüşünü ifade eden bu mektubunun Kuibişev yoldaşın imzasını da taşıdığını göz önünde bulundurarak [belirtelim ki] bu, Eastman'ın, Lenin'in örgütlenme planının bir "muhalifi" olarak Kuibişev yoldaşın İşçi Köylü Denetimi'nin başına getirildiği iddiasının çürütülmesidir.

Eastman'ın "vasiyet"in yazılış tarzından yaptığı alıntı da aynı şekilde yanlış. "Vasiyet" *Sotsialistiçeski Vestnik*'te yayımlandı ve –deyim yerindeyse– karşı devrimciler tarafından parti arşivinden çalındı. Gerçekte, o, Vestnik'te yayımlandığı haliyle bu gazetede ortaya çıkmadan önce benim elimden geçti. O, defalarca "daha güzel bir hale getirildi" ve özgün anlamını yeniden oluşturmayı bütünüyle olanaksız hale getirecek ölçüde çarpıtıldı. Değişikliklerin bu gazetenin yazı işleri tarafından yapılmış olması mümkün.

Eastman'ın, Merkez Komite'nin benim yazdığım broşürlere ve makalelere 1923'te, 1924'te ya da başka bir zamanda el koyduğuna ya da başka yollarla onların yayımlanmasını önlemiş olduğuna ilişkin iddiaları, gerçek dışıdır ve hayali dedikodulara dayanmaktadır.

Eastman, Lenin'in bana Halk Komiserleri Konseyi'nin ve Çalışma ve Savunma Konseyi başkanlığı makamını teklif etmiş olduğunu iddia ederken de yanılmaktadır. Bunu ilk kez Eastman'ın kitabından öğreniyorum.

Eastman'ın kitabını dikkatle okumak, kuşkusuz, bana bir dizi yanlışlığı, hatayı ve gerçeğe aykırı açıklamayı gösterme fırsatı sunacaktır. Bununla birlikte, bunu sürdürmenin yararlı olacağını düşünmüyorum.

Burjuva basını, özellikle de Menşevik basın Eastman'ın açıklamalarını kullanıyor; yaşam öykümün yazarı olarak benimle olan "yakın ilişki"sine, "dostluğu"na vurgu yapmak için onun hatıralarından alıntılar yapıyor ve bu tür dolaylı yollarla, onun

vardığı –kendilerinin ulaşmadığı ve ulaşamayacağı– sonuçlara bir önem atfediyorlar. Bu yüzden, bu konuda birkaç şey söylemeliyim.

Benim Eastman ile olan ilişkilerimin doğası, belki de en iyi şekilde, onun *Lenin Öldüğünden Beri* adlı kitabı daha ortada yokken benim tarafımdan yazılmış bir iş mektubunda sergilenir. Sukhum'da kaldığım sırada, kitaplarını yayınlayan Moskova'daki arkadaşlarımdan birinden... M. Eastman tarafından yazılmış, *Lev Troçki: Bir Gencin Portresi* başlıklı bir kitabın taslağını edindim. İş arkadaşım, bana ekte gönderdiği mektupta, Rusçada yayımlanması amacıyla yazarı tarafından Devlet Yayın Bürosu'na gönderilmiş olduğunu bildirdiği taslak, içerdiği duygusallıktan dolayı içimizde ilginç ve alışılmadık bir izlenim yaratmıştı.

3 Nisan 1925 tarihli mektubumda şu yanıtı verdim:

> Eastman'ın taslağın içeriğini bilmeme rağmen, kitabın yayımlanmasının uygunsuz olacağına ilişkin olarak seninle bütünüyle hemfikirim. Taslağı bana gönderme kibarlığında bulunmuş olmana rağmen onu okuyamadım. Buna kesinlikle istekli değilim. Onun bizim üslubumuza, özellikle de Rus ve Komünist üsluba uymadığına gönülden inanıyorum.
>
> Eastman, uzunca süredir, beni Amerikalıların dikkatini komünizme çekmenin son derece zor ama komünistlere çekmenin mümkün olduğuna inandırmaya çabalıyordu. Onun düşünceleri bir hayli ikna edici. Bu yüzden, ona sınırlı da olsa yardımcı oldum ki ona göndermiş olduğum mektup[54] bu sınırları gösteriyor. Onun, bu kitabı Rusçada yayımlamak istediğini bilmiyordum; bilseydim, Devlet Yayınevi'ne onu yayımlamamasını önerirdim. Eastman'ın kitabını yurt dışında yayımlamasını önleyemem; o 'özgür bir yazar', bir süre Rusya'da yaşamış ve malzemeler toplamış, şimdi eğer ABD'de değilse, Fransa'da. Ondan, bu kitabı kişisel hatır için yayımlamamasını mı isteyeceğim? Onunla, bunu yapacak kadar samimi değilim. Kaldı ki, böylesi bir talep uygun olmaz.

---

54 Eastman'ın ısrarlı taleplerine yanıt olarak, 22 mayıs 1925 tarihinde şunları yazdım: Özenle seçilmiş bilgiler dolayımıyla sana yardımcı olmak için elimden geleni yapacağım. Ama taslağını okumam konusunda seninle aynı fikirde değilim; çünkü bu, beni yalnızca olgulardan değil aynı zamanda niteleme ve değerlendirmelerden de sorumlu kılar. Bu sorumluluğu almam, elbette, mümkün değil. Sana, taleplerin doğrultusunda göndermiş olduğum olgusal bilgilerin sorumluluğunu (sadece sınırlı bir sorumluluk) üstlenmeye hazırım. Bunun dışındaki herşeyin sorumluluğunu yalnızca sen taşıyorsun."

Bu mektubun konusunun biyografik bir taslak, benim 1902'ye kadarki gençlik hikâyem olduğunu yineliyorum. Ancak mektubumun üslubu, benim Eastman ile olan ilişkimin doğasına ilişkin herhangi bir kuşkuya yer bırakmamaktadır. Onunla olan ilişkim, Ekim Devrimi'ni, partimizi ve Sovyet devletini anlamada benden yardım isteyen diğer yabancı komünistlerle ya da "sempatizanlar"la sürdürdüğüm ilişkilerden farklı değildir. Mesele bundan ibarettir.

Eastman, kaba bir görgüsüzlükle, benim en keskin tartışmaların ortasında bile dostça sözcüklerle hitap ettiğim Merkez Komite'deki yoldaşlarla ilişkimde "Donkişotvari"liğimi alaya alıyor. Eastman, benim "hata"larımı düzeltmekle görevlendirildiğini düşünüyormuş gibi görünmekte ve partimizdeki önde gelen yoldaşları, iftiracılıktan başka bir türlü tanımlanamayacak biçimde betimlemektedir.

Yukarıda anlatılanlardan, Eastman'ın kendi kurgusunu bütünüyle çürük temeller üzerinde yükseltmeye çabaladığını görüyoruz. O, olguların anlamını çarpıtarak ve ilişkileri gülünç biçimde abartarak partimize iftira atmak ve ona olan güvenin altını oymak için, bazı tartışmalar sırasında partimiz içinde ortaya çıkan ayrık olaylara sarılmaktadır. Bununla birlikte, bana öyle geliyor ki, dikkatli ve düşünceli okur, Eastman tarafından herkesin ulaşma imkânına sahip olmadığı bu belgede ortaya atılan iddiaları araştırmaya gerek duymayacak ve şu soruyu sormakla yetinecektir: Eğer önde gelen partili yoldaşların Eastman tarafından iddia edildiği gibi şeytani karakterinin kısmen doğru olduğunu kabul etsek bile, bu partinin uzun yasadışı mücadele yıllarından çıkması nasıl mümkün olur? O, nasıl olur da milyonlarca insanın başında tarihteki en büyük devrimi başarıyla gerçekleştirebildi ve diğer ülkelerde devrimci partilerin oluşmasına katkıda bulunabildi?

Eastman tarafından çizilen tabloya inanan tek bir samimi işçi bile yoktur. O kendi yalanlamasını içinde barındırmaktadır. Eastman'ın niyeti ne olursa olsun, kötü yapılmış iş, yine de karşı devrimin nesnel bir aracıdır ve yalnızca komünizmin ve devrimin kılığına girmiş düşmanların amaçlarına hizmet etmektedir.

Afiş: 1930, B.V. Lordanski, "Çalışan kadın, Udarniklerin (Shockworkers-Üstünİşçi) rekabetçi kollarına katıl!"

Udarnikler (Shockworkers-Üstünişçi) için yapılmış çok sayıdaki rozetlerden biri.

BÖLÜM III
BOLŞEVİZM'İN SON NEFESİ
1927-1929

Fotograf: Lenin, Kremlin'de çalışırken, 1920.

Afiş: Lenin Komünist Cumartesilerde (Subbotnik). Mikhail Sokolov, 1929.

Muhalefetin bastırılmasından sonra Sosyalist Sözleşme, Üstünİşçi (shockworker) gibi daha çok çalışmayı güdüleyen kampanyalar düzenlendi, çok çalışmak konusunda işçiler arasındaki "tatlı" rekabet öne çıkarıldı ve yüceltildi. Benzer güdüleme kampanyaları kolhazlar ve özellikle köylü ve işçi kadınlar için de yapıldı. Her fırsatta Lenin imgesi kullanılırken işçi ve kolhaz kadını, çekiç ve orak "yükselen" imgeler haline geldi.

Bolşevizm'in Son Nefesi
Önsöz

Birleşik Muhalefet Programı
Çoğunluk hizbinde yol ayrımı

Stalin önderliğindeki çoğunluk hizbinin sağcı politikası 1924-1925 yıllarında giderek pervasızlaştı. Üçler Erki, içeride NEP burjuvazisini giderek daha fazla desteklerken; dış politikada dünya devrimi programından açıkça vazgeçerek Sovyet devletinin savunusuna yöneldi ve "tek ülkede sosyalizm" sözde teorisini ortaya attı. İlk kez 1924'te Stalin tarafından ifade edilen bu düşünce, Buharin'in Nisan 1925'te yayınladığı, *Batı Avrupa Proletaryasının Yokluğunda Tek Ülkede Sosyalizmi İnşa Edebilir miyiz?* başlıklı broşüründe bir "kuram" düzeyine yükseltildi.

Bu dönemde dünya kapitalist sistemine damgasını vuran geçici içe kapanma, aynı zamanda, rakip —hatta düşman— güçlerin, en azından bir sonraki hesaplaşmaya kadar, uluslararası düzeyde uzlaşmasına da zemin oluşturuyordu. Bu yüzden, "tek ülkede sosyalizm" kuramı, basit bir teorik "hata" değil; Sovyet bürokrasisinin iktidarı büyük ölçüde eline almış olan ulusalcı kanadının, onu pekiştirmek için gereksinim duyduğu uluslararası ekonomik ve siyasi desteği alabilmek için dünya burjuvazisine verdiği açık bir mesajdı. "Tek ülkede sosyalizm" kuramı ile birlikte, Ekim Devrimi'nin üzerinde yükseldiği dünya devrimi perspektifinden vazgeçtiğini ilân eden çoğunluk hizbinin, kendi evini "temizlerken" başka ülkelerdeki devrimci "baş ağrıları"na değil, dünya kapitalizminin desteğine gereksinimi vardı.

1920'lerin ortalarında, piyasa ekonomisinin canlanmasıyla birlikte sanayide, taşımacılıkta, tarımda ve eğitim-sağlık alanlarında küçümsenmeyecek başarılar elde edilmiş, SSCB'de ekonomi ve sosyal yaşam canlanmaya başlamıştı. Ama bu canlılık ve iyileşme, geniş kitleleri, özellikle de işçileri ve yoksul köylüleri tatmin etmekten çok uzaktı. Kentlerde NEP burjuvazisinin —ve de Sovyet-parti bürokrasisinin onunla sıkı ilişki içinde olan kesimlerinin— yaşam koşulları, işçi sınıfınınkilerle karşılaştırılamayacak ölçüde yüksekti. Kırda ise, zengin köylülük ve kulak, küçük köylülüğü soyup soğana çeviriyor, kır proletaryasını alabildiğine sömürüyordu.

Kır ile kent arasındaki "makas" da alabildiğine açılmıştı. "Sosyalist sektör"e (devletin elindeki sanayiye) —dolayısıyla işçi sınıfına— aktarılması gereken kaynaklar sürekli olarak varlıklı köylülerin ve NEP burjuvazisinin emrine sunuluyordu. Bu durum, kendilerinin NEP burjuvası ve aracı tüccar eliyle sömürüldüğünü; bürokratın da bu sömürüye destek olarak pay aldığını gören işçiler arasında yaygın bir hoşnutsuzluk kaynağı olmuştu. Öte yandan, devasa bir işsizler ordusu iş bekliyordu. 1925 yılında, kent ile kır arasında derinleşen uçuruma, bir de cumhuriyetler ile "Rus merkez" arasındaki çelişkilerin keskinleşmesi eklendi. Sovyet cumhuriyetlerinde, piyasa ekonomisine paralel olarak bölgeci ve milliyetçi eğilimler güçleniyor; işçi sınıfı içindeki enternasyonalist düşüncelerse giderek eriyordu.

Bu dönemde, partinin yönetici kadroları içindeki dengelerde de köklü bir değişiklik yaşanmaya başladı. Yükselmekte olan eğilim, başını sosyalist birikimin olabildiğince sınırsız bir serbest piyasadan, özellikle de köylülerin zenginleşmesinden sağlanacağını savunarak, varlıklı köylüye "Zenginleşin!" diye seslenen Buharin'in çektiği sağcılardı (Bir zamanlar "sol komünizm"in başlıca temsilcisiydi; Brest Litovsk barışı sonrasında ve NEP'e girişte Lenin'i "oportünizme kaymakla" suçlamış, Stalin'in Kafkasya'daki "büyük Rus şovenisti" politikalarına karşı çıkmış, 1923 yılı başındaysa Troçki'ye yakınlaşmıştı).

Diğer uçta ise büyük ölçüde ezilmiş ve "itibarsızlaştırılmış" olan Marksist (sol) muhalifler yer alıyordu. Sol muhalifler, sosyalist inşa için gereksinim duyulan "ilk birikim"in NEP burjuvazisi ile zengin köylülükten sağlanması ve sanayiye daha fazla fon ayrılması gerektiğini savunuyor; ekonomide kapsamlı bir planlamaya geçişi öneriyorlardı.

Sahip olduğu devlet ve parti aygıtı eliyle Marksist muhaliflerini büyük ölçüde ezmiş olan Stalin önderliğindeki çoğunluk hizbi ise "merkez"de duruyordu. Gerçekte, bu hizbin ne herhangi bir tutarlı ekonomi politikası vardı ne de bunu oluşturabilecek kuramsal kapasitesi. O, ana hatları Lenin döneminde belirlenmiş olan NEP çizgisinde yürümeye çalışıyor, ama bütün kaygısı iktidarını (ayrıcalıklarını) korumak ve pekiştirmek olduğundan, bir yandan ekonomik olarak en güçlü ve aynı zamanda da en geniş tabana sahip kesimlere yaslanmaya çalışıyordu. Dönemin Sovyetler Birliğinde, bu, devlet ve parti bürokrasisi ile zengin köylülük ve hızla yükselen NEP burjuvazisi demekti. Stalin önderliğindeki egemen hizip Marksist (sol) muhalefeti devlet-parti aygıtı eliyle uyguladığı terör sayesinde ezmiş görünüyordu. Ama onu bekleyen asıl tehdit, Sol Muhalefet'e de can veren işçi sınıfı, özellikle de sanayi proletaryasıydı. Dahası, egemen hizbin bir ayağı (Zinovyev), sanayi proletaryasının en ileri kesimini oluşturan "Kuzey Komünü", yani Leningradlı işçiler üzerinde yükseliyordu ve burası, Üçler Erki'nin "Aşil topuğu" idi.

Üçler Erki içindeki ilk ciddi siyasi çatışma, Stalin'in "tek ülkede sosyalizm" yönelimini 1925 yılı Nisan ayının sonunda Merkez Komite'ye sunmasıyla yaşandı. Stalin'in amacı, zaten uygulanmakta olan bu yönelimi partinin resmi öğretisi haline getirmekti. Zinovyev ile Kamenev'in itirazı üzerine, hemen muğlak bir taslak üzerinde anlaşıldı ve "sorun giderildi". Zira tam da hep birlikte sol muhaliflerin ve Troçki'nin "ipini çektikleri" bir süreçte kendi aralarında açık bir çatışmaya girmek hiçbirinin işine gelmiyordu.

İşçi sınıfı yine harekete geçiyor

1925 yazında, zengin köylülük daha fazla ekonomik ve siyasi taviz için yeniden başkaldırdı ve kentlere buğday sevkıyatını azalttı. Bu durum, Sovyet hükümetinin buğday dışsatımını durdurmasına ve dışarıdan buğday karşılığında makine ve donanım alımını iptal etmesine yol açtı. Kentlerde de ekmek kısıntısı ve fiyat artışı yaşanıyordu. Buharin ise zengin köylülüğün ve *kulak*ın sosyalist inşaya herhangi bir tehdit oluşturmadığını savunarak onlara daha fazla teşvik verilmesi gerektiğini savunuyordu.

Zengin köylünün ve *kulak*ın başını iyice kaldırdığı ve ekmek sıkıntısının yaşandığı bir ortamda Buharin'in (ve artık iyice ona yanaşmış olan Stalin'in) yeni bir NEP'in başladığından söz etmesi, bardağı taşıran son damla oldu. NEP'in zengin köylülere verdiği ödünlerden ve kentlerde yeni bir burjuva sınıfın yükselmesinden en fazla rahatsız olanların başında, Leningradlı işçiler geliyordu. Leningrad, aynı zamanda Zinovyev'in kalesiydi ve bu kentten yükselen muhalefete duyarsız kalması, onun sonu olurdu. Zinovyev, Eylül 1925'te "Çağın Felsefesi" başlıklı bir yazı yazdı. Ancak bu yazı, eşitlik gibi en temel sosyalist ilkelere vurgu yapan ve mevcut durumu eleştiren bölümleri Siyasi Büro tarafından sansür edildikten sonra yayımlandı. Zinovyev, yine aynı dönemde, üstü örtülü biçimde Sovyet toplumuna yönelik eleştiriler içeren, "Leninizm" adlı kitabını yayımladı.

Zinovyev, üzerinde yükseldiği Leningradlı işçi tabanın basıncıyla ister istemez sola kayıyordu. Leningradlı işçilerin talepleri ise, 46'ların ve Troçki'nin daha önce Stalin-Zinovyev-Kamenev üçlüsüne yönelik eleştirilerinin neredeyse tekrarıydı. Dahası, "Leningrad muhalefeti," Bolşevik kadroların bürokratlaşması konusunda Troçki'den çok daha ileri gidiyor ve bir "Termidor" tehlikesinden söz ediyordu. 18 Aralık 1925 günü başlayacak olan XIV. Kongre yaklaştıkça, Stalin-Buharin ittifakıyla Zinovyev-Kamenev ikilisi arasındaki çatışma da sertleşti.

Troçki'nin katıldığı son parti kongresi olan XIV. Kongre'de, Stalin-Buharin hizbiyle Zinovyev-Kamenev ikilisi arasındaki çatışma doruk noktasına ulaştı. Zinovyev, Lenin'in vasiyetinin Stalin tarafından kötüye kullanıldığını anlatırken, Kamenev parti içinde bir baskı rejimi oluşturulduğunu vurguladı. Krupskaya ise Lenin'i putlaştırma politikasını ve Troçki'ye yönelik karalama kampanyasını eleştiren bir konuşma yaptı. Troçki, ne bu konularda ne de "tek ülkede sosyalizm" tartışmaları sırasında hiç söz almamış; kongreyi sessizce izlemekle yetinmişti.

Troçki'nin hiçbir destek vermediği Leningrad muhalefeti, XIV. Kongre'nin sonrasındaki birkaç ay boyunca geri çekilecek ve Stalin-Buharin ikilisine teslim olacak; Stalin'in "Kuzey Komünü"nün başına atadığı Kirov ise Leningrad'a giderek, bütün önemli mevkilere Stalinistleri atayacaktı.

Birleşik Muhalefet

"Troçkizm" efsanesinin yaratılmasında ve bu "hayalet"e karşı mücadele adına Marksist muhalefetin tasfiyesinde başrolü oynamış olan Zinovyev-Kamenev ikilisi ile Troçki arasındaki ilişkiler, 1926 Nisan'ında yeniden kuruldu. Kamenev, Rikov'un Merkez Komite'ye sunduğu ekonomi üzerine bir raporda, kırdaki sınıf çelişkilerine vurgu yapılması ve varlıklı çiftçilere verilen desteğin azaltılması yönünde değişiklik yapılmasını içeren bir öneride bulunmuş ve bu öneri Troçki tarafından desteklenmişti. Bunun ardından Troçki ile Zinovyev-Kamenev ikilisi arasında yeni bir "ittifak" oluştu. Ancak Troçki'nin 1923 yılına göre sayısal olarak iyice azalmış olan izleyicileri Zinovyev-Kamenev ikilisine zerre kadar güvenmiyorlardı. Bunda da haksız değillerdi. Deutscher, alt kademelerdeki Troçkistlerin, Stalin ile yeniden barışabileceklerini düşündükleri Zinovyevciler ile tanışmak bile istemediklerini yazar.[1] Buna rağmen, Sol Muhalefet'in önder kadrosu ile Zinovyev-Kamenev ikilisi, gruplarını birleştirme konusunda kararlıydı.

Devlet ve parti aygıtını elinde tutan Stalin'in yanına sağcıları (Buharin) alarak oluşturduğu yeni önderliğin "ulusal sosyalizm"i, diğer ülkelerdeki ulusalcı uzantılarının elini rahatlatmış, Komintern ise Kremlin'in ulusal çıkarlarının savunusunda kullanılacak bir araç haline gelmişti. Bu, dış politika alanında ilkeli enternasyonalist kaygıların yerini ulusal çıkar hesaplarının almasından başka bir anlam taşımıyordu. "Tek ülkede sosyalizm" yöneliminin dış politikada basit bir "sapma" değil de gerçek bir makas değişikliği olduğu, ilk olarak, Britanya'da Mayıs 1926'da gerçekleşen genel grevde görüldü.

Bu arada "Birleşik Muhalefet," Zinovyev'in hâlâ Komintern'in başkanı olmasından da yararlanarak, hızla toparlanıyordu. Stalinist aygıtın baskısı nedeniyle yarı gizlilik koşullarında gerçekleştirilen bu örgütlenme sonucunda, Stalin'e göre 4.000, Troçki'ye göre ise 8.000 dolayında Bolşevik bir araya getirilmişti ve bunların yarısı Zinovyevciydi. İşçi Muhalefeti'nin birkaç yüz eski üyesi de Birleşik Muhalefet'e katılmıştı. Bununla birlikte, "partinin 700 bine varan üye sayısının yanında birkaç bin kişilik Muhalefet, kuşkusuz, son derece küçük bir azınlıktı."[2]

---

1 İsaac Deutscher, Troçki-Silahsız Sosyalist, Ağaoğlu Yay, İstanbul, 1970 sf. 282-283

2 Deutscher, age. sf 290-291

Birleşik Muhalefet, Merkez Komite ile Merkezi Denetleme Komisyonu'nun 14-23 Temmuz 1926'daki ortak toplantısında, kendisini açıkça ifade etti. Troçki, bu toplantının ardından yaptığı bir açıklamada, "parti aygıtına karşı parti içi demokrasinin yeniden inşası için" Zinovyev ve Kamenev ile biraraya geldiklerini ilân etti ve "Birleşik Muhalefet"in programını özetledi. "Birleşik Muhalefet"in çoğunluk hizbine karşı ilk sistemli eleştirisi, Merkez Komite'nin Temmuz ayındaki toplantısında Troçki tarafından yapıldı. Ancak Merkez Komite, Muhalefet'in, ücret ölçeğinin yeniden düzenlenmesi, yoksul köylüye vergi muafiyeti uygulanması ve zengin köylüden daha fazla vergi alınması önerilerini reddederken, dış politikada sürdürülen reformist-ulusalcı çizgide de ısrar etti.

Geri çekilme

Stalin, muhalefetin bu atağına sert bir karşı saldırıyla yanıt verdi. Temmuz ayı içinde, Stalin-Buharin iktidarına karşı "parti dışından mücadele edilmesini" savunduğu için Ossovski partiden atılırken, Laşeviç hem Merkez Komite'den hem de Savaş Komiserliği'ndeki görevinden alındı, Zinovyev de Siyasi Büro'dan uzaklaştırıldı. Siyasi Büro'da, "Birleşik Muhalefet"in önderlerinden yalnızca Troçki kalmıştı.

Bu koşullar altında, muhalefetin, parti tabanına gitmekten başka seçeneği kalmamıştı. Ama Stalin'in elindeki parti aygıtı buna da hazırlıklıydı. Muhalefet önderlerinin partinin alt birimlerinde ve fabrikalarda düzenledikleri toplantılar, Stalin hizbinin yandaşları tarafından dağıtıldı. Birleşik Muhalefet'in toplantılarına yönelik saldırılara, "tek ülkede sosyalizm", "köylülük" vb. konularda kapsamlı bir yalan ve karalama kampanyası eşlik etti. Parti içinde hizip ve gruplaşmaları yasaklayan X. Kongre kararını bir çırpıda "Leninizmin İlkeleri" arasına sokan yönetici hizip, Muhalefet'i iyice köşeye sıkıştırıyor ve onun üyelerini partiden ihraçla tehdit ediyordu.

Bunun üzerine Troçki, Muhalefet'i bir hizip olmaktan çıkarma ve ikinci bir partinin kurulmasından yana olanlarla yolları ayırma düşüncesini ifade etti. Siyasi Büro'nun 4 Ekim 1926 günü yapılan toplantısında Stalin ile sağlanan uzlaşma sonucunda, Stalin ihraç tehdidini geri çekerken, Muhalefet, eleştirilerinde ısrar etmekle birlikte hizip faaliyetinden vazgeçtiğini, diğer komünist partilerden kendisini

desteklediği için atılanları kınadığını ve "eski" İşçi Muhalefeti'nin önderleriyle (Şilyapnikov ve Medvedev) ilişkilerini kestiğini ilân etti. Muhalefet'in, X. Kongre'nin parti içi demokrasiyi ortadan kaldıran kararını bir kez daha kutsallaştıran bu tavrı, Stalin'in çoğunluk hizbinin elini güçlendirmekten başka bir şeye hizmet etmeyecekti.

Merkez Komite, 23 Ekim'de yaptığı toplantıda, Stalin'i, yaklaşan XV. Parti Konferansı'na parti içi muhalefet konusunda bir rapor hazırlamakla görevlendirdi. Merkez Komite'nin, Stalin'in bu raporunu okuduğu ve Muhalefet'i "sosyal demokrat sapma" olarak tanımladığı 25 Ekim tarihli toplantısı, Troçki'nin Stalin'i açıkça "devrimin mezar kazıcısı" ilân etmesiyle tarihe geçecekti. Merkez Komite, ertesi gün aldığı kararla Troçki'yi Siyasi Büro'dan attı, Zinovyev'i de Komintern'in Yürütme Kurulu'ndan geri çekti. Bu saldırılar, Muhalefet'in Zinovyevci kanadını fazlasıyla sarsmıştı. Troçki, bu durumu şöyle ifade eder: "Zinovyev, daha 1927 yılı başında, birden değilse de yavaş yavaş teslim bayrağını çekmeye hazırdı. Ama Çin'de önemli gelişmeler ortaya çıktı... Zinovyev'in teslim olmasını bu olaylar geciktirmiştir."[3]

Çin Devrimi'nin yenilgisi

Kremlin, 1925-1927'de, emperyalizme karşı "dört sınıf bloğu" teorisi temelinde, Çin'deki Komünist Parti'ye burjuva Kuomintang'ı destekleme talimatı vermişti. Nisan 1927'de, Çiang Kay-şek'in önderliğindeki Kuomintang, Şanghay işçi sınıfına karşı bir katliam gerçekleştirdi. Çin Komünist Partisi (ÇKP) önderliğinin ve üyelerinin büyük bölümünün burjuva ulusalcı güçler tarafından öldürülmesinden sonra, ÇKP'den bu kez burjuva "sol" Kuomintang'a katılması istendi. Bu yönelimin sonucu ise "solcu" Wang Çing-wei'nin, işçi ve köylü hareketini en az Çiang Kay-şek kadar kanlı biçimde ezmesi oldu. Stalinist bürokrasinin Çin'deki devrimci işçi hareketini ve ÇKP'deki Marksistleri ortadan kaldırmaya yönelik bir sonraki adımı, artık bütünüyle demoralize olmuş durumdaki ÇKP'den, Ağustos 1927'de, silahlı ayaklanmaya geçmesini istemek oldu. Bu açık intihar eylemi, Kanton'daki ayaklanma girişiminin üç gün içinde kanla bastırılmasıyla sonuçlanacak; arka arkaya gelen bu yenilgiler, ÇKP'nin, şehir merkezli bir işçi partisi olarak sonunu getirecekti. (İngiltere genel grevi

3 L. Troçki, Hayatım, Yazın Yayıncılık, Ekim 1999, İstanbul, sf. 558

ve Çin Devrimi ile ilgili olarak Lev Troçki'nin *Lenin'den Sonra Üçüncü Enternasyonal* adlı kitabına bakılabilir).

Çin'deki gelişmeler, Bolşevik Parti saflarında tam bir öfke yaratırken, Muhalefet de yeniden ayakları üzerine doğrulmaya başlamıştı. Ama Stalinist aygıtın Muhalefet üzerindeki terörü devam ediyordu. "Leningrad'ın köşe bucak yerlerinde işçiler ve öğrenciler gizli toplantılar yapmaya başladılar... Sonunda, Merkez Komite, işçilere, muhalefet toplantılarını zorla dağıtmak gerektiğini bildiren bir çağrı yayınladı. Bu çağrı, GPU'nun saldırı gruplarının muhalefete karşı inceden inceye hazırladıkları saldırıları örten bir kılıf olacaktı."[4]

"Termidor provası"

Merkez Yürütme Komitesi'nin Ekim 1927'de Leningrad'da yaptığı toplantı sırasında işçilerin Zinovyev ile Troçki'yi destekleyen gösterileri, Muhalefet saflarında yeniden bir iyimserlik dalgası estirmişti. Ama GPU ve polis birliklerinin gösterici işçilere saldırması, yönetici hizbin de mücadelede kararlı olduğunu gösteriyordu. Birleşik Muhalefet'in, Ekim Devrimi'nin 10. Yıldönümü nedeniyle Moskova'da düzenlediği gösteri de aynı akıbete uğradı ve polis zoruyla dağıtıldı. Troçki, *Hayatım* adlı kitabında, bunun, "görmesini bilenler için, bir Thermidor provası" olduğunu yazar.

Bu arada, partinin XV. Kongresi yaklaşıyordu. Delege seçimleri, bütün gelenekler hiçe sayılarak, resmi tartışmaların öncesine alınmıştı; yönetimdeki hizbin çığırtkanları, Troçki'nin sözleriyle, "özbeöz faşizan yöntemlerle"[5] parti toplantılarını engelliyordu. Partinin 2-19 Aralık 1927'de toplanan XV. Kongresi, Birleşik Muhalefet'e kesin bir son verecekti.

Kongre'de söz alan Stalin, Troçki'nin Zinovyev-Kamenev ikilisine, bu ikilinin de Troçki'ye yönelttiği suçlamaları anlatarak, Muhalefet'in "ilkesiz" bir birlik olduğunu ispatlamaya çalıştı; ardından da, Troçki ile Lenin arasındaki eski tartışmaları ortaya serdi. Bütün bunlar, Bolşevik gelenekten habersiz ve son derece geri bilinç düzeyine sahip delege çoğunluğu için, Muhalefet'i mahkum etmeye yetecekti. Troçki'nin konuşması, Kamenev ile Zinovyev'in silik ve korkak üslubuyla kar-

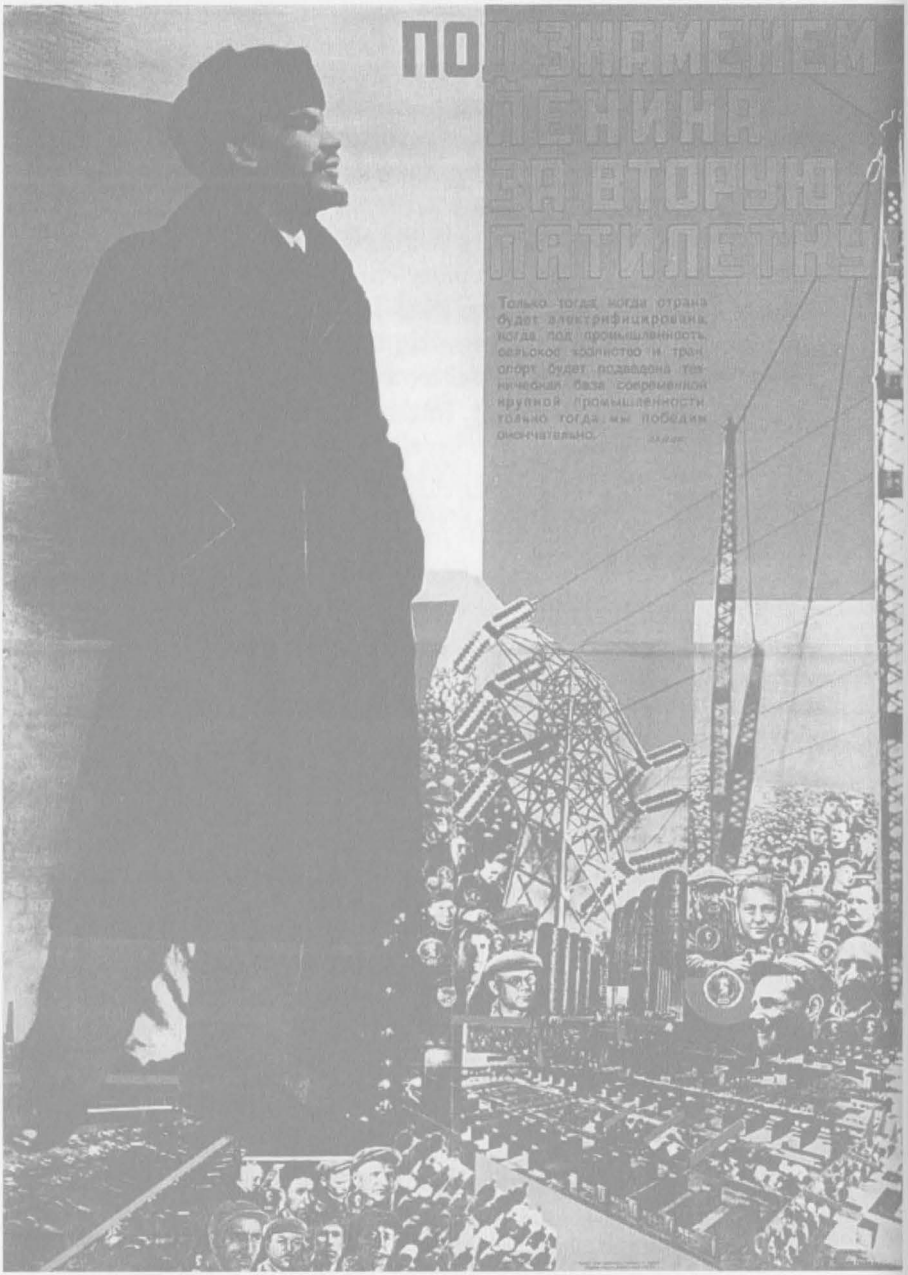
4 Troçki, age. sf. 560

5 Troçki, age. sf. 566

şılaştırılamayacak denli kararlı ve açıktı. Troçki, Muhalefet'i bir bütün olarak savunduğu konuşmasında, Stalin'in bütün karalamalarını, çarpıtmalarını ve yalanlarını tek tek yanıtladı. XV. Kongre, Troçki'nin, Zinovyev'in ve Kamenev'in Siyasi Büro'dan atılmasını onaylayan ve —çoğunluk hizbine karşı— yeni bir tartışma başlatmaları durumunda yeni cezalarla karşılaşacaklarını belirten bir karar aldı.

XV. Kongre sonrasında Zinovyev-Kamenev ve izleyicileri Stalin hizbiyle uzlaşmaya yönelirken, 1923 Muhalefeti sürecinden deneyim edinmiş olan Troçkistler, sessizce boyun eğmekten yana değildi. Zinovyev ile Kamenev ve izleyicileri, bir süre sonra "hatalarını kabul ederek" Stalin'e teslim olurken, Troçki önderliğindeki Sol Muhalifler, bu ihanet yolunu seçmemenin bedelini SSCB'nin en ücra köşelerine sürgüne gönderilerek, hapse atılarak ve öldürülerek ödediler. Troçki de Ocak 1928'de Alma Ata'ya, ardından da Şubat 1929'da Türkiye'ye sürgüne gönderildi.

Marksist (Sol) Muhalefet'in birçok üyesi, uyguladığı politikalarla SSCB'yi kapitalist restorasyon tehlikesinin eşiğine getiren Stalin'in Buharin-Rikov ikilisinden koparak zorunlu kolektifleştirme ve hızlı sanayileşme politikasına yöneldiği 1929'dan başlayarak yüzünü Stalinist bürokrasiye döndü. Onlar, Stalin'in, daha önce Sol Muhalefet'in savunduğu sanayileşme politikasını uygulamaya başladığını düşünüyorlardı. Yoldaşlarıyla doğru dürüst ilişki kurmasına izin verilmeyen Troçki ise Muhalefet saflarında bu dönemde yaşanan çözülmeye, yazdığı mektuplarla müdahale etmeye çalışıyordu.

Afiş: "Sovyetler Birliği'nin sanayi olanaklarını güçlendirin!" Sergei Sen'kin, 1931.

1

Birleşik Muhalefet Programı

Lev Troçki

1927

Bölüm I - Giriş

Lenin, son parti kongresinde şunları söylemişti:

> Elimizde devletle ve Yeni Ekonomi Politikası altında bir yılı doldurduk. Peki devlet bizim yolumuzda mı işledi? Hayır! Bunu kabullenmek istemiyoruz ama o bizim yolumuzda işlemedi. Peki, nasıl işledi? Araba bizim yönlendirdiğimiz yere değil ama kimi yasadışı, nereden çıktığını tanrının bildiği vurguncuların ve özel girişimci iş adamlarının ya da her ikisinin gösterdiği yönde gidiyor. Bir araba, her zaman tam olarak direksiyonda oturan adamın düşündüğü yönde değil; sıklıkla, tam olarak düşünmediği yolda ilerler.

Politikalarımızın temel sorunlarını yargılarken kullanmamız gereken ölçüt bu sözlerde belirtiliyordu. Araba hangi yönde ilerliyor? Devlet yönünde mi? İktidar yönünde mi? İşçi sınıfının ve devasa köylü kitlesinin çıkarlarını ve iradesini ifade eden biz komünistlerin istedikleri yönde mi? Yoksa o yönde değil mi? Yoksa "tam olarak" o yönde değil mi?

Lenin'in ölümünden bu yana geçen yıllar içinde, partimizin merkez organlarının, ardından da bir bütün olarak partinin dikkatini, birçok kez, Lenin tarafından işaret edilen tehlikenin yanlış önderlik sayesinde büyük ölçüde artmış olduğuna çekmeye çalıştık. Araba, işçilerin ve köylülerin çıkarlarının gerektirdiği

yönde ilerlemiyor. Yeni kongrenin öngününde, maruz kaldığımız zulmü göz önünde bulundurmaksızın, partinin dikkatini iki kat enerjiyle bu olguya çekmeyi görevimiz sayıyoruz. Zira durumun bizzat parti tarafından düzeltilebileceğinden eminiz.

Lenin arabanın sıkça düşman güçler tarafından yönlendirildiği yere gittiğini söylediğinde, bizim dikkatimizi son derece önemli iki olguya çekmişti. Birincisi, bizim geri kalmışlığımızdan ve siyasi yanlışlarımızdan yararlanan ve uluslararası kapitalizmin desteğine bel bağlayan, davamıza düşman olan bu güçlerin (*kulak*, *Nepmen*, bürokrat) toplumumuzda var olduğudur. İkincisi, bu güçlerin yönetsel ve ekonomik aygıtımızı yanlış yöne itecek ve en sonunda, arabanın direksiyonunu –başlangıçta örtülü biçimde– ele geçirmeye kalkışacak denli güçlü olduğuydu.

Lenin'in sözleri, bizi,

(1) Bu düşman güçlerin (*kulak*, *Nepmen* ve bürokrat) büyümesini dikkatle izlemekle;

(2) bu güçlerin, ülkenin genel canlanmasıyla orantılı biçimde birleşmeye, kendi "değişikliklerini" planlarınıza sokmaya, politikamız üzerinde giderek artan bir baskı uygulamaya ve kendi çıkarlarını bizim aygıtımız dolayımıyla tatmin etmeye çalışacaklarını akılda tutmakla;

(3) özlemini duydukları gözle görülmese de fiili bir ikili-iktidar sistemi yaratmalarını önleyerek, bu düşman güçlerin büyümesini ve baskısını zayıflatmak için gerekli bütün önlemleri almakla;

(4) Bu süreçlere ilişkin doğruları çalışan kitlelere içtenlikle anlatmakla yükümlü kılmaktadır. Burada, şimdi, temel bir "Termidorcu" tehlike ve ona karşı mücadele oluşmaktadır.

Lenin'in uyarısını dile getirmesinden bu yana, bizde birçok şey iyileşmiş ama birçok şey de kötüleşmiştir. Devlet aygıtının etkisi artıyor ama onunla birlikte işçi devletinin bürokratik deformasyonu da artıyor. Kapitalizmin mutlak ve göreli kırda, mutlak olarak da kentlerde büyümesi, ülkemizdeki burjuva unsurlarda bir siyasi özgüven yaratmaya başlamaktadır. Bu unsurlar, komünistlerin işte ve sosyal çevrelerinde ilişki kurdukları kesimlerinin moralini bozmaya çalışıyorlar ve bunda da kısmen başarılı oluyorlar. Stalin tarafından XIV. Parti Kongresi'nde açıklanan

"Sola ateş!" sloganı, parti içindeki sağcı unsurların kırdaki burjuva Ustrialov[6] unsurları ile birliğini canlandırmaktan başka bir işe yaramamıştır.

"Kim kimi yenecek?" sorusunun yanıtı, sınıfların, ekonomi, politika ve kültür cephelerinin bütün sektörlerinde verilecek sürekli bir mücadele içinde belirlenecektir. Bu, gelişmenin sosyalist yönde mi yoksa kapitalist yönde mi olacağı; ulusal gelirin bu iki yoldan hangisine uygun olarak dağıtılacağı; proletaryanın gerçek iktidarının mı kurulacağı yoksa bu iktidarın yeni burjuvaziyle mi paylaşılacağı üzerine bir mücadeledir. Ezici çoğunluğu küçük ve çok küçük köylülerden, genel olarak küçük mülk sahiplerinden oluşan bir ülkede, bu mücadelenin en önemli süreçleri, sıkça, parçalanmış ve illegal biçimde sürer; yalnızca "beklenmedik şekilde" aniden yüzeye çıkar.

Kapitalist unsur, başlıca ifadesini, kırdaki sınıf farklılaşmasında ve kentlerdeki tüccarların çoğalmasında bulmaktadır. Kırdaki üst tabakalar ve kentlerdeki burjuva unsurlar, devlet-ekonomi aygıtının çeşitli kanallarıyla giderek daha sıkı biçimde iç içe geçiyor. Bu aygıt, sıkça, ulusal gelirdeki payını arttırma yönündeki başarılı çabasını istatistiksel bir sisle kaplamada bu yeni burjuvaziye yardımcı oluyor.

Ticaret aygıtı (devlet, kooperatif, özel) ulusal gelirin devasa bir bölümünü (gayrisafi üretimin onda biri) tüketmektedir. Dahası, özel sermaye, ticari orta sınıf sıfatıyla, geçtiğimiz yıllarda, toplam ticaretin beşte birinden oldukça fazlasını (kesin rakamlarla yılda 5 milyar Ruble) elinde tutmaktadır. Şimdiye kadar, genel tüketici, gereksinim duyduğu ürünlerin yüzde 50'den fazlasını kapitalistlerden sağlamaktadır. Bu, kapitalistler için başlıca kâr ve birikim kaynağıdır. Tarımsal ve sınaî fiyatlar arasında, toptan ve perakende fiyatlar arasında var olan uyumsuzluk (makas); ülkenin farklı bölgelerinde ve farklı mevsimlerde farklı tarım dallarında fiyatlar arasında gözlenen "kopukluk;" nihayet,

---

6 Nikolay Vasilyevich Ustryalov (25.11.1890-14.09.1937). "Rus ulusal bolşevizmi"nin önde gelen kuramcısı, anti Komünist bir profesör. Lenin ve Bolşevikler tarafından düşman kabul edilen Ustriyalov, Stalin'in ulusalcı politikalarından aldığı cesaretle, 1935 yılında, sürgünde yaşadığı Mançurya'dan Sovyetler Birliği'ne geri döndü. 1937'de kurşuna dizildi.

ülke içindeki fiyatlarla dünya fiyatları (kaçak mallar) arasındaki farklılık, sabit özel kazanç kaynaklarıdır.

Özel sermaye, borçlardan aşırı faiz topluyor ve devlet tahvilleri üzerinden para kazanıyor.

Kapitalistin sanayideki rolü de oldukça dikkat çekici. Onun son dönemde gerilediği düşünülse bile, mutlak olarak büyümeyi sürdürmektedir. Kayıtlı özel kapitalist sanayi, yılda 400 milyon Rublelik gayrisafi üretim gerçekleştirmektedir. Küçük atölyeler ve ev işletmelerinin payı 1 milyar 800 milyon Ruble'den fazladır. Devlete ait olmayan sanayi işletmelerinin tamamı, toplam mal üretiminin beşte birinden fazlasını ve piyasadaki tüketim mallarının yüzde 40 kadarını oluşturmaktadır. Bu sanayinin aşırı büyümesi şu ya da bu biçimde özel sermayeye bağlıdır. Küçük işletmelerdeki işçi kitlesinin ticaret ve ev işletmesi sermayesi eliyle gizli ya da açık sömürüsü son derece önemlidir. Dahası, bu, yeni burjuvazi için giderek büyüyen bir birikim kaynağıdır.

Vergiler, ücretler, fiyatlar ve krediler ulusal gelirin, belirli sınıfları güçlendirip diğerlerini zayıflatan dağıtımının başlıca araçlarıdır.

Kırdaki tarım vergileri genel bir kural olarak ilerlemeye ters biçimde, yoksullara ağır şekilde, ekonomik olarak güçlü kesimlere ve *kulak*lara ise çok daha hafif biçimde dayatılmaktadır. Yaklaşık hesaplara göre, Sovyetler birliğindeki köylülerin yüzde 34'lük yoksul kesimi (Ukrayna, Kuzey Kafkasya ve Sibirya gibi sınıf farklılaşmasının bir hayli gelişmiş olduğu bölgeleri dışta bıraksak bile) net gelirin yüzde 18'ini elde etmektedir. Toplam gelirin tam olarak aynı oranı da (yüzde 18) mülk sahiplerinin yalnızca yüzde 7,5'ini oluşturan en üstteki gruba gitmektedir. Buna rağmen, her iki grubun her biri, toplam vergilerin tahminen yüzde 20'sini ödüyor. Açıkça görülüyor ki, bir yoksul köylünün üzerine, bir *kulak*ın ya da genel olarak "hali vakti yerinde" bir mülk sahibinin üzerine binenden çok daha ağır bir vergi yükü binmektedir. XIV. Kongre'nin önderlerinin korkularının tersine, bizim vergi politikamız, *kulak*ı hiçbir şekilde soymamaktadır. Bizim vergi sistemimiz, onun giderek artan miktarda para ve mal biriktirmesini asla engellememektedir.

Dolaylı vergilerin bütçemizdeki rolü, tehlikeli şekilde doğrudan vergiler aleyhine büyümektedir. Bir başına bu yolla, vergi yükü otomatik olarak varlıklılardan yoksullara kaymaktadır. İşçilerin 1925-1926 döneminde ödediği vergiler, önceki yıla göre iki kat artmış; aynı dönemde, kent nüfusunun geri kalanından alınan vergiler ise yüzde 6 azalmıştı.[7] Alkollü içeceklerden alınan vergi, giderek kaldırılamaz bir ağırlıkla, asıl olarak sanayi bölgelerinin üzerine yıkılmaktadır. 1926 yılında kişi başına gelirdeki artış, 1925 yılı ile karşılaştırıldığında –belirli yaklaşık hesaplara göre– köylüler için yüzde 19, işçiler için yüzde 26, tüccarlar ve sanayiciler için yüzde 46'dır. "Köylüler" üç ana gruba ayrıldığında, *kulak*ın gelirinin işçilerin gelirinde yaşanan artışla karşılaştırılamayacak denli artmış olduğu hiçbir kuşkuya yer bırakmayacak şekilde ortaya çıkar. Tüccarların ve sanayicilerin vergi verilerine göre hesaplanan geliri, kuşkusuz, olduğundan daha düşük gösterilmektedir. Bununla birlikte, bu bir dereceye kadar aldatıcı rakamlar bile, sınıf farklılıklarının arttığını açıkça göstermektedir.

Tarım ve sanayi malları fiyatları arasındaki tutarsızlığı yansıtan "makas" son bir buçuk yıl boyunca daha da açıldı. Köylü, savaş öncesi fiyatlarla, ürünü karşılığında yüzde 125'inden fazlasını kazanamazken, sanayi ürünleri için savaş öncesine göre en az iki katı fazla para ödemektedir. Köylünün, bir kez daha ağırlıklı olarak onun alt tabakasının, geçtiğimiz yıl bir milyar Ruble civarında bir toplam oluşturan bu fazla ödemesi, yalnızca tarım ile sanayi arasındaki çatışmayı arttırmamakta; kırdaki farklılaşmayı büyük ölçüde keskinleştirmektedir.

Toplam ve perakende fiyatlar arasındaki uyumsuzluk konusunda, hem devlet sektörü hem de tüketici kaybetmektedir ki bu, üçüncü bir kesimin kazandığı anlamına gelir. Buradan kazanan özel sermaye, dolayısıyla kapitalizmdir.

Gerçek ücretler, 1927 yılında, en iyi durumda 1925 sonbaharındaki düzeyinde durmaktadır. Ama ülkenin bu iki yıl boyunca zenginleşmiş ve toplam ulusal gelirin artmış olduğu; *kulak* tabakasının stoklarını olağanüstü bir hızla arttırdığı; özel kapi-

7 Viestnik Finansol, 1927. No. 2, p. 52

talistin, tüccarın ve vurguncunun birikiminin büyük bir hızla büyüdüğü tartışılmaz. Açık ki, diğer sınıfların ülkenin toplam ulusal geliri içindeki payı artarken, işçi sınıfınınki azalmıştır. Bu olgu, bir bütün olarak durumumuzun değerlendirilmesinde son derece önemlidir.

Yalnızca, işçi sınıfımızın ve partimizin bu zorluklarla ve tehlikelerle başa çıkamayacağına derinden inanan biri, gelişmemizdeki bu çelişkileri ve düşman güçlerin büyümesini açıkça belirtilmenin panik ya da kötümserlik olduğunu söyleyebilir. Biz bu bakış açısını kabul etmiyoruz. Bu tehlikeleri açıkça görmek gerek. Biz, bu tehlikelerle daha etkili biçimde mücadele etmek ve onların üstesinden gelmek için, onları tam ve kesin biçimde gösteriyoruz.

Düşman güçlerin (*kulak*, *Nepmen* ve bürokrat) NEP altında bir noktaya kadar büyümesi kaçınılmazdır. Bu güçleri, yalnızca yönetsel emirlerle ya da basit ekonomik baskıyla imha edemezsiniz. NEP'i devreye sokar ve uygularken, bizzat kendimiz, ülkemizde kapitalist ilişkilere belirli bir alan yaratmıştık ve onları hâlâ, hatırı sayılır bir süre için, kaçınılmaz olarak kabul etmek zorundayız. Lenin şunları söylerken, bize, işçilerin bilmesi gereken çıplak gerçeği anımsatmıştı:

> Bir küçük köylü ülkesi olmayı sürdürdüğümüz müddetçe, Rusya'da, kapitalizm için, komünizm için olduğundan daha sağlam bir zemin vardır. Bunu unutmamalıyız... Biz kapitalizmi kökleriyle birlikte söküp atmış ve uluslararası düşmanın zeminini ve temellerini oymuş değiliz.[8]

Burada Lenin tarafından belirtilen fevkalade önemli toplumsal gerçek, söylemiş olduğumuz gibi, basitçe ortadan kaldırılamaz. Ancak, yoksul köylülüğe ve orta köylülükle ittifaka yaslanan doğru, planlı ve sistematik bir işçi sınıfı politikası eliyle onun üstesinden gelebiliriz. Bu politika, esas olarak, proletaryanın toplumsal konumunun bir bütün olarak güçlendirilmesine, sosyalizmin komuta merkezlerinin olabildiğince hızlı şekilde yükseltilmesine, dünya proleter devriminin hazırlanması ve geliştirilmesi faaliyetiyle olabilecek en sıkı ilişkiye bağlıdır.

---

8 Lenin, age. Cilt XVII, p. 428.

Doğru Leninist politika, manevrayı da içerir. Lenin, kapitalizmin güçlerine karşı mücadelede, düşmana üstünlük sağlamak için, sıkça, kısmi ödün; daha sonra başarılı biçimde ilerlemek için geçici geri çekilme yöntemine başvurmuştu. Manevra, şimdi de gerekli. Ancak, Lenin doğrudan saldırı yoluyla üstesinden gelinemeyen bir düşman karşısında hile ya da manevra yaparken, her zaman proleter devrimi çizgisinde kalmıştı. Parti, onun yönetiminde, her manevranın nedenlerini, anlamını ve sınırlarını, aşmaması gereken sınırları ve proleter ilerlemenin yeniden başlayacağı mevzileri her zaman biliyordu. Lenin'in önderliği altındaki o günlerde, geri çekilmeye geri çekilme, ödüne ödün deniyordu. Bu sayede, manevralar yapan proleter ordu, birliğini, savaşçı ruhunu, amaca ulaşma bilincini her zaman korudu.

Liderler, son dönemde, bu Leninist yöntemlerden kesin bir uzaklaşma sergilemiştir. Stalin'in grubu, partiye düşüncesizce önderlik ediyor. Düşmanın güçlerini sağlamlaştıran, her yerde ve her şeyde resmi bir başarı görüntüsü yaratan bu grup, proletaryaya hiçbir beklenti sunmamakta, daha kötüsü, yanlış bir beklenti yaratmaktadır. O zigzaglar çizmekte, düşman unsurlara uyum sağlamakta ve onlara uyarlanmaktadır. O, proletarya ordusunun güçlerini zayıflatmakta ve onun kafasını karıştırmaktadır. Bu grup, pasifliği, önderliğe güvensizliği ve devrim güçlerine güven eksikliğini canlandırmaktadır. O, partinin beklemediği, ona uygun olmayan ve onun gücünü zayıflatan, bir uçtan diğerine ilkesizce sıçramaları, Leninist manevralara gönderme yaparak kılıfına uydurmaktadır. Bütün bunların tek sonucu düşmanın zaman kazanması ve ileriye doğru harekete geçmesidir. Stalin, Buharin ve Rikov'un bu tür manevralarının "klasik" örnekleri, uluslararası alanda Çin politikası ve İngiliz-Rus Komitesi; ülke içinde ise ***kulak*** karşısındaki politikasıdır. Parti ve işçi sınıfı, bütün bu meselelerde, gerçeği ya da onun bir parçasını, yalnızca bir politikanın ağır sonuçlarının ardından; baştan aşağı yanlış olan bu politika onların başlarının üstünde çöktükten sonra gördü.

Stalin'in grubunun, partimizin bütün merkezi kurumlarının politikalarını belirlediği bu iki yılın sonunda, onun, a) ülkemizdeki gelişmeyi kapitalist kanallara akıtmak isteyen güçlerin

aşırı büyümesini; b) işçi sınıfının ve yoksul köylülerin *kulak*ın, *Nepmen*in ve bürokrasinin artan gücüne karşı mücadeledeki konumunun zayıflamasını; c) işçi devletinin dünya kapitalizme karşı mücadeledeki genel konumunun zayıflamasını ve Sovyetler Birliği'nin uluslararası konumunun kötüleşmesini önlemede yetersiz olduğunun tam olarak kanıtlandığını düşünebiliriz.

Stalin grubu partiye, işçi sınıfına ve köylülüğe duruma ilişkin bütün gerçekliği anlatmak yerine, gerçekleri gizlemekten; düşman güçlerin büyümesini küçümsemekten; doğruları bilmek isteyenleri ve onları göz önüne serenleri susturmaktan doğrudan suçludur.

Bütün durumun tehlikenin sağdan geldiğini gösterdiği bir zamanda "Sola ateş"in yoğunlaşması, proleter devrimin yazgısı adına proletaryanın meşru uyarısını ifade eden her eleştirinin kabaca mekanik şekilde bastırılması, sağa doğru her sapmaya açık hoşgörü, partinin proleter ve yaşlı Bolşevik çekirdeğinin etkisinin altını oyma... Bütün bunlar, her şeyden önce, proletaryanın etkinliğini, partinin dikkatli olmasını ve birliğini, Leninizm'in gerçek mirasına bağlılığı talep eden bir zamanda işçi sınıfını zayıflatıyor ve silâhsızlandırıyor.

Parti önderleri Lenin'i çarpıtmakta, yaptıkları her başarılı yanlışı örtbas etmek için gerekli gördükçe ondan iyisini yapmakta, onu anlatmakta ve ona eklemeler yapmaktadır. Lenin'in ölümünden bu yana, bir dizi yeni teori icat edilmiş durumda. Bu teorilerin tek anlamı, Stalin'in grubunun uluslararası proleter devriminin yolundan ayrılmasına teorik haklılık kazandırmaktır. Menşevikler, Smienaviekhovtsy ve nihayet kapitalist basın, Stalin-Buharin-Martinov'un yeni teorilerinde "Lenin'den ileri" bir hareketi (Ustrialov), "devlet adamı bilgeliği"ni, "gerçekçiliği", devrimci Bolşevizm'in "ütopya"larından vazgeçişi görüyor ve bunu memnuniyetle karşılıyorlar. Onlar, bir dizi Bolşevik'in —Lenin'in silah arkadaşlarının— partinin önderliğinden uzaklaştırılmasında, partinin ana rotasını değiştirme yönünde pratik bir adımı görüyor ve memnuniyetlerini açıkça ifade ediyorlar.

Bu arada, denetimsiz olarak ve sağlam bir sınıf politikası tarafından yönlendirilmeksizin dizginsizce işleyen NEP süreci

aynı türde başka tehlikeleri hazırlıyor.

25 milyon küçük çiftlik Rusya'daki kapitalist eğilimlerin başlıca kaynağını oluşturmaktadır. Bu yığından yavaşça yükselen Kulak tabakası, sermayenin ilkel birikim sürecini gerçekleştiriyor, sosyalist mevziinin altını derinden oyuyor. Bu sürecin sonraki yazgısı, nihai olarak, devlet sektörünün ve özel sektörün büyümesi arasındaki ilişkiye bağlıdır. Sanayimizin geri kalması köylülük arasındaki sınıf farklılaşmasının hızını ve buradan kaynaklanan siyasi tehlikeleri kapsamlı biçimde arttırır.

Lenin şunları yazmıştı:

> Diğer ülkelerin tarihinde *kulak*lar büyük toprak sahiplerinin, Çarların, papazların ve kapitalistlerin iktidarını birçok kez yeniden kurmuştur. İşçilerin güçsüzlüğü sonucunda, *kulak*ların cumhuriyetten monarşiye, emekçi kitlelerin egemenliğinden sömürücülerin, zenginlerin, asalakların mutlak egemenliğine geri dönüşte başarı elde ettiği bütün önceki Avrupa devrimlerinde böyle olmuştur... *Kulak* ile büyük toprak sahibini, Çarı ve papazları —kavga etmiş olsalar bile— yeterince kolay şekilde uzlaştırabilirsiniz ama işçi sınıfını asla.[9]

Bunu anlayamayan, "*kulak*ın sosyalizme doğru gelişim gösterdiğine" inanan kişi, devrimi karaya oturtmaktan başka bir işe yaramaz.

Bu ülkede birbirini karşılıklı olarak dışlayan iki temel pozisyon bulunmaktadır: Proletaryanın sosyalizmi inşa pozisyonu ve gelişmemizi kapitalist yöne kaydırmak isteyen burjuvazinin pozisyonu.

Burjuvazinin ve onun peşinden sürüklenen küçük burjuva kesimlerin kampı bütün umutlarını özel girişime ve tüketim malları üreticilerinin kişisel çıkarlarına bağlamış durumda. Kooperatifleri, sanayiyi ve dış ticaretimizi bu köylülerin çıkarlarına hizmet eder hale getirmeyi amaçlan bu kamp, "ekonomik olarak güçlü" köylüler üzerine oynuyor. Bu kamp, sosyalist sanayinin devlet bütçesine dayanmaması ve kır kapitalistlerinin birikimine zarar verecek kadar hızlı biçimde gelişmemesi gerektiğine inanmaktadır. Emeğin üretkenliğini arttırma mücadelesi, günlük düşünen küçük burjuva için işçilerin kasları ve sinirleri üzerinde baskı

---

9 *İşçi Yoldaşlar, Haydi Nihai ve Belirleyici Kavgaya Katılın*, Lenin Enst. Yay., sf. 1-2

uygulamak anlamına gelir. Fiyatların düşürülmesi için mücadele, onun için, sosyalist sanayinin birikiminin ticaret sermayesi yararına azaltılması demektir. O, bürokratizme karşı mücadeleden, sanayinin dağıtılmasını, planlama merkezlerinin güçsüzleştirilmesini anlar. O, ağır sanayinin arka plana itilmesi, yani, dış ticaret tekelinin yakında kaldırılmasına ilişkin bir beklentiyle birlikte, bir kez daha ekonomik olarak güçlü köylü yararına bir düzenleme anlamına gelir. Bu, Ustrialovların yoludur. Bu yolun adı, vadeli plan üzerinde işleyen kapitalizmdir. Bu, ülkemizde güçlü bir eğilimdir ve partimizin belirli çevreleri üzerinde bir etkiye sahiptir.

Proleter yol, Lenin tarafından şöyle betimlenmişti:

> Sosyalizmin kapitalizm üzerindeki zaferinin ve sürekliliğinin garanti altına alınmış olduğunu, yalnızca, sömürücülerin direnişini kesin olarak bastıran proleter devlet gücü onlara bütünüyle boyun eğdirdiğinde, kendi tam istikrarından ve otoritesinden emin olduğunda, sanayinin tamamını büyük ölçekli kolektif üretim ve en son teknoloji temelinde (bütün ekonominin elektriklendirilmesi temelinde) yeniden örgütlediğinde düşünebiliriz. Küçük köylüyü —örneklerin ve kendi çıkarlarının gücüyle— büyük ölçekli, kolektif, makineleşmiş tarıma doğru harekete geçirerek tarımsal ve kırsal emeğin üretkenliğinde devasa bir artışın maddi zemini yaratacağı için, kentler tarafından geri ve farklılaşmamış kıra sağlanacak böylesi uzun vadeli teknik ve toplumsal yardımı yalnızca bu mümkün kılacaktır.[10]

Partimizin bütün politikasının "bütçe, vergiler, sanayi, tarım, iç ve dış ticaret her şeydir" ilkesi üzerine kurulması gerekiyor. Bu Muhalefet'in temel duruşudur. Bu Sosyalizme giden yoldur.

Bu iki pozisyon arasında —her gün birincisine yakınlaşan— Stalinistler sola doğru kısa, sağa doğru derin zigzaglardan oluşan bir çizgi izliyorlar. Leninist yol, üretici güçlerin, kapitalist unsurla aralıksız kapitalist mücadele üzerinden sosyalist gelişmesidir. Ustrialov'un yolu, üretici güçlerin, kapitalist temelde, Ekim Devrimi'nin kazanımlarını yavaş yavaş tüketerek gelişmesidir. Stalin'in yolu, nesnel gerçeklik olarak, üretici güçlerin gelişmesinde bir gecikmeye, sosyalist unsurun göreli ağırlığında bir azalmaya yol açmakta; bu yolla, Ustrialov'un yolunun nihai zaferini hazırlamaktadır. Stalin'in yolu, gerçek bir sapma-

10 Komünist Enternasyonal'in İkinci Kongresi'nin Kararı

yı dostça sözcükler ve kavramlarla maskeleyerek gizlediği için daha tehlikeli ve zarar vericidir. Yeniden inşa sürecimizin tamamlanması ekonomik gelişmemizin bütün temel meselelerini ön plana çıkarmış ve böylece Stalin'in –Çin'deki devrim ya da Sovyetler Birliği'nde temel sermayenin yeniden oluşturulması gibi– büyük sorunlara yanıt vermede bütünüyle yetersiz olan pozisyonunun altını oymuştur.

Meseleler, içinde bulunduğumuz durumun şimdiki önderliğin kaba hataları eliyle arttırılmış gerginliğini bir yana bırakarak doğru biçimde konabilir. Ama parti önderliğinin çizgisinin, Lenin tarafından gösterilen yönde değişmesi, keskin biçimde değişmesi gerekiyor.

Bölüm II – İşçi Sınıfının ve Sendikaların Durumu

Ekim Devrimi, tarihte ilk kez proletaryayı çok büyük bir ülkede egemen sınıf durumuna getirdi. Üretim araçlarını ulusallaştırmamız, insanın insan tarafından sömürüsü üzerine kurulu bütün bir toplumsal sistemin sosyalist yeniden kuruluşu yönünde belirleyici bir adımdı. Sekiz saatlik işgününü uygulamamız, işçi sınıfının maddi ve kültürel varlık koşullarında tam ve kapsamlı bir değişim yönünde atılmış ilk adımdı. Ülkenin yoksulluğuna rağmen, çalışma yasalarımız işçiler için –geçmişte herhangi bir grup himayesinden mahrum kalmış en geri olanlar için bile– en zengin kapitalist devletlerin hiçbir zaman vermediği ve vermeyeceği yasal güvenceler sağlamıştır. Egemen sınıfın elinde en önemli toplumsal silah konumuna yükselmiş olan sendikalara, bir yandan, başka koşullarda bütünüyle ulaşılamaz olan kitleleri örgütleme; öte yandan, işçi devletinin bütün siyasi yönünü doğrudan etkileme fırsatı verilmiştir.

Partinin sorunu, bu tarihsel öneme sahip kazanımların daha fazla gelişmesini garanti altına almak; yani onları gerçekten sosyalist bir içerikle doldurmaktır. Bu yoldaki başarımız, hem ülke içinde ve uluslararası nesnel koşullar; hem de çizgimizin doğruluğu ve önderliğin pratik becerisi eliyle belirlenecektir.

Ülkemizdeki hareketi sosyalist yeniden inşa yolunda değerlendirmedeki belirleyici etmen, işçi sınıfının yaşam koşullarında

tam bir iyileştirilmeyle birlikte, üretici güçlerimizin gelişmesi ve sosyalist unsurların kapitalist olanlar üzerindeki egemenliği olmalıdır. Bu iyileştirme maddi alanda (sanayide istihdam edilen işçilerin sayısı, gerçek ücret düzeyi, işçilerin bütçelerinin yapısı, barınma koşulları, sağlık yardımı vb.), siyasi alanda (parti, sendikalar, Sovyetler, Komünist gençlik örgütleri) ve nihayet kültürel alanda (okullar, kitaplar, gazeteler, tiyatrolar) yapılmalıdır. İşçilerin yaşamsal gereksinimlerini, onları işçi sınıfının tarihsel çıkarlarıyla karşı karşıya koymak için aşağılayıcı "atölye dar kafalılığı" yakıştırması altında arka plana atma çabası, teorik olarak yanlış, siyasi olarak da tehlikelidir.

Artı değere işçi devleti tarafından el konulması, elbette, sömürü değildir. Ancak, her şeyden önce, biz bürokratik çarpıklıklara sahip bir işçi devletine sahibiz. Şişkin ve ayrıcalıklı yönetim aygıtı artı değerin son derece önemli bir kesimini silip süpürmektedir. İkinci olarak, ticaret ve anormal fiyat uyumsuzlukları üzerinden vurgunculuk yoluyla gelişen burjuvazi, devlet sanayimiz tarafından yaratılan artı değerin bir bölümünün üstüne oturmaktadır.

Genel olarak bu yeniden inşa dönemi boyunca, işçilerin sayısı artmış, yaşam koşulları –yalnızca mutlak değil göreli olarak da, yani diğer sınıfların büyümesiyle karşılaştırıldığında da– iyileşmiştir. Bununla birlikte, son dönemde keskin bir değişim ortaya çıktı. İşçi sınıfının sayısal büyümesi ve durumunun iyileşmesi neredeyse durdu; bu arada, onun düşmanlarının büyümesi, hem de hızlanmış bir tempoda sürüyor. Bu, kaçınılmaz olarak, yalnızca işçilerin koşullarında fabrika düzeyinde bir kötüleşmeye değil; proletaryanın Sovyet toplumundaki göreli ağırlığında bir azalmaya da yol açmaktadır.

Menşevikler, burjuvazinin işçi sınıfı içindeki ajanları, kasıtlı olarak işçilerimizin maddi perişanlığına vurgu yapıyorlar. Onlar, proletaryayı Sovyet devletine karşı kışkırtmaya, işçilerimizi burjuva Menşevik "kapitalizme dönüş" sloganına kazanmaya çalışıyorlar. "Menşevizm"i Muhalefet'in işçilerin maddi koşullarını iyileştirmeye yaptığı vurguda gören kendini beğenmiş memur, Menşevizme mümkün olan en iyi yardımı sunmaktadır. Zorluk-

ların üstesinden gelmek için, önce onları bilmek gerekiyor. Başarılarımızı ve başarısızlıklarımızı, emekçi kitlelerin gerçek durumlarına bakarak, zamanında ve açıkça çözümlememiz gerekiyor.

İşçilerin durumu

Yeniden inşa dönemimiz, 1925 yılı sonbahârına kadar ücretlerde yeterince hızlı bir artış sağladı. Ama gerçek ücretlerde, 1926'da başlayan ciddi azalmanın üstesinden ancak 1927 yılı başında gelindi. Büyük çaplı sanayideki ortalama aylık ücretler, 1925 sonbaharındaki 29 Ruble 68 Kopek'e karşılık, 1926-1927 mali yılının ilk iki çeyreğinde, Moskova Rublesi ile 30 Ruble 67 Kopek ve 30 Ruble 33 Kopek'ti. Ücretler, üçüncü çeyrekte ise –ön hesaplamalara göre– 31 Ruble 62 Kopek. Dolayısıyla, bu yılki gerçek ücretler, aşağı yukarı 1925 yılı sonbaharındaki düzeyde sabitlenmiş durumda.

Ücretler, özel işçi kategorilerinin genel maddi düzeyi ve özel bölgeler (öncelikle Moskova ve Leningrad), elbette, bu ortalama düzeyin üzerinde; işçi sınıfının son derece yaygın diğer tabakasının maddi düzeyi ise bu ortalama rakamların bir hayli altındadır.

Dahası, bütün veriler, ücretlerdeki artışın emek üretkenliğindeki artışın gerisinde kaldığını gösteriyor. Emeğin yoğunluğu artmakta, kötü çalışma koşulları aynı kalmaktadır.

Ücretlerdeki artış, giderek daha fazla, artan emek yoğunluğuna olan talebe bağlanmaktadır. Sosyalist gelişme yoluyla uyuşmayan bu yeni eğilim, "rasyonalizasyon üzerine karar"ında[11] Merkez Komite tarafından güçlendirilmiştir. Sovyetler'in IV. Kongresi, aynı kararı kabul etti. Böyle bir politika, toplumsal zenginliğin gelişen teknolojiden (artan emek üretkenliği) dolayı artmasının, aslında ücretlerde bir artışa yol açmadığı anlamına gelir.

İşçilerin sayısındaki küçük artış, her ailedeki çalışan insan sayısında bir azalma anlamına gelir. Gerçek Rubleyle, işçi ailesinin harcama bütçesi 1924-1925'ten bu yana küçülmüştür. Yaşam alanlarının fiyatındaki artış, işçileri kendi yerinin bir bölümünü kiralamaya zorlamıştır. İşsiz, doğrudan ya da dolaylı olarak işçinin bütçesini yüklenmektedir. Hızla artan alkol tüketimi onun bütçesini sarsmaktadır. Özetle, onun yaşam standartlarında açık

11 *Pravda*, 25 Mart 1927

bir gerilemeyle karşı karşıyayız. Şimdi uygulamaya konan üretimin rasyonalizasyonu, buna sanayinin ve ulaşımın işten çıkartılmış işçileri istihdam etmeye yetecek kadar genişlemesi eşlik etmediği sürece, işçi sınıfının yaşam standartlarını kaçınılmaz olarak daha da geriletecektir. Pratikte "rasyonalizasyon" sıkça bazı işçileri "işten atma"ya ve diğerlerinin maddi koşullarını kısıtlamaya indirgenir. Bu, kaçınılmaz şekilde, işçi kitlesini bizzat rasyonalizasyona güvensizlikle doldurur.

Çalışma koşulları gerilediğinde, en fazla zarara uğrayanlar, her zaman, kalifiye olmayan işçiler, mevsimlik işçiler, kadınlar ve gençler gibi en güçsüzlerdir.

1926'da, kadınların ücretlerinde, erkeklerle karşılaştırıldığında, sanayinin neredeyse bütün dallarında açık bir azalma oldu. Mart 1926'da, sanayinin üç farklı dalında çalışan kalifiye olmayan işçiler arasında, kadınların kazançları, erkeklerinkinin yüzde 51,8'i, yüzde 61,7'si ve yüzde 83'ü idi. Turba kömürü sanayisiyle yükleme ve boşaltma gibi dallardaki kadın işçilerin durumunu iyileştirme yönünde gerekli önlemler hâlâ alınmamıştır. Gençlerin ortalama kazancı, bütün işçilerin kazançlarıyla karşılaştırıldığında, sürekli azalıyor. Bu azalma 1923'te yüzde 47,1, 1924'te yüzde 45, 1925'te yüzde 43,4, 1926'da yüzde 40,5, 1927'de yüzde 39,5'ti.[12]

Mart 1925'te, gençlerin yüzde 49,5'i 20 Ruble'den daha az kazanıyordu.[13] Sanayi işletmelerde belirli sayıda işçiye karşılık belirli sayıda gencin istihdam edilmesini sağlayan düzenlemenin kaldırılması, çalışan gençlere ve işçi ailelerine indirilmiş ağır bir darbe olmuştur. İşsiz gençlerin sayısı fazlasıyla artıyor.

Tarım işçisi

Kırdaki tahminen 3,5 milyon ücretli işçinin 1,6 milyonu tarım işçisidir. Bu tarım işçilerinin yalnızca yüzde 20'si sendikalarda örgütlüdür. Sıkça fiili kölelik anlamına gelecek denli kötü olan ücret sözleşmelerinin kayıt altına alınmasına ancak başlanıyor. Tarım işçilerinin ücretleri, alışık olunduğu üzere, çoğu devlet çiftliğinde bile, yasal asgari ücretin altındadır. Ortalama gerçek

12 1924-1925 ve 1925-1926'da Gençliğin Ekonomik Durumu İncelemesi

13 Merkezi Çalışma İstatistikleri Bürosu

ücretler, savaş öncesi düzeyin yüzde 63'ünü geçmemektedir. İşgünü, çok seyrek olarak on saatten kısa; gerçekte, çoğu durumda sınırsızdır. Ücretler düzensiz ve kabul edilemez gecikmelerin ardından ödenmektedir. Kiralık emekçinin bu sefil durumu yalnızca geri bir köylü ülkesindeki sosyalist inşanın zorluklarının sonucu değildir. O, aynı zamanda, tartışmasız biçimde, pratikte —yaşamın gerçekliği içinde— köyün alt tabakalarına değil de öncelikle üst tabakalarına yakın ilgi gösteren yanlış gidişatın sonucudur. Kiralık emekçiyi yalnızca *kulak*a karşı değil ama aynı zamanda ekonomik olarak güçlü orta köylülük denilen kesime karşı da her yönden sistematik olarak savunmak zorundayız.

Konut sorunu

İşçilerin yaşadığı konut alanları, kural olarak, bir bütün olarak kentlilerin sahip olduğu ortalama konut alanından bir hayli küçüktür. Büyük sanayi kentlerinde yaşayan işçiler, nüfusun bu bakımdan en az avantajlı kesimidir. Bir dizi araştırılmış kentteki konut alanlarının toplumsal gruplara göre dağılımı şöyle:

Sanayi işçisi başına 5,6 metrekare, büro çalışanı başına 6,9 metrekare, küçük zanaatkar başına 7,6 metrekare, uzman/fikir emekçisi başına 10,9 metrekare ve çalışmayan kişi başına 7,1 metrekare. Görüldüğü gibi işçiler son sıradadır. Dahası, işçilerin konut alanlarının boyutu her geçen yıl küçülüyor; proleter olmayan unsurlarınkiyse genişliyor. Konut alanı, ev yapımı alanındaki genel durum, sanayinin daha fazla ilerlemesini tehdit etmektedir. Buna rağmen, Devlet Planlama Komisyonu'nun beş yıllık planı, konut inşasında, durumun beş yılın sonunda bugünkünden daha kötü olacağını ifade eden bir görünüm sunmaktadır. Bu, bizzat Komisyon'un itirafıdır. Beş yıllık plana göre, ortalama düzgü [norm], 1926 yılı sonunda yaklaşık 11,3 arşın[14] kare iken 1931 yılı sonuna kadar 10,6 arşın kareye indirilecektir.

İşsizlik

Sanayileşmedeki yavaş büyüme, kendisini hiçbir alanda, sanayi proletaryasının en önemli saflarını vuran işsizlikte olduğu kadar hastalıklı bir şekilde açığa vurmamaktadır. Resmi rakam-

14 Bir arşın yaklaşık 68 cm.

lara göre kayıtlı işsiz sayısı, Nisan 1927'de 1.478.000 idi.[15] Gerçek işsiz sayısı iki milyon dolayında. İşsiz sayısı istihdam edilen toplam işçi sayısından çok daha hızlı biçimde artıyor. Sanayi işçilerinin sayısı, istihdam edilen toplam işçi sayısından çok daha hızlı biçimde artıyor. İşsiz sanayi işçilerinin sayısı hızla artıyor. Devlet Planlama Komisyonu'nun beş yıllık planına göre, sanayimiz, bütün beş yıl boyunca 400.000 sürekli işsizden biraz daha fazlasını emecek. Bu, kırdan gelen sürekli işçi akışıyla birlikte, işsiz sayısın 1931 yılı sonunda 3 milyondan az olmayacağı anlamına gelir. Bu gidişatın sonucu evsiz çocuk, dilenci ve fahişe sayısının artması olacak. İşsizlere ödenen küçük işsizlik sigortası haklı kırgınlıklara yol açıyor. Ortalama yardım parası 11,9 Ruble, yani 5 savaş öncesi Ruble dolayında. Sendika yardımları ortalama 6,5-7 Ruble. Bütün bu yardımlar da sendikaların işsiz üyelerinin yalnızca yüzde 20'sine ödeniyor.

Çalışma Yasası o kadar çok yoruma maruz kaldı ki, bunlar yasadaki maddelerinin sayısını aşmaktadır. Bu yorumlar, gerçekte, onun hükümlerini geçersizleştirmektedir. Özellikle, geçici ve mevsimlik işçilerin yasal savunusu işlemez hale gelmiştir.

Son toplu iş sözleşmesi kampanyası yasal güvencelerin neredeyse genel geçer kötüleşmesiyle ve standartlarla baremler üzerinde geriletici bir baskıyla karakterize edildi. Ekonomi yönetimine zorunlu tahkim hakkı verilmesi, toplu sözleşmeyi çift taraflı anlaşma eylemi olmaktan çıkartıp yönetsel bir talimata dönüştürerek, gerçekte ortadan kaldırmıştır.[16] Sanayinin işçilerin tazminatlarına katkısı bütünüyle yetersizdir. Çalışma Halk Komiserliği'nin verilerine göre, 1925-1926'da, büyük ölçekli işletmelerde, sakatlanmaya yol açan her bin işçi başına 97,6 iş kazası yaşandı. Her yıl, her on işçiden biri yaralanmaktadır.

Geçtiğimiz yıllar iş anlaşmazlıklarında keskin bir artışla damgalanmış ve bunların çoğu uzlaştırıcı değil ama dayatmacı önlemlerle çözülmüştür.

Fabrikalardaki düzen kötüleşmiştir. Yönetici organlar, giderek daha fazla, sınırsız otoritelerini kurmaya çalışıyorlar. İşçilerin iş-

15 Trud, August 27, 1927

16 Trud, 4 Ağustos 1927

ten atılması, gerçekte, yalnızca yöneticinin elinde. İşçiler ile usta-başları arasında, sıkça, devrim öncesindeki ilişkilere rastlanıyor.

Üretim toplantıları adım adım ortadan kaldırılmaktadır. İşçiler tarafından kabul edilen pratik önerilerin çoğu hiçbir zaman uygulanmıyor. Çoğu işçide var olan bu üretim toplantılarından hoşlanmama duygusu, onların başarıyla gerçekleştirdiği iyileştirmelerin sıkça işçi sayısında bir azalmayla sonuçlanması olgusu tarafından beslenmektedir. Sonuç olarak, üretim toplantılarına katılım yetersizdir.

Kültürel alanda, okul sorununa vurgu yapmak gerekiyor. İşçiler için, mesleki eğitim bir yana, çocuğuna temel eğitim sunmak bile giderek zorlaşmaktadır. Neredeyse bütün işçi mahallelerinde, sürekli artan bir okul eksikliği var. Okul bütçesi için annebabalardan istenen harçlar, fiilen öğrenim hakkını ortadan kaldırmaktadır. Okulların eksikliği ve kreşlerin yetersiz donanımı hatırı sayılır ölçüde işçi çocuğunu sokaklara sürüklüyor.

Sendikalar ve işçiler

Parti'nin XI. Kongre kararında değinilen "fabrikadaki çalışma koşulları konusundaki çıkar çatışması" son yıllarda göze çarpacak şekilde büyümüştür. Bununla birlikte, partinin sendikal harekete ilişkin son politikası ve sendika önderlerinin pratiği, sendikalar üzerinde, XIV. Kongre'nin itiraf ettiği şu etkide bulunmuştu:

Tek yanlı davranan, zaman zaman ilkelerini ve en önemli görevlerini (örgütledikleri kitlelerin ekonomik çıkarlarını savunmak ve onların maddi ve manevi düzeylerini olabilecek her yolla yükseltmek) arka plana atan sendikalar, sıkça işlerinin üstesinden gelemiyordu.

Durum, XIV. Kongre'den sonra, iyileşmek bir yana, daha da kötüleşti. Sendikaların bürokratikleşmesi daha da ilerledi.

10 sanayi sendikasının seçilmiş yürütme organının kadrosu içinde tezgahtan gelen ve partili olmayan militan işçilerin oranı son derece düşük (yüzde 12-13). Sendika konferanslarına katılan delegelerin ezici çoğunluğu ise bütünüyle sanayiden ayrılmış insanlardır.[17] İşçiler ve sendikalar, sosyalist sanayinin

17 *Pravda*, 23 Temmuz 1927

yönetiminden, hiçbir zaman bugün olduğu kadar uzakta kalmamıştı. Sendikalarda örgütlü işçi kitlesinin öz-etkinliğinin yerini parti grubunun sekreteri ile fabrika yöneticisi ve fabrika komitesi başkanı ("Üçgen") arasındaki anlaşmalar almaktadır. İşçilerin fabrika ve işyeri komitelerine ilişkin tavrı güvensizliktir. Genel toplantılara katılım düşüktür.

İşçinin sendikada çıkış yolu bulamayan hoşnutsuzluğu içe yönelmektedir. "Fazlasıyla aktif olmak zorunda değiliz –biraz ekmek istiyorsan fazla konuşma" türü ifadeler son derece yaygın.[18] Bu koşullarda, işçilerin sendikal örgütlenme dışında eylem yoluyla içinde bulundukları koşulları iyileştirme yönünde çaba harcamaları, kaçınılmaz olarak daha sık hale gelmektedir. Bir başına bu durum, şimdiki sendikal işleyişte radikal bir değişimi dayatmaktadır.

En önemli pratik öneriler

A. Maddi koşullar alanında

(1) Sekiz saatlik işgününü uzatılması yönündeki her eğilime ciddi darbe. Fazla çalışmaya, yalnızca kaçınılmaz olduğunda izin verilmesi. Geçici işçilerin suistimaline izin verilmemesi; tam gün çalışan işçilerin "mevsimlik" çalıştırılmayla tehdit edilmemesi. Önceki kuralları çiğneyerek uygulamaya koyulduğu her yerde, sağlığa uygun olmayan işlerdeki işgünü uzatılmasının iptal edilmesi.

(2) En acil görev, ücretlerin en azından emek üretkenliğinde elde edilen artışa uygun şekilde arttırılmasıdır. Gelecekteki yöntem, ücretlerin, emek üretkenliğindeki her artışa uygun şekilde sistematik olarak yükseltilmesi olmalıdır. Yüksek ücretler hiçbir durumda düşürülmeden, düşük ücretlerin yükseltilmesi yoluyla, farklı işçi gruplarının ücretlerinde giderek daha fazla eşitliğin sağlanması gerekiyor.

(3) Rasyonalleştirme önlemlerindeki bütün bürokratik suistimallere son vermek zorundayız. Rasyonalleştirme, sanayinin kalıcı gelişmesi, işgücünün planlı dağılımı ve işçi sınıfının üretici güçlerinin boşa harcanmasına –özellikle kalifiye işçi kadrola-

18 Bkz. Moscow Comitesi'nin tutanakları. Genel İşçi Konfransları Raporu, Bilgilendirici Değerlendirme, sf. 30 vs.

rının israfına– karşı mücadeleyle yakından ilişkilendirilmelidir.

(4) İşsizliğin yıkıcı etkilerini hafifletmek için: (a) İşsizlik ödentisi, her bölgedeki ortalama ücrete uygun olarak ayarlanmalı. (b) Bu ödenti süresi, işsizliğin sürekliliği göz önünde bulundurularak, bir yıldan bir buçuk yıla uzatılmalı. (c) Sanayiden sosyal sigortalara yapılan katkıda daha fazla kesintiye izin verilmemeli ve onların fiilen ödenmemesine karşı gerçek bir mücadele verilmelidir. (d) Sigorta fonlarının genel halk sağlığı ve emeklilik önlemleri üzerinde harcama yapmasına son verilmeli. (e) "sigortalılar üzerinden tasarruf" yapmak için işten çıkarmaya karşı enerjik biçimde mücadele etmeliyiz. (f) Gerçekten istihdam edilen işçileri çeşitli bahanelerle emeklilik hakkından ve çalışma bürolarında kayıtlı olmaktan mahrum bırakan bütün düzenlemeleri kaldırmalıyız. (g) İzleyeceğimiz yol, işsizlik ödentilerinin, sanayi işçilerinden başlayarak artmasını amaçlamalıdır. İşsizlerin, ülkenin ekonomik ve kültürel gelişmesi yararına devasa bir avantaj olarak kullanılabileceği uzun vadeli bayındırlık hizmetleri için, kapsamlı olarak düşünülmüş ve özenle hazırlanmış planlara sahip olmalıyız.

(5) İşçilerin konut koşullarının sistematik olarak iyileştirilmesi. Bütün konut meselelerinde sıkı bir sınıf politikasının uygulanması. Proleter olmayan unsurların konut koşullarında işçiler pahasına iyileştirme yapılmaması. İşten çıkartılan ya da kısa süreli çalışan işçilerin evlerinden çıkartılmaması.

Konut edindirme kooperatiflerinin daha sağlıklı biçimde gelişmesi için enerjik önlemler alınmalı. Bunlar, düşük ücretli işçiler için ulaşılabilir olmalı. Büro işçilerinin üst tabakasının sanayi işçileri için yapılmış daireleri kapmasına izin verilmemeli.

Devlet Planlama Komisyonu'nun konut edindirme planı, sosyalist politikaya açıkça karşı olduğu için reddedilmeli. Sanayi işletmeleri, konut harcamalarını arttırmakla ve bu amaçla yeterli bütçe ve krediler ayırmakla yükümlü kılınmalı. Bu yolla, önümüzdeki beş yıl işçilerin konutlarında kesin bir iyileştirmeye tanık olunacaktır.

(6) Toplu sözleşmeler, işçi toplantılarındaki –göstermelik değil– gerçek tartışmaların ardından imzalanmalı. Yaklaşan parti

kongresi, XIV. Kongre'nin fabrika yönetimlerine zorunlu tahkim hakkı veren kararını iptal etmelidir. Çalışma yasası, emeğin sahip olduğu talep hakkının azamisi değil ama asgarisi olarak görülmeli. Toplu sözleşmeler işçi ve büro çalışanı sayısının bu anlaşmaların devam sürecinde azaltılmasına karşı garantiler içermelidir (izin verilebilir istisnalar açıkça belirtilmek kaydıyla). Üretim standartları istisna ve ücret sözleşmesi süresi için değil ortalama üzerinden hesaplanmalı. Her durumda, toplu sözleşmelerde yapılacak ve işçilerin çalışma/yaşama koşullarını önceki anlaşmalara göre geriletecek değişikliklere izin verilemeyeceği ilân edilmeli.

(7) Ücretler ve Standartlar Bürosu işçilerin ve sendikaların daha etkili denetimi altına girmeli; ücretlerin ve iş standartların sürekli değişmesine son verilmeli.

(8) Güvenli donanım ve daha iyi fabrika koşulları için ayrılan ödenekler arttırılmalı. Emeğin korunmasına ilişkin düzenlemeleri yaşama geçirmede başarısızlığa en ağır cezalar uygulanmalı.

(9) Çalışma Yasası'na ilişkin bütün yorumlar gözden geçirilmeli ve çalışma koşullarında gerilemeyle sonuçlanan yorumlar yürürlükten kaldırılmalı.

(10) Kadın işçiler için "eşit işe eşit ücret." Kadın emeğinin becerisi arttırılmalı.

(11) Ücretsiz çırak çalıştırmak ve genç işçilerin ücretlerinin düşürülmesi yönündeki çabalar yasaklanmalı. Onların çalışma koşullarını iyileştirecek önlemler alınmalı.

(12) Tasarruf sistemi, hiçbir biçimde, işçilerin yaşam standartları pahasına uygulanmamalı. İşçilerin elinden alınmış olan "harcamalar"ı (kreş, tramvay bileti, daha uzun tatil vb.) yeniden yürürlüğe koymalıyız.

(13) Sendikalar, mevsimlik işçilerin sorunlarıyla daha fazla ilgilenmeli.

(14) İşçiye fabrikada tıbbi yardım arttırılmalı (dispanserler, ilk yardım birimleri, hastane vb.).

(15) İşçi mahallelerindeki okulların sayısı arttırılmalı.

(16) Devlet, işçi kooperatiflerini güçlendirmek için bir dizi önlem almalı.

B. Sendikalarda

(1) Sendikaların faaliyeti, öncelikle, var olan ekonomik koşullar çerçevesinde işçi sınıfının ekonomik ve kültürel çıkarlarını savunacakları bir kararnameyle karara bağlanmalı.

(2) Parti örgütleri, işçi sınıfının ekonomik ve kültürel çıkarlarına dokunan önlemler hakkında karar verirken, sendikalardaki Komünist hiziplerin tespitlerini ciddi biçimde göz önünde bulundurmalılar.

(3) Bütün düzeylerde gerçek seçimler, açıklık, hesap verme zorunluluğu ve üyelere karşı sorumluluk, sendikal faaliyetin temeli olmalı.

(4) Sanayideki bütün yönetici organlar, denk düşen sendika organları ile –hayali değil– gerçek bir anlaşma içinde oluşturulmalı.

(5) Her sendika kongresinde (Bütün Birlik kongreleri de dahil) ve sendikaların bütün seçilmiş organlarında (Bütün Rusya Sendikalar Konseyi dahil) doğrudan sanayide çalışan işçiler çoğunlukta olmalı. Partili olmayan işçilerin bu organlardaki oranı en az üçte bire yükseltilmeli.

Sendika aygıtında yer alan belirli sayıda görevli düzenli aralıklarla sanayideki işine dönmeli.

Sendikal faaliyette gönüllü çalışmanın daha fazla kullanılması, gönüllü çalışma ilkesinin daha yaygın uygulanması, işçilere ona katılmaları yönünde daha fazla teşvik.

(6) Sendika organlarındaki Komünist üyelerin parti içi anlaşmazlıklardan dolayı görevden alınmasına izin verilemez.

(7) İşyeri komitelerinin ve yerel sendika komitelerinin yönetim organlarından tam bağımsızlığı güvence altına alınmalıdır. İşçilerin işe alınması ve işten çıkartılmasıyla, iki haftayı aşan süreyle bir işten diğerine aktarılması, yalnızca, fabrika komitesi bilgilendirildikten sonra söz konusu olabilir. Fabrika komitesi, bu alandaki ihlallere karşı mücadelede, yönetimin kararını ilgili sendikaya ve şikayet komisyonlarına götürme hakkını kullanır.

(8) İşçilerin basına bilgi verme/yazışma hakkı güvence altına alınmalı; muhabirlere bir şeyleri açığa çıkardığı için zulmetmek sert biçimde cezalandırılmalıdır

Ceza yasasına, bir işçiye, eleştirel tavrından, bağımsız öneriler yapmaktan ve kullandığı oydan dolayı doğrudan ya da dolaylı, gizli ya da alenen eziyet yapılmasını devlete karşı işlenmiş ağır bir suç olarak cezalandıran bir madde eklenmelidir.

(9) Üretim konseylerinin denetim komisyonlarının işlevi, kararlarının uygulanmasını denetlemeyi ve işçilerin çıkarlarını korumada ne denli başarılı olduklarını incelemeyi içerecek şekilde genişletilmeli.

(10) Devletin elindeki sanayilerde grev meselesinde, XI. Kongre'nin Lenin'in önerisiyle almış olduğu karar geçerlidir.

İmtiyaz sahibi sanayiler söz konusu olduğunda, bunlar, özel sektörün elindeki sanayiler olarak değerlendirilir.

(11) Şimdiki haliyle işçi sınıfının ekonomik ve kültürel durumuna ilişkin olarak yanlış ve açıkça aldatıcı bir bakış sunan, bu yolla onun ekonomik ve kültürel çıkarlarının savunusu uğruna her türlü faaliyeti engelleyen çalışma istatistikleri sisteminin bütünüyle gözden geçirilmesi.

İşçi sınıfının, Ekim Devrimi'nin 10. yıldönümündeki zor durumu, elbette, son tahlilde ülkenin yoksulluğuyla, müdahaleyle ve kuşatmayla, kapitalist çevrenin proleter devlete karşı yükselen mücadelesiyle açıklanır. Bu durum bir anda değiştirilemez ama doğru bir politikayla değiştirilebilir ve değiştirilmelidir. Bolşeviklerin görevi –elbette gerçek olan– kazanımlarına bakarak böbürlenmek ve kendinden hoşnut tablolar çizmek değil daha yapılacak ne kaldığı, neyin yapılması gerektiği ve doğru bir politikayla nelerin yapılabileceği sorularını kesin ve açık olarak yükseltmektir.

Bölüm III - Tarım Sorunu ve Sosyalist İnşa

Küçük üretim sürekli olarak, her gün, her saat, basitçe ve geniş ölçüde kapitalizmi ve burjuvaziyi doğurur.[19]

Ya sanayinin yüksek gelişimine ve elektrifikasyonuna dayanan proleter devlet, onları büyük birimler ve kolektivizm temelinde örgütleyerek milyonlarca küçük ve çok küçük çiftliğin teknik geri kalmışlığının üstesinden gelecek ya da gücünü kırda toplayan kapitalizm sosyalizmin kentlerdeki temellerinin altını oyacak.

19 Lenin, 1920, Cilt.XVII, sf. 11

Leninizm açısından köylülük –yani başkasının emeğini sömürmeyen ana köylü kitlesi– proletarya diktatörlüğünün doğru ilişkiler üzerinden müttefikidir; proletarya diktatörlüğünün güvenliği ve bu yüzden sosyalist devrimin geleceği ona bağlıdır. Lenin, içinden geçmekte olduğumuz aşamada köylülükle ilgili görevimizi son derece doğru biçimde şöyle formüle etmişti:

Kulak ile mücadeleden bir an olsun vazgeçmeksizin ve her zaman yalnızca yoksul köylülüğe sıkı sıkıya güvenerek orta köylülükle bir ittifak kurmayı başarmak.[20]

Lenin'in köylü sorununa ilişkin görüşlerinin Stalin-Buharin grubu tarafından gerçekleştirilen revizyonu şu sekiz temel noktada özetlenebilir:

(1) Marksizmin, yalnızca güçlü bir toplumsallaştırılmış sanayinin köylülüğü, tarımı, kolektifleşme yönünde dönüştürmesine yardımcı olabileceği biçimindeki temel ilkesinden vazgeçmek.

(2) Proletarya diktatörlüğünün kırsal alandaki toplumsal temeli olarak tarım işçisinin ve yoksul köylülüğün küçümsenmesi.

(3) Tarımda umutlarımızın "ekonomik olarak güçlü köylü," yani gerçekte *kulak*a dayandırılması.

(4) Köylü mülkiyetinin ve köy ekonomisinin küçük burjuva karakterini görmezden gelmek ya da açıkça inkâr etmek (Marksist konumdan uzaklaşarak Sosyalist Devrimciler'in konumuna düşmek).

(5) Kırsal alandaki mevcut gelişme içinde kapitalist unsurların küçümsenmesi ve köylüler arasında yaşanan sınıf farklılaşmasının üzerinin örtülmesi.

(6) "*Kulak*ın ve *kulak* örgütlerinin zaten hiçbir şansı olmayacak, çünkü kırdaki evrimin genel çerçevesi proletarya diktatörlüğünün altyapısı eliyle önceden belirleniyor" yollu avutucu teorilerin üretilmesi.[21]

(7) "*Kulak* kooperatif çekirdeğini sistemimize aşılama"ya,[22] "sorunun, hali vakti yerinde köylülüğün, *kulak*ın ekonomik olanaklarını serbest bırakmak gerektiği biçiminde ifade

20 Lenin, Cilt. XV. sf. 564

21 Buharin, The Way to Socialism and the Worker-and-Peasant Union, sf. 49

22 Bukharin, a.g.e. sf. 49

edilebileceği"ne[23] olan inanç.

(8) Lenin'in elektrifikasyon planının karşısına yine onun "kooperatif plan"ını çıkarma girişimi. Bizzat Lenin'e göre, sosyalizme geçişi yalnızca bu iki planın bileşimi güvence altına alabilir.

Yeni burjuvazinin, resmi yolun bu revizyonist eğilimlerine güvenen temsilcileri, devlet aygıtımızın kimi halkalarıyla işbirliğine girerek, açıkça, bizim kırsal alana ilişkin bütün politikamızı kapitalist yola döndürmeye can atıyorlar. Aynı zamanda ***kulak***lar ve onların ideolojik savunucuları, bütün hırslarını, üretici güçlerin gelişmesi, "genel olarak" tüketim malları üretiminin hacminin artması vb. konularındaki kaygılar bahanesi altında gizliyorlar. Gerçek şu ki, üretici güçlerin ***kulak*** eliyle geliştirilmesi, tüketim malları üretiminin ***kulak*** eliyle arttırılması, geri kalan bütün çiftliklerin üretici güçlerinin gelişmesini bastıracak ve engelleyecektir.

Tarımdaki görece hızlı yeniden inşa sürecine rağmen, tarım ekonomisinin tüketim malları üretimi son derece düşüktür. 1925-1926'da, piyasaya gönderilen mal miktarı, savaş öncesi düzeyin yalnızca yüzde 64'ü; ihraç edilen miktar ise 1913'tekinin yalnızca yüzde 24'ü idi. Bunun nedeni, bizzat köyün toplam tüketiminde artış bir yana (nüfus artışından ve mülkiyetin parçalanmasından dolayı, tahıl üretilen bölgelerdeki çiftliklerin yüzde 38'i ek tahıl almaktadır), tarımsal ve sanayi fiyatları arasındaki farklılıkta ve gıda mallarının hızla ***kulak***larda toplanmasında yatmaktadır. Beş yıllık plan bile, sanayi ürünlerin kıtlığının, piyasaya sürülen tarım ürünleri miktarını azaltarak, genel olarak kır ile kent arasında malların eşit değişimine belirli bir sınır koyduğunu kabul etmek zorunda kaldı.[24] Böylece, sanayinin geride kalması ve tarımın –özellikle de tarımsal tüketim malı üretiminin– artması, kent ile kır ittifakının altını oymakta ve köylüler arasında hızlı bir sınıf farklılaşmasına yol açmaktadır.

Muhalefet'in köylü politikasının tartışmalı konularına ilişkin yaklaşımı, bütünüyle ve kesin olarak doğrulanmıştır. Muhalefet'in keskin eleştirilerinin baskısı altında genel çizgimizde ya-

23 *Pravda*, 24 Nisan 1925

24 a.g.e sf. 117

pılan kısmi düzeltmeler, resmi politikanın "ekonomik olarak güçlü köylülük" tarafına sürekli sapmasını engellemiş değil. Bunu kanıtlamak için, XIV. Sovyetler Kongresi'ne bakmak yeter. Kalinin'in raporu üzerine kararda, kırdaki sınıf farklılaşmasına ya da *kulak*ın gelişmesine ilişkin tek bir sözcük bile yoktu.

Böylesi bir politikadan yalnızca şu sonuç çıkar: Yoksul köylülüğü kaybedecek; orta köylülüğü de kazanamayacağız.

Köylüler arasındaki sınıf farklılaşması

Geçtiğimiz yıllarda, kırsal bölgeler kapitalist farklılaşma yönünde bir hayli yol almıştır.

Çok az toprağı işleyen ya da topraksız kesimler, geçtiğimiz dört yıl boyunca yüzde 30-45 oranında küçülmüş; aynı süre içinde, altı ile 10 *dessiatin*[25] toprağa sahip olanlar yüzde 100-120 oranında artmıştır. Aynı dönemde, 10 *dessiatin*den büyük toprağı eken kesimin büyüme oranıysa yüzde 150-350'dir. Çok az toprağa sahip olan kesimin oranının azalması, büyük ölçüde iflastan ve tasfiyeden dolayıdır. Bu yüzden, Sibirya'da, bir yıl içinde, topraksız olanların yüzde 15,8'i, iki *dessiatin*den küçük toprağı işleyenlerin yüzde 3,8'i ortadan kayboldu. Bu oranlar, Kuzey Kafkasya'da, sırasıyla, 14,1 ve 3,8 idi.

Atsız ve araçsız çiftlik mülkiyetlerinin orta köylülüğün alt tabakasına yükselmesi son derece yavaş biçimde gerçekleşmektedir. Bugün, SSCB'de atsız ve araçsız çiftliklerin yüzde 30-40'ı varlığını koruyor ve bunların büyük kesimi son derece küçük bir toprağı işleyen köylüler grubunda yer alıyor. Kuzey Kafkasya'da başlıca üretim araçlarının dağılımı şöyledir: Üretim araçlarının yüzde 15'i, arazi sahiplerinin en güçsüz yüzde 50'sine ait. Arazi sahiplerinin yüzde 35'ini oluşturan ortadaki kesim başlıca üretim araçlarının yüzde 35'ini elinde tutuyor. Nihayet, üretim araçlarının yüzde 50'si, toprak sahiplerinin yüzde 15'ini oluşturan en üstteki gruba ait. Üretim araçlarının dağılımına ilişkin benzeri bir tablo —Ukrayna, Sibirya vb.— diğer bölgelerde de gözlenebilir.

Ekilen toprakların ve üretim araçlarının dağılıma ilişkin eşitsizliğin tescili, tahıl rezervlerinin farklı köylü grupları arasında-

25 *Dessiatin*: 1,13 hektarlık bir yüzey ölçü birimi.

ki eşitsiz dağılımı eliyle de doğrulanmaktadır. 1 Nisan 1926'da, kırdaki artık tahılın yüzde 58'i, toprak sahibi köylülerin yüzde 6'sının elindeydi.[26]

Toprağın kiralanması, her geçen yıl daha fazla artmaktadır. Topraklarını kiralayanlar, çoğu durumda, büyük topraklara ve üretim araçlarına sahip olanlardır. Toprağın kiralandığı, neredeyse her durumda, vergi ödememek için gizlenmektedir. Küçük bir toprağı işleyen, üretim araçlarına ve hayvanlara sahip olmayan köylü, toprağı, çoğunlukla, kiralık araçlarla ve hayvanlarla işlemektedir. Hem toprak hem de araç ve hayvan kiralamanın koşulları neredeyse köleliğe denktir.

Köylü mülkiyetinin sürekli parçalanması sınıf farklılaşması sürecini zayıflatmakta, tersine hızlandırmaktadır. Makineler ve krediler, tarımın toplumsallaştırılmasına hizmet eden kaldıraçlar olmak yerine, genel olarak *kulak*ların ve hali vakti yerinde olanların ellerine geçmekte, böylece tarım işçilerinin, yoksul ve güçsüz köylülerin sömürüsüne yardımcı olmaktadır.

Toprağın ve üretim araçlarının en üstteki grupların elinde yoğunlaşmasının yanı sıra, en üstteki gruplar sürekli artan oranda kiralık işçi istihdam etmektedir.

Öte yandan, küçük ve kısmen orta büyüklükte toprak sahibi köylülük, ya bütünüyle iflas ve tasfiye yoluyla ya da aile üyelerinin kovulması yoluyla, sürekli olarak, giderek artan sayıda tarım işçisini yitiriyor. Bu artık işgücü, *kulak*ın ya da "güçlü" orta köylülüğün hizmetine girmekte ya da büyük sayılar halinde, herhangi bir iş bulamadığı kentlere gitmektedir.

Orta köylülük, son derece ilerlemiş olan ve onun göreli ekonomik ağırlığında azalmaya yol açan bu süreçlere rağmen, sayısal olarak en büyük kırsal grup olmayı sürdürüyor. Bu orta köylülüğü tarımdaki sosyalist bir politikaya kazanmak, proletarya diktatörlüğünün başlıca sorunlarından biridir. "Güçlü köylü" denilen kesime umut bağlamak, gerçekte, umudumuzu bu orta tabakanın daha fazla dağılmasına bağlamak anlamına gelir.

Yalnızca tarım işçisine gerekli dikkat; yoksul köylü ve onun orta köylülükle ittifakı üzerine kurulu bir yönelim; yalnızca

26 Statistical Review, 1927, No. 4, sf. 15

*kulak*a karşı kararlı bir mücadele; yalnızca kırda sınıfsal kooperatiflere ve sınıfsal kredi sistemine yönelik bir gidişat, orta köylülüğü tarımın sosyalist yeniden yapılandırılması faaliyetine kazanmayı mümkün kılacaktır.

Pratik öneriler

Parti, şimdi kırda sürmekte olan sınıf mücadelesinde, yalnızca lafta değil ama fiilen tarım işçisinin, yoksul köylülüğün ve orta köylülüğün başında olmalı ve onları *kulak*ın sömürü özlemlerine karşı örgütlemelidir.

İşçi sınıfının bir parçası olan tarım proletaryasının sınıfsal konumunu güçlendirmek ve donatmak için, sanayi işçilerinin durumuna ilişkin bölümde belirttiğimiz bir dizi önlemin alınması gereklidir.

Tarım kredisi köydeki varlıklı çevrelerin sahip oldukları ayrıcalığın önemli bir parçası olmaktan çıkartılmalı. Yoksulların –zaten yeterince önemsiz olan– tasarruflarının kendi istekleri yönünde değil ama hali vakti yerinde ve orta tabakaların yararına harcandığı şimdiki duruma bir son vermeliyiz.

Toprak kiralamadaki artış, kolektif çiftçiliğin daha hızlı gelişmesiyle dengelenmelidir. Yoksul köylülüğün kolektiflerde örgütlenme yönündeki çabalarını sistematik olarak ve yıldan yıla desteklemek gerekiyor.

Aynı zamanda, vergilerden tümüyle muaf tutma, uygun bir toprak politikası uygulama, tarım aletleri için krediler ve onları tarım kooperatiflerine yönlendirme yoluyla, kolektiflere katılmamış olan yoksul köylülere daha sistematik yardım sağlamalıyız. Sınıfsal içerikten yoksun ve gerçekte köylerde üst tabakaların egemen konumunu güçlendirecek olan "Sovyetleri yeniden canlandırarak partili olmayan aktif köylü kadroları yarat" (Stalin-Molotov) sloganının yerine şu sloganı benimsememiz gerekiyor: Tarım işçilerinden, yoksul köylülerden ve onlara yakın orta köylülükten oluşan partili olmayan kadrolar yarat.

Yoksulların, seçimler, vergi kampanyaları, kredi, makine vb. dağıtımı üzerinde etki oluşturma, toprak dağıtımı ve kullanımı, kooperatiflerin kurulması, kır yoksullarına tahsis edilmiş koope-

ratif fonlarının oluşturulması gibi hayatın yaşamsal ekonomik ve siyasi sorunları üzerinde yoğunlaşmış gerçek, planlı, yaygın ve kalıcı bir örgütlenmesine sahip olmamız gerekiyor.

Parti, orta köylülüğün ekonomik ilerlemesini bütün araçlarla (tahıl fiyatlarına ilişkin akıllı bir politikayla, kredi ve kooperatif örgütlenmesiyle, büyük ölçekli makineleşmiş kolektif tarımın yararlarını sistematik ve aşamalı şekilde tanıtma yoluyla) canlandırmalıdır.

Partinin büyüyen *kulak* tabakasına ilişkin görevi, onların sömürü çabasının her yönden sınırlandırılmasından oluşmalıdır. Anayasamızda yer alan ve sömürücü sınıfları Sovyetlerde seçme hakkından mahrum bırakan maddeden herhangi bir uzaklaşmaya izin vermememiz gerekiyor. Şu önlemleri almamız gerekir: Oldukça ilerici bir vergi sistemi; tarım işçisinin savunulması ve ücretlerinin düzenlenmesi için yasal önlemler; toprağın dağıtımında ve kullanımında doğru bir sınıf politikası; kırsal alana traktör ve diğer üretim aletleri sağlama konusunda doğru bir sınıf politikası.

Kırda giderek büyüyen toprak kiralama sistemi, –her türlü Sovyet önderliğinin ve denetiminin dışında duran ve giderek daha fazla *kulak*ların etkisi altına giren– tarım topluluklarının toprakları ona uygun biçimde kullandığı şimdiki toprak kullanım yöntemi, XIV. Sovyetler Kongresi'nin, toprakların yeniden dağıtılması sırasında "tazminat" verilmesine ilişkin kararı... Bütün bunlar, toprağın kamulaştırılmasının altını oymaktadır.

Toprağın kamulaştırılmasının yeniden uygulamaya konması için alınması gereken en önemli önlemlerden biri, bu tarım topluluklarının yerel devlet organlarına tabi kılınması ve *kulak* unsurlardan arındırılmış yerel Sovyetlerin toprağın dağıtımına ve kullanımına ilişkin bütün düzenlemeler üzerinde sıkı denetiminin kurulmasıdır. Bu denetimin amacı, *kulak*ların hegemonyasına karşı yoksul ve güçsüz küçük köylünün çıkarlarının maksimum savunusu olmalıdır. Toprağı kiralayan kişi olarak *kulak*ın bütünüyle ve tam olarak, lafta değil ama fiilen Sovyet iktidarının kırsal alandaki organlarının gözetimi ve denetimi altına alınması özellikle gereklidir.

Parti, proletarya diktatörlüğünün temel sütunlarından biri olan toprağın kamusallaştırılmasını hükümsüz kılma ya da onun altını oyma yönündeki bütün eğilimlerin karşısına ezici bir direnişle yanıt vermelidir.

Şimdiki tek tarım vergisi sistemi yoksul ve en yoksul yüzde 40-50'lik köylü aileleri vergiden muaf tutacak ve orta köylülere hiçbir ek vergi yüklemeyecek şekilde değiştirilmelidir. Vergi toplama tarihleri vergi mükelleflerinin en yoksul kesimlerinin çıkarlarına göre belirlenmelidir.

Vergi gelirlerinin büyük bir bölümü devlet çiftliklerinin ve kolektif çiftliklerin oluşturulmasına ayrılmalıdır. Yeni örgütlenmiş kolektif çiftliklere ve diğer kolektivizm biçimlerine maksimum ayrıcalık tanınmalıdır. Seçme-seçilme hakkından mahrum bırakılmış kişilere kolektif çiftliklere üye olma hakkı tanınmamalıdır. Bütün kooperatif çalışması, küçük ölçekli üretimi büyük ölçekli kolektif üretime dönüştürme görevi anlayışıyla sürdürülmelidir. Makine temini alanında sağlam bir sınıf politikası izlenmeli; makineli üretim yapıyor görünen sahte topluluklarına karşı özel bir mücadele sürdürülmelidir.

Toprakların dağıtımı faaliyeti bütünüyle devletin hesabına uygulanmalı ve kolektif çiftliklerle yoksul köylü çiftliklerinin çıkarlarının olabildiğince korunmasına öncelikli özen gösterilmelidir.

Tahılın ve diğer tarım ürünlerinin fiyatları, yoksullara ve orta köylülüğün ana kitlesine, en azından, çiftliklerinin şimdiki durumunu koruma ve giderek geliştirme olanağı sağlamalıdır. Sonbahar ve ilkbahar tahıllarının fiyatları arasındaki eşitsizliği ortadan kaldıracak önlemler alınmalı. Çünkü bu eşitsizlik ağır şekilde kır yoksullarına karşı işlemekte ve bütünüyle üst tabakalara yarar sağlamaktadır.

Yalnızca yoksul köylülere ayrılan fonları yükseltmek değil ama aynı zamanda bütün tarım kredilerini yoksullara ve güçsüz orta köylülere ucuz ve uzun vadeli krediler sağlamaya ve varolan garanti ve referans sistemini kaldırmaya yönelik köklü bir değişiklik gerekmektedir.

Kooperatifleşme

Kırdaki sosyalist inşanın görevi tarımı büyük ölçekli, makineleşmiş kolektif tarım temelinde yeniden düzenlemektir. Köylülüğün büyük kesimi için bu amaca ulaşmanın en basit yolu, Lenin'in *Kooperatifleşme Üzerine* adlı eserinde betimlediği gibi, kooperatifleşmedir. Bu, proletarya diktatörlüğünün ve Sovyet sisteminin köylülüğe sağladığı devasa bir avantajdır. Bu sosyalist kooperatifleşmeye (ya da kolektivizme) geniş bir zemin yaratabilecek şey, yalnızca tarımın giderek artan sanayileşmesi sürecidir. Üretim araçlarında teknik bir devrim –yani, tarım makineleri, dönüşümlü tarım, suni gübre vb.– olmaksızın tarımda gerçek bir kolektifleşme yönünde başarılı ve kapsamlı bir faaliyet mümkün değildir.

Kooperatif üretim ve satış, yalnızca şu durumda sosyalizme giden bir yol olabilir: (1) Bu süreç sosyalist unsurların, özellikle de büyük ölçekli sanayinin ve sendikaların doğrudan ekonomik ve siyasi etkisi etkisi altında gerçekleşiyorsa; (2) tarım kooperatifinin bu ticaret yapma süreci, giderek, bizzat tarımın kolektifleşmesine öncülük yapıyorsa. Tarım kooperatiflerinin sınıf karakteri yalnızca kooperatifleşmiş köylülüğün farklı kesimlerinin sayısal ağırlığıyla değil; özellikle, onların göreli ekonomik ağırlıkları eliyle belirlenir. Partinin görevi, tarım kooperatifinin, köylülüğün yoksul ve orta kesimleri arasında gerçek bir birlik oluşturduğunu ve bu unsurların ***kulak***ın artan ekonomik gücüne karşı mücadelede bir silah olduğunu görmektir. Sistematik olarak ve ısrarla, tarım proletaryasını kooperatifler kurma görevine ikna etmemiz gerekiyor.

Başarılı bir kooperatif yapısı, yalnızca kooperatifleşmiş insanların maksimum faaliyetine bağlı olarak düşünülebilir. Kooperatiflerin büyük ölçekli sanayi ve proleter devlet ile gerçek birliği, kooperatif örgütlenmelerde bürokratik düzenleme yöntemlerini dışlayan normal bir rejimi varsayar.

Partinin önderliğinin kırdaki ana Bolşevik yoldan açıkça uzaklaşması; bu politikayı "yoksulun yanılsamaları," "asalaklık" ve "hiçbirşey yapmama" ve yoksul köylünün Sosvyetler Birliği'nin savunusundaki sözde çok az değer taşıdığı hakkında proleter

karşıtı konuşmalarla gizlemesi... Bütün bunlar göz önünde tutulduğunda, parti programımızda yazılanları anımsamak her zamankinden daha gerekli hale gelmektedir. Programımız, orta köylülükle ittifakımızın kesinlikle belirleyici önemini ortaya koyarken, açık ve özlü biçimde şunları belirtir:

Rus Komünist Partisi, kırsal alandaki bütün faaliyetinde, önceden olduğu gibi, proleter ve yarı-proleter güçlere yaslanır. Parti, köylerde parti hücrelerini, kırsal unsurların proleter ve yarı proleterleri için özel bir sendika türü olarak yoksulların örgütlerini oluşturarak; onları mümkün olan her yolla kentlerdeki proletarya ile ilişkilendirerek; onları kır burjuvazisinin ve küçük mülk sahibi çıkarlarının etkisinden uzaklaştırarak, her şeyden önce, bağımsız güçler olarak örgütler.

Bölüm IV - Devlet sektörü ve sosyalizmin inşası

Sanayinin gelişme hızı

Sosyalizm için tek maddi temel, tarımı yeniden örgütleme yeteneğine sahip geniş ölçekli makine sanayisidir.[27]

Şimdiki başlangıç aşamasında ve verili tarihsel durumda –kapitalist kuşatma ve dünya devrimindeki gecikme– sosyalist bir gelişmenin temel koşulu, en azından şu sorunların çözümünü yakın gelecekte garanti altına almak için, yeterince hızlı sanayileşme oranıdır:

(1) Proletaryanın ülke içindeki maddi konumu, hem mutlak hem de göreli olarak güçlendirilmelidir (istihdam edilen işçilerin sayısında artış, işsizliğin azaltılması, işçi sınıfının maddi yaşam koşullarının iyileştirilmesi, özellikle kişi başına konut alanının sağlık standartlarını karşılayacak şekilde arttırılması).

(2) Sanayi üretiminin, ulaşımın ve elektrik santralarının, en azından artan talebe ve bir bütün olarak ülkenin kaynaklarına uygun hızda artması gerekiyor.

(3) Tarımın kademeli olarak daha yüksek teknolojiye geçmesi ve sanayinin büyüyen hammadde ihtiyacını karşılamayı garanti altına alması gerekiyor.

---

27 Lenin, Cilt XVIII, Bölüm I, sf. 316

(4) Üretici güçleri geliştirmeyle, teknikle ve işçi sınıfı ile çalışan kitlelerin maddi koşullarını iyileştirme konusuyla ilgili olarak, Sovyetler Birliği'nin kapitalist ülkelerin çok fazla gerisine düşmemesi, onları yakın gelecekte aşması gerekiyor.

(5) Sanayileşmenin, ülkenin savunulmasını ve savaş sanayisinin uygun şekilde gelişmesini garanti altına almaya yeterli olması gerekiyor.

(6) Sosyalist devlet ve kooperatif ögeleri, sosyalizm öncesi ekonomik unsurların (kapitalist ya da kapitalizm öncesi unsurlar) bir kısmını dışlayıp diğer kesimini baskı altına alıp dönüştürerek, sistematik olarak artmalı.

Sanayi, elektrifikasyon ve taşımacılık alanında elde edilen önemli başarılara rağmen, sanayileşme, gerekli ve mümkün olan gelişmeyi elde etmekten uzaktır. Şimdiki ve gelkecek yıllar için öngörülen sanayileşme hızı açıkça yetersizdir.

Bütün zorluklarımızı bir çırpıda çözmemizi sağlayacak ya da ekonomimizin ve kültürümüzün sistematik olarak canlanacağı uzun bir dönemin üzerinden atlayacak bir politika, elbette, söz konusu değildir; olamaz da. Söz konusu olan, ekonomide gerçekten geri kalmışlığımızdır ve bu kaynaklarımızın akılcı ve zamanında seferber edilmesi ve toprağın doğru kullanımı anlamına gelir. Sanayinin yanı sıra taşımacılığın, elektrifikasyonun ve konut yapımının hem halkın hem de kamu ekonomisinin ve bir bütün olarak toplumsal sistemin talep ve gereksinimlerinin ardında kalan kronik geriliği, ülkenin kapsamlı ekonomik dönüşümünü bir kıskaç gibi engellemektedir. O, tarımsal üretimin pazarlanabilir kesiminin gerçekleşmesini ve onun dış satımını daraltmaktadır. İthalatı son derece dar sınırlar içine hapsetmekte, fiyatları ve üretim maliyetlerini arttırmakta, [para birimimiz] *Çervonetz*'in istikrarsızlığına neden olmakta ve üretici güçlerin gelişmesini geciktirmektedir. O, proletaryanın ve köylü kitlelerinin maddi koşullarındaki bütün iyileştirmeleri geciktirmekte, işsizliğin alarm verici şekilde artmasına ve konut koşullarında bir kötüleşmeye yol açmaktadır. O, sanayi ile tarım arasındaki bağlantının altını oymakta ve ülkenin öz savunma kapasitesini zayıflatmaktadır.

Sanayi gelişmenin yetersiz temposu, kendi payına, tarımın büyümesinde gecikmeye yol açmaktadır. Bununla birlikte, tarımın üretici güçlerinde ve piyasaya yönelik üretiminde sonuç alıcı bir artışın olmadığı koşullarda herhangi bir sanayileşme de mümkün değildir.

Fiyatlar

Sanayileşmenin, üretim maliyetlerinde ve sanayi malların toptan ve perakende fiyatlarında sistematik ve kararlı bir azaltma ve onların dünya fiyatlarına yakınlaşması olmaksızın gereğince hızlandırılması mümkündür. Hem üretimimizi daha yüksek bir teknik temele yükseltme hem de çalışan kitlelerin taleplerini daha iyi karşılama açısından gerçek ilerleme burada yatmaktadır.

Muhalefet'in fiyatları arttırmak istediği anlamına gelen anlamsız ve çirkin yaygaraya bir son vermenin zamanıdır. Parti, fiyatları azaltma özleminde bütünüyle hemfikirdir. Ama bir başına özlem yetmez. Politikalar niyetle değil sonuçlarıyla değerlendirilmelidir. Fiyatları azaltma uğruna bugün verilen mücadelenin sonuçları, önderliğin önde gelen üyelerini bile birçok kez, "Bu politikayla büyük miktarda para kaybetmiyor muyuz?" ve "Milyarlar nereye gitti?" sorularını sormak zorunda bırakmıştır. Buharin, bu yılın Ocak ayında sorgulanıyordu. Onun ardından aynı konuda söz alan Rudzutak, "Toptan ve perakende fiyatlar arasındaki farklılık ne hale geldi?" diye sormuştu.[28] Kronik mal yokluğunda toptan fiyatların çok kapsamlı ve beceriksiz biçimde bürokratik olarak azaltılması, çoğu durumda işçilere ve köylülere ulaşmadığı için, devlet sektörüne yüz milyonlarca Ruble zarara yol açmaktadır. Toptan ve perakende fiyatlar arasında özellikle özel tüccarların elinde ortaya çıkan uyumsuzluk, doğru politikanın uygulanması durumunda, bu ticari kârın bir parçasının devlet sektörünün elinde tutulması ihtimâlini bütünüyle kabul edecek denli büyüktür. Ekonomi alanında son birkaç yıl boyunca edinilen bütün ekonomik deneyimlerden çıkan inkâr edilemez sonuç, orantısızlıkların üstesinden hızla gelinmesi, sanayi malları kütlesinin arttırılması ve sanayinin gelişme oranının hızlan-

28 *Poliburo Tutanakları*, 3 Mart 1927, sf. 20-21

dırılması gereğidir. Toptan ve perakende fiyatlarda, her şeyden önce de geçtiğimiz yıl boyunca artma eğilimi gösteren üretim maliyetlerinde gerçek bir azalmaya giden ana yol budur.

Devlet Planlama Komisyonu'nun Beş Yıllık Planı (1926-1927 ile 1930-1931 yılları arası)

Partinin bütün dikkati, yaklaşan XV. Parti Kongresi'nin gündemindeki ulusal ekonomi için beş yıllık bir kalkınma planı meselesi üzerinde toplanmalı. Beş yıllık plan henüz remi olarak benimsenmemiş durumda ve bu haliyle benimsenmesi çok zor. Bununla birlikte, o, ekonominin şimdiki önderliğinin temel bakış açısını en sistematik ve tamamlanmış haliyle gösteriyor.

Bu plana göre, sanayideki sermaye yatırımları yıllık olarak hiçbir şekilde artmayacak (gelecek yıl 1 milyar 142 milyon, 1931'de ise 1 milyar 205 milyon Ruble). Dahası, sanayideki sermaye yatırımlarının ulusal ekonomideki toplam yatırımlara oranı yüzde 36,4'ten yüzde 27,8'e düşecek. Bu programa göre, devlet bütçesinden sanayiye yapılacak yatırımlar, aynı yıllar boyunca, tahminen 200 milyon Ruble'den 90 milyon Ruble'ye inecek. Üretimdeki yıllık artış, her yıl için, bir önceki yılın yüzde 4-9 üzerinde belirlenmiş (kapitalist ülkelerin hızlı büyüme dönemlerindeki büyüme oranı). Toprağın, üretim araçlarının ve bankaların kamulaştırılmasında ve merkezi yönetimde sağlanan devasa avantajlar; yani sosyalist devrimden kaynaklanan avantajlar, beş yıllık planda neredeyse hiçbir şekilde ifadesini bulmuyor.

Sanayi mallarının şimdi yetersiz olan kişisel tüketimi, beş yıl boyunca yalnızca, toplam yüzde 12 büyüyecek. 1931'de savaş öncesi miktarın yüzde 97'si kadar olacak olan kişi başına pamuklu kumaş tüketimi, ABD'nin 1923'teki kişi başına tüketiminin beşte biri olacak. Kömür tüketimi, Almanya'da 1926'daki tüketimin yedide biri, ABD'nin 1923'teki kişi başına tüketiminin ise onyedide biri olacak. Elektrik üretimi Almanya'nın üçte biri, ABD'nin yedide biri olacak. Beş yıllık planın sonundaki kağıt tüketimi, savaş öncesi dönemdekinin yüzde 83'ü olacak. Bütün bunlar, Ekim'den 15 yıl sonra olacak! Ekim Devrimi'nin yıldönümünde böylesi eli sıkı, baştan sona kötümser bir planı öne

sürmeniz, sizin gerçekten sosyalizme karşı çalıştığınız anlamına gelmektedir. Perakende fiyatların, beş yıllık planda öngörüldüğü gibi yüzde 17 indirilmesi, gerçekleşmesi durumunda bile, bizdeki fiyatlar ile bizdekinden 2,5 kat düşük olan dünya fiyatları arasındaki ilişki üzerinde pek bir etkide bulunmayacaktır.

Ancak, beş yıllık plan, bu önemsiz fiyat indirimiyle bile –ki bu da hâlâ bir öngörüden ibaret– sanayi mallarında, kırın fiili talebiyle bağlantılı olarak, yılda 400 milyon Ruble kadar eksilme öngörmektedir. Şimdiki çok yüksek toptan fiyatların beş yıl içinde yüzde 22 oranında düşürüleceğini varsaysak bile –ki bu hiç de mütevazi bir indirim değil– bir başına bu, toplam bir milyar Ruble tutarında mal sıkıntısıyla sonuçlanacaktır. Bu yüzden, bu orantısızlık, perakende fiyatlardaki artışın dokunulmaz ve sürekli kaynağı korunmaktadır. Beş yıllık plan, köylülere 1931'e kadar, tahminen savaş öncesindeki miktarda sanayi malını 1,5 misli yüksek fiyatlarla sağlamayı vaat etmektedir. O, büyük ölçekli sanayideki işçiye, bir fiyatların düşürüleceğine ilişkin temelsiz umudu dikkate almazsak, beş yılın sonuna kadar yüzde 33 nominal ücret artışı vaat etmektedir. Devlet Planlama Komisyonu'nun şemasına göre, işçilerin ödediği kiranın bugünkü miktarın (tahminen yılda 400 milyon Ruble) yüzde 200-250'sine yükseltilmesi yoluyla, arz ve talep arasındaki orantısızlığın üstesinden gelinecektir. Planlama Komisyonu'nun, nüfusun hali vakti yerinde kesimlerinde bir fazla alım gücü olduğunu gören memurları, bu durumu, işçilerin gerçek ücretlerini indirerek düzeltecekler. Piyasanın dengesini yeniden kurmak için böylesi bir yöntemin bir işçi devletinin sorumlu organı tarafından önerildiğine inanmak çok zor. Bu yanlış beklenti, tüketiciye, zorla, yabancı ticaret tekelini ortadan kaldırmanın yıkıcı yolunda bir çıkış aramayı dayatmaktadır.

Örneğin, 1895-1900 yılları arasındaki beş yılda yapılmış olan 14 bin *verst* demiryoluna karşılık, bu beş yıllık planda 6-7 bin *verst*[29] yeni demiryolunun yapılacağının belirtilmesi, yalnızca sosyalist sanayileşme açısından değil, başlıca bölgelerin temel ekonomik talepleri bakımından da tehlikeli bir eksiklik demektir.

29 1 *verst*: 1067 metre.

Bir o yana bir bu yana sapmalar... Ekonomimizin gelişmesine fiilen yol gösteren devlet organlarının gerçek tavrı işte budur. Şimdiki önderliğimizin siyasi çizgisi gerçekte budur.

Sovyetler Birliği ve uluslararası kapitalist ekonomi

Uzlaşmaz biçimde düşman iki toplumsal sistem (sosyalizm ile kapitalizm) arasındaki uzun mücadelede, sonuç, son tahlilde emeğin her bir sistemdeki göreli üretkenliği eliyle belirlenecektir. Bu, piyasa koşulları altında, yerli fiyatlarımızla dünya fiyatları arasındaki ilişkiyle ölçülecektir. Lenin'in son konuşmalarından birinde, "Rusya piyasasıyla bizim tabi ve bağlı olduğumuz ve kopamayacağımız uluslararası piyasa tarafından uygulanacak yaklaşan 'test'"[30] konusunda partiyi uyarırken aklında tuttuğu temel olgu buydu. Bu yüzden, Buharin'in, bizim her adımda, "ağır aksak da olsa" sosyalizme doğru ilerleyebileceğimiz düşüncesi, saf bir küçük burjuva saçmalığıdır.

Ulusal olarak onun dışına çıkmış bir ekonomi kisvesi altında kapitalist çevreden gizlenmemiz mümkün değildir. Böylesi bir ekonomi, tam da dışlanmışlığından dolayı, son derece yavaş adımlarla ilerlemek ve bunun sonucunda, yalnızca kapitalist orduların ve donanmalardan değil ("müdahale") öncelikle kapitalist ülkelerde üretilen ucuz tüketim mallarından gelen güçlü bir baskı ile karşılaşmak durumunda kalacaktır.

Dış ticaret tekeli, kapitalist ülkeler daha yüksek bir tekniğe sahip olduklarında, sosyalist inşa için yaşamsal öneme sahip bir silahtır. Ama bu tekel, şimdi inşası süren sosyalist ekonomiyi, yalnızca teknik, üretim maliyetleri, ürünlerin kalitesi ve fiyatı bakımından dünya ekonomisine sürekli olarak yaklaşıyorsa savunabilir. Ekonominin önderliğinin hedefi, kendi ilerleme düzeyinde ve oranında kaçınılmaz bir gerileme pahasına sınırları dışına çıkamayan ve kendine yeten bir ekonomi olmamalı. Tam tersine, bizim dünya ekonomisi içindeki göreli ağırlığımızın her açıdan artması, büyüme hızımızı olabildiğince arttırmaktan geçer.

Bunun için gerekli olan şudur: (1) Şimdi son derece tehlikeli biçimde bir bütün olarak ekonomik gelişmemizin gerisinde ka-

30 Lenin, Cilt XVIII, Bölüm II, sf. 33

lan ihracatımızın devasa önemini anlamak. (Sovyetler Birliği'nin dünya ticari işlemlerine katılımı 1913'te yüzde 4,2 iken, 1926'da yüzde 0,97'ye gerilemiştir.) (2) *Kulak*a karşı izlediğimiz ve onun zarar verici şekilde ürün stoku yaparak sosyalist ihracatımızın altını oymasını mümkün kılan politikamızı değiştirmek. (3) Dünya ekonomisiyle bağlarımızı, sanayileşmenin çok yönlü hızlandırılması ve ekonomimizdeki sosyalist unsurun kapitalist olana karşı güçlendirilmesi açısından geliştirmek; sınırlı birikimimizi yakın gelecekte boşa harcamamak; adım adım ve hazırlanmış bir plan çerçevesinde, başta en gerekli ve elde edilebilir makinelerin toplu üretimini sağlayacak, yeni üretim biçimlerine geçmek; dünya kapitalist teknolojisinin başarılarından sistematik biçimde yararlanarak, beceriyle ve tutumlu biçimde sanayimize eklemeler yapmak ve onu canlandırmak.

Umudumuzu sosyalizmin yalıtılmış [bir ülkede] gelişmesine ve dünya ekonomisinden bağımsız bir ekonomik gelişme oranına bağlamak, bütün bu bakış açısını çarpıtır. O, bizim planlı önderliğimizi yoldan çıkartır ve bizim dünya ekonomisiyle ilişkilerimizin doğru bir şekilde düzenlenmesine herhangi bir yol gösterici hat sunmaz. Kendi kendimize ne üreteceğimize ve dışarıdan ne alacağımıza karar vermemiz söz konusu değildir. Yalıtılmış bir sosyalist ekonomi teorisinden tam olarak vazgeçmek, birkaç yıl içinde, kaynaklarımızın şimdiki durumla karşılaştırılamaz şekilde akılcı kullanımı, daha hızlı sanayileşme, makine üretimimizin daha planlı ve güçlü büyümesi anlamına gelecektir. O, istihdam edilen işçi sayısında daha hızlı bir artış ve fiyatların gerçekten düşürülmesi; tek bir sözcükle, Sovyetler Birliği'nin kapitalist çevre içinde gerçek bir güçlenmesi anlamına gelecektir.

Dünya kapitalizmiyle bağlarımızın artması bir kuşatma ya da savaş durumunda tehlike oluşturmayacak mı? Bu sorunun yanıtı, yukarıda söylenmiş olanlardan çıkmaktadır.

Savaş hazırlıkları, elbette, bizim için gerekli yabancı hammaddele rezervlerinin oluşturulmasını ve yaşamsal öneme sahip yeni sanayilerin (örneğin alüminyum vb. üretimi) zamanında kurulmasını gerektirir. Ama uzatılmış ve ciddi bir savaş durumunda en önemli şey, en üst düzeyde gelişmiş ve hem büyük

ölçekli üretim yapabilen hem de bir üretim modelinden diğerine hızla geçebilen bir sanayiye sahip olmaktır. Yakın geçmiş, dünya pazarına binlerce bağla bağlı Almanya gibi üst düzeyde sanayileşmiş bir ülkenin, savaş ve kuşatma onu bir anda bütün dünyadan yalıttığında devasa bir canlılık ve direnme gücü sergileyebildiğini göstermiştir.

Eğer, bu "barışçıl" ortamda, sosyalist toplumsal yapımızın karşılaştırılamaz avantajlarıyla, sanayi gelişmemizi hızlandırmak için dünya pazarından yararlanabilirsek, her türlü kuşatmaya ya da müdahaleye kesinlikle daha iyi hazırlanmış ve silahlanmış olarak yanıt vereceğiz.

Hiçbir iç politika, bizi kapitalist çevrenin ekonomik, siyasi ve askeri tehlikelerinden koruyamaz. İçteki görevimiz, kendimizi uygun bir sınıf politikasıyla, işçi sınıfının köylülükle ilişkilerini gerektiği gibi güçlendirerek, sosyalist inşa yolunda olabildiğince ilerlemektir. Sovyetler Birliği'nin iiç kaynakları son derece büyüktür ve bu görevi yerine getirmemizi mümkün kılmaktadır. Biz, dünya kapitalist pazarından yine bu amaçla yararlanırken, temel tarihsel hesaplarımızı dünya proleter devriminin ilerlemesi üzerine yapıyoruz. Onun önde gelen ülkelerdeki zaferi kapitalist çevrenin zincirini kıracak ve bizi ağır askeri yüklerden kurtaracaktır. O, bizi teknik alanında olağanüstü güçlendirecek –kentte, kırda, fabrikada ve okulda– bütün gelişmemizi hızlandıracaktır. O bize, sosyalizmi; yani, en ileri teknik ve bütün üyelerinin çalışmada ve emeğin ürünlerinden yararlanmada gerçek eşitliği üzerine kurulu sınıfsız bir toplumu gerçekten inşa etme imkânını sağlayacaktır.

Araçlar nereden bulunacak

Muhalefet, gerçek sanayileşmenin sorunlarına daha cesur ve devrimci bir çözüm ve kitlelerin kültürel olarak daha hızlı yükselmesi için gerekli araçların nereden bulunacağı sorusunu (sosyalist diktatörlüğün yazgısının çözümüne bağlı olduğu iki sorun) şöyle yanıtlamaktadır:

Temel kaynak, bütçenin, kredilerin ve fiyatların doğru kullanımı yoluyla ulusal gelirin yeniden dağıtılması; ek kaynaksa dünya ekonomisiyle ilişkilerimizden doğru biçimde yararlanmaktır.

(1) Beş yıllık plana göre, bütçe, (devlet bütçesi ve yerel bütçe) beş yıl içinde 6 milyar Ruble'den 8,9 milyar Ruble'ye çıkacak ve 1931 yılında ulusal gelirin yüzde 16'sını oluşturacak. Bu, savaş öncesinde ulusal gelirin yüzde 18'ini oluşturan Çarlık bütçesinin payından daha azdır. Bir işçi devletinin bütçesi ulusal gelir içinde, bir burjuva bütçeninkinden daha büyük bir yer kaplamalıdır. Bu, elbette, onun gerçekten sosyalist olacağını ve halkın eğitimine yapılan giderek artan yatırımlarla birlikte kırın sanayileşmesine öncesiyle karşılaştırılamayacak miktarın ayrılacağını varsayar. Bütçeden sanayileşmenin ihtiyaçları için önümüzdeki beş yıl boyunca, yılda net 500 milyon ile bir milyar Ruble arasında kaynak ayrılabilir, ayrılmalıdır da.

(2) Vergi sistemi köylülüğün üst tabakaları ve genel olarak yeni burjuvazi içindeki birikimin artışına ayak uyduramıyor. a) Bütün özel işletmelerin bütün aşırı kazançlarını –şimdiki beş milyon Ruble yerine– 150-200 milyon Rubleden az olmayacak şekilde vergilendirmek; b) dışsatımı arttırmak için, tahılın en az 150 milyon *pud*unun,[31] tarımsal işletmelerin tahminen yüzde 10'unu oluşturan hali vakti yerinde ***kulak*** tabakasından toplanmasını garantiye almak gerekir. Bu, 1926-1927'de 800-900 milyon *pud*a ulaşan ve büyük bölümü köylülüğün üst tabakasının elinde toplanan tahıl stoklarından borçlanma biçiminde toplanmalı.

(3) Toptan ve perakende fiyatlarda sistematik ve kararlı bir indirim politikasının uygulamaya konması ve onlar arasındaki açıklığın kapatılması gerekiyor. Bu, fiyat indirimlerinin öncelikle işçilerin ve köylülerin kitlesel olarak tükettikleri malları etkileyecek –ve zaten yeterince düşük olan kalitenin şimdi yapıldığı gibi daha da kötüleşmesine yol açmayacak– şekilde yapılmalı. Bu fiyat indirimleri devlet sektörünü gerekli birikimlerden mahrum bırakmamalı ve asıl olarak mal miktarının arttırılması, üretim maliyetlerin düşürülmesi, genel giderlerin azaltılması ve bürokratik aygıtın küçültülmesi yoluyla yaşama geçirilmeli. Piyasa koşullarına daha fazla uyarlanabilir ve daha bireyselleşmiş –yani her bir malın piyasadaki durumunu daha fazla dikkate alan– daha esnek bir fiyat kırma politikası, şimdi genel olarak

31 *Pud*: Rusya'da kullanılmış 16,3 kilogram karşılığı ağırlık birimi.

özel sermayeyi ve ticari asalaklığı besleyen büyük miktarda parayı devlet sektörünün elinde tutacaktır.

(4) Stalin ile Rikov'un geçen yıl yapmış olduğu açıklamaya göre 300-400 milyon Ruble kazanç sağlayacağı varsayılan tasarruf rejiminin hiçbir ciddi sonuç vermediği görülmüştür. Tasarruf rejimi bir sınıf politikası meselesidir ve yalnızca kitlelerin doğrudan basıncı altında gerçekleştirilebilir. İşçilerin bu basıncı uygulamaya cüret etmesi gerekir. Üretken olmayan harcamalarda yılda 400 milyon Rubleye kadar kısıtlama yapmak bütünüyle mümkündür.

(5) Dış ticaret tekeli, dış kredi, imtiyazlar, teknik yardım sağlayan anlaşmalar vb. silahların beceriyle kullanımı, ek bir gelir sağlayabilir. Bu aynı zamanda ve öncelikle, onu modern teknikle verimli kılarak ve gelişmemizi bir bütün olarak hızlandırarak kendi harcamalarımızın amaca uygunluğunu arttıracak; böylece, sosyalist ekonomimizin kapitalist çevreden bağımsızlığını güçlendirecektir.

(6) En üstten en alta personel seçimi ve onlar arasında uygun ilişkilerin kurulması meselesi, bir ölçüde, mali bir sorundur. Personel ne kadar kötüyse o kadar fazla kaynağa ihtiyaç duyulur. Bürokratik rejim, iyi personelin seçimini ve doğru ilişkileri etkisizleştirir.

(7) Akıllılık, şimdiki ekonomi önderliğimizin doğmasından sonra, pratikte on milyonlarca Ruble'nin heba olması anlamına gelmektedir. Bu, bizim öngörü eksikliği, uyumsuzluk, cimrilik ve gecikme karşılığında ödediğimiz bedeldir.

(8) Bir başına vergi gelirleri, ulusal ekonomimizin sürekli artan gereksinimlerini karşılayamaz. Kredi, öncelikle istikrarlı bir parayı ve sağlıklı para sirkülasyonunu gerektiren sosyalist inşa boyunca, ulusal gelirin dağıtımında giderek daha önemli bir kaldıraç haline gelmek zorundadır.

(9) Ekonomide, vurgunun ve tefeciliğin sınırlarını daraltan daha sağlam bir sınıf politikası, yönetim ve kredi kuruluşlarının özel tasarrufları harekete geçirmesini kolaylaştıracaktır. O, sanayinin uzun vadeli krediler yoluyla benzersiz ölçüde finanse edilmesini mümkün kılacaktır.

(10) Votkanın devlet tarafından satışı başlangıçta bir deneme olarak ve oradan kaynaklanan gelirin sanayiye, özellikle de metalürji sanayinin yeniden kurulmasına aktarılması düşüncesiyle uygulamaya konmuştu. Gerçekte, sanayi, votkanın devlet eliyle satışından yalnızca kayba uğradı. Bu deneyin bütünüyle başarısızlığa uğradığını kabul etmek gerekiyor. Sovyet rejim altında votkanın devlet eliyle satılması, –Çarlık altında olduğu gibi– özel sektör açısından değil, aynı zamanda asıl olarak devlet sektörü bakımından da dezavantajlıdır. İşe gelmemenin, dikkatsiz işçiliğin, israfın, yangınların, kavgaların, yaralanmaların vb. artması; bunlar, her yıl yüz milyonlarca Rublelik kayba yol açmaktadır. Devlet sektörünün votkadan uğradığı zarar, ondan elde ettiği gelirden daha az değildir; bizzat sanayinin bütçeden aldığı miktarın kat kat üstündedir. Votkanın devlet tarafından satışına olabilecek en yakın zamanda (iki ya da üç yıl içinde) son verilmesi, sanayileşmenin maddi ve manevi kaynaklarını otomatik olarak arttıracaktır.

Kaynakların nereden bulunacağı sorusuna yanıtımız budur. Sanayileşmenin yavaşlamasının kaynak yokluğundan kaynaklandığı doğru değildir. Araçlar yetersizdir ama vardır. İhtiyaç duyulan şey doğru bir politikadır.

Devlet Planlama Komisyonu'nun beş yıllık planı kategorik olarak reddedilmeli ve NEP Rusya'sının sosyalist Rusya'ya dönüştürülmesi görevine temelden uygun olmadığı için mahkum edilmelidir. *Kulak* ve *Nepmen* üzerindeki vergi yükünü ağırlaştırıp işçiler ile yoksullar üzerindekini hafifleterek, onu sınıflar arasında yeniden paylaştırmalıyız.

Dolaylı vergilerin göreli ağırlığını azaltmalıyız. Votkanın devlet eliyle satışına yakın gelecekte son vermeliyiz.

Demiryolu taşımacılığı hizmetini bir düzene sokmalıyız.

Sanayinin finansmanını düzenlemeliyiz.

İhmal edilmiş ormancılığı –ki devasa bir gelir kaynağı haline gelebilir ve gelmelidir– iyileştirmeliyiz.

Para birimimizin mutlak istikrarını güvence altına almalıyız. *Çervonetz*'in istikrarı bir yandan fiyatların düşürülmesini, öte yandan da dengeli bir bütçenin varlığını gerektirmektedir. Bütçe

açığını kapatmak için kağıt para basılmasına izin verilemez.

Açığı olmayan, sıkı ve gereksiz ya da rastlantısal hiçbirşeye izin vermeyen sıkı biçimde rasyonalize edilmiş bir bütçeye sahip olmalıyız.

1927-28 bütçesinde savunmaya (özellikle savaş sanayisi), genel olarak sanayiye, elektrifikasyona, taşımacılığa, konut inşaatına ve tarımda kolektifleşmeye yönelik önlemlere ayrılan ödenekleri önemli ölçüde arttırmalıyız.

Dış ticaret tekeliyle oynamaya yönelik bütün girişimlere kararlılıkla karşı koymalıyız.

Ekonominin teknik gücünü arttırma ve kitlelerin maddi koşullarını iyileştirme üzerine kurulu sanayileşmeye, elektrifikasyon ve rasyonalizasyon yönünde sağlam bir rotaya yönelmeliyiz.

Bölüm V - Sovyetler

Biçimi ne olursa olsun, her burjuva devletin bürokratik aygıtı egemen sınıf içinde karşılıklı bir bağlılık geliştirerek ve kitleler arasında sistematik olarak egemenlere itaatin ve korkunun propagandasını yaparak kendisini halkın üstüne yükseltir. Ekim Devrimi, eski devlet aygıtının yerine işçilerin, köylülerin ve askerlerin Sovyetlerini geçirerek, eski bürokratik devlet idolüne tarihteki en ağır darbeyi indirdi.

Parti programımız bu sorunla ilgili olarak şunları söyler:

Rus Komünist Partisi, bürokratizme karşı en sert mücadeleyi vererek, bu belanın tam olarak yenilgiye uğratılması için şu önlemleri uygulamaya koyar: (1) Her Sovyet üyesinin zorunlu olarak devletin yönetiminde bazı belirli işlere girmesi. (2) Bu görevlerin sürekli dönüşümü, böylece her üyenin yönetimin bütün dallarına giderek alışması. (3) Son adama kadar bütün çalışan nüfusun adım adım devlet yönetimi faaliyetine çekilmesi. Paris Komünü tarafından tutulmuş olan yolda ileri bir adım olan bu önlemlerin bütünüyle ve her yönüyle gerçekleştirmek, yönetim işlevlerinin basitleştirilmesi anlamına gelir ve işçilerin kültürel düzeyinin yükselmesiyle birlikte devlet gücünün ortadan kaldırılmasına yol açar.

Sovyet bürokratizmi meselesi, yalnızca bir kırtasiyecilik ve şişkin kadrolar sorunu değildir. Onun altında, bürokrasinin oynadığı sınıf rolü, onun toplumsal bağları ve eğilimleri, gücü ve ayrıcalıklı konumu; *Nepmen*le ve niteliksiz işçilerle, entelektüellerle ve okur-yazar olmayanlarla, bir Sovyet asilzadesinin eşiyle ve en eğitimsiz köylü kadınla vb. ilişkileri sorunu yatmaktadır. Memur hangisinin elini sıkar? Bu, milyonlarca işçi tarafından yaşam içinde her gün test edilen temel sorundur.

Lenin, Ekim Devrimi'nin öngününde, Marx'ın Paris Komünü çözümlemesine atıfta bulunurken, şu düşünceyi güçlü bir şekilde vurgulamıştı:

Sosyalizm altında, memurlar bürokrat olmaya, *Oçinovniks* (üst düzey kamu görevlisi, bürokrat) olmaya son verecekler. Onlar, bu konumlarına, biz yalnızca seçim ilkesini değil ama aynı zamanda geri çağırmayı, ortalama işçi ücreti üzerinden maaş ödeme ilkesini uygulamaya koyduğumuz, bir de parlamenter kurumların yerini çalışan kurumlar (yani, hem yasa çıkartan hem de onları uygulayan kurumlar) aldığı ölçüde son verecekler.

Sovyet devlet aygıtı son yıllarda ne yönde ilerlemektedir? Basitleşme ve maliyetleri azaltma yönünde mi? Proleterleşme yönünde mi? Kent ve köy emekçilerini yakılaştırma yönünde mi? Yönetenler ile yönetilenler arasındaki uçurumu ortadan kaldırma yönünde mi? Yaşam koşullarında, haklarda ve yükümlülüklerde daha fazla eşitlikle ilgili durum ne? Bu alanda ilerleme sağlıyor muyuz? Apaçık ortada ki, bu soruların bir tekine bile olumlu bir yanıt vermezsiniz.

Gerçek ve tam eşitliğe yalnızca sınıfların ortadan kaldırılmasıyla ulaşılabileceğini söylemeye elbette gerek bile yok. NEP döneminde, eşitleme görevi engellenmiş ve geciktirilmiş ama yürürlükten kaldırılmamıştır. Bize göre NEP, kapitalizme değil, sosyalizme giden yoldur. Bu yüzden, bütün çalışan nüfusun en son adama kadar adım adım devlet yönetimi faaliyetine, daha fazla eşitlik uğruna sistematik mücadeleye girmesi, NEP altında partinin en önemli görevlerinden biri olmayı sürdürmektedir. Bu mücadele, yalnızca, ülkenin büyüyen sanayileşmesi ve proletaryanın maddi ve kültürel inşanın bütün dallarındaki önderlik

rolünde bir artış temelinde başarılı olabilir. Daha fazla eşitlik uğruna verilen bu mücadele, geçiş döneminde kalifiye işçilere daha fazla ücret ödenmesini, uzmanlara daha fazla ödeme yapılmasını, öğretmenlerin burjuva ülkelerdekinden daha fazla maaş almasını vb. dışlamaz.

Son yıllarda, subayların sayısal olarak arttığının farkında olmak gerekiyor. Onlar güçleniyor, kendilerini halkın üstüne yerleştiriyor ve kentlerin ve kırın en varlıklı unsurlarıyla içli dışlı oluyorlar. Çok sayıda sömürücü unsura seçim hakkı veren 1925 "yönergeleri," bürokratik aygıtın, en tepesine kadar, toplumun varlıklı, biriktiren unsurlarının arsızlıklarına duyarlı hale gelmiş olduğu gerçeğinin yalnızca son derece açık bir ifadesidir. Gerçekte Sovyet Anayasası'nın ihlali anlamına gelen bu yönergelerin iptal edilmesi, Muhalefet'in eleştirilerinin bir sonucuydu. Ancak yeni yönergeler altında yapılan ilk seçimler, bir dizi bölgede, oy hakkından yoksun bırakılmış hali vakti yerinde kesimi olabildiğince azaltına yönündeki çabanın yukarıdan desteklendiğini çoktan açığa çıkarmıştı. Bununla birlikte, meselenin odak noktası artık orada değil. Yeni burjuvaziyle *kulak*ın sürekli büyümesi ve bürokrasiyle bir araya gelmesiyle birlikte, önderliğimizin genelde yanlış politikasıyla birlikte, *kulak* ve *Nepmen*, seçme-seçilme hakkından mahrum bırakılmış da olsa, sahne arkasında kalmayı sürdürmesine rağmen, en azından aşağıdaki Sovyet organlarının bileşimini ve politikalarını etkileyebilmeyi sürdürüyor.

Alt tabakadan *kulak* ve "yarı *kulak*" unsurlarla kent burjuvazisi tarafından Sovyetlerin içine girilmesi –ki bu 1925'te başlamış ve Muhalefet'in saldırılarıyla kısmen durdurulmuştu– yok sayılması veya örtbas edilmesi proletarya diktatörlüğünü çok vahim sonuçlarla tehdit edecek, son derece derin siyasi bir süreçtir.

İşçileri ve genel olarak çalışanları son adama kadar devlet yönetimi göreviyle tanıştırmanın temel araçları olan şehir Sovyetleri, son yıllarda bütün gerçek önemlerini yitirmektedirler. Bu, sınıfsal güçlerde proletaryanın aleyhine yaşanan kesin bir değişimin ifadesidir. Bu olguyla, Sovyetlerin basit bir yönetsel "canlanması" yoluyla direnmek imkânsızdır. Buna karşı, yalnızca sağlam bir sınıf politikasıyla, yeni sömürücülerin belirleyici

şekilde geri püskürtülmesiyle, proletaryanın Sovyet Devleti'nin istisnasız bütün organlarında artan inisiyatifiyle ve ağırlığıyla direnilebilir.

Molotov'un, bizim işçileri devlete devleti de işçilere yakınlaştırmayı talep edemeyeceğimiz çünkü devletimizin zaten bir işçi devleti olduğu anlamına gelen "teori"si,[32] bürokratizmin düşünülebilecek en uğursuz formülüdür. O düşünülebilecek her türlü bürokratik çarpıklığa peşinen izin vermektedir. Molotov'un, geniş Sovyet memur tabakasının açık ya da sessiz sempatisiyle karşılanan bu anti-Leninist "teori"sine yönelik her türlü eleştiri, şimdiki önderlik altında, Sosyal Demokrat sapma olarak tanımlanıyor. Oysa bu ve bütün benzeri "teori"lerin ağır eleştirisi, bürokratik çarpıklıklara karşı gerçek mücadelenin zorunlu koşuludur. Böylesi bir mücadele, basitçe, belirli sayıda işçinin memura dönüşmesi anlamına gelmez. O, bütün devlet aygıtının bütün günlük faaliyetlerinde işçilere ve yoksul köylülere yakınlaşması demektir.

Bürokrasiye karşı verilen, işçilerin sınıf etkinliğine yaslanmayan ama onun yerine bizzat aygıtın çabalarını geçirmeye çalışan resmi mücadele, herhangi bir köklü sonuç vermiyor, veremez de. Dahası, o, birçok durumda, var olan bürokratizmi canlandırmakta ve güçlendirmektedir. Bir dizi gerici süreç, son yıllarda Sovyetlerin iç yaşamında da gözlenmektedir. Sovyetler, temel siyasi, ekonomik ve kültürel sorunların çözümüyle giderek daha az ilgileniyor. Onlar, yürütme komitelerinin ve başkanlık divanlarının basit uzantıları haline geliyorlar. Yönetim faaliyeti bütünüyle yürütme komitelerin ve başkanlık divanlarının elinde toplanıyor. Sovyetler'in genel kurullarında sorunlar üzerine yapılan tartışmalar yalnızca göstermeliktir. Bu arada, Sovyet organlarının seçimleri arasındaki süreler uzatılıyor ve Sovyet organlarının işçi kitlelerinin denetiminden bağımsızlaşması artıyor. Bütün bunlar, memurların sorunların kararlaştırılmasındaki etkisini büyük ölçüde arttırmaktadır.

Belediyelerle ilgili önemli dalların yönetimi, sıkça, kendi uzmanlarını, kendi kadrolarını seçen ve çoğu durumda bütünüyle onlara bağlı hale gelen bir ya da iki Komünistin elindedir.

32 *Pravda,* 13 Aralık 1925

Sovyet üyelerinin doğru dürüst eğitimi yoktur. Onlar, aşağıdan yukarıya işe dahil edilmiyorlar. Sovyet sistemi içinde kalifiye işçilerin yokluğu hakkındaki sürekli şikayetler buradan kaynaklanıyor. İktidarın memurlar tabakasına giderek daha fazla kayması buradan kaynaklanıyor.

Sovyet yönetiminin önemli alanlarındaki seçilmiş önderler, Sovyet başkanı ile giriştikleri ilk tartışmada görevden alınıyor. Tartışmanın partinin bölge komitesinin sekreteriyle yaşanması durumunda, onlar daha hızlı biçimde görevden alınıyor. Bunun sonucunda, seçim ilkesi bir hiç haline gelmekte, seçmenlere karşı sorumluluk bütün anlamını yitirmektedir.

Yapılması gerekenler şunlardır:

(1) Bürokrasiye karşı sağlam bir mücadele politikası. Bu mücadeleyi, yaşaması durumunda Lenin'in yapacağı gibi, yeni burjuvazinin ve *kulak*ların sömürücü eğilimlerini engellemek için, parti, sendikalar ve Sovyetler içinde işçi demokrasisinin sürekli gelişmesi yoluyla, gerçek bir kavga temelinde sürdürmek.

(2) İşçinin, ırgatın, yoksul köylünün ve orta köylünün –*kulak*a karşı– devletle yakın ilişki içine sokulması ve devlet aygıtının koşulsuz olarak çalışan kitlelerin temel çıkarlarına tabi kılınması sloganının yaşama geçirilmesi.

(3) Sovyetlerin canlılık kazandırılmasına zemin olarak işçilerin, ırgatların ve yoksul ve orta köylülerin sınıfsal etkinliğini arttırmak.

(4) Kent Sovyetlerini proleter iktidarın gerçek organlarına ve geniş emekçi kitleleri sosyalist inşayı yönetme görevine katmanın araçlarına dönüştürmek; kent Sovyetlerinin, bölgesel yürütme komitelerinin ve bu komitelere bağlı organların çalışmaları üzerindeki –lafta değil fiili– denetimini gerçekleştirmek.

(5) Gerçek ve mutlak bir gereklilik durumu hariç -ki bunların hangi durumlar olduğu seçmenlere açıklanmalı, seçilmiş Sovyet memurlarının görevden alınmalarına bütünüyle son verilmeli.

(6) En geri vasıfsız işçinin ve en cahil köylü kadının ilgi göreceği, danışacağı ve olası her türlü desteği alabileceği devlet kurumlarında tecrübe yoluyla ikna olmasını sağlamak zorundayız.

Sosyalist gelişmenin genel hızının yavaşlaması, kentte ve kırda yeni burjuvazinin büyümesi, burjuva aydınlarının güçlenmesi, devlet organlarında bürokratizmin artması, parti içindeki kötü işleyiş ve bütün bunlarla bağlantılı olarak büyük devlet şovenizminin ve genel olarak milliyetçiliğin yükselmesi... Bütün bunlar, en dehşet verici ifadelerini ulusal bölgelerde ve cumhuriyetlerde bulmaktadır. Zorluklar, bazı cumhuriyetlerdeki kapitalizm öncesi kültürel kalıntıların varlığıyla ikiye katlanıyor.

NEP altında, özel sermayenin rolü, merkezden uzaktaki sanayi olarak geri bölgelerde son derece hızlı biçimde artmaktadır. Buralarda, ekonominin organları, sıkça, bütünüyle özel sermaye sahiplerine bel bağlamaktadır. Bu organlar, fiyatları, yoksul ve orta köylü kitlelerinin gerçek durumunu göz önünde bulundurmadan oluşturuyorlar. Onlar, yapay yollarla tarım işçilerinin ücretlerini düşürmekte; sanayi ile ona hammadde sağlayan köylüler arasında özel ve bürokratik bir arabuluculuk sistemini ölçüsüzce yaymaktadırlar. Onlar, kooperatifleri köylerdeki en zengin unsurların işine yarayacak şekilde yönlendiriyor; özellikle geri konumdaki sığır yetiştiricilerinin ve kısmen sığır yetiştiriciliğiyle ilgilenen grupların çıkarlarını ihmal ediyorlar. Ulusal bölgelerde bir sanayi inşa planını, özellikle de tarımsal ham maddelere yönelik sanayileşme planını yaşama geçirme biçimindeki yaşamsal öneme sahip görev bütünüyle arka plana itilmiş durumda.

Büyük devlet şovenizmi eliyle güçlü tutulan bürokratizm Sovyet merkezileşmesinin milliyetler arasında resmi konumların bölüştürülmesi gibi dalaşmaların kaynağı haline getirilmesinde (Transkafkasya Federasyonu) başarılı olmuştur. O, merkezle uzak bölgeler arasındaki ilişkileri berbat etmiş; gerçekte, Milletler Topluluğu olmanın anlamını bir hiç haline getirmiştir. O, özerk cumhuriyetler üzerinde, onları yerel ve Rus nüfus arasındaki toprak uyuşmazlıklarını çözme hakkından mahrum bırakma noktasına varan bürokratik gardiyanlığı sürdürmektedir. Bu büyük devlet şovenizmi, özellikle kendisini devlet aygıtı içinde ifade ettiği haliyle, farklı milliyetlerden işçileri yakınlaştırma ve onların birliğini sağlamanın başlıca düşmanı olmayı sürdürmektedir.

Kır yoksullarına gerçek bir destek, geniş orta köylü yığınların yoksullara ve tarım işçilerine yakınlaşması, tarım işçilerinin bağımsız bir sınıf gücü olarak örgütlenmesi... Bütün bunlar, ulusal bölgelerde ve cumhuriyetlerde özel bir öneme sahiptir. Tarım işçilerinin gerçek bir örgütlenmesi olmaksızın, kır yoksullarının kooperatifleri ve örgütleri yaratılmaksızın, geri kalmış doğu bölgesini kendi geleneksel kölelik koşullarına terk etme ve bu bölgelerdeki parti gruplarımızı emekçilerle gerçek bağlar kurmaktan bütünüyle mahrum bırakma tehlikesini göz alırız.

Komünistlerin daha geri ya da henüz uyanmakta olan milliyetler içindeki görevi, ulusal uyanış sürecinin Sovyet sosyalist kanallarına yönlendirilmesi olmalıdır. Emekçileri –özellikle yerel dilleri, okulları ve Sovyet mekanizmasının "ulusallaştırılması"nı canlandırarak– ekonomik ve kültürel inşa faaliyetine katmamız gerekir.

Diğer milliyetlerle ya da milli azınlıklarla anlaşmazlıkların olduğu bölgelerde, burjuva unsurların artışına eşlik eden milliyetçilik, sıkça saldırgan bir hal alır. Bu koşullarda yerel aygıtın "ulusallaştırılması", ulusal azınlıklar pahasına gerçekleşir. Sınır sorunları ulusal kin kaynağı haline gelir. Partinin, sendikaların ve Sovyetlerin havası milliyetçilikle zehirlenir.

Ukraynalılaştırma, Türkleştirme vb. yalnızca Birlik organlarının ve kurumlarının bürokrasinin ve büyük devlet alışkanlıklarının üstesinden gelerek layıkıyla ilerleyebilir. O, yalnızca proletaryanın önder rolü ulusal cumhuriyetlerde korunduğunda; yalnızca, biz kırdaki alt tabakalara yaslandığımızda ve ***kulak***lar ve şoven unsurlara karşı sürekli ve uzlaşmaz bir mücadele verdiğimizde layıkıyla ilerleyebilir.

Bu sorunlar, proleter nüfusu büyük ölçüde kırsal bölgelerden gelmiş farklı milliyetlerden insanlardan oluşan Donbas ya da Bakü gibi sanayi merkezlerde özellikle önemlidir. Bu durumlarda kent ile kır arasında doğru bir kültürel ve siyasi ilişki, (1) kentin, farklı milliyetlerden insanların yaşadığı kırsal alanın maddi ve manevi gereksinimlerine özellikle dikkatli ve dostça tutumu; (2) kent ile kır arasında –kırsal bölgeler karşısında bürokratik bir kibir geliştirerek ya da kent karşısındaki gerici ***kulak*** kış-

kançlığıyla– bir yarık açma yönündeki burjuva girişimlere karşı kararlı bir direnişi gerektirir.

Bizim bürokratik rejimimiz, kendi yüzeysel "ulusallaştırma" gösterisi olan mevcut kararnameyi, sayısız bağla kentlerin ve kırın üst tabakalarıyla bağlantılı olan memurların, uzmanların ve küçük burjuva öğretmenlerin eline teslim etmektedir. Onlar, kendi politikalarını bu üst tabakaların çıkarlarına uygun hale getirmektedirler. Bu, yerel yoksulları partiden ve Sovyet iktidarından kovmakta ve onları ticaret burjuvazisinin, tefecilerin, gerici papazların ve feodal-ataerkil unusurların kollarına atmaktadır. Bu arada bizim bürokratik rejimimiz, farklı milliyetlerden gerçek Komünist unsurları sıkça "sapkınlar" diye mahkum ederek ve onlara her anlamda eziyet ederek arka plana itmektedir. Örneğin, Stalin'in grubunun hoşuna gitmeyen ve yaşamının son döneminde Lenin tarafından hararetle desteklenen önemli bir Gürcistalı Bolşevik grubun başına bu geldi.

Ulusal cumhuriyetlerdeki ve bölgelerdeki emekçi kitlelerin pratik inşa faaliyetine doğrudan ve bağımsız biçimde katılma özleminin nedeni, onların gelişmesinin Ekim Devrimi eliyle mümkün kılınmış olmasıdır. Bizim bürokratik rejimimiz, kitleleri yerel milliyetçilik çığlıklarıyla korkutarak, bu özlemi ortadan kaldırmaya kalkışıyor.

Partimizin XII. Kongre'si, "büyük devlet şovenizminin kalıntılarına", "Sovyetler Birliği içindeki milliyetler arasındaki ekonomik ve kültürel eşitsizliğe" ve "ulusal baskıcı ağır şakaları sürdüren bir dizi halk içindeki milliyetçilik kalıntılarına" karşı mücadele gereğini kabul etmişti. Ulusal cumhuriyetlerin ve bölgelerin sorumlu önderleriyle toplanan IV. Konferans (1923) "partinin temel görevlerinden birinin, ulusal cumhuriyetlerdeki ve bölgelerdeki yerel nüfusun proleter ve yarı-proleter unsurları arasında Komünist örgütlenmenin büyütülmesi" olduğunu açıkladı. Konferans, oybirliğiyle, merkezden geri kalmış cumhuriyetlere ve bölgelere giden Komünistlerin "pedagog ve hasta bakıcı değil ama yardımcı" (Lenin) rolü oynaması gerektiğini ilân etmişti. Son yıllarda, her şey tam tersi yönde ilerlemektedir. Merkez Komite'nin Sekreteri tarafından ulusal parti aygıtının

başına atananlar, partiyle ve sovyetle ilgili sorunlarda bütün kararları üstleniyorlar. Onlar, diğer milliyetlerden işçileri, yalnızca biçimsel bir "temsili işlev"i yerine getirmek üzere işe alınacak bir tür ikinci sınıf Komünistler olarak dışa atıyorlar (Kırım, Kazakistan, Türkmenistan, Tataristan, Kuzey Kafkasya'daki dağlık bölge vb.). Bütün parti çalışanlarının yapay biçimde "sağ" ve "sol" olarak yukarıdan bölünmesi, merkez tarafından atanmış sekreterlerin keyfı olarak her iki gruba da kumanda edebilmesine hizmet eden bir sistem olarak uygulanmaktadır.

Milliyetlere ilişkin politika alanında, aynı diğer alanlarda olduğu gibi, Leninist pozisyona dönmek gerekir:

(1) Farklı milliyetlerden işçiler arasındaki milli bölünmelerin üstesinden gelmek için benzersiz bir şekilde daha sistematik, daha sağlam, daha güçlü çaba harcamak. Bunu, özellikle yeni gelen "diğer milliyetlerden" işçilere saygılı bir tavırla, onların becerisini arttırarak, yaşam koşullarını ve kültürel durumlarını iyileştirerek yapmak. Farklı milliyetlerden oluşan geri kalmış kırsal bölgeleri Sovyetin inşa faaliyetine dahil etmenin gerçek kaldıracının yerel nüfus içindeki proleter kadroların yaratılması ve geliştirilmesi olduğunu hiç unutmamak.

(2) Beş yıllık plan, geri kalmış periferide sanayileşme hızını arttırma ve ulusal cumhuriyetlerle bölgelerin çıkarlarını göz önünde bulunduran 15 yıllık bir plan geliştirme yaklaşımıyla yeniden gözden geçirilmeli. Devletin satın alma politikamızı yoksul ve orta köylüler arasında özel ürün ekiminin geliştirilmesine uyarlamak (Orta Asya'da pamuk, Kırım'da, Abhazya'da tütün vb.). Kooperatif kredileriyle toprağı verimlileştirme kredileri (Orta Asya'da, Transkafkasya'da vb.) politikamız, sıkı biçimde sınıf çizgisinde, sosyalist inşanın temel görevlerine uygun biçimde uygulanmalı. Büyükbaş hayvan yetiştiren kooperatiflerin gelişmesine daha fazla özen gösterilmeli; yerel koşullara uyarlanmış şekilde düzenlenmiş tarımsal hammadde üretiminin sanayileşmesini gerçekleştirilmeli. Göç politikamız, ulusal soruna ilişkin doğru bir politikayla sıkı bir uyum içinde değiştirilmeli.

(3) Sovyetlerin, ama aynı zamanda parti, sendika ve kooperatif mekanizmalarının —sınıfsal ve uluslararası ilişkiler göz

önünde bulundurularak– ulusallaştırılması politikasını bilinçli şekilde uygulamak; devletin, kooperatiflerin ve diğer organların faaliyetlerindeki "sömürgeci" sapmalara karşı gerçek bir mücadele vermek. Merkez ile çevre arasındaki bürokratik arabuluculuğu sınırlamak; Transkafkasya Federasyonu deneyimini, ilgili milliyetlerin ekonomik ve kültürel gelişimini canlandırıp canlandırmadığı açısından incelemek.

(4) Sovyetler Birliği'ndeki farklı milliyetlerden emekçilerin, sosyalist inşa ve uluslararası devrim temelinde, olabilecek en tam birliğinin ve işbirliğinin önündeki her engeli sistematik olarak ortadan kaldırmak; diğer milliyetlerden işçilere ve köylülere mekanik biçimde egemen ulusal dilin dayatılmasına karşı kararlı bir mücadele vermek. Emekçi kitleler bu konuda tam bir şeçme özgürlüğüne sahip olmalı. Her milli azınlığın ulusal cumhuriyet ve bölge sınırları içinde gerçek hakları garanti edilmelidir. Bütün bu işlerde, daha önce ezilen milletlerle onları ezen milletler arasında ortaya çıkan istisnai koşullara özel bir dikkat gösterilmeli.

(5) Bütün normal cumhuriyetlerde ve bölgelerde parti içi demokrasinin tutarlı bir uygulaması; Rus olmayanlara karşı buyurgan tavrın, yukarıdan atama ve yer değiştirmenin mutlak surette reddi; Rus olmayan Komünistlerin "sağcılar" ve "solcular" biçiminde keyfi olarak bölünmesi politikasının reddi; yerli proleterlerin, yarı proleterlerin, tarım proleterlerinin ve –anti ***kulak***– aktif köylü işçilerin büyük bir dikkatle teşvik edilmesi ve eğitimi.

(6) Ustriyalov eğiliminin ve özel olarak merkezi komiserliklerde, genelinde ise devlet mekanizmasında büyük devletçi her türlü eğilimin reddi. Yerel milliyetçiliğe karşı, eğitim alanında, ulusal sorun konusunda açık ve tutarlı bir sınıf politikası temelinde bir mücadele.

(7) Milliyetler Sovyeti'nin ulusal cumhuriyetlerin ve bölgelerin yaşamıyla ilgili gerçekten işleyen ve onların çıkarlarını savunma kapasitesine gerçekten sahip bir organa dönüştürülmesi.

(8) Sendikaların faaliyetinde ulusal soruna ve ulusal proleter kadroların oluşturulmasına yeterince ilgi. Bu sendikalardaki faaliyetin yerel dilde gerçekleştirilmeli; bütün milliyetlerin ve milli azınlıkların çıkarlarının savunulmalı.

(9) Sömürücü unsurlara hiçbir koşul altında ayrıcalık tanınmamalı.

(10) Parti saflarının gerçek temsili üzerinde ulusal sorunlar üzerine beşinci konferans çağrısı yapılmalı.

(11) Lenin'in ulusal sorun üzerine Stalin'in çizgisinin bir eleştirisini içeren mektuplarının basında yayınlanması.

Bölüm VII - Parti

Tarihte hiçbir parti, şimdi on yıldır proletaryanın başında duran ve onun diktatörlüğünü gerçekleştirmiş olan bizim partimiz gibi devasa bir zafer elde etmemiştir. Rus Komünist Partisi proleter devrimin temel aracıdır. Rus Komünist Partisi Komintern'in önder partisidir. Başka hiçbir parti, bizimki gibi uluslar arası tarihsel bir sorumluluk taşımamıştır. Ancak tam da bu nedenle ve elinde bulundurduğu güçten dolayı, partimiz kendi hatalarını korkusuzca eleştirmelidir. O, şimdiki yozlaşma tehlikesini önlemek için zamanında önlemler almak amacıyla, bu tehlikeyi açıkça gözler önüne getirmeli ve kendi kendi karanlık yanlarını açığa çıkarmalıdır. Bu, bizi bir "kendini beğenmişler partisi"[33] biçiminde yozlaşmaya karşı durmadan uyaran Lenin'in zamanında böyleydi. Biz, Muhalefet, bütün karanlık yanlarıyla partimizin şimdiki durumuna ilişkin şu tabloyu sunarken, parti iradesinin, doğru bir Leninist politikayla onun güçsüzlüklerinin üstesinden geleceğine ve tarihsel görevinin doruk noktasına yükseleceğine olan sağlam güvenimizi ifade ediyoruz.

(1) Partimizin sosyal kompozisyonu son yıllarda sürekli olarak kötüleşmiştir. 1 Ocak 1927'de, yuvarlak rakamlarla şöyle bir partiye sahiptik:

Sanayide ve taşımacılıkta fiilen çalışan işçiler: 430,000

Tarım işçileri : 15,700

Köylüler (yarısından fazlası şimdi devlet memuru): 303,000

Memurlar (yarısından fazlası eskiden işçiydi): 462,000

Böylece, 1 Ocak'ta, partimizin yalnızca üçte biri işyerlerinden gelen işçilerden (aslında sadece yüzde 31) ve üçte ikisi köylülerden, memurlardan, eski işçilerden ve "diğerleri"nden oluşuyordu.

33 Lenin, Cilt. XVII, sf. 112

Partimiz, geçtiğimiz birbuçuk yılda 100 bin civarında işyerinden gelen işçiyi kaybetti. Partiden "işçilerin uzaklaşması", 1926 yılında, yüzde 76,5'i fabrika işçisi olan 25 bin Komünist üyeyi buldu.[34] Parti üyelerinin kayıtlarının yenilenmesinin eşlik ettiği son sözde "eleme" süreci, olguları kesinlikle olduğundan küçük gösteren resmi verilere göre, ezici çoğunluğu sanayi işçileri olan 80 bin üyenin partiden çıkartılmasıyla sonuçlandı. "Oransal rakamlarla, kayıt, bu yılın başlangıcındaki parti üyelerinin yüzde 93,5'ini içerdi."[35] Böylece, basit bir yeni kayıt sürecinde bütün parti üyelerinin yüzde 6,5'i (80 bin kadar üye) "elendi." O "elenenler"in yüzde 50 kadarı kalifiye, üçte birden fazlası ise yarı kalifiye işçilerdi. Merkez Komite aygıtının bu zaten yeterince küçültülmüş verileri en aza indirme çabası açıkça başarısızdır. Bizim "Lenin kayıtları"na karşı denge kurmak için bir Stalinist "eleme"miz var.

Öte yandan, XIV. Kongre'den bu yana, çoğunluğu orta köylülerden oluşan 100 bin köylü partiye kabul edilmiştir. Çiftlik işçilerinin oranı bütünüyle önemsizdir.

(2) Partinin yönetim organlarının sosyal bileşimi daha da fazla kötüleşti. Uyezd (ilçe) komitelerinde, yüzde 29,5 köylüler (köken olarak), yüzde 24,4 büro çalışanı vb.. Bu komitelerin üyelerinin yüzde 81,6'sı devlet memurlarıdır. Partinin yönetici organlarında işyerlerinden gelen işçilerin sayısı hiç denecek kadar azdır. Bu oran bölgesel komitelerde yüzde 13,2 iken, Uyezd komitelerinde yüzde 9,8 ile yüzde 16,1 arasında değişmektedir.[36]

Partide, üyelerin üçte biri sanayi işçisiyken, partinin karar alma organlarındaki üyelerin yalnızca onda biri sanayi işçisidir. Bu, parti için ölümcül bir tehlike oluşturmaktadır. Sendikalar da aynı yolda ilerlemektedir.[37] Bu, küçük burjuva çevrelerden gelen "yöneticiler"in bizden –ve aynı zamanda "işçi bürokratlar"dan– ne denli büyük bir iktidar payı çıkarmış olduklarını göstermektedir. Bu partinin "proletersizleştirilme"sine giden en emin yoldur.

34 Merkez Komite'nin *Izvestia'sı*, No. 24 ve 25

35 a.g.y.

36 *Review of the Statistical Department of the Central Committee*, 10.07.1927

37 Bkz. İşçilerin ve sendikaların konumuna ilişkin bölüm

(3) Eski Sosyalist Devrimcilerin ve Menşeviklerin parti aygıtı içindeki ve genel olarak önde gelen makamlardaki rolü artmıştır. XIV. Kongre zamanında basınımızda sorumlu ve yönetici konumları işgal edenlerin yüzde 38'i bize diğer partilerden gelen kişilerdi.[38] Durum şimdi daha da kötü. Bolşevik basının gerçek yönetimi ya "genç" revizyonist ekolün (Slepkov, Stetski, Maretski ve diğerleri) ya da eski Sosyalist Devrimciler ile Menşevikler'in elinde. Partideki üst düzey aktif kadroların dörtte bir kadarı eski Sosyalist Devrimciler'den ve Menşevikler'den oluşmaktadır.

(4) Bürokratizm bütün alanlarda gelişiyor ama onun parti içinde büyümesi özellikle yıkıcıdır. Bugünün "önde gelen" parti bürokratı gelişmelere şöyle bakmaktadır:

> Partide, hâlâ partiyi, onun tam olarak ne olduğunu yetersiz biçimde anlayan üyelere sahibiz. Onlar, partinin yerel organdan başladığını (yerel organ ilk tuğla), ardından ilçe komitesinin geldiğini ve bunun bu şekilde, Merkez Komite'ye ulaşana kadar yükselerek devam ettiğini düşünüyorlar. Bu doğru değil!!! Partimize, yukarıdan aşağıya doğru bakılması gerekir. Bu yaklaşım partinin bütün pratik ilişkilerinde ve bütün faaliyetinde sorgusuz benimsenmelidir.[39]

Uglanov, Molotov, Kaganoviç gibi daha sorumlu yoldaşlar tarafından yapılan parti içi demokrasi tanımları özünde aynı noktaya varmaktadır.[40]

Bu "yeni" anlayış son derece tehlikelidir. Eğer "Partimize, yukarıdan aşağıya doğru bakılması gerektiği"ni gerçekten kabul edersek, bu, Leninist partinin, işçi kitlelerinin partisinin artık varolmadığı anlamına gelir.

(5) Son birkaç yılda, parti içi demokrasinin, Bolşevik partinin bütün bir geleneğini ve bir dizi parti kongresinin doğrudan kararlarını ihlal edecek şekilde sistematik biçimde ortadan kaldırıldığına tanık olundu. Görevlilerin gerçek seçimi gerçekte ortadan kalkmaktadır. Bolşevizmin örgütsel ilkeleri her adımda çarpıtılıyor. Parti tüzüğü, yukarıdakilerin haklarını arttırmak ve aşağıdaki organların haklarını azaltmak için sistematik olarak

38 XIV. Kongre Raporu, sf. 83

39 Kuzey Kafkasya Bölge Komitesi II. Sekreteri'nin Molot'taki konuşması. 27.05.1927.

40 *Pravda*, 4 Haziran 1926

değiştiriliyor. Kasaba, ilçe ve bölge komitelerinin yetkileri Merkez Komite tarafından bir yıla, iki yıla ve daha fazlasına uzatıldı.

Bölgesel komitelerin, bölgesel yürütme komitelerinin, bölgesel sendika konseylerin vb. önderlikleri, gerçekte, üç yıldan beş ya da daha uzun süre için, değiştirilemez durumda. Her parti üyesinin, her parti grubu üyesinin "köklü farklılıklarını partinin bütününe götürme" hakkı [Lenin] gerçekte iptal edilmiştir. Kongreler ve konferanslar, partinin tamamı tarafından bütün sorunlar üzerine hazırlayıcı özgür tartışmalar yapılmaksızın toplanıyor (Lenin'in önderliğinde bu tartışmalar her zaman yapılıyordu). Böyle bir tartışma talebi, parti disiplininin çiğnenmesi olarak görülüyor. Lenin'in, "Bolşevik 'kurmay', pratikte, kurmayını izleyen ama aynı zamanda onu yönlendiren ordunun samimi ve bilinçli iradesine güvenmek zorundadır"[41] sözü bütünüyle unutulmuştur.

Partinin içinde –genel gidişin doğal bir uzantısı olarak– yasadışı faaliyet döneminden ya da en azından İç Savaş'tan sağ salim çıkmış, bağımsız ve kendi düşüncelerini savunabilen yaşlı parti üyelerinin partiden atılması gibi son derece önemli bir süreç yaşanmaktadır. Onların yerlerini, asıl olarak sorgusuz itaatleriyle ayırt edilen yeni unsurlar alıyor. Devrimci disiplin adına yukarıdan geliştirilen bu itaatin gerçekte devrimci disiplinle herhangi bir ilişkisi yoktur. Her zaman, eski devrim öncesi otoritelere itaatleriyle ayırt edilmiş olan işçilerden seçilmiş olan yeni Komünistler, şimdi, sıkça, işçi sınıfı dallarında ve yönetimde egemen konumlara yükseliyorlar. Onlar, yaşlı işçi üyelere, işçi sınıfının devrimin en zor anlarındaki önderlerine karşı son derece düşmanca tavır sergileyerek göze girmeye çalışıyorlar.

Aynı olgu, çok daha çirkin biçimde, mükemmelleştirilmiş "partili" Sovyet memuruyla sıkça karşılaşılan devlet aygıtında ortaya çıkmaktadır. O, görkemli devlet töreninde Ekim'e kefil olur, görevine tam bir ilgisizlikle ayırt edilir, bütünüyle burjuva bir çevrede yaşar, özel yaşamında önderliği kötüye kullanır ve onu parti toplantılarında Muhalefet'e "bulaştırır."

---

41 Cilt IV, sf. 318

Partinin tepedeki bir üyesinin (öncelikle de Sekreterin) gerçek hakları, tabandaki yüz üyenin gerçek haklarından defalarca fazladır. Partinin yerini giderek daha fazla onun aygıtının alması, her Bolşevik için çiğnenmez olan Leninist ilkeyi tanımayan Stalin'in proletarya diktatörlüğü yalnızca parti diktatörlüğü dolayımıyla gerçekleşir ve gerçekleştirilmelidir biçimindeki "teori"si eliyle teşvik edilmiştir.

Parti içi demokrasinin ortadan kalkması, genel olarak işçi demokrasisinin sendikalarda ve bütün diğer parti dışı kitle örgütlerinde ortadan kalkmasına yol açmaktadır.

Parti içi anlaşmazlıklar çarpıtılıyor. "Muhalefet" olarak alenen suçlanan Bolşeviklere kendi gerçek düşüncelerini parti basınında sergileme izni verilmezken, onların düşüncelerine karşı, birden, aylarca ve yıllarca kötü niyetli bir polemik sürdürüldü. Dünün Menşevikleri, Sosyalist Devrimcileri, Kadetleri, Bundçuları ve Siyonistleri *Pravda*'nın sayfalarında, üyeleri tarafından Merkez Komite'ye sunulmuş olan belgelere saldırıyor ve onlara açıkça karşı çıkıyorlar. Onlar, bu belgelerin ayrı bölümleri çekip çıkartıyor ve çarpıtıyorlar. Oysa bu belgeler hiç basılmıyor. Parti grupları, bütünüyle habersiz oldukları bu belgelerin "alenen suçlanması"nı oylamak zorunda kalıyor.

Parti, anlaşmazlıklarımızı, çoğu durumda okunmamış aynı zamanda sahte ve herkes için mide bulandırıcı resmi "yorumlar" ve kopyalar temelinde değerlendirmek durumunda kalmaktadır. Lenin'in "yalnızca iddia üzerinden bir şeye inanan kişi iflah olmaz bir budaladır" sözünün yerini "Resmi iddiaya inanmayan kişi Muhalefet yanlısıdır" biçiminde yeni bir deyim almış durumda. Muhalefete yönelen fabrika işçileri düşüncelerinin bedelini işsizlikle ödemek zorunda bırakılıyor. Partinin sıradan üyeleri düşüncelerini yüksek sesle ifade edemiyor. Yaşlı parti çalışanları düşüncelerini basında ya da toplantılarda ifade etme hakkından mahrum bırakılıyor.

Lenin'in düşüncelerini savunan Bolşevikler, iftira niteliğinde, "iki parti" yaratma özlemiyle suçlanıyor. Bu suçlama, doğallıkla partilerinin birliğini tutkuyla savunan işçileri Muhalefet'e karşı hizaya sokmak amacıyla, tasarlanarak uydurulmuştur. Stalin'in

kaba Menşevik yanlışlarına (Çin Devrimi'nin sorunları, İngiliz-Rus Komitesi vb. üzerine) yönelik her eleştiri sözcüğü "partiye karşı mücadele" olarak betimleniyor. Bu, Stalin ne Çin politikası ne de bir başka önemli sorun hakkında hiçbir zaman önce partiye danışmadığı halde yapılmaktadır. Muhalefet'in "iki parti" yaratmak istediğine ilişkin suçlama, Bolşevik-Leninist üyeleri partiden dışarı atmak isteyen ve böylece kendi oportünist politikalarını özgürce uygulayabilecek olanlar tarafından her gün tekrarlanıyor.

(6) Partinin eğitimle ilgili faaliyetinin neredeyse tamamıyla temel siyasi eğitim faaliyetinin bütünü şimdi bir Muhalefet aleyhtarlığına indirgenmiştir. İkna yönteminin yerini yalnızca baskı almamış; ona, aynı zamanda partiyi aldatma yöntemi de eklenmiştir. Parti eğitimi sadece resmi propagandaya indirgenmektedir; genel eğilim ise ondan kurtulmaktır. Muhalefet aleyhtarlığına adanmış toplantılara, okullara ve çalışma gruplarına katılım aşırı şekilde azalmıştır. Parti, kendi aygıtının şimdiki yanlış yoluna karşı pasif bir direniş sergilemektedir.

(7) Son yıllarda, parti içinde sadece kariyerizm, bürokratizm ve eşitsizlik artmamıştır; yabancı ve sınıf düşmanı kaynaklardan gelen –Musevi karşıtlığı gibi– çamurlu sular da ona karışıyor. Partinin sadece kendini koruması böylesi kirlenmeye karşı acımasız bir mücadeleyi gerektirmektedir.

(8) Bu gerçeklere rağmen, baskı altında tutma ateşi yalnızca sola yönelmiştir. Muhaliflerin, kendi organlarının toplantılarında konuştukları, sert uyarılar yaptıkları, Lenin'in vasiyetini okumaya kalkıştıkları için partiden atılması bütünüyle alışıldık bir hal almıştır. İhraç edilenler, siyasi kavrayış düzeyi ve daha önemlisi partinin davasına bağlılık bakımından çoğu durumda kendilerini atanlardan daha yüksekte durmaktadırlar. Çiang Kay-şek, Purcell ya da onların bürokratlarıyla ilgili olarak "güvensizlik" ve "kötümserlik" suçundan dolayı kendilerini partinin dışında bulan bu yoldaşlar, parti yaşamını sürdürmektedirler. Onlar partiye, ona üye olmaya devam eden kariyeristlerin ve cahillerin çoğundan çok daha ciddi hizmet etmektedir.

(9) XV. Kongre'nin yaklaşmasıyla birlikte gözle görülür şekilde artan şimdiki baskı ve tehdit yağmuru, partiyi daha faz-

la dehşete düşürmek için tasarlanmıştır. O, Stalin ile Rikov'un birleşik hizbinin kendi siyasi hatalarını örtbas etmek için aşırı önlemlere başvurmak zorunda olduğunu kanıtlamaktadır. O, partiyi her kongrede ve konferansta bir oldubitti ile karşı karşıya getirmektedir.

(10) Merkez Komite'nin XIV. Kongre'de Stalin ile dayanışma ilkesi üzerinde belirlenmiş olan siyasi çizgisi yanlıştır. Merkez Komite'nin şimdiki çekirdeği, tereddüt etmesine rağmen, sürekli olarak sağa kaymaktadır. Parti içi demokrasinin ortadan kaldırılması, bu siyasi çizginin kökten yanlış olduğu gerçeğinin kaçınılmaz bir sonucudur. Bu siyasi çizgi küçük burjuva unsurların basıncını ve partimizi kuşatan proleter olmayan tabakaların etkisini yansıttığından dolayı, kaçınılmaz olarak yukarıdan zor yoluyla hayata geçirilmek zorundadır.

Teorik alanda, sözde "genç ekol" bir tekele sahiptir. Bu, aygıtın yazınsal emirlerini her an yerine getirmeye hazır olan bir revizyonistler ekolüdür. Bolşevik gençliğin, Bolşevik partinin gerçek gelenekleriyle süzülmüş en iyi unsurları yalnızca dışarıya itilmiyor, gerçekte eziyet görüyor.

Örgütsel alanda, Siyasi Büro'nun fiilen Sekreterliğe boyun eğmesi uzun süre önce tamamlanmış bir olgudur. Lenin'in vasiyetinde[42] ifade etmiş olduğu en kötü korku (Stalin'in yeterince sadık olmadığı, "elinde toplamış" olduğu "sınırsız gücü" parti yolunda kullanmayacağı korkusu") haklı çıkmıştır.

Şu anda, partinin Merkez Komitesi'nde ve genel olarak parti ile devletin yönetici organlarında üç temel eğilim bulunuyor.

Birinci eğilim sağa doğru samimi ve açık bir gidişattır. Buna karşılık bu eğilim, iki gruptan oluşmaktadır. Bunlardan biri, kendi oportünizmi ve bükülgenliği içinde, hatırı sayılır ölçüde "ekonomik olarak güçlü" orta köylülüğü ifade etmektedir. Bu eğilim söz konusu orta köylülük tarafından yönlendirilmekte ve onun ideallerinden esinlenmektedir. Rikov, A. P. Smirnov, Kalinin, G. Petrovski, Çubar, Kaminski ve diğer yoldaşlardan oluşuyor. Onların etrafında ve en yakın çevrelerinde, Ustriyalov'un öğretilerini şu ya da bu ölçüde açık biçimde vaaz eden Kondra-

42 Lenin'in 25 Aralık 1922 ve 4 Ocak 1923 tarihli mektupları

tievler, Sadirinler, Çayanovlar ve varlıklı köylülüğün diğer "partisiz temsilcileri" çalışıyor. Her bölgede ve her Uyezdde, sıkça, kendi gerçek iktidarlarının ve etkilerinin tadını çıkartan küçük Kondratievler ve Sadirinler bulunuyor. Diğer grup, genel eğilim olarak iyi maaş alan işçileri ve büro çalışanlarını temsil eden sendika önderlerinden oluşuyor. Bu grup, özellikle, Amsterdam Enternasyonali ile daha yakın birliktelik özlemiyle tanımlanıyor. Onun önderleri Tomski, Melniçanski, Dogadov ve diğer yoldaşlardır. Bu iki grubun arasında belirli miktarda anlaşmazlık var ama her ikisi de, partinin ve Sovyet devletinin yolunu –hem dış hem de iç politikada– sağa saptırma isteğinde birleşiyor. Her iki grup da, Leninizm'in teorisini küçümsemeleriyle ve dünya devriminin taktiklerinden vazgeçme eğilimleriyle ayırt ediliyor.

İkinci eğilim, resmi aygıtın "merkezciliği"dir. Bu eğilimin temsilcileri Stalin, Molotov, Uglanov, Kaganoviç, Mikoyan ve Kirov yoldaşlardır. Bu, fiilen şimdiki Siyasi Büro'dur. Bir taraftan diğerine sallanan Buharin bu grubun politikalarını "genelleştirmektedir." Aslında bu merkezci-resmi grup, hiçbir şekilde herhangi bir geniş kitlenin tutumunu ifade etmemekte; kendisini partinin yerine koymaya çalışmaktadır –ki bunda, hiç de başarısız değildir. Parti, sendikalar, sanayi organları, kooperatifler, devlet aygıtı içindeki "yöneticiler" kastı, şimdi on binlerce insanı içermektedir. Bunların arasında az olmayan sayıda "işçi" bürokratı; yani çalışanlarla bütün ilişkilerini yitirmiş eski işçiler bulunuyor.

Devrimin yazgısı için son derece büyük öneme sahip olan yönetim ve önderlik organlarında, kitle ile bağlarını koparmamış ve işçilerin davası uğruna canla başla çalışan binlerce sabırlı devrimcinin ve işçinin olduğunu belirtmeye gerek yok. Bu kuruluşlarda gerçek Komünist faaliyeti sürdürenler onlardır.

Bu, siyasi gidişatımızın ve parti içi rejimimizin yozlaşmasının, devasa bir gerçek bürokratlar kastını doğurduğu gerçeğini değiştirmiyor.

Bu kastın gerçek gücü son derece büyüktür. "Huzur"da, "faaliyete katılma"da ve her şeyden önce "tartışmama"da ısrar edenler, tam da bu "yöneticiler" grubudur. Kendini beğenmiş bir şekilde "sosyalizme neredeyse ulaşmış" ve sosyalist devrim programı-

nın "onda dokuzunu" şimdiden gerçekleştirmiş olduğumuzu ilân eden (hatta bazen buna gerçekten inanan) tam da bu gruptur. Bir bütün olarak partiye "tepeden bakan;" kalifiye olmayan işçilere, işsizlere ve kiralık ırgatlaraysa daha fazla tepeden bakan, bu gruptur. Bu grup, başlıca düşmanı solda, devrimci Leninistler arasında görür; "Sola ateş" sloganını yükseltir.

Şimdilik bu iki eğilim (sağ ve "merkezci") Muhalefet'e yönelik ortak düşmanlık eliyle birleştirildi. Muhalefet'in imhası, onlar arasındaki çatışmayı kaçınılmaz şekilde canlandıracaktır.

Üçüncü eğilime Muhalefet deniliyor. Bu, partinin Leninist kanadıdır. Onu sağdan gelen bir muhalefet gibi gösterme yönündeki zavallı çabalar ("Sosyal Demokrat sapma" vb.), yönetimdeki grubun kendi oportünizmini gizleme isteğinden kaynaklanmaktadır. Muhalefet partinin birliğinden yanadır. Stalin, Muhalefet'in "ikinci" bir parti yaratmak istediği yollu bir iddiayla, bir yanıltma operasyonuyla, Muhalefet'i imha etme programının propagandasını yapmaktadır. Muhalefet, buna, "Leninist Rus Komünist Partisi'nin ne pahasına olursa olsun birliği!" sloganıyla yanıt verir. Muhalefetin programı bu belgede ortaya konmaktadır. Partinin işçi sınıfı içindeki birimleri ve gerçek Leninist Bolşevikler onu destekleyeceklerdir.

Kişisel olarak Muhalefetten ayrılmalar, Lenin'in davası uğruna mücadeleyi dayatan zor koşullar altında kaçınılmazdır. Bu üç grubun önderleri arasında ayrı kişisel gruplaşmalar ortaya çıkacaktır; ama bunlar, işin özünü değiştirmeyecek.

(11) Yukarıda açıklanan bütün olgular bir parti krizi oluşturmaktadır. Parti içi anlaşmazlıklar, sürekli olarak daha fazla temel sorunu içererek, Lenin'in ölümünden bu yana sürekli derinleşmektedir.

Parti kitlesinin temel ruh hali birlikten yanadır. Şimdiki rejim, partinin, kendi birliğini tehdit eden tehlikenin hangi yönden geldiğini anlamasını önlemektedir. Stalin'in entrikaları, bütünüyle, parti üyeliğini ortaya çıkan her önemli keskin ve önemli sorunun üstünde, şu ikilemle karşı karşıya getirmek için tasarlanmıştır: Ya kendi düşüncenden feragat edeceksin ya da bir bölünme arzusu içinde olma suçlaması kapsamına gireceksin.

Görevimiz, partinin birliğini ne pahasına olursa olsun korumak; bölünme, uzaklaştırma, ihraç vb. politikalara kararlılıkla direnmek, aynı zamanda da partinin bütün ihtilaflı konularda özgür tartışma ve karar alma hakkını –onun birliği çerçevesinde– güvence altına almaktır.

Muhalefet, partideki mevcut şimdiki durumun bütün yanlışlıklarını ve anormalliklerini açığa vururken, partinin temel kitlesini oluşturan işçi sınıfı grubunun, her şeye rağmen, onu Leninist yola yeniden sokma becerisine sahip olduğunu kanıtlayacağına derinden inanmaktadır.

Pratik öneriler

(1) XV. Kongre'yi, Lenin'in döneminde yapmış olduğumuz gibi, gerçek bir parti içi demokrasi temelinde hazırlamak gerekiyor. "Partinin her üyesi" diye yazmıştı Lenin, "ilk olarak anlaşmazlıkların özünü, ikinci olarak da parti içindeki anlaşmazlıkların gelişmesini, duygularını işe katmadan ve büyük bir dürüstlükle incelemeye başlamalı... Her ikisini de incelemek gerekir. Bu da, tamamlanmış belgelerin basılmasını ve incelenmek üzere edinilebilir olmasını gerektirir."[43] Merkez Komite, her üyenin, hem şimdiki parti içi anlaşmazlıkların özünü hem de bu mücadelenin gelişme seyrini irdelemesini mümkün kılmalıdır. O bunu, bugüne kadar partiden gizlenmiş olan bütün belgeleri gazetelerde, özel derlemelerde ve broşürlerde yayımlayarak yapmalıdır.

Her yoldaş ve her yoldaşlar grubu, kendi düşüncesini basında, toplantılarda vb., parti önünde savunma fırsatına sahip olmalıdır. Merkez Komite'nin, yerel örgütlerin, partinin bireysel üyelerinin ve gruplarının taslak tezleri (programı), XV. Kongre'den en az iki ay önce, *Pravda*'da (ya da onun eklerinde) ve aynı zamanda yerel parti basınında yayımlanmalıdır.

Tartışma, sorun çözücü ve yoldaşça biçimde, kişiselleştirmeden ve aşırıya kaçmadan sürdürülmelidir. XV. Koongre'ye toplayekun hazırlığın başlıca sloganı, Rus Komünist Partisi'nin ve bir bütün olarak Komünist Enternasyonal'in –yapmacık değil gerçek Leninist– birliği olmalıdır.

---

43 Lenin, Cilt XVIII, sf. 29

(2) Partinin ve onun önde gelen organlarının sosyal bileşimini iyileştirmek için, derhal bir dizi önlem almak gerekiyor. Bu amaçla, XIII. Kongre'nin "parti üyelerinin geniş çoğunluğu yakın gelecekte doğrudan sanayide çalışan işçilerden oluşmalı" biçimindeki kararını yeniden onaylamalıyız. Gelecek iki ya da üç yıl içinde, partiye, genel bir kural olarak, yalnızca fabrikalardan işçi erkekleri ve kadınlarla çiftliklerde çalışan kiralık erkek ve kadın işçileri almalıyız. Diğer sosyal gruplardan üyeleri yalnızca sıkı bir kişisel ayıklama temelinde kabul etmeliyiz: Kızıl askerler ve denizciler yalnızca işçi sınıfı ya da yoksul köylü kökenli olmaları durumunda ve yalnızca en az iki yıl sosyal-siyasi faaliyette denendikten sonra parti üyesi olabilmeli. Diğer partilerden gelenlerin üye kabul edilmesine son verilmelidir.

XIII. Parti Kongresi'nin, XIV. Kongre tarafından –Muhalefet'in iradesine rağmen– fiilen yürürlükte kaldırılmış olan, ilçe ve bölge komitelerindeki fabrika işçisi oranının yüzde 50'den az olamayacağına ilişkin kararını uygulamalıyız. Sanayi merkezlerindeki komitelerde, fabrikalarda çalışan işçilerden oluşan sağlam bir çoğunluğa (dörtte üçten az olmayan) sahip olmalıyız. Uyezd komitelerinde de işçiler, kiralık işçiler ve yoksul köylüler benzeri bir çoğunluğa sahip olmalı.

(3) X. Parti Kongresi tarafından benimsenmiş, 5 Aralık 1923'te Merkez Komite ile Merkezi Denetim Komisyonu tarafından, ardından da partinin XIII. ve XIV. kongreleri tarafından yeniden onaylanmış olan parti içi demokrasi üzerine kararı doğrulamak ve yaşama geçirmek.

Bir bütün olarak parti adına, parti içi demokrasiyi, Uglanov, Molotov, Kaganoviç, Zhivov ve başkaları tarafından icat edilmiş ve dağıtılmış olan yeni anti-Leninist tanımların aksine, şöyle onaylamalıyız:

İşçi demokrasisi, bütün parti üyelerinin parti yaşamına ilişkin önemli konular üzerine açık tartışma özgürlüğü, bunlar üzerine serbestçe tartışma ve aynı zamanda, sorumlu önder kadrolar ile birliklerin tabandan tepeye seçimi demektir.[44]

---

44 XIII. Kongre

Her parti üyesinin sahip olduğu bu temel hakkı pratikte çiğneyen herkese karşı cezai önlemler almalıyız.

Kural olarak, parti içindeki azınlığın herhangi bir önemli soruna ilişkin yaklaşımı, parti basını vb. aracılığıyla bütün üyelerin bilgisine sunulmalıdır. Yalnızca, tartışılan konular gizli olduğunda istisnalara izin verilmelidir. Bir kararın, alındıktan sonra demir bir Bolşevik disiplinle yaşama geçirileceğini söylemeye gerek yok. Partinin tartışma kulüpleri ağı genişletilmeli; parti önderliğinin yanlışlarının parti organlarında (tartışma broşürleri, basılı bilgilendirmeler vb. yoluyla) gerçek eleştirisi mümkün kılınmalı.

XIV. Kongre'den bu yana parti tüzüğüne dahil edilmiş olan ve durumu kötüleştiren bütün değişiklikler (25, 33, 37, 42 ve 50. maddeler) yürürlükten kaldırılmalı.

(4) Parti aygıtının bir bütün olarak proleterleştirilmesi yönünde sağlam bir rota benimsemeliyiz. Fabrikalardan gelen işçiler, partili ve partisiz işçiler tarafından sevilen ileri Komünist işçiler parti aygıtının belirleyici çoğunluğunu oluşturmalıdır. Aygıt, hiçbir şekilde ücretli kadrolardan oluşturulmamalı ve sürekli olarak işçilerden gelenlerle yenilenmelidir. Yerel örgütlerin (bölgesel örgütleri dışlamadan) bütçesi asıl olarak üyelik ödentilerinden oluşmalı. Yerel örgütler, gerçekte, gelirleri ve harcamaları konusunda parti üyelerine hesap vermelidir. Partinin şimdiki kabarık bütçesi ve ücretlilerden oluşan aygıtın boyutu sert ve kararlı bir şekilde küçültülmelidir. Parti faaliyetinin önemli bir bölümü, parti üyeleri tarafından, sanayideki çalışmalarının ve diğer işlerinin dışındaki saatlerde karşılıksız olarak gerçekleştirilmelidir. Parti aygıtını dinçleştirmeye yönelik bir önlem, bir kesim yoldaşı, sistematik olarak, parti aygıtından sanayiye ya da diğer sıradan işlere göndermek olmalı. Sekreterlerin, kendilerini yerinden edilemez durma getirme eğilimine karşı mücadele etmeliyiz. Sekreterliklerin ve diğer sorumlu mevkilerin doldurulması için belirli dönemler tespit etmeliyiz. En üstteki grupların mevcut yolsuzluğuna ve çürümesine, adam kayırmaya, "grup dayanışması"na vb. (örneğin, Siyzran, Kherson, Irkutsk, Çita vb.) karşı acımasızca mücadele etmeliyiz.

(5) Daha X. Kongre'de, Lenin'in önderliğinde, parti ve çalışan kitleler içinde daha fazla eşitlik gereğine vurgu yapan bir dizi karar alınmıştı. Parti, daha XII. Kongre'de, NEP altında, çalışmaları kendilerini burjuvaziyle ilişki içine sokan parti çalışanlarının bir kısmının yozlaşması tehlikesinin farkına varmıştı.

"Uzmanlar ve sorumlu çalışanlarla çalışan kitleler arasındaki eşitsizlik (yaşam koşulları, ücretler vb.) demokrasiyi ortadan kaldırdığı ve partinin yozlaşmasına ve Komünistlerin saygınlığının azalmasına bir kaynak oluşturduğu için, onu ortadan kaldırmak için uygun pratik önlemler geliştirmek"[45] gerekiyor.

Eşitsizliğin son yıllarda olağanüstü hızlı şekilde arttığını göz önünde bulundurarak, bu sorunu yeniden gündeme getirmeli ve devrimciler gibi çözmeliyiz.

(6) Parti içi eğitimi, Marx'ın, Engels'in ve Lenin'in eserlerinin incelerken Marksizm-Leninizm'in şimdi büyük ölçekte üretilmeye başlanan yanlış yorumlarını dışlayarak, yeniden örgütlemeliyiz.

(7) Parti'den atılmış olan Muhalifler'in parti üyeliğinin derhal yeniden sağlanması gerekiyor.

(8) MK'yi Lenin'in tavsiyesine uygun biçimde yeniden oluşturmak gerekiyor. Merkezi Denetim Komitesi'nin üyeleri,

a) kitlelerle yakından ilişkili,

b) aygıttan bağımsız,

c) parti içinde saygınlık sahibi olmalıdır.

Yalnızca bu yolla, Merkezi Denetim Komitesi'ne gerçek bir güven yeniden oluşturulabilir ve onun saygınlığı gereğince artar.

(9) Merkez Komite ve Merkezi Denetim Komitesi ile onların organlarına üye seçerken, bize, Lenin'în 25-26 Aralık 1922 ve 4 Ocak 1923 tarihli mektuplarındaki (Vasiyet) tavsiyesi yol göstermeli. Bu mektuplar, Merkez Komite'nin bütün üyelerinin bilgisine sunmak üzere yayınlanmalıdır.

MK'nin üyelerinden büyük bölümü, toplumsal düzeyi son beş yıl boyunca Sovyet görevlisi konumuna yükselmiş olan tabakanınkinden daha düşük durumdaki işçilerden oluşmalıdır.

Lenin, 26 Aralık 1922 tarihli mektubunda böyle yazmıştı:

Onlar, doğrudan ya da dolaylı olarak sömürücüler sınıfıyla

45 X. Parti Konferansı Kararı, sf. 18

değil sıradan işçilerle ve köylülerle daha fazla bağlantılı olmalı. Merkez Komite'nin üyesi olan işçiler, bana göre, asıl olarak, uzun süre Sovyet görevlisi olarak çalışmış kişilerden oluşmamalı. Çünkü bu görevliler, daha şimdiden, tam da bizim mücadele etmek istediğimiz belirli gelenekleri ve önyargıları edinmiş durumdalar.

Bu mektuplar,[46] Lenin tarafından, partiye, devrimin temel sorunlarına ilişkin son ve en özenle hesaplanmış tavsiyelerini sunduğu dönemde yazılmıştı.

Partimizin XV. Kongresi, Merkez Komite'yi, tam olarak Lenin'in yukarıda aktardığımız yaklaşımından hareketle seçmelidir.

Bölüm XIII - Komünist Gençlik Birliği

Komünist Gençlik Birliği'ne yönelik yanlış siyasi çizgi ve örgütsel baskı bütün gücüyle ve sıkça giderek artan güçle devam etmektedir. Genç işçilerin uluslararası eğitimi giderek artan biçimde arka plana atılmaktadır. Bütün eleştirel düşünceler baskı altına alınmakta ve eziyet görmektedir. Parti aygıtı, Komünist gençlik örgütünün önderliği için, öncelikle "itaat"i ve Muhalefet'i taciz etmeye hazır olmayı talep etmektedir. Alt düzeydeki örgütlerin proleter kesimi, asıl olarak sağlıklı kesimi, bu rejim eliyle, yaşama hakkından mahrum bırakılmıştır. Tepede izlenen yanlış politika, burada, küçük burjuva etkilere, partide olduğundan daha fazla yol açmaktadır.

Son yılların Komünist Gençlik Birliği üye sayısı bakımından hızla büyümüş ama bu onun sosyal bileşiminin bozulması pahasına olmuştur. Parti'nin XIII. Kongresi'den bu yana, bu örgütün içindeki proleter çekirdek yüzde 40,1'den yüzde 34,4'e inmiş; sanayide istihdam edilen genç işçilerin örgütü yüzde 49,8'den yüzde 47'ye düşmüştür. Aynı zamanda, genç işçilerin siyasi faaliyeti de azalıyor.

Bu koşullarda, genç işçilerin durumunu daha da kötüleştiren (çırakları koruyan düzenlemelerin kısıtlanması, çıraklar için özel ücret tarifesi, meslek okullarındaki çırak sayısının azaltılması ki buna ücretsiz çıraklığı devreye sokma çabası da dahil) ve XIV. Kongre'nin kararlarını çiğneyen en son kararlar, Birlik ile işçi

46 *Az Olsun, Öz Olsun*; İşçi ve Köylü Denetimi Nasıl Örgütlenecek; İşbirliği Üzerine

gençliği kitlesi arasındaki ayrılığı derinleştirmekten başka bir işe yaramayan kaba yanlıştı.

Kırsal alandaki Komünist Gençlik Birliği, proleter ve yoksul köylü desteğini giderek kaybediyor. Onun kırdaki kültürel ve ekonomik faaliyeti asıl olarak bireysel çiftliklerin geliştirilmesini amaçlıyor. Yoksulların göreli ağırlığı –kırsal birimlerin genel bileşiminde, aktif üyeler içinde, parti üyelerinden oluşan çekirdeğinde– her yerde düzenli olarak azalıyor. Şehirli genç işçilerin akışındaki sürekli azalmayla birlikte, Birlik, kırsal alanda orta ve hali vakti yerinde köylü gençliğiyle doluyor.

Küçük burjuva unsurların birliğin önderliğini ele geçirme eğilimi, şehirde olduğu gibi kırsal alanda da artıyor. Büro işçileri ve "diğerleri"nden oluşan kesim, özellikle kırsal örgütlerde giderek daha önemli rol oynuyor.

Parti üyelerimizin yüzde 36'sı Komünist Gençlik Birliği'nden gelmektedir.[47] Bununla birlikte, Birliğin partili çekirdeğinin dörtte biri ile üçte biri arasında değişen kesimi proleter olmayanlardan oluşuyor. Kırsal gençlik örgütlerinin partili çekirdeği içindeki orta köylüler, hızla, tarım işçileri ile yoksul köylüler aleyhine güçleniyor (orta köylüler 1925'te yüzde 20, 1927'de ise yüzde 32,5). Böylece, Komünist Gençlik Birliği, partinin küçük burjuva unsurlarla sulandırılma kaynaklarından biri haline gelmektedir. Birliğin kaçınılmaz biçimde küçük burjuva yozlaşmasına yol açacak olan; proleter çekirdeğin egemen rolünün daha fazla zayıflamasını ve aydınlar, büro çalışanları ve kırdaki varlıklı tabaka eliyle arka plana itilmesini önlemek için şu önlemlerin alınması gerekiyor:

(1) Genç proleterlerin çalışması ve eğitimi alanlarında elde etmiş olduğumuz kazanımların adım adım iptaline bir son vermek; genç proleterlerin çalışma koşullarını kötüleştiren bütün önlemlerin kaldırılması. Bu, Komünist Gençlik Birliği içindeki hastalıklı eğilimlere (ayyaşlık, serserilik vb.) karşı mücadelenin başlıca öncüllerinden biridir.

(2) Daha yüksek ücretler, meslek okulları ve meslek kursları ağını yaygınlaştırma vb. yollarla, genç işçilerin maddi ve kültü-

47 *Pravda*, 14 Temmuz1927

rel düzeyini işçi sınıfının genel refahındaki artışa orantılı olarak sistematik ve kararlı biçimde yükseltmek.

(3) Parti'nin ve Komünist Gençlik Birliği'nin önceki kongrelerinin, Birliğe gelecek birkaç yıl içinde bütünüyle şehirli genç işçileri ve kır proleterlerini üye yapma gibi kararlarını yaşama geçirmek.

(4) Birliği yoksul köylü gençliğini için çekici kılacak çalışmaları hızlandırmak.

(5) Ekonomik olarak güçsüz köylülerden ve orta köylülüğün geri kalan kesiminden gençlerin, yalnızca toplumsal faaliyet içinde –özellikle de *kulak*a karşı mücadelede– denenmiş olanlarını Komünist Gençlik Birliği'ne çekmek.

(6) Komünist Gençlik Birliği'nin faaliyetini bireysel zenginleşme yolunda değil ama tarımın kooperatifleşmesi ve kolektifleştirilmesi yolunda yeni kırsal topluluklar kurmaya yönlendirerek, onun yoksulların çıkarlarını savunmasını arttırmak.

(7) Gelecek iki yıl içinde yalnızca işçilerden, tarım işçilerinden ve yoksul köylülerden üye kaydedilmesine izin vererek, parti çekirdeğinin toplumsal bileşimini iyileştirmek.

(8) Tarım işçilerinin ve yoksulları sistematik ve kararlı biçimde önderlik konumuna getirerek Komünist genç proleter organların önderliğini oluşturmak. Birliğin büyük proleter merkezlerdeki bölgesel komitelerinin ve bunlara bağlı büroların, ezici çoğunlukla fabrikalarda çalışan işçilerden oluşmasını; bu işçilere gerçek önderlik görevlerinin verilmesini emretmek.

(9) Birlik içinde bürokratizme karşı ciddi bir mücadele başlatmak. Ücretli memurlukları olabilecek en az düzeye indirerek, kararlı biçimde azaltmak. Birliğin faaliyetlerinin en azından yarısını, sanayi bölgelerinde dörtte üçünü üyelerinin karşılıksız çabasıyla gerçekleştirmek; giderek daha fazla sayıda üyeyi onun faaliyetlerine çekmek.

(10) Birliğin kültürel ve eğitimsel faaliyetleri, partinin, Sovyetlerin, sendikaların ve kooperatiflerin genel siyasi yaşamına günlük katılım ile yakından ilişkili olmalı.

(11) İncelemeden onaylama rejimine, yukarıdan gelen emirlerin körelttiği işleyişe, tellalların yalancılık ve cehalet rejimine

ve Muhalefet aleyhtarı "kurumlara" bir son vermek. Onun yerine Marksizm-Leninizm'in canlı tartışmalar, yoldaşça düşünce alışverişi ve gerçek bilgi edinme temelinde ciddi incelemesini başlatmak.

(12) Lafta değil gerçekten demokratik bir rejim uygulamak. Partinin ve Birliğin sorunları üzerine bağımsız düşüncelere sahip olanlara eziyet edilmesine ve üyelikten atılmalarına son vermek. Semt, Uyezd, bölge vb. konferansları ve kongreleri için çağrı yapmada anayasada belirlenmiş olan sürelere sıkıca bağlı kalmak.

Bölüm IX - Uluslar arası Durumumuz ve Savaş tehlikesi

Sovyetler Birliği'nin Dünya Mücadele Sahasındaki Yeri

Emperyalistlerin Sovyetler Birliği'ne karşı bir savaşı yalnızca olası değil ama kaçınılmazdır da.

Bu tehlikeyi ertelemek, Sovyetler Birliği'ni güçlendirmek ve uluslararası devrimci proletaryayı sağlamlaştırmak için olabildiğince fazla zaman kazanmak bizim başlıca pratik kaygılarımından biri olmalıdır. Yalnızca egemen ülkelerde muzaffer bir proleter devrim bu tehlikeyi kesin olarak ortadan kaldırabilir.

Bir dünya savaşı tehlikesi şu nedenlerden dolayı artmaktadır:

(1) Kapitalizmin bir kesiminin kendini güçlendirmeye çalıştığı ve bu mücadelede elde edilen kısmi başarılar pazarlar sorununu bütün önde gelen ülkeler için yakıcı bir sorun haline getirmiştir.

(2) Sovyetler Birliği'nin ekonomik gücünün tartışılmaz büyümesi konusunda ikna olan emperyalist burjuvazi, dış ticaret tekeli eliyle korunan proletarya diktatörlüğünün Rusya'da kapitalist bir "serbest" piyasaya asla izin vermeyeceğini de görmektedir.

(3) Emperyalist burjuvazi, Sovyetler Birliği'ndeki iç zorluklar üzerine spekülasyon yapıyor.

(4) İngiliz Genel Grevi'nin ardından Çin'deki devrimin yenilgisi, emperyalistlere, Sovyetler Birliği'ni ezmede başarılı olabilecekleri umudu verdi.

Britanya ile Sovyetler Birliği arasındaki diplomatik ilişkilerin kesilmesi uzun süre önce hazırlanmıştı ama Çin devriminin yenilgisi onu hızlandırdı. Bu anlamda, o, Merkez Komite'nin Çin'de

gerçekten Bolşevik bir politika benimsemeyi reddetmesi karşılığında bir ödüldü. Bu konunun yalnızca Britanya ile bizim aramızdaki ticaretin biçiminde basit bir değişikliğine indirgediğini düşünmek büyük bir hata olacaktır ("Biz de ABD ile olduğu gibi ticaret yaparız."). Şimdi bütünüyle açıktır ki Britanya daha kapsamlı bir eylem planına sahip. Bir dizi başka ülkenin burjuvazilerinden "manevi vekalet" alan ve şu ya da bu yolla Polonya'yı, Romanya'yı ve Baltık Devletlerini, belki de Yugoslavya, İtalya ve Macaristan'ı bize karşı savaşa sürmeye niyetli olan Britanya, Sovyetler Birliği'ne karşı bir savaşa hazırlanıyor.

Polonya, bize karşı savaş için daha uzun bir hazırlık dönemini tercih edecek gibi görünüyor. Bununla birlikte, Britanya'nın onu dilediğinden daha kısa süre içinde savaşmak zorunda bırakması mümkün.

Fransa'da, Britanya'nın Sovyetler Birliği'ne karşı bir birleşik cephe oluşturma yönündeki baskısı, burjuvazinin etkili bir kesiminden destek görüyor. Onlar taleplerinde giderek daha fazla uzlaşmaz hale geliyorlar, elbette, uygun bir zamanda diplomatik ilişkileri kesmekte de tereddüt etmeyecekler.

Dahası, Alman diplomasisi son zamanlarda sallanmaya başladı; onun genel "yönelimi"nin Batı'ya doğru olduğu daha açık hale geldi. Alman burjuvazisi daha şimdiden, açıkça, Sovyetler Birliği'ne karşı bir savaşta, Almanya'nın başlangıçta belki "tarafsız" kalabileceğini (ABD'nin 1914'te yaptığı gibi) söylüyor. Bu, savaştan olabildiğince fazla kazanma ve ardından, tarafsızlığını Batılı emperyalistlere iyi bir fiyata açıkça satma yaklaşımıdır. Sovyetler Birliği'nin temel çıkarları adına hiçbir şey Alman burjuvazisinin bu şekilde Batılı "yönelim"e geçmesini göz ardı etmekten daha kötü olamaz. Alman burjuvazisinden gelecek beklenmedik bir darbe, bizim için belirleyici öneme sahip olabilir. Yalnızca "gelişmeleri olduğu gibi açıklama" ve Sovyetler Birliği'ndeki ve Almanya'daki işçilerin uyanıklığı bizi bu darbeye karşı güvenceye alabilir ya da Alman burjuvazisinin onu indirmesini zorlaştırabilir.

Japon burjuvazisi, Sovyetler Birliği ile ilgili manevralarında Almanlardan daha az usta değil. O, izlediği yolu son derece ze-

kice örtüyor ve "dost" numarası yapıyor. Japon burjuvazisi, bir süre, Çinlilerin Doğu demiryolunu Çang Tso-lin eliyle ele geçirilmesini bile onaylamıştı. Ama o Çin'de dizginleri elde tutuyor ve bizimle ilişkili olarak maskesini kısa süre içinde atabilir.

Ortadoğu'da (Türkiye ve İran), en azından bir emperyalist saldırı durumunda sağlam bir yansızlığı garanti altında alacak duruma sahip değiliz. Böylesi bir durumda, söz konusu ülkelerin yönetimlerinin baskı altında emperyalistlerin Sovyetler Birliği'ne karşı isteklerini yerine getireceğini varsaymak akıllıca olacaktır.

Bize yönelik bir saldırı durumunda, Sovyetler Birliği'ne bütünüyle uzlaşmaz tutumunu koruyan ABD, emperyalist "artçı" rolünü oynayacaktır. Bu rol çok daha önemli olacak; çünkü ABD Sovyetler Birliği'ne karşı bir savaşın finansmanını garantileyecek tek güçtür.

Özetlersek: 1923-1925 yılları Sovyetler Birliği'nin bir dizi burjuva devlet tarafından tanınma yıllarıyken, şimdi başlayan dönem, diplomatik ilişkilerin kesilmesi dönemi olacaktır. Önceki dönemin tanımaları ille de barışın güvence altına alındığı, soluklanmanın uzayacağı anlamına gelmiyordu. Şimdiki dönemin diplomatik ilişki kesmeleri de ille de yakın gelecekte savaşın önlenemeyeceği anlamına gelmez. Ancak, uluslararası durumda aşırı gerilimlerin olduğu, Sovyetler Birliği'ne karşı saldırı olasılığını içeren yeni bir döneme girmiş olduğumuz kesin.

Kapitalist dünya içindeki çelişkiler çok büyük. Bize karşı bir birleşik cepheyi uzun bir dönem boyunca hayata geçirmek, dünya burjuvazisi için son derece zor olacak. Bununla birlikte, belirli burjuva devletlerin bize karşı belirli bir dönem için birliği bütünüyle mümkün.

Bütün bunlar birlikte ele alındığında partimizi: (1) uluslararası durumun tehlikeli olduğunu kabul etmeye; (2) uluslararası siyasetin sorunlarını yeniden geniş halk kitlelerinin önüne koymaya; (3) bir savaş durumunda Sovyetler Birliği'nin savunulması için en yoğun ve çok yönlü hazırlıkları sürdürmeye sevk etmelidir.

Resmi Sosyal Demokrasi de dahil burjuva partileri, emperyalizmin Sovyetler Birliği'ne karşı hazırladığı savaşın gerçek karakteri konusunda kendi halklarını kandırmak için ellerinden geleni

yapacaklardır. Görevimiz, bunun emperyalistlerin ve köle sahiplerinin ilk proleter devlete ve diktatörlüğe karşı –kapitalizmin sosyalizme karşı– savaşı olacağını bütün dünya halklarına şimdi anlatmaktır. Bu savaşta, emperyalist burjuvazi, asıl olarak bütün bir kapitalist ücretli kölelik sistemini korumak için savaşacaktır. Sovyetler Birliği, uluslararası proletaryanın, sömürge, yarı sömürge ve köleleştirilmiş ülkelerin çıkarları için; uluslararası devrim ve sosyalizm için savaşacaktır.

Bütün çalışmalarımız, daha şimdiden şu sloganlar altında sürdürülmelidir: (1) Kahrolsun emperyalistlerin proletarya diktatörlüğü devletine karşı emperyalist savaşı. (2) Sovyetler Birliği'ne saldıran bütün ülkelerde, emperyalist savaşı iç savaşa dönüştür. (3) Sovyetler Birliği'ne savaş açan bütün burjuva devletlerin yenilgisi. Kapitalist ülkelerin her samimi proleteri "kendi" hükümetinin yenilgisi için aktif olarak çalışmalı. (4) Kendi ülkesinin köle sahiplerine yardımcı olmak istemeyen her yabancı askerin Kızıl Ordu safına geçmesi. Sovyetler Birliği, bütün işçilerin anayurdudur. (5) "Anayurdun savunulması" sloganı, emperyalistlere karşı ulusal devrimci savaş sürdüren sömürgeler ve yarı sömürgeler hariç bütün burjuva ülkelerde emperyalizmin çıkarlarına hizmet eden sahte bir maskedir. Sovyetler Birliği'nde "anayurdun savunulması" sloganı doğru olacaktır; çünkü biz sosyalist anayurdu ve dünya emekçi hareketinin üssünü savunuyoruz. (6) Biz 25 Ekim 1917'den beri "anayurdun savunucuları"yız. Bizim yurtsever savaşımız, "uluslararası sosyalizm ordusunun en ileri birliklerinden biri olarak Sovyet cumhuriyeti uğruna" bir savaş olacak. "Bizim 'yurtsever' savaşımız burjuva devlete doğru bir adım değil; uluslararası sosyalist devrim yönünde bir adımdır" (Lenin). Bizim anayurdu savunmamız, proletarya diktatörlüğünün savunusudur. Bizim savaşımız işçiler ve tarım işçileri tarafından, yoksul köylülerin desteğiyle ve orta köylülerle ittifak içinde, "kendi" *kulak*larımıza, yeni burjuvazimize, bürokratlarımıza, Ustriyalov ekolünün uzmanlarına ve Beyaz göçmenlere karşı verilecektir. Bizim savaşımız gerçekten haklı bir savaş olacaktır. Sovyetler Birliği'nin savunucusu olmayan kişi, tartışmasız, uluslararası proletarya açısından bir haindir.

Çin devriminin yenilgisi ve nedenleri

Çin devriminin yenilgisi gerçek güçler ilişkisini –elbette geçici olarak– emperyalizm yararına değiştirmiştir. Yeni devrimci çatışmalar, Çin'de yeni bir devrim kaçınılmazdır. Bu, bütün olarak içinde bulunulan durum eliyle garanti edilmektedir.

Oportünist önderler, olayların ardından, kendi başarısızlıklarını sözde "nesnel güçler ilişkisi" ile açıklamaya çalışıyorlar. Onlar, daha dün, aynı güçler ilişkisi temelinde Çin'de hızlı bir sosyalist devrim öngördüklerini unutmaktadırlar.

Çin devriminin şimdiki aşamadaki talihsiz akıbetinin belirleyici nedeni Rus Komünist Partisi'nin önderliğiyle bütün Enternasyonal'in temelden yanlış politikasıydı. Açık sonuç, Çin'deki belirleyici dönemde, gerçekte, herhangi bir Bolşevik Parti'nin olmaması oldu. Suçu yalnızca ÇKP'ye yıkmak, temelsiz ve alçakçadır.

Çin'de, klasik bir burjuva devrimde Menşevik taktiklerin uygulanması deneyini yaşadık. Bu yüzden, Çin proletaryası yalnızca muzaffer "1905"ine (Lenin) ulaşamamakla kalmamış, ama şimdiye kadar, asıl olarak Avrupa proletaryasının 1848 devrimlerindeki rolünü oynamıştır. Çin devrimini özgünlüğü, mevcut uluslararası durumda, Çin'de, Stalin-Martinov-Buharin'in bütün politikalarının umutlarını bağladığı sözde "devrimci" liberal burjuvazinin olmamasıdır. Onun özgünlükleri şunlardı:

(1) Çarlık altındaki Rusya'da olduğundan daha fazla ezilen ve yalnızca kendi baskıcılarının değil aynı zamanda yabancı baskıcıların da egemenliği altında inleyen Çin köylülüğü, 1905 devrimindeki Rus köylülüğünden daha güçlü şekilde ayağa kalkabilirdi ve kalktı da.

(2) Çin için Lenin tarafından daha 1920'de yükseltilmiş olan "Sovyetler" sloganı, 1926-1927'de varolan koşullarda mümkün olabilecek her türlü haklılığa sahipti. Çin'de Sovyetler proletaryanın önderliği altında köylü iktidarı için sağlamlaşma biçimleri sunabilirdi. Onlar, proletarya ile köylülüğün devrimci-demokratik diktatörlüğünün gerçek organları olabilirlerdi –ki bu, burjuva Kuomintang'a ve ondan çıkan Çinli Cavaignaclara karşı gerçek direnişin organları anlamına gelir.

Lenin'in, burjuva demokratik devrimin yalnızca işçi sınıfı ile onun önderliği altındaki köylülüğün burjuvaziye karşı birliği eliyle yerine getirilebileceği biçimindeki öğretisi, yalnızca Çin'e ve benzer durumdaki sömürge ve yarı sömürge ülkelere uyarlanabilir olmakla kalmamakta, gerçekte, bu ülkelerde zafere giden biricik yolu göstermektedir.

(3) Bütün bunlardan, proletaryanın ve köylülüğün devrimci-demokratik diktatörlüğünün, şimdiki Sovyetler Birliği'nin varlığıyla nitelenen emperyalist savaşlar ve proleter devrimler döneminde, Çin'de Sovyetler biçiminde kristalleşmiş olması durumunda, sosyalist devrime doğru nispeten hızlı bir dönüşüm şansına sahip olurduk.

Bu politikayı bir kenara bırakırsak, yalnızca, liberal burjuvaziyle ittifak biçimindeki Menşevik yol kalır ki bu yol kaçınılmaz biçimde işçi sınıfının yenilgisine yol açar. Çin'de 1927'de olan gerçekte budur.

Lenin'in yaşamı süresince Komünist Enternasyonal'in II. Ve IV. Kongreleri'nin almış olduğu bütün kararlar (Doğu'da Sovyetler üzerine, Ulusal-devrimci hareketlerin olduğu ülkelerdeki işçilerin Komünist partilerinin tam bağımsızlığı üzerine ve işçi sınıfı ile köylülüğün "kendi" burjuvazilerine ve yabancı emperyalistlere karşı birliği üzerine kararlar) unutulmuştur.

Komünist Enternasyonal'in Yürütme Komitesi'nin VII. Plenumu'nun kararı (Kasım 1926), Çin'de henüz bütün hızıyla yaşanana gelişmelere gerçek bir Leninist değerlendirme sunmamakla kalmamış; Martov tarafından savunulan Menşevik yola tam ve kesin bir geçiş yapmıştır. Bu kararda, Çiang Kai-şek'in Mart 1926'daki karşı devrimci darbesi hakkında tek bir sözcük geçmemesi inanılır gibi değildi. Kanton hükümeti tarafından işçilerin ve köylülerin kurşuna dizilmesi ve bir dizi eyalette 1926 yazı ve sonbaharı boyunca uygulanan diğer baskıcı önlemler hakkında tek bir sözcük yok. İşçi sınıfına karşı zorunlu tahkim önlemleri hakkında tek sözcük yok. İşçi grevlerinin Kanton hükümeti tarafından bastırılması ve bu hükümetin işverenlerin sarı "şirket sendikaları"na sunduğu koruma hakkında tek bir sözcük yok. Kanton hükümetinin köylü hareketini boğma, onu bastırma, ya-

yılmasını ve gelişmesini önleme çabaları hakkında tek bir sözcük yok. VII. Plenum'un kararında, işçilerin silahlanması, karşı-devrimci genelkurmaya karşı mücadele çağrısı yok. Çiang Kai-şek'in birlikleri, bu kararda, devrimci bir ordu olarak betimleniyor. Günlük bir basının yaratılması için herhangi bir çağrı yok; gerçekten bağımsız bir ÇKP'ye sahip olmamız gerektiği bile açıkça ve kesinlikle belirtilmiyor. Toparlarsak, VII. Plenum, Komünistlere ulusal hükümete katılma yönünde baskı yaptı ki bu, verili koşullarda yalnızca akla gelebilecek en büyük felakete yol açabilirdi.

Enternasyonal'in kararı "Ulusal devrimci hareketin aygıtı (yani Çiang Kai-şek'in hükümeti) köylülükle dayanışma için son derece gerçek bir yol sunmaktadır" diyor; aynı yerde, "büyük burjuvazinin belirli bir tabakası (!) belirli bir süre daha devrimle elele yürüyebilir" diye ekliyordu. (Bu Kasım 1926'da oluyordu.)

VII. Plenum'un kararı, ÇKP'nin Merkez Komitesi'nin Mart 1926'dan sonra Sun Yat-sen'ciliği eleştirmemeyi taahhüt ettiği, bağımsız bir işçi partisi olarak en temel haklarından vazgeçtiği, bir Kadet tarım programını benimsediği ve nihayet Merkez Komitesi'nin sekreteri Çen Du-hsiu yoldaşın 4 Temmuz 1926 tarihli bir açık mektupta Sun Yat-sen'ciliği ulusal hükümetteki işçilerin ve burjuvazinin "ortak inancı" olarak tanımasına izin verdiği olgusunu sessizlikle geçiştirdi.

Aşağı yukarı aynı zamanda, en sorumlu Rus yoldaşlar, "ülkede bir iç savaşın çıkmasının Kuomintang'ın savaşma kapasitesini zayıflatabileceği" anlamına gelen tavsiyelerde bulundular; başka sözcüklerle söylersek, bir tarım devriminin gelişmesini resmen yasakladılar.

5 Nisan 1927'de, durum yeterince açık gibi göründüğünde, Stalin yoldaş, Moskova parti örgütünün Yazarlar Evi'ndeki bir toplantısında, Çiang Kai-şek'in emperyalizm emperyalizm karşıtı bir savaşçı olduğunu, Kuomintang'ın disiplinine tabi olduğunu ve bu yüzden bizim güvenilir müttefikimiz olduğunu ilân etti. Stalin yoldaş, aynı yılın Mayıs ayının ortasında, durum daha da yalın hale geldiğinde, Kuomintang'ın Wuhan'da "devrimci Kuomintang," "sağ unsurlardan temizlenmiş devrimci merkez" olduğunu bildirdi.

Komünist Enternasyonal'in Yürütme Komitesi'nin Mayıs 1927'de yapılan VIII. Plenum, kendisinde, bu Menşevik yanlışları düzeltecek gücü bulamadı. Muhalefet, bu Plenumda şu açıklamayı yaptı:

Plenum, Buharin'in karar önerisinin üzerine bütünüyle çarpı atarsa ve onun yerine şu kısa cümlelerden oluşan bir kararı geçirirse doğru davranacaktır: İşçiler ve köylüler sol Kuomintang'ın önderlerine güvenmemeli; askerlerle birlik içinde kendi Sovyetlerini yaratmalılar. Sovyetler işçileri ve köylülerin öncüsünü silahlandırmalı. Komünist Parti, bütünüyle bağımsız kalmalı, günlük bir basın kurmalı ve Sovyetlerin kurulmasına yönelmelidir. Topraklar derhal toprak ağalarından alınmalı; gerici bürokrasi hemen devrilmelidir. Hain ve karşı devrimci generallerin işi olay yerinde görülmelidir. Genel rota işçi ve köylü temsilcileri Sovyetleri dolayımıyla bir demokratik diktatörlüğün kurulması yönünde olmalıdır.

Muhalefet'in partiyi Wuhan'daki Kuomintang'ın hiçbir şekilde devrimci olmadığına ilişkin uyarı girişimi Stalin ve Buharin tarafından "partiye karşı bir mücadele" ve "Çin devrimine yönelik saldırı" vb. olarak mahkum edildi.

Çin'deki devrimin ve karşı devrimin gidişatına ilişkin gerçek gidişatı açıklayan haberler gizlendi ve çarpıtıldı. İşler öyle bir noktaya vardı ki, partimizin merkezi yayını, işçilerin Çinli generaller tarafından silahsızlandırılmasını "Askerlerin işçilerle dost olması" başlığı altında verdi.[48] Lenin'in öğretisinin gülünç bir taklidi olarak, Stalin, Çin için Sovyetler sloganının doğrudan proletarya diktatörlüğünün oluşması talebi anlamına geleceğini ileri sürdü. Gerçekte Lenin, 1905 devriminde bile, Sovyetler sloganını proletarya ile köylülüğün demokratik diktatörlüğünün organları olarak öne sürmüştü. Çin'de Muhalefet tarafından uygun zamanda önerilmiş olan Sovyetler sloganı, Stalin ve Buharin tarafından "karşı devrime hizmet ve onu kışkırtma" vb. suçlamalarla karşılandı. İşçilerle köylülerin ayaklanma merkezleri "bizim" generallerimiz, "devrimci" generaller tarafından ezildiğinde, Stalin ve Buharin, kendi iflaslarının üzerini örtmek

48 *Pravda*, 3 Temmuz 1927

için, aniden Çin için Sovyetler sloganını yükseltti –ve ardından, ertesi sabah, onu yine unuttu.

Önce, ÇKP'nin "Enternasyonal için örnek şube" olduğu ilân edildi ve Muhalefet'in –onun yanlışlarının henüz düzeltilebileceği bir zamanda– ona yönelik en küçük eleştirisi bastırıldı ve "kinci saldırı" olarak mahkum edildi. Daha sonra, Martinov-Stalin-Buharin'in kasvetli başarısızlığı bütünüyle açık hale geldiğinde, onlar suçu genç ÇKP'nin üzerine yıkmaya kalkıştılar.

Onlar ilk olarak bütün umutlarını Çiang Kai-şek'e bağladılar. Onu, sırasıyla, Tang Şeng-çi, Feng Yu-hsiang ve "denenmiş ve onaylanmış" Wang Çing-wei izledi. Bu işçi ve köylü cellatlarının hepsi birbiri ardına "emperyalizm karşıtı savaşçılar" ve "bizim" müttefiklerimiz olarak alkışlandı.

Bu Menşevik politika, şimdi, Lenin'in devrimci öğretisinin açıkça hadım edilmesiyle tamamlanıyor. Stalin-Buharin ve "genç ekol," şimdi, Lenin'in ulusal devrimci hareket üzerine öğretisini gerçekte "burjuvaziyle birlik" kutsal gerçeği sonucuna varmasını "sağlamak"la meşguller.

Lenin, 1920'de, Komünist Enternasyonal'in [Komintern] II. Kongresi'nde şunları söylemişti:

> Emperyalistler ile sömürge ülkelerin burjuva sınıflarının belirli bir yakınlaşmasına tanık oluyoruz. Öyle ki sıkça ve çoğu durumda ezilen ülkenin burjuvazisi, ulusal hareketi desteklemesine rağmen, aynı zamanda emperyalist burjuvaziyle birlik içinde bütün devrimci hareketlere ve devrimci sınıflara karşı savaşıyor.[49]

Lenin'in, bugün Çiang Kai-şek ve Wang Çing-wei ile Menşevik birliklerini haklı çıkarmak için kendisine gönderme yapanları nasıl suçlayacağını, onun Mart 1917'deki koşuşmasında buluyoruz:

> Tasfiyeciler kampından hiçbir işe yaramayan politikacılar, "bizim devrimimiz burjuva devrimidir ve bu yüzden işçiler burjuvaziyi desteklemeli" diyorlar. Biz Marksistler, "devrimimiz burjuvadır; bu yüzden, işçiler burjuva politikacılarının hilelerine bütün halkın gözünü açmalı ve halka, bu politikacıların sözlerine inanmamalarını, yalnızca kendi güçlerine, kendi örgütlerine, kendi birliklerine, kendi silahlarına ve cephanelerine güvenmelerini öğretmelidirler" diyoruz.[50]

---

49 Cilt XVII, sf. 275

50 Cilt XIV, Bölüm I, sf. 11

Uluslararası proletaryaya karşı, Lenin'i "burjuvaziyle ittifak"ın misyoneri gibi gösterme çabasından daha büyük bir suç işlenemezdi. Devrimci mücadele tarihinde, Marksist öngörülerin, Muhalefet'in 1926-1927 Çin devrimine ilişkin görüşlerinde olduğu kadar hızlı ve tam olarak doğrulandığı bir durumla çok az karşılaşılır.

Çin devrimindeki olayların gelişiminin ve onun yenilgisinin nedenlerinin incelenmesi, dünyanın dört bir yanındaki Komünistlerin acil görevidir.

Bu meseleler, yarın, yalnızca Çin'de değil Hindistan'da ve diğer Doğulu ülkelerde işçi sınıfı –bu yüzden de bütün uluslar arası proletarya için– ölüm kalım meselesi haline gelecektir. Yaklaşan devrimin gerçek Bolşevik kadroları, Marksist dünya görüşünün temelleriyle ilişkili olan bu sorunlar üzerine tartışmalar içinde biçimlenecektir.

Kapitalizmin kısmi istikrarı ve Komintern'in taktikleri

Bolşevizmin başlıca ilkelerinden biri, I. Dünya Savaşı ve bizim devrimimizle başlayan çağın sosyalist devrimler çağı olduğudur. Komünist Enternasyonal, "dünya devriminin partisi" olarak kurulmuştu. Bu olgunun kabulü, "21 madde"de kayda geçmişti. Komünistlerin Sosyal Demokratlarla, "bağımsızlar"la ve Menşeviklerle yollarını ayırması asıl olarak bu bağlamda gerçekleşmişti.

Savaşın ve Ekim'in dünya devrimi çağını açtığı gerçeğinin tanınması, elbette, verili her anda doğrudan devrimci bir duruma sahip olduğumuz anlamına gelmez. "Ölmekte olan kapitalizm" (Lenin), belirli dönemlerde, belirli ülkelerde ve üretimin belirli dallarında ekonomisini kısmen yeniden kurabilir ve hatta üretici güçlerini daha fazla geliştirebilir. Dünya devrimi çağının yükseliş ve iniş dönemleri olacaktır. İşçi sınıfının ve partisinin hazırlıklı olmasının, karşı devrimci Sosyal Demokrasinin sahip olduğu etkinin, Komintern'in doğru önderliğinin önemi son derece büyük olacaktır. Ancak devrimin bu gelgiti bir bütün olarak alındığında şimdiki tarihsel döneme ilişkin temel Leninist değerlendirmeyi değiştirmeyecek. Komünist Enternasyonal'in stratejisinin devrimci zeminini yalnızca bu değerlendirme oluşturabilir.

Bununla birlikte, uluslar arası devrimci hareketin bir dizi yenilgisinin ve bunlardan kaynaklanan kötümser ruh halinin bir sonucu olarak, Stalin'in grubu, kendisi bile farkına varmadan, çağımızın bütünüyle "yeni" ve özünde Sosyal Demokrat bir kavranışına ulaşmış durumda. Bütün bir tek ülkede sosyalizm "teori"si, asıl olarak, kapitalizmin "istikrar"ının on yıllarca süreceğinin kabulünden kaynaklanmaktadır. Bu bütünlüklü "teori" asıl olarak, "istikrar" misyonerlerinin yozlaşmış ruh halinin bir ürünüdür. Tek ülkede sosyalizm "teori"sinin hem sağ hem de sol Sosyalist-Devrimciler tarafından memnuniyetle karşılanmış olması rastlantı değildir. Bizzat Çernov, bu konuda, Stalin'in ve Buharin'in "Komünist popülizm"i hakkında yazmıştı. Sol Sosyalist-Devrimciler'in yayın organı, "Stalin ve Buharin, tam olarak Narodnikler gibi, sosyalizmin tek ülkede başarılabileceğini öne sürüyor" diye yazdı.[51] Sosyalist-Devrimciler bu teoriyi destekliyorlar çünkü onda dünya devriminin taktiklerinden vazgeçişi görüyorlar.

XIV. Parti Kongresi'nin Stalin'in raporu üzerine aldığı kararda, şu apaçık yanlış açıklama yapılmıştı: "Uluslararası ilişkiler alanında, kendisini bütün bir döneme dönüştüren 'dinlenme'nin takviye edilmesine ve uzatmasına tanık oluyoruz."[52] Stalin, Komünist Enternasyonal'in Yürütme Komitesi'nin 7 Aralık 1926'daki VII. Genişletilmiş Plenumu'ndaki raporunda, Enternasyonal'in bütün uluslararası politikasını, dünya durumuna ilişkin aynı kökten yanlış değerlendirme üzerine kurdu.[53] Bu değerlendirmenin yanlışlığı şimdiden açıkça ortaya çıkmıştır.

Merkez Komite ile Merkezi Denetim Komisyonu'nun Birleşik Plenumu'nun (Temmuz-Ağustos 1927) kararı, kapitalizmin istikrarının en küçük bir teknik, ekonomik ve siyasi özelliğinden söz etmiyor. Bu, dünya durumunun Stalinist değerlendirmesini II. Enternasyonal'in önderlerinin (Otto Bauer, Hilferding, Kautsky ve diğerleri) değerlendirmelerine çok yakınlaştırmaktadır.

XIV. Kongre'den bu yana geçen bir buçuk yılın üzerinde za-

51 *Znamya Borby*, Sayı 17 ve 18, 1926

52 Report of the Fourteenth Congress, p. 957

53 Verbatim report, p. 12

man geçti. Biz, bu sürede –yalnızca en önemli olayları alırsak– Britanya'da genel grevi, Çin devriminin devasa gelişmelerini, Viyana'da işçi ayaklanmasını yaşadık. Karşı çıkılamaz biçimde şimdiki "istikrar" koşullarından kaynaklanan bu olaylar, bize, kapitalizmin ne kadar bozucu unsuru biriktirmiş olduğunu ve onun "istikrar"ının ne denli istikrarsız olduğunu göstermektedir. Bu olaylar, doğrudan doğruya tek ülkede sosyalizm "teori"sine çarpmaktadır.

Kapitalizmin "istikrar"ının diğer yüzü, 20 milyon işsiz nüfus, üretken aygıtın ataleti, askeri hazırlıkların delice artması, uluslararası ekonomik ilişkilerin aşırı güçsüz olmasıdır. Uzun bir barışçıl döneme ilişkin boş umudu hiçbir şey Avrupa'nın üzerinde asılı duran şimdiki yeni savaş tehlikesi kadar kesin şekilde su yüzüne çıkartamaz. "On yıllar" sürecek istikrar hayali kuran kişi, bu durumda, kapitalizmin işçiler üzerinde elde ettiği zaferle ve teknik, ekonomik ve siyasi başarıları eliyle körleştirilmiş küçük burjuvadır. Oysa gerçek olaylar, her "istikrar"ı boşa çıkartacak olan bir savaş yönünde gelişiyor. Dahası, işçi sınıfı ve Doğu'nun ezilen kitleleri tekrar tekrar bu "istikrar"ı, şimdi Britanya'da, Çin'de ve Viyana'da, şiddetle ortadan kaldırmaya kalkışıyor. Britanya'da bir genel grev ve Britanya Komünist Partisi'nde yalnızca 5 bin üye var! Viyana'da, bütün bir devrim için yeterli sayıda kurbana mal olan bir işçi ayaklanması ve Avusturya Komünist Partisi'nde yalnızca 6 bin üye var! Çin'de, işçi ve köylü kitlelerinin askeri bir ayaklanması var ve ÇKP Merkez Komitesi'nin, Kuomintang'ın burjuva önderliğinin basit bir eklentisi olduğunu ortaya çıkıyor! Bunlar, şimdiki dünya durumunun büyük çelişkileridir. Bunlar, kapitalizmin "istikrar"ını destekleyen ve uzatan gerçeklerdir. Bizim en büyük sorunumuz, Komünist partilerin kendilerini içinde bulunduğumuz çağın onlara dayattığı devasa talebin en tepe noktasına yükseltmelerine yardımcı olmaktır. Ama bu öncelikle, bizzat Komünist Enternasyonal'in kendi adına dünya durumunun karakterini doğru şekilde anlamasını varsayar.

Bizim uluslararası Komünist partimizin (Komünist Enternasyonal), önüne, bütün uluslararası işçi sınıfını savaşı önleme, Sovyetler Birliği'ni savunma, emperyalist savaşı sosyalizm

uğruna savaşa dönüştürme mücadelesi için birleştirme görevini koyması gerekir. Bu amaçla, Komünist işçi, her şeyden önce, devrimci-düşünceli ama Komünist olmayan, partisiz, Sosyal Demokrat, sendikalist, anarşist, sendikacı işçiyi ve aynı zamanda, hâlâ bütünüyle burjuva bir örgütün üyesi olan samimi işçiyi kazanmalıdır. "Birleşik işçi cephesinden, kapitalizme karşı mücadele arzusu duyan bütün işçilerin birliği anlaşılmalıdır ve bu, hâlâ anarko-sendikalistleri vb. izleyen işçileri de kapsar. Latin ülkelerinde, bu işçilerin sayısı hâlâ oldukça çoktur." Bu, Lenin'in zamanındaki Komünist Enternasyonal'in IV. Kongresi'nin kararıydı. Bugün bu karar, geçerliliğini ve uygulanabilirliğini bütünüyle korumaktadır. II. Enternasyonal'in ve Amsterdam Sendikalar Kongresi'nin önderlerinin şimdiki faaliyetleri, onların gelecekteki bir savaştaki tavırlarının, 1914-1917'de oynadıkları alçakça ve ahlaksız ihanet rolünü aşacağını bütün açıklığıyla göstermektedir. Paul-Boncour (Fransa), şimdiden, savaş zamanında bir burjuva diktatörün işine yarayacak, işçilere ihanet eden bir yasa çıkardı. Sendikalar Kongresi'nin Genel Konseyi (Britanya) Voykov'un katillerini savunuyor ve Çin'e askeri birlikler gönderilmesine hayır dualarını sunuyor. Kautsky (Almanya) Rusya'da Sovyet iktidarına karşı silahlı bir ayaklanmayı savunuyor ve Alman Sosyal Demokrasisi'nin merkez Komitesi "el bombası kampanyası" örgütlüyor. Finlandiya'nın ve Letonya'nın Sosyal Demokrat bakanlarıyla Polonya Sosyalist Partisi'nin önderleri Sovyetler Birliği'ne karşı bir savaşı desteklemeye her zaman hazırlar. Amerikan resmi sendika örgütünün önderleri en nefret dolu gericilerin diliyle konuşuyor, açıkça Sovyetler Birliği'nin tanınmasına karşı mücadele ediyorlar. Balkan "sosyalist"leri "kendi" işçilerinin cellatlarını destekliyorlar; onlar, "yabancı" Sovyetler Birliği'ne karşı her kampanyayı desteklemeye hazır olacaklardır. Avusturyalı Sosyal Demokrat önderler sözde "Sovyetler Birliği'nden yana"lar ama kendi faşistlerinin Viyana işçi ayaklanmasını kana boyamasına yardım etmiş olan insanlar, açıktır ki, belirleyici anda kapitalistlerin tarafında olacaklardır. Rus Menşevikleri ve Sosyalist-Devrimciler, yalnızca henüz ortada müdahaleye hazır güçler olmadı-

ğı için, Sovyetler Birliği'ne karşı müdahaleyi savunmuyorlar. Sözde "sol Sosyal Demokrasi"nin düşüncelerinin karşı devrimci özünü gizli tutan önderleri, Sosyal Demokrat bayrağı izleyen işçilerin burjuvazinin işçi hareketi içindeki bu ajanlarından kesin olarak kopmalarını herkesten çok engelledikleri için, başlıca tehlikedirler. Komünist Enternasyonal'in aşırı solculuğa geçerek Komünizm'den kopan eski üyeleri de (Katz, Schwartz, Korsch, Rosenberg gibileri) aynı haince rolü oynuyorlar.

Açıkça sağcı olanlarından sahte "solcu"larına kadar bütün tonlarıyla kesinlikle karşı devrimci olan bu Sosyal Demokrat önderlerle flört etme, savaş yaklaştıkça giderek daha tehlikeli hale gelecektir. Birleşik cephe taktiği, hiçbir şekilde TUC'nin Genel Konseyi'ndeki hainlerle bir blok ya da Amsterdam ile bir uzlaşma biçiminde yorumlanamaz. Böylesi bir politika işçi sınıfının kafasını karıştırır ve onu zayıflatır, hainliklerinden kuşku duyulmayacak olanların saygınlığını arttırır ve güçlerimizin olabilecek en üst düzeyde pekişmesini önler. Stalin'in "sola ateş" ifadesinde özetlenen yanlış gidişat, geçtiğimiz bir ya da iki yıl içinde, Enternasyonal'in en önemli şubelerinde (Almanya, Polonya, Çekoslovakya, Fransa, İtalya ve Britanya), önderlikteki egemen rolün Komünist işçilerin iradesine karşı sağ kanadın eline geçmesine yol açmıştır.

Bu egemen sağ grupların Komünist Enternasyonal'in bütün sol kanadını imha etmeye yönelmiş politikası Enternasyonal'in gücünü zayıflatıyor ve kaygı verici tehlikeleri hazırlıyor.

Özellikle Almanya'daki Urbahns grubunun imhası, Enternasyonal'in bütün sol kanadından kurtulma politikası tarafından dikte edilmişti. Urbahns ile Maslov'un Sol yandaşları tarafından, kendilerine "hain", "karşı devrimci", "Chamberlein'ın ajanı" vb. olmakla suçlayan ve taciz edenlere yanıt olarak kullanılan kimi sert tartışma ifadelerini gereğinden fazla vurgulayan Stalin grubu, Alman Solu'nu inatla ikinci bir parti yoluna itiyor. Stalin grubu Alman Komünistlerinin saflarında bir bölünmenin gerçekleşmesi için elinden geleni yapıyor.

Gerçekte, Urbahns grubu, uluslararası işçi sınıfı hareketinin bütün temel sorunlarında Sovyetler Birliği'ni savunuyor ve kuş-

kusuz son ana kadar savunmaya devam edecektir. O, geniş proleter kitlelerle ilişkisi olan yüz binlerce yaşlı, sıradan Bolşevik işçiyi kucaklamaktadır. O, Alman Komünist Partisi'nde kalmayı sürdüren binlerce işçi Komünist'in desteğine sahiptir.

Enternasyonal'in kongrelerinin otoritesini kabul eden bütün bu ihraç edilmiş yoldaşların –ki bunların arasında ilk olarak Urbahns grubu gelmektedir– Enternasyonal'e yeniden kabulü, Stalin tarafından Enternasyonal içinde bir bölünmeye doğru yapılmış hamleleri düzeltme yönünde ilk adımdır. Sol Komünizm adlı eserinde gerçek "aşırı solcular"ın yanlışlarını teşhir eden Lenin, Bolşevizm'in işçi hareketi içindeki başlıca düşmanının oportünizm olduğunu ve öyle olmayı sürdürdüğünü yazmıştı. "Bu [oportünizm] aynı zamanda uluslararası düzeyde de başlıca düşman olmayı sürdürmektedir."[54] Lenin, Enternasyonal'in II. Kongresi'nde, bu açıklamaya, "bu görevle karşılaştırıldığında, Komünizm içindeki sol eğilimin 'yanlışlarını' düzeltmek kolay bir görev olacaktır"[55] diye eklemişti. Lenin, "sol" hakkında konuştuğunda "aşırı solcular"ı kastediyordu; oysa Stalin aşırı solculuğa karşı mücadeleden söz ettiğinde kafasında Leninist devrimciler var.

Başlıca düşman olarak sağ oportünist hareketlere karşı sonuç alıcı bir mücadele ve "sol" eğilimin yanlışlarının düzeltilmesi. Lenin'in sloganı buydu. Biz Muhalifler de aynı sloganı ileri sürüyoruz.

"Sosyalist" oportünizmin gücü, son tahlilde kapitalizmin gücüdür. Savaş krizinden sonraki ilk yıllar boyunca (1918-1921), kapitalizm hızla uçuruma kayarken, resmi Sosyal Demokrasi güçsüzleşiyor ve onunla birlikte düşüyordu. Kapitalizmin kısmi istikrar kazandığı bu yıllar ise Sosyal Demokrasi'nin geçici bir güçlenmesine yol açtı. 1920-1921'de İtalyan işçilerinin yenilgisi, 1921-1923'te Alman proletaryasının yenilgisi, 1926'da Britanya'daki büyük grevin yenilgisi ve 1927'de Çin proletaryasının yenilgisi, nedenleri ne olmuş olursa olsun, bizzat proletaryanın üst tabakalarındaki devrimci dalgada geçici bir durgunluğunun

54 Lenin, Cilt. XVII. sf. 124

55 Lenin, Cilt XVII, sf. 267

nedeni olmuştur. Onlar belirli bir dönem için Komünist parti zararına Sosyal Demokrasi'yi güçlendirmişlerdir ve Komünist Parti içinde solun zararına sağ kanada geçici bir üstünlük sağlıyorlar. İşçi aristokrasisinin, işçi bürokrasisinin ve onların küçük burjuva ortaklarının rolü, böylesi bir dönemde özellikle büyük ve gerici bir hal almaktadır.

Bu süreçlerin, Sovyetler Birliği Komünist Partisi'ni kaçınılmaz olarak belirli bir ölçüde etkilemesi gerekir. İdari "merkez" kendi "ateş"ini özellikle solun üzerine açmış ve bütünüyle mekanik yöntemlerle, solun, Leninist kanadın bir kat daha zararına yeni bir karşılıklı güçler ilişkisi yaratmıştır. İçinde, gerçekte partinin değil yalnızca aygıtın karar verdiği bir durum yaratılmıştır.

Leninist kanadın Komünist Enternasyonal'in, Rus Komünist Partisi'nin ve Sovyet devletinin politikaları üzerindeki etkisinin azalmasının genel nedenleri bunlardır. Bunun sonucunda, Ekim'den uzun süre sonra hâlâ düşmanın saflarında olan ve nihayet bir şekilde denenmiş gibi Komünist Enternasyonal'e kabul edilen sağcı yarı Sosyal Demokrat unsurlar (Martinov, Smeral, Rafes, D. Petrovski, Pepper ve diğerleri) giderek artan sıklıkla ve daha yüksek sesle Enternasyonal adına konuşuyorlar. Bunlara, Heinz Neumann ve benzerleri gibi sözünü esirgemeyen maceracıların da eklemesi gerekir. Bununla birlikte, kitlelerin içinde sola yönelen yeni bir hareketin, yeni ibir devrimci canlanmanın unsurları şimdiden bir araya geliyor. Muhalefet, hem teorik hem de siyasi olarak o yeni güne hazırlanmayla meşgul.

Başlıca sonuç

(1) Çoğunluğun egemen kesimlerinde, Britanya'da iflas etmemizin etkisi ve hem dışarıda hem de içeride karşılaşılan diğer zorlukların etkisiyle şu tür "plan"lar hazırlanıyor: (a) Borçları kabul etmek, (b) dış ticaret tekelini hemen hemen yürürlükten kaldırmak, (c) Çin'den, yani Çin devrimine –yani genel olarak ulusal devrimci hareketlere olan desteğimizden "bir süreliğine" vazgeçmek, (d) Ülke içinde sağ bir "manevra" uygulamak –yani NEP'i biraz uzatmak. Bunun karşılığında savaş tehlikesinin ortadan kalkması, Sovyetler Birliği'nin uluslararası ve konumu-

nun iyileştirilmesi ve uluslararası zorluklardan kurtulunması (en azından azaltılması) umuluyor. Bütün bu "plan", kapitalizmin on yıllar boyunca garantiye alınmış olduğu varsayımı üzerinde yükseliyor.

Gerçekte bu bir "manevra" değil ama şimdiki durumda Sovyet iktidarının tam teslimiyeti; "siyasi NEP", "yeni NEP" dolayımıyla kapitalizme dönüş olacak. Emperyalistler bizim bütün ödünlerimizi kabul edecek ve olabildiğince hızlı şekilde yeni bir saldırıya hatta savaşa girişecekler. Bizim ödünlerimizin farkına varan Kulaklar, *Nepmen* ve bürokratlar, bütün Sovyet karşıtı güçleri daha ısrarlı şekilde partimize karşı örgütleyecekler. Bize özgü böylesi bir "taktik", yeni "burjuvazi"nin yabancı burjuvaziyle olabilecek en yakın birliğiyle sonuçlanacak. Sovyetler Birliği'nin ekonomik gelişmesi uluslararası sermayenin tam denetimi altına girecek (bir cent karşılığında bir rublelik kölelik). İşçi sınıfı ile köylü kitlesi Sovyet devletinin kudretine olan güvenini, Sovyet devletinin halkı nereye götürdüğünü bildiği yollu inancını yitirmeye başlayacak.

Eğer mümkünse, savaştan "rüşvet vererek" kurtulmaya çalışmak zorundayız. Ama tam da bu nedenle sağlam ve birleşmiş olmalı, ısrarla dünya devriminin taktiklerini savunmalı ve Enternasyonal'i güçlendirmeliyiz. Yalnızca bu yolla, iktidarımızın altını oyan bir bedel ödemeksizin savaş tehlikesini gerçekten erteleme yolunda ciddi bir şans elde ederiz; aynı zamanda, savaş durumunda uluslararası proletaryanın desteğini elde etmemiz ve kazanmamız kaçınılmaz olur.

Lenin, savaştan rüşvet vererek kurtulmak ya da kabul edilebilecek koşullarla uluslararası sermayeyi çekmek için belirli ekonomik ödünler vermişti. Ama o, dış ticaret tekelini kaldırma, *kulak*a siyasi haklar bağışlama ve genel olarak dünya devrimine olan desteğimizi zayıflatma düşüncesini ne bu koşullarda ne de devrimin en zor anlarında kabul etmişti.

Herşeyden önce, uluslararası devrime olan desteğimizi bütünüyle ve hiçbir şart öne sürmeden teyit etmeliyiz. Bütün "istikrar"cı eğilimlere ve "çöküşe giren Çin'de" işimizin olmadığı, en iyisinin "Çin'den olabildiğince hızlı biçimde çıkmak" olduğu,

bizim "mantıklı" davranmamız durumunda onların "bizi yalnız bırakacakları" gibi yorumlarda kendisini ifade eden bütün bu sahte devlet adamlığına karşı sağlam bir direniş göstermeliyiz. Tek ülkede sosyalizm "teori"si, şimdi doğrudan parçalayıcı bir rol oynuyor ve proletaryanın uluslararası güçlerinin Sovyetler Birliği etrafında toparlanmasını açıkça engelliyor. O, diğer ülkelerin işçilerini yatıştırıyor; onların gerçek tehlikelerin farkına varma duyusunu köreltiyor.

(2) Aynı derecede öneme sahip bir diğer görev, partimizin saflarını birleştirmek; emperyalist burjuvazinin ve Sosyal Demokrasi'nin önderlerinin bir bölünme, çıkarıp atma, "son verme" vb. üzerine açık spekülasyon yapmalarına bir son vermektir. Bütün bunlar, emperyalistlerin "deneme"si şimdi asıl olarak bu moral-siyasal çizgi boyunca uygulandığı için, doğrudan savaş sorunuyla bağlantılıdır. Uluslararası burjuvazinin ve Sosyal Demokratların bütün yayın organları, şimdi, bizim parti içi tartışmalarımıza alışılmadık bir ilgi gösteriyorlar. Onlar, Muhalefet'i partinin önde gelen organlarından, mümkün olursa partiden dışlamak, hatta mümkün olursa bütünüyle bertaraf etmek için, Merkez Komite'nin şimdiki çoğunluğunu açıkça cesaretlendiriyor ve teşvik ediyorlar. En zengin burjuva gazetesi *New York Times*'dan II. Enternasyonal'in en başarılı şekilde kıvrılan *Viyana Arbeiter Zeitung*'a (Otto Bauer) kadar, burjuvazinin ve Sosyal Demokratların bütün yayın organları, Muhalefet'e karşı mücadelesinden dolayı "Stalin hükümeti"ni selamlıyor. Onlar, bu hükümeti, Muhalif "uluslararası devrimin propagandacıları"nın kesin olarak imhası yoluyla, "devlet adamı zekâsı"nı daha fazla kanıtlamaya teşvik ediyorlar. Bir aksilik çıkmazsa, savaş, düşmanın Muhalefet'in "imha"sına vb. ilişkin halen gerçekleşmemiş olan umutlarına oranla çok daha geç başlayacak. Dahası, tam birliğimizi korur, emperyalistlerin bir bölünme ya da kopma umutlarını kırarsak, savaştan rüşvet yoluyla uzak durabilir ve savaşmak zorunda kaldığımızda onu kazanabiliriz de. Böyle bir şey, [bir bölünme ya da kopma] yalnızca kapitalistlere yarar.

(3) Uluslararası işçi hareketi içinde sınıf çizgimizi güçlendirmemiz; Enternasyonal içinde sol kanada karşı verilen mücadele-

yi durdurmamız; Enternasyonal'i, kongre kararlarını kabul eden dışlanmış üyelerle birlikte yeniden kurmamız; Britanya [Sendikalar] Genel Konseyi'nin hain önderleriyle "samimi anlaşma" politikasına kesin olarak son vermemiz gerekiyor. [Sendikalar] Genel Konseyi ile ilişkilerin kopartılması, şimdiki durumda, 1914'te II. Enternasyonal'in Uluslararası Sosyalist Bürosu ile ilişkilerin kopartılmasındakine benzer bir etki yaratacaktır. Lenin, bir ültimatomda, her devrimcinin bu kopuşu gerçekleştirmesini talep etmişti. Genel Konsey ile olduğu türde bir birliği sürdürmek, şimdi, aynı o zamanlar olduğu gibi, II. Enternasyonal'in karşı devrimci önderlerine yardımcı olmak anlamına gelir.

(4) Uluslararası devrimci hareket içindeki çizgimizi –başta Çin'de ve bir dizi başka ülkede– kesinlikle düzeltmeliyiz. Martinov-Stalin-Buharin üçlüsünün politikasını tasfiye etmemiz ve ana hatları Lenin tarafından Komünist Enternasyonal'in II. ve IV. Kongrelerinin kararlarında çizilmiş olan yola dönmemiz gerekiyor. Tersi durumda, uluslararası devrimci hareketinin hızlandırıcısı olmak yerine, onun frenleyicisi haline gelecek ve Doğu'nun işçileri ile köylülerinin sempatisini kaçınılmaz olarak yitireceğiz. Çin Komünist Partisi'nin Kuomintang'a olan bütün örgütsel ve siyasi bağımlılığına son vermesi; Komünist Enternasyonal'in Kuomintang'ı saflarından atması gerekiyor.

(5) Barış uğruna kararlı, sistematik ve inatçı bir mücadele vermeliyiz. Savaşı ertelememiz, kendimizi "savaş tehlikesinden rüşvet yoluyla uzaklaştırmamız" gerekiyor. Bu amaçla, mümkün ve makul olan her şey yapılmalıdır (bkz. 1. Madde). Aynı zamanda, kollarımızı kavuşturup beklemeden, bir an önce savaşa hazır hale gelmeliyiz. İlk görevimiz, yakın bir savaş tehlikesinin olup olmadığına ilişkin spekülasyona bir son vermektir.

(6) Ülke içinde sınıf çizgimizi iyice düzeltmeliyiz. Eğer savaş kaçınılmazsa, işçileri ve ırgatları yoksul köylülüğün desteği ve orta köylülük ile ittifak içinde ***kulak***a, Nepmene ve bürokrata karşı kazanabilecek tek şey, bütünüyle Bolşevik bir politikadır.

(7) Bir bütün olarak ekonomimizin, bütçemizin vb. bir savaşa her yönden hazırlanması.

Kapitalizm, yeni bir çalkantı dönemine giriyor. Sovyetler Birliği ile Çin'dekine benzer bir savaş, uluslararası kapitalizm için bir dizi felaket anlamına gelecektir. 1914-1918 savaşı sosyalist devrimin devasa bir "hızlandırıcı"sı (Lenin) idi. Yeni savaşlar, özellikle de Sovyetler Birliği'ne karşı –bizim bütün dünyanın emekçi kitlelerinin sempatisini kazanacağımız– bir savaş, dünya kapitalizminin çöküşünün daha büyük bir "hızlandırıcısı" haline gelebilir. Sosyalist devrim yeni savaşlar olmaksızın gelişebilir. Oysa yeni savaşlar, kaçınılmaz olarak sosyalist devrimlere yol açacaktır.

Bölüm X - Kızıl Ordu ve Kızıl Donanma

Uluslararası durum, Sovyetler Birliği'nin savunulması sorununu giderek daha fazla ön plana çıkartıyor. Parti, işçi sınıfı ve köylülük Kızıl Ordu'ya ve Kızıl Donanma'ya daha canlı ve daha fazla ilgi göstermelidir.

Bütün ekonomik, siyasi ve kültürel gerçekliğimiz savunma sorunuyla bağlantılıdır. Ordu, bütün toplumsal yapının bir modelidir. O, olabilecek en keskin anlamıyla, var olan rejimin yalnızca güçlü değil ama güçsüz yanlarını da yansıtmaktadır. Deneyim, bu alanda görünüşe güvenmenin hiç güvenilir olmadığını öğretir. Burada özellikle üçlü denetim ve öz eleştiri tarafında yanılgıya düşmek, tek yanlı uysal güven ve inanç lehine hata yapmaktan daha iyidir.

Ülkedeki sınıfların karşılıklı ilişkileri ve partinin bu alanda doğru politikası meselesi, ordunun iç dayanışması ve komuta kadrosuyla askerler arasındaki karşılıklı ilişkiler açısından belirleyici öneme sahiptir. Sanayileşme sorunu savunmamızın teknik kaynakları açısından belirleyici öneme sahip. Bu programda –uluslararası politika, uluslararası işçi hareketi, sanayi, tarım, Sovyet sistemi, ulusal sorun, parti ve Komünist Gençlik Birliği alanlarında– savunulan bütün önlemler, Kızıl Ordu'nun ve Kızıl Donanma'nın güçlendirilmesinde öncelikli önem taşımaktadır.

Bu alana ilişkin pratik önerilerimiz Siyasi Büro'ya sunulmuştur.

Hiçbir şey, Stalin'in grubunun hatalı siyasi rotasını, onun bizim gerçek düşüncelerimizle değil ama hiçbir zaman sahip olmadığımız hayali düşüncelerle ağız dalaşına girme yönündeki giderek artan kararlılığı kadar kesin biçimde kanıtlamıyor.

Bolşevikler Menşevikler, Sosyalist-Devrimciler ve diğer küçük burjuva eğilimlerle tartışırken, işçilerin önünde karşıtlarının geliştirmiş olduğu gerçek düşünce dizgesini açığa çıkartmışlardı. Ancak Menşevikler ve Sosyalist-Devrimciler Bolşevikler'le tartıştıklarında, onların gerçek düşüncelerini çürütmek yerine, Bolşevikler'in hiçbir zaman söylememiş oldukları şeyleri onlara mal edeceklerdi. Menşevikler ve Sosyalist-Devrimciler, Bolşevikler'in düşüncelerini işçilerin önünde hiçbir zaman adil bir yaklaşımla açıklayamadılar; çünkü bu durumda işçiler Bolşevikler'i desteklerdi. Bütün olarak sınıf mücadelesinin işleyişi, bu küçük burjuva grupları, Bolşevikler'e, onları "komplocular", "karşı-devrimin müttefikleri", ardından da "Wilhelm'in ajanları" diye adlandırarak karşı çıkma ihtiyacını hisseder duruma düşürdü. Şimdi de, partimiz içindeki küçük burjuva sapma, aynı şekilde, hiçbir zaman düşünmemiş ve söylememiş olduğumuz şeyleri bize mal etmekten başka bir yolla bizim Leninist görüşlerimize karşı mücadele edemiyor. Stalin grubu, gerçek düşüncelerimizi özgür bir şekilde savunabilmemiz durumunda partimizin üyelerinin ezici çoğunluğunun bizi destekleyeceğini çok iyi biliyor.

Dürüst bir parti içi tartışmanın en temel koşullarına riayet edilmiyor. Merkez Komite, dünya çapında öneme sahip olan Çin devriminin sorunları üzerine, bu güne kadar Muhalefet'in söylediği tek bir sözcüğü bile yayımlamadı. Stalin'in grubu, partiye gözlerini sıkıca kapattıktan ve Muhalefet'in parti basınıyla ilişkisini kestikten sonra, bize karşı, sayısı gün be gün artan saçmalıkları ve suçları mal ederek kesintisiz bir ağız dalaşı sürdürüyor. Parti üyeleri, bu iddialara her geçen gün daha az inanma eğilimindedir.

(1) Biz, kapitalizmin şimdiki istikrarının onyıllar sürecek bir istikrar olmadığını ve çağımızın emperyalist savaşlar ve devrimler çağı (Lenin) olmayı sürdürdüğünü belirttiğimizde, Stalin'in

grubu, bizi, kapitalizm altındaki bütün istikrar unsurlarını inkâr ediyormuşuz gibi gösteriyor.

(2) Biz, Lenin'in sözleriyle, ülkemizde sosyalist bir toplumun inşası için bir ya da birden çok ileri ülkede proleter devrimlerin zaferinin gerekli olduğunu; Marx'ın, Engels'in ve Lenin'in bütünüyle kanıtlamış olduğu gibi, sosyalizmin bir ülkede –hele de geri kalmış bir ülkede– nihai zaferinin söylediğimizde, Stalin'in grubu, bizim sosyalizme ve Sovyetler Birliği'ndeki sosyalist inşaya "inanmadığımız" gibi bütünüyle sahte bir iddiada bulunuyor.

(3) Biz, Lenin'i izleyerek, proleter devletimizin giderek artan bürokratik deformasyona dikkat çektiğimizde, Stalin'in grubu, bize, Sovyet devletinin hiçbir biçimde proleter olmadığı düşüncesini atfediyor. "Doğrudan ya da dolaylı olarak bizi desteklemeye girişen, bunu yaparken partimizin ve devletimizin proleter karakterini ve Sovyetler Birliği'ndeki inşanın sosyalist karakterini inkâr eden kişiye acımasızca karşı çıkacağımızı ve onu reddedeceğimizi"[56] bütün Komünist Enternasyonal önünde açıkladığımızda, Stalin'in grubu, bu açıklamamızı örtbas etmekte ve bize karşı iftiralarını sürdürmektedir.

(4) Biz, yeterince ciddi toplumsal zemine sahip Termidorcu unsurların arttığını belirttiğimizde; parti önderliğinin bu olgu ve unsurların partimizin kimi halkaları üzerindeki etkilerine karşı daha sistematik, daha sağlam ve daha planlı bir direniş sergilemesini talep ettiğimizde, Stalin'in grubu, bize, partinin Termidorcu olduğunu ve proleter devrimin yozlaştığını ilân etmeyi atfediyor. Biz bütün Enternasyonal'e, "Bizim partinin çoğunluğunu sağ sapma ile suçladığımız doğru değildir. Biz, yalnızca, Rus Komünist Partisi içinde, şimdi büyük bir etkiye sahip olan ve partinin üstesinden geleceği sağ eğilimler ve gruplar olduğunu düşünüyoruz"[57] açıklamasını yaptığımızda, Stalin'in grubu bu açıklamamızı örtbas etmekte ve bize yönelik iftiralarını sürdürmektedir.

(5) Biz *kulak*ın anormal büyümesini ifade ettiğimizde; Lenin'i izleyerek, "*kulak*ın barışçı biçimde sosyalizme uyamayacağı"nı,

---

56 Zinovyev, Kamenev ve Troçki tarafından 15 Aralık 1926'da Komünist Enternasyonal'in genilletilmiş plenumunda yapılan açıklama, Madde 1.

57 a.g.y., Madde 14.

onun proleter devrimin en tehlikeli düşmanı olduğunu öne sürmeye devam ettiğimizde, Stalin'in grubu, bizi "köylülüğü soyup soğana çevirme" arzusunda olmakla suçluyor.

(6) Biz partinin dikkatini özel sermayenin güçlenen konumuna, onun birikiminin ve ülkedeki etkisinin çok fazla arttığına çektiğimizde, Stalin'in grubu, bizi NEP'e saldırmakla ve Savaş Komünizmi'nin yeniden kurulmasını istemekle suçluyor.

(7) Biz, partinin, işçilerin maddi koşullarına ilişkin politikasının doğru olmadığına; işsizliğe ve konut kıtlığına karşı önlemlerin yetersizliğine dikkat çektiğimizde; özellikle de proleter olmayan unsurların ulusal gelirden aldıkları payın fazlasıyla arttığını gösterdiğimizde, Stalin'in grubu, bizim "lonca sosyalisti" bir sapma içinde olmakla ve "demagoji" yapmakla suçluyor.

(8) Biz, bütün kaçınılmaz sonuçlarıyla (orantısızlık, mal kıtlığı, kent ile kır arasındaki bağın kopması) sanayinin sürekli olarak ulusal ekonominin taleplerinin gerisinde kaldığını belirttiğimizde, onlar bizi "süper sanayileşmeciler" olarak adlandırıyorlar.

(9) Biz, hayat pahalılığını azaltmayan ama özel sermaye sahiplerinin çılgınca kâr elde etmesini mümkün kılan yanlış fiyat politikasına işaret ettiğimizde, Stalin'in grubu, bizi fiyat arttırma politikasını savunmakla suçluyor. Bir yıl önce, bütün Enternasyonal'e şunu ilân etmiştik: "Muhalefet, hiçbir konuşmasında fiyatların arttırılmasını talep etmemiş ya da önermemiştir. Biz, ekonomi politikamızın başlıca yanlışının, yeterince enerjik şekilde, yüksek perakende fiyatların kaçınılmaz şekilde ilgili olduğu mal kıtlığında bir azalmayı başlatmaması olduğunu düşünüyoruz."[58] Bu açıklama gizlendi, iftiralarsa sürdürüldü.

(10) Biz, genel greve ihanet edenlerle, Britanya Genel Konseyi'nin açıkça Chemberlein'ın ajanları rolünü oynayan karşı-devrimcileriyle "samimi anlaşma"ya karşı çıktığımızda, Komünistler'in sendikalar içindeki faaliyetine ve birleşik cephe taktiğine karşı çıkmakla suçlanıyoruz.

(11) Biz, Sovyetler Birliği'ndeki sendikaların Amsterdam Sendikalar Enternasyonali'ne katılmasına ya da II. Enternasyonal'in

58 a.g.y., Madde 5

önderleriyle her türden flörte karşı çıktığımızda, "sosyal demokrat sapma" olmakla suçlanıyoruz.

(12) Çinli generaller üzerine kurulu bir politikaya, Çin işçi sınıfının burjuva Kuomintang'a tabi olmasına ve Martinov'un Menşevik taktiklerine karşı çıktığımızda, "Çin'de tarım devrimi"ne karşı olmakla, "Çiang Kai-şek ile işbirliği içinde" olmakla suçlanıyoruz.

(13) Dünya durumuna ilişkin değerlendirmemizden hareketle savaşın yakınlaştığı sonucuna vardığımızda ve partiyi zamanında uyardığımızda, Stalinistler, bize karşı, "savaşı arzuladığımız" yollu sahtekar iddiayı öne sürüyorlar.

(14) Lenin'in öğretisine sadık şekilde, savaşın yakınlaşmasının yalnızca daha sağlam, kesin ve belirgin bir sınıf politikasını gerektirdiğini belirttiğimizde, Stalinistler, utanmazca, bizim Sovyetler Birliği'ni savunmak istemediğimizi, "koşullu savunucu", "yarı bozguncu" vb. olduğumuzu ileri sürüyorlar.

(15) Biz, bütün dünyada kapitalist ve Sosyal Demokrat basının Stalin'in Rus Komünist Partisi'ndeki Muhalefet'e karşı mücadelesini ve onun sol kanat üzerindeki baskısını desteklediğini; onu Muhalefet'in kökünü kazımaya, onu Merkez Komite'den ve partiden ihraç etmeye çağırdığını gösterirken, *Pravda* ile bütün parti ve Sovyet gazeteleri, her gün, sahtekarca, burjuvazinin ve Sosyal Demokratlar'ın "Muhalefet'ten yana" olduğunu iddia ediyorlar.

(16) Biz Komünist Enternasyonal'de önderliğin sağ kanadın eline geçmesine ve yüz binlerce işçi Bolşevik'in ihraç edilmesine karşı çıkarken, Stalin'in grubu, bizi Komüist Enternasyonal'i bölmeye çalışmakla suçluyor.

(17) Sadık parti üyeleri olan Muhalifler, şimdiki sapkın parti işleyişi içinde gerçek düşünceleri hakkında üyeleri bilgilendirmeye kalkıştıklarında, Rus Komünist Partisi'nden atılıyorlar. Onlar, "hizipçilik"le suçlanıyorlar. Sözde partiyi bölme girişimleri üzerine kovuşturmalar düzenleniyor. En önemli parti meseleleri tartışılmıyor; bunların üstü ipe sapa gelmez sözlerle örtülüyor.

(18) Ancak son yılların gözde iddiası, bizim "Troçkizm"e inan-dığımızdır. Biz, bütün Komünist Enternasyonal'e şunu ilân ettik: "Bizim Troçkizmi savunduğumuz doğru değildir. Troç-

ki, kendisinin Lenin'le tartıştığı bütün temel konularda (özellikle sürekli devrim ve köylülük konularında) Lenin'in haklı olduğunu Enternasyonal'e açıklamıştı."[59] Stalin'in grubu, bütün Enternasyonal'e yapılan o açıklamayı basmayı reddetmekte ve bize yönelik "Troçkizm" suçlamasını sürdürmektedir. Yukarıda aktarılan açıklama, elbette, Stalin ile Buharin tarafından ahlaksızca uydurulmuş olan "farklılıklar"a değil, yalnızca Lenin'le olan gerçek anlaşmazlıklara ilişkindir. Onların, aramızda uzak geçmişte var olan farklılıklarla Ekim Devrimi sürecinde ortaya çıkan anlaşmazlıklar konusunda bulduklarını iddia ettikleri ilişki hayalidir.

Stalin grubunun, 1923-24 yıllarında var olan gruplar arasındaki eski anlaşmazlıklara gönderme yaparak dikkatleri Muhalefet'in bu programda sergilenen düşüncelerinden uzaklaştırma çabasını adil olmayan bir mücadele olarak kaydediyoruz. Bu anlaşmazlıklar şimdi Leninizm temelinde çözülmüştür. Her iki Bolşevik grup tarafından, partinin ve ülkenin durumunda var olan bir dizi belirsizliğin bir sonucu olarak 1923-24 tartışmalarında yapılmış hatalar ve abartılar şimdi düzeltilmiştir; bunlar, oportünizme karşı Leninizm uğruna mücadelede samimi bir işbirliğinin önünde herhangi bir engel oluşturmamaktadır.

Lenin'in ilkelerinden giderek daha fazla uzaklaşan Stalin ile Buharin'in grubu, içeriklerinden kopartılmış alıntılara başvurarak, Lenin'in kasıtlı olarak tek yanlı seçilmiş eski polemiklerini kabaca ve sahtekarca kötüye kullanarak ve onun çok daha yakın dönemde yapmış olduğu açıklamalarını partiden gizleyerek, partinin tarihini ve daha dünkü gerçekleri doğrudan çarpıtarak; en önemlisi de, bugün tartışılan bütün sorunları doğrudan çarpıtıp değiştirerek, partiyi, bunun Leninizm ile Troçkizm arasında bir mücadele olduğuna inandırmaya çalışıyor. Bu mücadele, gerçekte, Leninizm ile Stalin'in oportünizmi arasındadır. Revizyonistler, tam da bu şekilde, "Blankizm"e karşı mücadele bahanesi altında Marksizm'e karşı savaşmışlardı. Bizim Stalin'in yoluna karşı birleşik mücadelemiz, yalnızca, gerçek Leninist proleter yolu savunma özlemi ve kararlılığıyla tam olarak birleştiğimiz için mümkün olmuştur.

59 a.g.y., içinde.

Bu program, "Troçkizm" suçlamasına verilmiş en iyi yanıttır. Onu okuyan herkes, onun ilk satırından son satırına kadar Lenin'in öğretisi üzerine kurulu olduğunu görecektir. O, gerçek Bolşevizm ruhuyla doludur.

Parti bizim gerçek düşüncelerimizi öğrensin. Parti, anlaşmazlıklarımıza –özellikle de uluslararası düzeyde tarihsel öneme sahip olan Çin devrimi üzerine olan anlaşmazlığa– ilişkin gerçek belgelerle tanışsın. Lenin, bize, anlaşmazlık durumunda, birilerinin söylediği hiçbir şeye inanmamayı, belgeler istemeyi, her iki tarafı da dinlemeyi, iddiaları/bahaneleri reddetmeyi ve tartışmanın neye ilişkin olduğunu bilinçli biçimde keşfetmeyi öğretti. Biz, Muhalefet olarak, Lenin'in bu tavsiyesini yineliyoruz.

XIV. Kongre'de, anlaşmazlıklar kongreden bir iki gün önce aniden partinin önüne geldiğinde olanların yeniden yaşanmasına tek kalemde son vermeliyiz. Lenin'in döneminde her zaman yaptığımız gibi, samimi bir tartışma yapılması ve gerçek anlaşmazlık üzerine doğru bir karar alınması için gerekli koşulları yaratmalıyız.

Bölüm XII - Oportünizme karşı – Partinin birliği için

Biz, Merkez Komite'nin çoğunluğu tarafından dış ve iç politikanın bütün temel alanlarında sergilenen ciddi yanlışlara ilişkin düşüncemizi açıklıkla ortaya koyduk. Merkez Komitesi'nin bu yanlışlarının, devrimin temel aracı olan partimizi nasıl zayıflatmakta olduğunu; partimizin, her şeye rağmen, bu yanlışları içeriden düzeltebileceğini göstermiş olduk. Ancak politikayı düzeltmek için, önderlik eliyle yapılmış olan yanlışların karakterini açık ve samimi biçimde tanımlamak gerekiyor.

Yapılmış olanlar, oportünist hatalardır. Oportünizm, Lenin'in klasik tanımlamasına göre, gelişmiş biçimiyle, işçi sınıfının üst tabakası tarafından burjuvaziyle oluşturulmuş ve işçi sınıfının çoğunluğuna karşı olan bir bloktur. Şimdi Sovyetler Birliği'nde var olan koşullarda, oportünizm, tamamlanmış biçimiyle, işçi sınıfının üst tabakasının, geniş işçi ve yoksul köylü kitlesinin çıkarları pahasına, gelişen yeni burjuvazi (*Nepmen* ve *kulak*lar) ve dünya kapitalizmiyle uzlaşma yönünde bir özlemi olacaktır.

Bu tür eğilimlerin partimizin kimi kesimlerindeki (bazı yerlerde henüz ortaya çıkan bazılarındaysa tam olarak gelişmiş varlığından söz ettiğimizde, buradan hareketle bizi partiye kara çalınayla suçlamak saçmadır. Bizim, kendisini tehdit eden bu eğilimlere karşı mücadeleye çağırdığımız şey, tam da bu partidir. Partinin bu kesiminin ya da Merkez Komite'nin bizi devrime sadakatsizlikle, proletaryanın çıkarlarına ihanetle suçlaması da aynı şekilde saçmadır. Yanlış bir siyasi çizgi, işçi sınıfının çıkarlarına ilişkin en samimi kaygılar eliyle dayatılabilir. Sağ kanadın en aşırı temsilcileri bile, burjuva unsurlarla girmeye hazır oldukları uzlaşmaların işçilerle köylülerin çıkarları için gerekli olduğuna; bunların, Lenin'in bütünüyle kabullenilebilir gördüğü manevralardan biri olduğuna kanidir. Proleter devrimden vazgeçme eğilimini temsil eden o sağcı grup bile, bilinçli olarak bir Termidor'u arzulamıyor. Bu, tipik bir yanılsama, kendini avutma ve kendini kandırma politikası uygulayan "merkez" için daha da geçerlidir.

Güçlü aygıtıyla Stalin ve en sıkı yandaşları, burjuvazinin bütün güçlerini, bir mücadelede zafer kazanma yerine ayak oyunlarıyla yenebileceklerine inanmışlar. Stalin ve Stalinistler, kuşkusuz bütün samimiyetleriyle, sınırlı bir süre için Çinli generallerle "oynadıklarına" ve onları, devrimin çıkarları için kullandıktan sonra sıkılmış limon gibi bir kenara atacaklarına inanmışlardı. Stalin ve Stalinistler, kuşkusuz bütün samimiyetleriyle, "kendi" burjuvazilerine "özgürce" ödünler verebileceklerini, ardından, bu ödünleri aynı özgürlükle geri alabileceklerine inanıyorlar.

Bürokratik kendini beğenmişlikleriyle Stalinistler, partinin özünde bütün siyasi kararlara katılmasına son vererek ve bu yolla onun direnişini engelleyerek, manevralarını "hızlandırıyorlar." Stalin'in memur tabakası karar vermekte ve uygulamakta; ardından, parti onun kararlarını "sindirmektedir." Ama bu süreç, iyi bir siyasi manevrada hem gereğince hem de zamanında gelişebilecek –ya da önderler tarafından gerçekleştirilen açıkça kötü manevraların olumsuz sonuçlarını zayıflatıp ortadan kaldıracak– güçleri felç etmese bile zayıflatmaktadır. Merkez Komite'nin sağ kanadındaki oportünist eğilimlerin birikmiş bir sonucu vardır. Bu genel toplam, SSCB'nin uluslararası ko-

numunda bir zayıflama; Sovyetler Birliği içinde proletaryanın konumunda diğer sınıflara göre güçsüzleşme, onun maddi yaşam koşullarının göreli bir kötüleşme, yoksul köylüler ile bağının orta köylülükle ittifakı tehlikeye düşürecek şekilde zayıflaması, onun devlet mekanizması içindeki rolünde zayıflama, sanayileşme hızının yavaşlaması demektir. Muhalefet'in, bir Termidor –yani, proleter devrimin rayından çıkarak küçük burjuva raya girme– tehlikesini ortaya attığı zaman göz önünde bulundurduğu şey, Merkez Komite'nin çoğunluğunun niyetleri değil, izlediği politikanın bu sonuçlarıdır. Partimizin tarihinin ve yapısının II. Enternasyonal'in diğer partileriyle olan devasa farklılığı herkes için ortada. Rus Komünist Partisi, üç devrimin ateşi içinde tavlanmıştır. O, bir düşmanlar dünyasına karşı iktidarı ele geçirdi ve elinde tuttu; III. Enternasyonal'i örgütledi. Onun yazgısı, ilk muzaffer proleter devrimin yazgısıdır. Onun içsel işleyişini devrim belirler. Parti içinde, yüksek sınıf basıncı altında yaşanan bütün entelektüel süreçler, hızla olgunlaşma ve gelişme yönünde bir eğilim taşır. Tam da bu nedenle, partimizin içinde, bu Leninist çizgiden uzaklaşma yönündeki her eğilime karşı zamanında ve kesin bir mücadele gerekiyor.

Rus Komünist Partisi içindeki oportünist eğilimler, mevcut koşullarda, derin nesnel köklere sahiptir:

(1) Uluslararası burjuva kuşatma ve kapitalizmin geçici kısmi istikrarı "istikrar" havasına yol açmaktadır. (2) Sosyalizme giden bir yol olarak kesinlikle gereken ve kapitalizmi kısmen yeniden ortaya çıkartmış olan NEP, aynı zamanda, sosyalizme düşman güçleri de canlandırmıştır. (3) Köylülüğün büyük çoğunluğunu içeren küçük burjuva akıntı, yalnızca Sovyetler'e değil ama partiye de akmıştır. (4) Partinin siyasi alanda tekele sahip olması olgusu ki bu devrim için mutlaka gereklidir, bir dizi özgün tehlike yaratmaktadır. Partinin Lenin döneminde toplanan XI. Kongresi, doğrudan ve açık yüreklilikle, partimizin içinde şimdiden varlıklı köylülerden, üst düzey büro çalışanlarından ve aydınlardan oluşan ve yasa dışı olmamaları durumunda Sosyalist-Devrimci ya da Menşevik partilerde yer alacak olan bir grup insanın olduğuna dikkat çekmişti. (5) Parti tarafından işletilen devlet

mekanizması ile birlikte ona oportünizmi bulaştıran burjuva ve küçük burjuvalar hızla partiye akmaktadır. (6) Uzmanlar, üst düzey büro çalışanları ve aydınlar, bizim inşa faaliyetimize gerekli oldukları gibi, sürekli bir proleter olmayan etkiler akıntısı olarak devlet, ekonomi ve parti aygıtlarımıza akmaktadır.

Bu yüzden, partinin Leninist Muhalefet kanadı, Stalin'in grubunun açıkça ve her geçen gün giderek tehlikeli bir hal alan sapmalarıyla ilgili olarak ısrarla alarm vermektedir. Partinin büyük geçmişinin ve yaşlı Bolşevik kadrolarının oportünist yozlaşma tehlikesine karşı her zaman ve her koşul altında bir garanti oluşturduğunu ileri sürmek canice bir hafifliktir. Böylesi bir düşüncenin Marksizm ile herhangi bir ilişkisi yoktur.

Lenin bunu öğretmemişti. O, partinin XI. Kongresinde şunu söylemişti: "Tarih her türlü yozlaşmayı bilir. Samimi inanç, bağlılık ve bireylerin diğer mükemmel manevi niteliklerine güvenmek politikada ciddiyetsizliktir."[60] Emperyalist savaştan önce Batı'daki sosyalist partilerin ezici çoğunluğunu oluşturan işçiler, kuşkusuz, oportünist bir sapmaya karşıydılar. Ama onlar, önderlerinin başlangıçta çok büyük olmayan hatalarının üstesinden gelemediler. Onlar, bu hataların önemini küçümsediler. Onlar, güçlü bir işçi bürokrasisini ve aristokrasisinin yaratmış olan uzun bir barışçıl gelişme döneminin ardından gelen ilk ciddi tarihsel karışıklığın yalnızca oportünistleri değil ama merkezcileri de, kitleleri o kritik anda silahsız bırakarak burjuvaziye teslim olmaya zorlayacağını anlamadılar. II. Enternasyonal'in sol kanadını oluşturan devrimci Marksistleri kınayabileceğiniz herhangi bir şey varsa, bu, onların ulusal-liberal işçi politikası dedikleri oportünizm tehlikesini abartmaları değil; o günlerin Sosyal Demokrat partilerinin işçi sınıfı bileşimine fazlasıyla güvenmiş olmalarıdır. Onlar proletaryanın devrimci içgüdülerine ve sınıf çelişkilerinin keskinleşmesine bel bağladılar. Onlar, gerçek tehlikeyi küçümsediler ve devrimci safları yetersiz bir enerjiyle onun üstüne sürdüler. Biz o yanlışı yinelemeyeceğiz. Biz, önderliğin yolunu zamanında düzelteceğiz. Bizim partiyi bölme ve yeni bir parti oluşturma arzusunda olduğumuz suçlamasını böyle yanıt-

60 Cilt. XVIII, Bölüm II, sf. 42

lıyoruz. Proletarya diktatörlüğü, buyurgan şekilde, işçi sınıfının ve yoksul köylülüğün önderi olarak tek ve birleşik bir proleter partinin varlığını gerektirmektedir. Tarihsel misyonunu yerine getirmesi için, proletaryaya, hizipsel anlaşmazlıklarla zayıflatılmamış böylesi bir birlik gerekmektedir. Bu, Marx'ın ve Lenin'in, kişisel yorumlarla sulandırılmamış ve revizyonizm eliyle çarpıtılmamış öğretileri üzerinde gerçekleşebilir.

Muhalefet, sosyalist inşamızın temel dayanağı olarak sanayileşmenin belirli bir tempoda sürdürülmesi için uğraşırken; *kulakın* büyümesine ve kırdaki egemenlik özlemine karşı mücadele ederken; işçilerin yaşam koşullarının zamanında iyileştirilmesi, partide, sendikalarda ve Sovyetler'de demokrasi uğruna çaba harcarken, işçi sınıfının partisinden kopmasına yol açabilecek düşünceler için değil, tersine, Bütün Birliğin Komünist partisi içinde gerçek bir birliğin temellerinin sağlamlaştırılması uğruna savaşmaktadır. Oportünist yanlışlar düzeltilmeksizin, partiyi büyüyen burjuvazinin saldırısı karşısında güçsüzleştirecek ve bir savaş durumunda onu düşmanın ateşi altında saflarını reforme etmek zorunda bırakacak olan bir birlik gösterisinden başka bir şeye ulaşamazsınız. Partinin proleter çekirdeği, bizim gerçek düşüncelerimizi ve önerilerimizi öğrendiğinde –ki bundan eminiz, onları– "hizipsel" sloganlar olarak değil ama parti birliğinin bayrağı olarak kabullenecek ve onlar uğruna savaşacaktır.

Partimiz, henüz önderliğinin yanlışlarını yeterince açık biçimde kavramış ve bu yüzden onları düzeltmiş değil. Sanayimizin restorasyon döneminde olağanüstü hızlı büyümesi, Merkez Komite'nin çoğunluğunun partide ve işçi sınıfı içinde sistematik olarak teşvik ettiği oportünist yanılsamaların başlıca nedenlerinden biridir. İşçilerin yaşam koşullarında, iç savaş sırasındaki koşullara göre yaşanan ilk hızlı iyileşme, geniş işçi çevrelerinde, NEP'in çelişkilerinin üstesinden hızlı ve acısız biçimde gelinebileceği umudunu doğurdu. Bu, partinin, oportünist sapma tehlikesini zamanında görmesini engelledi.

Parti içinde Leninist Muhalefet'in doğması, bürokrasinin en kötü unsurlarını, Bolşevizm'in yaşamında şimdiye kadar duyulmadık yöntemlere başvurmaya sevk etti. Bürokrasinin, siyasi

meselelerin partinin organlarında tartışılmasını artık resmi emirlerle engelleyemeyen kesimi, şimdi, tam da XV. Parti Kongresi öncesinde, çareyi, bütün işi partinin sorunlarına ilişkin bütün tartışmaları bağırma, ıslıklama, karanlıkta bırakma vb. yollarla dağıtmak olan çeteler oluşturmada buluyor.

Partimize doğrudan fiziksel şiddet yöntemini sokma yönündeki bu çaba, bütün samimi proleter unsurlarda infial yaratacak ve kaçınılmaz olarak onun örgütleyicilerine yönelecektir. Parti aygıtının en kötü kesimi tarafından girişilen hiçbir entrika, parti kitlesini Muhalefet'ten ayırmayı başaramayacaktır. Uluslararası proletarya tarafından görüldüğü üzere, partimizin Leninist geleneği, bir bütün olarak uluslararası işçi hareketinin deneyimi, modern uluslararası politika ve ekonomik inşa faaliyetimiz Muhalefet'in arkasındadır. Restorasyon döneminin ardından kaçınılmaz olarak hızla keskinleşen sınıf çelişkileri, bizim mevcut krizden çıkışa ilişkin düşüncelerimizi giderek daha fazla doğrulayacak; proletaryanın öncüsünü Leninizm uğruna mücadelede daha fazla sağlamlaştıracaktır.

Giderek artan savaş tehlikesi, işçiye, şimdiden, devrimin temel sorunları üzerine daha derinlemesine düşünmeyi dayatıyor. Bu düşünceler, onu, kaçınılmaz olarak, oportünist yanlışları düzeltme faaliyetine daha aktif biçimde katılmaya zorlayacaktır.

Partimizin işçi sınıfı şubesi, son yıllarda, büyük ölçüde parti önderliğinin dışına itilmiştir. O, amacı solun sağ, sağın ise sol olduğunu kanıtlamak olan uzun bir iftira kampanyasının yıkıcı etkisine maruz kalmıştır. Partinin bu işçi sınıfı şubesi kendine gelecek, gerçekte neler olduğunu anlayacaktır. O, partinin yazgısını kendi eline alacaktır. Bu süreçte işçilere yardımcı olmak, Muhalefet'in görevidir. Bu programın görevi budur.

En önemli, en güncel ve partimizin bütün üyelerinin başını ağrıtan sorun, partinin birliği sorunudur. Gerçekte, proleter devrimin yazgısı bu sorunun çözümüne bağlıdır. Proletaryanın sayısız düşmanı bizim parti içi tartışmalarımızı dikkatle izliyor; gizlemedikleri bir zevkle ve sabırsızlıkla, saflarımızda bir bölünme bekliyorlar. Partimizde bir bölünme ve iki partinin oluşması devrimimiz için büyük bir tehlike anlamına gelecektir.

Biz, Muhalefet olarak, herhangi bir ikinci partinin yaratılması yönündeki her çabayı mutlak şekilde mahkum ediyoruz. İki parti sloganı, Stalin grubunun Leninist Muhalefet'i Bütün Birlik Komünist Partisi'nden uzaklaştırma çabası içindeki sloganıdır. Bizim görevimiz yeni bir parti kurmak değil ama Bütün Birlik Komünist Partisi'nin rotasını düzeltmektir. Sovyetler Birliği'nde proleter devrim, yalnızca birleşik bir Bolşevik parti ile amaca ulaşabilir. Biz Komünist Parti içinde kendi düşüncelerimiz uğruna mücadele ediyor ve "iki parti" sloganını, maceracıların sloganı olarak, şiddetle mahkum ediyoruz. "İki parti" sloganı, bir yandan parti aygıtı içindeki kimi unsurların bir bölünme özleminin; öte yandan, bir çaresizlik halinin ve Leninistlerin görevinin Lenin'in düşüncelerini parti içinde –bütün zorluklara rağmen– muzaffer kılmak olduğunu kavrayamamanın ifadesidir. Lenin'in çizgisini samimiyetle savunan birinin, "iki parti" düşüncesini taşıyaması ya da bir bölünme varsayımı ile oynaması mümkün değildir. Biz bölünmeyi ya da iki parti yolunda bir hareketi, yalnızca Lenin'in yolunun yerine bir başkasını geçirmek isteyenler savunabilir.

Biz, proletaryanın çıkarları, kendi çekirdeği olarak tek bir proleter partiyi gerektirdiği için, iki partinin oluşmasına karşı bütün gücümüzle mücadele edeceğiz. O, tek bir partiyi talep ediyor. O, proleter bir parti; yani, politikası proletaryanın çıkarları eliyle belirlenen ve proleter bir çekirdek tarafından uygulanan bir parti talep ediyor. Partimizin çizgisinin düzeltilmesi ve onun sosyal bileşiminin iyileştirilmesi iki parti yolu değil; proletaryanın devrimci partisi olarak onun birliğinin sağlamlaştırılması ve garanti altına alınmasıdır.

Ekim Devrimi'nin onuncu yıldönümünde, işçi sınıfının, şimdi önderliğinin yanlışlarını düzeltme, proleter devrimi sağlam şekilde ilerletme ve dünya devriminin merkezi olan Sovyetler Birliği'ni savunma görevini yerine getirmeye uygun olmadığını kanıtlamak için sayısız özveride bulunmadığına ve kapitalizmi bunun için alt etmediğine olan köklü inancımızı ifade ederiz.

Oportünizme ve bir bölünmeye karşı
Leninist partinin birliği için!

Afiş: "Aktivistler, bilginizi artırın. Tavsiye isterseniz bize danışın!"
GG Klutsis - SJ Senkin, 1927.

2

Muhalefet ve Wrangel Subayı[61]

1 Ekim 1927

SBKP (Bolşevik)'in MYK'sine ve MDK'nin Prezidyumuna[62]

I. Muhalefet matbaası ve onun askeri bir komployla "bağlantı"sı

12 Eylül gecesi, bir dizi parti üyesinin evi GPU ajanları tarafından basıldı.

15 Eylül günü, MDK'nin Sekreterliği, Yaroslavski yoldaşın "SBKP (Bolşevik)'in üyelerinin partili olmayan kişilerle birlikte yasadışı karşı-devrimci bir örgütün faaliyetlerine katılmasına ilişkin" raporunu dinlemek üzere toplandı ve "GPU'nun eylemini onaylamaya" karar verdi.

22 Eylül'de, Siyasi Büro ve MDK'nin Prezidyumu adına, bir matbaanın ortaya çıkarıldığına ilişkin bir ileti yayınlandı ve bu bütün parti örgütlerine gönderildi. Bu iletide "tutuklanan çok sayıda partisiz insanın, SSCB'de Pilsudski'ninki[63] gibi bir askeri darbe planlayan askeri çevrelerden bazı bireylerle ilişkili olduğu" belirtildi.

İletide defalarca yinelenen bu iddia, GPU'nun 13 Eylül tarihli iletisi üzerinde kurulmuştu. Burada, GPU'nun iletisinin ana bölümünü aktarmayı gerekli görüyoruz:

---

61 Parti içi mücadelenin kızıştığı Eylül 1927'de Muhalefete, Sovyet hükümetinin devrilmesi amacıyla karşı-devrimci bir "Wrangel Subayı" ile birlikte komplo kurdukları ve Moskova'da gizli bir "matbaa"larının olduğu suçlaması yöneltildi. Pek çok kişi tutuklandı ve hapse atıldı. "Gizli matbaa"nın, bir daktilo ile teksir makinesinden ibaretti ve "Wrangel Subayı"da bir GPU ajanıydı. Bu belge Muhalefetin kendilerine karşı yapılan bu karalama ve iftira girişimini teşhire yöneliktir.

62 MYK: Sovyetler Birliği Komünist Partisi'nin Merkezi Yürütme Komitesi.
MDK: Partinin Merkezi Denetim Komisyonu.

63 JózefKlemens Piłsudski: 1918-1922 arasında Polonya devlet başkanı. 1926'da, bir darbeyle yeniden iktidarı aldı ve fiilen ülkenin diktatörü oldu ve 1935 yılında öldü.

"12 Eylül 1927 tarihinde, GPU, Wrangel'in ordusunun eski subaylarından birinin, bir yurttaştan edindiği teksir makinesine sahip olduğunu ve eski bir imalatçı ve partisiz birinin oğlu olan Şerbakov adlı bir yurttaşla bağlantı kurduğunu öğrendi. Neredeyse eş zamanlı olarak, partisiz ve devlet memuru olan Tverskoi'nin de aynı kişiyle bağlantı kurduğu bilgisi edinildi. Tverskoi'nin Şerbakov ile yakından bağlantılı olduğu ve SSCB'de yakın gelecekte bir askeri darbe örgütlenmesiyle ilgili bilgilere sahip olduğu ortaya çıktı. Aynı gece (12 Eylül) bu sözlü bilgiyle harekete geçen GPU Şerbakov'un apartman dairesini bastı ve aramada Muhalefet'in parti tarafından yasaklanmış parti karşıtı belgelerini basan yasadışı bir matbaayı açığa çıktı. GPU, bu kaynaklara el koymayı ve Şerbakov ile Tverskoi arasındaki ilişkileri göz önünde bulundurarak konuyla ilgili bütün partisiz insanları tutuklamayı kendi görevi olduğunu düşündü. GPU, durumun olağanüstü doğasından (bir askeri komplo örgütlenmesi) ve onun izini takip ederek olabildiğince hızlı şekilde yakalamanın mutlak acilliğinden dolayı, aramada Şerbakov-Tverskoi örgütüyle doğrudan bağlantılı olduğu açığa çıkan parti üyelerinin evlerini gecikmeksizin basmak zorunda kaldı. Elbette, parti üyelerinden hiçbiri tutuklanmadı.

"Bir dizi parti üyesi (Grünstein, Gerdovski, Mraçkovski, Okhotnikov ve başkaları) yasadışı Şerbakov-Tverskoi örgütüyle bağlantılı konulara dahil oldukları için, GPU, bütün ayrıntıları, bu olayla ilgili bütün malzemelerle birlikte MDK'ye iletmeyi görevi sayar."

"Tutuklu partisiz kişilerin yukarıda sözünü ettiğimiz askeri komplo örgütlenmesini amaçlayan bir grubun varlığını kabul ettiklerini göz önünde bulundurarak, bu konuya ilişkin kendi soruşturmamızı sürdürüyoruz."

Bu iletiden, Muhalefet'in basım faaliyetine katılmış olan Şerbakov'un teksir makinesiyle ilgili olarak Wrangel'in bir subayına başvurmuş olduğu sonucu çıkartılabilir. Aynı Wrangel subayı ve Muhalefet'in matbaasıyla herhangi bir ilişkisi olmayan ama "SSCB'de yakın gelecekte bir askeri darbe örgütlenmesiyle ilgili bilgilere sahip" olan Tverskoi de bağlantı kurmuş.

Böylece, önümüzde iki olay var: Bunlardan biri Muhalefet'in matbaasıyla ilgili; diğeri ise askeri bir komploya ilişkin. Bu iki olay ne ya da kim üzerinden bağlantılandırılıyor? Şerbakov'un bir teksir makinesiyle ilgili olarak bağlantı kurduğu ve Tverskoi'nin gerçekleşmek üzere olan bir komplo hakkında bilgi verdiği bir Wrangel subayı üzerinden.

23 Eylül'de, Zinovyev, Smilga ve Peterson yoldaşlar, parti örgütlerine, içinde şu soruların yer aldığı bir mektup gönderdiler:

"Bu Wrangel subayı kim? Adı ne? Bu neden gizli tutuluyor?

"O tutuklandı mı?

"Neden, eşzamanlı olarak, hem teksir makinesi hem de SSCB'de 'yakın gelecekte' askeri bir darbe olacağına ilişkin bilgi için tam da bu Wrangel subayına başvuruldu? Bu son bilgi ona hangi nedenle sağlandı?

"'Yakın gelecekte' bu askeri darbeyi yapacağı varsayılan kişi kim? Hangi grup? Hangi Örgüt? Kimler?"

Siyasi Büro ve MDK Prezidyumu, Zinoviev, Smilga ve Peterson yoldaşların yukarıda belirtilen sorularını içeren mektubuna yanıt olarak, 27 Eylül'de, bütün örgütlere yeni bir ileti; GPU'nun başkanı Menzinski yoldaşın SBKP(B)'in MYK'sinin sekreterliğine yazmış olduğu bir mektubu gönderdi. Bu mektupta şunlar yazılı:

"GPU'nun MDK'ye göndermiş olduğu 27 Eylül tarihli iletide anılan Wrangel subayı GPU tarafından tutuklanmamıştır. Çünkü, adını yalnızca SBKP(B)'in MYK'sinin doğrudan emriyle açıklayabileceğim bu yurttaş, Beyaz Muhafız komplolarının izlenip yakalanmasında, birçok kez GPU'ya yardımcı olmuştur. Onun sağladığı bilgiler sayesinde, örneğin, karşı devrimci Savinkov örgütünün silah depolarını açığa çıkardık. Yine aynı kişi, son askeri komploya dahil olmuş kişilerin yakalanmasında GPU'ya yardımcı olmuştur.

"Bu konuyla ilgili baskınlar ve tutuklamalar söz konusu askeri komplonun açığa çıkartılması amacıyla yapılmıştır.

"Bir yeraltı matbaasının bulunması, rastlantısal ve askeri komplo içindeki grupla bağlantılı partisiz bireylerin tutuklanmasının beklenmedik bir sonucudur. GPU, parti üyelerinin dahil olduğu yasadışı Muhalefet matbaası konusunda herhangi bir araş-

tırma yapmadı ve yapmıyor. O, bu konuyu MDK'ye bırakmıştır."

Böylece, GPU'nun 14 Eylül tarihli iletisi, Muhalefet'in matbaasıyla askeri komplocular arasında, Wrangel subayının kişiliğinde bir bağlantı olduğunu belirlemiştir. Bununla birlikte, GPU başkanının 27 Eylül tarihli iletisi, bu Wrangel subayının bir Wrangel subayı değil ama bir GPU ajanı olduğunu kabul etmektedir. Böylece, bizzat GPU başkanının yeni yorumuna göre, Muhalefet ile askeri komplo arasında sözde var olan bağlantı, bir GPU ajanı tarafından temsil edilmektedir. Bağlantı bundan ibarettir. GPU iletilerinde ya da herhangi bir başka belgede, bir başka bağlantı hakkında tek bir sözcük bulunmuyor.

Açık ki, GPU'nun bir ajanı karşı-devrimci olarak değerlendirilemez. GPU'ya göre, Şerbakov, "elinde bir teksir makinesi olduğu teklifi yapan" bu GPU ajanına başvurmuş. Bu sözcükler, belli ki, Şerbakov'un, bir GPU ajanı olduğu için karşı-devrimci bir askeri komploda yer aldığı asla düşünülemeyecek olan bir yurttaş üzerinden bir teksir makinesi edinmeye kalkıştığı şeklinde anlaşılmalıdır. Bu GPU ajanı, birinci GPU iletisinde yapılmış olduğu gibi açıkça bir Wrangel subayına dönüştürülmedikçe, matbaayla askeri komplo arasında en küçük bir bağlantı kurulamaz.

Bildiğimiz gibi, Tverskoi adlı kişi de "SSCB'de yakın gelecekte bir askeri komplo"nun hazırlığıyla ilgili bilgilerle aynı GPU ajanında başvurmuş. GPU ajanının yalnızca Wrangel subayı olarak sunulduğu birinci GPU iletisinden, Muhalif basınla uzaktan yakından ilişkisi olmayan Tverskoi'nin bir Wrangel subayını —belli ki onu darbeye kazanmak için— askeri komplo hakkında bilgilendirdiği sonucu çıkarılabilir. İkinci GPU iletisi, meseleyi tam tersten sunmaktadır.

Tverskoi, "askeri bir darbe örgütlenmesiyle ilgili bilgiyle," belli ki bu darbeyi zamanında açığa çıkarmak için GPU ajanına başvurmuştur. Peki, bu durumda, Muhalefetin matbaasıyla askeri örgütlenme arasındaki bağlantı nerede? GPU ajanının Tverskoi'nin askeri komployla ilgili olarak kendisine vermiş olduğu bilgiyi gerekli kanallara aktardığını kabul etmemiz gerekir. Yine, kabul etmemiz gerekir ki, bu ajan, teksir makinesiyle ilgili olarak Şerbakov ile olan görüşmelerini, bu görüşmeleri kimin

başlattığı olgusundan ayrı olarak, uygun yetkilileri bilgilendirmiştir. Bu yüzden, Muhalefet basınıyla askeri komplo arasındaki tek "bağlantı", Beyaz Muhafızlar'ı ve Muhalefet'i izleyen bir GPU ajanıydı. GPU ajanının teksir makinesini kazara bulmuş olduğunu düşünsek bile, bu ajan Muhalefet'in matbaasıyla bizim haberimiz olmayan askeri komplo arasındaki tek "bağlantı" olmaya devam eder.

Birinci GPU iletisinin, Tverkoi ile Şerbakov arasındaki yakın ilişkiyi, bunun bir aile, komşuluk, siyasal ya da örgütsel bağlar meselesi olup olmadığını açıklamadan geçiştirdiği doğrudur. Aynı iletinin, parti üyelerinin, "aramada açığa çıktığı üzere, Şerbakov-Tverskoi örgütü ile doğrudan bağlantılı olduğu"ndan söz ettiği doğrudur.

Ama bu yasadışı Şerbakov-Tverskoi örgütünün ne tür bir yasadışı örgüt olduğunu, ne birinci ne de ikinci GPU belgesinden öğreniyoruz. Matbaa olayına ilişkin belgelerde, "yasadışı Şerbakov-Tverskoi örgütü"ne herhangi bir gönderme yok. Buna rağmen, aynı GPU iletisi, bize, Tverskoi GPU ajanını beklemede olan askeri darbe hakkında bilgilendirirken, Şerbakov'un aynı GPU ajanı ile teksir makinesi hakkında bazı görüşmelerde bulunduğu bilgisini veriyor. İyi de, "Şerbakov-Tverskoi örgütü" neye baş vuruyor? Yoksa Muhalefet matbaasına mı? Ama Tverskoi'nin bu matbaayla hiçbir bağlantısı yok. Askeri komploya? Ama ortada Şerbakov'un askeri bir komploya katılımına ilişkin tek bir sözcük bile yok. Peki, Şerbakov-Tverskoi "örgütü" neden oluşuyor? İleti, bize, yalnızca, her ikisinin de bambaşka nedenlerle de olsa (biri teksir makinesiyle ilgili bir konuda, diğeriyse bir komplo hakkında bilgiyle) aynı GPU ajanına başvurduğu bilgisini veriyor.

Yalnızca birinci GPU iletisine göre, "yasadışı Şerbakov-Tverskoi örgütü"ne yapılan gönderme, dolaylı olarak, her ikisinin de farklı nedenlerle de olsa, aynı Wrangel subayına –yani bir Beyaz Muhafız'a– başvurmuş olması olgusuna dayandırılabilirdi. Ama bu kurgu, söz konusu olan kişinin bir Wrangel subayı değil de bir devlet kurumunun Sovyet devleti adına gizli görevleri yerine getiren bir üyesi olduğunu açıklayan ikinci GPU iletisi karşısında bütünüyle çökmektedir. Dolayısıyla, yasadışı bir

Şerbakov-Tverski örgütü yoktur. Belli ki, GPU, böylesi bir örgüt görüntüsünü korumak için, ilk iletisinde kendi ajanını bir Wrangel subayı gibi göstermeye kalkışmış. Bu, gerçeklerin inkâr edilemez kanıtıdır.

Muhalefet basınına katılan Komünistler'in durumu 27-28 Eylül'de Moskova Merkez Komitesi (MMK) tarafından, 29 Eylül'de de MDK tarafından öğrenildi. Bu oturumlarda, hiç kimse, Komünistlerin "yasadışı Şerbakov-Tverskoi örgütüyle doğrudan bağlantılı" olduğu suçlamasını desteklemedi. MMK ve MDK, suçlananların ve MYK üyelerinin (Yevdokimov, Zinovyev, Smilga ve Troçki) MDK oturumları boyunca, yasadışı Şerbakov-Tverskoi örgütünün ne olduğuna, komünistlerle bu örgüt arasındaki bağlantının nerede yattığına ilişkin bütün kesin ve açık taleplerini, soru soranları, oturumu olayla hiçbir ilişkisi olmayan konularla lafa boğmaya kalkışmakla; suçlananları, matbaa konusuna yanıt vermekten kaçmak için meseleyi çarpıtmakla vb. suçlayarak kızgınlıkla yanıtladı. MMK'nin ve MDK'nin sözde matbaa konusundaki ithamı, parti üyelerini "partili olmayan küçük burjuva entelektüellerle birlikte, yasadışı bir matbaaya sahip parti karşıtı bir yeraltı örgütü oluşturmakla" suçlamaktadır. MMK'nin ve MDK'nin Muhalefet'e "parti karşıtı bir yeraltı örgütü" olarak damgaladığını birçok kez duyduk. Ama bu farklı bir sorun. 14 parti üyesi Muhalefet matbaası meselesinden sorumlu tutulmuş; bunların 12'si partiden atılmıştır. Peki, "karşı-devrimci Şerbakov-Tverskoi örgütü"ne ne oldu?

Birinci GPU iletisinde şunlar yazılıyor: "Bir dizi parti üyesi (Grünstein, Gerdovski, Mraçkovski, Okhotnikov ve başkaları) yasadışı Şerbakov-Tverskoi örgütüyle bağlantılı konulara dahil oldukları için, GPU, bütün ayrıntıları, bu olayla ilgili bütün malzemelerle birlikte MDK'ye iletmeyi görevi sayar."

Bu, kuşkusuz baştan sona doğru. İyi de bütün o "ayrıntılar"a ve "bütün malzemeler"e ne oldu? Suçlanan yoldaşlar, Gerdovski, Mraçkovski, Okhotnikov ve diğerleri Tverskoi'nin raporunun; yani, yukarıda adı geçen Komünistler'in üye olduğu varsayılan aynı "yasadışı örgüt"ün iki kurucusundan birinin ifadesinin açıklanmasını talep ettiklerinde, bu talep, MDK Prezidyumu,

Tverskoi'nin ve ifadesinin soruşturması sürmekte olan konuyla —yani Muhalefet matbaasıyla— herhangi bir bağlantısı olmadığından hareketle reddetti. Bu yolla, MDK, Gerdovski, Mraçkovski, Okhotnikov ve başkalarının yasadışı Şerbakov-Tverskoi örgütüne dahil olduklarını ileri süren birinci GPU iletisinin düzmece olduğunu ilân etmiştir. MDK'nin, bu konuda, ayrıntılı ya da özet halinde hiçbir bilgiye ve malzemeye sahip olmadığı ortaya çıkmıştır. Neden? Nedeni apaçık ortada: GPU, kendisi de sahip olmadığı için, MDK'ye hiçbir belge göndermemişti. Bu tür belgelere sahip olunsaydı, bir GPU ajanının kendisine Wrangel subayı süsü vermesine ve bu maskaralık üzerine Komünistlerin sözümona dahil olduğu "yasadışı Şerbakov-Tverskoi örgütü"nü dikmeye gerek kalmazdı.

Yine de, bu, GPU'nun Wrangel subayı efsanesini baştan sona inkâr eden ikinci iletisini şu sözlerle tamamlamasını engellemedi:

"Muhalefet'in partili olmayan entelektüeller arasındaki müttefiklerinin şu [?] ya da bu [?] yolla askeri bir darbe komplosu kuran ordu mensuplarıyla bağlantılı olduğunun ortaya çıkması GPU'nun kabahati değildir."

Bu neyi ifade ediyor? Bunlar ne tür "şu ya da bu" bağlantılar? Bu, Zinovyev, Smilga ve Peterson yoldaşların mektubunun baskısı altında Beyaz Muhafız Wrangel subayının GPU ajanı olduğu için tutuklanmadığını açığa vurmak zorunda kalan GPU başkanının, komünistlere yönelik ve aynı sahte Beyaz Muhafız üzerine kurulu olan suçlamaları, buna rağmen, en azından görünüşte sürdürme girişiminde bulunduğuna işaret etmektedir.

Bu arada, Siyasi Büro'nun ve MDK Prezidyumu'nun hem 22 hem de 27 Eylül tarihli iletileri, en alttaki hücreye kadar bütün örgütte dolaşıyor. Dahası, parti üzerinde Wrangel subayının açığa çıkarıldığıyla ilgili oynanan ayak oyununun hemen ardından yazılan ikinci ileti, şu sözlerle bitiyor:

"MYK ve MDK, Şerbakovlar ve Tverskoiler gibi burjuva entelektüel takımını ve onların kuyruğuna takılarak proletarya diktatörlüğü rejimini devirmeye çalışan askeri darbecileri SBKP'nin iç meselelerine çekmeyi amaçlayan her türlü girişimi sert bir şekilde kesip atma iradesini ilân eder."

Bu sözcükler hiçbir kuşkuya yer bırakmıyor: "Muhalefet, yalnızca burjuva entelektüelleri değil aynı zamanda onların kuyruğundaki askeri komploculan da SBKP'nin iç işlerine çekmeye çalışmakla suçlanmaktadır. Dolayısıyla, Muhalefet, askeri komploculan SBKP'nin iç işlerine çekmeye çalışıyor." Bu, 27 Eylül günü, Muhalefet matbaasının ortaya çıkmasıyla bağlantılı olarak yazıldı. Ama aynı MDK Prezidyumu, 29 Eylül'de, yukarıda anılan sözcüklere ters biçimde, suçlanan Komünistler'e, hem Tverskoi ve ifadesi hem de genel olarak darbeye ilişkin dava ile Muhalefet matbaasıyla ilgili mesele arasında herhangi bir ilişki olmadığını onayladı. Eğer durum böyleyse, MDK Prezidyumu'nun MYK'nin ve SBKP-MDK'nin bütün üyelerine ve üye adaylarına ve SBKP'nin bütün bölge, semt ve şube komitelerine ulaştırılan iletilere iliştirilmiş olan mühürünün anlamı ne?

Buraya kadar söylenenlerden şu sorular çıkar:

Yaroslavski yoldaş "SBKP (Bolşevik)'in üyelerinin yasadışı karşı-devrimci bir örgütlenmenin faaliyetlerine katılımı konusunda" MDK'nin Sekreterliği'ne haber verdiğinde (15 Eylül), Wrangel subayının bir GPU ajanı olduğunu –Muhalefet matbaası ile askeri komplo arasındaki bu biricik "bağlantı"yı– biliyor muydu, bilmiyor muydu?

Eğer Yaroslavski yoldaş bunu bilmiyor idi ise, bu, GPU'nun onu yanlış yönlendirdiği anlamına gelir. Bu durumda, GPU personelinden kimlerin suçlu olduğunu açığa çıkartmak ve onlar hakkında adli takibat başlatmak gerekiyor.

Eğer Yaroslavski yoldaş bunu biliyor idi ise, kararında "GPU'yu doğru şekilde davranmış" bulan Sekreterliği neden bilgilendirmedi? Yaroslavski yoldaş mı Sekreterliği yanlış yönlendirdi; yoksa, söylediğimiz gibi, kendisi mi GPU tarafından yanlış yönlendirilmişti?

Siyasi Büro ve MDK Prezidyumu, "Wrangel subayı" ile ilgi-li gerçeği ilk olarak ne zaman ortaya çıkardı? Birinci ileti açıklandığında mı; yoksa GPU'nun Zinovyev, Smilga ve Peterson'un doğrudan sorgulamasını yanıtlayan ikinci iletisi ulaştığı zaman mı?

Bu soruların önemi ortada. MYK'nin ve MDK'nin iletisi, Muhalefet ile askeri komplo arasında olduğu varsayılan ilişki ko-

nusunda partiyi kandırmıştır. Parti, bu düzenbazlığın etkisinden bugün bile kurtulmamıştır. Tersine, bu düzenbazlığın çeperi, giderek daha kaba bir özellik kazanarak, her zamankinden daha fazla yayılmaktadır. Bu düzenbazlığı gerçekleştirmede aktif ve bilinçli rol oynayanlar kimlerdir? Hizipsel körlüğün gücüyle ona dahil olan kimdir? Kim dikkatsiz ve sünepece davrandı? Nihayet, bu tezgahın gerçek örgütleyicisi ve elebaşı kimdir?

Bu sorularla ilgili olarak tam ve koşulsuz bir netlik gerekiyor. Bu netlik olmadan, XV. Parti Kongresi için güvenilir bir hazırlık düşünülemez.

II. Askeri Komplo Meselesi

Muhalefet'in "proletarya diktatörlüğü rejimini yıkmaya çabalayan askeri darbecileri SBKP'nin iç işlerine dahil etme yönünde" varsayılan girişimleriyle ilgili aşağılık söylence, bu şekilde –birinci ve ikinci– iki basım halinde, partinin içinde ve uzak çevresinde dağıtıma sokulmuş durumda.

Bu darbeciler kimler? Bu askeri komplo ne? MDK'nin Prezidyum oturumu boyunca, bize, bu askeri komplonun Muhalefet basını ile herhangi bir bağlantısı olmadığı anlatıldı. Bize, GPU tarafından, askeri komplo meselesinin hâlâ soruşturma sürecinde olduğu anlatıldı. Bize, komplonun açığa çıkartılmasını ve ona dahil olanların uygun bir biçimde cezalandırılmasını ummaktan başka bir şey bırakılmadı.

Bununla birlikte, şimdiki durumda bile, askeri komplo meselesini sessizlikle geçiştiremeyiz. Bunu da, yalnızca, sonradan bir GPU ajanı olduğu açığa çıkan Wrangel subayı üzerine kurulmuş olan hayali bir "yasadışı Şerbakov-Tverskoi örgütü" aracılığıyla komünistleri bu meseleye bulaştırma yönünde bir girişimde bulunulduğu için yapmıyoruz. Yukarıda, meselenin bu yanını, her biri ayrıca ele alınmayı hak eden birçok ayrıntıyı kenara bırakarak, elimizden geldiğince özlü biçimde ele aldık. Ama "mesele"nin daha az öğretici olmayan ve geleceğe ışık tutan bir başka yanı var.

Karşı-devrimci örgütlenmede, Şerbakov'a ek olarak, "yakın gelecekte SSCB'de askeri bir darbe örgütlenmesi" hakkında GPU ajanını bilgilendirmiş olan Tverskoi adlı bir başka katılımcının

olduğu, GPU tarafından daha önce bize söylenmişti. Bu bilginin ne denli vahim olduğu ortada. GPU'nun 17 Eylül tarihli aynı iletisinde şunları okuyoruz:

"Tutuklu partisiz kişilerin yukarıda sözünü ettiğimiz askeri komplo örgütlenmesini amaçlayan bir grubun varlığını kabul ettiklerini..."

Böylece, Tverskoi'nin verdiği bilgi doğrulanmıştır. Tverskoi'nin verdiği bilgi neyi içeriyordu? Bu, GPU'nun MDK'ye ulaştırdığı belgelerde bulunabilir. MDK'nin Prezidyumu'nun bu bilgiyi, meseleyle hiçbir ilişkisi olmadığı için kamuya açıklamayı reddettiği doğru. Ama gerçeği söylemek gerekirse, öte yandan, bize, aynı prezidyumda, Tverskoi'nin haklarında bilgi vermiş olduğu o komplocuların Muhalefet tarafından parti içi sorunları çözmek için kazanılmakta olduğu söylenmişti. GPU'dan, Grünstein'ın, Gerdovski'nin, Mraçkovski'nin, Okhotnikov'un ve başkalarının Şerbakov- Tverskoi örgütüne dahil olduğunu öğrendik. Bütün bunlar, Tverskoi'nin raporuna olan ilgimizi haklı çıkarmaktadır. Tverskoi'nin açıklamasının ana bölümünü, MYK'nin ve MDK'nin iletilerinde daha önce verilmiş olan özel isimlerle yetinip onların dışındakilerin yerine adların ilk harflerini koyarak ekliyoruz. Tverskoi şunları rapor etmiş:

"Kadın yurttaş N. gizlilik yemini altında, bana M.M ile görüşmesini aktardı. M.M. ona, askeri çevreler içinde Troçki ile Kamenev önderliğinde bir hareketin, açıkça askeri bir hareketin sürdüğünü ve bu örgütlenmenin aktif olduğunu anlattı. Bu örgütün bir darbeyi amaçladığından söz edilmedi ama bu kendiliğinden anlaşılabilirdi. N. ile olan görüşmemden, Muhalefet'in buna dahil olduğu sonucuna ulaştım ama ona bunu sorduğumda, bana, her ne kadar Troçki ile Kamenev dahil olsa da bütün meselenin bu olmadığını söyledi. Buradan, örgütlenmenin bağımsız bir yapıya sahip olduğu sonucuna vardım. M.'nin bu örgütlenmeye dahil olduğundan bahsedilmedi ama bu da görüşmenin bütününden belliydi."

Tverskoi'nin "yakın gelecekte SSCB'de askeri bir darbe örgütlenmesi" meselesi üzerine verdiği bilgiler bunlardı. Yurttaş M. ile kadın yurttaş N.'nin ifadelerini, M.'nin komployla ilgili

bilginin kendisine Moskova'dan çok uzakta olan birisi tarafından sağlandığı olgusuna yaptığı gönderme dışında, yukarıdaki ifadeye yeni hiçbir şey eklemediği için burada vermiyoruz. Ne Tverskoi ne de N. ya da M. Komplo hakkında birinci elden bir şeyler biliyor. Tverskoi bilgisini N.'den sağlıyor, N. H.'den, M. ise yukarıda anılan bulunmayan tanıktan. Komployla ilişkin en somut resim, komplonun başında Troçki ile Kamenev'in olduğunu söylemesine kadar olan bölümüyle, yine de Tverskoi tarafından sunuluyor. Yevdokimov, Zinovyev, Smilga ve Troçki yoldaşların kendisiyle bu konuda bir görüşme yapmış olduğu GPU'nun başkanı Menzhinski'nin kesin açıklamasına göre, elde, bu askeri komplo meselesiyle ilgili herhangi bir başka malzeme bulunmuyor. Yalnızca adı geçen "askeri komplo"yu amaçlayan grubun varlığını değil; aynı zamanda "biz dizi parti üyesi"nin (Grünstein, Gerdovski, Mraçkovski, Okhotnikov ve başkaları) bu gruba katılımını da GPU'ya göre teyit eden tek bilgi bu.

Hem Şerbakov hem de Tverskoi 12 Eylül günü tutuklandı. Tam da ertesi sabah, 13 Eylül günü, GPU, MDK'ye "yakın gelecekte SSCB'de bir askeri darbe" hazırlığı, "yasadışı Şerbakov-Tverskoi örgütü" ve "araştırmanın açığa çıkarmış olduğu üzere yasadışı Şerbakov-Tverskoi örgütüyle doğrudan bağlantılı olan" parti üyeleri hakkında yazıyordu. Bununla birlikte, belgelerden görüldüğü üzere, "yakın gelecekte SSCB'de askeri darbe örgütlenmesi"ne, üstelik de adıyla bulaştırılan tek parti üyesi Troçki yoldaştır.

Metszhinski'ye yönelik soruşturmamızda, Tverskoi'nin raporuna böylesi özel önem veren kendisinin bu konuda Troçki yoldaşı neden bilgilendirmediğini sorduğumuzda, bize, bu raporlarda Troçki'nin adının anıldığını "anımsayamadığı" yanıtını verdi. GPU'nun birinci iletisinin 13 Eylül'de, ikincisinin ise 27 Eylül'de ortaya çıktığını; bu görüşmenin de 28 Eylül'de gerçekleştiğini anımsayalım. Görüşme boyunca hazır bulunan Yagoda yoldaş, bir soruşturma parti üyelerinin bir olaya bulaştığına işaret ettiği zaman ilgili belgelerin MDK'ye iletildiğini açıkladı. Bu olayda da öyle yapıldı. Gerçek şu ki, şimdiden bildiğimiz üzere, Tverskoi'nin, kadın yurttaş N.'nin ve yurttaş M.'nin askeri komployla ilgili açıklamaları, Muhalefet basınıyla ilgili belge-

lerin bulunduğu klasöre MDK tarafından dahil edilmiştir. MDK de Troçki yoldaşla bir şekilde bağlantı kurmayı ihmal etmiştir. Yevdokimov yoldaş rastlantı eseri bu belgelerle karşılaşmış ve ardından, Troçki yoldaş ile MYK'nin Muhalif üyelerinin dikkatini bu belgelere çekmiştir.

Bütün bunlar ne anlama geliyor? Şimdilik, herhangi bir siyasi yorumlar yapmaktan kaçınıyoruz.

III. Gerekli Sonuçlar

Partiye, ilk iki iletide yer alan yanlış iddiaları çürütmesi gereken yeni ve üçüncü bir iletiyi kaleme almak üzere Siyasi Büro ile MDK Prezidyumu'nun birleşik bir oturumu için derhal bir çağrı yapılmasını teklif ediyoruz. Başka sözcüklerle ifade edersek, partinin bilgilendirilmesini ve partiye, MDK'nin Prezidyumu tarafından alınmış olan ve Tverskoi'nin raporunu açıklamayı reddeden kararla ilgili olarak elden geldiğince açık ve tam, kesin bir açıklama yapılmasını; Muhalefet matbaasına ilişkin meseleyle sözde askeri komplo arasında hiçbir ortak yanın bulunmadığı kararının alınmasını teklif ediyoruz.

Bütün partinin, Siyasi Büro'nun ve MDK Prezidyumu'nun ilk iki iletisi eliyle yanlış yönlendirildiği konusunda bilgilendirilmesini teklif ediyoruz.

Bu konuyu baştan sona soruşturmak, kimlerin suçlu olduğunu belirleyip onları en kısa sürede hesap vermeye çağırmak amacıyla, MYK ile MDK'nin oluşturacağı ve içinde bu organların Muhalefet'e dahil olan üyelerinin de bulunacağı özel bir komitenin oluşturulmasını teklif ediyoruz.

Bizim burada yukarıda yazılı olguların ve koşulların uygun bir siyasi değerlendirmesini sunmamamızı mümkün kılan tek şey, Siyasi Büro ile MDK Prezidyumu'nun en meşru ve temel taleplerimizi karşılayacağına olan umuttur.

Bu tür bir oturum çağrısı için gerekli düzenlemelerin bugün telefonla yapılmasını ısrarla tavsiye ediyoruz.

G. Yevdokimov, G. Zinovyev, I. Smilga, I. Bakayev, L. Troçki

3

Parti Üyelerine Çağrı[64]

Lev Troçki

1 Ekim 1927

Yalnızca SBKP (B) üyeleri için
Merkez Komite'ye,
Merkezi Denetim Komisyonu'na,
Komünist Enternasyonal'in Yürütme Komitesi'ne,

Bütün Parti Üyeleri,

Parti içinde, Muhalifler ile Wrangel subayı arasındaki bağlantı ve bir Beyaz Muhafız komplosu hakkında en üstteki makamlardan yayılan dedikodular dolaşıyor. Bu dedikoduları kim ve neden yayıyor?

İki yıldan bu yana herhangi bir parti kongresi toplanmamıştır. Aralarında Merkez Komite'nin ve Merkezi Denetim Komisyonu'nun (MDK) 13 üyesinin bulunduğu 200 deneyimli Bolşevik, XV. Kongre için, Merkez Komite'nin işçilerin sorunları, köylülük, sanayileşme, ulusal sorun, Komintern'in uluslararası politikaları ve parti içi işleyiş üzerine olan politikalarını eleştiriye tabi tuttuğu bir program hazırlamış bulunuyor. Ancak Siyasi Büro, Stalin'in talebi üzerine, bu programı bütün partinin bilgisine sunmak üzere basılı hale getirmekle yükümlü olmasına karşın, Bolşevik-Leninist (Muhalefet) programı yasaklamıştır. XV. Kongre'ye delegelerin seçileceği bölge konferansları, neredeyse bütün SSCB için Ekim ayının sonuna ayarlanmıştır. Ama sözde "tartışma"nın yalnızca 1 Kasım'da, yani kongre delegelerinin seçiminden sonra başlamasına izin verileceği taahhüt edilmektedir. Bu düzenbazlık değil mi? Bu kongreyi aldatma değil mi? Bu tür eylemler parti tüzüğümüzü aşındırmaktadır; bu, kongreye ve

64 İlk yayını: *The New International*, Cilt.1 No.4, Kasım 1934, sf.123-124.

partiye indirilen daha önce işitilmemiş bir darbedir. Biz Muhalifler, yani Bolşevik-Leninistler, programımızı bütün gücümüzle ve elimizde bulunan bütün olanakları kullanarak yayacağız. Siyasi Büro'da ve MDK prezidyumunda söylediğimiz şey, tam da budur.

Aleyhinde hiçbir şey söylenemeyecek olan 14 parti üyesi programın daktilo ve teksir makineleriyle çoğaltılması işini üstlendi. Onlar GPU'nun baskınlarına maruz kaldılar. MDK, onların 12'sini partiden attı. Her yerde partiden çıkarılmalar yaşanıyor.

Ama şimdi, ihraçların, sürgünlerin, görevden alınaların vb. bütün bu mekanizmanın yöneticileri için yetersiz kaldığı görülmektedir. Ne "Chamberlain'ın ajanları" hakkındaki karalama ne de "ikinci parti"ye ilişkin iftira fayda etti. Onlar, etekleri tutuşmuş bir halde, kendi kendilerine şunu söylüyorlar: "Varsayalım ki parti, mücadele ateşinden geçmiş deneyimli ve iyi üyelerinin uğruna kendilerini adadıkları programın ne olduğunu; onun parti karşıtı bir program olup olmadığını anlamak istiyor! Lenin, parti içi uzlaşmazlıklarda, belgeler talep etmek yerine herhangi birinin sözlerini kabul eden kişinin umutsuz bir budala olduğunu söylemişti. Biz budala olmak istemeyiz. Programı bize teslim edin." Parti, programı talep ettiğinde elde edecekti. Onu elde ettiğinde, Muhalefet'in, Stalinist önderliğe karşı mücadelede sonuna kadar proletaryanın çıkarlarını ve Lenin'in eserini savunduğunu görecekti. Lenin, X. Kongre'de, açıkça, parti içinde ciddi ayrılıklar olduğunda, "platformlar temelinde seçimlere gidilmesi gerekecek... Bunu yasaklama yetkimiz yok" demişti. (X. Kongre Tutanakları, sf. 292)

Aygıtın en aşağılık uşaklarının, platforma karşı, partiyi ürkütecek, onu kenara çekilmeye zorlayacak, ona düşünceleri dinleme fırsatı vermeyecek ve XV. Kongre "seçimler"ini aygıtın en yetkili makamlarının emirleri altında gerçekleştirecek bir suçlamada bulunma kararı almalarının nedeni budur.

Muhalif "matbaa" ile Beyaz Muhafız askeri komplosu arasında ilişki olduğu yollu sahtekâr iddia, akıllardaki bu amaçla ileri sürüldü. Her parti üyesi bu konuda tam olarak bilgilenme göreviyle yükümlüdür.

OGPU[65], 13 Eylül günü, MDK'ye, Muhalefet'in "basımevi"nde faaliyet gösteren Bolşevikler'in, partili olmayan birisi aracılığıyla, Wrangel'in, "yakın gelecekte" SSCB içinde bir altüst oluşu amaçlayan askeri bir komplonun içindeki, bir subayıyla bağlantılı olduğunu belirten bir ileti gönderdi. MDK Sekreterliği, OGPU'nun komünistlere sözde "karşı devrimci bir örgütün" üyeleri varsayımıyla baskın düzenleyen faaliyetlerini uygun gördü. 22 Eylül'de, Siyasi Büro ve MDK'nin prezidyumu bütün partiye, bizim konferans öncesi programımızı basan Muhalefet işçilerinin muhtemelen karşı-devrimci bir komplocuyla bağlantı içinde olduklarını ifade eden bir ileti gönderdi. Bu ileti, ülkenin en uzak köşelerindekiler de dahil bütün hücrelerde okundu, halen de okunuyor. Muhalefet ile askeri bir komplo arasındaki "bağlantılar" hakkındaki dedikodular partili olmayanlar arasında hiç olmadığı kadar kapsamlı biçimde yayıldı. Bu işitilmedik suçlama neye dayanıyor? Muhalefet'in "basımevi"ndeki işçilerden birinin, bir teksir makinesiyle ilgili olarak Wrangel'in bir subayıyla yaptığı varsayılan bir konuşmaya. GPU, bu durumu işte böyle sunmaktadır.

23 Eylül günü, Zinovyev, Smilga ve Peterson yoldaşlar (Muhalifler) Merkez Komite'ye ve bütün parti örgütlerine bir mektup gönderdiler. Bu mektupta, Wrangel'in sözü edilen subayının kim olduğunu, adını; bunun neden gizlendiğini ve tutuklanıp tutuklanmadığını sordular.

Yalnızca bu soruların kırbaç etkisi sayesinde, GPU'nun başkanı, Wrangel'in subayı denilen kişinin Beyaz Muhafızlar'ın komplolarını açığa çıkarmada birden çok kez kullanılmış olan bir OGPU ajanı olduğunu belirten yazılı bir bilgi sundu. Böylece, Wrangel subayına ve "basımevi" ile askeri komplo arasındaki ilişkiye ilişkin bütün iletilerin bir yalan ve –Muhalefet'e karşı parti üzerinde oynanan– bir ayak oyunu olduğu açığa çıktı. Bizzat OGPU tarafından rapor edilmiş olgulardan çıkan tek sonuç şudur: Tam da aynı OGPU ajanı, komploculari ve XV. Kongre için Bolşevik-Leninist'lerin (Muhalefet) programını hazırlayan Komünistleri gözaltında tutuyordu. Partinin hücreleri bilinçli

65 OGPU (Başlangıçta GPU): *Birleşik Devlet Siyasi Müdürlüğü*. Bu siyasi polis örgütü, 1922-1934 yılları arasında faaliyet gösterdi.

olarak yanlış yönlendirilmişti. Onlar, farkında olmaksızın ve hiç kuşku duymadan, hile ve fesat üzerine kurulu kararları onayladılar. Askeri komplo meselesinin Bolşevik-Leninistlerin Muhalefet programının yayımlanmasıyla herhangi bir bağlantısı yoktur. Bu, sözde Muhalif basımevine katılmış olanların duruşması sırasında bütünüyle kanıtlandı. MDK'nin suçlayıcılarından hiçbiri askeri komplo ile bağlantı üzerine tek bir söz bile etmediler. Bu yalan, OGPU ajanının partiye bir komplocu olarak sunulması üzerine kurulmuştu.

Ama hepsi bu kadar değil. GPU'nun iletisine göre, Muhalefet'in basımeviyle bir tür askeri komplo arasındaki ilişki Wrangel'in subayı, yani GPU'nun ajanıydı. Zinovyev, Smilga ve Peterson yoldaşlar, Merkez Komite'ye yazdıkları mektupta şu soruları sordular: "Gelecekte askeri bir altüst oluş suçunu işlediği varsayılan kimdi? Hangi grup, hangi örgütlenme, hangi bireyler?"

Bu sorulara verilen yanıtta, yalnızca, meselenin hâlâ soruşturulmakta olduğu söylendi.

Ama soruşturma sürdürüldüğüne göre, onun tamamlanmasına kadar beklemek gerekirdi. Bizim, Merkez Komite'nin ve MDK'nin Muhalefetteki üyelerinin de yer alacağı bir soruşturma komitesi oluşturma önerimiz reddedildi. Karalama, herhangi bir soruşturmayı beklemeksizin sürer.

Askeri örgütlenme hakkındaki bilginin kaynağı kimdi? Parti üyesi olmayan, ne Muhalefet ile ne de programın basımıyla herhangi bir ilişkisi olmayan Tverskoi adlı biri. Tverskoi askeri komployla ilgili olarak kimi uyardı? Bir GPU ajanını. Bu noktaya kadar her şey yolunda görülüyor. Buradan, karşı-devrimcilerin askeri komplosundan haberdar olan Tverskoi'nin, her sadık Sovyet yurttaşının yapması gereken şeyi yaptığı, yani GPU'yu bilgilendirdiği sonucu çıkar. Peki, GPU ne yaptı? Tverskoi'den aldığı bilgiyi, Bolşevik Muhalifler ile karşı-devrimci komplocular arasındaki bağlantının kanıtı olarak MDK'ye aktardı. Merkez Komite'nin sekreterliği, Tverskoi'nin verdiği bilgiyi programın basımıyla uğraşan gazetelere uyguladı.

Peki, Tverskoi'nin "SSCB'de yakın gelecekte askeri altüst oluş" hazırlığıyla ilgili bilgisinin kaynağı neydi?

Başka bir yurttaştan aktarma yapan bir kadın yurttaştan alıntı yapan Tversko şunu söylüyor: "Askeri çevreler içinde, başlarında Troçki ve Kamenev yoldaşların bulunduğu, açıkça askeri bir hareket bulunuyor. Bu örgütlenme aktif. Bu örgütlenmenin bir altüst oluşu gerçekleştirmeyi amaçladığından söz edilmedi ama bu kendiliğinden anlaşılıyordu."

OGPU'nun iletisinden anlaşıldığı üzere, Tverskoi, göründüğü kadarıyla başında Troçki ile Zinovyev'in bulunduğu askeri bir "hareket"in varlığı hakkında üçüncü ya da dördüncü elden edinmiş olduğu bilgiyi kendi inisiyatifiyle bir OGPU ajanına sağlamış. Peki, hangi Komünistler bu karşı-devrimci örgütlenmenin üyesi? Programı basanlar mı? Bu ithamı, bizzat MDK prezidyumu kategorik olarak reddetti. Ama o zaman hangi Komünistler söz konusu? Yoksa Troçki mi? Tverskoi, yalnızca Troçki'nin adını anıyor. Ama bu pis işi soruşturanlar, açık ki, başında Troçki'nin yer aldığı(!) bir askeri komploya ilişkin bu ikinci ve çok daha acılı yemeği dağıtıma sokmaya henüz hazır değiller. Besbelli ortada ki onlar, bunun zamanının daha gelmediğini düşünüyorlar.

OGPU, Komünistler'e baskın düzenlemeyi haklı çıkarmak için kendi ajanına bir karşı-devrimci süsü vermiştir. MDK'nin sekreterliği, Yaroslavski'nin, Komünistler'in sözümona bir karşı-devrimci örgütlenmeye katılımıyla ilgili raporuna dayanarak OGPU'nun davranışını onayladı. Siyasi Büro, bu konuda bir tebliğ yayınladı. Bu konuda düzenbazlık suçunu işleyen kim? Kim oyuna getiriliyor? Bu dolandırıcılığı kim ve neden yaptı? Bu zehirli suçlamayı parti içinde dağıtıma sokan Kim?

Bütün parçalar Stalin'e gitmektedir. Onun rızası, onayı ve teşviki olmaksızın, hiç kimse partinin saflarına, Muhalif Komünistler'in karşı-devrimci bir örgütlenmeye katılımı hakkında düzmece iddialar atmayı göze alamazdı.

Stalin'in büyük ölçekte işlediği suç, küçük ölçekte yerel olarak tekrarlanmaktadır. Anlayışı kıt memurlar veya alçak kariyeristler partide ve parti dışı toplantılarda şu zehirli soruyu gündeme getiriyorlar: İyi de, Muhalefet'in faaliyetleri için elinde bulundurduğu para kaynakları nerede? Bu aşağılık iftiracılar, belli ki, partimizin, yan gelir kaynaklarından toplanmış paralar

üzerinde değil üyelerinin özverisi ve kahramanlığı üzerinde büyüdüğünün farkında değiller.

Stalingrad'da, Bölge Komitesi'nin önceki sekreteri Putnin, işçi-Muhalifleri devletin sırlarını satmakla ve Komünistleri silah zoruyla Muhalefet'in faaliyetleri hakkında sessiz kalmaya zorlamakla suçladı. Bu ve benzeri pislikler, toplantılar sırasında ve uygun zamanda basılan yayınlarla yayılıyor. Onlar, partili ve partisiz çevrelerde her zamankinden geniş biçimde yayılıyor.

Bu iftira dalgasını durdurma ve gerçekten ilkeli ve temiz bir tartışma sağlama yönündeki bütün çabalarımız, şimdiye kadar sonuçsuz kalmıştır. Muhalefet ile askeri komplo arasındaki bağlantı iftirasının geri çevrilmesine yönelik talebimiz reddedildi. "Wrangel subayı" hakkındaki efsane, bir milyon parti üyesinin ve on milyonlarca partili olmayan insanın düşüncesini zehirleyerek ülkenin dört bir yanına yayılıyor. Bunun bir tek amacı vardır: Stalin'in siyasi iflasını gizlemek, Muhalefet'i lekelemek, partiyi terörize etmek, tartışmaya son vermek ve XV. Kongre'yi savuşturmak. Şimdiki durum budur.

Partiyi Stalinist açmazdan düze çıkartacak olan tek şey, bizzat partinin kendisidir. Parti yargılamalı ve karar vermelidir. Bütün belgeler parti masasının üstüne konsun! Her kim ki, parti içi anlaşmazlıklarda belgeler talep etmez ve bunun yerine herhangi birinin sözünü dinlerse, o iflah olmaz bir budaladır. Şu anda en önemli belge Bolşevik-Leninist'lerin (Muhalefet'in) Programıdır.

Siyasi iflaslarını sahte Wrangel subayının arkasında gizlemeye çalışanlara yazıklar olsun!

Muhalefet'in programını partinin önüne koy!

Yaşasın üzerinde anlaşmazlık olan konularda özgür ve samimi parti içi tartışma!

Kahrolsun hile, aldatma, iftira, zulüm, yıldırma, ihraçlar ve dışlamalar!

Yaşasın dürüstçe toplanmış bir XV. Kongre!

Yaşasın proletarya diktatörlüğünün biricik partisi SBKP- (B)

G. Yevdokimov, G. Zinovyev, I. Smilga, I. Bakayev, L. Troçki
Moskova, 4 Ekim 1927

4

Rus Muhalefeti Sorular ve Yanıtlar[66]

Lev Troçki

1927

1. *Muhalefet'in partiyi bir hizipler ve gruplaşmalar yığınına dönüştürmek istediği doğru mu?*

Bu anlamsız bir uydurmadır. Muhalefet, küçük burjuva unsurlara doğru yön değiştirmeler eliyle güçsüzleşen proletarya diktatörlüğünün güçlendirilmesinden yanadır. Proletarya diktatörlüğü, yalnızca, birleşik ve mücadeleye yeterli bir parti dolayımıyla gerçekleştirilebilir. Muhalefet'in hiziplerden ve gruplaşmalardan yana olduğu anlamına gelen çeşitli çıkarımlar, hizipsel amaçlarla yayılan yalanlardır.

2. *Hizipçiliğin arttığı ve parti içinde tehdit edici bir düzeye ulaştığı doğru mu?*

Bu doğru. Laşeviç yoldaşın ve diğerlerinin durumu, artan tehlikenin yalnızca bir belirtisidir. Muhalefet ile egemen hizip ara-

66 1927 yılında yazıldı, ilk olarak *The New International*'da [New York], Mayıs 1938'da yayınlandı. http://marxists.org/archive/trotsky/1927/xx/opposition.htm. Bu belge 1927 ortası ile sonbaharı arasında, Sol Muhalefet Bloku'nun Stalin-Buharin rejimine karşı mücadelesinin doruk noktasına ulaştığı bir dönemde yazılmış olmalı. Parti basınında yer alması reddedildiği için Muhalefet'in elle ya da teksir makinesiyle çoğaltılmış el yazmaları biçiminde parti üyeleri arasında dağıtmak zorunda kaldığı bu belge, Stalin-Buharin blokunun parçalanmasına ilişkin öngörüsü son derece dikkat çekicidir. Bir yıldan uzun süre sonra, Stalin hizbi Buharin ile Rikov'un sağ kanadına ve onun müttefiki olup Tomski tarafından temsil edilen sendikacı oportünistler grubuna karşı azgın bir mücadeleye girdi.

sındaki farklılık, hiçbir şekilde, Muhalefet'in hizipçilikle uzlaştığı ya da onu parti için normal bir koşul olarak görmesi olgusuna bağlı değildir. Ama Muhalefet, hiziplerin yalıtılmış bireylerin kötü niyetinden kaynaklandığını ve büyüdüğünü kabul edemez. Muhalefet, hizipçiliğin nedeninin parti içindeki bürokratik rejim olduğunu savunmaktadır.

3. *Bürokratizme derhal son vermek mümkün mü?*

Bu, elbette mümkün değil. Muhalefet, bu alanda, asla herhangi bir mucize talep etmemektedir. Ama mesele şu ki, bürokratizm azaltılmamakta, tersine, canavarca büyümektedir. Parti içinde bürokratizmi engelleme yönündeki her ciddi girişim, yukarıdan misillemeye yol açmakta ve insanları hizipçilik ve gruplaşma yoluna sokmaktadır. Bürokratizm hiziplere karşı ne kadar mücadele ederse, onları o kadar çok üretmekte ve beslemektedir.

İdeolojik miyopluk her zaman bürokratizmle bağlantılıdır. Egemen hizbin, kendilerini hiçbir zaman olmadık ölçüde yalıtmış olan önderleri, durumu bir bütün olarak hesaplamada, geleceği görmede ve partiye kapsamlı talimatlar göndermede yetersiz olduklarını kanıtladılar. Politika, düzenbaz ve kuyrukçu hale gelmektedir. Herhangi birinin zorlukları genelleştirme, onların bağlantısını kavrama ve geleceğe doğru bakma girişimleri, tutucu bürokratik kafalarda korku yaratmakta ve hizipçilik suçlamalarına neden olmaktadır. Rejim, ekonomide ve politikada biriktirdiği zorluklar ölçüsünde tahammülsüz hale gelmektedir.

4. *Bürokratizmin ve ayrıntılarla uğraşmanın temel nedeni ne?*

Onun temel nedeni, proleter sınıf çizgisinden vazgeçmektir. Büyük kesim işçilerden oluşuyor. Partinin gelenekleri devrimci ve proleterdir. Sınıf çizgisinden vazgeçmek, politikaların bürokratik aygıt yöntemleriyle dayatılmasına yol açmaktadır.

5. *Bu, bir bölünmenin ya da iki partinin oluşmasının kaçınılmaz ya da önlenemez olduğu anlamına mı geliyor?*

Hiçbir şekilde. Bu tür düşünceleri Muhalefet'e mal etme çabası, mücadelede en insafsız ve zehirli yöntemdir. Sınıf çizgisinden vazgeçilmesine karşı parti içi araçlarla mücadele vermek gerekiyor. Sapmayı, tek bir parti çerçevesinde düzeltebiliriz ve bunu yapmalıyız.

6. *Proleter sınıf çizgisinden ayrılma ifadesini nerede buluyor?* Şunlarda:

Sanayinin, bir bütün olarak ulusal ekonominin gelişmesinin gerisinde kalmasında pusuya yatmış olan tehlikeyi anlayamama;

Ücretler, ekonominin işleyişi, işsizlik, konut yapımı vb. sorunlar karşısında bürokratik tavır;

Köydeki farklılaşmayı küçümseme ve ***kulak***ın artan rolünü önemsiz gösterme;

Tarım Halk Komiserliği kırsal kooperatifler ve diğer örgütlenmeler tarafından üretkenlik açısından güçlü orta köylülüğe –gerçekte ***kulak***a– doğru bir yol tutma girişimi;

Kent ve kır küçük burjuvazisinin siyasi etkinliğinin işçilerin, tarım emekçilerinin ve yoksul köylülüğün etkinliğinden çok daha hızlı şekilde artması olgusundan kaynaklanan tehlikeleri küçümseme ya da anlayamama;

Seçimlerle ilgili kararnamedeki sınırların ve şimdiki seçimlerin küçük burjuvazinin yararına genişletilmesi;

Sovyet devletinin var olduğu haliyle abartılması ve onu işçilere yakınlaştırma gereğinin inkârı;

NEP'in abartılması ve çelişkilerinin örtbas edilmesi ya da hafifletilmesi, kapitalist eğilimlerin özgün ağırlığının küçümsenmesi;

Dünya işçi hareketinin sorunlarına ilişkin merkezci sapma (İngiliz-Rus Komitesi, Komintang vb.);

Savaşa karşı SSCB'yi güvenceye almada yardımcı olacağı varsayılan oportünist ve hain önderlerle bloka ilişkin fena halde yanlış ve tehlikeli umutlara verilen destek;

Profintern ile ilişkileri kesmede ve Amsterdam Enternasyonali'ne katılmada ısrar (Kızıl sendikaların tüzüklerinde buna uygun değişikliklerin yapılması);

Sağ sapmayla değil ama ona karşı uyarıda bulunanlarla sistematik mücadele;

Aşırı solcular arasından; yalnızca gerçek aşırı solcular değil ama proleter çizgiyi değiştirme mücadelesi verenler arasından üye kaydetme.

7. Muhalefet'in politikasının, proletarya ile köylülük arasındaki smiçkayı *[ittifakı] bozmakla tehdit ettiği doğru mu?*

Bu suçlama bütünüyle yanlıştır.

Smiçka, şimdi, bir yandan sanayinin geri kalmışlığıyla öte yandan da *kulak*ın büyümesiyle tehlikeye atılmaktadır. Sanayi mallarının eksikliği kır ile kent arasında bir yarık açıyor. Kulak, orta ve küçük köylülüğü ekonomik ve siyasi olarak kendi hakimiyeti altına sokmaya ve onları proletaryanın karşısına çıkarmaya başlıyor. Bu süreç hâlâ başlangıç aşamasında. Ama *smiçka*ya yönelik tehdit asıl olarak bu kaynaktan çıkmaktadır. Sanayinin geride kalmasının ve *kulak*ın büyümesinin küçümsenmesi, bizim ülkemizdeki koşullar altında diktatörlüğün temeli olan iki sınıf arasındaki ittifakın doğru Leninist önderliğine uymamaktadır.

8. Muhalefet'in, devletin elindeki sanayinin bir ödün olarak yabancılara devredilmesi gerektiğini savunduğu doğru mu?

Böylesi bir iddia insanı isyan ettiren bir iftiradır. Bu tür yöntemlerden yararlanılması, yalnızca, partinin bürokratizm eliyle boğulmuş olması sayesinde mümkün olabilir.

Pravda, Medvedyev yoldaşın Ocak 1924'te yazdığı bir mektuptan, onun devletin elindeki sanayinin büyük bir bölümünün bir imtiyaz olarak yabancılara verilmesinden yana olduğunun anlaşıldığını öne sürüyor. Medvedyev yoldaşın iki buçuk yıl kadar önce yazılmış olan bu mektubu herhangi bir yerde yayımlanmadı. Onunla ilgili olarak hiç kimse bir şey bilmiyor. *Pravda*'nın onun içeriğini doğru olarak aktarıp aktarmadığı konusunda hiç kimse karar veremez. İyi de, hiç kimsenin bilgi sahibi olmadığı bu mektupla 1923 Muhalefeti ve Leningrad Muhalefeti (1925) arasında ne tür bir ilişki olabilir?

Muhalefet, devlet elindeki sanayinin gelişme hızı sorununu sosyalizmin yazgısı için belirleyici olarak değerlendirmektedir. O, bu düşünceyle, vergilendirme sisteminde, fiyat politikasında bir değişiklik yapılmasını ve bütçenin yeniden düzenlenmesini talep etmektedir. İmtiyazlar, ekonomimizde, yalnızca sertçe sınırlandırılmış ve tabi bir konum edinebilir ve edinmek zorundadır. İmtiyazların çerçevesinin özgün sınırların ötesinde geniş-

letilmesi; yani, yabancı sermayeye baskın ya da ekonomimizde yalnızca hatırı sayılır ölçüde etki sağlama yönünde her girişim, sosyalizm davasına açıkça ihanetle eş anlamlıdır.

9. *Muhalefet'in Amsterdam sapması ile bir blok içinde olduğu doğru mu?*

Bu iddia, önceki gibi saçmadır ve Medvedyev yoldaşın aynı gizemli mektubu üzerine kuruludur. Eğer Medvedyev yoldaş ya da partimizin herhangi bir başka üyesinin Profintern'e karşı ve Amsterdam'dan yana olduğu anlaşılsaydı, Muhalefet, böylesi bir sapmayı, aynı, partinin haberi olmadan, neredeyse bütün sendikalarımızın tüzüğünde "Profintern"i silerek ve onun yerine Amsterdam'a katılmanın önündeki engelleri kaldırmaktan başka bir anlam taşımayan "sendikaların uluslararası ittifakı" geçirerek bir değişiklik gerçekleştiren Merkezi Sendikalar Konseyi'nin önde gelen üyeleriyle ilgili olarak daha önce yapmış olduğu gibi, bir kez daha kategorik olarak ve acımasızca mahkum ederdi.

Genel anlamda, *Pravda* tarafından suçun Muhalefet'e yıkılması girişimi, yalnızca parti içindeki eleştiri ve düşünce özgürlüğünün korkunç biçimde bastırılması sayesinde mümkün olmuştur.

10. *Muhalefet'in sosyalizmin ülkemizde inşa edilmesi olanağını yadsıdığı doğru mu?*

Bu iddia yanlıştır ve bizzat sorunun yanlış formüllendirme üzerine kuruludur. Bizim geri kalmış ülkemizde yalnızca kendi gücümüzle sosyalizmi kurmak için on yıllar gerekir. Böylesi uzun bir dönem boyunca, biz sosyalizmi kurarken, kapitalizmin diğer ülkelerde korunacağını ve gelişmesini sürdüreceğini varsaymak, dünya ekonomisinin ve siyasetinin bağlantılarını tanımamak ve kaba ulusal dar kafalılığa düşmektir. Ülkemizde sosyalizmin inşası dünya proleter devriminin bütünleyici bir parçasıdır. Ülkemizdeki sosyalist inşanın başarısı, bütün dünyada devrimci hareketin başarısından ayrılamaz. Muhalefet, sosyalizmin ülkemizdeki zaferine, ülkemiz dünya ekonomisinden ve dünya devriminden bağımsızlaşabileceği için değil; proleter devrimin zaferi dünya çapında güvence altına alındığı için içtenlikle inanmaktadır.

Proleter çizgiden kayma, kaçınılmaz olarak ulusal dar kafalılığa, bizim dünya ekonomisine bağlılığımızın küçümsenmesine ve NEP'in kabaca abartılmasına yol açmaktadır.

11. *Muhalefet'in bir hizip olduğu doğru mu?*

Muhalefet'in bir hizbe dönüşmesi tehlikesini inkâr etmek mümkün değil. Bu tehlike, eleştiriye, kolektif tartışmaya ve özgürce seçilmiş kolektif önderliğe her zamankinden daha az hoşgörülü hale gelen egemen hizbin politikaları ve örgütsel önlemleri eliyle yaratılmakta ve kışkırtılmaktadır.

12. *"Çoğunluk" bir hizip oluşturabilir mi?*

Evet, oluşturabilir. Şimdiki çoğunluk bir hiziptir. Çoğunluk, bütünüyle aynı bileşime sahip bir tür sürekli yapı değildir. İç demokrasi temelinde gelişen bir partide, yeni sorunlar yeni gruplaşmaları ve değişiklikleri doğururlar. Çoğunluk hizbi, şimdiki çoğunluğu, partinin gerçek çoğunluğunun siyasi çizgisinden, değişen görevlerinden ve değişen düşüncelerinden bağımsız, sürekli bir çoğunluğa dönüştürmeyi görev edinmiştir. Çoğunluk hizbi, parti içi demokrasi rejimi ile kesinlikle uyuşmamaktadır. Çoğunluk hizbi, kendi gizli disiplinine bağlıdır ve bir başına bu durum, partinin gerçek iradesini elinden almakta ve yolundan saptırmaktadır. Çoğunluk hizbi, parti mekanizmasını, onun çoğunluğun ve azınlığın nerede olduğunu demokratik yollarla belirlemesini engellemek için kullanmaktadır. Hizipçiliğin en tehlikeli biçimi, bir bütün olarak parti adına konuşan egemen çoğunluğun hizipçiliğidir.

Azınlık hizbi, kaçınılmaz olarak çoğunluk hizbinden kaynaklanmaktadır.

13. *Muhalefet'in partinin birliğini tehlikeye soktuğu doğru mu?*

Partinin birliği, parti politikasını proleter çizgiden kaydıran ve proleter çizgi ve parti içi işleyişin iyileştirilmesi uğruna mücadele eden herkesi Muhalefet'e sürükleyen çoğunluğun kapalı hizbinin varlığı eliyle tehdit edilmektedir.

Başta olan hizbin önderlerinin partinin birliğinden anladığı şey şudur: "bizim politikamızı eleştirmeye kalkışma; bizim iznimiz olmadan yeni görevleri ve sorunları ortaya koymaya kalkışma; bürokrasiye karşı mücadele sorununu, sanayileşme,

ücretler, yoksul köylülük vb. sorunlarını ciddi şekilde ortaya atmaya kalkışma." Başta olan hizbin önderlerinin bakış açısına göre, partinin birliği, yönetici grubun yanlışlarına karşı çıkan her sözcük ve eylem tarafından tehlikeye sokulmaktadır. Ama bu, yalnızca, yönetici grubun parti içi demokrasi rejimine tabi olmayı reddettiği anlamına gelir.

14. *Muhalefet'in parti önderliği üzerine Leninist görüşlerden uzaklaştığı doğru mu?*

Hayır, bu doğru değil. Doğru olan tam tersidir. Bütün çabasını Lenin'in katkısıyla biçimlenmiş olan önceki önder çekirdeği imha etmeye yönlendiren, şimdi başta olan gruptur. Parti, Lenin'in hastalığı boyunca ve şimdi onun ölümünün ardından, partiye birçok kez önderliğin devamlılığını ve sürekliliğini korumanın önemi anlatıldı. Başlıca slogan, "Yaşasın deneyimli Leninist muhafız!" idi. Partiye, önderlik deneyiminin yıllar içinde edinildiği ve partimizdeki önderliğin, partinin Lenin'in önderliği altında yaşadığı iki devrimin deneyimlerine en derin şekilde bağlı olduğu anlatıldı.

Şimdi, Stalinist grup, deneyimli muhafızın karşısına yeni güçleri; yaratıcı çalışma vb. temelde palazlanmış olan "iş bitiriciler"i çıkartarak, bu konuda beklenmedik bir dönüş yapıyor. Bu tür bir karşı karşıya getirme, kendi başına, partinin devrimci geleneğinden feragat etme yönünde; sıradancılığa ve oportünizme doğru bir adımdır. Bu sapma, "sığınmacılar"a karşı ve "yerli topraklar"da yerleşmiş halk lehine yapılan baştan sona gerici konuşmalar eliyle örtbas edilmektedir. Tek ülkede sosyalizm teorisi, parti önderliği sorununa ilişkin bu yeni dar, ulusalcı ve at tüccarlarına özgü formüllendirmeye en uygun şeydir.

15. *Muhalefet'in ezilmesiyle, parti birliğini ve önderliğin bağlaşıklığını güvence altına almanın mümkün olacağı doğru mu?*

Hayır, bu apaçık bir yanılgıdır. Partinin bürokratik yolla bastırılması çok daha büyük ayrılıklara gebedir. Egemen hizip hiçbir şekilde bağlaşık değil. O, genel olarak *kulak*, küçük burjuvazi ve orta sınıf unsurlar yönünde bir sağ sapma içermektedir. O, küçük mülk sahipleri yönünde bir sapmayla el ele yürüyen ama sıkça onunla düşmanca çatışmaya giren sendikacı bir sapma-

yı kapsamaktadır. O, belirli bir siyasi çizgisi olmayan ama sağ sapınayı Muhalefet'in eleştirilerinden koruyan bütünüyle aygıt unsurlarını içermektedir. Nihayet, o, devrimci proleter ruhlarını tam olarak korumuş ama hâlâ partinin politikasındaki ve işleyişindeki yön değiştirmelerin muhasebesini yapması gereken çok sayıda unsuru içeriyor. Çoğunluk hizbinin önderleri, şimdi, onu aygıt yöntemleriyle Muhalefet'e karşı mücadelede bir arada tutabiliyor. Eğer Muhalefet'in "ezilmesine" bir an olsun izin verseydik, bunun ardından, sağa kayan çoğunluk hizbi, ardından gelecek bütün sonuçlarıyla birlikte derhal yeni hizipsel gruplara bölünmeye başlardı. Hizbin tepesindekiler içinde, şimdiden, hizipsel disiplin eliyle bastırılan keskin bir anlaşmazlık söz konusu. Bu anlaşmazlığın derinleşerek yeni hizipsel mücadelelere dönüşmesini önlemek, Muhalefet'i ezerek değil; tersine, onun eleştirileri karşısında dikkatli bir tutum sergileyerek, parti çizgisinde gerçek bir düzeltmeyi yerine getirerek ve parti içinde demokrasiyi ve kolektif önderliği kurarak mümkün olur.

5

Alma Ata Sürgününden Bir Mektup[67]

Lev Troçki

2 Haziran 1928

Sevgili yoldaşlar,

Son zamanlarda, bir çok yoldaştan benden yanıt alamadıklarından şikayet eden mektuplar aldım. Oğlum da benzeri suçlamalara uğradı. Bu suçlamaların hepsi postanenin "yanlış anlama"sından kaynaklanmaktadır. Hemen ya da en geç ertesi gün yanıtlamadığımız hiçbir mektup, kartpostal ya da telgraf yerine ulaşmamıştır. Bizim (sürgünde) yeni gelen herhangi birinin iletişim adresiyle ilgili haberlerin gelmesini beklemeden yazdığımız çok sayıda adres bulunuyor. Dolayısıyla, herhangi bir yoldaş mektubuna yanıt almazsa, bu, tamamen, ya onun mektubunun bize ulaşmadığı ya da bizim yanıtımızın ona ulaşmadığı anlamına gelir. Mektupla iletişimin durumunu betimlemek için, Moskova'daki kızımın 20 Mart'ta postaya vermiş olduğu bir mektubu dün, yani 1 Haziran'da almış olduğumu belirtmem yeter. Bu mektuplarda dikkat çekici olan şey, kimi noktalardan, örneğin Astrahan'daki Rakovski'den, Uraisk'teki Preobrajenski'den, Barnaul'daki Sosnovski'den gelen mektupların hızla ulaşması. Öte yandan, mektupların (tamamının değil) ya ya hiç ulaşmadığı ya da büyük bir gecikmeyle geldiği yerler var. Bu yüzden, örneğin, bugüne kadar Radek yoldaştan tek bir mektup almış değilim.

---

67 *The Fourth International*, Cilt. 2 No. 6, Temmuz 1941, sf. 186-188. Kazakistan'ın başkenti Alma Ata'ya sürgüne gönderilmiş olan Troçki'nin 2 Haziran 1928'de yazdığı bu mektup yoldaşları tarafından elle ya da daktiloyla çoğaltılıp Muhalefet saflarına dağıtılmıştır. Stalin'in sola çark ederek Buharin, Rikov ve Tomski ile 1925'ten beri süregelen itifakının üzerini çizip Muhalefet'in programını, büyük ölçüde içini boşaltarak, uygulamaya soktuğu dönemde yazılmıştı. Bu çark ediş Kamanev, Zinovyev, Piyatakov ve diğerlerini memnun ederken Troçki ve Rakovski partinin ve sovyet demokrasinin var olmadığı koşullarda doğru programın olamayacağını vurguladılar.

Vraçev'in 12 Mayıs tarihli ilk mektubu dün geldi; bana, alıcıya ulaşmaması durumunda geri dönmesi talebinde bulunduğu ve ücretini ödediği iki taahhütlü mektup yazmış olduğu bilgisini veriyor. Bu iki mektup bana ulaşmış değil. Vraçev yoldaş, şimdi, taahhütlü mektupların kaybolmasından dolayı postaneden ödediği paraytı geri talep etme hakkına sahip. Diğer yoldaşlar, bu yöntemi sistematik olarak kullanmalılar.

* * *

Kimi yoldaşlar, Radek'in, benim bütünüyle habersiz olduğum ve söylentilere göre Komünist Enternasyonal'in Yürütme Komitesi'nin (KEYK) Çin sorunu üzerine kararını desteklediği mektubuna gönderme yapıyor. Burada bir yanlış anlama olduğuna inanıyorum. İngiliz ve Fransız meseleleri üzerine kararlar sola doğru son derece dolambaçlı ve bulanık bir dönüş oluştururken ve bu yüzden bizim yönümüzde bir hareketin başlangıcını temsil ederken, Çin sorunu üzerine karar baştan sona yanlıştır ve dört sınıfın bloku politikasının doğrudan devamını, gelişmesini ve derinleştirilmesini, Komünist Parti'nin Komintang'a tabi kılınmasını, bu tür oportunist politikaların eksiklerini kaçınılmaz olarak Kanton darbesi ruhuyla gideren Sol Komintang üzerine spekülasyonları temsil etmektedir. Bana göre, bu mesele, bizim bütün uluslararası yönelimimiz için kesinlikle belirleyicidir. KEYK'in şimdiki kararı Üçüncü Çin Devrimi'nin, Komintang öncesi yolun 1925-1928 İkinci Çin Devrimi'nin çöküşünü sağladığı kadar kesin şekilde, yıkımını hazırlamaktadır. Dahası, bu, bir yanda Hindistan'daki devrim, öte yanda ise Japonya'daki devrim sorunudur. Bu sorunları sonuna kadar düşünmek gerekiyor.

"Sol yönelim"e gelince, onun tarihsel misyonunun bir bölümü şimdiden tamamlanmış durumda; zira o, Zinovyev grubunun doğal evriminin gerçekleşmesine yardımcı olmuştur. Safarov, Zinovyev ile Kamenev'e soldan karşı çıkıyordu. Ama bu Safarov solculuğu yalnızca bir tarihsel hedefe sahipti: Duruma hakim olanlara, onun (Safarov'un), bize hırlamaya ve bizi ısırmaya Zinovyev ve Kamenev gibi "oportünistler"den daha kararlı şekilde hazır olduğunu göstermek. Saltikov'un söylemiş olduğu gibi, oyuncak sanayisinin küçük insanları vardır; onlar, dikta-

törlüğün aygıt üzerine oyunlar yaparak gönül eğlendirmek için muhalefet oyunu oynamak istediler ve kendi isteklerine rağmen büyük bir anafora kapıldılar. Onların şimdi kuram balonlarını üflemelerinde ve yüzeyde kalmak ve mümkünse işleri yeniden yoluna koymak biçimindeki tek bir arzunun yönlendirdiği bütün aşırılıklarıyla histerik şekilde saldırmalarında şaşılacak hiçbir şey yok. Onlar, Brest-Litovsk barışını kabul etmenin, yani partiyi kandırmanın gerekli olduğunu söyleyerek başladılar. Şans eseri, aniden sola yönelim çıkageldi. "Bakın! Bakın!" diyor oyuncak sanayisinin bu küçük insanları, "bu, tam da bizim uzun süre once söylediğimiz şeydi." Onlar, üç ya da en fazla altı ay önce, gerçekten bir çok şey yapınışlardı ama bunlar, bir sol yönelimle değil ama Brest barışıyla ilgili, tam tersi şeylerdi. Petrogradlı işçilerin basıncı altında olan ve bizim tarafımızdan daha önce hiç düşünmedikleri kadar sıkıştırılan en iyi Zinovyevcilerin oluşturmuş olduğu bir kodamanlar cephesi yararına uzunca süre önce çürümeye başlamış olan Piyatakov'u, Antonov-Ovseeyenko'u ve Krestinski'yi yitirdik. Onlar şimdi, terketmiş oldukları yemliğe geri döndüler. Bununla birlikte, yüzlerce Petdogradlı işçi önceki önderlerini izlemedi ve bizimle kalmayı sürdürdü. Bu, blokun [Troçkistler ile Zinovyevciler arasında 1926-1927'de kurulan "Birleşik Muhalefet" adlı blok] hem oluşumunu hem de dağılmasını bütünüyle haklı çıkarmaktadır.

"Sol yönelim" meselesinin özüne girmeyeceğim; çünkü bununla ilgili olarak, daha önce bir dizi yoldaşa yazdığım çok sayıda mektupta oldukça ayrıntılı şeyler yazmıştım. Burada, yalnızca, o mektuplarda fazlasıyla yetersiz biçimde değinmiş olduğum –partide, devlette ve sendikalarda– önderliğin yöntemleri sorununu eklemek istiyorum. Bu, Rakovski yoldaşın dün aldığım mektubunda bütünüyle doğru şekilde belirtilmiş. Rakovski yoldaş, onu geliştirip uygulamada doğru yöntemlerin olmaması durumunda doğru bir siyasi çizginin düşünülemeyeceği düşüncesini ön plana çıkatıyor. Aygıt öndeliğinin, şu ya da bu konuda, şu ya da bu basıncın etkisi altında doğru çizginin izlerini rastlantı eseri bulması durumunda, bu çizginin gerçekten uygulanmasının herhangi bir güvencesi yoktur.

Şöyle diyor Rakovski yoldaş:

> Partinin diktatörlüğü koşulları altında önderliğin elinde devasa bir güç toplanır; bu, tarihteki hiçbir siyasi örgütlenme tarafından bilinmedik ölçüde büyük bir güçtür. Bu yüzden, önderliğin komünist ve proleter yöntemlerinin gözetilmesi, onlardan her sapma, her sahtelik derhal bütün işçi sınıfına ve bütün devrime yansıdığı için, herşeyden daha zorunlu bir hal alır. Önderlik, proleter diktatörlüğün sahte burjuva demokrasisi karşısında, partinin üzerinden varlığını sürdürdüğü ve işçi sınıfına ve devlete önderlik etmesi yalnızca onun aracılığıyla mümkün olan bilinçli demokrasinin o temel güvencelerine yönelik olumsuz tutumunun adım adım genişletilmesine alışkın hale gelmiştir.

Öte yandan, söylendiği gibi, tanık olunmadık ölçüde büyük bir gücün önderliğin, zirvedekilerin elinde toplandığı proletarya diktatörlüğü altında demokrasinin bu gerçek anlamının ihlal edilmesi en büyük ve en ölümcül bela haline gelir. Lenin, daha önce, işçi devletimize "bürokratik deformasyonlar" bulaşmış olduğu uyarısında bulunmuştu. Onun partiye bulaşıyor olması tehlikesi, yaşamının son anına kadar onun kafasını kurcaladı. O, sıkça, partinin ve sendikaların önderliği ile genel olarak çalışanlar ("aktarıcılar", "iletişimciler") arasındaki ilişkilerin ne olacağından söz ediyordu. Onun, kimi kabalık ("yumruk sallamak") gösterilerine [Siyasi Büro üyesi Ordjonikidze, bir kızgınlık anında genç bir yoldaşı tokatlamıştı.] ve öndelerin yüzeysel olarak bakıldığında önemsiz görünen kişisel başarısızlıklarına karşı öfkeli protestolarını anımsayalım. Lenin'in kızgınlığı, en iyi şekilde, onun parti içinde [varolanın] tam tersi önderlik yöntemlerini egemen kılma niyeti göz önünde bulundurulduğunda anlaşılır. Onun içten kültür savunusu (Asyatik ahlak kurallarına karşı mücadele) ve nihayet Merkezi Denetim Komisyonu'nun oluşturulması niyeti de aynı bağlamda anlaşılmalı.

Şöyle devam ediyor Rakovski:

> Lenin sağken parti aygıtı, şimdi sahip olduğu gücün onda birini kullanmıyordu ve bu yüzden, Lenin'in korktuğu herşey, şimdi on kat daha tehlikeli hale gelmiştir. Devlet aygıtının bürokratik deformasyonları parti aygıtına bulaşmış ve buna sahte burjuva parlamenter demokrasisi tarafından geliştirilmiş deformasyonlar eklenmiştir. Bunun bir sonucu olarak, bilinçli parti içi demokrasiyi geliştirmek yerine, 1) parti bürokrasisini sağlamlaştırma amacıyla Leninizm kuramlarının uydurulmasına; 2)

iktidarın kötüye kullanımını, komünistler ve işçiler açısından diktatörlük koşulları altında bile ulaşamayacağı anormal oranlara vardırılmasını; 3) partinin bütün seçim mekanizmasıyla sahtekârca oynanmasını; 4) tartışma dönemlerinde burjuva-faşist yetkililerin gurur duyabileceği ama bir proleter partinin asla başvuramayacağı yöntemlerin kullanmasını (kabadayılık yapan ekipler, toplantıları dağıtan yaygaracılar, kürsüden aşağı atılan konuşmacılar vb.); 5) yoldaşça ilişkilerin ve kişisel ilişki bilincinin yokluğunu, vb. vb. geliştiren bir önderlik ortaya çıkmıştır.

Rakovski'nin, son aylarda nihayet açığa çıkan (Şahti davası, Artemovsk davası, Smolensk davası vb.) bütün korkunç yargılamalardan [1936-1938 Moskova yargılamalarının öncülleri olan 1927-1928'deki ilk göstermelik yargılamalar] çıkardığı sonuç budur. Yalıtılmış ekonomik önlemlere bir bütün olarak siyasi süreçlerden ve faaliyetlerden ayrı ve bağımsız biçimde yaklaşanlar, kaçınılmaz olarak, her zaman yanlışlar yapacaklar. Rakovski yoldaş, bize, siyasetin ekonomide yoğunlaştığını son derece uygun şekilde hatırlatmaktadır.

Stalin'in rolünün burjuva değerlendirmeleri

Bizim basının, Avrupa ve ABD basınının partimizin içindeki gelişmelere tepkisini yayımlamaktan bütünüyle kaçındığının elbette farkındasınızdır. Bir başına bu durumun, söz konusu tepkilerin yeni yönelim tarzına uygun olmadığını anlamaya yetmesi gerekir. Bu konuda, yalnızca varsayımlara değil, çok sayıda basılı kanıta ve grafiğe de sahibim. Bir yoldaş, bana bir Amerikan dergisi olan *The Nation*'ın 1 Şubat tarihli sayısından kesilmiş bir sayfa gönderdi. Bu en ünlü sol-demokrat dergi, ülkemizdeki son gelişmeleri özetledikten sonra şunları söylüyor:

> Bu eylem şu soruyu ön plana çıkartıyor: Rusya'da Bolşevik programın sürekliliğini ve ondan çıkan kaçınılmaz tepkiyi kimler temsil ediyor? Amerikalı okuyucuya Lenin ve Troçki aynı şeyi temsil ediyor gibi geliyor; tutucu basın ile devlet adamları da aynı sonuca ulaşıyor. Bu yüzden, yavan bir şekilde, '[partiden] dışarı atılan Muhalefet'in, Rusya'yı Batı uygarlığından kopartmış olan düşüncelerin ve koşulların sürdürülmesini savunduğu"nu açıklayan *New York Times*, yılbaşında bayram sevinci yaşamanın başlıca nedenini Troçki'nin Komünist Parti'den başarıyla tasfiye edilmesinde buldu. Büyük Avrupa gazetelerinin çoğu benzer şeyleri yazdı. Sir Austen Chamberlain, Cenevre Konferansı sırasında, İngiltere'nin, yalnızca 'Troçki henüz bir duvarın karşısında vurulmuş

olmadığı' gibi basit bir nedenden dolayı Rusya ile görüşmelere başlayamayacağını söyleyerek fiyat teklif etmişti. Troçki'nin sürgüne gönderilmesi onu memnun etmiş olmalı. Her durumda, gericiliğin Avrupa'daki sözcüleri, başlıca Komünist düşmanın Stalin değil Troçki olduğu sonucunda birleşiyorlar. (*The Nation*, 1 Şubat 1928)

Gördüğümüz gibi, *The Nation*, Bolşevizme karşı gericiliği ya da Termidoru kaçınılmaz olarak değerlendirmektedir (Makalenin başlığı *Rusya'nın Termidoru*). O, sonuçta, açıkça şunu belirtiyor:

Stalin'in sıkı Bolşevik programdan ayrılma eğiliminin, halkın çoğunluğunun iradesine verilmiş bir ödün olarak, elbette, savunulması gerekir.

Pravda bazen, kendisinin de kabul ettiği üzere, tam da şimdi resmi "öz eleştiriler"i topladığı gibi bizim eleştirilerimizi toplayan sosyal demokrat basındaki ayrık düşüncelerden alıntı yapmaya kalkışır (buna daha önce kalkışmaktaydı). Sanki gerçek sınıf çizgisi, bir o uçtan bir bu üçten seçip alarak ellerini bizim anlaşmazlıklarımız üzerinde ısıtmaya çalışan sosyal demokrat basının küçük entrikaları tarafından belirleniyormuş gibi... Sosyal demokrasinin ana çizgisi burjuva toplumun temel çıkarları tarafından belirlenmektedir. Ama sosyal demokrasi, asıl olarak, Sovyet basınında kapsamlı şekilde iddia edildiği gibi faşizm ile aynı olmadığı, ama tam tersine asli olmayan bütün sorunlarda gökkuşağının bütün renkleriyle oynayabildiği için, burjuva düzenin son dayanağı rolünü oynayabilmektedir. Sosyal demokrasi gericiliğe karşı gürleme fırsatını kullanabilir; –azınlıkta kaldığı sürece– gerçek devrimcilerin sırtını sıvazlayabilir; kılıcı ve ateşi zaptedebilir; sözün kısası, burjuva toplumunun aşırı sol kanadı olarak işlevini yerine getirir. Bu yüzden, sosyal demokrat basının nasıl okunacağını bilmek gerekir. Temel çizgiyi (burjuvazi için temel), onların üzerinde yükseldiği için sosyal demokrasi için temel olan bütün sözel siyasi şarlatanlıklardan ayırt etmek gerekir.

Sağlam kapitalist basına gelince, onun komünistler ve proletarya ile ilgili meselelerde saklambaç oynamak için herhangi bir nedeni yoktur. Bu yüzden, *The Nation*'ın makalesi yalnızca kendisinden dolayı değil ama emperyalist siyaset dünyasından aktardığı tepkilerden dolayı da dikkatimizi çekmektedir. Burada, sınıf çizgisinin ciddi, rastlantısal olmayan ve olgusal bir doğru-

lanmasına sahibiz. Bu hiçbir şekilde rastlantısal değildir; çünkü bir yıldan fazla sure önce Fransız Ağır Sanayi Konseyi, partimizdeki ve ülkemizdeki eğilimleri bütünüyle aynı biçimde değerlendirmişti. Dahası, bu bir gazetede değil, oldukça dar bir üye çevresine yönelik bir bültende yapılmıştı.

Ailesinin Zor Durumu

Siyasi sorunlarla ilgili olarak şimdilik hepsi bu. Natalia Ivanovna'yı bana olduğundan çok daha insafsız biçimde kuşatan sürekli sıtma hariç kişisel durumumuz genel olarak tatmin edici. Bu sıtmadan, daha yükseğe, dağlara taşınarak kurtulacağımızı umuyoruz. Taşınma hazırlıkları Mayıs ayında başladı ama o zaman herhangi bir apartman katı bulamadık ve Mayıs ayı yalnızca soğuk ve yağmur getiriyor. Ama şimdi dağlara henüz taşındık. Burası kent merkezine 8 *verst* uzaklıkta bir yer. Burada çok sayıda bahçe bulunuyor ve hava aşağıda, vadide olduğundan daha serin. En küçük oğlumuz bir aydan fazla süredir bizimle yaşıyor. Gelinimiz (büyük oğlumuzun eşi), Moskova'dan geleli iki haftadan fazla oldu; böylece ailemiz oldukça büyüdü. Yazık ki, ailemizin geri kalanı içindeki gelişmeler iyi değil. İki kızımızdan biri olan Nina, hızla ilerleyen veremden dolayı ölümcül hasta. Profesör Gautier'e bir telgraf çektim ve birkaç gün önce yanıt aldım: "Sürekli ilerliyor. İyileştirilemez." Kızım 26 yaşında, iki çocuğu var ve eşi Nevelson sürgünde. Kızım 20 Mart günü hastaneden bana bir mektup yazdı; işine dönmek için hastalığını "tasfiye etmek" istediğini söylüyor ama ateşi çok yüksek. Bu mektubu zamanında almış olsaydım oradaki arkadaşlarımıza bir telgraf çekip onun hastanede kalmasını sağlamalarını isteyebilirdim. Ama onun 20 Mart'ta postaya verdiği mektup benim elime 1 Haziran'da geçti (mektup, 73 gün yoldaydı, yani, iki aydan fazla süre Deribas'ın, Agranov'un ya da kişisel dokunulmazlığa sahip olduğu için bozulmuş bir başka alçağın cebinde durmuş. Büyük kızım Zina da (27 yaşında) son iki -üç yıldır "yüksek ateşe" tutuldu. Onun burada olmasını çok isterdim ama şimdi kız kardeşine bakıyor. Her iki kızım da, doğallıkla, partiden atıldılar ve işlerinden çıkartıldılar. Bununla birlikte, daha önce Kırım'daki parti okulunda görevli olan büyük kızım bir yıl önce bütünüyle

teknik bir göreve aktarılmıştı. Kısacası, bu baylar sekreterliğimi dağıttıktan sonra, özenle ve ısrarla ailem ile uğraşıyorlar.

Benim en iyi çalışma arkadaşım, olağanüstü bir parti üyesi olan Glazman'ın 1924'ten başlayan zulümler sonucunda intihara sürüklendiğini anımsayacağından eminim. Onu intihara sürükleyen zulümleri yapanlar, elbette, hâlâ cezalandırılmadı. Şimdi, kalan üç iş arkadaşına acımasızca zulmediliyor. Onların hepsi, Glazman gibi, bütün İç Savaş boyunca benimle birlikteydi. Sermuks ve Poznanski benimle birlikte olmak için kendi sorumluluklarıyla Orta Asya'ya gelmeye karar vermişler. Sermuks, buraya geldiğinin ikinci günü tutuklandı. Onu bir hafta kadar hücrede tuttular ve kendi parasından günde 25 kopek kullanmasına izin verdiler; ardından Moskova'ya götürüp oradan Komi eyaletine sürgüne gönderdiler. Poznanski Taşkent'te tutuklandı ve Kotlas'a sürgüne gönderildi. Butov, bu güne kadar hapiste.

En içten duygularımla ellerini sıkarım

Lev Troçki

Not: *Komünist Enternasyonal'in Program Taslağı*'nı gözden geçiriyorum. Ne berbat bir belge. Ne bir düşünce birliği, ne kurgusal sağlamlık var; bütün duvarlar revizyonist çatırtılarla esniyor, çatı deliklerle dolu... ne kasvetli bir yapı! O, aynı zamanda "hoş" devrimci renklerle sıvanış ve boyanmış. Bizim bütün açıklamalarımız, özünde değil ama yalnızca kamuflaj amacıyla dikkate alınmış.

İlk Buharinci taslak asıl olarak dar ulusal yapısından dolayı reddedildi (Bizim 15 Ocak 1928 tarihli *Pravda*'da yayımlanan belgemize bakın). *Pravda* şimdi, yeni yapının "sosyal demokratlar gibi değil" sıkı sıkıya enternasyonalist olduğu ve hareket noktası olarak ulusal ekonominin değil de dünya ekonomisinin alındığı palavrasını atıyor. Orada da bizim söylediklerimizin tahrifatı söz konusu. Ama öz orada değil; yalnızca, birbirinin üstüne yamalar konmuş. VI. Kongre'nin ayrıntılı eleştirisini yazıyorum ve onların bu ölümcül belgeyi kabul etmemelerini sağlamaya çalışıyorum. [*Lenin'den Sonra Üçüncü Enternasyonal* başlığı altında yayınlanan *Komintern'in Program Taslağı'nın Eleştirisi*'dir].

6

Teslim Olanlar Üzerine Bir Mektup

Rusyalı Yoldaşlara Mektup

22 Mayıs 1929

Sevgili arkadaş,

1. Son basın bültenleri Preobrajenski'nin Merkez Komite ile görüşmek üzere Moskova'ya vardığını anlatıtor. Hiç kuşku yok ki, bu üçüncü dalga teslimiyetçilere ve uzlaşmacılara aptallar gibi davranılmayacak. Onlar partiye, Zinovyev'inkinden farklı nasıl bir katılım hayal ediyorlar? Teslimiyetçi olarak damgalanan Zinovyev, kendisini neyin beklediğinden habersiz, parmağını kıpırdatmıyor, hareket etmeye korkuyor. Bu arada biz, yavaş da olsa aktif şekilde geleceğe hazırlanıyor, genç Bolşevik kadroları oluşturuyoruz. Yeni teslimiyetçiler, bizimle Zinovyev arasında ne gibi bir konum edineceklerini umuyorlar? Bizzat onların bile bu konuda açık bir düşünceye sahip olduğu kuşkulu. Yaroslavski'nin onların beyinlerini yıkamasını ummaları gerekiyor. Bunun ardından, saygınlıklarını hiçbir şekilde arttırmadan bataklıktan temiz bir bölgeye sürünerek çıkmak zorunda kalacaklar.

Onlar anlaşmazlıkların neredeyse bütünüyle ortadan kalktığını iddia ediyorlar. Baskının kudurmuş karakterini nasıl anlatıyorlar? Sürgün ve ağır çalışma cezaevleri, son derece derin ve uzlaşmaz anlaşmazlıkların yokluğunda, yalnızca, tamamen ilkesiz bürokratik haydutluğun sonucu olabilir. Radek'e ve diğerlerine göre Stalinistlerin politikası tam da budur. Ama bu durumda, kısık sesle, herhangi bir ilkesel temel olmaksızın yoldaşlarımızı ağır çalışma cezaevlerinde tutan, onları sürgüne ve bazan ölüme mahkum eden bu siyasi eşkiyalarla bir bloktan söz etmeye nasıl kalkışabiliyorlar?

Biz Stalinistleri hiçbir zaman, yalnızca, üç ağaçtan oluşan bir ormanda yanlış yola sapmış olduğu için, sürünerek çıkan, yere

düşen, bata çıka yürüyen, ayağa kalkmaya çalışan ve yeniden yere yuvarlanan Radek'in farkında olmadan yaptığı gibi acımasız ve yokedici olarak tanımlamadık. Biz, bize yönelik acımasız zulümlerinde derin ve ilkeli nedenler olduğu için, Stalinistlerin akılsız siyasi haydutlar olmadığını düşündük, hâlâ da öyle düşünüyoruz. Bir siyasi çizgiyi, onu hangi unsurların hangi amaçla uyguladığını sormadan parça parça benimseyen kişi zavallı bir politikacıdır. Ekonomik bir çıkmaza saplanmış olan Stalinist kadrolar, dişlerini sıkarak, koşulların ve bizzat mücadelenin zorlamasıyla kendilerini arzuladıklarından daha fazla sola itmiş olan sol bir dönüş gerçekleştiriyorlar. O kadroların yüzde 90'ı, ilk fırsatta daha "sağlıklı", "normal" ve "ulusal" bir yöne dönmenin hayalini kuruyorlar ve bizden, tam da uzlaşmaz tavrımızla onların bunu yapmasını engellediğimiz için ölesiye nefret ediyorlar. Muhalefet'in teslimiyeti, a) kendimizi, doğadaki en utanç verici durum olan Zinovyevci bitkisel yaşama mahkum etmemiz; b) Stalinistlerin yoldan çıkarak, hemen sağa kayması anlamına gelecektir.

2. Komintern'in sorunları "tek ülkede" teslimiyetin avukatlarını hiçbir şekilde ilgilendirmiyor. Komintern'in ulusal-sosyalist programı onları çok az kaygılandırıyor. Onlar Kanton'daki gibi Berlin'de de merkezciliğin devrimci reddiyesini yeniden kurma girişimi olan maceracılık politikasına kaygısızca razı oluyorlar. Bu arada, Muhalefet'e yönelik sürekli zulüm Komintern'in kadrolarını korkunç biçimde tüketiyor. Herşey bürokratizmin botları altında çiğneniyor ve kirletiliyor. Bu hastalığı nasıl tedavi edeceğiz? Çok basit: aynı botlar karşısında teslim ol.

3. Devrim halkın güçlü bir yokedicisidir. Egemen çoğunluk içindeki yaşlı kuşağın son derece büyük bir kesimi —Muhalefet'in de küçük olmayan bir parçası— yalnız insanlardan oluşmaktadır. Sınıf güçlerinin dünya çapındaki genel değişimini yansıtan ericilik partinin ve Komintern'in içinde bütün gücüyle sürüyor. Böylesi koşullarda vazgeçmeler ve teslimiyetler kaçınılmaz olarak kural haline gelir. Bolşevizm, 1907'den 1910'a ve yine 1914'ten 1917'ye kadar bu tür bir dizi geri çekilme, bölünme ve grup halinde ya da bireysel teslimiyet yaşadı. Onun kendisi-

ni Ekim zaferi için geliştirip güçlendirmesi yalnızca bu tür özarınma ve öz-netleşme yoluyla mümkün oldu. Biz, yoldaşlarımızın en "itibarlı" olanlarının bile vazgeçmesinden hiçbir şekilde korkmuyoruz. Onların sallanmasını örnek alarak, gençliğe azimli olmayı öğreteceğiz.

4. Bu yeni teslimiyetçileri tarafından, Yaroslavski'nin burjuva basınını kullanmanın yasaklanmasıyla ilgili bildirimine ilişkin olarak yapılan açıklamalardaki çarpıtma ne denli acınası ve alçakça. Böylesi bir saçmalık karşısına eğilmek gerekli miydi? Stalinistler, TASS basın ajansı aracılığıyla bütün dünyanın burjuva basınına bize karşı korkunç bir yalan ve iftira yayıyor, kanlı baskı önlemlerine adım adım bir gerekçe hazırlıyorlar. Ama bizim kendimiz hakkındaki doğruları aynı basına anlatmaya kalkışmamamız gerekiyor!! Stalinistler, bizim herhangi bir ülkeye girmemizi engellemek için burjuva polisiyle ve gerici diplomatlarıyla pazarlık yapıyorlar. Onlar Norveçli Komünistleri gericilerle birlikte sığınma hakkını ortadan kaldırmaya zorluyorlar. Onlar, resmi Komünist basını, bütün burjuva basının sayfalarına sızan bu zulüm ve iftira içeren gerici polis faaliyetine eşlik etmek zorunda bırakıyorlar. Ama bizim, bütün Avrupa'nın kapitalist polisiyle gizli ittifak içinde bize saldıran Termidorcu bürokrasinin gerici faaliyetine değil; devrimci bir partinin koşullarına uyarlanmış olan 1905'teki bir karara uyarak alçak gönüllülükle sessiz kalmamız gerekiyor!

5. Önümüzde uzun bir mücadele ve eğitim faaliyeti perspektifinin olduğu açık. Kadrolarımızı yenilememiz gerekecek. Bırakalım bu iş için yeterli olmayanlar ayrılsın. Kimileri, akıntıya kapılmanın ve tereddütün ardından bize geri dönecek. Bu arada biz daha güçlü olacağız. Yeni kuşağı kararlı Bolşevik acımasızlık ruhuyla eğitmeliyiz. Kitleler içinde kendi programımız temelindeki faaliyetin yanında, tek bir birey için bile olsa uğraşmaktan korkmadan gençlik içindeki eğitim çalışmasını derinleştirmeliyiz. Propaganda faaliyetimizi uluslararası ölçekte derinleştirmemiz gerekiyor. Her ciddi Bolşevik'in çevresinde, günbegün Marksizmin ve uluslararası devrimin sorunları alanına dahil edeceği birkaç genç insan olmalı.

KARANLIK ÇÖKERKEN

BÜROKRASİNİN YÜKSELİŞİ BOLŞEVİZM'İN YENİLGİSİ

DERLEYEN: HALİL ÇELİK

Karanlık,
bir güneş tutulması gibi gün ortasında gelmemişti.

Bir devrimi zafere ulaştıranların başına gelebilecek en beklenmedik, en korkunç şeydir devrim sonrasında muhalefete düşmek. Karanlık önce insanın ruhunda belirir.

1921 yılında sovyetler içinde diğer partilerin, Rusya Komünist Partisi bünyesinde de hiziplerin yasaklanması, tek başına karanlığa doğru atılmış bir adım değildi ama yine de bir ışık söndürülmüş oldu.

İç savaşın bakiyesi yıkım, sanayi olanaksızlıklar, tarımın ülkeyi beslemekten aciz durumu, ürün kıtlığı, konut sorunu, emperyalist kuşatma, kıvılcımı olduklarını düşündükleri dünya devriminin "gecikmesi," tüm bunlar muhalefeti bastırmanın ve yasaklamanın gerekçesi olurken diğer yandan da asıl düşman kapitalizme kapıyı aralayan Yeni Ekonomi Politikası'na (NEP) geçişin de koşullarıydılar.

Karanlığın habercisi bulutlara dikkat çekilmesi için beklenilmedi: 1923'ten itibaren yaşlı bir Bolşevik'in son nefesinde ve diğerlerinin de bağrından yükseldi sesler. Devrimin üzerinden sadece on yıl geçmişti ki devrimcilerin muhalefeti de son nefesini verdi. Bir on yıl sonra bizzat devrimciler ölüm mangasının karşısına çıkarılıyordu.

Bolşeviklerin mimarı oldukları devrimin ellerinin arasından kayıp gitmesine karşı direnişlerinin öyküsünü değil bizzat bu mücadelenin belgelerini; konuşmaları, yazıları, mektupları bulacaksınız bu kitapta. Aynı zamanda yükselen bürokrasinin, "devrimci" bir mevkiden seslenen sesini.

9 786056 247330

21,90 TL